

NAZIONALE
8
26 — A
11
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
ROMA

NOTITIA CONCILIORVM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissimè tùm sacri Canones, tùm veteres, nouique Ecclesiæ Ritus, tùm præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

AVCTORE
IOANNE CABASSVTIO
AQVISEXTIENSI PRESBYTERO
Congregationis Oratorij Domini IESV.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO D. D.

ANTONIO VIDMAN
PROTONOTARIO APOSTOLICO,
Comiti ab Ortemburg, Libero Baroni ad S. Paternianum, ac Sumeregg, &c.

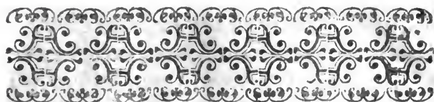

VENETIIS, M. DC. XCII.

Apud Antonium Bortolum.
SVPERIORVM PERMISSV.

S. Maria de Isola

ILLVSTRISSIMO,

ac Reuerendiſſimo D. D.

Euiuiſcit ex prælo Illuſtriſsime, ac Reuerendiſsime Domi-

ne, reuiuiſcit, inquam, ex prælo Conciliorum notitia: totque librorum copia per Germaniam, Galliam, Roma, et Venetijs diffuſa, adhuc orbi non ſufficit. Nimirùm hoc ſibi vindicant non infimæ notæ, ſed eximiæ laudis authores, vt cùm eorum exempla ſcriptorum ſemel, atque iterùm imprimantur; ita auidè ſuſcepta ſint, vt vbertas nulla, cumulus nullus ſatis ſit, vt ſtudentium indigentiæ, ac voto ſatisfaciant. Haud aliter ac fons, quamuis perenni aquarum effluxu manaret, riguiſque humoribus vndequaque circumflueret, deficeret aliquando, quoties ab eo tantùm homines ſiti refrigeria perquirerent. Nec improbanda Lectorum auiditas. Quidquid enim præclari habent Conciliorum Hiſtoriæ, quidquid mirùm perſpectum fuit in Pontificum geſtis, & notatu dignum in eorum ſanctionibus; quidquid victoriæ contra Neſtorianos, Pelagia-

uerit

nos, Eutychianos, innumeroſque hæreticos obtinuit Eccleſia; quidquid decreuerit illa, vt inſtitutiones Chriſti, diſciplinamque firmaret, vt Sacrificiorum ritum, ac dignitatem augeret: omnia, inquam, in hac Notitia, ſeù totius Orbis Chriſtiani tabula non minùs ſatis, quàm abundè intuemur. At quem ad tanti operis tutelam eligerem, niſi te Illuſtriſsime, ac Reuerendiſsime Domine, ex cuius animo, familia, ac ſtemmate tot decora prodeunt. Prima verſatur ante oculos familia, cuius origo quamuis antiqua, & multo à nobis temporum interuallo diſcreta, ſatis adhuc effulget. Ex illa ſcilicet cùm Ortemburgenſem Comitatum, Liberum ad S. Paternianum Dominium, cæteroſque titulos attenta lance perpendimus, quales proauos habueris, intelligimus: eos nempè, qui præter ea, quæ ſtrenue geſsere; can-

dore animorum, consilio, & prudentia ipsis propemodum Imperatoribus videantur æquari. Quamobrem Lunam, & Lilia, Alas Aquilasque *Stemmatis scimus, & veneramur. Eadem inde traducta Venetias, & consanguinitate cum primatibus iuncta, Nobilitatis Venetæ florem virtute prolis adauxit. Hinc Xenodochiorum gesta piæ curæ, hinc structa Diuis altaria, hinc suppeditatæ quotannis Virginibus dotes, hinc alia Religionis opera toto pietatis studio, maximoque diuitiarum conatu suscepta, vix videntibus credenda memorantur. Præcæteris tamen Illustrissimæ familiæ proceribus primum sibi vindicat locum Eminentissimus Christophorus S. R. E. Cardinalis, cuius virtuti dum Sacra Comitia gerendas Numinis vices destinasset, & Roma expectando licèt exultaret imperio; fata plerumque melioribus inuida Spem*

totius orbis, decuſque rapuere. Eadem te, qui eius ſectaris veſtigia, ſeruent incolumen, & mitiora tibi reddant, quod illi abſtulere. Eximia de te iam nobis eſt expectatio. Venuſtas oris viua oculorum acies, hilaritas vultus, maieſtas aſpectus, prompti aditus, humanitas ſumma, hæc inquam, tibi parant dignitates, hæc tibi ſunt ad honores officia. In his ſcilicet ſeſe animi magnitudo præſefert, & quod alij maximis precibus expoſtularent, hoc tibi naturæ dotibus vindicas. At parua ſunt hæc, ſi cum ijs quæ acturus es, cùm ad virtutem ætas acceſſerit, comparemus. Cur igitur non auderem tantæ indoli, tantum opus committere? nefas videretur alteri, quàm tibi ſacraſſe. Hoc igitur benigno animo excipias. Maximo ſane conſilio ſinit Deus hanc tibi dicari Notitiam, ſcilicet vt diſcas Eccleſiæ ſuæ patrocinia

impartire , omnique regimini paulatim, atque sine labores assuescas . Hæc dum precor ex animo, nequeo, quin tibi non semper addicam , & subijciam me

Illustriss. ac Reuerendiss. Domine

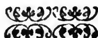
Dedicatissimum , & Humilimum Famulum

Antonium Bortolum,

L E-

LECTORI.

Aucis præmonendum te Beneuolum Lectorem duxi, quæ fuerit huiusce Operis origo, & ratio. Cùm me comitem secum proficisci iussisset Romam Patronus, ac Dominus meus meritis æquè, ac dignitate Eminentissimus Hieronymus Grimaldus Aquarum sextiarum Archiepiscopus, Princeps generis splendore, ingenij dotibus, morum sanctitate, rerumque publicè gestarum in Italia, Gallia, & Germania meritis eximius, meque in suas ædes, & quotidianum conuictum asciuisset, id quod mihi suppetebat Romana in Vrbe ocium mensium circiter duodeviginti diuersis studijs impendi: sed his præsertim quæ ad Ecclesiasticam disciplinam, tùm veterem, tùm recentiorem pertinebant. His incumbens studijs nonnulla conscripsi ad meum vnius vsum circa plerosque sacrorum Conciliorum Canones. Quam lucubrationem subodoratus vnus aliquis ex eiusdem Cardinalis familia Presbyter Theologus, meum ipsum autographum à me precariò exegit, sibique transcripsit, & postremò regressus Aquas sextias amicis suis vltrò impertiuit, & hi similiter alijs communicarunt: adeò vt,

me

me inſcio, innumera fuerint à multis apographa deſcripta, quæ per manus multorum diuerſis locis excurrebant, me admodum ægrè ferente, & paſſim (vti res erat) commonente nihil eſſe præter rudem delineationem, & opus prorſus imperfectum, confuſum, indigeſtum. Quis verò neſciat maiorem exigi ſollicitudinem in ijs quæ luci publicè deſtinantur, quàm in ijs quæ priuatim cum illis communicamus, qui nobis arctiori neceſſitudine coniuncti ſunt: ſic etiam vſu venire ſolet hominibus, vt in priuato conclaui eo ſe habitu familiaribus conſpiciendos exhibere non refugiant, quo tamen in publicum prodire omnino detrectarent. Familiaribus, & intimis ſodalibus, vel nugas noſtras, & quiſquilias commonſtrare delectat: ſed in lucem publicam nihil quidquam niſi excultum, & elaboratum vir ſapiens protulerit. Quia tamen nihilò ſeciùs haud pauci qualiſcumque iſtius Operis editionem fieri vrgebant, meque etiam inuito ſe in publicum edituros, niſi ego curam iſtam ſuſciperem comminabantur. Illorum vt obſiſterem conatui, conceptam ab illis indebitam præcepti huius, & immaturæ lucubrationis exiſtimationem ex eorum primùm animis delere ſtudui, & pollicitus ſum me id genus Operis accuratiùs elucubraturum, & pleraque emendaturum ex illa priſtina compoſitione, quæ iam mihi impensè diſplicebant. Hac ratione adductus manum operi vltimam admoui, melioremque in formam redactum viris aliquot eruditiſſimis explorandum, & examinandum tradidi, qui etiam me renitentem ad publicandum impulerunt, adhibitis quoque Superiorum iuſſionibus, quibus obſiſtere non licuiſſet. Iam igitur priſtina huiuſce Laboris rudimenta, & exemplaria, vt fœtum aliquem informem, & abortiuum abdico: ſolùmque aſſero, & agnoſco iſtud opus quale nunc prodit. Cui hoc idem contigit quod naturæ operibus, quæ à rudibus exordijs per diuturna incrementa in-

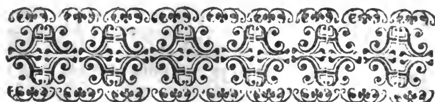
formam perfectiorem assurgunt : testante Gregorio Niceno, quo eruditiorem Philosophum inter sanctos Patres neminem habet Ecclesia : ἀπὸ τῶν μικροτέρων τὸ τέλειον ἡ φύσις ποιεῖται τὴν ἄνοδον, à minoribus ad id quod perfectum est natura progreditur. Cæterùm in ista Conciliorum discussione, tria potissimùm præstare studui. Primùm quidem historiæ Ecclesiasticæ mediocrem notitiam, deinde sacrorum Canonum illorum cognitionem quibus Ecclesiæ ordo, & disciplina stabilitur, quos alijs etiam parallelis, & conformibus tùm sacris, tùm prophanis Imperatorum Romanorum, nonnunquam etiam Franciæ Regum sanctionibus locupletaui; producta etiam praxi Gallicani fori, vt legenti simul occurrerent quæcumque ius canonicum, ac insuper ciuiles, seu Romanorum, seu Francorum Leges circa vnam eamdemque materiam diuersis temporibus constituissent. Postremò suppeditare in animo habui exactiorem priscorum Ecclesię rituum cognitionem ex veterum testimonijs haustam. Quam (vt esset vberior) non modò Synodorum canonibus inter serui, sed etiam seorsim plerumque distinctis dissertationibus, & corollarijs fusiùs explicaui. Hoc intendens, vt vel ex hoc vno Libro plena, & cumulata rerum Ecclesiæ peritia possit hauriri. Te verò Lectorem rogatum velim, vt istam qualemcumque operam boni consulas, & quodcumque erratum, vel offenderis, vel suspicatus fueris, pro tua humanitate, & christiana charitate ignoscas. Licet enim quanta valui sollicitudine ad rerum quas hic trado notitiam exactiorem collimauerim, eòque studiosè aciem oculorum intenderim: attamen fieri potuisse, vt pluries à proposito scopo aberrauerim, non diffiteor. Mortalibus enim etiam diligentiam exactiorem adhibentibus, & affectum sincerum præstantibus subrepit plerumque inscitia, & caligo solet offundi. Ignorationis enim error humanus est, vt ait in Libro de Synodis Hi-

Hilarius. Ideòque venia dignus, & ignoſcendus? Neque minùs verè, quàm modeſtè Iuſtin. Aug. in præfatione pandectarum Iuris ita profitetur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, diuinitatis magis, quàm moralitatis eſt.* De cetero hæc omnia iudicio Catholicæ Eccleſiæ, quam cum Apoſtolo agnoſco, & conſtanter profiteor, columnam eſſe, & firmamentum veritatis, quàm lubentiſſimè ſubijcio.

Et quia me procul abſente typis editum eſt iſtud opus, ad fidem exemplaris aliena, qua vti neceſſe habui, manu deſcripti; iure à te peto, & rogo, vt iudicio tuo ſuppleas, nec mihi aſcribas typis imputanda errata, quæ corrigere per abſentiam non valui.

I N-

INDEX
CAPITVM HVIVS OPERIS.

Cap.1. Concilia Apostolorum, pag.1
2. Concilia reprobata circa Baptismum ab hæreticis collatum. 9
3. Appendix ad præcedentes Synodos. Discutitur authoritas Canonum Apostolis attributorum. 12
4. De tribus Synodis Antiochenis. 14
5. Concilium Sinuessanum. 15
6. Concilium Eliberinum. 16
7. Concilium Ancyranum. 22
8. Neocæsarense Concilium. 23
9. Concilium Arelatense primum, aliaque in Donatistas. 25
10. Nicænæ æcumenicæ primæ Synodi historia. 29
11. De Ordine, & Consessu Patrum tùm in Nicæna Synodo, tùm in aliis insequentibus æcumenicis. 33
12. Vicariorum Romani Pontificis differentia. 39
13. De Loco Synodi Nicænæ, &c. 41
14. Ad Nicænos canones I. & II. 42
15. Ad Nicænum canonem III. 44
16. Ad Nicænum canonem IV. 50
17. Ad Nicænos canones V. VI. & VII. 54
18. Ad canonem Nicænum VIII. 59
19. Ad canones Nicænos XI. XII. & XIV. 61
20. Ad Nicænos canones XV. XVII. XIX. XX. 66
21. De numero canonum Nicænorum Diatriba. 69

22.

22. *Concilium Romanum sub Siluestro Pontifice.* 75
23. *Gesta per Arianos contra Nicænam Fidem sub magno Constantino, & de Tyri Conciliabulo.* 78
24. *Gesta ab Arianis post magni Constantini excessum.* 83
25. *Synodus Gangrensis.* 87
26. *Concilium Antiochenum.* 91
27. *Diatriba de Prouincijs Ecclesiasticis.* 97
28. *Prosecutio canonum Antiochenorum.* 103
29. *Synod. æcumenica Sardicensis.* 106
30. *Conc. Carthaginense sub Iulio Papa quod primum dicitur.* 109
31. *Ad præcedentem canonem V. Diatriba, quisnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habeatur proprius Clerici cuiusque Episcopus.* 110
32. *Mediolanensia Concil. I. & II. Noua Orthodoxorum Episcoporum dubia, & Ecclesiarum ab Arrianis Clades.* 115
33. *Concilium Sirmiense, & Ancyranum.* 123
34. *De Conciliabulis Ariminensi, Seleuciensi, & Constantinopolitano.* 126
35. *Synodus Laodicæna.* 132
36. *Diatriba de Eulogijs ad Laodicænum canonem XIV.* 137
37. *Prosecutio Laodicænorum canonum.* 139
38. *Synodus Alexandrina sub Liberio Papa.* 153
39. *Synodus æcumenica II. & Constant. I. simulque Romana sub Damaso Synodus.* 156
40. *Concilium Taurinense.* 170
41. *Concilium Carthaginense IV.* 173
42. *Appendix ad canones Ordinationum præcedentis Concilij.* 185
43. *Concilium Carthaginense V.* 194
44. *Dissertatio de litteris formatis.* 195
45. *Prosequutio canonum Carthaginensium.* 199
46. *Hæresis Pelagianæ historia.* ibid.
47. *Concilium Mileuitanum.* 208

48. *De Concilio Plenario Affricano, & Carthaginensi VI.*
49. *Concilium Toletanum I.* 217
50. *Synodus Ephesina Oecumenica.* 220
51. *Concilium Arausicanum I.* 225
52. *Conc. Vasense, seu Vasionense.* 229
53. *Concilium Arelatense II.* 230
54. *Concilium Nannetense.* 230
55. *Synod. Chalcedon. Oecumenica.* 231
56. *Diatriba de veterum Ecclesiarum situ, partibus, & forma.* 246
57. *Concilium Arelatense.* 259
58. *Concilium Agathense.* 261
59. *Dissertatio de Laica, & de peregrina communione.* 264
60. *Profecutio canonum Agatensium.* 268
61. *Concilium Aurelianense I.* 272
62. *Concilium Arausicanum II.* 274
63. *Concilium Lugdunense I.* 279
64. *Concilium Turonicum II.* 281
65. *Concilium Toletanum III.* 285
66. *Concilium Matisconense II.* 286
67. *Concilium Consti & inter æcumenica V.* 288
68. *Concilium Toletanum IV.* 303
69. *Synodus Cabilonensis.* 308
70. *Synodus sexta æcumenica.* 320
71. *Appendix ad sextam Synodum, ac dissertatio de dyptychis Ecclesiæ.* 338
72. *Synod. quinisexta in Trullo.* 341
73. *Septima Synodus æcumenica, Nicæna secunda.* 350
74. *De Synodo Francfordiensi, Librisque Carolinis.* 362
75. *Concilium Vormatiense.* 364
76. *Synodus æcumenica octaua, & Constantinopolitana quarta.* 366
77. *Aliquot Anastasianæ editionis canonum discussio.* 376
78. *Dissertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt.* 377
79.

79. *Concilium Triburiense.* 388
80. *Gallicana quædam Concilia in causa Nuptiarum illegit. Philippi I. postmodum Philippi Augusti Regum Franciæ celebrata, Ostione, Claromonte, & Diuione.* 393
81. *Concilium œcumen. IX. seu Lateran. sub Calisto II.* 395
82. *Concilium œcumenic. X. seu Lateranen. II. sub Innoc. Papa II.* 401
83. *Concilium generale XI. seu Lateran. III. sub Alexandro III. Pontifice.* 403
84. *Concil. generale XII. Lateranen. IV. sub Pontifice Innoc. III.* 408
85. *concil. generale XIII. Lugdun. I. sub Innocentio IV.* 422
86. *Conc. generale XIV. & Lugdunense II. sub Gregor. X.* 428
87. *Conc. Vienn. Gen. XV.* 437
88. *Concilia Pisanum XVI. & Constantiense XVII. Gen.* 442
89. *Concil. Floren. gen. XVIII.* 451
90. *Concilium Basileense.* 456
91. *Appendix ad Concil. Basileense de Annatis.* 459
92. *Conc. Lateran. V. sub Leone X. generale XIX.* 463
93. *Conc. Trident. generale XX.* 470
94. *Diatriba Ecclesiastica circa Tridentinum decretum de vulgata Bibliorum editione.* 493

N O.

NOTITIA CONCILIORVM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactiſſimè tum Sacri Canones, tum veteres, nouique Eccleſiæ ritus, tum præcipuæ partes Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ.

APOSTOLORVM CONCILIA.

TRia legimus in Actis Apoſtolorum coacta ab ipſis, atque habita Concilia. Primum quidem, quo in locum perfidi Iudæ Matthias à cœtu diſcipulorum ſublectus eſt, quò conuenere numero circiter centum viginti, vt refertur cap. 1. Petrus vt ſacri Collegij præſes & cœtum conuocauit, & vniuerſo cœtui faciendam electionem propoſuit. Subiungitque ſacer Hiſtoricus. *Et ſtatuerunt* (ſcilicet diſcipuli congregati) *Ioſeph qui vocabatur Barſabas qui cognominatus eſt Iuſtus, & Matthiam*. Nimis demiſsè, & abiectè meo quidem iudicio de hac Matthiæ promotione ſentit Venerabilis Beda. Scribens namque in primum iſtud caput exiſtimat debuiſſe diſcipulos per electionem procedere, quæ tutior, atque

rationi, vsibusque, & Canonibus insequentis Ecclesiæ conformis via est, atque in eo culpæ obnoxios fuisse, quatenus omissa electione, rem tantam sortibus commiserint, sed tamen aliquam excusationem istam mereri culpam, quia discipulis nondum fuerat Spiritus Sanctus illapsus.

At ex aduerso contendunt cæteri Ecclesiæ Doctores, Origenes, Chrysostomus, Augustinus, alijque, & cum his longè maxima Theologorum insequentium pars, processum à discipulis fuisse per electionem, ac suffragia: & hac ratione constitisse duos præ reliquis Apostolico fastigio digniores esse. Cùm autem ambiguum esset vter amborum dignior, ad orationem recurrisse, & ad sortes per Spiritum Sanctum dirigendas. De quibus nunc agendum nobis conformiter ad Ecclesiæ Doctorum mentem.

Præstiterit in primis ipsius Ioannis Chrysostomi os aureum loquens audire, dum hoc primum caput explicat. Hic ergo ter asseuerat electionem à multitudine factam, ac initam. Refert verò non ipsa Petri qualia habentur in sacro textu verba, sed ipsorum mentem, ac sensum adhibito eligendi verbo. Hæc igitur Chrysostomi verba sunt. *Quam ob rem exordiens Petrus dicebat: Viri Fratres oportet* Eligere *ex nobis*. Multitudini *permittit iudicium, simul eos qui* Eligebantur *reddens reuerendos, & seipsum liberans ab inuidia, simultateque, quæ poterat à cæteris oboriri. Nam hæc semper ingentia gignit mala. Quòd igitur sic oportuit fieri docuit adducto prophetæ testimonio, Ex quibus autem oporteat fieri* Electionem *ipse interpretatur dicens ex congregatis nobis per omne tempus.*

Libet iam Origenis, qui Chrysostomum ætate longè præcessit, subiungere testimonium, quod his verbis legitur homil. 23. in Iosue: *Inuenio* (inquit) *quod aliquando, cùm deesset numero Apostolorum vnus Apostolus, & esset necessarium in loco Iudæ alium subrogari, conuenientes*

tes Apostoli, qui vtique multò sapientiores erant quàm ij, qui nunc Episcopos, vel Presbyteros, vel Diaconos ordinant, Elegerunt *duos, & statuerunt in medio, nec tamen de his semetipsis iudicium permiserunt, vt illum facerent, quem ipsi volebant, sed orantes, inquit, miserunt sortem ex illis duobus, quos statuerant in conspectu Dei, idest Ioseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est iustus & Matthiam. Et cecidit, inquit, sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim discipulis, præcedente namque oratione, non iam casu, sed prouidentia sors diuinum iudicium deferebat.* Ita Origenes.

Testis in medium tertius adducatur Sanctus Augustinus ita loquens in Psal. 3. conc. 2. *Sors non aliquid mali est, sed res est in dubitatione humana diuinam indicans voluntatem. Nam & sortes miserunt Apostoli, quando Iudas tradito Domino perijt. Et sicut de illo scriptum est, abijt in locum suum, cæpit quæri quis in locum eius ordinaretur,* Electi sunt duo Iudicio humano, *& electus de duobus vnus iudicio diuino.* Sic Augustinus.

Posteriora deinceps sæcula confertissimam testium nubem suppeditant, quam adducere superuacaneum sit, non tamen pigebit, alijs quam plurimis prætermissis, proferre Nicolaum Lyranum cuius hæc sunt verba. *Et statuerunt duos. Non distinxerunt ab alijs per sortem, sed per* Electionem, *tamquam magis notabiles in scientia, & factorum Christi experientia.* Et paulò pòst: *Et orantes dixerunt tu Domine. Licet enim* Istos elegissent *vt notabiliores alijs, sicut dictum est, tamen ignorabant quis eorum esset dignior ad Apostolatum. Propter quod implorauerunt super hoc diuinum iudicium per temperationem sortium, secundum quod dicitur Prouer. 16. sortes in sinum mittuntur & à Domino temperantur.* Ita loquitur Lyranus.

Nouissimis duobus sęculis hęc istius loci intelligentia de electione magis inualuit ex Græcarum litterarum peritia qua carebant anteriores Theologi, tametsi constantes huius assertores. Itaque vbi translatio vulgata dicit & annumeratus est cum vndecim

Apostolis, ipse Sancti Lucæ, quem certum est Græcè scripsisse textus, sic effert: καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων. Quæ verba Ioannes Gagnæus Theologus Parisiensis probatissimus iuxta Græci verbi indubitatam proprietatem sic exponit: *Suffragijs, & calculis omnium cooptatus est cum vndecim Apostolis*. Franciscus quoque, Vatablus Regius Parisijs Professor sacrarum litterarum ita vertit: *Suffragijs additus est ad numerum vndecim*. Xantes Pagninus, & Arius Montanus sic transferunt. *Simul suffragijs electus est cum vndecim*. Cornelius quoque à Lapide hoc verbum *annumeratus est*, sic exponendum asserit iuxta Græcum Sancti Lucæ Archetypum: *Communibus calculis cooptatus est*. His disertè suffragantur Alfonsus, Salmeron, Lorinus. Alios innumeros sileo Scriptores in re adeò protrita, & indubitata.

Illa tamen facta per discipulos electio nihil obest, quò minùs Matthias profiteri possit cum Paulo ad Galatas scribente, esse se Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum: cùm perspicuum planè sit non ante cœpisse, vel extitisse ipsius Apostolatum, nisi ex quo diuinitùs directa sors in eum cecidit. Quis verò neget has ipsas (circa) duos discipulos sortes fuisse ab hominibus datas? cùm id liquidò testetur Lucas: Et dederunt (non alij sanè quàm discipuli, qui ipsi homines erant) sortes eis. Et tamen sortes hæ ab hominibus collatæ propius attingunt diuinam illam, & supernaturalem Apostolicæ dignitatis collationem, quàm ista anterior facta ab eisdem hominibus per suffragia electio. Si ergo sortes ab hominibus collatæ nihil obsistunt diuinæ huic vocationi, sed potiùs inseruiunt; multò minùs obsistent remotiora illa, & anteriùs collata communia suffragia, per quæ duo discipuli reliquis socijs prælati sunt, necdum tamen constituti Apostoli.

Iste nimirum est constans ordo, ac dispositio diui-

næ prouidentiæ vt causas creatas naturales, & humanas inflectat, dirigat, ordinetque ad sibi propositos quantumuis supernaturales fines. Exercitium prorsus humanum piscandi contribuit vocationi Petri, & Andreæ, & Iacobi, & Ioannis, quatenus hac occasione illos offendit Christus Dominus, dum ambularet secus mare Galilææ; eosque à piscium captura traducens ad piscationem hominum constituit sibi Socios, & Apostolos. Egressio Samaritanæ mulieris ad hauriendam aquam in ordine diuinæ prouidentiæ causa fuit per accidens, & externa ad supernaturalem eius, & diuinam conuersionem. Quin etiam peccata ipsa seriem ipsam ingrediuntur diuinæ prouidentiæ ad eliciendos supernaturales effectus, vnde affirmat Petrus. Act. 2. Christum definito consilio, & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis. Quod perinde est, ac si diceret: Deum vsum fuisse per consilium altissimæ prouidentiæ suæ impiorum malitia, quam consultò permittebat, vt sic exequerentur mirificum illud humanæ Redemptionis opus. Si ergo malorum hominum peruersæ machinationes, & flagitia plerumque supernorum consiliorum executioni famulantur, cur non inseruient ad diuina beneficia piorum quoque hominum intentiones, & actus?

Sed ne extra Sacrarum Synodorum, in quo versamur, campum diutiùs diuagetur oratio, ipsi sanè Patres, qui in Concilium ad definiendas fidei ambiguitates conueniunt & homines sunt, & humanis rationibus, disputationibus, argumentationibus futuræ circa fidem definitioni præludunt: vt ex veterum, & recentiorum Synodorum actis compertum fit. Ipsa tamen fides, quæ per huiusmodi disceptationes inuestigatur, non syllogismis, non ratiocinationibus, sed reuelatione, qua mentes nostræ supernè illustrantur, nititur & subsistit. Sanè S. Augustinus de Theologia loquens, quæ humanis rationibus res fidei inuestigat, & com-

probat, sic ait lib. 4. de Trinit. cap. 1. *Huic scientiæ tribuitur id quo fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur*. Sanctus quoque Ambrosius in cap. 5. Lucæ verba hæc Christi ad discipulos in mari Galilæ piscantes: Laxate vestra retia in capturam, sic allegoricè exponit. *Hæc quæ Apostoli iubeatur laxare retia, verborum sunt complexiones, & disputationum recessus, quibus fideles quos ceperint non amittant*. Quod verò ibi Christus ad Petrum dicit, Duc in altum, idem sic interpretatur Ambrosius, hoc est in profundum disputationum.

Recursus porrò ad sortes in his discipulis non iure reprehenditur à Beda. Certum namque est non modo fuisse apud Hebræos frequentem, sed à Deo etiam vel præscriptum, vel approbatum. Inter duos Hircos, quorum vnus erat immolandus, alter in desertum ablegandus, sors præcipiebatur iacienda, Leuit. 16. Aaron sorte alijs prælatus est ad Summum Sacerdotium ipso Deo sic iubente, Num. 17. cuius etiam iussu Samuel Saulem in Regem elegit per sortem 1. Reg. 10. Terra Promissionis sorte diuisa est inter Israelitas, Num. 25. Sacerdotalia munera sorte obtingebant, 1. Paral. 24. Ideòque narrat Lucas sorte obtigisse vt Zacharias Ioannis Pater thura Deo intra Sanctuarium succenderet. Denique ait Augustinus in Psal. 30. conc. 2. *Sors non aliquid mali est, sed in dubitatione humana res est diuinam indicans voluntatem*. Et allegatur in decreto Gratiani 26. *q*. 2. *c*. 1.

In multis casibus sortis remedium iura ciuilia præscribunt. Nam cohæredes inter se sortiri possunt apud quem ex ipsis remansuræ sint cautiones hæreditariæ. L. si quæ sunt cautiones, ff. familiæ ercíscundæ, & sortitio hæreditatem diuidit. L. 2. c. quando, & quibus quarta pars debeatur. Et in iudicijs familiæ ercíscundæ, communi diuidundo, & finium regundorum, quibus confines possessores, vel hæredes, vel socij de partitione decertant, si quæratur litis ordinandæ gratiæ

vter

vter actor sit vter reus, res sortè discernitur. L. sed cum ambo ff. de iudicijs. Etsi plures Legatarij inter se circa rerum legatarum optionem dissentiant, sortè dirimitur controuersia, vt ad quem sors veniat, illius sententia in optione præcellat §. optionis instit. de legat. ait verò Salomon Prou. 18. *Contradictiones comprimit sors, & inter potentes dijudicat.* Denique sortium aliæ consultiuæ sunt quæ solæ reprobantur, aliæ diuisæ, aliæ electiuæ. Harum legitimus est vsus saltem quando aliter ambiguitas non potest commodè expediri.

Secundum Apostolorum cæterorumque discipulorum Concilium refertur Act. 6. vbi collecto per Apostolos discipulorum grege, electi primùm fuere septem diaconi communibus suffragijs. Ecclesiastica Hierarchia cœlestem imitatur vt docet Dionysius. Sicut ergo septem Angeli astant ante Deum, Tobiæ 12. & Apoc. 1. similiter in Ecclesia ante Sacrum altare, & circa Hierarcham diuina facientem diaconi septem: quem olim numerum non licebat excedere, vt constat ex Neocæsariensis Concilij can. 15. qui citatur c. diaconi septem, dist. 93. & Cornelius Papa epist. ad Fabium Antiochenum quam refert Eusebius recensens Clerum Romæ consistentem, septem numerat diaconos, totidemque subdiaconos; in Concilio quoq. Romano sub Siluestro I. numerantur diaconi in vrbe Cardinales septem.

Tametsi Diaconi successerint in mensarum ministerium, quo viduæ olim fungebantur, non tamen in hac mensarum præfectura stat præcipuum eorum munus. Constituti quippe sunt in altaris ministerium, quod est sublimioris dignitatis. Idque liquidò constat, quia per manuum impositionem cum solemnibus orationibus ab Apostolis ordinati sunt. Act. 6. Vir Apostolis coætaneus. Ignatius epist. ad Heronem Diaconum, & epist. ad Trallianos tradit officium Diaconorum in eo esse, vt Episcopo & Sacerdotibus sacrifi-

cantibus, & Sacramenta diuina ministrantibus subministrent. Quin etiam in eo versabatur etiam horum officium, vt viuificum Christi sanguinem communicantib. præberent, vt testantur Iustinus Martyr Apolog. 2. Cyprianus serm. de lapsis: & de Sanctissimo Diacono, & Martyre Laurentio idem scribit Ambrosius lib. 1. Officiorum.

Tertium Apostolorum Consilium fusius describitur Act. 15. vbi vnà conuenerunt Apostoli, & seniores unanimi sensu statuentes esse fideles immunes à iugo circumcisionis, & Mosaicarum cęremoniarum: tantùm vt abstinerent ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione. Concilium istud Ierosolymæ celebratum fuit anno Christi, vt supputat Baronius, quinquagesimo primo. Huic Paulus, & Barnabas interfuerunt ex Antiochia profecti, anno ab ipsius Pauli conuersione decimo quarto, cùm scribat Galat. 2. *Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Ierosolymam cum Barnaba assumpto, & Tito.*

Grauis hic exurgit difficultas: cùm enim hoc ipso Concilio prohibeantur fidelibus carnes idolis immolatæ, quæ Græcè idolothyta dicuntur; nihilominus Paulus aliquantò post scribens primam ad Corinthios epistolam c. 8. negat eos peccare qui vescuntur idolothytis, nisi vel scandalum ingenerent infirmis, vel erroneè credant ipsi se sic faciendo peccare. Huic nodo conuenientem cuneum adhibet Baronius admonens pręceptum de idolothytis, & sanguine, & suffocato non fuisse ab Apostolis impositum vniuersis fidelibus; sed tantùm Ecclesijs Iudææ, Syriæ, Ciliciæque, in quibus orta erat illa, quæ isti Concilio causam dedit, controuersia. Et quidem Synodica epistola, quam refert Lucas, ita inscribitur: *Apostoli, & seniores fratres his qui sunt Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ, fratribus ex gentibus.* His ergo, propter Iudæorum conuersorum multitudinem, cum quibus cohabitabant, ad eorum offensionem decli-

cli-

clinandam, neue fraterna charitas, & pax interturbaretur, hæc interdicta fuerunt, quæ cęteris fidelibus libera relicta sunt.

Nihilominus pręceptum istud à sanguine abstinendi in vniuersam Ecclesiam dimanauit, vsq; omnium receptum est ita, vt multis sæculis, tàm in Occidente, quàm in Oriente inualuerit; qua de re consulito, quæ inferiùs collegi ad Gangrensis Synodi Canonem 2. Chrysostomus homil. 3. in Acta Apost. obseruat in his Concilijs prudentiam, & summam in Petro animi moderationem, qui cùm esset Summus Pontifex, Christique per vniuersam Ecclesiam Vicarius, & Spiritus Sancti luce pleniùs illustratus; nihil tamen quidquam per seipsum, aut Iure propriæ quamuis sacrosanctæ authoritatis, & potestatis decernere voluit: tametsi hoc quoque potuisset, sed Ecclesiæ suffragia per istas Synodorum conuocationes exquisiuit. Eamdem animi moderationem, & prudentiam imitati sunt plurimis sæculis Romani Pontifices, quoties grauis aliqua præsertim de fide causa emergebat, vt perspicuum fit ex frequentibus Concilijs olim à Romanis Pontificibus conuocatis, quorum ductu & placito commissum sibi dominicum gregem prouidissimè regebant, Sic verò loquitur Chrysostomus. ὅρα δὲ πέτρον μετὰ κοινῆς πάντα ποιοῦντα γνώμης οὐδὲν αὐθεντικῶς οὐδὲν ἀρχοντικῶς. Intuere Petrum nihil nisi de communi fratrum consilio agentem, nihil verò per imperium, nihil ex propria authoritate.

CONCILIA REPROBATA.

Circa collatum ab Hæreticis Baptismum.

VAleretne Baptismus ab Hæreticis collatus diu magna animorum contentione disputatum est.

In

In primis Africanorum Episcoporum Concilio, cui præsedit Agrippinus Carthaginis Episcopus, decretum fuit nullum prorsus, & inualidum eiusmodi Baptismum esse: Ideóque ab Ecclesia iterandum. Testatur id Cyprianus epist. 71. ad Quintum.

Ipse deinde Cyprianus Carthaginis quoque præsul, hoc idem decretum coactis tribus alijs Africanis Synodis confirmauit: dum regeret Stephanus Ecclesiæ vniuersæ clauũ, Imperatoribus Valeriano, & Galieno. Primas harum trium Synodi litteras Synodicas conscripsit Cyprianus. Vide huius epist. 73. ad Iubaianum.

Vt verò decretum istud pleniorem sortiretur auctoritatem, plenior quoq; Africanorum Patrum Synodus ab eodem Cypriano indicta est, conuenientibus vno, & septuaginta Africæ, & Numidiæ Episcopis, qui præcedens decretum firmarunt, & innouarunt. Scripsitque de eo Cyprianus Synodicam ad Stephanum Pontificem, sub cuius finem ne hac occasione schisma nasceretur, ipse contestatur per istud decretum nihil præiudicari aliorum libertati, vt possint oppositam si lubet sententiam sequi, sine vlla Ecclesiasticæ vnitatis labefactatione. His verò acceptis litteris Stephanus Papa Synodi huius sanctionem reprobauit, vetuitque ne quis auderet à contraria Apostolica traditione discedere. Huic Stephani rescripto minimè acquieuit Cyprianus, sed contra eum plenam querelarum scripsit epist. 74. ad Pompeium qua Stephanum ipsum tum superbiæ, tum imperitiæ, tum imprudentiæ insimulat: qua in re moderationis limites Cyprianus transiliuit. Quin etiam tertiam sine mora conuocat Africanorum Antistitum Synodum, cui ex Africa, Numidia, & Mauritania interfuerunt Episcopi septem & octoginta. Initio Synodi præfatur non esse dirimendã ab his qui dissentirent communionem, & pacem. Deinde tacito Stephani nomine, ipsum paulò acriùs perstringit his verbis; *neq; enim se quisquam nostrum Episcoporum Episcoporum*

rum

rum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatē collegas suos adigit. Hoc ex loco, atq; ex Tertulliani libro aduersus Psychicos cap. 1. vbi Romanum Pontificem *Episcoporum Episcopum* nuncupat conijcitur hunc fuisse priscis illis sæculis vnum ex titulis eius. Istud demum pleniore Concilio præcedentium Conciliorum Africanorum innouatum fuit decretum. Hac sanè in re sanctissimum virum etiamsi ista ex officio agere crederet, à noxa non exemerint. Hac in peregrinatione mortali, magna etiam sanctitas non est ab omni culpæ labe immunis. A culpa ista Patres Africanos, & maximè Cyprianum mox resilijsse produnt Hieronymus contra Luciferianos, & Augustinus lib. 2. de Baptis. contra Donatist. c. 4. & epist. 48.

Circa idem tempus altera Synodus hisce Africanis conformis habita est Iconij in Phrygia, conuenientibus eò ex diuersis Asiæ Prouincijs, Episcopis præside Firmiliano Cæsareæ in Cappadocia Metropolite: cujus superest inter Cypriani epistolas, ad Cyprianum ipsum epistola 61., ex qua constat fuisse hanc Asianorum Synodum à Stephano Papa damnatam, eiusque Assertores à fidelium communione exclusos. In eumdem erroris lapidem impegisse Dionysium Alexandriæ Patriarcham refert Eusebius lib 7. hist. Eccl c. 6. non tamen in hunc, aut in Cyprianum Stephanus hanc exercuit seueritatem, reueritus amborum sanctitatem, eruditionem, & dignitatem.

Ex multiplicibus Synodis hisce Africanis, & Asianis, quibus tam eximij, & in Ecclesiæ cœlo quasi primæ magnitudinis sidera præ cæteris Illustrissimi Præsules interfuerunt, & tamen iuremerito reprobatis à Romana Sede, constabilitur illa regula inconcussa, nullam esse cuiuscumque Concilij authoritatem, cui Romanus Episcopus refragetur. Quam rem infra pleniùs prosequar ad Romanum Concilium sub Damaso Pontifice.

APPENDIX

Ad praecedentes Synodos, in qua discutitur Canonum Apostolis attributorum authoritas.

MIrari subit si, quum habita fuere illa de rebaptizandis ijs quos intinxerant Hæretici Concilia, fuerit aliqua Canonum Apostolis attributorum notitia, qui fieri potuerit vt neque à Latinis Cypriano, & octoginta sex alijs patribus quibus præfuit, quorum vota omnia Synodica supersunt, facta vlla mētio fuerit trium Canonum Apostolicorum scilicet 45. 46. & 68. qui perspicuè decernunt inanem esse baptismum ab Hęreticis collatum, cùm tamen potuissent hi Canones suppeditare præcipuum sententiæ istorum pręsidium, ac munimen. Maximè cùm Stephani rescriptum ex aduerso vrgeret ipsam eis aduersantem Apostolorum traditionem. Ipsi quidem Africani recurrunt interdum ad Apostolicam authoritatem, sed illam dumtaxat, quæ ex eorumdem sacris Libris depromitur, quale est Pauli effatum sæpissimè ab eis repetitum: vnus Deus, vna fides, vnum Baptisma. His adiunge Augustinum, qui nec in totis septem Libris de Baptismo contra Donatistas, in quibus fusissimè de hac quęstione disputat, vllius meminit Apostolorum canonis. Imò verò lib. 5. cap. 23. sic ait: *Apostoli nihil exinde praeceperunt, sed consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano ab eorum traditione exordium sumpsisse credenda est, sicut multa, quæ vniuersa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis praecepta rectè creduntur, quanquam scripta non reperiantur.* Hæc Augustinus.

Neque etiam antiquiores Gręci canones istos agnouerunt, alioqui namque Firmilianus Episcopus Græcus, & Grecæ Synodi aduersùs hæreticorum Baptismum conuocatæ Pręses, qui in sua ad Cyprianum epistola, quęcumque potest suæ sententiæ argumenta, pro-

probationesque congerit, hoſce Apoſtolicos canones non ſiluiſſet. Scio vtique à patribus Græcis interdum Apoſtolis attribui nonnulla, his canonibus ſancita. Verùm hęc ab illis accepta ferũt ſancti Patres, nõ quatenus in illa vulgari canonùm ſerie contineutur, ſed quatenus ab Apoſtolis eiuſmodi traditio, & vſus in Eccleſias præſertim Orientales dimanauerat.

Porrò Clementem & natu, & Epiſcopatu Romanum hos collegiſſe canones mihi nemo perſuaſerit; tum quia, vt ſatis oſtendi. canones illi veteribus patribus præſertim Occidentalibus incomperti erant, tum quia in eiſdem non pauca damnantur, quæ fuerunt à beato Petro, cuius fuit Clemens diſcipulus, & Succeſſor tradita Romanæ Eccleſiæ; vt eſt Canon quintus de vxore Epiſcopi, vel Sacerdotis, vel Diaconi non dimittenda obtentu Religionis. Et canon 65., quo ſtatuitur pœna depoſitionis, aut excommunicationis in eum, qui ſabbatho ieiunauerit. Qua de re pleniùs infra diſputabimus. Et canon 68. quo eiſdem multantur pœnis, qui feria quarta non ieiunanerint. Hoſce canones auidè Græci ſuſcipiunt, ex quo ſe ſchiſmate à nobis diuulſerunt, vt prætextum arripiant damnandi Romanam Eccleſiam: vt liquet ex ſchiſmatica Synodo Quiniſexta, quæ magnam his canonibus arrogat authoritatem, & Romanam damnare audet Eccleſiam canonum iſtorum infractricem.

Ex aduerſo Concilium Romanum Epiſcoporum ſeptuaginta ſub Gelaſio Papa librum canonum Apoſtolorum pronunciat apocryphum, & allegatur in c. Sancta Romana Eccleſia diſt. 15. His adiungenda Iſidori cenſura relata in decreto c. canones diſt. 16. canones, qui dicuntur eſſe Apoſtolorum, nec receptos eſſe ab Apoſtolica Sede, nec Sanctos Patres aſſenſum illis præbuiſſe, atque ab hęreticis ſub nomine Apoſtolorum fuiſſe compoſitos: in eis tamen aliqua vtilia contineri. Marcellus Papa, & Martyr tres Apoſtolorum

ſan-

ſanctiones perhibet, quarum tamen nulla ad illos vulgò Apoſtolis adſcriptos canones referri poteſt. Primò, vt vndequaq; à quibuſcumque iudicijs liceat Epiſcopis Apoſtolicam Sedem appellare. Secundò, vt nullum haberi Concilium poſſit, niſi de ſupremæ ſedis conſenſu. Tertiò, vt Epiſcopi criminum accuſati iudicari non poſſint niſi in Synodo, quæ fuerit Romani Epiſcopi authoritate indicta. Et Concilium Ancyranum can. vlt. allegat canonem prohibentem, ne ſeptenarius diaconorum numerus excedatur. Qui citati canones cùm non poſſint ad eam referri collectionem vulgarem canonum Apoſtolis attributorum, ſatis inde arguitur, non eſſe neceſſariò referendum ad illam canonum triuialem congeriem, quidquid legitur prioribus Eccleſiæ ſæculis canonibus Apoſtolicis attributum, etſi fortaſſe tale aliquid in ea collectione legatur: in qua etiam complures leguntur ſuppoſititij canones Apoſtolicę traditioni planè contrarij: vt ſunt qui rebaptizari hæreticos ſanciunt, aut ſacerdotem cum vxore conuiuere.

De tribus Synodis Antiochenis.

TRia memorantur Antiochenà Concilia, quorum priora duo fuerunt contra Paulum Samoſatenum Antiochiæ Patriarcham, impiè aſſerentem de Chriſto nihil fuiſſe quàm merum hominem. Primùm quidem conuenerunt Antiochiæ Præſules Aſiani ſub Imperio Gallieni, inter quos exiſtit, celeberrimus ille Neocæſareæ Ponti Antiſtes Gregorius Thaumaturgus, & Firmilianus Cappadocum Metropolites, anno octauo poſtquam fuerat à Stephano Papa de fidelium ſocietate excíſus. Quod argumentum eſt, Firmilianum poſtmodo ab errore reſipuiſſe, alioqui non admittendum in legitimam Synodum. In hac damnatus eſt Paulus. Qui tamen ſubdole pœnitentiam ſimu-

mu-

mulauit, & palinodiam dixit. Idem tamen, digressis in proprias sedes Episcopis, vitaque functo Thaumaturgo, laruam deposuit, & peruersum dogma pertinaciùs asseruit.

Quocirca Episcopi Asiæ secundam Antiochiæ Synodum celebrarunt, in qua Paulus denuò condemnatus, & sede deiectus. Sed parere recusans, & suorum factione munitus, Patres necessitate adegit interpellandi ethnicum Imperatorem Aurelianum, brachij sęcularis auxilium ad sanctissimi decreti executionem implorando. Aurelianus causam iudicio Romani Episcopi Dionysij commisit, qui re penitus explorata, Paulum iustè depositum declarauit. Id iudicium Imperator executioni demandari iussit, & Paulum eijci. Legendus Eusebius lib.7.hist.Eccl.c.24.

Tertium denique Antiochiæ Concilium habuerunt Ariani tempore Constantij Principis, de quo inferiùs suo loco.

CONCIL. SINVESSANVM.

QVum Romanæ præesset Ecclesię Marcellinus, desæuiente atrocissima Diocletiani persecutione celebratum Concilium fuit in quadam Synuessæ crypta circa Marcellini causam, qui ethnicæ crudelitatis metu idolis thura adoleuerat. Erat Sinvessæ Campaniæ oppidum, quod nunc vocari perhibent *Rocca di Mondragone*. Istud Conilium refert Baronius in annum 303. eiusque acta vt vera, germanaq; admittit; fatetur tamen aliquot mendis vitiata. Idem conijcit indictam fuisse Synodum istam à Romano Clero, ad quem totius Ecclesiæ spectabat regimen ac sollicitudo in defectum Romani Pontificis, vt ex multis liquere potest Cypriani litteris. Hic verò nouum, & antea inauditum pe-

periculum vrgebat,ne Pontificis summi lapsus totius Ecclesiæ ruinam secum traheret, aut exitiale schisma inueheret. Non enim fuisse à Marcellino Synodum conuocatam conuincitur inde, quia culpam suam prorsus negauit coram ipso Concilio, donec productis pluribus testibus, iam amplius dissimulare non valens, suum postremò delictum profusis lacrymis confessus est: neque dignum se esse qui versaretur in ordine Sacerdotali. Cui Patres responderunt: ore tuo condemnaberis, quia prima sedes non iudicatur à quoquam, vt legitur in huiusce Concilij actis. Meminerunt pariter Anastasius in Marcellino, & Nicolaus Papa I. epist. ad Michaelem Imperatorem. Cæterùm Marcellini lapsus non fuit infidelitas erroris in intellectu, sed pusillanimitas contra debitam fidei professionem, qualis fuerat triplex Petri negatio. Sed hanc ruinam Marcellinus paulò post Martyrio reparauit.

CONC. ELIBERINVM.

SIcut Diocletiani cum Maximiano, & insequentium Imperatorum Galerij, Maxentij, Maximini, atque Licinij persecutio multis fuit occasio triumphi; ita plerosque ex opposito impulit in ruinam. Quare Patrum sedulitate multis locis prouisum fuit circa lapsos. In Oriente quidem per Synodum Ancyranam, cui Vitalis præfuit Antiochiæ Patriarcha, & per Synodum Alexandrinam, in qua Petrus Alexandriç Patriarcha, & deinde sub Maximino Martyr suos edidit canones pœnitentiales circa lapsos. In occiduis plagis pariter circa lapsos prouisum est per congregatum Eliberi Concilium, quæ est Hispaniæ Bæticæ ciuitas dicta vulgo *Eluira*. Huic subscripsere inter alios Osius ille Cordubæ Episcopus, qui postmodum Ni-

Nicæno Generali præsedit, & Valerius Cæsaraugustæ Episcopus, ille idem qui præstantissimum Martyrem Vincentium habuerat administrum. Contigit ista Synodus an. Chr. 305. aut circiter Galerio, & Constãtio Imp.

Hic, vt fideles in officio continerentur rigidiores, canones procusi sunt, quàm in Concilijs Ancyrano & Alexandrino, in quibus communio post lapsum pœnitentibus saltem in vitæ discrimine indulta est, quam lapsis denegat Eliberinum. Huiuce Concilij tacito tamen nomine meminit Innocentius I. epist. ad Exuperium Tolosanum Episcopum his verbis: *Et hoc quæsitum est quid obseruari oporteat de his qui post Baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ suæ fine pænitentiæ, simul & communionis reconciliationem exposcunt. De his obseruatio prior durior, posterior interueniente misericordia inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit vt concederetur pænitentia, sed communio negaretur. Nam cùm illis temporibus persecutiones crebræ essent ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non reuocaret à lapsu, negata meritò communio est, concessa pænitentia, ne totum penitùs negaretur; & duriorem esse remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem Ecclesiis reddidit, iam depulso terrore Communionem dari obeuntibus placuit, &c.* Ita Innocentius.

Eliberina itaque Synodus interdicit communione in fine vitæ eos, qui post Baptismum lapsi sunt in idololatriam can. 1. & 2. eosque, qui post peractam pœnitentiam lapsi sunt in fornicationem can. 7. & illos qui per maleficium hominem occiderunt can. 6. & passim alijs canonibus prolapsos in alia grauia crimina. Verùm posterior Ecclesiæ disciplina mitior exstitit, quæ non permittit viatici communionem cuiquam pœnitenti in fine vitæ subtrahi, vt liquet ex Ancyrani Concilij can. 6. & Nicæni can. 12. & Agathensis can. 11. atque ex præfato Innocentij rescripto, nec non ex vniuersalis Concilij Carthaginensis quarti can. 77. & 78.

Cæterùm Eliberinis Patribus immitiores fuere Nouatiani,& Cataphryges Hæretici, seu Montanistæ, qui nedum viatici communionem, sed etiam omnem reconciliationem pœnitentibus moribundis recusabant, vt testantur de Nouatianis Cyprianus epist. 52. ad Antonianum, & epist. 67. ad Stephanum Papam, atque Ambrosius, & Pacianus in suis de pœnitentia libris. De Montanistis verò Tertullianus ipse Montanista lib. de pudicitia cap. 1.

Itaque ne immanitatem, quam in illis hæreticis Ecclesia Dei semper execrata est, in istud Concilium refundamus, illa communionis in ipso vitæ exitu statuta priuatio nullatenus reconciliationis, seu absolutionis, sed Eucharistiæ Sacramentum adimit. Quis verò non abhorreat, & detestetur pœnitenti veniam in ipso vitæ exitu, atque imminentis iam irreuocabilis iudicij limine suppliciter, & lacrymosè roganti, reconciliationis præsidium, & opem in tanto discrimine subtrahere? Quis non perhorresceret illius inhumanitatem, qui prohiberet, ne quisquam manus auxiliares ei porrigeret, qui sua culpa in gurgitem prolapsus, & iam fluctibus obruendus supplices manus tenderet, vt eriperetur, præsertim si facilè,& absque Liberatoris periculo posset eripi? An verò maior erga corporalem vitam adhibēda est charitas quàm erga redemptā Christi sanguine animam,quæ pœnitens,& lugens in vltimo vitæ confinio, & extremo salutis æternæ discrimine piæ Matris Ecclesiæ opem, ac præsidium iamiam in circunstantium,& frementium dæmonum manus casura efflagitat,& miserabiliter implorat?

Scio equidem dici posse communionem de reconciliatione pœnitentis perinde, ac de Eucharistiæ beneficio, verùm de hac sola exponendi sunt illi canones Eliberini. Id enim diræ,ne dicam diabolicæ immanitatis horror suadet, simulque apertum Nicæni canonis 13. testimonium statuentis seruandam esse, quam vocat

antiquam, & canonicam legem, vt qui ex hac vita egrediuntur vltimo, & necessario viatico non frustrentur: ita tamen vt si post acceptam Eucharistiam conualuerint, inter illos dumtaxat recipiantur, qui solis fidelium orationibus participant. Quibus ex verbis liquidò constat mentionem hic tantùm eorum esse, qui in pœnitentium statu versantur. Cùm igitur Nicænum Concilium (in quo præsidebat qui Eliberino Concilio subscriptus legitur Osius) attestetur hanc esse antiquam, & canonicam legem circa pœnitentes de vita periclitantes, Canones illi Eliberini, quamuis Nicænæ dispositione contrarij, non sunt trahendi ad extremam immanitatem, quam Ecclesię spiritus perhorrescit, sed ad eam moderandi sunt seueritatem, quam verba ipsorum necessariò præ se ferunt. Denique illam vsque adeo sinistram à quibusdam neotericis excogitatam Eliberinorum canonum explicationem satis condemnat antiquæ pietatis, & eruditionis specimen Cyprianus epist.2. ad Antonianum, sic dicens contra Nouatianos: *Miror quosdam sic obstinatos esse, vt dandam lapsis non putent pœnitentiam, aut pœnitentibus existiment veniam denegandam*. Scriptor quidem ad miraculum doctissimus Dionysius Petauius in suis ad Epiphanium notis hanc Eliberinis canonibus affixerat inclementiam; sed consultiùs postmodum ab ea sententia recessit in suis ad Synesium notis. Refert Ambrosius lib.2. de pœnit.3. quòd pœnitentis absolutionem, & reconciliationis semper comitari soleret dominicæ carnis communio: verumtamen ex iusta causa tantisper ab hoc instituto recesserunt Eliberini patres.

Canon Eliberinus 34. *Cereos placuit per diem in Cœmeterio non accendi: inquietandi enim Sanctorum Spiritus non sunt*. Hæc prohibitio, qua Nouatores contra pium Catholicorum vsum abutuntur, illis temporibus conueniebat, quum inter paganos versabantur Christiani, ne isti superstitioni participarent. Ethnicis enim persua-

ſum erat mortuorum animos tùm cibis, tùm lucernis indigere, quibus & famem, & tenebras diſpellerent: ideoque dapes,lac,& vinum funeribus inferebant,vt fidem facit Plutarchus initio vitæ Romuli, alijqui veteres. Homerus ſcribit Odyſſeæ vndecimo ab Vlyſſe oblatam cum ſanguine, & vino farinam inferorum animabus: & has accedentes auidè quę appoſuerat abſorpſiſſe. Præterea in exequijs Miſeni apud Virgilium Æneid. 6 *Auerſi tenuere facem, congeſta cremantur turea dona, dapes, fuſo crateres oliuo*. Ait Tertull.de reſurr.car.c.1. Ethnicos ita defunctis parentare, vt eis eſculenta apponant quæ comedant, eodemque igne & corpora ipſorum, & appoſitas dapes abſumere. Idem ſimilia refert lib.de teſtim.animæ,cap.4.Itemque Epiphanius in Ancorato c. 87 Quin etiam tumulis accenſas lucernas includebant, cuiuſmodi etiam nunc ad effoſſas eorum vrnas reperiuntur. Cauſa cur fideles funalia,cereosque in exequijs adhibent tota myſtica eſt, ad ſignificandam lucem æternam, quæ poſt caducam hanc vitam piorum animis affulget. Verbum porrò inquietandi, quo vtitur canon, diſplicentiam ſignat, quam Sancti poſt hanc vitam ex viuentium ſuperſtitione concipiunt. His adde gentiles luminibus ad ſepulchra plerumque vſos per magicam impietatem, & necromantiam, eòque videri pertinere vocem inquietandi, qua vſus eſt etiam Samuelis Spiritus à Pythoniſsa rogatu Saul Regis euocatus. Quare inquietaſti me vt ſuſcitarer? 1. Reg. 28. Poſtquam verò fatiſcente gentilitate liberum caput extulit Chriſti religio, tum demum fideles procul ablegato metu, vel ſuſpicione approbandi, vel imitandi profanos gentilium ritus, cereis accenſis Chriſtianorum exequias proſequuti ſunt. Scribit namque Hieronymus ad funus ſanctæ Paule ingentem fuiſſe concurſum Clericorum,& Monachorum cereos ardentes deferentium. Gregorius etiam Nicænus in vita Macrinæ Sororis commemorat Clericos,

cos, qui ei iusta persoluebant funus comitantes, cereos accensos præ manibus habuisse. τὰς ἐκ τοῦ χηροῦ λαμπάδας ἔχοντες πάντες.

Canon 36. quem nobis etiam obiectant Hæretici, ita sancit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.* Vt mens Concilij percipiatur, habenda temporis ratio est, quo desæuiebat in Christianos gentilium insectatio. Fauet quippè canon iste imaginibus sacris, quas ideò vetat parietibus appingi, ne gentilibus ludibrio essent. Quod sanè periculum, haud ita timebatur in imaginibus, quæ in Ecclesijs appendebantur, aut alioqui mobiles collocabantur, vt subduci,& aliò transferri persecutionis exurgente procella possent. Simili ex causa in Codice Iustinianæo lib.1. tit. 8. lex promulgatur Theodosij, & Valentiniani Imperatorum prohibens signum Saluatoris in silice humi insculpi, aut pingi,ne videlicet conculcetur, aut conspuatur ab ijs, qui in locum sacrum conueniunt. Quod item sanxit Quinisexta Synodus can. 73. cum hac ratione, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. Ne incidentium conculcatione victoriæ nobis trophæum iniuria afficiatur.

Prætereà non immeritò suspicatur Baronius Canonem istum ab Iconoclastis, qui olim Hispaniam incoluerunt confictum, & suppositum. Ratio eius est, quia licet proferatur ab Iuone lib.3. decreti, non tamen ab ijs, qui eum præcessere canonum compilatoribus Fernando Diacono, Dionysio exiguo, Cresconio: tum quia veterum Iconomachorum Hispanorum nemo quantauis diligentia, vndecumque argumenta contra sacras imagines conquisita collegerit, Eliberini Concilij in ipsa Hispania celebrati canonem vllum profert, non Vigilantius,non Claudius Taurinensis Episcopus, ambo in Hispania versati sacrarum Imaginum impugnatores.

CONCIL. ANCYRANVM.

ISTud coactum est, simulatque morte Maximini extincta est dira in Oriente in Christianos accensa persecutio : prouidet enim circa eos, qui tyrannidis formidine lapsi fuerant. Est verò Ancyra Galatiæ Metropolis. Synodo isti nonnulli Episcopi interfuerunt, qui deinde subscripti in Nicæna œcumenica leguntur, videtur habita an. Chr. 314.

Canon 1. Diaconis ipsis permittit vxorum vsum, si ante ordinationem Episcopo fuerint protestati se nolle, aut non posse ab vxore continere: citatur à Gratiano c.diaconi dist.28. de cœlibatu sacri Clori, consulito inferiùs annotata ad Nicæni Concilij can.3.

Canon Ancyranus 13. cauet ne Chorepiscopi Presbyteros, aut Diaconos ordinent citra veniam Episcoporum, quibus ipsi Chorepiscopi subsunt. Huc spectat Antiocheni Concilij canon 10. solam Chorepiscopis permittens Exorcistarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem; prohibens verò Sacerdotum, & Diaconorum *etiamsi (inquit) Chorepiscopi ordinationem acceperint Episcoporum*. Hic porrò Antiochenus canon duo circa Chorepiscopos edocet. Primò illos non in ciuitatibus, sed in vicis, & minoribus oppidis constitui, τὺς ἐν ταῖς χώραις ἢ ταῖς κώμαις καλυμένυς χωρεπισκόπυς. Secundò posse contingere, vt Episcopali quoque Ordine præfulgeant Chorepiscopi. Quæ obseruatio egregiè conciliat canonem Antiochenum cum epistola decretali Papæ Damasi negante Chorepiscopos vllam habere ordinandi potestatem, eò quòd nihil amplius sint quàm Presbyteri, nec vllatenus Episcopi. Loquitur namque Damasus de potestate Chorepiscopi præcisè, quæ talis est, non tamen negat fieri posse, vt Episcopus curam subeat Chorepiscopi, aut Chorepiscopus in Episcopum consecretur. Sic enim reperimus in priscis

Con-

Concilijs Episcopos à proprijs Ecclesijs dimotos, permitti, vt alicubi Chorepiscoporum fungantur officio. Cuius rei exemplum suppeditat Nicænæ Synodi canon 8. Simile videmus in titularibus Episcopis, qui assignati Ecclesijs in remotioribus infidelium partibus constitutis, habent quidem ordinem Episcopalem, sed omni iurisdictionis exercitio carent præter eam, quæ ipsis ab alijs Episcopis pro suo libito in proprijs finibus, ac diœcesibus indulgetur. Præclarè verò Damasus in illa de Chorepiscopis epistola, confert Episcopos qui amore quietis, & otij suum Chorepiscopis munus committebant cum nefarijs illis meretricibus, quæ vt liberiùs fedæ libidini indulgeant, sobolis suę curam penes conductas pretio nutrices abijciunt. Quod idem proh nefas: aptari potest quàmplurimis huius sæculi Prelatis. Cęterùm illa Damasi constitutio (si tamen ipsius est) non obstitit, quin extiterint complures deinceps Chorepiscopi, quorum mentio in posterioribus Concilijs passim occurrit.

NEOCÆSARÆENSE CONC.

Synodus Neocæsaræensis Nicænam præcessit, subscriptus namque Neocæsaræensi legitur Basilius Amasææ Episcopus, qui sub Licinio Martyr occubuit, vt refert Eusebius in Chronico. Est Neocæsaræa Ponti in Asia ciuitas.

Can. 8. decernit esse sacris ordinibus inhabilem, & irregularem, cuius vxor fuerit adulterata. Citatur in decreto c. si cuius vxorem. dist. 34.

Canon 9. irregularem dicit respectu sacerdotij: & canon 10. respectu quoque diaconatus, eum qui fuerit aliquando fornicatus, vt si post tale delictum contingat ordinari, sit suspensus ab illius, quem cepit ordinis

exercitio. Hic non est in vsu: Vnde colligito quantam illis temporibus sanctitatem, vitæque anteactæ innocentiam requirebat Ecclesia ad ordinum susceptionem, sacrumque ministerium. Similiter Nicænus canon 2. viam illi ad sacros ordines præcludit, qui vel semel peccatum animale commiserit: Quod idem statuitur Eliberini Concilij can. 30.

Can. 12. Illum à sacerdotio excludit qui ægrotans fuerit illaminatus, idest Baptizatus, eò quòd per acediam, & animæ suæ neglectum ad id tempus Baptismum distulerit. Eos qui lecto per ægritudinem decumbentes lauacrum regenerationis accepere sanctus Cyprianus per ludibrium clinicos vocat; qui sani, peripateticos, epist. 76. ad Magnum. Neque verò hanc prima irregularitatem Synodus Neocæsaræensis induxit: longè enim anteà Cornelius, qui Romæ sedebat an. 255. in sua ad Fabium Antiochenum epistola, quam refert Eusebius lib. 6. hist. Eccl. cap. 35. disertè asserit Nouatianum non debuisse ordinari Presbyterum, quia non licet in lecto baptizatos (sicut Nouatiano contigerat) assumere in Clerum.

Canon 15. ita decernit: *Diaconi septem esse debent ex canone, etiamsi magna sit Ciuitas: eius autem fidem facit liber actorum*. Habetur in decreto c. diaconi septem. dist. 93. Idque adeò religiosè seruabatur, vt neque Romæ numerus hic excederetur. Cornelius enim Papa Cleri Romæ consistentis numerum ita recenset, Episcopum vnum, Presbyteros quadraginta sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acolythos quadraginta duos, Exorcistas, & Lectores cum Ostiarijs quinquaginta duos. Hæc refert ex Cornelij epistola ad Fabium Antiochiæ Episcopum Eusebius.

CON-

CONC. ARELATENSE I.

Aliaque habita tempore Constantini Imperatoris in causa Donatistarum.

ORigo hæc fuit in Africa pertinacissimi Donatistarum schismatis, qualem describunt optatus Mileuitanus, & Augustinus. Lucilla mulier Hispana præpotens, & ambitiosa Carthagine versabatur. Hæc à Cæciliano Carthaginis Ecclesiæ Diacono reprehensa, quòd ossa cuiusdam, quem Ecclesia non retulerat in Sanctorum album, deferret, & ante sacram communionem exoscularetur. Illa correctionis impatiens vlciscendi de Cæciliano captabat occasionem: contigit vt Mensurius Carthaginis Episcopus à tyranno Maxentio Romam euocatus, senioribus quibusdam Ecclesiæ vasa sacra discessurus commendauerit. Intereà peregrè moritur Mensurius, atque in huius sedem promouetur Cæcilianus, qui ex officio vasa Ecclesiæ repetit. At eorum depositarij, qui sacrilego ausu illa sibi retinebant, eius protinùs commuuionem auersantur, causantes eum non esse Episcopum, quippe qui ordinatus à Felice Aptungitano fuisset, quem illi criminabantur fuisse sub Diocletiani persecutione sacrorum librorum traditorem. His se Lucilla vltrò adiunxit, & quidquid opibus, & autoritate valebat magno studio contulit ad schismatis noui fulcimentum, & propagationem. Præcipuus schismatis autor fuit Donatus cui cognomen à casis nigris. Hic sceleris sui conscium Maiorinum ordinauit Carthaginis Episcopum. Cui subinde mortuo suffectus est Donatus alter.

Donatistæ Constantinum primo Imperij post sublatum Maxentium anno interpellant aduersùs Cæcilianum.

num. Imperator causam remisit primùm quidem tribus Episcopis Gallicanis, Reticio Herduensium, Materno Agrippinensium, & Maino Arelatensium; deinde Melchiadi Romæ Episcopo, qui ad istius causæ iudicium Romæ concilium indixit anno 313. cuius sententia Cæcilianus dictus est legitimus Episcopus, & aduersarijs mandatum, vt se illi subijcerent: At isti maiore insolentia per Africam tumultuantur: dumque Ælianus Africæ Proconsul eos in officio continere studet, illi ab hoc ad Constantinum prouocant, suamque causam accuratiùs examinari postulant quàm fecisset Concilium Romanum, quod sibi suspectum querebantur.

Constantinus nimia ductus erga procacissimos, & sceleratos facilitate, futurumque sperans, vt sic ad quietem demum se componerent, procurat nouam, & confluentium Episcoporum numero ampliorem Synodum Arelatis congregari, vbi causa denuò exactissimè discussa iterùm condemnãtur Donatistę anno 314. Illi verò intolerabili peruicacia rursùs ad Constantinum prouocant, qui eorum deputatos primùm Romam, deinde Mediolanum acciuit: vbi causa denuò dijudicata nouæ condemnationis iudicio succubuerunt. Cæterùm nec sic effracta est eorum contumacia: sed vsque ad Arcadij, & Honorij tempora omni præcipiti furore tumultuati, grassatique sunt. Atque vix tandem magni illius Augustini Episcopi laboribus assiduis, & disputationibus inuictis, præcipuè verò Marcellini Tribuni potentia, & seueris coercitionibus quem ad compescendam Donatistarum vesaniam Honorius Augustus cum amplissima potestate, & copijs militaribus delegauerat, ipsiusque Honorij pœnalibus Edictis domita est impiorum proteruia.

Quę in Donatistarum causa mandante Constantino Augusto, & approbante Papa Syluestro Arelatæ Synodus conuenit multis nominibus celebritatem habet: quippe

quippe in qua Constantinus per se interfuit, & innumeri propemodum Episcopi ex vniuersa Gallia, ex Hispania, ex Britanniæ, & Hiberniæ insulis, ex Italia, Sicilia, & Africa eò confluxerunt. Interfuere quoque Summi Pontificis Legati Claudianus, & Auitus Presbyteri, Eugenius, & Quiriacus Diaconi anno Christi 314. Volusiano, & Aniano Consulibus. Asserit Ado Viennensis in Chronico sexcentos ad hanc Synodum Patres conuenisse. Eiusdem meminit Augustinus lib. 1. contra epist. Parmeniani cap. 6. complectitur verò canones 23.

Canone 1 decernitur Paschæ Domini festum eodem die per vniuersum orbem celebrandum esse: & iuris atque officij Romani Episcopi esse, vt iuxta receptam consuetudinem litteras ea de re quotannis ad vniuersas dirigat Ecclesias. Quod idem non multò post ab œcumenica Nicæna Synodo constitutum est. Et olim Papa Victor coacto Romæ Concilio per vniuersum seruari orbem præceperat sub excommunicationis pœna, reclamantibus licèt Asianis maximè Polycrate Ephesi Episcopo, & dissuadente Irenæo Lugdunensi, quam historiam fusè prosequitur Cæsariēsis Eusebius.

Can. 5. communione fidelium excludit Theatricos, & Histriones. Conformatur Eliberino canoni 62. Ius verò ciuile illos infamia notat, qui artis ludicræ pronunciandive causa in scenam prodierint. l. 1. ff. de his qui not. infam.

Can. 9. vsum abolet libellorum à Martyribus, & Confessoribus proficiscentium, quorum intuitu, & precibus canonicum pœnitentiæ tempus ab Episcopis minuebatur, lapsique ante præfinitum tempus reconciliabantur. Eiusmodi libellorum haberi rationem prorsùs dudùm vetuerat Concilium Eliberinum can. 25. Meminere quoque istiusmodi libellorum nec sine querela, quòd per illos Ecclesiasticæ disciplinæ relaxaretur vigor Tertullianus lib. ad Martyres, & Cypria-

pria

prianus epist.10.11.12.14 15. Illa pœnitentiæ canonicę ad Martyrum preces concedi olim solita mitigatio præludebat hodiernis indulgentijs, vt ad Cyprianum Scholiastes Pamelius adnotat.

Can.13. Eos qui sacros libros, aut vasa sacra gentilibus tradiderint, aut nomina fidelium eisdem detulerint, amouet à clero. Sic tamen vt si quis ignoranter, & bona fide ordinem à quoquam eorum susceperit, ordine vtatur, nec ei sit fraudi talis ordinatio. Cæciliani causa canoni huic præbuit occasionem.

In huius Synodi Patrum subscriptione attribuuntur Prouinciæ Viennensi, quæ est in Gallia, vrbes Arelate, Vienna, Vasio, Arausio, Carpentoractum. Quæ quidem attributio conformis est Prouinciarum Gallicanarum distributioni, quam tradunt itinerarium Imperatoris Antonini, & liber notitiæ Romanorum. Massiliam quoque Viennensi Prouinciæ ascribit Synodus Taurinensis in causa Prochli Massiliensis Episcopi. Amianus quoque Marcellinus l.15. sic ait, Viennensis Prouincia ciuitatum exultat decore multarum, quibus potiores sunt Vienna ipsa, & Arelate, & Valentia, quibus, & Massilia iungitur. Quando istud agebatur Concilium, Arelatensem Ecclesiam Marinus moderabatur. Cùm verò Viennensi Prouinciæ finitima esset secunda Narbonensis. Mirum est nullum istius Episcopum exprimi: Cùm tamen ex Narbonensi prima hic subsignauerint Episcopi Tolosæ, & Biterrarum. Insignes præ reliquis hic interfuerunt tres illi Gallicani Episcopi Rheticus Augustodunensis, Maternus Aggripinensis, & Marinus Arelatensis, quos primo suo rescripto Constantinus ab Anulino Proconsule Africæ interpellatus, constituerat solos in ista causa iudices: & quos altero deinde rescripto Romam proficisci iussit, vt vna cum Melchiade Pontifice Romano, alijsque quindecim Italiæ Episcopis iudicium ferrent. Quod, & factum est, habito ab ijsdem Concilio in ipso Palatio

La-

Laterano, vt prodit Optatus Mileuitanus lib 1. contra Parmenianum,& Augustinus in breuiculo, & albi.

Nicenæ œcumenicæ primæ Synodi Historia.

NVnc tempus agendi de primo œcumenico Concilio,cui causam dedit hæresis Ariana. Arius itaque Presbyter Alexandrinus nouam in orbem terrarum pestem inuexit, negans Filium Dei Patri esse coæqualem, consubstantialem, & coæternum, sed eum asserens à Patre de nihilo in tempore creatum. Huic se pesti in primis opposuit Alexander Episcopus Alexandrinus, qui præmonitum Arium, sed indocilem, & obstinatum anathemate percutit. Arius ad Eusebium Cæsaræ in Palæstina Episcopum confugit, quem hæresis suæ socium, & fautorem nactus est cum alijs Episcopis, Paulino Tyri, Patrophilo Scythopoleos, Mari Chalcedonis, Theogni Nicææ, aliosque Eusebio Nicomediæ, cuius magna erat apud Constantinum Augustum gratia, & autoritas, omnemque Meletianorum factionem in dogmatis peruersi contagionem attraxit. Serpente latiùs malo, Arianisque insolentiùs in dies tumultuantibus, Alexander encyclicas per vniuersam Ecclesiam litteras conscripsit: præcipuè verò Syluestrum Romæ Episcopum tantæ perniciei ingrauescentis admonuit. Syluester Osium sapientissimum, & religiosissimum virum Cordubæ Episcopum delegauit ad Constantinum, & ad Alexandrinum Episcopum, & quocumque opus esse videretur ad extinguendum hoc incendium.

Osius ad Constantinum accessit, à quo & litteras accepit ad Alexandrum, & Arium tum increpatorias, tum ad pacem hortatorias, quarum exemplar Eusebius Cæsariensis refert in vita Constantini. Hisce litteris causam, & originem turbarum Imperator in Alexandrum reijcit, vt principem iam intelligas ab

Epi-

Episcopo Nicomediensi delusum : & præterea quæstionem istam circa Dei Filium leuem esse , nec ad fidem Catholicam vllo modo pertinere asserit: cùm tamen Christianæ fidei summa præcipuè in Christi diuinitate consistat .

A Constantino digressus Osius Alexandriam concessit,eaque in vrbe Concilium indixit,cuius meminit Athanasius apologia 2.vocatque generale Concilium. Meminit eius etiam Socrates l.3.c.5. ex quorum relatu constat discussam fuisse Arij, & Meletianorum causam : simulque damnatum impij Sabellij dogma diuinarum personarum distinctionem iuficiantis . Addit Athanasius in eadem Synodo Colluthum Presbyterum Alexandrinum , eò quòd cùm Episcopus non esset, munus tamen Episcodale obire , multosque ordinare clericos attentasset , fuisse ab Osio redactum in ordinem .

Cùm verò Ariani despecta Concilij Alexandrini authoritate se insolentiùs efferrent,& peruersum dogma propagarent, visum est controuersiam esse ęcumenica & insigniori Synodo dirimendam. Hanc itaque Syluester Papa conspirante vnà Constantino Augusto Nicææ in Bithynia indixit . Imperator egregium religionis specimen edidit missis in omnem partem cursoribus,& litteris,quibus Episcopos ad Synodū inuitauit : eorum pro Dei cultu,fidei integritate,Ecclesię pace,& dignitate , quàm maximè potuit zelum , ac studium succendit:vecturas itinerum,omnesque victus impensas tàm ipsis,quàm eos comitantibus clericis, & familiaribus largè prouidit . Nicæam itaque conuenerunt ex diuersis orbis terrarum plagis trecenti decē & octo Episcopi, an.Chr.trecentesimo vigesimo quinto .

Concilio præsederunt Romanæ sedis legati Osius Cordubæ Episcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romani, qui ante Patriarchas ipsos consederunt , primique subscripserunt . Interfuerunt Alexander Alexan

xandrię, Eustathius Antiochiæ, Macarius Ierosolymorum Patriarchæ, alijque Præsules, quorum eximia sanctitas Ecclesiæ fastis consignatur, & colitur Nicolaus Myræ in Lycia Episcopus, Paphnutius Thebarum Ægypti, Potamon Heraclęæ Ægypti, Spiridion Thremituntis Cypri (his duobus Potamoni, & Spiridioni olim propter fidei confessionem in persecutione Maximini alter oculus fuerat effosus,) Paulus etiam Neocæsaræ Euphratesiæ, qui sub Licinio in causa fidei fuerat candentibus laminis excruciatus, Iacobus Nisibis in Mesopotamia, qui mortuos (vt refert Theodoritus) in vitam reuocauit, Alexander Constantinopolis, cuius posteà precibus Arius fœda, & inopina morte consumptus est, Arostanes quoque in Armenia superiori Episcopus. Denique Magnus Athanasius tunc Ecclesiæ Alexandrinæ diaconus, quem sibi comitem Alexander Patriarcha delegerat, cuiusque insignis eruditio, & animi vigor in Sacro Concilio mirificè effulsit contra Arianos disputantis: Vnde illorum in se odia infensissima concitauit.

Verumtamen quod scriptum est in libro Iob hic pariter contigit: *cum venissent filij Dei, vt assisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan*. Interfuere namque cum illis Ariani Episcopi vterque Eusebius Cæsariensis, & Nicomediensis, Paulinus Tyri, Theognis Nicææ, Menophantes Ephesi, Patrophylus Scythopolis, alijque Præsules Arij asseclæ. Hi primùm calumniosis accusationibus, & famosis libellis orthodoxos Antistites insectati sunt apud Imperatorem, qui tamen porrectos sibi libellos legere noluit, sed concremauit, palam professus Episcopos à Deo solo iudicandos: se verò ipsorum iudicio in ijs, quæ ad salutem animæ pertinent, subesse. Occultanda esse præterea sacerdotum delicta, ne inde aliqui ansam arriperent scandali, aut contemptus sacri ministerij, vt scribunt Rufinus lib. 1. cap. 2. Sozomenus lib. 1. cap. 16. Theodoritus lib. 1.

cap.11.Gregorius Papa lib 4. epist.75. ad Mauricium.

Statutum in primis est pro inconcusso fundamento à patribus Nicænis nihil contra fidem ab antiquo traditam, & hactenùs in Ecclesia receptam innouandum esse, vt eo loco testatur Sozomenus Lecta sunt deinde Arij scripta, necnon Eusebij Nicomediensis damnabilis epistola: dogmata Arij nefaria cum execratione reiecta sunt : tandemque conclamatnm est Filium esse Patri coessentialem, & coæternum , neque ex nihilo creatum , sed ex Patris substantia genitum : ideòque suo symbolo Synodus professa est eum esse genitum non factum ὁμοούσιον consubstantialem Patri, Deum verum de Deo vero.

Constantinus dum in Concilio disputabatur, attentè auscultabat, rumores subnascentes sopiebat, suum modestè sensum insinuabat, singulos suauiter alloquebatur, vt refert Eusebius l.3 vitæ Constantini c.13, deniq. formulę fidei subscripserunt tùm Catholici, tùm etiam Ariani, vt Principi complacerent, suosque retinerent Episcopatus. Eusebius tamen Nicomedię & Theognis, quem alij Theogonium dicunt Nicææ plus alijs repugnarunt . Itaque suis per Concilij sententiam deiecti sunt sedibus, in quibus constituti sunt Nicomediæ quidem Amphion, & Nicææ Chrestus. Attamen Eusebius, & Theognis, vt sedes pristinas recuperarent, Concilio ad extremum subscripserunt , & pro illis intercedente Constantino in pristinum gradum a Concilio restituti sunt, vt commemorat Socrates lib.1.cap.5.& 10 Ambo tamen Nicænam fidem omni postmodum studio impugnarunt, eiusque assertores & occultis dolis & apertis viribus insectati sunt. Ipse Arius a fidelium societate diuulsus est Synodali decreto, & à Constantino in exilium pulsus, sed ab eodem ob simulatam resipiscentiam deinde reuocatus postliminio, hac tamen lege, ne Alexandriam ingredi auderet: horum fidem facit Hieronymus dial. aduer. Luciferianos.

De

De ordine, & consessu Patrum tùm in Nicæna Synodo, tùm in alijs insequentibus œcumenicis.

PErtinet hæc notitia ad alia quoque Concilia præsertim generalia. In primis sciendum, delegatos ab Episcopis absentibus eodem sedisse ordine, quo ipsi delegantes Episcopi consedissent. Idcircò in multorum veterum Conciliorum actis permulti Presbyteri, & Diaconi subscribunt supra complures Episcopos.

Ex ijsdem pariter actis constat Legatos Apostolicæ Sedis vtpotè vicem gerentes Summi Pontificis, sedisse, & subscripsisse supra quoscumque Patriarchas, fuisseq; Conciliorum præsides. Inductione id patet. In prima Nicæna Synodo Legati præfuerunt Syluestri Papę Osius Episcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri; hos sequebantur Alexander Alexandriæ, Eustathius Antiochiæ, & Macarius Ierosolymorum Patriarchæ.

Paucis à Nicæna annis præsederunt Synodo Sardicensi nomine Syluestri Osius Episcopus, Vincentius Capuanus, Calepodius Neapolitanus, deinde sequitur Athanasius Alexandriæ.

In Concilio Constantinopolitano primo nulli interfuerunt Apostolici Legati, quia tunc temporis Damasus Papa aliud Romæ Concilium Episcoporum Occidentis in eadem causa celebrabat. Orientales autem, quibus pręerat Nectarius Constantinopolis Episcopus fuisse animis cum Damaso coniunctos, docent mutuæ litteræ Damasi ad Concilium Constantinopolis, & Concilij ad Damasum apud Theodoritum, lib. 5. cap. 9. & 10.

In Ephesino præfuit Cyrillus Alexandriæ Patriarcha vt legatus Cœlestini Papæ quem tamen Cyrillum, nomine proprio præesse Asiani Antistites non sustinuissent extra propriæ Patriarchiæ fines in aliena Diœcesi quam sibi Constantinopolis Episcopus vindicabat vt secundus à Romano Episcopo Patriarcha.

In huius ergo Synodi actis passim legitur Cyrillo Alexandriæ præsidente, & locum tenente sanctissimi, & religiosissimi Archiepiscopi Romanæ Ecclesiæ Cœlestini. Mox subsignant Iuuenalis Ierosolymæ Episcopus, Mennon Ephesi, Flauianus Vicarius, & locumtenens Rufi Episcopi Thessalonices, Theodotus Ancyræ in Galatia, Firminus Cæsaræ in Cappadocia prima Episcopus.

In Chalcedonensi Act.1. Pascasinus, & Lucentius Episcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctissimi, Deoque amantissimi Archiepiscopi Veteris Romę Leonis: tùm Anatolius Sanctissimus Archiepiscopus nouæ Romæ Constantinopolis, Dioscorus Archiepiscopus Alexandriæ, maximus Antiochiæ, Iuuenalis Ierosolymæ, Quintilius Heraclææ Macedoniæ locumtenens Anastasij Episcopi Thessalonices, Thalassius Cæsaræ Cappadociæ, Stephanus Ephesi, Lucianus Bysæ locumtenens Cyriaci Episcopi, Heracleæ Thraciæ, Eusebius Ancyræ Galatiæ Episcopus. Hæc ita sigillatim recenseo, vt dignoscantur præcipuæ Orientis Metropoles.

In 5. Synodo quæ est secunda Constantinopolitana præfuit Eutychius Patriarcha Constantinopolis nouæ Romæ, approbante Vigilio Papa, ad quem sic scribit Eutychius: Potimus præsidente vestra beatitudine de tribus Capitulis quæri & conferri: quam epistolam continent istius Synodi acta. Et Zonaras in Iustiniano scribit eius principem fuisse Vigilium Romæ veteris Episcopum. Qui etiam, vt Photius scribit lib. de Synodis septem, istius acta Concilij confirmauit. In eius actis, & subscriptionibus hæc notatur Episcoporum series: considentibus in Secretario Venerabilibus Eutychio sanctissimo Patriarcha Regiæ Constantinopolis [nouæ Romæ, Apollinario Sanctissimo Archiepiscopo Alexandriæ, Domno Sanctissimo Patriarcha Theopoleos, id est Antiochiæ, Stephano Episcopo Raphiæ, & Georgio Episcopo Tiberiadis, & Damiano

no Episcopo Solytanæ vicem agentibus Eustochij sanctissimi Episcopi Ierosolymitani, Benigno Episcopo, Heracleæ Thraciæ, vices agente Eliæ Thessalonicensis Episcopo, Theodoro Episcopo Cæsaræz primæ Cappadociæ, Andrea Episcopo Ephesi, &c.

In sexta Synodo Constantinopolitana tertia Act. 1. sub Constantino Augusto (huic erat cognomen Pogonato) in Secretario sacri Palatij, quod cognominatur Trullus, conueniente sancta, & vniuersali Synodo, id est Theodoro, & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Ioanne venerabili Diacono vicem agentibus sanctissimi, & beatissimi Archiepiscopi Romæ veteris Agathonis, & Ioanne sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopolis nouæ Romæ, & Petro Presbytero, & Monacho locum seruante Sedis Alexandriæ (Græcè, τοποτηρητου Ἀλεξανδρείας) & Macario Archiepiscopo Theopolis, & Georgio Presbytero, & Monacho, & Apocrisario Theodori venerabilis Vicarij, τοποτηρητου, Sedis Ierosolymorum, & Theodoro Episcopo Ephesi.

In septima Synodo, quæ est Nicæna secunda, Act. 1. præsidentibus Petro Archipresbytero Romanæ Ecclesiæ Sanctorum Petri, & Pauli, & altero Petro Presbytero Monacho, & Abbate sancti Sabæ Romæ, Vicarijs sanctissimi Archiepiscopi veteris Romæ Adriani. Sequitur Tarasius Archiepiscopus Constantinopolis nouæ Romæ, Ioannes, & Thomas Presbyteri Monachi, & Vicarij Sedium Orientis Patriarchalium Alexandriæ, Theopolis, & Ierosolymorum, Agapitus Cæsaræz Cappadociæ Episcopus, Ioannes Ephesi Episcopus.

Octaua Synodus, quę est quarta Constantinopolitana, præmittit Act. 1. Donatum, & Stephanum Episcopos, & Macarinum Diaconum Legatos Adriani Papæ Secundi: subditque Ignatium Archiepiscopum Constantinopolis nouæ Romæ. Deinde Vicarios τοποτηρητας Sedium Patriarchalium Orientis.

Obiter in his inscriptionibus,& subscriptionibus obserua nomen Archiepiscopi pluribus sæculis non fuisse attributum, vt nunc Episcopis Metropolium, sed ijs dumtaxat, quibus subiecti erant Metropolitani ipsi, scilicet Patriarchis,& Primatibus.Decrescente demum & religione, & potentia Græcorum, simulque eorumdem crescente superbia cœptum est nouum in Oriente genus Archiepiscoporum nomine tenus, qui tametsi nullis præessent Episcopis, ex rescripto Imperatoris hoc inane nomen adipiscebantur, medijque erant inter Metropolitas, & cęteros inferiores Episcopos. Hinc effectum est, vt in Leonis Imperatoris διατυπώσει subiectæ Constantinopolitano Patriarchiæ recenseantur Metropoles vna, & octoginta. Deinde Archiepiscopatus prædicti generis nouem & triginta: Et legatur aliquoties apud Neotericos Græcos. Ex Archiepiscopatu ciuitas Metropolis facta est.

Eusebius Cæsariensis, qui in Concilio Nicæno sedit l.3.vitæ Constantini,eum qui primus sedebat à dextro latere consessus orationem habuisse refert gratiarum actionis,& laudum Constantini. Theodoritus autem l. 1 hist. Eccl.c.7. scribit eum,qui orationem pronunciauit gratiarum actionis fuisse Eustathium Episcopum Antiochenum. Attamen cùm hic esset ordine, & dignitate inferior Alexandrino,ex ea sessione primæ Sedis à dextero latere infert CardinalisBellarminus deConcilijs,& Ecclesia l.1. c. 19. fuisse in Concilio Nicæno tres Sedium ordines siue exhedras:Primum in capite Aulæ, ibique edisse Constantinum medium inter Osium, & Alexandrum Alexandriæ Episcopum. Secundamque exhedram fuisse à dextra parte,vbi primus sedit Eustathius. In tertia denique ad sinistram tenuisse primum locum Macarium Ierosolymorum Episcopum.

Certè Osium, Vitum, & Vincentium præsedisse perspicuum est, tùm ex Athanasio teste oculato epist. ad Solitar. vbi refert Osium fuisse Synodi principem, &

Ni-

Nicęnę fidei Symbolum composuisse, tùm ex ipsius Synodi subscriptionibus: tùm ex Photio lib. de septem Synodis: tùm ex Gelasio Cyziceno, qui huius Concilij acta edidit iuxta vetus Dalmatij Episcopi Cyzici exẽplar; cuius etiam meminit in sua bibliotheca Photius. Scribit ergo Gelasius l. 2. c. 5. Osium Legatum Synodo præsedisse nomine Syluestri Papæ, adducitque testimonium Eusebij l. 3. vitę Constant. c. 7. cuius verba diserta atque, vt ipse loquitur κατὰ λέξιν profert: quamquam in exemplaribus Eusebij hodiernis aliter legitur. Verum longè maior habenda fides exemplaribus, quæ ante annos mille ducentos extabant temporibus Dalmatij, Gelasijque veterum Gręcię Episcoporum, quàm ijs, quę nunc temporis circumferuntur à Græcis Schismaticis accepta, à quibus etiam conijcere pronum, est fuisse in ijs, quę ad Romanę Sedis dignitatem pertinent, deprauata. Et verò ipse Osius pręsentibus Patriarchis in aliena regione, eaque Orientali, & longissimè ab Hispanicis oris dissita pręsidere nullatenùs valuisset, nisi titulo cohonestatus Apostolici Legati.

Cardinalis Baronius paulò aliter Nicænorum Patrum consessum disponit, cuius potior mihi hac parte videtur sententia, vtpotè conformior posterorum Conciliorum ordini, ac vsui. Censet verò Constantinum in capite aulæ sedisse humili, ac demisso sedili aureo, vt in eius vita scribit Eusebius l. 3. c. 10. addens non ante sedisse quàm rogatum à patribus, nec fuisse solito satellitio stipatum, sed primarijs aulæ proceribus. Baronius itaque duos tantùm fuisse consessus patrum autumat: dextrorsum vnum, sinistrorsum alterum, atque in isto Legatos Romani Papæ primos consedisse, sub his verò assedisse Alexandrinum Episcopum. In dextero autem consessu primum locum tenuisse Eustathium Antiochenum, & sub eo Macarium Ierosolymitanum, aliosque deinceps, hinc inde Episcopos. Id enim confirmant sequentium Synodorum acta, quas

non est dubium, se ad Nicęnæ exemplum conformasse. Enim verò refertur in Chalcedonensi act. 1. Senatum in medio ante cancellos sacri Presbyterij consedisse: a sinistris verò Legatos sanctissimi veteris Romæ Archiepiscopi Leonis: post hos deinde Anatolium Constantinopolis nouæ Romæ Archiepiscopum, & Maximum Antiochiæ. A dextero autem latere Dioscorum Alexandriæ, & Iuuenalem Ierosolymorum Episcopum. Itaque prima dexteræ exhedræ Sedes reseruabatur secundo Patriarchæ, qualis erat in Nicæna Synodo Antiochenus, in Chalcedonensi Alexandrinus: quia iam tum Constantinopolis Episcopus sibi primæ Sedis post Romanum Episcopatum vindicarat honorem.

Ad hæc in sexta Synodo Act. 1. refertur sedisse seorsim Constantinum Augustum cum Patritijs, & Consulibus: à lęua autem parte Legatos Apostolicę Sedis: deinde Vicarium, ac Apocrisarium Episcopi Ierosolymorũ, aliosq; deinceps Pręsules. A dextera verò parte Episcopum Constantinopolis, deinde Theopolis, tertioque loco Vicarium Episcopi Alexandriæ, cur autem Episcopus Ierosolymitanus inferior Alexandrino, & Antiocheno immediatè tamen Legatis Apostolicis assederit, ideò factum, quia cùm multi essent Apostolici Legati, quos non erat æquum disiungi ab inuicem, Ierosolymitanus ex consequenti multos ante se habebat Sessores: Antiochenus ex alia parte vnicum supra se patiebatur Sessorem Constantinopolitanum. Ideòque Antiochenus Episcopus honoratiorem præ Ierosolymitano locum occupare reputabatur in hac Synodo. Probat rationib. solidis Baronius ad ann. 325. n. 52. & ad an. 213. n 6. in sacris, & Ecclesiasticis rebus præcelluisse olim sinistram prę dextera parte tùm in Oriente, tùm in Occidente. Quę res si comperta fuisset Damiano Cardinali, dum in tractatu de picturis Apostolorum Petri, & Pauli disceptaret quorsùm depingi soleret Petrus ad sinistram, & Paulus ad dexreram, non

se

se fatigasset in conquirendis Pauli supra Petrum prę-rogatiuis.

Vicariorum Romani Pontificis differentiæ!

VIcariorum Romani Episcopi multiplex discrimen fuit. Quidam enim dicebantur Legati à latere, alij Cognitores, seu Commissarij, alij in diœcesibus, aut Parochijs Vicarij. Quosdam enim delegabat Romanus Pontifex ad Synodos, tum generales, tum particulares, vt illis suo nomine præessent. Hos vocat Leo Papa epist. 14. ad Faustum, Legatos à Latere. Cùm enim (ait) propter causam fidei quam Eutyches perturbare tentauit, de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis assisterent.

Alij Papę Legati dicebantur ἐπιγνώμονες (sic enim vocat Concilium Sardicense can. 3. & 5.) idest, Cognitores, erantque Commissarij à Papa ad Diœceses, Prouincias, aut Parochias delegati, vt causas controuersas inquirerent, aut iudicarent, aut reuiserent, maximè in iudicijs appellationum ad supremam Sedem.

Tertij Pontificum Legati dicebantur Apocrisarij, seu responsales quorum hodie locum, & munus implent Nuncij Apost. Mittebantur quippe ad Imperatores, vt res Ecclesię procurarent, iuraque Rom. Ecclesiæ tuerentur. Frequens horum mentio est in epist. Gregorij Papę. Quin & alij Episcopi suos quum opus erat, mittebant Apocrisarios; nam Anatolius, quem Dioscorus Alexandrinus Episc. promouit ad Constantinopolitanam Sedem, fuerant anteà ipsius Dioscori in vrbe Regia Apocrisarius. Et Georgius Presbyter subscriptus legitur in sexta Synodo cum titulo Apocrisarij Sedis Ierosolymorum. Nec solùm ad Principem, sed ad diuersos etiam Episcopatus mitti solebant Apocrisarij, prę sertim ad Patriarchas, ad Exarchas, & ad Metropolitas, vt fidem facit Iustinianus nouella 6. c. 2. circa fin.

& cap.3. & nouella 123. cap.25. vbi decernit,non posse Apocrisarios validam inire conuentionem vltra Episcopi,vel Ecclesiæ delegantis mandatum Scribit S.Gregorius Papa l.14. Moralium c.29. se Apocrisarij munere iubente Pelagio prædecessore functum olim Constantinopoli apud Tiberium Imperatorem.

Quartum Vicariorum Romani Pontificis genus constituebant Primates, quibus tamquam Vicarijs supremæ Sedis, conferebatur potestas, & iurisdictio supra plures Metropolitas,hisque subiectos Episcopos. Ita Leo Papa epist.84.Anastasium Thessalonices Episcopū Vicarium suum creat per vniuersas Asiæ Prouincias: addens Anastasij prędecessores fuisse similiter prædecessorum Romanorum Episcoporum Vicarios.Huc referunt nonnulli causam canonis 20. Concilij Sardicensis prohibentis extraneis Clericis diutinam Thessalonicę moram: & rationem addunt,quia propter Primatis Thessalonices residentiam, eò confluere solebant complures ex vniuersa Asia Clerici, qui sæpè numero, vel superuacanea negotiorum apud auditorium Primatis gestione,vel capti ciuitatis ipsius splendore,diutiùs à proprijs Ecclesijs aberant. In veteribus Concilijs antequàm Iustiniano intercedente Vigilius Papa Vicariam ex Thessalonica transtulisset in Acridum, quæ Iustiniano Patria fuit,quamque ideò primam Iustinianam vocati edixit, subscribit Thessalonices Episcopus inter primos,à Patriarchis, vt superiori capite commonstrauimus. Videnda circa rem istam Iustiniani nouella 131. c.3. Cœlestinus etiam Pontifex in causa Nestorianę hęresis, Cyrillum Alexandrię Episcopum Vicarium suum creat, vt Constantinopolis Ecclesiam rogat, quam Nestorius deuastabat. Supersunt ea de re litterę Cœlestini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum, & plebem Constantinopolis tom.4.operum Cyrilli,deinde Hormisda epist. ad Salustium Hispalis Episcopum constituit ipsum Apostolicum per omnem Bęticam, &

Lu-

Lusitaniam Vicarium. Idemque Remigio Rhemensi Episcopo eamdem confert potestatem per vniuersum Ludouici Regnum, sic enim vocat Clodouæum Francorum Regem. Litteras sileo Pontificum Zosimi, Symmachi, Vigilij, Gregorij Magni, quibus promouent Arelatenses Episcopos ad Vicariam Apostolicam supra plerasque Galliæ Prouincias. Omitto complures alias primatias, quas diuersis temporibus Romani Pontifices, tùm in Gallia, tùm in Hispania, tùm in Germania, tùm in Anglia constituerunt.

De Loco Synodi Nicænæ, nonnullarumque aliarum insequentium.

VEterum Orientis Conciliorum quædam conuenerunt in ædibus Imperialibus: atque in primis istud Nicænum in aula Palatij Constantini, vt fidem facit Eusebius l. 3. vitę Constantini, c. 12. sexta pariter Synodus sub Constantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte, quæ Trullus dicebatur. Quo eodem loco habita fuit Synodus Quinisexta sub Iustiniano II.

Cœterę per Orientem œcumenica Synodi intra sacras Basilicas celebratæ sunt. Constantinopolitana quidem, quæ est inter œcumenicas secunda, conuenit intra Oratorium Sanctorum Pantaleonis, & Marini Martyrum, qui sacer locus ex tunc ὁμόνοια, id est concordia nominatus est, propterea quòd centum, & quinquaginta Episcopi in eamdem fidei sententiam conuenere aduersùs Macedonij dogma, vt scribit in suo de sacris Imaginibus Tractatu Ioannes Damascenus, Ephesina quidem intra Beatæ Mariæ templum, Chalcedonensis intra Virginis, & Martyris Euphemiæ Ecclesiam in ipso Sanctuario. Nicęna altera in templo ante ambonem. Octaua Synodus in æde Sophiæ in ipso Cathecumenorum loco, vt earum acta testantur. Quę duę postremę pariter asserunt sacros Euangeliorum codi-

ces fuisse in medio Patrum consessu repositos. In octaua Synodo additæ sunt viuificæ crucis reliquiæ, προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων Ευαγγελίων, propositis venerabilibus lignis, & sanctis Euangelijs.

Ad Nicænos Canones primum, & secundum.

PRimus Canon de Eunuchis, & Spadonibus decernit arceri à Clero, qui spontè, & citra necessitatem se mutilauerint. Cui irregularitati locum in ijs esse negat, qui à Medicis etiam spontè ex morbi causa, vel ab alijs per vim, & iniuriam excisi fuerunt. Refertur in decreto c. si quis à medicis, dist. 55 Isti canoni dedisse videtur occasionem Leontius Presbyter, qui, vt scribunt Athanasius apol. de fuga sua in fine. Socrates lib. 2. cap. 21. Theodoritus lib. 2. cap. 24. accusatus inhonestæ, aut suspectæ cum muliere conuersationis, iussusque ab Antiocheno Præsule Eustathio, vt ab ea consuetudine desisteret: cùm obsequi detrectaret, sibi virilia ad amouendam mali suspicionem resecauit, perinde ac, si liceret homini se quomodolibet, nullaque vrgente morbi vi mutilare: & quasi verò amputata illa parte simul excideretur quiquid fœda libido potest vel cogitatu, vel sensu, vel quouis opere exequi: qua de re fusè disputat Basilius lib. de vera, & incorrupta virginitate. Leōtium igitur duplici titulo, & iure, tùm illicitæ resecationis, tùm prohibitæ consuetudinis deposuit Eustathius. At Leontius per nouum scelus se Arianis adiunxit, quorum factione sub Constantio ipsam etiam Sedem Antiochenam inuasit.

Refert quoque Eusebius lib. 6. hist. Eccl. Origenem cùm fœminas aliquot Theologicis disciplinis, & sacris litteris erudiret, velletque aut malum ipsum, aut mali suspicionem anteuertere, sese adhibitis quibusdam medicaminibus fecisse Eunuchum, verba ista Christi aliter, quàm par erat, intelligendo; Sunt Eunuchi.

chi qui se ipsos castrauerunt propter regnum cœlorum. Quapropter Demetrius Alexandriæ Episcopus sacram ordinationem petenti recusauit. At Origenes in Palæstinam commigrans sacros ordines, ipsumque sacerdotium sumpsit ab Episcopis Cæsariensi, & Ierosolymitano. Vnde graues exortæ Demetrij cùm ipsis querelæ. Quam pariter refert historiam Epiphanius hæres. 58. & Hieronymus de script. Eccl. in Alexandro. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum sumpsit exordia: eamque stabiliunt Apostolorum canones vigesimus primus, & vigesimus secundus.

Nicænus canon 2. prohibet cathecumenos baptizari necdum satis institutos, aut probatos, nisi grauis vrgeat necessitas. Vetat etiam recens baptizatum, ac Neophytum ordinari Episcopum, aut Presbyterum: cùm id prohibeat Apostolus 1. Timoth. 3. statuit insuper excludendum de Clero eum qui duobus, aut tribus testibus conuictus sit reus, ψυχικοῦ ἁμαρτήματος, peccati animalis.

Dubitatur, quidnam sit animale peccatum. Exponit Theodorus Balsamon de quacumq; culpa incompatibili cum diuina gratia. Alij delicta intelligunt, quorum expiationi publicam iniungebant Ecclesiæ leges pœnitentiam: cuiusmodi erant apostasia circa fidem, homicidium, fornicatio: quæ peccata vocari ab antiquis solent per antonomasiam capitalia, & mortalia. Hoc sensu Isidorus ait lib. 2. de diuin. offic. consuetudinem Ecclesiæ hanc esse, vt sordidati pecato mortali ad ordines non promoueantur: & si quis post ordinationem mortalis peccati reus factus sit, non possit sacrum exercere ministerium. Præterea Concilium Valentinum in Gallia sub Damaso Papa cap. 4. prohibet ab Episcopatu, Sacerdotio, & Diaconatu eos qui se mortali crimine fatentur pollutos. Concilium etiam Agathense can. 32. decernit clericum, qui capitale crimen com-

commiserit deponi, & in Monasterium conijci. Concilium similiter, Toletanum quartum cap. 52. sancit eos qui publicam agentes pœnitentiam, mortale delictum publicè confessi sunt, non posse clericos ordinari. Et vtique passim sacri canones, eos qui publica pœnitentia perfuncti sunt, ordinari vetant, vt infra suo loco monstrabitur.

Secunda ista sententia probabilior est quàm prima, secundùm quam vel vnicus actus odij, inuidiæ, aut libidinosæ cogitationis ab ordinibus in æternum excluderet, quin etiam ordinatos redderet ordinum functionibus perpetuò inhabiles: vnde vberrima scrupulorum, & anxietatum seges emergeret, ob ambiguitatem siue memoriæ, siue iudicij circa eiusmodi culpas. Innumeris quoque viris aditus ad Ecclesiæ Ministeria intercluderetur eximijs, & sanctitate morum, & animi dotibus, vixque vnus, aut alter reperiri posset ad clerum idoneus.

Tertia denique maximèque omnium probabilis explicatio est de completa per actum externum luxuria post Baptismum susceptum. Eaque conformis est canonibus 9. & 10. Concilij Neocæsariensis, de quibus superiùs actum est. Et Eliberino canoni 30. porrò Nicęnus iste canon refertur dist. 48. c. quoniam. Sanctus Augustinus Episcopus fuerat quidem fornicator, & hæreticus Manichæus, sed ante Baptismum, quo purgabantur irregularitates ex delictis, vt tradit vndecimus Canon Ancyranę Synodi.

Ad Nicænum Canonem. Can. III.

STatuit Canon 3. clerico nequaquam licere subintroductam (gręcè *συνείσακτον*) habere mulierem, nisi Matrem, Sororem, auitam, vel eas solas quę omnem remouent suspicionem. Citatur c. interdixit per omnia dist. 52. nulla vxoris hic mentio, non quia clerico ha-

habere liceret, ſed quia nulla eſſe poterat ex lege Clericalis cœlibatus, vt mox perſpicuè probabitur.

Paphnutij verò inſtantiam iſtiuſmodi à nuptijs continentiæ oppoſitam, cuius meminere Socrates, & Sozomenus, cenſendum eſt vel à Socrate primùm confictam à quo plurima de more ſuo hauſit ſine vllo delectu Sozomenus, vel potius à Gręcis poſteriùs inſequtis ſchiſmaticis, & continentiæ clericalis aduerſarijs illic inſertam, & ſuppoſitam: aut ſaltem ſi quid habet veri, nullam fuiſſe illius habitam à ſacro Concilio rationem. Non enim poſſet eruditus quiſpiam negare, quanta diſtrictione primis quinque ſæculis vniuerſa vbique terrarum Eccleſia ſacro clero coniugium interdixerit, vt ſubinde commonſtrabo teſtimonijs, & exemplis quibus refragari nemo poſſit. Poſteriores quidem Græci, qui ſe ſchiſmate ab Eccleſia diuulſerunt, matrimonij vſum Epiſcopis ſubtrahunt, ac prohibent, ſed inferioribus ſacerdotibus permittunt, ſi iam fuerant tempore ordinationis ſuæ coniugati: noua enim contrahere poſt ordinationem cannubia non permittunt, vt ex ſchiſmaticæ Synodi Quiniſextæ canone 12. liquet.

Operæ pretium faciam proferendo Canones, & ſcripta, Patrum ex quibus clareſcet priſca circa iſtud veteris Eccleſiæ, tàm Græcæ, quàm Latinæ diſciplina, & ritus. Sciendum in primis continentiæ huius præceptionem non eſſe abſolutè diuini iuris. Aliòqui namque non licuiſſet Generalibus Concilijs Lugdunenſi, & Florentino diſpenſare cum Sacerdotibus Græcis circa Matrimonij ante ordinationem initi vſum. Neque valuiſſet Ancyrana Synodus can. 10., quem refert Gratianus can. Diaconi, diſt. 28. Diaconis permittere vxorum conſuetudinem, ſi ante ordinationem proteſtati coram Epiſcopo fuerint, nolle ſe, aut non poſſe continentiæ lege attringi. Iure tamen Eccleſiaſtico, atque ab ipſis Apoſtolis tradito

(Apostolicarum enim traditionum aliæ diuini iuris sunt, aliæ Ecclesiastici) illicita est Sacercotum, & Diaconorum cum vxoribus consuetudo, votumque continendi sacris ordinibus annexum.

Concilium Eliberinum sub ipsis gentilium persecutionibus habitum sic decernit can. 33. *Placuit in totum prohibere Episcopis, Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis positis in Ministerio abstinere se à coniugibus, & non generare filios; quod quicumque fecerit honore clericatus exterminetur.*

Concilium Carthaginense secundum c. 2. *Ita* (inquit) *placuit, & condecet Sacrosanctos Antistites, & Dei Sacerdotes, nec non & Leuitas, vel qui Sacramentis diuinis inseruiunt, continentes esse in omnibus, quò possint simpliciter quod à Deo postulant impetrare: vt quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas* (obserua testimonium de veteri Ecclesiæ vsu, & Apostolica traditione) *nos quoque custodiamus. Ab vniuersis Episcopis dictum est. Omnibus placet, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes etiam se ab vxoribus contineant.*

Hoc idem renouatur in Concilio Carthaginensi quinto can. 3. Et in Arelatensi secundo can. 2. cuius verba sunt ista: *Assumi aliquem ad Sacerdotium non posse sub Matrimonij vinculo constitutum, nisi fuerit promissa conuersio.* & can. 3. *Si quis de Clericis à gradu Diaconatus in solatio suo mulierem præter auiam, & matrem, & neptem, sororem, filiam, vel* Conuersam Secum Vxorem, *habere præsumpserit, à communione alienus habeatur: par quoque mulier eum si se non separauerit pœna percellat.* Hoc Arelatensi canone permittitur cohabitatio vxoris, sed continens, nec maritalis, vt perspicuè constat ex canone præcedenti, & ex voce conuersam. Qua eadem ratione intelligendus est Canon ille Apostolorum sextus, quo Græci abutuntur, & cuius obtentu veriti non sunt in Pseudosynodo Quinisexta damnare Romanam Ecclesiam. Vult autem Canon ille sextus Apostolis vulgò ascriptus, vt Episcopi, & Sacerdotes, & Diaconi curam

vxorum habeant, nec eas religionis ſpecie abijciant, quemadmodum curam etiam gerere tenentur matris, auiæ, & ſororum, ſine vllo cubilis commercio. Quæ verò ſit canonum Apoſtolis attributorum vis, & authoritas pertractaui iam in appendice ad Concilia circa reprobationem Baptiſmi hæreticorum habita.

Agathenſe Concilium cælibatum clericorum aſtruit can. 28. Item Turonenſe ſecundum can. 20. ita ſancit: *Si inuentus fuerit Presbyter cum ſua Presbytera, aut Diaconus cum ſua Diaconiſſa, aut Subdiaconus cum Subdiaconiſſa* (ſic vocabantur poſt ordinationem quas illi antea duxerant) *annum integrum excommunicatus habeatur: & depoſitus ab omni officio clericali inter Laicos ſe obſecrare cognoſcat.*

Hieronymus lib. 1. contra Iouinian. non modo de Sacerdotum cœlibatu teſtificatur, ſed argumento deducto ex Apoſtolo, qui vult ipſos etiam Laicos ad tempus à coniugio abſtinere vt orationi vacent, 1. Cor. 7. cœlibatum clericalem his verbis roborat: *Si Laicus, & quicumque fidelis orare non poteſt, niſi careat officio coniugali: Sacerdoti, cui ſemper pro populo ſacrificia offerenda ſunt, ſemper orandum eſt: ſi ſemper orandum eſt, igitur ſemper matrimonio carendum.* His conformia docet Ambroſius lib. 1. de officijs cap. vlt.

Leo Magnus epiſt. 82. cap. 3. & 4. ad Anaſtaſium ſic ſcribit: *Omnium Sacerdotum tàm excellens eſt electio, vt hæc, quæ in alijs Eccleſiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati, & liberorum procreationi ſtudere ſit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: vt & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt, à capite dignum eſt cuſtodiri, quantò magis in primo, vel in ſecundo, tertiove ſeruandum eſt? ne aut in Leuitico Miniſterio, aut Presbyterali honore, vel Epiſcopali excellentia, quiſ-*

quiſ quam

quàm idoneus æstimatur, qui se à voluptate vxorea necdum frænasse detegitur.

Gregorius item Magnus lib. 4. Dial. c. 11. de Vrsino Sacerdote sic refert: *Hic ex tempore ordinationis suæ Presbyteram suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propiùs accedere nunquam sinebat.* Et subinde memorat quòd quum venerabilis hic senex quadragesimo suæ ordinationis anno, vltima ægritudine decumbens vix extremos spiritus traheret, eiusque presbytera incerta si expirasset, aurem naribus eius admouisset ad explorandum; recollectis viribus in has erupit voces: *Discede mulier adhuc igniculus viuit, amoue paleam.*

Opposita Græcorum consuetudo cœpit quinto sęculo inualescere paulò antè Synodum Quinisextam. Enimverò Hieronymus diù in Orientis oris versatus, ita scribit aduersus Vigilantium: *Quid facient Orientis Ecclesiæ; Quid Ægypti, & Sedis Apostolicæ; Quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt?* Hanc certè incontinentiæ labem spargere nitebatur Vigilantius per Occidentem, sed parùm ille processit irrumpentibus in Gallias transmisso Rheno Vandalis, & Alanis quos Stilico, vt filio Eutherio aditum in Imperium per rerum turbationem patefaceret, clàm exciuerat.

Sed Latinis omissis veteres Gręcię patres audiamus. Astipulatur in primis œcumenicum Calcedonense Cōcilium can. 14. *Cùm in quibusdam Prouincijs* (ait) *concessum sit Lectoribus, & Cantoribus vxores ducere.* Non igitur alijs concessum erat Clericorum ordinibus, ac ne vbiq; quidem lectoribus, sed in aliquibus dumtaxat Prouincijs.

Origenes homil. 23. in Num. *Illius inquit solius est offerre Deo Sacrificium, qui indesinenti, & perpetuæ se deuouerit castitati.*

Eusebius lib. 1. demonst. Euang. c. 9. *Verumtamen* (ait) *èos qui sacrati sunt, atque in Dei cultu & Ministerio occupati continere se deinceps ab vxoris commercio decet.*

Basi-

Basilius epist. 17. inter posteriùs additas, Sacerdotum septuagenarium,qui dimissam in sua ordinatione coniugem, in suas iterùm ædes receperat, acriter obiurgat, & mandat,vt Presbyteram suam in Monialium Monasterium dimittat, & ei canonem istum Nicęnum proponit,quem ab eo violatum conqueritur.

Chrysostomus homil. 2. de patientia Iob. Ita loquitur:*Sic dicit Apostolus vnius vxoris virum,non ea ratione,vt id nunc ab Ecclesia obseruetur, oportet enim omni prorsùs castitate sacerdotem ornatum esse.* Epiphanius ad finem operis contra hæreses sic loquitur: *Sanctorum Sacerdotium ex Virginibus vt plurimùm, aut ex solitarijs,aut si hi ad Ministerium non suffecerint, ex his constituitur, qui proprijs ab vxoribus se continent. Et si quis ab initio continens fuerit, aut viduus, habere potest locum Episcopi, Præsbyteri, àut Diaconi, aut Subdiaconi.* Idemque Hæres. 59. quæ est Catharorum, *sed & adhuc* (ait) *liberos gignentem vnius vxoris virum Ecclesia non adscripsit, sed eum qui se ab vna continuit, aut in viduitate vixit Diaconum, aut Hypodiaconum, aut Episcopum, aut Præsbyterum, maximè vbi sinceri sunt Canones Ecclesiastici. At dices mihi quibusdam in locis filios gignere Presbyteros, Diaconos, aut Hypodiaconos: at non est iuxta canonem, sed hominum mentem, quæ per tempus elanguit.*

Ex his postremis Epiphanij verbis colligitur eo iam tempore, alicubi suboriri cœpisse illam, quam Græci hodierni consuetudinem seruant. Certè sub Iustiniani primi vitæ finem, illam tandem præualuisse in Oriente, inde infero, quia cùm eius nouella sexta cap. 5. dicat: *Nihil ita in sacris ordinationibus diligimus sicut in castitate viuentes, aut cum vxoribus non cohabitantes*, & cap. postmodò nouella 22. cap. 24. nihil ampliùs circa Clericorum continentiam statuit, quàm quæ nunc temporis Græci communiter seruant ex præscripto Synodi Quinisextæ cap. 12.

vel 13. Quod enim Summarium novellæ dicit de uxoris dimissione addititium est, nec prorsùs in textu legitur.

Ad Nicænum Can. IV.

QVartus Canon Nicænus decernit *constitui, & ordinari Episcopum ab omnibus aliis, si fieri possit, Provinciæ Episcopis: sin minùs à tribus saltem congregatis, accedentibus reliquorum absentium suffragiis, unà cum Metropolitani consensu*. Refertur in cap. Episcopum ab omnibus distinct. 64. Et repetitur in Concilio Nicæno secundo can. 3. nullatenùs hic audiendus Theodorus Balsamon scribens in hunc can. 4. Episcopos olim quidem fuisse ab universa plebe electos. Quia tamen in hisce popularibus comitiis multa jactabantur indecora in eos, quorum proponebatur electio, fuisse isto Nicæno Canone consuetudinem illam abrogatam, statutumque ut soli Episcopi eligerentur. Sed errat Balsamon, cùm nullum hìc appareat abrogationis vestigium, & constat, fuisse peræquè post Nicænum Concilium admissa ubique in Episcopis eligendis populi suffragia; sic tamen, ut moderationi, & regimini subessent Episcoporum: quemadmodum Athenis πρόεδροι popularibus suffragiis præerant, ut docet Iulius Pollux lib. 8.

Et utique sanctus Athanasius, qui Diaconus in hac Synodo interfuerat, evectus postmodum fuit ad Patriarchalem Alexandriæ sedem universæ plebis suffragiis, ut refert Gregorius Nazian. orat. in ejus laudem. Cœlestinus quoque Romæ Papa epist. ad Episcopos Narbonensis Provinciæ cap. 5. *Nullus* (ait) *invitis detur Episcopus: Cleri, plebis, & ordinis consensus requiratur*. Simile scribit Leo Magnus epist. 89. Et secundum Arelatense Concilium statuit can. 54. ut tres ab Episcopis nominentur de quibus Clerici, & Cives

po

poteſtatem habeant unum eligendi. Id confirmatur Concilij Cabilonenſis can. 10.& Carthaginenſis quarti can. 1. præterea Synæſius epiſt. 76. refert Antonium Epiſcopum fuiſſe ab univerſo populo Olbiatarum creatum. Synodus autem Nicæna id unum ſanxit, ut novi Epiſcopi electionis, atque ordinationis cura, præfecturaque ſit penes Metropolitem, cæteriq; Epiſcopi ad ejus, qui electus fuerit, ordinationem conveniant: fiatque ordinatio hæc ut minimum à tribus.

Porrò in Epiſcopi novi conſecratione requirunt ſacri Canones Epiſcopos tres. Præter enim Nicænum iſtum Anacletus epiſt. 2. citata in decreto diſtinct. 66. can. fin. & Anicetus epiſt. 1. Ambo Pontifices, qui Apoſtolorum ætate vixerant, non modò iſtud de tribus Epiſcopis ordinatoribus præſcribunt; ſed etiam Apoſtolos hoc tradidiſſe confirmant. Quin etiam à tribus Apoſtolis Petro, Iacobo Majore, & Ioanne fuiſſe Iacobum Minorem fratrem Domini conſecratum Ieroſolymæ Epiſcopum, ut hoc facto traderetur in poſterùm ordinationum Epiſcopalium ritus, & forma, memorat Anacletus. Qui primus eſt Canon Apoſtolorum, præſcribit, ut Epiſcopi à duobus, aut tribus Epiſcopis ordinentur. Innocentius Papa epiſt. ad Victricium Rhotomagenſem Epiſcopum prohibet quemquam Epiſcopum conſecrari,niſi à tribus Epiſcopis. Synæſius item epiſt. 67. ad Theophilum Alexandrinum, Siderium contra leges Eccleſiæ perhibet renunciatum Palæbiſcæ Epiſcopum, quatenus nec Alexandriæ Epiſcopus facto iſti conſenſit, nequit fuit à tribus conſecratus Epiſcopis. Denique in Concilio Rhegienſi reprobatur Armentarij ordinatio, qui fuerat renunciatus Ebreduni Epiſcopus, tùm eo nomine quòd tres Epiſcopi ad eam non intervenerant, tùm quòd Metropolitani conſenſus defuerat: quæ tamen ſimul utraque requirit quartus hic Nicænus Canon. Quin imò Concilium Arelatenſe primum can. 21.

exigit,vt qui Episcopum consecrat,septem secum alios assumat Episcopos: vbi verò compleri numerus ille non poterit, ne minùs quàm tres Episcopi interueniant.

Quæstio illustris est, & sit ne de necessitate quoque Sacramenti, an solùm de necessitate præcepti, vt tres hìc interueniant Episcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum sententiæ. Contendunt aliqui hoc esse de Sacramenti necessitate, vt si secùs fiat nihil agatur. Alij concedunt esse quidem de Sacramenti necessitate, non tamen absolutè, sed hac restrictione, si non fuerit ab Ecclesia dispensatum vt secùs fiat. Quo etiam modo docent plerique circa confirmationis Sacramentum esse de Sacramenti necessitate,vt administretur ab Episcopo: vbi tamen interuenerit Papę,aut Concilij generalis dispensatio,posse simplicem Sacerdotem esse illius ministrum. Tertia demum opinio est, posse etiam citra dispensationem suscipi validè ordinationem,& characterem Episcopalem, tametsi illicitè ab vnico etiam Episcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat eiusmodi ordinationes viribus carere, atque irritas esse. Illius tamen Canonis glossa id exponit de executione officij, hoc est,vt non liceat sic ordinato illa exequi, quę sunt muneris Episcopalis,donec dispensetur.

Tertia hæc potior sententia est propter illa quæ sequuntur argumenta. Primùm enim Innocentius Papa epist. 22 ad Bonifacium, dissidium componens Antiochenum,mandat eos,qui fuerant ab Euagrio Paulini in Sede Antiochena successore ordinati, recipi cum suis ordinibus, & honoribus: & tamen Euagrius contra sacras Ecclesię leges fuerat à solo Paulino ordinatus Episcopus,vt fidem facit Theodoritus l.5.hist.eccl.cap.23.

Synesius perhibet de Siderio superiùs memorato fuisse ab vno Episcopo Cyrenensi Philone consecratum Episcopum, neque id tamen obstitisse,quominùs magnus Athanasius absque noua consecratione cum

ipso dispensauerit, eumque ad Ecclesiæ Metropolitanæ clauum admouerit.

Ad hæc Synodus Regiensis cum præfato Armentario dispensauit, vt Baptizatos, seu Neophytos confirmaret: cumque ordinatis ab Armentario Clericis, si sint alioqui vitæ inculpatæ, vt in ordinum ministerio retineantur.

Apostolorum etiam præcitatus Canon probat Episcopi consecrationem à duobus Episcopis.

Simon Apostolus apud Clementem Papam l.8. constit.Apost.c.27. sancit valere Episcopi ordinationem à duobus factam Episcopis: & hoc addit licere in necessitatis casu, Episcopum ab vnico Episcopo consecrari.

Item Dionysius lib. Hier. eccl. describens Episcopi augurandi ritum, meminit vnius dumtaxat Episcopi consecrantis.

Idque ampliùs inde confirmatur, quod fieri vix poterat, vt Apostoli totum terrarum orbem peragrantes, nouasque in Prouincijs ad quas accedebant, fundantes Ecclesias, copiam semper habere possent Episcoporum quos passim constituerent, aut quorum ope nouos Episcopos ordinarent.

Testatur Henriquez summæ suæ tom.1. l.10. cap.24. Papam Gregorium XIII. dispensasse cum recens à se constituto Æthiopię Patriarcha è Soc. Iesu, vt solus sine assistentibus Episcopis posset nouos Episcopos consecrare, vbicumque operę pretium esset.

Quęrenti August. Anglię Primati quot sint Episcopi necessarij ad nouum Episcopum consecrandum? respondet Greg. Magnus resp 8. ad interrogata Augustini verbis quidem obscuris, quorum tamen hic est genuinus sensus. Cùm sit solus in Anglia Episcopus August. expectandos esse ex vicina Gallia Episcopos, qui nouos Episcopos ordinaturo Augustino assistant: & postmodùm adhibendos esse nouiter ordinatos in Anglia episcopos ad nouam aliorum consecrationem.

Ad Nicænos Canones V. VI. VII.

QVintus canon sancit *latam excommunicationem siue in Clericum, siue in Laicum per sententiam proprij ipsorum Episcopi seruandam esse in alijs quoque Prouincijs, aut Parochijs, ad quascumque transierit excommunicatus, neque ab alijs vllibi Episcopis posse reconciliari, & ad communionem fidelium admitti*. Quæ sanctio inserta legitur in Gratiani decreto 11.q.2. can. seruetur ista sententia. Eademque renouatur in Concil. Sardicensi can.13. solùm itaque superest excommunicato remedium vel absolutionis, vel recursus ad superiorem antistitem per appellationem, quę tamen haud suspendit excommunicationem, de qua fuerit appellatum, sed ad superius Tribunal deuoluit iuxta c. cum ad hęc de appellat. Sanè vbi excommunicationis sententia esset apertè inualida, vt si nulla præcessisset præmonitio, eo casu nullatenùs ligaret, nec esset opus appellatione, c. statuimus de sent. excommun. in 6. & c. 1. de sent. & re iud. Est enim, licèt excommunicatio ferenda est non modò in peccatorem, sed etiam in contumacem, alioquin irrita.

Præscribit hic idem Nicænus Can. 5. vt singulis annis bis conuocentur ad Synodum omnes in singulis Prouincijs Episcopi. Primùm quidem appetente quadragesimæ tempore: deinde autumno. Atque vt Synodus examinet prolatas à singulis per Parochias Episcopis sententias, quæ ibi prout videbitur, vel confirmabuntur, vel corrigentur, vel reuocabuntur. Eamdem iterat constitutionem Concilium Antiochenum can. 20. & œcumenicum Chalcedonense, can. 19. & Leo Papa I. epist. 82. cap. 7. Quæ simul omnia compilantur in decreto Gratiani dist. 18. Quin etiam Apostolorum canon 37. Iubet quotannis Episcoporum Prouinciæ conuocari Synodos, tùm hebdomade quarta Pente-

co-

costes, tùm die duodecima mensis hyperberetæi, qui nostro ferè Octobri respondet, ibique appellationum causas terminari, singulorumque Episcoporum prolatas in suis Parochijs sententias, & acta examinari.

Hoc ipsum olim Romanus quoque Pontifex singulis annis seruabat, duasque Synodos Episcoporum cogebat. Primam quidem Prouincialem conuicinorum Antistitum, quibus preest speciali titulo Metropolitani: secundam nationalem mense Octobri, Italiæ, atque Siciliæ Episcoporum, quibus ipse præficitur speciali iure Primatis. Huius rei notitiam suppeditat Leonis Magni epist. 62. ad Episcopo Siciliæ cap. 4. his verbis: *Vt quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conuentus, terni semper ex ipsis ad diem tertium Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio sociandi occurrant.* Nonnunquam etiam, sed rariùs cogebat summus Pontifex, vt Occidentis Patriarcha Concilium Episcoporum, non modò Italię, & Siciliæ, sed etiam Galliæ, Hispaniæ, & Britanniæ, Africæ, Illyrici, quale superiùs vidimus Arelatense in causam Donatistarum. Denique ad Romanum spectat Episcopum, vt summum vniuersi gregis dominici pastorem, Concilij œcumenici conuocatio.

Nicænus canon 6. sic ait: *Antiqui mores seruentur in Ægypto, Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem: quandoquidem, & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs Prouincijs sua Priuilegia Ecclesiis seruentur. Illud autem est omnino manifestum, quòd si quis absque Metropolitani sententia factus sit Episcopus, eum magna Synodus definit esse Episcopum non oportere.* Hæc sunt canonis verba, cui tamen initium deest, supplendum ex Concilij pariter œcumenici Chalcedonensis actione 16. vbi Nicænus iste canon sic allegatur à Paschasino Apostolico Legato: *Ecclesia Romana semper habuit principatum: consuetudo viget in Ægypto, &c.* Deinde eadem actione Chalcedo-

nenses Patres sic prosequuntur: *Videmus omnes ante omnia primatum & præcipuum honorem*, secundùm Canones *Deo Amantissimo Archiepiscopo veteris Romæ conseruari*. Rufinus Canonem istum verbis ambiguis, atque adeò intelligentia, & constructione vacuis non tàm vertit, quàm peruertit: nec ille tanti est, vt eius ineptijs sit immorandum. Ista porrò canonis verba ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν. Quandoquidem & Episcopo Romę hoc est consuetum sic intelligenda sunt, vt ideò pręfata in Ægyptum, Lybiam, & Pentapolin, Alexandrino Præsuli competat authoritas, quia id ei ius tribuere solet Romanus episcopus.

Ioannes Morinus Oratorij Domini Iesu Sacerdos ingenio, & doctrina consummatissimus, in suis eruditissimis exercitationibus ecclesiasticis, de limitibus trium Patriarchatuum Romani, Alexandrini, & Antiocheni fusè disputat: commonstratque, vniuersam Africam prętèr regionem Ammoniacam, quam Alexandrinus Patriarcha complectebatur, pertinuisse ad Romanum episcopum spectatum, vt Occidentis Patriarcham.

Idemque probat, Patriarchæ Antiocheno subiectas fuisse omnes Orientis ecclesias ab Hellesponto ad vsq; Euphratem, & vltra. Sanè compertum est, fuisse semper Antiochiam etiam in ciuili partitione totius Orientis Metropolin: sic enim eam vocat Zosimus l. 1. hist. & Chrysostomus cuius ipse Antiochenus hom. 3. ad pop. Antioch. & Hieronymus aduersùs errores Ioann. Ierosolym. Quia verò multiplex olim erat Orientis acceptio. Prima quidem quę Thraciam, & Mysiam (quę postmodum Bulgariæ sortita est nomen) omnemque Asiam ab Hellesponto ad Tygrim amnem, quin etiam Ægyptum ipsam, & Lybiam, atque Pentapolin complectebatur. Has enim regiones omnes moderabatur constitutus à Magno Constantino Augusto pręfectus Prętorio Orientis, vt testatur Zosimus hist. l. 2. Nec multùm differt hęc pręfecti prętorio Orientis

for-

ſortitio à partitione Prouinciarum Orientis, quę Conſtantio ex Conſtantini patris teſtamento obtigit, nec non ab ea, quæ obuenit Arcadio, cui Theodoſius Pater Orientem, quemadmodum Honorio Occidentem in Imperium conceſſit. Altera eſt Orientis ſignificatio multò contractior, pro Syria, Phęniciaque, & Meſopotamia. Pręfecto prætorio Orientis ſubiectæ erant quinque iſtæ Diœceſes, Ægypti Aſianę, Ponticæ, Thraciæ, & ſpecialis Orientis, vt docet Liber notitię Imperij, quem eruditis commentarijs, illuſtrauit Pancirolus, & inſuper l 2 & 3. c de milit. veſte lib. 12. & leg. vltima c. de diuerſis officijs lib. 12. his adde leg. 1. cap. vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat. Singuli harum Diœceſum Pręfecti dicebantur Vicarij. Cęterùm ſpecialis Diœceſis Orientis Vicarius dicebatur ſpeciali nuncupatione Comes Orientis. Ad hanc ſpecialem Orientis Vicariam pertinebant omnes illi Orientales Epiſcopi, qui Ioannem Patriarcham Antiochenum ad Epheſinum concilium Comitati fuerunt, multaſque turbas aduersùs Cyrillum, & œcumenicam Epheſi ſynodum, vt infra ſuo loco videbimus concitarunt. Et hi conſtituebant Exarchiam, ſeu Primatum Antiochenum: Ipſa verò Antiochena Patriarchia ad Helleſpontum protendebatur, Aſiam minorem, & Ponticam complectens.

Tertia denique Orientis acceptio protenditur ab ora Aſiatica littoris Ægei verſus ſolis ortum: deducta Ægypto, Libyaque. Et ſecundùm hanc deſignationem Antiochenſis Patriarchia, ſeu Eccleſiaſtica Patriarchæ Antiocheni Diœceſis omnes Orientis Eccleſias regebat, & cum maiori Aſia, minorem Aſiam ſimul, & Ponticam comprehendebat. Synodica Nicæni Concilij ad Eccleſias Ægypti epiſtola, loquens de ſedata veteri circa Paſchalem diem contentione, affirmat Orientales, qui hac in re Iudæos conſectabantur, eodem poſthac die Paſcha

ce-

celebraturos, quo reliquæ orbis Ecclesiæ. Perspicuum verò est illos, de quibus dicit Orientales Quartadecumanos fuisse Asiæ minoris incolas, quorum Princeps Ecclesia erat Ephesina Metropolis, vt legitur apud Eusebium l. 5. hist. c. 22, 23. 24. Epiphanius insuper hæresi 70. Audianorum ait, in celebranda Paschali solemnitate dissidium exarsisse inter Orientem, & Occidentem: quibus locis sub nomine Orientis intelligitur Asia minor, quę nunc etiam Anatolia, hoc est Oriens nominatur. Et verò testatur Hieronymus adu. err. Ioan. Metropolin. Totius Orientis esse Antiochiam, nimirum ab Asiatico littore ad Indos. Itaque postmodùm ad constituendum Constantinopoli Patriarcham, Prouinciæ Asianæ, & Ponticæ ab Antiocheno Patriarchatu decisæ sunt, & Thracia subducta Romano fuit Episcopo.

Canon Nicænus 7. *Mos* (ait) *antiquis obtineat, vt Æliæ idest, Ierosolymæ* (quam Ælius Adrianus euersam instaurauerat) *Episcopus honoraretur, salua Metropolis propria dignitate*. Tametsi Ierosolymorum Ecclesia cæteras omnes antiquitate præcesserit, fueritque Domini prædicatione, miraculis, morte, resurrectione decorata, & prætereà Spiritus Sancti descensu, primisque Apostolorum prædicationibus, Iacobi etiam Apostoli sede, & martyrio, multisque alijs nominibus inclyta, nihilò secùs Metropoli Cæsaraæ, Palæstinæ subiecta, suffraganeaque fuit adeò, vt à Ierosolymitani Episcopi iudicijs ad Cæsaraensem deuoluerentur appellationes, vt fidem faciunt Hieronymus ad Pammachium. Et lib. adu. err. Ioan. Ieroso. & Leo Magnus epist. 62. ad Maximum Antiochenum. Suprema verò iura Pręsulis Ierosolymitani in solis maioribus Synodis effulgebant, in quibus ille secundò ab Antiocheno Patriarcha loco sedebat. Verumtamen in Prouincialibus Synodis Metropolita Cæsariensis præsidebat, eique proximè assidebat Ælię Episcopus. Hinc factum, vt in Synodo coacta Cæsaraæ in Palæstina, in qua conclusum est contra

Quar-

Quartadecumanos præsederit Theophilus Cæsariensis, cui assedit Narcissus Ierosolymitanus, vt colligitur ex Eusebio l.5.Eccles.hist.c.15. simile postea accidit in Synodo Diospolitana. Require inferiùs, quæ hac de re obseruamus ad Can.5.Concilij Lateranensis sub Innocentio III. deque noua erectione Ierosolymitani Episcopatus in absolutum Patriarchatum.

Ad Canonem Nicænum. VIII.

OCtauus canon studio pacis componendæ remittit de veterum Ecclesię canonum seueritate, eosque, qui se Catharos dicunt (hi sunt Nouatiani) ad Ecclesiæ vnitatem reuertentes, in pristinum restituit Episcopatus, vel sacerdotij, vel alterius Clericalis ordinis gradum: Si tamen eidem Ecclesię, alius iam non fuerit prouisus orthodoxus Episcopus. Quo casu, eum, qui ex Nouatiani schismate eamdem occupauerat sedem, contentum esse iubet Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu: ne inquit, in una Ciuitate duo sint Episcopi. Canonem istum designat Augustinus epist. 110. sic dicens: *Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ Patre, & Episcopo meo sene Valerio Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo, quod Nicæno Concilio prohibitum fuisse nesciebam, nec ipse sciebat.*

Cęteròqui hæc ipsa Nicæna Synodus can. 10. lapsos ita excludit à Clero, vt si quis aliquando lapsus Clero ascriptus fuerit, aut ordinatus, deponi eum iubeat simul, ac præcedens eius lapsus innotuerit. Et antea Synodus Eliberina can.51. quemcunque ex quavis hæresi conuersum, ita excludit à Clero, vt eos etiam qui fuerant ante hæresim ordinati deponi præcipiat. Cornelius Papa, & Martyr in sua ad Fabium Antiochenum epistola penes Eusebium l.6.hist.Eccles.c.35. ait, se vix dum idque in gratiam vniuersi populi pro eo supplicantis admisisse ad laicam communionem vnum de

tri-

tribus Episcopis, grauiter facti sui pœnitentiam, qui Nouatiano manus imposuerant. Et refert Cyprianus epist. 52. ad Antonianum, ab eodem Papa Cornelio Episcopum, olim Schismaticum, sed iam pęnitentem Trophimum fuisse ad laicam communionem admissum: sed tam effusæ benignitatis causam fuisse fratrum recolligendorum necessitatem, quorum plurimi ductore Trophimo ad Ecclesiæ vnitatem se recipiebant. Idem Cyprianus epist. 64. & 68. Contendit non esse recipiendos lapsos, quantumvis pęnitentes ad pristinum ordinis gradum. Testatur Augustinus epist. 162. ad Episcopos Donat. & in Breuiculo Collat. Melchiadem Papam Donatistis Episcopis, qui à Schismate discederent, conditionem obtulisse, ac decreuisse, vt ad Episcopale Ministerium admitterentur: & in quibuscumque locis duo essent, contrariarũ partium Episcopi, confirmaretur is qui prior fuisset ordinatus: alteri verò plebs alia regenda prouideretur: quod Melchiadis propositum collaudat Augustinus. Idemque lib. 2. contra Cresconium cap. 11. & epist, 5. refert, Africanum Concilium, eadem ratione, & necessitate adductum pro lapsorum reductione, & Ecclesiastica pace, restituisse Donatistas Episcopos ad pristinum dignitatis gradum: quam rem approbat, additque sub finem epistolæ quintę, restitutionem quandoque factam in pristinos Episcopatus fauore Arianorum in Ecclesiam redeuntium; hoc tamen adiungens, citra grauem, & vrgentem necessitatem insistendum constanter esse canonum disciplinæ, prorsus interdicentium Clericis lapsis reditum ad priorem gradum. Similiter scribunt Socrates l. 3. cap. 7. 8. 9. & Theodoretus lib. 3. cap. 4. & 5. Athanasium, cùm Alexandriam per Iuliani Edictum postliminiò reuertisset, Synodum habuisse, quæ decreuit, vt Ariani Episcopi hęresim eiurantes pristinas sedes recuperarent. Quam indulgentiam cùm ægrè ferret Lucifer Episcopus Claritanus, ita communionem auersatus

est,

eſt & redeuntium in Eccleſiam, & eoſdem recipientium, vt nouum ab eo ſchiſma pullulauerit. Verùm, vt ait Bonifacio Papa VIII. regula iuris 70 *In argumentum trahi nequeunt quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa*. Denique Apoſtolis aſcriptus can. 29 ſic ait: *Ne Epiſcopus, vel Præsbyter, vel Diaconus iuſtè depoſitus miniſterium priſtinum reſumat.* Et Canon 61. *Ne conuictus de crimine ad Clerum promoueatur*. Et Can 62. *vt lapſi Clerici deponantur, & ſi pœnitentia ducuntur, ne recipiantur niſi vt laici.*

Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV.

CAnones Nicæni 11. & 12. tres diſtinguunt pœnitentium claſſes, auditorum, proſtratorum, & citra oblationem communicantium. Auditores extra fores, atque in veſtibulo Eccleſię verſabantur. Proſtrati admittebantur intra nauim ad pauimentum demiſſi, valuis Eccleſiæ proximi, vbi à tergo fidelium, preces fundebant, & lugebant: deinde iubebantur de loco ſacro egredi tempore Offertorij, ne diuinis myſterijs intereſſent. Tertij denique integræ ſynaxi vſque ad finem cum cæteris fidelibus aſſiſtebant, ſed ſacræ Euchariſtiæ minimè participabant.

Gregorius Thaumaturgus, & Baſilius Magnus in ſuis pœnitentiarum canonibus alijque, veteres publicè pœnitentium ordines quatuor diſtinguunt, 1. πρόσκλαυσιν fletum, ἀκρόασιν, auditionem, ὑπόπτωσιν proſtrationem, & σύστασιν conſiſtentiam, quibus tandem ſuccedebat μέθεξις participatio diuinorum. Exempli cauſa Baſilius ei, qui mœchatus fuerit, præſcribit in ſuis ad Amphilochium Canonibus annos pœnitentiæ publicæ quindecim: quatuor annos in fletu, quinque inter audientes, quatuor inter proſtratos, reliquum inter conſiſtentes.

Gre-

Gregorius Neocæsariensis can.11. flentes, ait, excludit à foribus Ecclesiæ, audientes intra fores admitti, versarique in Narthece, iuxta ianuam post Cathecumenos, sed ipsos omnes antequam celebrentur ineffabilia Dei mysteria cum Cathecumenis depelli foras: & consistentes demum vnà cum populo fideli ad finem vsque sacrificij persistere, priuari tamen Eucharistiæ participatione. At verò Iudæis, & Gentilibus, ipsisque Hæreticis permittebatur, intra Ecclesiam consistere, atque Dei verbum, psalmosque audire vsque ad finem Missæ, siue collectæ Cathecumenorum, id est, vsque ad offertorium: vt fidem facit Carthaginense Concilium quartum can.84. solis verò pœnitentibus primæ classis interdicebatur Ecclesiæ ingressu.

Pœnitentium habitus erant pullæ vestes cinere conspersæ, sacci, cilicia, squallor capitis inculti, totiusque corporis neglectus: seueris præterea ieiunijs, orationum frequentia, vigilijs, chameunijs, alijsque σκυραγωγίαις, seu asperitatibus iugiter exercebantur: à delicijs, conuiuijs, balneis, & hominum congressibus abstinebant: nec eis militare licebat, vel inire coniugia; hæc docent Arelatense Conc. 2. can.21. Leo Magnus epist. 92. c.11. & 12. Tertull. lib. de pœnit. Pacianus Parenæsi ad pœnit. Hieronymus in epitaphio Fabiolę, quo huius sanctę viduæ graphicè describit publicam in Basilica Laterana pœnitentiam. Et Concilium Agathense can. 15. & Toletanum 3. can.12.

Nec verò semper publicæ fiebant ob publicè nota delicta pœnitentiæ; sed plerumque etiam propter occulta. Itaque publica confessio non semper publicam pœnitentiam comitabatur, vt ex Ambrosio colligitur l.1. de pœnit. cap.16. *Si quis, (inquit) occulta crimina habens, propter Christum tamen pœnitentiam studiosè egerit, quomodo isthic recipiet, si ei communio non refunditur?* Ibi verò, imò toto illo opere non de alia quam de publica tractat pęnitentia. Subiungit enim, *volo veniam reus*

spe-

speret, petat eam lachrymis, petat gemitibus, petat totius populi fletibus. Idemque l.2.de pœnit.cap.10.hortatur ad publicam pœnitentiam quos ab ea pudor deterrebat. Hoc verò vtitur argumento, non esse cur pudeat Deo publicè supplicare, & humiliari, cùm ipsos non pudeat sua peccata homini quem ipsi lateant confiteri. *An inquit pudeat te Deo supplicare quem non lates, cùm te non pudeat peccata tua homini, quem lates confiteri?* Quæ Ambrosij ratio prorsùs inepta foret depellendo pudori, si publica Exhomologesis, seu confessio indiuulsa semper esset cum publica pœnitentia; cùm nemo ignoret, grauiorem multò pudorem nasci ex publica ad vniuersum populum confessione criminis antea ignoti, quàm ex priuata, secretaque ad vnum sacerdotem. Hoc igitur Ambrosij loco, pudor exurgens ex publica pœnitentia, cuius tamen causa ignoretur, cum pudore confertur, quem parit secreta pęnes vnum sacerdotem manifestatio. Pręterea Concilium Toletanum 4. can. 52. statuit per publicam pœnitentiam, in qua nulla fuerit publica delicti confessio neminem ab ordinibus Ecclesiasticis excludi. Nam alioquin publica pęnitentia perpetuam pariebat ad ordines Ecclesiasticos irregularitatem, vt docent Origenes l.2.contra Celsum. Hieron. Dialog.aduer.Lucifer. Siricius Papa epist.1.c.1. alijque communiter Patres.

Absolutio, quam veteres manuum impositionem, reconciliationem, pacisque communionem vocabant, numquam (secluso mortis discrimine) impertiebatur pœnitenti, nisi post transactum omne, secundùm Canones, pœnitentiæ tempus: vt liquidò testificantur Cyprianus epist.11. ad Confessores, & epist. ad Antonianum, & epist.59 ad Fidum, & Canones passim Eliberini, & huius Nicænę Synodi canon. 13. statuens, ne cuiquam in fine vitæ viaticum negetur, sed si sumpta reconciliatione, atque viatico æger de periculoso morbo conualuerit, iubet Canonicæ pęnitentiæ tem-

pora continuari ; eoque durante negat esse administranda Sacramenta . Mos quidem aliquando viguit sub paganorum insectationibus, vt prolatis Confessorum, ac Martyrum libellis, ac precibus Episcopi citiùs veniam, pacemque pęnitentibus darent, sed in contrarium grauissimi viri sæpènumero reclamarunt , Cyprianus, Tertullianus, atque hoc vltra fieri vetuerunt Synodus passim Eliberina. & Arelatensis can. 9.

Numquam verò pœnitentibus reconciliatio intra Ecclesiam indulgebatur, quin simul sacra eis daretur Eucharistia . Perspicuè namque dicit Ambros. lib. 2. pœnit. cap. 3. *Quotiescumque peccata donantur, corporis eius Sacramentum sumimus, vt per sanguinem eius fiat peccatorum remissio .*

Quæ verò crimina erant publica expianda pœnitentia, ad tria potissimum genera rèducuntur, infidelitatem, luxuriam, & homicidium : vt docent Tertull. de Pudicit cap. 1. & 12. Pacianus Barcinonensis Episcopus Parænesi ad pœnit. Gregorius epist. 92 ad Rusticum Narbonensem Episcopum. His adde falsi crimen , & calumniam, ex Agathensis Concilij can. 32. aliaque peræquè grauia delicta , vt colligitur ex plerisque veterum Patrum Canonibus pęnitentialibus. Et hæc sufficiant ad notitiam publicę, quæ vndecim sęculis viguit, pęnitentiæ.

Canonis 13. circa ægrotos pęnitentes decretum paulò ante proposui , vt eis de vita periclitantibus Communio Eucharistica exhibeatur ; sed vbi reconualuerint, ad pęnitentiam, donec tempus pręscriptum expleuerint, reuocentur.

Can. 14. Diaconis prohibet, ne Presbyteris ausint Eucharistiam sacram porrigere ; hanc addens rationem, qua Caluinistarum hæresis Sacrificium incruentum adorta profligetur : οὔτε ὁ κανὼν οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκε τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Neque lex, neque consuetudo tradit, vt qui offeren-

rendi poteſtatem non habent, his qui offerunt, dent corpus Chriſti. Sed expreſſior in actis Concilij iſtius habetur declaratio apud Gelaſium Cyzicenum, quam multis gloſſematis eludit, & obſcurare nititur Caluinus lib.4.inſtit.cap.17. §.36. At inepta eius gloſſemata eluduntur Nicæni huius teſtimonij perſpicuis verbis: *Iterùm etiam hic in diuina menſa, ne humiliter intenti ſimus ad propoſitum panem, & calicem: ſed attollentes mentem, fide intelligamus ſitum in ſacra illa menſa illum Dei agnum tollentem peccata mundi, incruentè à Sacerdotibus immolatum, & pretioſum ipſius corpus, & ſanguinem verè nos ſumentes credere. Hæc eſſe noſtræ reſurrectionis Sym bola, propter hoc enim neque multum accipimus, ſed parum: vt ſciamus non ad ſatietatem, ſed ad ſanctificationem ſumi.* Ita loquitur Nicæna hæc Synodus. Sacrificium Euchariſticum ſuo Vaticinio firmat Malachias Propheta, qui cap. 1. ſic Deum loquentem inducit: *Non eſt mihi voluntas in vobis dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.* Quam Malachię prędicationem ſatis aliòqui per ſe manifeſtam, ſancti veteres Eccleſiæ Doctores de Sacrificio Euchariſtico corporis dominici vnanimes interpretantur. Ex quibus (vt cæteros omittam) Iuſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Iudæo, ſic ait: *De noſtris gentium quæ in omni loco offeruntur ſacrificiis, hoc eſt pane Euchariſtiæ, & poculo ſimiliter Euchariſtiæ, iam tum locutus Malachias prædixit, nos quidem glorificare nomen eius, vos autem profanare.*

Illa porrò Nicænorum Patrum locutio ἀθύτως θυόμενον incruentè ſacrificatum, affinis, ac ſynonima eſt cum hac altera expreſſione ἀναιμάκτȣ θυσίας incruenti Sacrificij, quam de Euchariſtia frequentiſſimè vſurpant

pant Greci Patres, Clemens l.6. conft. cap.2. Eufebius l.1. demonft.Euang.c.10. Gregorius Nazianz. Stelent. 1.& 2. Anaftafius Sinaita epift.ad Phrudegardum, Cyrillus Alexandrinus in Concilio Alexandrino,ad Anathematifmum, 11. Synodus Quinifexta can. 32. & Synodus Nicæna fecunda act. 6. hoc difcrimine myftica differt oblatio à cruenta femel in cruce exhibita.

Ad Nicænos Can. XV. XVII. XIX. XX.

CAnon is cauet,ne Epifcopi, Presbyteri,& Diaconi ab Ecclefijs ad quas fuerant ordinati, ad aliarum Ecclefiarum minifterium tranfeant, citatur in cap. Non oportet Epifcopum 7.qu.1. Huic parem edit Canonem fextum Synodus Chalcedonenfis,prohibentem,ne quis Epifcopum, presbyterum, aut Diaconum ordinet, quin fimul eumdem alicuius certæ Ecclefiæ minifterio addicat. fiue in vrbe, fiue in oppido, fiue in monafterio: fin minùs, ita ordinatos interdicit ab ordinum exercitio. Citatur in c. Neminem abfolutè, dift. 7. Idem fancitum in Concilio primo Arelatenfi can. 22. quo vetatur presbyteris, & Diaconis in alias Ecclefias transfgredi, folifque iubentur Ecclefijs inferuire quibus prefixi funt,& fecus facientes de gradu deponit. Simile ftatuunt Apoftolorum Canones 17.& 16. vbi etiam excommunicatur Epifcopus Clericum recipiens alterius inuiti Epifcopi. Concilium demum Trident. hanc laudabilem difciplinam ex parte inftaurat feff.23. cap.16. *Nemo inquit ordinetur, quin certæ Ecclefiæ afcribatur: nec admittantur alieni Clerici ad diuina officia celebranda fine commendatitijs proprij ordinarij Epifcopi.*

Superior, feu proprius Epifcopus citra cuius licentiam, nemo poteft Clero, vel Ordinibus initiari, triplex recenfetur à Bonifacio Papa VIII. fcilicet originis, domicilij, & beneficij, c.cum nullus, de temp. ordin.in 6. Idque ius inualuit,ex quo defijt vetus confue-

tu-

tudo aſcribendi certæ Eccleſię recens ordinatos adeò, vt ab illius Eccleſiæ obſequio in aliam commigrare liberum ei non eſſet, dum verò priſtina illa conſuetudo tenuit, ille proprius, ac perpetuus habitus eſt cuiuſuis Clerici Epiſcopus, qui primus ordinauerat, Clericumque à ſe ordinatum Eccleſiæ particulari alligauerat, ac eius reſidentiæ aſtrinxerat, vt infra commonſtrabo peculiari diatriba poſt primum Carthaginenſe Concilium.

Quoad verò translationem Epiſcoporum Nicæno iſto Canone, alijſque hic citatis prohibitam, ea pariter inhibetur Concilij Sardicenſis, can.1. & Carthaginenſis tertij, can. 38. allegato apud Gratianum canon licet 107. diſt.4. de conſecr. Attamen Pontifices, Anterus, & Pelagius neceſſitatis, aut magnæ vtilitatis gratia transferri, ac mutari poſſe, nonnunquam Epiſcopos accedente iudicio Synodi Epiſcoporum, aut ſupremæ ſedis declarant, cap.mutationes, & c. ſequenti 7. quæſt. 1. exempla occurrunt Petri Apoſtoli ex Antiochia Romam tranſmigrantis, Euſtathij quoque ſanctiſſimi Martyris, qui hac in Synodo conſedit Antiochenus Epiſcopus, cùm fuiſſet olim Epiſcopus Beroenſis, Gregorius pariter Nazianzenus primùm Nazianzenam rexit Eccleſiam, factus deinde Saſimorum Epiſcopus, & poſtremò electus ab Oecumenica Synodo Conſtantinopolis Epiſcopus ipſo acceptante. Sequens autem eius abrogatio factione, & ambitione contigit quorumdam, qui hoc facto vituperium indelebile contraxerunt. Quin, & ipſi Nicæni Patres in Locum deiectorum Epiſcoporum Arianorum Euſebij Nicomedienſis, & Theognidis Nicæni, aliarum Eccleſiarum Epiſcopos ſubrogarunt. Alexander quoquę in Cappadocia Epiſcopus ad Sedem Ieroſolymitanam reuelatione diuina traductus fuit, vt fidem facit Euſebius lib. 6. diſt. Eccl. cap. 9. his conformia exempla perhibet Socrates lib.7. cap.35. & 36. Item vir ſanctiſſimus

Germanus teste Cedreno à Metropoli Cyzicena transijt ad Costantinopolitanam. Itaque translationum Episcoporum legitimæ possunt esse causę, atque aliundo profectæ, quàm ex ambitione, vel auaritia.

Can. 17. deponi iubet Clericum vsurarium. Idem statuitur Apostolorum can. 44. Et Arelatensis Concilij primi can. 12. & Laodicæni can. 5. Nicænus can. 19. statuit, vt qui ex hæresi Paulinistarum conuertuntur, post susceptum ab illis Baptismum rebaptizentur: & si fuerant in ea secta Clerici ordinati, si post conuersionem iudicentur ordinibus Ecclesiasticis idonei, vbi nouum baptismi lauacrum susceperint, denuò ordinentur: Superiùs vidimus damnatas Synodos Africanas à Stephano Papa hoc nomine, quòd Hæreticorum baptismum, vt inanem reprobassent. Debuit ergo specialis in Paulinistis inesse causa, cur ipsorum baptismus reijciendus esset. Atque hæc legitima quidem fuit, quia cum Paulo Samosateno negantes, Christum esse Deum, & insuper cum Sabellianis omnem abrogantes realem personarum diuinarum distinctionem, & statuentes vnicam in Deo personam, talia ex consequenti verba in baptismo solebant adhibere, quæ huiusmodi hæresim sapientia, baptismo proprio valorem omnem, & efficaciam amouerent. Paulus tamen, & Sabellius hoc inuicem dissidebant, quia Sabellius Christo diuinitatem vindicabat, quam Paulus nefarius eidem abrogabat. De his disserit Epiphanius Hæresi 62. & 65.

Hìc obserua per hunc Nicænum Canonem 19. posse confirmari, illam complurium Theologorum sententiam, illum qui non sit baptizatus, sic esse Ordinationis Sacramentalis incapacem, vt ei collata omni careat validitate. Etenim hoc loco sacra decernit Synodus, vt post validum Baptismum, manus illis ad Ordinationem denuò imponantur, qui post irritum, & innanem Paulinistarum baptismum fuerant

rant

rant ab ijsdem ordinati. Quæstio ista sub Innocentio Papa III. magna partium contentione disceptata fuit: qui Pontifex licèt rem in ambiguo circa validitatem reliquorum à Baptismo Sacramentorum reliquerit indecisam, ne tamen grauissimum periculum ex ea incertitudine impenderet, adductus etiam Synodi Compendiensis decreto (cuius mentionem specialem facit) statuit Innocentius non modò baptismum, sed etiam præcedentes ordines denuò conferri c. veniens, de Presbyt. non bapt. Canon verò Synodi Compendij habitæ sic decernit: *Si quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit, se non eße baptizatum, baptizetur, & iterùm ordinetur.*

Nicænus denique canon 20. sanciuit, vt diebus omnibus dominicis fideles stantes orent, nec genuflectant. Citatur c. quoniam sunt, dist. 3. de consecr. Publici tamen pœnitentes excipiuntur, quos iubet Concilium Carthaginense quartum. cap. 82. etiam tempore Paschali, & omnibus per annum dominicis flexis humi genibus orare.

De numero Canonum Nicænorum Diatriba.

Circa Nicænorum Canonum numerum grauis agitatur controuersia, & adhuc sub iudice lis est, Concilium Carthaginense sextum sub Romanis Episcopis celebratum Zosimo, Bonifacio, & Cœlestino, magna in hac re ambiguitate fluctuauit. Insistebat Zosimus apud Concilium, vt decerneret de admittendis appellationibus ab Episcoporum Africanorum iudicijs ad Apostolicam Sedem, iuxta Nicęnorum canonum præscriptum. Huic postulationi haud statim acquieuere Carthaginenses, miseruntque ad Atticum Constantinopolis Episcopum, & Cyrillum Alexandrię Episcopum, vt sibi copiam facerent omnium Nicęni Concilij Constitutionum. At isti transmiserunt ad Africa-

nos vulgatâ illâ viginti Nicæna capita, in quibus ne verbum quidem vllum de appellationibus ad Romanam Sedem. Ruffini quoque hiſtoria eorumdem viginti, nec plurium meminit. Præterea Theodoritus lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 8. in fine, refert editos à Nicænis Patribus canones viginti fuiſſe.

Ex oppoſito tamen veteres ſancti Patres haud pauca huius Concilij decreta referunt nullatenùs hiſce viginti comprehenſa. Ambroſius epiſt. ad Vercellenſem Eccleſ. ſcribit interdictam à Synodo Nicæna Bigamorum ordinationem in ſacrum Clerum. Hieronymus præfat. in Iudith, teſtatur, hunc librum fuiſſe à Synodo Nicæna ſacris libris connumeratum. Zoſimus iam vidimus eidem aſcribentem decretum de appellationibus ad Romanum Epiſcopum, quod idem confirmatur ex Theodorito l. 2. Hiſt. Eccleſ. cap. 4. vbi refertur, Athanaſium Epiſcoporum Arianorum iudicijs oppreſſum recurriſſe ad Iulium Romæ Epiſcopum, ipſoſque Arianos miſſis epiſtolis ad Iulium, fuiſſe appellationis huius cauſam nonnihil proſequutos. Athanaſius itaque ſequutus (vt Theodoritus loquitur) Canonem Eccleſiæ τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἑπόμενος νόμῳ, Romam aduenit, & Iulius accuſatores citauit, ſed quænam illa Eccleſiæ lex? Non videtur Sardicenſis canon. Hæc enim Synodus poſt iſtam Athanaſij appellationem coacta fuit, vt liquet ex inſequenti cap. 5. Theodoriti, ſit ergo potiùs Nicænus.

Indubitatum prætereà eſt Nicæni Concilij decretum, non tamen his viginti comprehenſum, de non celebrando Paſcha, niſi die Dominica occurrente primùm poſt decimam quartam Menſis Martij Lunam. Hanc enim iſti Synodo ſanctionem attribuit paulò poſt habitum Concilium Antiochenum can. 1. ipſeque, qui Nicænæ Synodo interfuit Conſtantinus Auguſtus, in ſua epiſtola, quam refert integram libro eius vitæ tertio Euſebius, & quia in eodem Concilio, vt ſidus

eſful-

effulſit Athanaſius epiſt.de Synod Arim. & Seleuc. denique hoc idem refert Epiphanius hæres.69.

His adde in epiſtola Iulij Papæ recenſeri octo, & viginti Concilij Niceni canones, quorum primus hic eſt: *Non debent præter ſententiam Romani Epiſcopi Concilia celebrari*. Secundus, & tertius canon decernunt de appellationibus ad Romani Epiſcopi tribunal admittendis: neve Comprouinciales quidpiam ſtatuant aduerſus vllum Prouinciæ Epiſcopum, inconſulto Romano Epiſcopo. Inſuper Ægypti epiſcoporum epiſtola ad Felicem Papam ſecundùm ſic enunciat. *Scimus in magna Nicæna Synodo trecentorum decem, & octo Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Epiſcopi ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari, licèt hæc, & complura alia neceſſaria Synodi capitula fuerint ab hæreticis quotidiè nos infeſtantibus exuſta, nobiſque prærepta*.

Præterea Atticus Epiſcopus ad finem actuum Synodi Chalcedonenſis, modum perhibet conſcribendarum litterarum quæ Canonicæ, & formatæ dicuntur fuiſſe in Nicæno Concilio præſcriptum per litterarum Græcarum vſum, quarum aliæ numerales, aliæ nominum propriorum initiales ſint. Ad hoc tamen aliquis reſpondebit, viſum non fuiſſe Patribus decretum illud publicari, ſed ſecretò ſingulis Epiſcopis conſignari, ne facilè poſſent iſtiuſmodi epiſtolæ ab alijs ſupponi, & vt ſuppoſitæ dignoſci, ac dijudicari queant.

Extant inter Athanaſij opera mutuò ſcriptæ litteræ huius, & Marci Papę, Latinæ, non verò Græcæ. Scribit ad Marcum Athanaſius Arianos quaquauerſùm conquiſitos Canones Nicænos, per vniuerſum Orientem concremaſſe adeò, vt nullibi tota Ægypto reperiantur horum exemplaria. Addit fuiſſe primùm fabricatos à Nicæna Synodo Canones octoginta, quos eadem ad ſeptuaginta reduxerit. Obiecrat Marcum Athanaſius,

vt ex Romanæ Ecclesię scrinijs nouum Synodi exemplar ad se transmittat. Respondet Marcus se Nicęnos Canones septuaginta ad ipsum, vt expetierat, transmittere. Geminę istæ litteræ Baronio, alijsque plerisque falsæ videntur,& supposititiæ. Non enim fulciuntur ætatis antiquioris, sed medię dumtaxat testimonijs, & ipsis tantùm Latinis, vt Iuonis Carnotensis p.4. decreti c.108.& 109.Stephani etiam Papæ epist.ad Lutobium Episcopum. Allegatur etiam à Synodo Florentina œcumenica sect.20.

Alphonsus quidem Pisanus, & Franciscus Turrianus ambo è Societate Iesu edidere sub nomine Nicæni Concilij canones octoginta ex Arabico exemplari translatos in Latinum, quos ab Alexandrino Patriarcha precariò acceptos transcribi curauerant alij duo, quos ad hunc Patriarcham delegauerat Pius IV. vt ipsum ad Concilium Trid. inuitarent. Huic alterum planè conforme Arabicum, idque vetustissimum exemplar repertum fuit in Bibliotheca eius Cardinalis, qui postea summus Pontifex euasit sub Marcelli II. nomine. Arabica porrò lingua fuit olim,& nunc quoque est Lybiæ, Ægypto, & Pentapoli vernacula, & vulgaris. Verumtamen si his plagis tempore Cyrilli Episcopi Alexandrini canones hi octoginta nonnihil habuissent authoritatis, quis neget transmissurum omnes ad Carthaginenses Patres enixè petentes, cùm tamen solos viginti transmiserit?

Abrahamus Echellen natione Syrus, religione Marouita,librum Romæ edit de primatu Romani Episcopi, in quo Arabicorum canonum fidem astruere contendit.Illic primatum Romanum supra omnes Patriarchas monstrat assertum à canonibus Arabicis tertio septimo, & quadragesimo quarto. Iura pariter appellationum à quorumcumque Episcoporum iudicijs ad Papam canone septuagesimo primo.Hosque Arabicos nititur confirmare, tùm prefato Zosimi ad Concilium

Car-

Carthaginense commonitorio, tùm appellatione Athanasij ad Iulium Papam iuxta Ecclesiæ legem, vt loquitur Theodoritus, tùm testimonio Nicæno allegato, & recepto in Concilio Chalcedonensi, de Romæ Ecclesiæ principatu, tùm denique mutuis Athanasij, & Marci epistolis, tametsi duarum istarum vacillet fides, & nutet authoritas.

Suspiciones autem suppositionis Canonum Arabicorum Echellenus isto non prorsùs contemnendo argumento amolitur. Octoginta inquit Nicæni canones Arabici antiquissima traditione asseruntur, & asseruantur penes omnes Orientales Ecclesias, dudum schismaticas, & hęreticas, tùm Melchitarum, qui per Syriam Ægyptum, & Chaldeam diffusi sunt, Græcorumque schisma, & hęresim consectantur: tum Cophtorum, qui per Ægyptum dispersi, Dioscori dogma probant: tùm Armenorum Eutychis Hæresiarchæ sectatorum, qui per ambas Armenias latè propagantur: tùm Nestorianorum, qui Mesopotamiam, & Babyloniam incolunt: tùm Iacobitarum Monothelitarum, qui Niniuem, & trans Tygrin amplas regiones habitant, Susianam, Persidem, Parthiam, quin & per Bactrianam, & Indos diffunduntur. Atqui nemo crediderit vniuersos toto Oriente sparsos hæreticos, schismaticosque regionibus religione, ritibusque dispares, linguisque diuersos Ecclesiæ Romanæ infensos, simul in hoc vnum conspirasse, vt canones sub nomine primæ œcumenicę Synodi ementirentur, & configerent, quibus eius quem tantoperè auersantur Romani Episcopi supra se omnes, potestas constabiliretur.

Scribit Athanasius epistola de Concilio Arim. & Seleuc. fuisse accuratè conscripta Nicænæ Synodi acta, supersunt autem in tria volumina dispertita huius primi Concilij acta per Gelasium Cyzicenum, quorum etiam meminit in Bibliotheca sua Photius. Isidorus quoque in prologo suæ canonum collectionis affirmat

mat,se à quibusdam episcopis ex Oriente profectis audiuisse,asseruari in illis regionibus visum ab ipsis Codicem actorum Nicænę Synodi, qui mole sua quatuor Euangelia æquiparabat. Verùm nec istud Gelasij Cyziceni opus omnes discutit ambiguitates. Haud enim pauca veteres primæ notæ scriptores de Nicęno Concilio perhibent, quorum nullum apparet in opere illo vestigium. Mirum sanè est res totius ecclesiasticæ historiæ celeberrimas, & prę reliquis memorabiles,quales sunt canones, & acta omnium, primi,& præcipui generalis Concilij: baptismum quoque primi, atque Illustrissimi Christianorum Imperatoris,qui Ecclesiam dirissima, & diuturna præcedentium Imperatorum tyrannide penè obrutam non modò in libertatem asseruit, sed etiam in maximum splendorem, & triumphum euexit, tantis inuolui obscuritatibus, adeòque grauibus, & tamen mutuò diffidentibus veterum testimonijs; vt neque perspicaciora ingenia se ab his extricare queant, suisque in vtramvis partem coniecturis opposita,& quasi ineluctabilia dispellere argumenta: vt alias omittam insignes, & maioris momenti controuersias, quæ inter Theologos, validis hinc inde rationibus disceptantur, neque disceptari desinent inter ipsos fideles, cùm tamen velit Deus illos, vel ex hoc ipso propriam inscitiam, humanique ingenij exilitatem agnoscere, atque humiliter profiteri: vt addiscant monente Apostolo, non velle, plusquàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.

(*.*)

CONC.

CONC. ROMANVM

Sub Syluestro Pontifice.

MVltis rationibus vacillat fides actuum Romanæ primæ sub Syluestro Synodi ante Nicænam, fierique potest, vt Canones qui primæ Romanæ tribuuntur, procusi fuerint in Romana illa, quæ Nicænam œcumenicam sequuta est, eamque confirmauit. Et sanè canones illos, non nisi post Nicænum, & subsequutum Romanum Concilium commemorat Damasi Pontificale in Syluestro, & collectiones Conciliorum à Francisco Turriano Societat. Iesu editæ, cæteræque anteriores, non nisi vnius meminerunt Romani sub Syluestro Concilij. Istud celebratum fuit in titulo Equitij, quem Syluester ipse erexerat in Thermis, quæ primùm Titi, exinde Domitiani, postremò Traiani, nomen sortitæ sunt. Isthìc Damaso teste interfuerunt ducenti septuaginta septem Episcopi, qui Nicęnum fidem, canonesque approbauerunt. Statutum hic pariter fuit, ne Laicus Clerico audeat crimen inferre.

In isto eodem consessu legimus distinctos ordines Clericorum, scilicet Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Sacerdotum, Episcoporum. Prima hìc legitur mentio Cardinalium, tàm Diaconorum, quàm Sacerdotùm vrbis Romæ. His nimirum cura, & præfectura titulorum, seu pręcipuarum, ac Parochialium Romę Ecclesiarum incumbebat, nec non pauperum, quibus ad vitam necessaria Diaconi subministrabant. At nos fusiùs de Cardinalibus ad secundum Concilium Lugdunense agemus.

Statutum pariter hìc legimus, ne Clericus coram Laicò iudice causam dicat. Circa istam Clericorum im-

immunitatem à Laicorum iudicijs,idem pariter statutum est in Chalcedonensi Concilio can.9. alijsque permultis Concilijs, præsertim Gallicanis, require infra, quæ hanc in rem fusiùs differuntur ad Cabilonensi Synodi Canonem 11. Edictum quoque hic fuit, ne Altaris Sacrificium in panno serico, vel tincto celebretur, sed in puro lineo per Episcopum benedicto, quod referat mundam Sindonem, qua Christi mortuum corpus inuolutum fuit.

Post Nicænam Synodum statuit in hac Romana Syluester, vt Ecclesię prouentus quadrifariam dispertirentur adeò, vt pars vna Episcopo tribueretur, secunda Clero ministranti, tertia fabricæ, & ornamentis Ecclesię destinaretur, vltima pauperum necessitatibus applicaretur. Quod ius confirmarunt Pontifices Gelasius, Gregorius Magnus, alijque relati in decreto c. vobis enim, c. concesso, c. quatuor autem, c. mos est 12.q.2. Pręterea in c. ad hoc 16.q.1. ex S.Gregorij l.3. epist.11. & eiusdem epist. ad August Angl. Episcopum resp. 1. Meminit hoc idem Concilium baptismi à Syluestro Pontifice Constantino Augusto collati, & mirificæ curationis à lepra, cui medendę nefarium ex infantium sanguine balneum medici pręscripserant. Quæ historia refertur pariter in posteriori Synodo Nicęna, nec non in vetustis Syluestri Papę actis, quę olim approbauit Gelasius Papa in Concil.Rom. septuaginta Episcoporum, vt habetur in can. Romana Ecclesia dist.15. his alludit Gregorius Turonensis narrans Clodoueum Francię regem ad sacrum Lauacrum properasse quasi alterum Constantinum, vt mundaretur à lepra. Venantius Fortunatus eadem Syluestri acta commemorat in vita S.Marcelli. Ex Græcis verò scriptoribus Theophanes, & Simeon Metaphrastes in vita S. Syluestri, Constantinum perhibent ab ipso baptizatum. Quam in sententiam magis propendet Baronius.

Baptizatum autem Nicomediæ sub finem vitę Con-

stan-

ſtantinum fuiſſe grauiſſima ſuadent teſtimonia. Hoc enim diſertè affirmat Euſebius lib. 4. vitæ Conſtantini cap.62. addens collatum fuiſſe baptiſmum ab Euſebio Nicomedienſi. Etiamſi verò ſcriptor iſte ſit Arianus, cùm tamen de re omnium, quæ ſuo tempore contigerant notiſſima, vniuerſoque orbi comperta teſtimonium publicum conſcriberet, ſi iam anteà fuiſſet Romæ à Sylueſtro cum inſigni ſolemnitate, tantique miraculi acceſſione baptizatus Imperator, non modò fuiſſet præfractę impudentiæ, ſed proiectæ omnino ſtultitiæ contrariam, & publicam teſtificationem ſcriptis mandare apud homines, qui ſub Conſtantino vixerant. Sit licèt Euſebius ſuſpectus author, non poteſt tamen vllatenùs ſuſpectum eſſe illius hac in re teſtimonium. Eidem ſubſcribit Ambroſius oratione in obitum Theodoſij: ſuffragatur etiam Hieronymus in Chronico, Socrates quoque lib. 1. cap.39. Theodoritus lib. 1. cap. 32. Sozomenus lib.2. quibus aſtipulatur Caſſiodorus hiſtor. tripartitæ lib. 3 Solet etiam hanc in partem proferri teſtimonium Epiſcoporum orthodoxorum, qui fuerant in Synodo Ariminenſi in epiſtol. ad Conſtantium ſcripta, quam referunt Athanaſius lib. de Synod. Arim. & Socrates, & Sozomenus, & Theodoritus, & in fragmentis Hilarius; refert verò ea epiſtola Conſtantinum accepto baptiſmo, ex hac vita in æterna præmia commigraſſe. Cæterùm Baronius ſolo vnius Typographi errore ſubnixus, eo loci pro Conſtantino legendo autumnat Conſtantem. Prouidè namque admonet Ioannes Morinus in ſua Conſtantiniana Hiſtoria legi in omnibus quæ extiterunt Athanaſij editionibus Græcis, & Latinis, eo loci nomen Conſtantini, non verò Conſtantis, præterquam in columna Latina editionis Commelij: in Latina, inquam; ſiquidem in columna Græca contextus Græci eiuſdem Commelianæ editionis diſertè habetur Κωνςαντίος. Cæterùm editiones

nes Parisienses, cæteræque omnes à Commeliana explicitè habent apud Athanasium loco prefato Κωνςαντῖνος, in Greca columna, & Constantinus in Latina. Perperam itaque ex vnius Typographi mendo, quod erat corrigendum ex illibata columna Græca eiusdem ipsius editionis adiacenté illi Latinæ translationi, contendit Baronius corrigenda esse reliqua omnia Greca, Latinaque Athanasij exemplaria, quę constanter exprimunt Constantinum: sed ipsa insuper omnia tùm Hilarij, tùm Socratis, tùm Sozomeni, tùm Theodoriti exemplaria, quæ cùm hanc eamdem Ariminensium epistolam referant, nihil habent, siue Græcè, siue Latinè, quàm Constantinum, quemadmodum, & Cassiodori Tripartita historia. Perspicuè igitur arguunt testimonia post Eusebium memoratum, tùm Athanasij, tùm Hilarij, tùm Ambrosij, tùm Hieronymi, tùm Socratis, tùm Sozomeni, tùm Theodoriti, tùm Cassiodori: Quibus addendus Gelasius Cyzicenus apud Photium, necnon Euagrius, & Chronicon Alexandrinum, itemque Alexander Monachus in suo Grecè conscripto de sacræ Crucis Inuentione libro, fuisse baptizatum Nicomediæ Bithyniæ in Ciuitate Constantinum Augustum sub exitum vitæ.

Porrò vetustiores Conciliorum editiones in vnum Romanum Concilium à Nicæno proximum compingunt, quæ in duo posteriores editiones dispertiuerunt. Sed ista discussio leuioris est momenti, quàm vt in ea facienda sit mora.

Gesta per Arianos contra Nicænam fidem sub Magno Constantino, & de Tyri Conciliabulo.

FIdei symbolum in Nicæna Synodo procusum refert Athanasius de fide ad Iouianum, cui fictè, & non ex animo Ariani subscripserunt. Arius ipse, vt Anathematis infamiam, & exilij pœnam declinaret, Ni-

Nicænam fidem ſubdolè.& diſſimulanter profeſſus eſt. Ideòque à Conſtantino reſtitutus ſub conditione hac, ne Alexandriam reuerteretur, vt docet Athanaſius Apologia 2. Addunt Socrates, & Sozomenus edictum Conſtantini, vt decretis Nicænis ab omnibus obtemperetur, propoſitis in refractorios pœnis exilij, & bonorum amiſſionis: vtque Arij libri non modò hęretici, ſed etiam obſcænus ille quem Thaliæ titulo inſcripſerat ignibus traderentur: vt vocarentur Porphyriani omnes huius hæreſis ſectatores odioſo Sophiſtę nomine, qui nefarijs libris Chriſtianam Religionem proſciderat. Dum vixit Conſtantinus Ariani Nicænæ fidei apertè obſiſtere auſi non ſunt: At eam labefactare, & quaſi occultis cuniculis ſubuertere non deſtiterunt, aſſiduis aduersùs præcipuos huius fidei cultores molitionibus, & apud principem calumnijs,in Athanaſium præſertim furor illorum deſæuijt. Vita functo poſt Nicęnam Synodum,Alexandro, clerus, populuſque Alexandrinus, in ſedem Alexandrinam promouit Athanaſium,obſiſtentibus licèt, & frementibus, in dieſque tumultuantibus Arianis.

Fax Arianorum præcipua erat Euſebius Nicomedienſi, Epiſcopus, qui aulicis artibus Conſtantini gratiam, & conſuetudinem in primis nactus fuerat. Hic imperiale reſcriptum ab illo per dolum extorſit minis refertum aduersùs Athanaſium, niſi Arium in vrbem Alexandriam, & in communionem reciperet. Athanaſius tantum malum prudenti reſponſione diuertit, reſponditque Arium recipi non poſſe ſine manifeſta fidei Nicænæ,& publicæ quietis proditione. Videndus ipſe Athanaſius Apolog. 2. Theodoritus l. 1. Sozomenus l. 1. & Ruffinus l. 1. qui ſimul referunt hæc quæ ſequuntur.

Euſebius Nicomedienſis doli, & ſcelerum artifex curat occultè detineri Arſenium Epiſcopum, ſubornatque accuſatores,& teſtes Athanaſium apud Principem

pem criminantes fuiſſe ab illo per ſummum nefas Arſenium trucidatum, & retentam occiſi manum ad magicas præſtigias, quam ad criminis indicium proferebant. Huius, aliorumque criminum quæ Athanaſio imputabantur cognitionem Imperator Synodo commiſit, quam ſuadente Nicomedienſi Cæſaræ Palæſtinæ Metropoli indixit, cuius erat Epiſcopus Euſebius alter Arianæ ſectæ dux inter præcipuos, qui ſcriptis libris, & habitis coram Conſtantino orationibus in ſumma erat commendatione. Cæſaræam itaque conueniunt Orientis Epiſcopi maiori ex parte Ariani. Citatus Athanaſius horum iudicium declinabat, tùm quia infenſos aduerſarios ipſos patiebatur, tùm quia illorum non ſuberat iuriſdictioni, vtpotè altioris Sedis, & Eccleſię Patriarcha. At Conſtantinus ab Arianis eluſus mandat ei, vt ſe iudicio Synodi ſiſtat, neque cauſam ſuam fuga, & indebita euaſione prodat, ſi ſit innocens: ſimulque Synodum transfert in Tyrum Phęniciæ Metropolin, atque Euſebianorum ſuaſu Dionyſium Comitem illis addictiſſimum, & profeſſione Arianum, cum militari manu delegat ad Synodum.

Athanaſius ſic affectum videns Conſtantinum ſatiùs duxit, Tyrum concedere, ſecumque adduxit quadraginta ſeptem ſuę Patriarchiæ Epiſcopos, quos inter eminebant ſancti Confeſſores Potamon, & Paphnutius: pręter quem numerum Euſebiani ſexaginta Epiſcopi conuenerant, vt ſcribit Socrates, l.1.c.20. his omnibus pręſidebat Euſebius Cæſarienſis. Iubent Euſebiani, vt Athanaſius ſtet reus, ſuamque coram Synodo cauſam dicat: tùm Potamon Heraclæę in Ægypto Epiſcopus, vt refert Epiphanius hęreſi 68. conuerſus ad Cęſarienſem Euſebium, hæc illi lacrymans exprobrauit: Tu Euſebi ſedes ſtante in tuo conſpectu Athanaſio? quis tantam indignitatem nō perhorreſcat? an ne meminiſti, te mecum in carcerem, dum furebat Diocletiani perſecutio fuiſſe detruſum? illic orbatus oculo

fui,

fui,vt in hac facie vides,& poplite succisus ob constantem fidei confessionem. Tu verò nullam in tuo corpore referens notam dimissus es, integer, & illæsus, quia Gentilium acquiescens voluntati libertatem tuam, & corporis indemnitatem proditione redemisti Christianæ religionis.

Protestatus Athanasius primùm fuit de iudicum incompetentia,sed ipsius à Pseudo-Synodo declinatione reiecta,producti sunt accusatores ex Meletiana factione manum exhibentes,quam mentiebantur occiso per ipsum Arsenio amputatam. Arsenius porrò qui nisi fuga salutem quęsiuisset,proximè ab Eusebianis,ne flagitium internosci posset tàm perditę ipsorum imposturę in occulto strangulandus erat,per insignem Dei prouidentiam,paulò ante de carcere dilapsus, nocte intempesta ad Athanasium diuerterat,qui eum hactenùs abditum de repentè in conspectu Concilij malignantium constituit,eiusq; pallium ex vtroque latere remouens: En, inquit, Arsenij dexteram, en etiam sinistram eiusdem manum: nunc ab his accusatoribus percunctamini vndenam istam quam proferunt hominis manum acceperint? Scribit præterea Theod. l.1.c.3. subornatam ab Arianis mulierem postulasse Athanasium illati sibi per vim stupri,cùm illum suscepisset hospitio.Cùm igitur mulier in Athanasium suas querelas proponeret, progrediens Timotheus Presbyter, ego ne (ait) mulier vim tibi,& stuprum intuli? tùm ipsa credens,esse sibi ignotum Athanasium, conuitijs Sacerdotem excipiens rem præfractiùs asseuerat, & iudicum fidem contra Timotheum obtestatur ad sceleris vindictam. Obiecta pariter Athanasio fuit sacri cuiusdam calicis effractio,quam cùm ille negaret, commisit Pseudo-Synodus hanc inquisitionem delegatis à se infensissimis Athanasio Episcopis Theognidi Nicææ,Valenti Mursi, Vrsacio Singidonis, alijsque Arianis Episcopis, vt in Mareotidem profecti, rem pleniùs inuestigarent.

Egreditur ex illo malignantium Concilio Athanasius, atque ad Imperatorem proficiscitur: interea Legati ex Mareotide redeunt legatione, quàm celerrimè, & iniquissimè functi. Damnatur à Conciliabulo innocens Athanasius, & sede Alexandrina depellitur, vt ipse in sua testatur Apologia.

Peracta Tyri Synodo, Eusebiani mandato Constantini Ierosolymam conueniunt ad magnificæ dedicationem Basilicæ, quam largis sumptibus extruxerat. Dumque illi Ierosolymis consistunt, Arium nouam fidei confessionem, in qua nulla erat consubstantialis mentio profitentem publicè complectuntur, atque in communionem recipiunt: Synodalibus litteris Constantino commendant, & obnixè supplicant, vt eum sinat Alexandriam regredi.

Intereà innumeris superatis obstaculis per aulicos obiectis, qui Athanasium ab accessu principis omnimodè arcebant, perpessus innumeras repulsas magnanimus Christi Confessor Imperatorem tandem adijt, eiq; aduersariorum nequitiam, & fraudes propalauit. His compertis Constantinus antistites, qui Tyri consederant, Constantinopolin accersiuit ad se, iudicij contra Athanasium rationem reddituros. Cęteris Episcopis ob sceleris conscientiam detrectantibus, & moras nectentibus sex tantummodò regiam in vrbem aduentarunt, suæ in Aula potestati, suarumque fraudum confisi præstigijs, vterque scilicet Nicomediensis, & Cæsariensis Eusebius, Theognis, Patrophilus, Vasens, & Vrsacius: qui vt iudicij Synodalis examen effugerent, veteribus omissis calumnijs, nouas alias in Athanasium comminiscuntur, quibus denuò Constantinum aduersùs Athanasium concitarunt, eum comminatum fuisse asseuerantes prohibiturum se annonę ex Ægypto transuectationem ad regiam ciuitatem, atque testes partìm à seipsis, partìm à Dionysio corruptos produxere quinque Episcopos Ægyptios, ex illorum numero qui Athanasium

sium comitari, eumdem in Tyri Pseudosynodo pro viribus deffenderant. O humani animi deplorandam leuitatem, inconstantiam, & perfidiam! Constantinus omni alia perquisitione omissa, grauiterque Athanasio succensens, Treuiris illum exulare iubet: non tamen permisit Eusebianis, quod auidissimè expetebant, aliũ eius loco deligere Alexandrinum Episcopum: hoc tamen obtinuerunt, vt Alexandriam, vnde Athanasius eijciebatur, regrederetur Arius. Verùm statim, atque in ea ciuitate versari cœpit Hæresiarcha, omnia tumultu, & violentijs repleuit, ideòque eum aliquantò post vrbe excedere iussit Constantinus.

Treuiros profectus Athanasius à Maximino illius ciuitatis Episcopo, atque ab eius Clero, & populo, tanquam Dei Angelus, atque vti verè erat inuictissimus fidei confessor, & propugnator exceptus est. Nec multò post excessit ex hac in meliorem vitam Constantinus anno à Christo 337. diuiso inter filios tres Imperio, quos ei fausta Maximiani Hercul ij Imperatoris filia pepererat, Constantino enim natu maximo Gallias, Hispanias, Britannias, & quidquid trans Alpes erat, attribuit: Constans natu minimus Italiam, Siciliam, Africam, Græciam, & Illyricum sortitus est: Constantius natu inter ambos medius Asiam, & Orientem cum Ægypto adeptus fuit.

Gesta ab Arianis post Magni Constantini excessum.

CONstantino Patre mortuo, Constantinus iunior Nicænæ fidei cultor ex Gallis, vbi regnabat, Athanasium cum honorificis litteris Alexandriam remisit, non auso Constantio cui parebat Ægyptus, quique Arianam apertè fouebat impietatem, obsistere, metu fraterni belli, infestantibus etiam ditionis suæ fines Persarum armis. Quicumque etiam alij orthodoxi Episcopi fuerant à Tyri Conciliabulo, proprijs Ecclesijs

eiecti, restituti sunt opera Catholicorum Principum Constantini, & Constantis: qua occasione Ariani seditiones, & tumultus passim excitarunt, vita functis Romæ Pontificibus Syluestro, eiusque successore Marco, Iulius Thronum Apostolicum ascendit. Cùm verò Eusebiani, neque Athanasium, neque Orthodoxos Alexandrinos sinerent esse quietos, & pristinas in Athanasium calumnias retexerent calicis effracti, læsæque Imperatoriæ Maiestatis, obtenderentque ipsum Synodali sententia depositum non potuisse solo Principum mãdato restitui, Iulius Romæ Episcopus causæ huius discussionem in Romana Synodo à se indicta suscepit. Athanasium igitur, eiusque aduersarios ad causam in Concilio dicendam, missis in Orientem Legatis, citauit. Athanasius se iudicio synodali Romæ stitit, & Eusebianos tergiuersantes, atque euasionum leues prætextus consarcientes annum integrum cum dimidio expectauit. In Romano itaque plùsquam quinquaginta Episcoporum Concilio causa eius accuratissimè explorata, restitutus demum Athanasius in pristinam sedem fuit, vt ipsemet prolixiùs commemorat in 2. Apologia, quę Iulij quoque epistolam continet, quę facit fidem, hoc eodem Romano Concilio fuisse pariter absolutum, & ad propriam Ecclesiam remissum Marcellum Ancyræ Antistitem, aliosque complures Episcopos ex Thracia, Cælesyria, Phænicia, Palæstina: Presbyteros etiam plerosque, qui eodem ex Ægypto, & aliunde conuenerant. Desijt Romanum istud Concilium anno Chr. 341. Quo eodem anno Eusebiani, qui detrectatum Romę vadimonium friuolo belli Persici prętextu apud Iulium excusauerant, Pseudo-Synodum Antiochiæ coegerunt specie quidem dedicandæ basilicæ à Constantino in ea ciuitate constructæ, sed reuera vt absolutioni Athanasij, quam Romę futuram augurabantur, nouam Conciliabuli condemnatoriam contra Athanasium sententiam opponerent. Quin etiam vt eidem

via

via omnis reditus intercluderetur, Episcopum Alexandriæ crearunt Georgium Cappadocem, qui eò aduentans cædibus, rapinis, omnique violentia in orthodoxos grassatus est.

Intereà diuinus Athan. clàm Alexandria, quò paulò antè concesserat, digressus, Romam denuò repetit, ibiq; triennium commoratur: quò etiam vt ad commune afflictorum asylum, alij non pauci ab Arianis pulsi Antistites confugerunt, vt testatur Socrates l. 2. c. 11. inter quos fuere Asclepas Gazæ, Marcellus Ancyræ, Lucius Adrianopoleos, & Paulus Constantinopolis Episcopi, non solùm enim catholica fides Romæ illibata florebat; sed etiam Roma ipsa, tòtaque Italia Constanti religiosissimo Principi eo tempore parebat.

Exacto Romæ triennio, Athanasius inde Mediolanum commigrauit à Constante accitus; Quo satagente, & vrgente, ipsoque Constantio demum annuente, celebrata est Sardicę generalis Synodus anno 347. eius Synodi decreto Athanasius, Paulus, alijque extorres Episcopi pristinas repetiuere sedes: vnde tamen rursùs ab Arianis deiecti sunt.

Ariana quoque perfidia crudeliter est diuexatus Eustathius Antiochenus ille in Nicæna olim Synodo spectabilis, sanctitate vitæ, doctrinæque insignis. Aduersus hunc in Pseudosynodo Antiochena Eusebius Cæsariensis, Theognis Nicænus, alijque facinorosi præsules meretricem subornarunt, quæ Eustathium in medio patrum consessu reum postulauit, quòd cùm ex se infantem quem vlnis gestabat, progenuisset, educationis tamen impensas non exolueret. Alij quoque detulerunt sinistrè de Fausta Imperatoris matre fuisse locutum. Sed accusatrix mulier calumniæ pœnitens, qua innocentissimum Præsulem circumuenerat, eamdem postmodum retractauit, vt testificatur Theodoritus, seque pretio corruptam ab Eusebio Cæsariensi, vt perfidè aduersus Eustathium

Episcopum mentiretur, publicè declarauit: Nec minus tamen ab Antiocheno Conciliabulo Eustathius depositus fuit, & à Constantio relegatus, extremum diem post multas ærumnas clausit in exilio. Huic deposito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium vtrumque Arianum substituerunt. Eustathius scriptis libris Ecclesiam illustrauit, qui ab Hieronymo Theodorito, alijsque veteribus celebrantur.

Constantinopolitanæ autem Ecclesiæ persecutionis historia altiùs à Constantini regno repetenda est, quo tempore Arius virus suum in Ægypto, & finitimis oris spargebat. Alexander Constantinopolis Ecclesiæ gubernacula regebat, Alexandro Alexandriæ Episcopo & studio religionis, & morum similitudine coniunctissimus, à quo etiam epistolam accepit circa nascentem hanc hæresin, quæ refertur à Theodorito l. 1. cap. 4 Alexander Constantinopolis Episcopus, quanta valuit sedulitate curauit, ne tanta lues in regiam vrbem propagaretur: eamdemque postmodum in Nicęna synodo hæresin, cum alijs Patribus condemnauit.

Attamen Eusebiani cum in aula Principis gratia, & potestate præualerent, tantùm effecerunt, vt Constantinus Arium resipiscentiam à suis erroribus simulantem benignissimis litteris acciuerit, potiturum in ipsa regia ciuitate fidelium communione; & mox accedentem Hæresiarcham singulari benignitate complexus sit Alexander, vbi frustra Imperatoré admonuit, rogauit, & obtestatus fuit, ieiunijs, lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deum supplicando in Ecclesia excubauit. Postridiè Arius cum amplissimo comitatu agmen ducente Nicomediensi Eusebio, ad templum progreditur. Verùm vrgente ventris necessitate cogitur de via in publicas latrinas diuertere: vbi diuina exceptus vltione disruptis viscerum compagibus, instar execrandi Iudæ sua effudit intestina, simulque fœdissimam animam. Quo euentu plures commoti admis-

missam hæresin eiurarunt. Ipse Constantinus diuinam in hominem nefarium vindictam agnouit, & reuocare Athanasium Treuiris exulantem proposuit:nec tamen præstitit morte ipse præuentus, vt refert Athanasius orat. 1. contra Arianos.

Demùm anno 340. Alexander Constantinopolis Episcopus instante suæ mortis die, ne Arianorum factio successorem sibi Arianum prouideret,sedulam dedit operam, vt sibi defuncto Paulus Sacerdos meritissimus subrogaretur: quod & factum est obsistentibus licèt Arianis. Cęterùm adueniens primum Constantinopolin Constantius mortuo patre Paulum vrbe exegit, eiusque in sedem Eusebium promouit desultorium Episcopum,qui primum Beryti Episcopus in Nicomediensem Sedem transilijt, atque ex illa in Constantinopolitanam se ambitiosè proripuit. Paulum Constantius in Pontum deportari iussit. Post biennium deinde mortuo tot facinorum auctore Eusebio, Paulus in pristinam sedem regreditur: sed Arianis aduersùs eum tumultuantibus, Constantius Antiochia excedens Constantinopolin iter aggreditur, vnde Paulum exulare iubet in Singera Mesopotamiæ ferro vinctum, vt refert Athanasius epist. ad Solitar. rursùmque inde in Emesam, quarto demùm exilio Cucusum Cappadocię ad fines Armenię in desertis Montis Tauri: quo loco in squallenti, & obscuro carcere inclusus est, fame frigoreque necandus: post sex dies Ariani recluso carcere spirantem adhuc laqueo strangulant, vt ibidem Athanasius refert.

Synodus Gangrensis.

GAngræ in Paphlagonia Magno imperante Constantino celebrata Synodus fuit, cuius vberem notitiam Synodicæ litteræ suppeditant, in quibus Eustathij errores recensentur, quorum causa indictum

istud Concilium fuit. Eustathius iste Manichæorum deliria propagauit, cuius meminere Socrates l.2.c.33. & Sozomenus l.3.c.15. Nuptias eò vsque damnabat,vt omnem salutis spem coniugatis adimeret, eosque qui cum presbyteris olim ante ordinationem coniugatis communicarent, execraretur. Idem quoslibet connubio coniunctos disiungebat: quo fiebat, vt innumeri post abdicata matrimonia continere non valentes, adulterijs,omniq; spurcitia se contaminarent. Solemnes in Ecclesia conuentus, despicientes Eustathiani priuatos conuentus agitabant.Nouis etiam,& insitatis vestium formis vtebantur. Seruos à proprijs dominis abducebant. Mulieribus virorum indumenta,& capillorum detonsionem suadebant. Diuites qui se suarum opum possessione non abdicabant, excludebant penitùs à regno cœlesti. Et quasi conspirassent contraria reliquis omnibus incedere via, detestante reliqua ieiunia, sola probabant, & sanciebant ieiunia dierum Dominicarum. Carnium etiam comestionem, vt rem de se abominabilem omni tempore damnabant. Osij præsentia Cordubensis Episcopi, qui Synodo huic interfuit,præseditque, satis arguit coactam tunc temporis fuisse, quando imposita sibi Apostolica Legatione à Syluestro fungebatur in Oriente, vt diuexatas, & nutantes Ecclesias confirmaret. Ideòque Symmachus Pontifex in Romano Concilio Gangrenses canones asserit Apostolica authoritate decretos.

Canon 2.fidem facit,eo tempore fideles per religionem à sanguine, & suffocato abstinuisse, iuxta decretũ Apostolicum, Act.15. ex epist. Gallicanarum Ecclesiarum Lugdunensis, & Viennensis ad Ecclesias Asię refert Eusebius l.5. hist. Eccl. c.1. Sanctam Martyrem Biblydem,sub immani persecutione Marci Aurelij Antonini, & Lucij Veri Imperatorum sic locutam fuisse ad Gentilem præsidem,plebemqne circumstantem: quomodo possemus nos Christiani in animum inducere, vt

vt infãtes,quemadmodum calumniamini,deuoremus, qui nefas esse ducimus sanguine vesci vel brutorum. Tertullianus apologet.cap.9. eamdem calumniam eodem refellit argumento abstinentiæ ab animantium sanguine. Sed & his longè posteriùs Concil. in Trullo quinisextum anni 707. can. 67. eamdem sanguinis, & suffocatorum animalium prohibitionem instaurat. Quę cùm sit ab Apostolis pręcepta, non vt diuini, sed humani iuris,ac Ecclesiastici,vt se Iudęis aliòqui scandalizandis,& à conuersione ad Christi fidem deterrendis accommodarent, potuit sensim legis huius obligatio antiquari,ex quo ipsius causa,finisque desiuit. Præterea,vt obseruaui ad tertium Apostolorum Conciliorum, ex Actis liquet Apostolorum cap.15.& Ex 1.Cor. 8.pręceptum abstinendi sanguine,suffocatis animantibus,& idolothytis fuisse, non omnibus Christianis, sed solis Syris, & Cilicibus impositum.

Can.12. illos præstringit, qui cùm sibi peculiare vestis genus ascifcant, eòs audent damnare, illorumque auersari communionem,qui vulgari,& communi veste vtuntur. Hæc obseruatio argumentum Nouatorum retundit, quo specialia vestimenta reprobare intendunt, ex vi huius Canonis, quibus Clerici, & Monachi amiciuntur: Cùm tamen perspicuum sit,Ecclesiam per hoc minimè damnare Laicos communi cultu indutos. Hæc sunt huius canonis verba: *Si quis propter eam quæ existimatur exercitationem amictu Pallij vtitur, & tanquam ex eo habens iustitiam eos condemnat, qui cum pietate veros,ac vestem communem, & vsitatam ferunt,sit anathema.* Pallium vtpotè simplicius vestis genus assumebant, tùm Philosophi Ethnici,tùm Christiani plerique ad purioris, & segregatioris vitæ professionem. Et quum abiecta toga, sumptoque pallio Tertullianus quasi noui generis vitæ sectator, humanique generis osor insimularetur, suum procudit de pallio tractatum, quod ita describit, vt sit extima vestis tunicæ superinducta,

qua-

quadrata, ex vtroque laterum regesta, & per fibulam ad collum alligata.

Can. 2. anathemate ferit, qui (quod faciunt hæretici Caluiniani,) abhorrent fidelium conuentus ad Martyrum sepulturas, & sacra reprobant quæ inibi celebrantur: quique memorias Sanctorum vita functorum criminantur.

Can. 21. obseruari iubet omnia non solùm quæ Scriptura præcipit, sed etiam quæ traditionibus Apostolicis continentur: damnatque profanas nouitates, quas hæretici inuehunt. Quam igitur ineptè sectarij abutuntur Gangrensibus Canonibus contra Ecclesiasticum cœlibatum, & abstinentias, indumentaque religiosa, quæ tùm approbauit, tùm segregatioris vitæ professionis hominibus præscripsit sancta Dei Ecclesia, alio longè fine quàm Manichæi, nuptias ideò, & carnium vsum reprobantes, quia hæc esse de se mala, atq; adeò per diabolum, tùm creata, tùm introducta dicerent? Cùm tamen Christi Ecclesia, res illas per se bonas, Deique opera esse prædicet, nihilque condemnet, quàm animi proteruiam obedire detrectantem, aut perfidiam eius, qui spontaneo voto melioribus, & perfectioribus astrictus, suam idcircò damnationem habet, quia primam fidem irritam facit, vt disertè loquitur Apostolus 1. Timot. 5. de viduis, quæ nubere volunt post continentiæ perpetuæ professionem. Hæc verò Catholica discrimina perspicuè indicant decem Gangrenses canon. 1.2.4.6.9.10.12.13.14.21. Ecclesia verò traditione Apostolica, quæ hoc canone 21. astruitur, & sibi à Deo concessa potestate vtens, nonnullas dapes aliquandiù prohibet, quemadmòdum primis parentibus fructum scientiæ Deus interdixit, quem tamen sciebat bonum, & à se creatum esse.

Traditiones Apostolicas, quas Gangrensis canon 21. astruit veteres Patres confirmant ipsis etiam sacris scripturarum testimonijs. Basilius lib. de Spiritu sancto cap.

cap.19. duo Pauli testimonia ad faciendam traditionibus fidem profert, scilicet 1. Cor. 11. Laudo vos quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis præcepta mea tenetis. Et 2. Thess. 2. Itaque fratres tenete traditiones quas accepistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram: additque ibi Basilius non scriptas traditiones Apostolicas, paris esse authoritatis cùm Apostolicis scripturis apud omnem Ecclesiam. Chrysost. item in commentarijs ad vtrumque Pauli locum admonet Apostolum loqui de traditionibus non scriptis, & simul addit istas non minorem fidem mereri, quam quæ Apostoli scriptis commendarunt, similia profert Tertull. lib. de coron. mil. in quo postquam varias baptismi cæremonias, & signi crucis frequentissimum apud fideles, ad frontem producta manu in omni opere vsum, & anniuersarium pro defunctis sacrificiũ, aliaque huiusmodi commemoratus est, ita subiungit: *Harum, & similium disciplinarum, si legem expostules scripturarum, nullam inuenies; traditio tibi prætenditur auctrix, consuetudo firmatrix, & fides obseruatrix*. Idemque lib. de præscr. contra hæret. ex instituto docet hęreticos non ex scripturis, sed ex traditionibus refellendos esse.

CONC. ANTIOCHENVM.

CHristi anno 341. habita fuit Antiochiæ Synodus partim Orthodoxorum, partim Arianorum Antistitum, quo ferè tempore Iulius alteram Romæ celebrabat in causa Athanasij, & Marcelli Ancyrani, qui & ipse fuerat Constantinopolis Conciliabulo, quod Tyri Pseudo-Synodum proximè subsequutum est depositus, sub Imperio Magni Constantini. De his Socrates loquitur l. 1. cap. 36. & tripartita hist. lib. 3. cap. 9. Hæc porrò Synodus Antiochena coacta fuit Encæniorum occasione: conuocarat enim Episcoporum cœtum Constantius Augustus ad dedicandam Antiochiæ Basili-

ſilicam à Conſtantino inchoatam, & ab ipſo Conſtantio perfectam,cui à ſplendore, & magnificentia operis nomen inditum dominici aurei: ipſeque Conſtantius his Encænijs, & Synodo interfuit.

Conuenerunt Epiſcopi nonaginta, in quibus fuere Ariani 36. & proprijs fraudibus inſtructi, & principis authoritate ſuffulti, qui ſeorſim ab Orthodoxis, & his enixè renitentibus,diuerſas fideiformulas verbis ſęper ambiguis recuderunt,ſuppreſſaq;homouſij voce,ijdem Athanaſium depoſuerunt ſibi tantòpere inuiſum, & exoſum hoc prętextu, quòd cùm fuiſſet Tyri Conciliabulo damnatus,ſe reſtitui abſque ylloConcilij decreto, ſed ſolis Iunioris Conſtantini litteris curaſſet, conniuente per prudentiamConſtantio,ne propter Athanaſ. quies Imperij, & fraterna concordia interturbaretur.

Sanè Conſtantini Iunioris interitus Arianorum poteſtatem, & quiduis agendi licentiam auxit. Hic anno pręcedente ſcilicet 340.dum bellum haud ſatis iuſtum aduersùs Conſtantem fratrem natu minimum parat, interfectus eſt,apud Aquileiam. Hac ergo Antiochena Synodo Ariani depulſo Athanaſio Gregorium Cappadocem in eius ſedem protrudunt,quem Iulius Papa in ſua epiſtola, quam refert Athanaſius apol.2. dicit à 36. Epiſcopis promotum, cœteris Epiſcopis, qui hunc numerum excedebant obſiſtentibus, & reclamantibus: in quibus erat admirabilis ille Iacobus Niſibis Antiſtes,qui & olim Nicæna in Synodo conſederat. Huius Pſeudoſynodi ſuperſunt Canones 25. quorum aliquibus authoritatem indulſit Eccleſiæ vſus, & approbatio.

Can. 1. inſtauratur decretum Nicænum de Paſchate die Dominica celebrando.

Can.2.ab Eccleſijs eos eijci mandat qui nolunt ſacrę Euchariſtiæ communicare. Illos quoque à fidelium ſocietate reſecat qui cum excommunicatis participant.Quoad iſtam partem conuenit cumApoſtolorum can.

can. 10. eos excommunicante, qui cum excommunicato ſimul precati in domo fuerint. Similem inferiùs requirito Carthaginenſis Concilij 4. can. 73. Denique poſteriorum temporum indulgentior diſciplina infert in iſto caſu minoris excommunicationis pœnam, quæ nec à ſuffragijs, nec à conſortio fidelium, nec à conferendis alteri Sacramentis excludit: ſed à ſola Sacramentorum receptione, c. Cum excommunicato 11. q. 3. & c. nuper de ſent. Excomm. Plura exquirito inferiùs, circa hæc ad canonem 3. Concilij Lateranenſis ſub Innocentio II. Pontifice. Altera deinde ſucceſſit ex Conſtantienſi Concilio moderatio, vt excommunicationi etiam minori locus non ſit ex participatione cum excommunicato, niſi hic publicè fuerit, ac nominatim denunciatus.

Quoad verò priorem huius 2. can. Antiocheni partem, de ſuſcipienda ab omnibus qui aſſiſtunt, nec Canone prohibentur. Euchariſtia, id habet conformitatem cum Apoſtolorum Canone 8. illos excommunicante, qui conuenientes in Eccleſiam non communicant. Cui conformatur etiam Apoſtolorum canon 10. quos omnes canones, qui exactius perpenderit, non aliud concludet, quàm fuiſſe præceptam communionem, ijs dumtaxat qui altari ſubminiſtrant Clericis, & à fidelium pariter ſocietate excludi τὺς ἀποστρεφομένυς τὴν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, vt loquitur canon Antiochenus. Hoc eſt auerſantes participationem Euchariſtię, per aliquam peruerſitatem. Pontifex Anacletus epiſt. 1. n. 2. poſtquàm admonuit ſacrificanti ſolemniter Epiſcopo plures adſtare debere Sacerdotes, & Diaconos, & Subdiaconos, aliosque Miniſtros ſacris veſtibus indutos, ſubdit conſtitutum ab Apoſtolis fuiſſe, & hanc eſſe Eccleſiæ Romanæ diſciplinam, vt peracta conſecratione vniuerſi communicent: illi nimirum de quibus loquitur, qui ſolemnis ſacrificij ſtant adminiſtri, c. Epiſcopus de conſecr. diſt. 2.

Edi.

Edidere pridem Canonici Colonienſis Eccleſię eruditum antididagma ad Hermanum Coloniæ Agrippinæ Archiepiſcopum apoſtatam Luteranum, vbi conſtanter negant fuiſſe vllo vnquam tempore Laicis in Eccleſiam conuenientibus quotidianam communionem iniunctam. Dionyſius etiam Petauius ad Epiphanianam fidei expoſitionem, dicit eſſe falſiſſimam, & ſtolidam illam Caſauboni aliorumque perſuaſionem, fideles, miſſæ quando intererant, incurriſſe communicandi obligationem. Quod eò magis falſi conuincitur ipſo decreto Fabiani Pontificis, qui ſub Decio Martyrium ſubijt. Tribus enim ſolùm anni temporibus laicos fideles aliundè non impeditos ad ſacram communionem obligat. c. & ſi non frequentius de conſ. diſt. 2. Quam eamdem ſanctionem renouat Conc. Agathenſe c. 18. Prætereà directè obſtant antiquiſſimi canones prouidentes, vt diebus dominicis, & feſtis diſtribuantur in Eccleſia Eulogiæ illis qui Sacramento Corporis Chriſti non communicarunt. Conſulito ſuper his Laodicænum canonem 14. & ea quæ ibi fuſiùs annotauimus. Prætereà fuiſſet iſtiuſmodi præcepti executio prorsùs impoſſibilis diebus dominicis, & feſtis quibus vniuerſi ſacro intereſſe tenentur, maximè vbi de ipſo quoque calice communicabatur, quando etiam nemini licebat extra Parœciæ proprię Eccleſiam vel audire ſacrum, vel Sacramenta ſuſcipere: cùm tamen nunc temporis multò numeroſiores ſint Eccleſiæ non Parochiales, in quibus licitum eſt Miſſam audire, & citra Paſcha communicare.

Canon Antiochenus 3. ita decernit, *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel omnino quilibet de Clero, deſerta ſua Eccleſia in aliam abierit, & in ea diutiùs commoretur, ne ampliùs miniſtret: maximè ſi ſuus Epiſcopus vocet. Quod ſi hac in* ἀταξίᾳ, *ſeu prauitate perſiſtat, deponatur: Si verò præter culpam iſtam depoſitum Clericum alius Epiſcopus ſuſceperit, ille quoque à Synodo communi redarguatur, tanquam Eccleſiaſtica*

ca

ea iura dissoluens. Habetur in decreto c. si quis Presbyter, vel Diaconus 7. & conformatur Apostolorum canonibus 15.& 16.& Arelatensis Concilij primi Canoni 22. & Nicænis Canonibus 15. & 16. vide supra quæ inibi dixi.

Can.4. statuens Synodali iudicio depositum Episcopum, nec per aliam Synodum posse restitui, redolet impietatem, & implacabile Arianorum odium in Athanasium, aliosque ab ijsdem deiectos ob fidem Episcopos. Hoc ipsum respondit Ioannes Chrysostomus istum sibi canonem obijcientibus, postquam æmulorum Conciliabulo depositus suam nihilominus repetiuerat Ecclesiam.

Can. 5. æquior est statuens, ne quis à proprio Episcopo excommunicatus, siue Clericus, siue Laicus ab alio suscipiatur, antequam fuerit, vel à proprio Episcopo, vel à Synodo post causam sedulò examinatam absolutus. Item antea statuerat Nicænus canon 5. & deinde Sardicensis canon 13.

Antiochenus canon 9. Metropolitanorum Episcoporum iura dignitatemq; tuetur τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Episcopos qui sunt in vnaquaque prouincia scire oportet, Episcopum qui Metropoli præest curam etiam suscipere totius Prouinciæ*. ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. *Vnde visum est eum quoque honore præcedere, reliquos verò Episcopos nihil grauis momenti aggredi sine ipso, vt statuit constitutus ab antiquis patribus canon, nisi sola quæ ad Parœciam cuiusque spectant, aut regiones parœcia subditas*. Priuilegia ista Metropolitanorum dudum sanciuerant Nicæni Patres can.4.& 5.& 6.& 7. Parœcia verò tunc dicebatur, quę nunc Diœcesis dici solet. Cùm olim Diœcesis nomen, tàm in ciuili, quàm in

Ecclesiastico vsu, complures Prouincias complecteretur. Denique sancit inconsulto Metropolita nihil moliri debere Episcopos, & vicissim, neque inconsultis Episcopis Metropolitam. Citatur à Gratiano c. per singulas Prouincias 6.q.3.Sed malè de Græco transfertur ibi ἢ ταῦτα μόνα, vel sola illa: cùm enim præcedat vox μηδὲν sciendum erat μηδὲν ἢ significare nihil nisi.

Iste igitur canon tres commemorat Ecclesiasticæ præfecturæ gradus. 1. ἐπαρχίαν Prouinciam sub Metropolitano præsule. 2. παροιχίαν Parœciam, sub Comprouinciali, seu Suffraganeo Episcopo: sicut etiam in canone Ancyrano 17. legimus Episcopum, qui non suscipitur à propria Parœcia, non tamen debere alterius Episcopi Parœciam inuadere. 3. χώραν locum, seu minorem regionem, vnde Chorepiscopi dicti Locorum particularium intra Parœciam præfecti: quorum etiam mentio fit in Antiocheno can. 10. Sed omnes gradus istos antecellebat Diœcesis habens plures in suo ministerio Prouincias, qualis erat singulorum Patriarcharum ditio. Cuius vocis, & gradus vsurpatio, tùm alibi, tùm sæpè in Chalcedonensi Concilio frequens est. Nunc verò Diœcesis vsurpari pro Parœcia solet, ipsa verò Parœcia pro infima præfectura pagorum, aut aliquarum vrbis partium, quarum præfectus Pastor, vulgò Parochus audit. Meliùs tamen iuxta Græcorum canonum expressionem Parœcus diceretur. Non me latet quid Parochi nomine intellexerint antiqui, sed aliud est pastorum animarum, & aliud longè diuersum veterum Parochorum officium, quo vocabantur nomine illi, qui salem, & ligna, & in vniuersum omnia victui necessaria suppeditabant ijs, qui Reipublicæ causa peregrè ibant, & generalium conuiuiorum exhibitores, necnon nuptiarum auspices, ac Paranymphi.

Diatriba de Prouincijs Ecclesiasticis.

QVia verò distributiones Ecclesiarum factæ comperiuntur ad imitationem antiquæ partitionis Imperij adeò, vt omnium Ecclesiarum antiquissima, & sanctissima Ierosolymitana nihil olim fuerit quam simplex Parœcia, sub Metropoli Cæsaræ Palęstinæ: non alia de causa quam quia tum temporis Cęsarea secundùm ciuilem potestatem habebatur totius Palæstinæ Metropolis, tametsi antequam ab Herode Idumęo in honorem Cęsaris amplificaretur, non alio nomine quã turris Stratonis insigniretur. Sic etiam, quia Byzantium nobilis ciuitas ab irato contra ipsam Septimio Seuero fuerat sub præfectura ignobilis oppidi Perynthi, seu Heraclæę Thracię constituta, ideò Bizantinus Episcopus, qui post aliquod tempus euasit in Patriarcham Constantinopolitanum, fuit ab initio vnus ex Episcopis subiectis Metropoli Heraclææ. Quia etiam inter Romani Imperij ciuitates primò post Romam fulgebat dignitatis gradu Alexandria Ægypti, tertiò verò Antiochia Syrię, idcircò prima secundùm dignitatem Ecclesia Romę, secunda verò Alexandriæ, tertia Antiochię constituta fuit. Asserit Anacletus Pontifex Apostolos renouasse in Ecclesia factam dudum à Romanis Prouinciarum diuisionem, c. Prouincias dist. 99.

Itaque operæ pretium duxi breuem, sed tamen exactam præfecturarum Romani Imperij notionem tradere, vt inde innotescat quæ fuerit prioribus sæculis partitio, & ordo Ecclesiasticarum præfecturarum. Summa olim Præfecti prætorio potestas, quæ arma simul, & iura complectebatur, fuerat iam inde à Tiberij tempore penes vnum. At ex quo insidias Perennis pręfecti prætorio euasit, Commodus Imperator cœpit ea potestas, ne nimia foret, ac præfectos ad Imperij ambitionem sollicitaret, inter duos diuidi, te-

ste Herodiano l.1. Postmodùm Constantinus Magnus, quatuor etiam præfectos constituit, inter quos vniuersas Imperij Prouincias dispertiuit hoc ordine. Primus Præfectus Orientem regebat, cui subdebantur Ægyptus, Lybia, Pentapolis, Cyprus, Asia, Cappadocia, Cilicia, Armenia, Syria, Thracia, Mysia, & reliquæ Orientis plagæ. Sequebatur Præfectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Mysia superior, Macedonia, Thessalia, Græcia, Peloponnesus, Creta & circumfusæ insulę. Tertius sequebatur Italię Præfectus qui præerat Italiæ, Sicilię, Africæ, & circum iacentibus insulis. Quarto loco erat Galliarum Prętectus, cui obtemperabat Gallia, Hispania, Britannia, & circumfusę insulę, vt Zosimus tradit lib. 2.

Quatuor hæ præfecturæ singulæ in plures dispertiebantur Diœceses, quæ à præfectorum Vicarijs administrabantur, vnde Vicariæ quoque dicebantur, plures etiam complectentes proaincias, vt videre est in libro notitię vtriusque Imperij, quem eruditis Commentarijs illustrauit Pancirolus.

Secto in duas partes Imperio sex dinumeratæ sunt Orientalis, seu Constantinopolitani Imperij diœceses. 1. Orientis, cuius Metropolis Antiochia, & cuius Vicarius speciali designatione dicebatur Comes Orientis: 2. Ægypti: 3. Asiæ: 4. Ponticæ: 5. Thraciæ: 6. Illyrici partis Orientalis, quarum meminere leges 1. & 2. c. de militari veste lib. 12. & l. 1. c. vt nemo ad suum patrocinium suscipiant rusticanos, vel vicos eorum. Et l. vlt. c. de diuersis offic. lib. 12. Orientis diœcesis Metropolis fuit Antiochia, vt probatur ex Zosimo lib. 1. Hieronymo ad Pammochium, Chrysostomo hom. 3. ad popul. Antioch. de huius Vicarij officio extat titulus codicis de officio Comitis Orientis. Diœcesis Ægypti Metropolis exstitit Alexandria, vt liquet ex Theodorito l. 1. hist. Eccl. cap. 1. Ægypti Vicarius appellatione insigniebatur prętecti Augustalis, de cuius officio titulus

lus reperitur in Codice. & in Digestis. Diœcesis autem Asiana Metropolim habuit Ephesum Chrysostomo teste in epist. ad Ephes. nec non subscriptione Theodori Episcopi Ephesini act. 18. Synodi sextæ. Ponticæ deinde Metropolis erat Cæsaræa Cappadociæ, vt constat ex Nazianzeno orat. de laudib. Basilij, & ex subscriptione Philalethis Episcopi Cæsaræ Cappadocum in sexta Synodo. Thraciæ Metropolis à tempore Constantini fuit Constantinopolis, quam ille constituit Imperij Sedem. Tres istæ porrò Diœceses Thracica, Asiana, & Pontida fraude Anatolij Episcopi ad nouum constituendum Constantinopolis Patriarchæ, tum in Chalcedonensi Concilio distractæ fuere; Thracica quidem à Sedis Romanæ ditione; Asiana verò, & Pontica ab Antiochena, cui subiectæ fuerant, Sede.

Diœcesis autem Macedoniæ, Daciæ, atque Illyrici partis eius, quæ pertinebat ad Orientis Imperium Metropolis fuit Thessalonica, vt fidem facit Theodoritus l.5 hist. Eccl. c. 17. Ad postremum tamen Iustinianus, tùm sedem Pręfecti Prætorio Illyrici, tùm etiam Vicariam Apostolicam, seu iura Primatus assentiente Papa Vigilio ex vrbe Thessalonica transtulit Acridum Dardaniæ oppidum Iustiniani natale, deque suo nomine Iustinianam primam dici voluit nouella 11. Deinde Nicolaus Papa I. epist. 2. hortatus est Michaelem Augustum, vt instaurari curaret antiqua iura, quæ Thessalonicensis Episcopus olim exercuerat, tanquam Romani Pontificis Vicarius per nouam, & veterem Epirum, per Illyricum, Macedoniam, Achaiam, Thessaliã, Daciam Riperensem, & Daciam Meditarraneam, & Mysiam, & Dardaniam, & Prævalim. Has enim omnes prouincias hæc olim Vicaria complectebatur.

Sex pariter constitutæ sunt Occidentis Diœceses, ac Vicarię ciuiles. Vna Italiæ, altera Illyrici partis quę ad Occidentale pertinebat Imperium, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hispanicæ, sexta Britanniæ. Metro-

polis Italicæ Vicariæ fuit Mediolanum, Gallicanæ verò Augusta Treuirorum. Vtrumque colligitur ex Athanasij epist. ad solitar.vit. agen. Dum loquitur de Paulino Treuirorum, & de Dionysio Mediolani Episcopo. Id firmat Theodoritus l. 2. hist. Eccl. c. 15. Saluianus quoque ipse Gallus l. 2. de Prouid. Dei. Treuerim dicit summam Galliarum vrbem. Vicaria porrò Britanniæ Metropolis Eboracum fuit, quæ est Romanorum Colonia, quam Spartianus in Seuero vrbem absolutè per antonomasiam vocat, & in qua Constantius Imperator Magni Constantini pater regiam constituit, diemque obijt, vt prodit Eusebius l. 1. vitæ Constantini, Eutropius, Aurelius Victor, & Orosius.

Diœcesis Africæ indubitatum est Metropolim, tàm ciuilem, quàm Ecclesiasticam fuisse Carthagine constitutam, cuius etiam Episcopus primatu supra omnes totius Africæ antistites potiebatur, vt passim cernere est Cypriani epistolis, & in vniuersalibus Concilijs Africæ, quæ ab Episcopo Carthaginensi omnes indicebantur, & quibus præsidebat, cuique subiacebant Numidiæ, & Mauritaniæ Primatus.

Illyrici partis eius, quæ ad Imperium Occidentale spectabat Metropolis, fuit Sardica vrbs in Illyrico celeberrima, & Concilio œcumenico spectabilis, in quo trecenti Occidentales Episcopi curante religiosissimo Constante, qui Occidentale regebat Imperium de Ariana impietate triumpharunt. In subscriptionibus Concilij Magni Niceni apud Gelasium Cyzicenum, ita signatum legimus: Protogenes Sardicæ ciuitatis Episcopus pro sanctis Dei Ecclesijs, quæ sunt in Dacia, Calauria, Dardania, & prouincijs vicinis.

De Hispania, quænam fuerit Metropolis, ac Vicaria, nonnihil ambigitur. In Hispalim propendeo Romanorum coloniam Beticæ caput, situs commoditate, opibus, amplitudine, & emporij frequentia ab omni æuo inclytam. Constat vtique Hispalis Episcopum

pum fuisse ab antiquis seculis Hispaniarum primatem hanc enim illi potestatem indulgent Simplicius Papa I. epist. I. Deinde Hormisda Papa epist. 26. quæ est ad Salustium Hispalensem Episcopum. Hoc iure primatus vsi sunt sanctissimi vrbis eiusdem Episcopi Leander, & Isidorus, qui primus in Concilio Toletano quarto subscripsit. Ipse verò Toletanus Episcopus, olim solius Carpetanæ Prouinciæ Metropolita regum Gotorum opera, qui Toleti regiam fixerant, primatus honore potiri cępit in Concilio Toletano duodecimo, vt in eius canone sexto decernitur.

Roma verò suum peculiarem agnoscebat pręfectũ, qui cæteris omnibus præeminebat vrbis dignitatibus l. 3. c. de offic. præf. vrbis. Huic parebant suburbicæ quoque regiones, quotquot nimirum intra centesimum ab vrbe lapidem continebantur, protensæ intra Tusciam, Picenum, & Campaniam l. 1. ff. eod. Huc respexit Septimius Seuerus Augustus, quando exauctoratos milites prætorianos Romæ finibus ad vsque centesimum lapidem sub capitis pœna iussit excedere, vt refert Herodianus lib. 2.

Demùm Iustinianus depulsis ex Africa Vandalis, quintum adiecit Præfectum pretorio ad quatuor præcedentes; eiusque residentiam Carthagine, quam de se Iustinianam tertiam dici voluit, constituit l. 1. c. de offic. præf. præt. Afr.

Nos superiùs Vicariam quidem Galliæ Treuiris præfiximus: at verò sedem ipsius Galliarum Præfecti cuius potestas Hispaniam quoque, & Britanniæ insulam complectebatur, stabiliuerat Constantinus primus in Arelatensi vrbe, cui etiam Constantinæ nomen impertitus est. Prorsùs enim errant nonnulli, qui hoc nomen mutuatum existimant à Constantino tyranno, qui contra Honorium rebellis, hac se vrbe communierat non enim post profligatum, & extinctum tyrannum illum idem Honorius in suo ad

Agricolam Galliarum Præfectum rescripto Arelatam vocaret Constantinam, vt eam vocat, si recens id nomen à tyrranno accepisset. Ex hoc porrò rescripto comprobatur insuper fuisse Arelatæ constitutam præfecti Sedem. Iubet enim Honorius eodem rescripto veterem consuetudinem per tyrannos, diù intermissam instaurari, vt quotannis in ea vrbe conuentus habeatur, septem Galliæ Prouinciarum sub illustri (sic enim loquitur) præsentia Præfecturę. Vndenam verò illa vetus consuetudo ortum habuit, nisi à Constantino huius vrbis studiosissimo, qui suum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium, eadem in ciuitate celebrari voluit in causa Donatistarum, aut etiam ab ipsius patre Constantino Chloro, qui in Gallia imperauit? Insuper illa Galliarum Præfecti Sedes Arelatensis asseritur hisce verbis Episcoporum olìm Arelatensi Primati subditorum ad Leonem Papam primum scribentium: hanc ciuitatem sublimissima præfectura, hanc reliquę potestates velut communem omnibus patriam semper inhabitant. His alterum non minoris authoritatis testimonium adiungimus Gregorij Turonensis scribentis l. 2. hist. Franc. c. 7. quo tempore Hunnorum Rex Attila se obsidioni Aureliæ accinxit, eius verbis Episcopum S. Anianum implorandi auxilij causa ad Aetium Galliarum prębfectum se contulisse Arelatæ commorantem. Denique res eadem astruitur antiquis inscriptionibus, quarum vna hæc visitur in Arelatensi vrbe de Auxiliari Præfecto, cuius etiam fit mentio in Hilarij Arelatensis Episcopi vita ab auctore temporis eiusdem conscripta: quæ pariter meminit cuiusdam præfecti, quem Hilarius priuatim sæpiùs correptum, tamdem intra Ecclesiam concionando pręsentem redarguit.

In-

Inscriptio autem est huiusmodi.

SALVIS DD. NN. THEODOSIO , ET VALENTINIANO P. F. V. AC TRIVM. SEMPER AVG. XV. COS. VIR INL. AVXILIARIS PRÆF. PRÆTO. GALL. DE ARELATE MAMILLARIA PONI F. M. P. I.

Dor nostr Pijs, cibus, ctorib Triuo toribu Inlust hoc est lustri cit m re p vnum

Erat enim primus lapis milliarius proficiscentibus ex ea vrbe.

Hinc est quod sanctum Doctorem, & Pontificem Ambrosium Arelatenses sibi ciuem iure vindicare possunt, cum testetur in eius vita Paulinus natum in Gallia, in ipsoque prætorio educatum infantem,& in ipsis cunis apum indicio, qualis futurus esset,præmonstratum,dum pater ipsius prætoriana præfectura in Gallijs fungeretur.

Perperam verò Iosephus Scaliger, & Guidus Sauaro in suis ad Apollinarem commentarijs tres fuisse, intra Galliæ fines Vicarios imaginantur, cum disertè doceat liber notitiæ Imperij, sex tantum fuisse Occidentis Vicarios, in Italiæ quidem præfectura tres, & in Galliæ præfectura totidem alios: vnum quidem intra fines ipsius Galliæ, secundum in Hispania, tertium in insula Britanniæ. Quam rem accuratiùs obseruant Pancirolus in suis ad eamdem notitiam commentarijs, & Iacobus Sirmundus in notis ad Sidonium l. 1. epist. 3.

Prosecutio Canonum Antiochenorum.

SEd iam ad Antiochenos canones, vnde digressi fuimus, regrediamur: igitur canon 10. sancit Chorepiscopos Hypodiaconorum, Lectorum, & Exorci-

ſtarum ordinatione contentos eſſe debere, nec niſi ex venia eius, cui ſubſunt Epiſcopi, licere illis Presbyteros, & Diaconos conſecrare. Requirito ſuperiùs obſeruata ad Ancyranum Canonem decimum tertium.

Canon 22. prouidet, ne quis Epiſcopus extra fines ſuos citra Epiſcopi loci voluntatem, audeat vllum ordinare. Refertur in c. Epiſcopum non debere 9. qu. 2. Idem prouidit Apoſtolorum canon 34. iubens Epiſcopum deponi, qui ſic fecerit, & eos quos ordinauit. Id renouauit Concilium Conſtantinopolitanum cap. 2. & Tridentinum ſeſſ. 6. de reform. cap. 5.

Antiochenus Canon 24. conſtituit, vt cognoſcant Presbyteri, & Diaconi eas, quę ad Eccleſiam pertinent facultates: vt ſi Epiſcopus moriatur, poſſit quidem, quæ ſui patrimonij ſunt, quibus ipſi libuerit relinquere, res verò Eccleſię ſine diminutione Eccleſiæ ipſi conſeruentur, nec aliò transferantur. Refertur in c. quęcumque reſ. 9. quęſt. 1. Idem decernit Apoſtolorum canon 39. vt Epiſcopi (inquit) quę propria ipſorum ſunt, valeant in quoſcumque placuerit hæredes transferre, vt tamen ad alios res Eccleſiæ minimè tranſeant. His accinit Agathenſis canon 48. quem inferiùs conſulito cum noſtris ad ipſum additamentis. Legimus in iure canonico vetitum Epiſcopis, & quibuſcumque Clericis teſtamento diſponere de prouentibus dignitatum, ac præbendarum: & ſi ſecùs fiat irrita eſſe teſtamenta, ſolamque illis Eccleſiam ſuccedere, c. quia nos, c. relatum 12. & c. cum in offic. de teſtam. Quibus ſubinde canonibus ius ſpolij ſucceſſit, non receptum quidem in Gallia, Germania, & Belgio, vigens tamen in Italia, & Hiſpania: quo iure non ampliùs Eccleſiæ, ſed Camera Apoſtolica ſucceſſit in facultates, quæ prouenere, aut proueniſſe præſumuntur ex Epiſcopatuum, & beneficiorum fructibus. Nulla iuris ſpolij mentio reperitur in corpore iuris canonici, ſed

apud

apud Guidonem Papæ Galliæ Iurisconsultum decis. 110. Dum hæc Antiochiæ Synodus habebatur absque Iulij Papæ consensu in prejudicium causæ Athanasij ad ipsius Tribunal deuolutæ, Romanęque Synodi ab eodem indictę, Romanam Synodum istam Iulius prosequebatur, ad quam citati Orientales accedere detrectarunt: quia verò Romæ comparebant Athanasius Alexandrinus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazæ, Lucianus Adrianopolis, alijque suis per Arianos deturbati sedibus Episcopi, discussa demum horum causa decretum est, fuisse iniustè depositos, & ad pristinas remissi sunt Ecclesias, depulsis quos eorum loco Ariani promouerant. His de causis scripsit Iulius ad Orientales epistolam, in qua hoc etiam asseuerat fuisse in primis ab Apostolis traditum, deinde in magno Niceno Concilio firmatum, non posse vllam conuocari Synodum inuito, & inconsulto Romano Episcopo, his litteris Orientales non obtemperant, aliasque ad Iulium rescribunt querelarum plenas. Vtrasque & Iulij, & Orientalium profert litteras Athanasius apol. 2.

Imperabat eo tempore in Occidente Constans, qui in Constantini fratris ditiones successerat. Constans verò religiosissimus, & optimus Princeps, vt hæc Episcoporum dissidia componerentur, egit cum fratre Constantio, vt œcumenica Synodus Sardicæ cogeretur: eò quòd esset ciuitas confinis, ac intermedia Orienti, & Occidenti, sita inter Illyricum, Mæsiam, & Thraciam. Docet Theodorus Balsamon, dici vulgò *Triadizem*, quæ olim Sardica.

Synodus œcumenica Sardicensis.

Itaque conspirantibus vna Constante, Constantioque Imperatoribus an. Chr. 347. Sardicæ conuenerunt ex Oriente septuaginta sex Episcopi, & ex Occidente circiter trecenti. Eòque suos misit Iulius Papa Legatos Osium Cordubæ, Protogenemque Sardicæ Episcopos, Archidamum quoque, & Philoxenum Presbyteros. Ariani se numero videntes cum Catholicis impares ab his se subduxerunt, & Philippos in Thraciam concedentes, conuenticulum inierunt, cui falsò Sardicensis Concilij nomen indiderunt, in quo etiam tantoperè sibi exosam Consubstantialis vocem damnarunt. His autem frustrà accitis, & rogatis, vt Sardicam ad Synodum reuerterentur, discussa rursus Athanasij, Marcelli, & Asclepæ causa est à Patribus Sardicæ consistentibus: qui eos demum expurgatos, & liberos in pristinas Ecclesias remitti decreuerunt, depulsis Alexandria Gregorio, Ancyra Basilio, & Gaza Quintiano, aliosque similiter expulsos ab Arianis Episc. post accuratum examen causæ in pristinam redintegrauerunt dignitatem. Quin etiam aliquot Arianos Episcopos ex his qui Philippis considebant, iuridicè citatos, & coram adesse detrectantes, examinatis eorum actis damnarunt, & sedibus deiecerunt. Stephanum Antiochia, Menophantem Epheso, Acacium Eusebij successorem Cęsaræa Palæstinæ, Gregorium Laodicęa, Theodorum Heraclęa, Narcissum Neroniade, Vrsacium Singidone in Mysia, Valentem Murso in Pannonia. De his omnibus Sardicenses Patres litteras ad Iulium Papam, Constantium, & Constantem Augustos, & ad Ægypti Ecclesias conscripserunt: aliasque insuper Encyclicas ad vniuersas Ecclesias. Nullum verò nouum fidei symbolum ediderunt, sed Nicænum confirmarunt.

Canon primus eos laica priuat communione, qui ab

vno

vno Episcopatu se in alium promoueri consentiunt. Vide superiùs obseruata, & producta ad Nicænum Canonem 15.

Canon 3. statuit, vt inuiolabile sit ius appellandi ab Episcoporum Synodis ad Romanum Pontificem, vetatque ne in fraudem huiusmodi appellationis de alio quoquam prouideatur in locum Episcopi, qui Synodi iudicio depositis appellauerit. Post hæc abrogantur, quæ Antiochena Synodo paulò antè decreta vidimus aduersùs Athanasium, aliosque Episcopos, quibus iniustè depositus, alios temere subrogauerant. Istud appellationum ius ad Romanum Episcopum attribuitur decretis Nicæni Concilij per Zosimi litteras in actis Carthaginensis Concilij 6. qua de re infra suo loco.

Can. 6. cauet ne in vicis, & oppidis erigantur Episcopatus, ne dignitas vilescat: eiusmodi verò locis præfici solebant Chorepiscopi.

Canones 8. 9. 10. 11. 12. sanciunt ne quis Episcopus eat in Comitatu, seu Principis Aulam, nisi ab ipso principe vocatus, cuius litteras hæc Synodus vult exhiberi, aut Metropolitano, aut Synodo Prouinciali: à quibus tenetur Episcopus litteras commeatus formatas referre. Quod si Romæ versetur Imperator, ne quis Episcopus ei supplices libellos offerat, nisi prius lectos, & approbatos ab Episcopo Romano. Cùm Episcopis has leges transgredientibus omnis interdicitur communicatio. At his perditis temporibus innumeri reperiuntur veriùs aulici assentatores, & parasiti quàm Episcopi, neque re vera Pastores, sed Mercenarij, qui luporum incursus paruipendentes, & residēdi officium auersantes, aulam consectantur, & Ecclesiæ Christi dignitatem, iura, & disciplinam procerum libidini fœdissimè subijciunt; ad hoc vnum intenti, vt eorum gratiam aucupando, suas promouere possint cupiditates. Mirificè Chrysostomus hom. 57. in Genes. inuehitur in prælatos officij sui negligentes: vbi obseruans quantis

tis ærumnis laboribus, & vigilijs Iacob gregem Labani curabat, Gen. 31. commonstrat quàm deploranda, & diuina vltione punienda sit prælatorum circa dominicum gregem incuria, cuius saluti Princeps Pastorum Christus sanguinem, vitamque profudit. Scire conuenit conuentum Philippensem, qui falsò nomen sibi Concilij Sardicensis vindicabat, damnasse quoscumque vera, legitimaque Synodus Sardicensis absoluerat, Iulij quoque decreta proscripsisse: primamque inter omnes Pseudo-Synodos anathema dicere ausam in Romanum Pontificem, eò quòd Iulius cum Athanasio, alijsq; iniustissimè exauthoratis Episcopis communicasset, vt Sozomenus scribit l.3. c.7. & quia gratus Carthaginis Episcopus Orthodoxus in legitima Synodo Sardicensi consederat, isti Philippenses Ariani cum Donato communicarunt Carthaginis Pseudo-Episcopo, ceterisque Donatistis, vt Hilarij fragmenta docent. Quemadmodum etiam in Ægyto Ariani Societatem inierant cum Meletianis odio Athanasij. Eoque factum est, vt communi Arianorum, & Donatistarum fraude suppressis in Africa legitimi Sardicensis Concilij decretis, ipse Augustinus, alijque Africani patres in Concilio Carthaginensi sexto non aliud agnouerint Sardicense Concilium, quam Arianorum.

Peracta Sardicensi hac Synodo heretici Constantio Augusto freti, omnia rursus in Oriente perturbarunt: & Catholicos rapinis, carceribus, & verberibus, exilijsque insectati sunt: donec Constantis fratris sui litteris deterritus Constantius exules nonnullos reuocauit, & Athanasium mortuo nefando illo, sceleratoque Gregorio, sedem pristinam repetere permisit, vt ipse narrat Athanasius epist. ad Solitar.

CON

CONC. CARTHAGINENSE.

Sub Iulio Papa, quod primum dicitur.

SOluto Sardicæ Concilio reuersus ex eo Gratus Carthaginis præsul, Constantem (cuius imperio parebat Africa) contra Donatistas concitauit: quos, vt reprimeret Constans, Legatos plena instructos potestate, copijs accinctos misit in Africam, vt tumultuantes Schismaticos reprimerent. Vnde ipsi Donatistæ vsurpatis sedibus deiecti, compulsi sunt exulare, interque hos Donatus Carthaginis Pseudo-Episcopus. Horum omnium exilio factum est, vt Africanæ Ecclesiæ tranquillissima pace potirentur, donec mortuo Constante, qui ei successit apostata Iulianus in Ecclesiæ Christi perniciem intentus omnes Donatistas postliminio reuocauit. Quum verò illis depulsis Africa vniuersa in fide vnanimi, & profunda pace conquiesceret; Gratus Africæ Primas hanc ideò Synodum indixit, vt ruinas sarciret, quas Donati schisma fecerat.

Canon. 5. meminit canonum Sardicensium (hi verò sunt ordine, 16. 18. & 19.) prohibentium suscipere alienum Clericum, aut ordinare, citra proprij eius Episcopi litteras. Quam seruari disciplinam districtè præcipiunt Carthaginenses Patres. Sed & Apostolorum canones 15. & 16. & maximè 32. neminem peregrinum, siue Episcopum, siue Presbyterum, siue Diaconum recipi decernimus, sine commendatitijs litteris ἄνευ συςατικῶν. Theodorus Balsamon ad Apost. canon. 15. scribit opus esse volenti Clerico in alieno Episcopatu versari, commendatitijs litteris: at volenti Clericalia ibidem obire munia, necessarias esse litteras dimissorias; quales etiam sumebant Episco-

pi

pi à suo Metropolitano, vel à Prouinciali Synodo, vt statutum paulò antè vidimus à Concilio Sardicensi. Hodie verò ad Clericalia munia in alieno Episcopatu obeunda, sufficiunt ordinum litteræ dum commendatitijs, seu testimonialibus proprij Episcopi iuxta Concilium Trid. sess. 23. cap. 16. Prohibet verò Synodus Nicæna can. 16. omnem alieni Clerici ordinationem fieri, factamque declarat irritam, vbi proprij consensus Episcopi defuit. Isteque debet apparere consensus ex dimissorijs litteris. Vide proximè sequentem Diatribam, qua disquirimus quis olìm habitus, & quis nunc temporis habeatur proprius cuiusque Clerici Episcopus.

Can. 6. Clericis interdicit domorum administrationem, aut procurationem suscipere, Cum edicatur 2. Timot. 2. Nemo militans Deo implicet se negotijs sæcularibus. Eòdem spectat Lateranensis Canon in cap. penult. de vita, & honest. Clericorum. Maximè verò Chalcedonensis canon 3. quem inferiùs requirito cum nostris ad ipsum annotationibus.

Can. 8. interdicit Procuratores, Tutores, negotiorum Gestores in Clerum ordinari, nisi postquam redditis ratiocinijs liberati fuerint. Habetur in decreto c. Magnus Episcopus dist. 54.

Ad præcedentem Canonem quintum Diatriba, quisnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habetur proprius Clerici cuiusque Episcopus.

COmpertum est ex superioris Africani Concilij canone 5. & Nicæno canone 16. & Arelatensis primi can. 22. & Sardicensis can. 15. & Antiocheni canone 22. alijsque plerisque proprium cuiusque Clerici Episcopum, ad quem pro suscipienda ordinatione re-

recurrendum erat, aut saltem pro dimissorijs ad hunc finem litteris, illum ipsum fuisse à quo Clericus quiuis fuerat ordinatus,& pro vetusta consuetudine certę ad. dictus Ecclesiæ, in qua ministraret: vnde postmodùm excedere sacri præallegati canones districtè vetabant. Hanc diffusè, atque eruditè pertractat quæstionem Sorbonicus Doctor Franciscus Hallier de sacris electionibus, & ordinationibus sect.5.cap.3.

Scio equidem habitam quoque originis rationem fuisse. Ipse namque præfatus Carthaginensis canon 9. hoc etiam præscribit: *Nec licere* (inquit) *Laicum vsurpare sibi de plebe aliena, vt eum ordinet, sine conscientia eius Episcopi de cuius plebe est*. Quod idem, & à Sardicensi Concilio decretum fuisse ibi asserit Gratus Episcopus, qui teste Athanasio apol. 2. vnus fuerat de Sardicensibus Patribus. Iulius Papa sub quo hæc duo celebrata Concilia sunt sic decernit in rescripto ad Orientales pro Athanasio: *Nullus Episcopus alterius Parochianum præsumat retinere, aut ordinare, vel iudicare absque eius voluntate: quia sicut irrita erit eius ordinatio, ita & iudicatio*.

Cæterùm pro origine reputabatur ipsum domicilium, vt si quis in alia quàm in qua natus fuerat, Parœcia inhabitaret, eo ipso subijceretur Episcopo loci in quo domicilium fixerat, vt posset ab eodem in Clericum assumi, Ecclesiæque certæ ascribi, nec posset ab alio deinceps ordinari absque dimissorijs. Nec verò præcitati canones obsistunt: censebatur enim quis de plebe,& de Paręcia cuius erat incola. Id verò innumera suadent testimonia: in primis Arausiani Concilij primi canon 8. qui tamen requirit etiam iure merito alterius Episcopi testimonium in cuius olim Parœcia diù habitauerat ordinandus in Clerum: *Si quis* (ait) *alibi consistentem Clericum ordinandum putauerit, prius definiat, vt cum ipso habitet. Nec eum sine consultatione eius Episcopi, cum quo ante habitauit, ordinare præsumat: quia non sine causa diù ab alio non ordinatus remansit*.

In

In Carthaginensis Concilij cap. 44. & Africani cap. 28. Epigonius Episcopus conqueritur, quemdam à se baptizatum, educatum, & demum in Lectorem ordinatum subreptum sibi fuisse à Iuliano Episcopo dicente, ciuem esse suæ Parœciæ. Ideòque ab eodem sine Epigonij dimissorijs factum Diaconum. Iudicat Concilium fuisse hoc indebitè à Iuliano attentatum: ratioque in promptu est, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primùm ordinatus, & Ecclesiæ Mapaliensi ascriptus, in qua biennio Lectoris Officium exercuerat. Cæterę rationes Epigonij ex abundantia, & ad maiorem ingratitudinis expressionem producuntur, quòd is, de quo agebatur, Clericus fuisset ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuisset, eiusque charitate sustentatus, & ab ipso Iuliano commendatus.

Paulinus epist. 45. quę etiam inter Augustini epistolas inseritur ordine 35. refert se Burdigalæ à Delphino baptizatum fuisse, deinde Barcinone in Hispania ad feruentem illius populi postulationem ordinatum Clericum, & sacratum à Lampio: se verò decreuisse Sacerdotium ab Ambrosio Mediolanensi suscipere. Vnde duo obseruatu digna eruuntur; primùm quidem exiguam, & ferè nullam originis, & Baptismi rationem habitam in ordinationibus: quandoquidem Paulinus ipse in Prouincia longè ab vrbe natiuitatis, baptismique sui dissita in Clerum assumptus est. Ad id namque sufficiebat perspecta viri virtus, & fama illustris, pręsertim populo id postulante, & precibus vrgente: sed vbi non fuisset perspecta viri alienigenę virtus, ne periculum foret indignum, aut etiam canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus sanè fuisset ad originis Episcopum, aut certè alium, cui perspectę fuissent huius ad ordinem requisitæ qualitates.

Obseruandum secundò ex eodem Paulini testimo-

monio, potuisse aliquem iam in Clerum assumptum & ordinibus initiatum recipere ab altero Episcopo sacrum sacerdotium, absque prioris Episcopi dimissorijs: si tamen non sponte, sed quasi per vim susceperat ordines anteriores, cum hac protestatione nolle se addici certæ, & peculiaris Ecclesiæ ministerio. Id enim Paulinus ipse à se factum testatur epist. 6 ad Seuerum: *Nam* (inquit) *in Barcinonensi Ecclesia conditione consecrari adductus sum, vt ipsi Ecclesiæ non alligarer, in Sacerdotium autem, non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus*. Vbi autem istæ deerant conditiones ab illo qui primùm ordinauerat Episcopo, suscipiendum erat sacerdotium, quantùmvis alibi aliquis natus fuisset.

Præterea multa suppetunt huiusce ritus apud veteres exempla præter illud Paulini. Origenes enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Hierosolymorum Episcopo fuit Presbyter consecratus ad solas Demetrij Alexandrini Episc. litteras de moribus, & doctrina testimoniales, absque dimissorijs: nec verò tantus vir, qui Deo reuelante fuerat euectus ad Ierosolymitanam sedem, quique singulari vitæ sanctitate, & librorum, quos scripsit, eruditione toti Ecclesię illuxit, atque illibatam vitam glorioso tandem Martyrio conclusit, rem indebitam ausus fuisset, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendisset, cuius mentio fit ab Hieronymo de scriptoribus Eccles. in Alexandro.

Præfatus etiam Paulinus, & Seuerus Sulpitius scriptores ambo vitæ S. Martini Turonensis Episcopi, narrant, Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictauorum Episcopo fuisse primum Exorcistam creatum: deinde maioribus Ecclesię ordinibus insignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius iuxta Eleutheropolim Phœniciæ vrbem natus, Clero inuitus licèt, ac repugnans in Cypri vrbe Salamine initiatus fuit: mox Diaconus, subinde Presbyter, postremò Episcopus eiusdem vrbis

creatus fuit, vt Græcè scripta eius vita testatur.

Similiter Hieronymus Stridone in Dalmatia oriundus, ab Antiochiæ Episcopo Paulino Presbyter est ordinatus, vt ex ipsius epist. 57. & 58. & 61. compertum est. Hieronymi frater Paulinianus æquè Stridonensis Sacerdotio ab Epiphanio Constantiæ (quæ & Salamis dicitur) Præsule consecratus est, vt ex Hieronymi epist. 61. liquet.

Augustinus, cui patria Tagaste, Baptismum quidem Mediolani ab Ambrosio suscepit, à Valerio autem Hypponensi Episcopo Clericali militiæ ascriptus est, & Sacerdotio consecratus, vt refert ipsius vitæ scriptor Possidius, idemque ipse in confessionum libris.

Pinianus nobilis Romanus cùm Hypponem Augustini videndi gratia venisset, vrgente, atque ad Clerum postulante illum populo, iurauit se clericatum in nulla alia Ecclesia recepturum, testante ipso Augustino epist. 225.

Euagrium etiam Ægyptium Gregorius Nazianzenus Constantinopoli Diaconum ordinauit, Socrate teste lib. 5. cap. 18.

Quin etiam Augustinus, & Seuerus mutuò disceptantes pro Timotheo Clerico epist. 240. & 241. nihil de ipsius patria disputant, sed solùm à quonam fuerit ordinatus: vt eum sibi solus possit, qui Clericum fecerat, vindicare. Conqueritur ibi Augustinus Timotheum, postquàm pluries in Ecclesia sibi subdita de pulpito legerat, fuisse tamen à Seuero se inconsulto Subdiaconum ordinatum, sed eum ad suam Ecclesiam pertinere asseuerat, rogatque Seuerum ne hunc aperiri sinat aditum ad ordinem dissoluendum Ecclesiasticæ disciplinæ, sed Timotheum ad se dimittat: nè iste periurio vlterius Deum offendat, postquàm Ecclesiæ, in qua primùm ordinatus est iurauit se ab illa non recessurum.
Ex hoc Augustini loco perspicua fit vetus Ecclesiæ consuetudo, qua is qui Clero ascribatur iuramento sponde-

debat stabilitatem in Ecclesia, cui per ordinationem primùm astringebatur. Qua tamen sponsione se deuincire Barcinonensi Ecclesiæ Paulinus recusauit, & ipse Hieronymus Antiochenæ, qui in sua ordinatione nullius se Ecclesię ministerio addicendum protestatus est, vt ipse de se testatur epist. 61.

Collapsa demùm Ecclesiæ disciplina, ex quo desijt laudabilis consuetudo traditione Apostolica, & sacris veterum Conciliorum sanctionibus stabilita, vt quiuis Clericus in ordinatione sua certæ, & peculiaris Ecclesiæ ministerio deputetur, à qua discedere non sit ei deinceps liberum, vt statuitur generalis Concilij Arelatensis 1. can. 22. & œcumenicarum Synodorum Nicænæ primæ can. 15. & Chalcedonensis can. 6. facta demum Clericis pro suo libito ab vna ad aliam Ecclesiam commigrandi licentia, & potestate, tum primum diuersa inualuit proprij Episcopi notio, & acceptio. Tria enim distincta sunt genera Episcoporum ad quos vnicuique liberum esset pro libito recurrere ad quosvis ordines suscipiendos. Hi verò sunt Episcopi, vel originis, vel domicilij, vel beneficij, cuius distinctionis primus ex ijs qui supersunt meminit Canon Bonifacij Papæ VIII. c. nullus de temp. ord. in 6.

Mediolanensia Concilia primum, & secundum, noua Orthodoxorum Episcoporum exilia, & Ecclesiarum ab Arianis clades.

DVæ Mediolani celebratæ sunt Synodi circa Nicænam fidem, prima quidem anno 347. vt contra Baronij sententiam probat Dionysius Petauius in notis ad Epiphanium, & in sua de Photino dissertatione. Prima hæc fuit Catholicorum sub Iulio Papa, & Constante Occidentis Imperatore, cui parebat Mediolanum. In hoc Concilio, Valens, & Vrsacius Episcopi, quorum Ecclesię Murcia, & Singidon in ditione quo-

que Constantis erant,libellos pœnitentiæ dederunt,& retractationis, ac palinodiæ tùm Arianæ, quam hactenus professi erant,hæresis, tùm calumniarum,quas aduersùs Athanasium confinxerant. Ambo remissi à Synodo sunt ad Iulium Romæ Episc. à quo veniam, & reconciliationem acceperunt. Hæc referuntur tùm in litteris Osij ad Constantium apud Athanasium ad sol. tùm in epist. Synodi Ariminensis apud eumdem lib. de Synodis,& apud Socratem l.2.& Theodoritum l.2.cap. 15. & in fragmentis Hilarij, & in epist. Liberij Papæ ad Constantium apud Luciferum.

Christi postmodùm anno trecentesimo quinquagesimo religiosissimus Constans Augustus sanctæ Ecclesiæ aduersùs Arianos, & Donatistas egregius defensor, & vindex interfectus est iuxta Pyræneos in castro, cui Helenæ nomen à Gaisone Magnentij Tyranni Duce. Dici non potest,quàm graue vulnus Ecclesiæ mors illa inflixerit. Arianorum namque audacia eo,quo hactenus reprimebatur disiecto aggere,omni deinceps ferocia toto orbe terrarum grassata est: Tunc venales illæ animæ Vrsacius, & Valens, vt Constantij gratiam inirent,fidem Ecclesiæ datam fregerunt, seque iterùm Arianis adiunxerunt.

Magnentius sublato Constante in Constantium arma perduellia conuertit: omnibusque vtriusque partis viribus acie confligitur ad Mursiam Pannoniæ vrbem. Primo impetu concussæ Constantij copiæ pedem retulerunt.Sed resumptis fortiter animis in Magnentianos irrupere, illosque internecione profligauere. Biennio post desperatis rebus suis Magnentius mortem sibi apud Lugdunum consciuit.

Dum se Constantius ad prælium aduersùs tyrannũ comparabat, Gallum patrui sui Constantij filium, & Iuliani qui postmodum in apostasiam lapsus est,& imperauit,fratrem natu maiorem creauit Cæsarem, dum esset Antiochiæ. Quo tempore Gallus, vt Dœmonis

præ-

præstigias eluderet oracula reddentis intrà Daphnem Antiochiæ suburbanum lucum lauris consitum, & fontibus irriguum, qui patrum superstitione fuerat Apollini dicatus, sacra transtulit ossa Martyris Babylę olim Antiocheni Episcopi sub Decio martyrium passi; Qua translatione oraculum prorsùs obmutuit. Cùm verò perfidus Iulianus in Imperio Constantio successit sacras Babylæ reliquias indidem asportari iussit, fanum & dœmonis aram instaurauit: sed excusso repentè fulmine ara disiecta est, fanumque conflagrauit, vt inter alios veteres authores enarrat Ioannes Chrysostomus Antiochenus ciuis libro contra Gentes.

Vt verò paulò intermissum historiæ Constantij filum retexamus: dum huius, & Magnentij copiæ acerrimo pręlio decernebant, Constantius intra Ecclesiam Mursi non longè à conflictu exitum ipsius anxiè præstolabatur, vnà cum loci Episcopo Valente. Hic occultè procurauerat, vt sibi pręlij exitus quàm citissimè aliquo indicio significaretur, antequàm Constantius id rescire posset. Primus itaque Valens victoriam Constantio nunciauit, & sciscitanti vnde id sciret, asseuerauit id sibi ab Angelo reuelatum inter supplices ad Deum preces. Itaque ille victoriam Valentis pietati acceptam referens, acriorem pro Ariana secta contra Orthodoxos insectationem exorsus est. Nam & per Occidentem hactenùs Arianæ perfidiæ inaccessum, suam hæresim longè, latèque propagare statuit: vsus maximè opera Episcoporum Fortunatiani Aquileiensis, & Saturnini Arelatensis. Cùm autem iam ab omni metu, & fratris Constantis, & Magnentij Tyranni liber Constantius vrgeret Athanasij damnationem, velletque huic subscribere Liberium Pontificem Iulij successorem, petijt Liberius causam istam in plena, atque intra Italiæ fines conuocata Synodo pertractari: quibus acquiescens Constantius Concilium indixit Mediolani, quod celebratum est anno 355.

Sperauerat Liberius in Occidentali Synodo præualituram catholicam partem. Et vtique Catholici numero longè hic prævalebant: res tamen in contrarium vertit, ob Constantij potentiam nescio dicam an impotentiam, qui omnem adhibuit vim, vt quæ animo constituerat omnium consensu probarentur: orthodoxorum vota pro nihilo haberi volens, seque illis infensissimum exhibens.

Adfuerunt Papę Legati Lucifer Calaritanus in Sardinia Episcopus: Pancratius Presbyter, & Hilarius Diaconus. Hi postularunt in primis, vt ad stabiliendam fidei, animorumque optatissimam vnitatem, & concordiam, subscriberetur à cunctis Nicæno Concilio, quod vnum poterat omnia dissidia consopire. Cœpit sine mora subscribere Dionysius Mediolani Episcopus, sed ei Valens calamum, & chartam per vim extorsit. Ex aduerso instant Ariani, hanc vnam esse ineundę concordiæ rationem, si omnes Athanasij, cuius causa præsens Synodus indicta fuerat, quemque tot pręcedentia Concilia proscripserant, condemnationi subscribant: Neque in hac causa de communi fide decerni, sed de priuati hominis delictis. Dionysius Arianorum fraudulentis pollicitationibus delusus spondentium hoc facto vniuersæ Ecclesiæ pacem, & vnanimitatem, quæ alioquin nulla speranda foret, condemnationi Athanasij, prout Orietales Synodi iudicauerant, subscripsit. Sed eum seorsim coarguit Eusebius Vercellensis Episcopus, & ad facti huius pœnitetiam reduxit. Hęc igitur inter innumeras rixas protracta, finitaque sessio fuit.

Postridiè interpellatus Eusebius profitetur se haud ægrè iturum communis pacis studio in Dionysij sententiam circa ipsum Athanasium, tot iam Synodicis decretis exautoratum, dum prouideatur, ne sibi seniori Episcopo iunior Dionysius præferatur: ideòque illius oblitteretur subscriptio, vt cùm ei visum fuerit, iterùm subscribat, postquàm ætate prouectior suum, vt

par

par est, nomen apposuerit:non multùm in oppositum contendit Dionysius. Ariani autem consensione Eusebij omnium laudatissimi gestientes, de cuius nutu, & exemplo cęteri pendebant partium occiduarum Antistites, Dionysij nomen ita eraserunt, nulla vt littera superesset: Tum verò Eusebius simul, & Dionysius apertè protestantur, se damnationi sanctissimi, & innocentissimi Episcopi Athanasij numquam consensuros, qui non nisi propter iustitiam, & fidem persecutionem patiebatur. Hæc refert Ambrosius serm. 69. Reliqui orthodoxi resumptis animis pro Athanasio stant, Valenti, & Vrsacio perturbationem Ecclesię funestis facibus propriam obiectant, quam voce, & scriptis publicè ediderant confessionem, se per calumniam falsissima crimina aduersùs Athanasium confinxisse.

Tum confusi, eòque acriùs excandescentes Ariani, vt scripsit Athanasius epist. ad sol. vit. agen. Apostolicos legatos constantissimè perditis conatibus suis obsistentem indignissimè habent. Ex quibus Hilarium Diaconum flagellis crudeliter lacerãt, deinde reliquos duos Apostolicos legatos Luciferum, Pancratium, simulque Eusebium, Dionysium, Paulinum Treuirorum Episcopum, aliosque suis ablegant Ecclesijs: qui mox in diuersas orbis plagas raptati, ac deportati sunt edicto Constantij: qui & ipsum Liberium Romanũ Episc. ab isto Conciliabulo deiectum, & depositum in Thraciam relegauit. Cuius in sedem Ariani Fęlicem suffecerunt Romanę Diaconum Ecclesiæ, qui tametsi mente orthodoxus, ambitu tamen primæ sedis cum Arianis societatem iniuit, Athanasijq; damnationem suo scripto roborauit. At Clerus, populusque Romanus perfidi huius inuasoris communionem auersatus est. Eum tres Ariani Episcopi Pontificem ordinarunt, vt perhibent Athanasius epist. ad sol. Hieronymus de script. Eccl. in Acacio, Ruffinus, & Theodoritus l. 2. cap. 14.

Constantius misso cum exercitu Cypriano Comite

Georgium perditissimum ex Mediolanensis huius Pseudo Synodi decreto in Alexandrina sede stabiliuit. Luctuosissima tunc edita est Catholicorum strages sine professionum, aut sexuum discrimine: in Clericos, in Monachos, in sacras Virgines, cædibus, raptationibus, carceribus, flagellis, & exquisitis cruciatibus promiscuè rabies Ariana grassata est, sacra omnia prophanaque à militibus direpta, innumeri inter durissimos cruciatus trucidati. concitatis etiam per Arianos Paganis, & Iudæis in populum fidelem, qui ea omnia passus est, quæ in internecino bello ab immanibus, & sæuissimis hostibus infligi possunt. Ista porrò calamitas per vniuersam Ægyptum, Cyrenem, Libyam peruagata est. Tot inter atrocitates clàm euasit ad necem conquisitus Athanasius, multosque annos delituit. In hisce latebris epistolam conscripsit ad solitariam vitam agentes, atque diuersas, quæ supersunt, Apologias.

Osius etiam Cordubensis toto terrarum orbe celeberrimus, iamque ætate centenarius, vt scribit Athanasius, frustra blanditijs terroribusque ad damnandum Athanasium tentatus, Sirmium tandem Pannoniæ oppidum deportatus est, ibique vsque ad Sirmiensem Synodum detentus exul. Lucifer verò Calaritanus scripsit in exilio ad Constantium plures pro Eccl. Catholica libros, quibus nihil fortius, nihil constantius, nihil aculeatius legi potest: vir sanè magnanimus, fidei zelo succensus, martyrijque appetens.

Quod verò spectat ad Constantinopolitanam Ecclesiam Paulus eius Episc. fidei, & constantiæ specimen, dignusque Alexandri successor illius, cuius precibus Arius infami morte perierat, extorris ab Arianis factus est: Subrogato eius in locum Eusebio hactenùs Nicomediæ Pseudo Episcopo. Sed haud multò post ipso mortuo Eusebio, Paulus à populo reuocatus in suã, vnde deiectus fuerat, Ecclesiam regreditur. Ariani tamen Macedonium, eiusdem regiæ vrbis Episcopum creant.

creant. Diuisis ergo studijs partium, graues accenduntur seditiones. Constantius verò tunc Antiochiæ existens Hermogenem ducem Constantinopolim mittit, cum mandato, vt Paulum Ecclesia, & vrbe statim exigat, simulque Macedonium ipsum, eo quòd ipsius violentis consilijs, & cohortationibus seditiones, & per diuersa loca cædes factæ fuissent. Paulus Romam ad Iulium Papam se recepit, cuius decreto, & Constantis fratris ad Constantium litt. rediJt ad pristinam sedem, simulque Athanasius Alexandriam; quod quidem postliminium istam præcessit pluribus annis Athanasij depulsionem, quam paulò ante commemoraui.

Cęterùm mortuo Constante, Paulus Constantij iussu deportatur, & Cucusi tandem in Armenia strangulatur in carcere ab Arianis: restituitur autem in sedem Macedonius. Cæterùm transactis aliquot annis suadente Acacio Cæsareę Palęstinę Episcopo, qui erat absolutorum Arianorum Princeps, Concilium cogit Constantinopoli Constantius, quo Semiariani Episc. (quorum Princeps erant Macedonius Constantinopolitanus, & Basilius Ancyranus) suis deturbantur sedibus. Itaque deiecto Macedonio, Eudoxius ex Antiochena quam dudum inuaserat sede, inConstantinopolitanam transfertur. Abdicatus Macedonius nouam procudit hæresim contra Spiritus Sancti diuinitatem. Licèt enim ipse Semiarianus filium profiteretur esse Deum, & Patri secundùm substantiam similem; At Spiritum Sanctum in ordine creatarum rerum collocabat, quæ posteà hæresis secunda œcumenica Synodo damnata est.

Vt verò ad Antiochenam Ecclesiam digrediamur, statim atque Leontius Eunuchus, & Arianus Antiochenam sedem morte sua vacuam reliquit eò accurrens Eudoxius Germanicæ in Syria Episcopus dolo, & factione Episcopatum Antiochenum occupat: sed aliquantò post ab Arianis ad Thronum Constantinopolis Ecclesię promotus est. Antiochenę verò Ecclesiæ

iJdem

ijdem digresso Eudoxio Meletium præfecerunt, qui fuerat Sebastæ Episcopus virum eloquentia,& morum lenitate spectabilem,hactenùs Arianis addictum. Sed prętcr omnium expectationem, cùm primùm ad Antiochenos sermonem haberet,apertè docuit Dei filium eiusdem esse cum Patre substantiæ: Tum Archidiaconus,qui retrò astabat concionanti, porrecta manu, ne vltra loqui pergeret, os dicentis occlusit: At Meletius manum suam eleuans tres digitos primùm diductos, deinde in vnum compressos ostendit populo, significans Patrem, Verbum, & Spiritum Sanctum, tametsi personis distinctos,vnius esse,eiusdemq; essentię.Cùmque Archidiaconus ore Meletij dimisso, eius manum comprehēdisset, ipse rursùs libera voce populũ cohortatur, vt Nicænæ Synodo firmiter adhæreat, aliòquin enim omnem eis salutis æternę viam prędudi.Tam inexpectato casu Ariani perculsi Meletium exautorant, eiusque loco Euzoium protrudunt. Tum verò Antiocheni tres in partes mutuò aduersãtes diuisi sunt.Ariani omnes Euzoium complectebantur: ex Catholicis verò pars Meletium agnoscebat,& sequebatur Episcopum,pars altera Meletij,vtpotè ab Arianis protrusi, & cum eis olìm communione maculati, societatem abhorrebat:Et quidem suos conuentus seorsim peragentes Eustathianorum nomen à magno illo quodam Eustathio Antiochię Episcopo sibi assumebant, quæ Antiochenæ Ecclesię conscisio diù perdurauit. Lucifer enim Calaritanus Episcopus legati munere fungens apud Orientem, Paulinum Eustathianis Episc. consecrauit, sicque tres simul extiterunt Antiocheni Episc. At Luciferi in ea legatione socius Eusebius Vercellarũ Episc. aliquantò post Antiochiam adueniens Collegæ factum haud multam approbauit: prouiditq; ne schisma illud Antiochenum perpetuò propagaretur,vt cùm alter amborum, siue Meletius, siue Paulinus prior moreretur, ad alterum superstitem transiret pars illa quæ de-

defuncto paruerat. Cæterùm mortuo postmodum in œcumenica Constantinopolis Synodo Meletio, Episcopi Orientales Paulino iniquiores hoc nomine quòd ab Occidentali Episcopo fuisset promotus,& esset Damaso Romæ Episc. alijsque Occidentalibus necessitudine,& societate coniunctior, Flauianum loco Meletij suffecerunt:etiam si Antiochena Synodo An.378.Constitutum fuisset, & iuramento communi firmatum, ne quis alterius defuncti successor crearetur, præter alterum ex duobus superstitem. Flauianus tamen valdè se laudabilem in Episcopatu præstitit, atque in primis, quando Theodosium Augustum dira omnia in Antiochenos seditionis perduellionis,& deiectæ,raptatęque per vrbē statuę coniugis Flacillæ Augustę reos molientem, profectus Constantinopolin oratione placauit, veniamque consternato populo impetrauit. Vita deinde Paulinus excedit, cui adhuc viuente Flauiano succeslor eligitur Euagrius. Pręcedentes Historias recensent partim Athanasius ad solitar. & Apost 2.partium Ruffinus, Socrates, Sozomenus, & Theodoritus.

Concilium Sirmiense, & Ancyranum.

SIrmiensem Synodum Baronius refert in ann. 357. alij quidam cum Dionysio Petauio anteriorem fuisse contendunt. Arianorum Conciliabulum fuit,qui cum videri Catholici, atque in Christum religiosi affectarent, damnauerunt Photinum Sirmij (quod oppidum est Pannoniæ) Episcopum, postquam à Basilio Ancyræ Episcopo in hoc cœtu disputando conuictus, non tamen conuersus fuit: fuerat olim Photinus Marcelli Ancyræ Episc. de quo mentio nobis superiùs facta,discipulus. Hæresim verò Pauli Samosateni dudum Antiochenis duabus Synodi execratam ex inferis reduxit.Christum nihil aliud quàm merum hominem esse. Damnatus pluries fuit Photinus, tùm à Catholicis

in

in Sardicensi Concilio, vt refert Epiph. hæres. 71. & in Mediolanensi primo, vt testis est Hilarius in fragmentis: tùm etiam ab Arianis in hoc Sirmiensi, vbi abdicatus Episcopatu fuit.

Aduersùs Photinum nouam Sirmienses ediderunt formulam fidei, qua Filium Dei Christum Patri secundùm substantiam profitebantur esse similem, sed eius silebant cum patre consubstantialitatem. Huic professioni quæ nihil hæreticum exprimebat, simulque Athanasij condemnationi subscripsit infœliciter Liberius Papa, qui Sirmij tunc exulabat pro Catholica, fide desiderio succumbens repetendæ pristinæ sedis, & ex eadem ęmulum suum Fęlicem Pseudo Papam deijciendi. Quod, & obtinuit per Sirmiense decretum, cui Constantius quoque Augustus consensit. De hac Liberij subscriptione agit Sozomenus, l.4. c.14.

Ea res magno Catholicis offendiculo fuit. Romam regreditur Liberius cum Arianis apertè communicans; ex aduerso Fęlix hactenùs schismaticus omnem abrupit, quam cum Arianis habuerat, societatem. Liberius hac præuaricatione cœpit esse Romano Clero, magnęque parti plebis inuisus. Fęlix autem cępit, tùm primùm pro Romano Pontifice haberi, cùm illum antea Romani omnes auersarentur. Mortuo demum Fęlice, resipiscens Liberius, & ab Arianorum consuetudine resiliens, admissus à Clero fuit Romæ consistente in legitimum Pontificem, eius itaque Pontificatus interruptus est Fęlicis nomine secundi Pontificatu, qui viuente Liberio excessit, iudicio Ecclesiæ Martyr sub Constantio. Prudentia verò, & moderatio Romani Cleri præclarè effulsit, quatenùs ex vna parte Romanos Episcopos perfida cum Arianis societate coniunctos minimè sustinuit: aliùnde verò eosdem ad meliora conuersos admisit, licèt antea lapsos, & Catholicæ causæ proditione infames, vt nimirum Ecclesiæ paci consultum esset, & schisma perniciosum anteuerteretur,

tur, haud dubiè successurum, si alios quamuis digniores sibi Episcopos præfecisset.

Verùmtamen vt est leue, atque instabile ingenium hæreticorum, eadem ipsa Sirmij Pseudo Synodus secundam recudit fidei formulam, in qua substantiæ vocem, quam paulò ante filio attribuerat expunxit. Huic verò deteriori professioni lapsu deplorabili subscripsit insignis ille Osius, hactenus strennus, & magnanimus Catholicæ professionis dux, & princeps, sed Athanasij damnationi, vt consentiret adduci nullo modo potuit. Quis humanæ infirmitatis, & inconstantiæ vicem non lugeat, non obstupescat, non contremiscat? quis hęreticorum artes, & nequitiam non perhorrescat? Magnum illum, & sanctissimum Osium inuictæ constantiæ specimen, quò tot annos orthodoxa fides aduersùs attrocissimos Arianorum insultus inuicta steterat, & inconcussa, illum verè (vti vocabatur) Synodorum patrem, qui Legatus Apostolicus duabus præfuerat œcumenicis Synodis, Nicænæ, & Sardicensi, qui tanta commendatione interfuerat, præcipuasque partes egerat in Concilijs Eliberino, Arelatensi, Neocæsariensi, Alexandrino, & Gangrensi, qui Solis instar Orientem, & Occidentem mirificæ doctrinæ sanctitatis, & prudentiæ splendore collustrauerat, qui fuerat Magni Constantini primus in fide Cathechistes, & quem ille vicissim per venerationem, & obseruantiam Patris nomine honorabat, qui symbolum fidei Nicænæ composuerat; qui ætate ferè centenarius exilium pro fidei confessione, multasque ærumnas, & verbera inuicto animi robore sustinuerat; illum, inquam, Osium fidei columnam, Ecclesiæ columen, illum tot victorijs, & trophæis insignem, flagellis tandem, & cruciatibus (vt scribunt Socrates, & Sozomenus) adegit Ariana perfidia, vt Arianæ professioni subscriberet. Refert tamen Athanasius epist. ad solitar. ipsum sub exitum vitæ suam damnasse cum Vrsacio,

&c Va-

& Valente, cæterisque Sirmiensibus societatem, & consensionem.

Dimissio Sirmij Conciliabulo alterum Ancyræ coegit eisdem ciuitatis Episcopus Basilius, qui Photinum publicè disputando conuicerat, cuique sola placuerat prima Sirmiensis professionis formula, & displicuerat secunda. In illo Ancyrano conuentu Basilius obtinuit, vt ad secundam Sirmiensem formulam his conceptam verbis: Filius per omnia similis Patri, adiungeretur secundum essentiam. Quæ formula ab Ancyranis ad Constantium Principem transmissa sic ei placuit, vt eam iusserit præualere. Hanc Hilarius refert l.6. de Synodis.

De Conciliabulis Ariminensi, Seleuciensi, & Constantinopolitano.

DE Constantio verissimè testatur Ethnicus Historicus Ammianus Marcellinus his verbis: Christianam religionem absolutam, & simplicem anili superstitione confundens, in qua scrutanda perplexius, quam componenda, excitauit dissidia plurima: quæ progressa fusiùs aluit concertatione verborum: vt cateruis antistitum, iumentis publicis vltrò citròque discurrentibus per Synodos quas appellant, dum ritum omnem ad suum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ succiderit neruos.

Vno eodemque anno trecentesimo quinquagesimo nono Constantius duas toto orbe Synodos indixit; vnam Seleuciæ in Oriente, alteram Arimini in Occidente. Conuenere Arimini trecenti quinquaginta Episcopi Catholici, vt refert Seuerus Sulpitius, & præterea octoginta Ariani, in quibus insigniores fuere Valens, Vrsacius, & Auxentius Sedis Mediolanensis inuasor pulso in exilium Dionysio. Huic interfuit Synodo Legatus Liberij Papæ, Vincentius Capuæ Episco.

scopus, eodem dudum munere perfunctus, in Nicæna; In primis institerunt Ariani, vt illa conflata Sirmij formula prævaleret, qua Filius Patri similis asserebatur nulla interposita substantiæ, multòque minùs consubstantialitatis mentione. Catholici solùm admittendum esse Nicęnum symbolum contendebant: & post varias demum concertationes sese inuicem ambæ partes disiunxerunt. Catholici Antistites Valentem, Vrsacium, Auxentium, Demophilum declaratos hæreticos de fidelium societate resecarunt.

Quia verò dirimi, ac solui Synodum Constantius vetuerat, antequàm ipse receptis Synodicis litteris, & de actis Concilij plenè informatus, atque instructus, suum patribus placitum scripto significasset: pars vtraque per deputatos viros, Synodicas ad eum scripsit, sed ab Arianis delegati Valens, & Vrsacius citatione cursus primi ad Constantium in Oriente agentem delati: præoccupato illius animo, sic illum à Catholicis abalienauerunt, vt aditum ad se Legatis Orthodoxis non permiserit: scripsit tamen ad Synodum se negotiorum fluctibus obrutum non potuisse Legatos in suum conspectum admittere: veruntamen eis mandasse, vt Adrianopoli expectarent, donec ipse ab expeditione, cui se accingebat, regressus esset.

Sic ille consultò egit, vt Orthodoxi quorum pars maior maluerat proprijs, vel Ecclesiarum expensis Arimini viuere, quàm oblato ab Imperatore commeatu frui, tanta temporis prolixitate, magnitudineque sumptuum deterriti, faciliùs cum Arianis conuenirent, aut saltem ipsorum Legati ante ipsius discessum, vt hac via possent accessum ad Principem demereri; quod & factum est lugubri sanè exitu: Legati enim Catholicæ partis eò tandem adducti sunt, vt nouæ, & omnium deterrimæ formulæ subscripserint. Cùm enim Sirmiensis altera formula Filium profiteretur per omnia Patri similem, hæc noua, cui subscripserunt tantum-

tummodò filium Patri similem profitebatur. Quę Legatorum præuaricatio non paucos ad Arianorum partes traduxit, alijs ſpem animumque deiecit, reliquos graui mœrore afflixit. Ad Taurum quoque Comitem, quem Concilio cum armatorum magna manu præfecerat, reſcripſit Conſtantius, vt patres omnes in vnum conſenſum traheret, nec ante digredi ex Concilio quemquam pateretur.

Reuerſi ad Synodum præuaricatores Legati ab Epiſcopis Catholicis communione fidelium expulſi ſunt. Hic tamen non diù perſeuerauit fidei ardor, diuerſi namque in dies tùm animi deiectione, tùm vi, tùm dolis, tùm promiſſis, tùm minis, tùm longioris moræ tædio ſuperati, ad Arianos deficiebant: qui cùm alio loco ſuos hactenùs habuiſſent conuentus, tandem ad Ariminenſem Baſilicam primariam conceſſerunt, depulſis qui pauci reſtabant Orthodoxis. Iſti etiam qui conſtantia maiori perſtiterant numero 20. Arianæ demum formulæ poſt aliquot concertationes ſubſcripſerunt. Cùm ſcilicet Valens Epiſcopus quaſi beneuolus arbiter, ſimulato pacis, & Eccleſiaſticæ vnitatis ſtudio ſuggeſſiſſet addendum, quaſi per ſummam erga aduerſarios indulgentiam, Filium non eſſe Dei creaturam, quales ſunt cæteræ creaturæ, ſimulque celerem vnà cum Tauro Comite perurſiſſet omnium qui reliqui erant, ſubſcriptionem. Fegadius, qui ab reliquis Orthodoxis quaſi conſtantiæ ſpecimen, & Concilij oraculum ſuſpiciebatur, propoſitioni Valentis acquieuit, eamque ſcripto probauit: reliqui nihil cunctati huius exemplum ſequuti ſunt, & hoc infauſto exitu dirempta eſt Synodus ſacrilega.

Poſtmodùm iſti rem ſeriùs expendentes aduerterunt à ſe impium dogma confirmatum, atque per ea verba (ſicut cæteræ creaturæ) diuinum, æternumque Verbum fuiſſe à ſeipſis incautiùs in ordinem rerum conditarum redactum: hoc ſolo diſcrimine, quòd

eas

eas propria quadam, sed tamen creata, dignitate præcellat. Quam impietatem absoluti quidem Ariani, vt erant Valens, & Vrsacius propugnabant: at Semiariani quales erant Basilius Ancyranus, & Macedonius Constantinopolitanus reijciebant, atque ad execrabiles Pauli Samosateni, Photini Sirmiensis, & Aetij sectas referebant. Semiariani enim Filium similis, cum patre essentiæ, seu substantiæ, non tamen coessentialem, seu consubstantialem profitebantur, cùm tamen absoluti Ariani Patri dissimilem Filium blasphemantes inde Anomæi dicti fuerint, vt testificatur Epiphanius.

Liberius Papa Concilium istud pro suo officio reprobauit: quò circa iterùm ab Arianis redactus est in ordinem, nemo tamen eius in locum sublectus est. Ipse verò in Romæ cœmeterijs aliquot menses delituit. Sanctus autem Gaudentius Arimini præsul, vt aduertit ablatam Orthodoxis suffragiorum libertatem, omniaque in deteriùs ruere, se clanculum è Concilio subduxit; eoque soluto regressus in propriam Ecclesiam, decreta illius iustiori decreto damnauit. Vnde in tumultu ab Arianis concitato fustibus, & lapidibus interemptus Martyr in cœlum migrauit.

Eodem anno 359. altera in Seleucia Synodus Orientalium coacta fuit 150. Episcoporum. Hilarius Pictauorum Episcopus, qui antè à Synodo Biterrensi, quam Saturninus Arelatensium Episcopus Arianus conuocauerat ob fidei constantiam depositus, in Phrygiam fuerat à Constantio relegatus, nihilominùs à præfecto imperiali ad Seleuciæ Synodum fuit inuitatus. Quò ille cum paucis Catholicis accessit, fidemque consubstantialitatis strenuè, intrepidèque in medio Arianorum propugnauit. Eadem Pseudo-Synodo inter ipsos hæreticos grauiter decertatum est. Semiariani enim absolutos Arianos damnationis sententia perculerunt, & eorum præcipuum ducem Acacium Cæsareæ

Palęstinę præsulem, aliosque eiusdem professionis Episcopos eiecerunt.

Intereà Constantinopolim Constantius ex Orientali expeditione reuertit: eum primus conuenit Acacius, quem Baronius suspicatur, eum ipsum fuisse Presbyterum, qui Constantino Magno à Constantia sorore, quę Licinio nupserat, commendatus fuerat, quique Constantini testamentum sibi ab eodem depositum reddidit Constantio: qua ex re pręcipuam, & singularem huius gratiam demeruit, quique Arianum eidem virus afflauit. Humanissimè igitur à Constantio exceptus est, cuius etiam animum aduersùs Seleuciense Conciliabulum exasperauit, suasitque, vt Constantinopoli nouam indiceret Synodum, qua reprobaretur Seleuciensis. Hic se prodit Constantij inconstantia, & commune hęreticorum ingenium, qui circumferuntur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, vt dicit Apostolus Ephes. 4. Idemque scribit tit. 3. hęreticum delinquere, cum sit proprio iudicio condemnatus: significans eum sibi contradicere, & mox reprobare, quæ paulò ante probauerit. Cùm enim Constantius primã Conciliabuli Antiocheni formulam à Basilio Ancyrano procusam, & Synodo mox Ancyrana comprobatam pręualere iussisset, qua Filius Deo Genitori secundùm substantiam similis prædicabatur, & hac ex causa Semiariani in Seluciensi Concil. Arianos absolutos dissimilitudinis Filij à Patre suo assertores supplantauerint, nunc sibi dissimilis Constantius ab Acacio delusus his vltimis fauet.

Constantij ergo mandato Constantinopolim conuenere quinquaginta delecti Episcopi, qui nouam ab Acacio conflatam formulam probauerunt, quæ nona recensetur à Socrate inter Arianæ professionis formulas: cum tamen Catholici vnicam semper Nicænam professionem complexi sint. Hac itaque Synodo ab Acacianis depositi, & communione exclusi sunt Basilius

An-

Ancyræ Episcopus, & Macedonis Constantinopolis, Eleusius Cyzici, Eustathius Sebastæ, alijque Episcopi Semiariani. Aetius quoque ex Syria Presbyter nonnullorum criminum insimulatus, nouorumque dogmatum auctor de gradu Sacerdotij deiectus est, etiamsi esset Acacianus, & absolutus Arianus. Ex orthodoxis depositus ista Pseudo-Synodo fuit Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, cuius in sedem Herennius Arianus promotus est.

Hilarius Pictauiensis dimisso Seleuciano Conciliabulo, Arianos Constantinopolim vsque prosequutus, vt in ipsa Principis hæretici aula trophæum Christi victor magnanimus erigeret, tres supplices libellos obtulit Imperatori, vt sibi liceret eo præsente de fide cum Arianis disputare. Scriptos etiam aduersùs Arianam heresim libros Constantio offerre non formidauit: vnũ ex duobus futurum sperans, vt vel Constantius tandem alijque Ariani veritate fidei perspecta conuincerentur, aut ipse graues pro fide pateretur ærumnas, aut etiam morte afficeretur. Sed neutrius compos voti fuit. Cùm enim eius inuictam virtutem, & elòquentiam pertimescerent aduersarij, ne Orientem vbi præualebat Arianismus Hilarius commoueret vlteriùs, Constantio persuaserunt, vt ipsum in suam Pictauiensem Ecclesiam remitteret, vt scribit Sulpicius post Hieronymum.

Hoc eodem anno propter constantem Nicęnæ fidei professionem proscripti dudum sancti Episcopi Paulinus Treuirorum, & Rodanius Tolosatum confessionis laudem Martyrij gloria cumularunt, per multa incommoda vita functi in exilio.

Macedonius postquàm depositus Constantinopoli fuit, nouam inuexit aduersùs Spiritum Sanctum hæresim, cui diuinitatem impiè abrogabat: & cùm Filium Patri secundùm diuinam substantiam esse similem prędicaret, spiritu tamen, & substantia dissimilem, ac

vtrique longè inferiorem, quinimò vtrique subditum, ac seruum sacrilego dogmate asseuerabat. Quam hęresim ipsius sodales Basilius Ancyranus, Eusebius Cyzicenus, & Eunomius propugnarunt, & propagauerunt.

Acaciani verò postquam depulso Macedonio Eudoxium, qui erat Antiochiæ Episcopus in Sede Constantinopolitana collocarunt, in Eudoxij quoque vacuam sedem Meletium promouerunt, & Meletio paulò post exauthorato, Euzoium suffecerunt: quam historiam superiùs prosequuti sumus. Hoc tamen addendum, in Antiochena vltima Synodo Arianorum à Constantio coacta, qua & Meletius depositus est, & Euzoius intrusus, Acacium decimam conflauisse formulam Arianæ professionis, qua Filius Patri suo ἀνόμοιος dissimilis asserebatur: vnde, & Anomæorum nomen Acacianis hęsit. Hæc testatur Socrates, l.2. c.35. Ista contigerunt anno Chr. 360. At sequenti anno Constantius Imperator vita excessit Antiochiæ, ab Euzoio paucis ante mortem diebus baptizatus.

Synodus Laodicana.

COacta fuit Laodicææ in Prouincia Phrygiæ Pacatianæ, vt ex ipsa Synodi epigraphe constat. Est autem Laodicæa vna septem Ecclesiarum Asiæ, quarum enumeratio legitur in Ioannis Apocalypsi; mentio quoque fit eiusdem ciuitatis Coloss. vlt.

Conijcio celebratam fuisse hanc Synodum sub Liberij Pontificatu, dum esset Iulianus Romanorum Imperator. Nec enim subscribendum duco Baronij sententiæ in appendice ad Annalium tom. 4. quem sequitur Seuerinus Binius, alijque quorum sententiam minus solidis argumentis fulciri deprehendo. Eorum præcipuum, & in specie solidiùs argumentum illud est, quia Nicænum Concilium teste Hieronymo præfat. in lib. Iudith, iudicauit hunc ipsum librum Iudith esse canonicæ, ac diuinę auctoritatis. Inferunt itaque

que, Laodicænam Synodum esse procul dubio antiquiorem Nicæna, quatenùs Laodicæna non collocat in scripturæ sacræ Catalogo lib. Iudith, quem tamen collocasset, si post Nicænæ Synodi declarationem coacta fuisset, Totum hoc argumentum nititur illo vnico Hieronymi testimonio, quod tamen Hieronymus non vnico sed pluribus euertit testimonijs oppositis: etenim negat in prologo Galeato lib. Iudith esse hagiographum, sed asserit esse apocryphum perinde, ac librum quem commemorat pastoris. Idemq; expungit ex Scripturis diuinis lib. Iudith, ad cap. 1. Aggæi, quod idem repetit epist. 11. ad Furiam. Addo denique quartum his conforme Hieronymi eiusdem testimonium, quo non solùm suam aperit de lib. Iudith sententiam, sed eam insuper vniuersę attribuit Ecclesiæ, ep. 115. his verbis: *Iudith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter canonicas scripturas non recipit*. An igitur quod de Concilio Laodicæno concludit, idem & quidem fotiori argumento propter toties multiplicatum Hieronymi testimonium concludet Baronius antiquiorem esse Hieronymum NicęnoConcilio? nec tantùm Hieronymum, sed etiam Gregorium Nazianzenum, Ruffinum, & Athanasium, qui iuuenis, & Diaconus ab Episcopo suo Alexandro fuit in Nicænum concessum introductus ad disputandum, ob eius perspectum ingenij acumen? Hic verò in synopsi scripta post Concilium, libros Iudith, Tobiæ, Sapientię, & Ecclesiastici disertè declarat, minimè canonicos esse aut diuinos: additque hac de causa non legi fidelibus in Ecclesia, sed cathecumenis dumtaxat.

Quis verò iudicet ita scripturum Athanasium, postquàm Synodo Nicęnę interfuit, si illa librum Iudith inter sacros reposuisset? Nazianzenus verò in suo de scripturis veris, & germanis carmine non recenset in illarum serie memoratos libros, neq; etiam Machabęorum, quin imò neque Ioannis Apocalypsim: quin

etiam iſta ſubiungit εἰδὲ τούτων ἐκτὸς, οὐκ ἐν γνησίοις. Si quis proferatur alius ab his recenſitis liber, non eſt germanus. Ruffinus pariter in ſymbol. Apoſt. librum Iudith cum alijs quibuſdam de ſacrorum librorum Catalogo excludit, collocatque inter Eccleſiaſticos libros, quos carere dicit diuinæ fidei certitudine, atque auctoritate. Et tamen Athanaſium, Nazianzenum, Hieronymum, Ruffinum nemo inficias ierit ſcripſiſſe poſt Nicænam Synodum. His adde neque ſtudioſiſſimè conquiſita olìm per Dalmatium Cyzici Epiſcopum Nicænæ Synodi acta quidquam de libro Iudith, vel de diuinorum librorum Catalogo prodidiſſe.

Quin etiam cùm Laodiceni Concilij 7. canon meminerit hęreticorum Photinianorum, qui non niſi poſt Synodum Nicænam exorti ſunt, fatendum omninò eſt Laodicæna comitia Nicænis eſſe recentiora. Scio, aliquos cauillari, quòd huius can. 2. translatio (quę eſt Iſidori Mercatoris) Photinianos haud exprimat: ſed Photinianos exprimit 1. translatio, quæ eſt Dionyſij Exigui, qui conſenſu omnium eruditorum eſt antiquior; & cuius verſio multo præ Iſidoriana fidelior, & exactior eſt. Et inſuper omnia quotquot hactenùs legi potuerunt archetypa Græca Photinianos exprimunt. Quis porrò neget maiorem habendam fidem Græcis exemplaribus omnibus quibus eruditiſſimus, & antiquiſſimus translator aſtipulatur, quàm Iſidori translationi, quam multis paſſim ſcatere mendis nemo Græcę præſertim doctus ignorat? At illi denuò cauillantur, haud eſſe credibile fuiſſe à Laodicænis Patribus approbatū, aut receptum Photinianorum baptiſmum, quem tamen, vt nullum, & inualidum reijcit Concilium 2. Arelatenſe can. 16. At percontari libet vndenam iſti colligant in hoc Laodicæno can. 7. approbari Photinianorum Baptiſmum; ibi enim de Baptiſmo nullum eſt verbum, ſed de hæreſi abiuranda, dèque inſtructione circa res fidei, & de chriſmatione ad ſacramentum vti autu-

mno

mino Confirmationis. Baptismi tamen præcessionem supponit etiam in ipsa Catholica Ecclesia collati, saltem quod attinet ad cathecumenos conuersos, quorum in hoc ipso Laodicæno canone mentio præcessit: cùm esset illorum temporum consuetudo, vt plerique Baptismum differrent, etiam ad exitum vitæ. Itaque haud facilè quis mihi persuaserit, ad hunc respexisse canonem Basilium Magnum, dum scribens ad Amphilochium c.1. ait nonnullis Asiaticis visum fuisse, vt Catharorum, siue Nouatianorum Baptismus approbaretur, sed potiùs ad canonem 8. Synodi Nicææ (quæ est in Asia ciuitas) respexerit, quo disertè decernitur, vt Cathari, qui ad Catholicam fidem conuertuntur, recipiantur etiam cum gradu, & sacris Ordinibus, quos in hæresi susceperant. Cur enim minoris Synodi canonem, nihil eiusmodi exprimentem allegaret, omisso Synodi œcumenicæ canone, qui rem perspicuè definiuerat? Stet igitur pristino suo loco, quem in omnibus Veteribus Conciliorum editionibus Concilium Laodicęnum occupabat post Nicænum ipsum: qui locus etiam eidem Laodicęno assignatur in decreto c. prima adnotatio dist. 16. nec inde dimoueatur, neque causa detur querelæ de termino moto.

Canon Laodicęnus primus communione ad aliquod tempus illos suspendit, qui secundas nuptias inierint: eisque preces, & ieiunium præscribit, antequàm eis permittatur ad sacram communionem accedere. His planè similia statuit Concilium Nęocæsariense can. 3. ad quem hic respicitur per hæc Laodicæni verba κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα. Secundum Ecclesiasticam regulam. Et Basilius in suis ad Amphilochium canonibus idem decernit. Quin imò trigamos ad Eucharisticam communionem vix admittit post quinquennium exactè in pęnitentia transactum: Adeò districtè primitiua Ecclesia vitæ puritatem, & morum munditiem exigebat accessuris ad sacratissimam domini mensam.

Can. Laodicęnus secundus sancit ad communionem admittendos esse pœnitentes, postquā delicta confessi sunt, eisque iniunctum pœnalis satisfactionis tempus expleuere, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος. Secundum proportionem delicti. Quo canone impietas nouatorum circa pœnitentiam refellitur. Meminit enim confessionis, & conuersionis, ac detestationis peccatorum, & his congruentis satisfactionis, quam vult adimpleri antequàm pœnitenti detur ad Eucharistiam accessus. Conformatur Laodicæno Concilio Tridentinum quatenus decernit sess. 14. cap. octauo, vt satisfactio iniungatur pro qualitate Criminum. Canon 6. hęreticis Ecclesiæ ingressum interdicit: Sed ijsdem necnon Iudæis, & Gentilibus permittitur à Carthaginensi Concilio 4. can. 84. intra Ecclesiam versari, & Verbum Dei audire usque ad cathecumenorum missam.

Can. 10. decernit non debere Catholicos suis permittere liberis connubia indiscriminatim cum hæreticis. Cuius sanctionis desumenda ratio est non solùm ex odio hæreticę prauitatis, aut ex periculo peruersionis circa fidem, sed etiam ex profanatione Christiani coniugii, quod vnum est ex Ecclesiæ sacramentis. Huic similem sanxit canonem decimum quartum Synodus Chalcedonensis. Vox tamen indiscriminatim ἀδιαφόρως, quam habet canon iste Laodicænus, innuere videtur, posse aliquando nuptias permitti cum hæreticis, vbi grauis subest, atque rationabilis causa. Eòdem pariter collimant, & eandem sanctionem iterant Canon Laodicænus trigesimus primus, & Agathensis 67. à Gratiano quoque in decreto insertus, c. non oportet cum omnibus, & c. caue 28. quęst. 1.

Canon Laodicænus 13. non permittit populo electionem eorum, qui ad sacrum altaris ministerium applicandi sunt. Probatum inuictis testimonijs fuit superiùs ad Nicænum canonem quartum, ad Episcoporum electionem admissa olim fuisse plebis suffragia. Secus tamen

tamen fieri solitum fuit circa minorum sacerdotum, & inferiorum Ecclesiæ Ministrorum electionem, vt ex isto canone decimotertio perspicuum fit. Populi quidem testimonium de vita, & moribus ordinandi requirebatur. Iuxta illud primæ Timoth. 3. *Oportet illum, & testimonium habere bonum ab ijs qui foris sunt.* Quin imò nonnumquam populus ipse aliquem optimè meritum proponebat, & postulabat ordinari: Testatur enim Paulinus epistola 45. se Barcinone in Hispania fuisse ab Episcopo Lampio initiatum clero, & sacratum ad illius populi postulationem. Item refert Aug. epist. 225. fuisse Pinianum ab Hypponensi populo instanter postulatum, vt ad clerum promoueretur. Insuper (ne quid huc pertinens omittatur) actuum Apostol. 1. non soli Apostoli, sed tota Ecclesia Mathiam elegit, & Ioseph Barsabam, vt ex eis vnus assumeretur. Et Act. 6. credentium conuocata multitudo septem diaconos elegit. Verùm ad illud primum caput testatur Chrysostomus Petrum potuisse quidem per seipsum meritò eligere, sed maluisse per modestiam, & prudentiam vniuersæ Ecclesiæ gratificari. Postulationes autem, quæ fiebant Episcopis à populo nihil habuisse præter supplicationes: neque ius vllum, aut obligationem induxisse certum est.

Diatriba de Eulogijs ad Laodicenum Canonem XIV.

CAnon 14. *Ne sancta instar Eulogiarum in festo Paschæ in alias Paracias transmittantur.* Ratio Canonis est, quia cùm diebus Paschalibus fideles Eucharistiam omnes sumerent, non alio Symbolo sacræ Societatis opus erat illis. Per Eucharistiam quippè, *vnus panis, & vnum corpus, multi sumus omnes, qui de vno pane, & de vno Calice participamus*, vt ait Apost. 1. Corinth. 10. Eulogiarum distributio fieri solebat, nunc intra Ecclesiam, nunc verò intra priuatas fidelium ædes ad

quos

quos deferebantur: sæpè numero etiam fideles priuatim ad amicos procul distantes transmittebant, vt mutuæ pietatis, & sacræ charitatis Symbola, quas penes se habebant eulogias, seu benedictiones. Exempla supperunt in epist. Aug. 31.34.35. & in epist. 1. Paulini ad Seuerum.

Cathecumenis aliquando datæ sunt Eulogiæ diebus Paschæ, hoc respectu. quia Eucharistiæ non communicabant. Sed hoc fieri deinceps prohibuit Concilium Carthaginense tertium Can. 5. His verbis: *Placuit vt per solemnissimos Paschales dies Sacramentum Cathecumenis non detur nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies Sacramenta non mutant, nec Cathecumenis oportet mutare*. Quo loco nomen Sacramenti latiore significatu vsurpatur pro quibuslibet mysticis signis, vt erant panes Eulogiarum, sal benedictum. Huc pertinet Augustini locus l.2. de peccatorum meritis cap.26. *& quod accipiunt* (loquitur autem ibi de Cathecumenis) *quamuis non sit Corpus Christi, sanctum est tamen & sanctius, quàm cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum est*. Similiter Theophilus Alexandrinus canon.8. decernit oblatorum ad altare (hoc est panis, & vini) minimè participes esse debere Cathecumenos, sed Clericos, & populum fidelem.

Eulogiarum nomen commune est particulis Azymi, quæ à Sacerdote, & Diacono Clericis, populoque fideli tribuebantur, simulque particulis fermentati panis, quas ex vsu Occidentalium Ecclesiarum Episcopi ad Baptismalium Ecclesiarum sacerdotes transmittebant. Quod genus Eulogiæ vulgò fermentum dicebatur. Huius auctor, ac institutor fermenti ab Anastasio memoratur Melchiades in ipsius vita. Meminit quoque fermenti Innocentius I. rescribens ad Decentium Episcopum Eug. vbi num....cap.5. At verò Eulogiarum ex Azymo pane oblationum sacrificio incruento destinatarum, quarum pars separabatur ad diuinam, & my-

myſticam in altari conſecrationem, reliquum verò Eulogiarum, ſeu benedictionum nomine inter fideles diſtribuebatur finita Miſſa, qui Euchariſtiam non ſumpſerant, vetuſtior eſt, quam fermenti inſtitutio. De priore illa extat Pij Papæ I. Canon his verbis: *Vt de oblationibus, quæ offeruntur à populo, & de conſecrationibus quæ ſuperſunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad Eccleſiam, vel certè de ſuis, Presbyter conuenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & conuenienti, vt poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias hoc eſt, panem benedictum omni die dominico, & diebus feſtis exinde accipiant, quæ cum benedictione prius faciat.* Hæc Pius Papa. Hic vſus viget etiam nunc apud Græcos finita Miſſa, & in vſu eſt apud Græcorum Eccleſiam tituli S. Athanaſij in Romana Ciuitate.

Idem porrò ritus oblationum, ex quibus ſacra mox Euchariſtia conficienda erat, confirmatur iſta Cypriani Carthaginenſis querela lib. de opere, & de eleemoſ. *Locuples, & diues es, & dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omninò non reſpicis, quæ in dominicum ſine ſacrificio venis, quæ in partem de ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis,* Similem renouat querelam Auguſt. ſerm. 215. de temp. *Oblationes quæ in altari conſecrentur, offere: erubeſcere debet homo idoneus, ſi de aliena oblatione communicat.* Eandem materiam idem ſermone ſequenti proſequitur Auguſtinus. Hæc ad plenam Eulogiarum notitiam.

Proſequutio Laodicanorum Canonum.

CAnon Laodicænus 15. declarat non alijs licere intra Eccleſiam canere, quàm canonicis cantoribus, qui ambonem conſcendunt, & de membranis legunt. *πλέον τοῦ κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων.* Vbi hoc obſerua denomi-

minationem Canonicorum fuiſſe olìm Eccleſiæ cantoribus aſcriptam. De cantoribus, ſeu Pſalmiſtis conſulito inferiùs can. 10. Carthaginenſis Concilij 4. Quàm ſunt ergo veteris Eccleſiæ diſciplinæ diſſentanei Caluiniſtarum profani conuentus, in quibus Laici omnes viri, & fœminæ promiſcuè cantant.

Hìc verò obſeruandæ ſunt accuratiùs hæ Synodi voces τῶν κανονικῶν ψαλτῶν. Canonicorum Cantorum. Et hoc ſciendum Canonem non tantùm ſignificaſſe regulam, ſed prætereà catalogum Eccleſiaſticum, ac indicem non modò ſacrorum librorum, qui ex hoc dicantur Canonici, at etiam Clericorum Eccleſiæ, miniſterio addictorum, & de ſportulis, ac oblationibus Eccleſiæ participantium. Vnde & canonicorum nomen ad nos dimanauit, non verò à canone, ſeu regula Sancti Auguſtini, vt quidam imaginantur. Hæc enim vocis acceptio multò antiquiùs vſurpata eſt, tùm ex hoc Laodicæno canone, tùm ex alijs Canonibus veterum Conciliorum facilè probamus. In primis namque ſic ait Nicæni Concilij canon 16. πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι. Sacerdotes, aut Diaconi, aut generatim quicumque ſunt in canone recenſiti. Et inſequens canon 17. de Clericis ita loquitur πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι, ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκερδίαν διώκοντες. Plerique in canone recenſiti, auaritiam, & turpe lucrum ſectantes. Prætereà Synodus Antiochena, can. 2. εἰ δέ φανείη τὶς τῶν Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων. ἢ διακόνων, ἢ τὶς τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, ſi quis deprehenſus fuerit Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut alius; qui de canone ſit cum excommunicatis communicans. Canon etiam Antiochenus 6. ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν κανόνι, idem ſit decretum circa, Laicos, Sacerdotes, & Diaconos, & omnium qui de canone ſunt eiuſdem Synodi canon 11. ἤ τὶς Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος, ſi quis Sacerdos, vel Diaconus, aut ge-

generatim quis de canone . Chalcedonense porrò Concilium damnans simoniacam in Clero promotionem , canon.2. *εἴ τις Ἐπίσκοπος προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν ἢ οἰκονόμον , ἢ ἔκδικον , ἢ προσμονάριον , ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος* , si quis Episcopus per pecunias promoueat vel œconomum, vel defensorem, vel mansionarium , vel omninò aliquem, qui sit in canone . Illa quoque liturgiæ pars , in qua Sanctorum conscripta nomina pronunciantur , quorum opem Sancta Ecclesia antè, & pòst mysticam consecrationem inuocat ex antiqua denominatione canon dici solet, voxque ipsa canonizandi ortum inde habere videtur , vel quia in Missę canone nomen addebatur eius , quem Ecclesia vindicabat , vt loquitur Optatus in lib. 1. aduersùs Parmenianum,hoc est Sanctorum numero recenter ascribebat ; vel quia sanctus defunctus , cuius publicè colendi , & inuocandi noua per Ecclesiam potestas fiebat, canoni, hoc est, Sanctorum Catalogo inscribebatur , vt nullus publico cultu honoraretur, aut inuocaretur, qui non publico illo albo esset inscriptus . Cæterùm vt ad catalogum Clericorum singulis olim Ecclesijs addictorum regrediar, is innuitur à Sancto Cypriano in epist.35. monente fuisse à se Numidicum inscriptum Presbyterorum Carthaginensium numero , vt deinceps sedeat in Clero . Eius insuper meminere canones Apostolorum 17. & 51. sub nomine *καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ* catalogi sacri . Et Basilius Magnus in epistola canonica ad Chorepiscopos sub nomine *ἀναγραφῆς* inscriptionis . Præterea Concilium Agathense can.2. sub vocabulo matriculæ . Sydonius quoque Apollinaris l.6. epist.8. sub voce Albi , *nomen* (inquit) *Lectorum albus nuper excepit*. Porrò ex Albo Clericorum delebantur Clerici contumaces, depositi,excommunicati, aut sceleris conuicti, vt liquet ex citato canone Agathensi, & ex Augustini epist.137. de Bonifacio Sacerdote criminis accusato . Clerici quoque ad ordines expetiti , & rogati , non inserebantur

Ca-

Canoni seu cathalogo ministrorum illius, in qua ordinabantur Ecclesię, nisi se inseri consentirent, vt constat ex Paulini epist. 6. & 45. Hac testimonia ad probationem Canonis sufficiant.

Canon 19. decernit: *Vt finitis Episcoporum homilijs Cathecumeni separatim orent. Deinde egrediantur: His digressis orent pœnitentes, & subinde secedant: His exactis fideles ter orent, primam silentio, secundam, & tertiam orationem voce pronuncient. Deinde omnes sibi inuicem pacem dent, & sic sacra fiat oblatio.* Decernit demùm *solis fas esse Ministris altaris ad altare accedere, solisque ibi communicare.*

Obserua Cathecumenorum duplex olìm in Ecclesia genus, auditorum, & competentium. Primi quidem verbum Dei intra Ecclesiam audiebant, & Christiani esse desiderabant, sed ad Baptismum suscipiendum nondum nomen dederant. Secundi autem nomen ad hoc dederant, ideòque ad Baptismum instituebantur aliquot ante Pascha, vel Pentecosten hebdomadis, & preces in Ecclesia super ipsis fundebantur. De his loquitur August. lib. de cura pro mortuis cap. 12. *Pascha*, inquit, *appropinquabat, dedit nomen inter competentes*. Et eius sermo de temp. 116. ad competentes. Eosdem Leo Papa epist. 4. & Ordo Romanus vocant Electos.

Obserua illam post tres fidelium orationes dari solitam pacem fuisse olìm per mutua oscula exhibitam, vt perhibet Iustinus Martyr apol. 2. *Nos inuicem*, ait, *osculo salutamus* φιλήματι ἀσπαζόμεθα *finis orationibus*. Et Dionysius Eccles. Hierarch. cap. 4. Cyrillus Hierosolymitanus Cathec. Mystag. 5. Chrysostomus homil. 30. in 2. Cor. 13. & Augustin. serm. 83. de diuersis sic dicens: *Post orationem dominicam quam accepistis, & reddidistis, dicitur pax vobiscum, & osculantur se inuicem Christiani in osculo sancto, quod est signum pacis, si quod ostendunt labia fiat in conscientia: idest sicut labia tua ad labia fratris tui accedunt, sic cor tuum à corde illius non recedat*. Huc pertinet illud Apostoli sæpiùs repetitum: *Salutate inuicem*

cem in osculo sancto. Roman.6 v. 16. 2. Cor. 13. v. 12. Thessal. 5. v. 26. Nec verò id fiebat inter diuersos sexus, cum certum sit fœminas intra Ecclesiam fuisse muro intermedio à viris seiunctas. Pacem dabant Sacerdotes primùm Episcopo, deinde ipsi inter se inuicem, ac demùm Laici Laicis vicissim, vt statuit Canon iste 19.

Canon 20. vetat Diaconis sedere præsente Presbytero, nisi hic iubeat: vult tamen Diaconum ab inferioribus Clericis honorari. Synodus quoque Nicæna, vt supra vidimus, prohibet sedere Diaconos inter Presbyteros. Vide inferiùs huc pertinentem Canonem 34. Concilij Carthaginensis quarti cum nostris ad eumdem obseruationibus. Canon 21. Subdiaconis vetat in Diacono manere, aut sacra vasa contingere. Cui tamen aduersari videtur in 1. Concilij Carthaginensis 4. Canon 5. statuens, vt qui Subdiaconus ordinatur calicem vacuum, patenamque vacuam sumat de manibus Episcopi. Deinde Concilium Bracarense citatum in decreto c.non liceat, dist.23. interdicit inferioribus Clericis vasa sacra deferre nisi Subdiaconis. Sed distinguendum cum Theodoro Balsamone Subdiaconis inhiberi sacrorum vasorum contrectationem, dum diuina Sacramenta continent, non item si vacua sint, quin imò contrectationem horum esse de eorum officio.

Canones 22. & 23. ministrum ὑπηρέτην, hoc est Subdiaconum, & inferiores Clericos negant gestare posse orarium: quæ vox orarij Græcis passim, Latinisque vsitata stolam, quam nunc vocamus, significat. Huius non raró mentio est in liturgia Chrysostomi, vbi stola nunc dicitur ὠράριον nunc ἐπιτραχήλιον, quod sonat collo super iniectum. Et quartum Toletanum Concilium citatum in c. orarium, dist.25. sic decernit: *Vnum orarium oportet Leuitam in sinistro humero gestare, propter quod orat, dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditiùs*

tiùs ad Ministerium sacerdotale discurrat. Aliquando etiam orarium significat linteum, quo fideles etiam laici sacratissimam Eucharistiam inuolutam priuatim asseruabant, quod dominicale quoque vocabatur. Scribitque Ambrosium in obitum Satyri fratris sui, eum, cùm esset Cathecumenus, in grauissimo naufragij, vitæque periculo constitutum, ne vacuus mysterij è vita discederet, diuinum ab illis, qui erant mysterijs initiati, petiuisse Sacramentum, & ipsum sibi ad collum alligari fecisse orario inuolutum, seque mox in medios fluctus præcipitem dedisse: sed insigni miraculo fuisse ad littus delatum incolumem.

Canon 24. omnibus clericis Cauponarum ingressum interdicit. Habetur in c. non oportet distinct. 44. cui conformis est Canon Apostolorum 53. *Si quis Clericus in caupona comedens deprehensus fuerit, segregetur, præterquam si in via propter necessitatem diuerterit in publicum hospitium.* Conferenti Canones Laodicænos cum illis, qui nomine Apostolorum inscribuntur, liquidò apparet, magnam eorum partem vel ex Laodicænis in Apostolicos, vel ex Apostolicis in Laodicænos esse deriuatam.

Canon 28. *Non oportet* (ait) *in dominicis locis, seu Ecclesijs agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere.* Agape conuiuium erat inter fideles in Ecclesia solitum exhiberi post sacra peracta mysteria, iam inde à nascentis Ecclesiæ primordijs vsitatum. Huius meminit Apostolus 1. ad Cor. 11. & Iudas in canonica epistola his verbis: *Hi sunt in epulis* (Græcè legitur ἐν ταῖς ἀγάπαις in Agapis) *maculæ conuiuantes sine timore.* Ritum Agaparum describit Chrysostomus homil. 27. in principium ad 1. ad Cor. 11. *Satis*, inquit, *diebus mensas faciebant communes, & peracta Synaxi post Sacramentorum communionem inibant conuiuium, diuitibus quidem cibos suppeditantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter vescentibus.* Ita Chrysostomus: meminit insuper

Ter-

Tertullianus in apolegetico: *Cœna nostra de nomine suo rationem sui ostendit: vocatur enim ἀγάπη, quod est apud Græcos dilectio: quantiscumque sumptibus constet, Lucrum est pietatis nomine facere sumptum, si quidem inopes refrigerio isto iuuamus*. Synodus Gaugrensis can. 11. Anathema intorquet in eos, qui agapas ita despiciunt, vt in eis interuenire nolint, idque statuit occasione Eustathianorum hæreticorum, de quibus ad id Concilium supra egimus. Quia tamen ex aduerso graues se in agapas insinuabant abusus, quales ipsi etiam coarguunt Apostoli Paulus, & Iudas, ideò Laodicæni Patres agapas intra Ecclesiam fieri vetant. Eiusmodi etiam in Ecclesijs conuictus Ambrosio impensè displicuisse refert Augustinus lib. 3. confess. c. 2.

Can. 29. celebrari prohibet sabbatum ritu Iudaico, præcipitque diei dominici celebrationem. Dies dominicus celebratur loco Sabbati ex Apostolica institutione 1. Cor. 16. *Per vnam Sabbati vnusquisque vestrum apud se seponat*, &c. & vocatur dominica dies Apocal. 1. v. 10. in honorem scilicet, & cultum Dominicæ Resurrectionis.

Can. 35. prohibet relicta Dei Ecclesia nominare Angelos, vel congregationes facere. Angelos, hic intellige malos, & desertores, quos varijs nominibus designare, & inuocare solebãt hæretici sectatores Saturnini, Basilidis, Ebionis Apellis, & similium ex Simonis magi colluuie prodeuntium, quorũ meminere Irenæus, Tertull. Epiphanius. Hoc ipsum confirmat, qui sequitur can. 36. interdicens magiam, incantationes, & phylacteria, seu amuleta, nimirum magica, & præstigiosa, Canon 48. *Oportet eos, qui illuminantur post Baptismum super cœlesti Chrismate vngi, & esse regni Christi participes*. Duplex solebat olim, vti & nunc in Baptismo adhiberi vnctio. Nam Baptismum præcedebat vnctio ex oleo Cathecumenorum, sequebatur verò post Baptismum vnctio Chrismatis: cuius meminere Clemens Papa lib. 3.

Apost.constit.c.16.& 17.Dionysius hier.ecclesf.c.2.Cyprianus epist.70.ad Ian. Tertull.de Baptis.c.7. Exinde, inquit,egressi de lauacro perungimur. Iustinus q. 137. Cyrillus Hierosolymitanus catech. Mystag.2.& 3.Ambrosius l.2.de sacram.c.7.August.ser.206. de temp. Synodus prima Arausicana can. 1. de sacri verò Chrismatis per Christum instit. & vsu.Scribit Fabianus Papa,& Martyr epist. ad Episcopos Orient. memorat optatus lib. 3. contra Parmenianum vitream Chrismatis sacri ampullam è sublimi fenestra in subiecta saxa proiectā à Donastis per miraculum seruatam fuisse illæsam.Vnctio porrò ex oleo Cathecumenorum, quæ Baptismo præmittebatur, fiebat quidem apud Latinos in capite,& in pectore baptizandi, vt ex Ambrosio notat Pamelius ad Tertullianum de Baptismo initio libri, vel etiam in pectore,& scapulis, vt habet liber Theodulphi Aurelianensis de ordine Baptismi c. 10. At verò apud Græcos vnctio ista fiebat à Sacerdote per totum eius, qui baptizandus erat, corpus. Id enim disertè tradunt Dionysius Eccl.hier.cap.2. Cyrillus Catech. Mystag.2. & Chrysostomus hom. 6. in epistolam ad Colossenses. Quæ causa fuit vt Canon Presbyter cui demandatum fuerat baptizandi officium, sibi metuens ex libidinis sensu, quo inuitus tamen, & omni conatu renitens afficiebatur, quando mulieres ante baptismum oleo perungebat, fugam in desertum capessiuerit, vnde tamen reuocatus fuit apparente sibi Ioanne Baptista, & concupiscentię affectum resecante,adeò vt paulò pòst Persicam fœminam insignis pulchritudinis, cuius præsertim metu se fuga subduxerat, absque vllo eiusmodi sensu perunxerit,adeò vt nec sexum ipsum penitus aduerterit, vt testificatur Sophronius c. 3. His adductus Rainaldus Theophilus in tractatu de vetita clericis cum fœminis conuersatione persuasum quidem habet mulieres perinde, ac viros olim toto corpore inungi solitas ad ipsam immediatè cutem, sed tamen obuiam

itum

itum oculorum illecebris interposito oppanso aliquo linteo. Adiungo, quòd non minùs decebat, obuiàm quoque itum tactus illecebris obuoluta pluribus ex panno, aut lino inuolucris ministri manu.

Canon 49. statuit: *Ne panis in quadragesima offeratur nisi Sabbatis, & Dominicis diebus.* Similiter Synodus in Trullo Quinisexta can. 52. constituit vt tota quadragesima, exceptis Sabbatis, & Dominicis, & Annunciationis festo, non alia celebretur Liturgia, nisi Præsanctificatorum *προηγιασμένων*, quę ibi Balsamon interpretatur oblationem sacrificij diebus anteactis celebrati quemadmodum apud Latinos fieri mos est magnę Parasceues die. Idemque istam canonis rationem profert, quia sacrificium lætitiæ solemnis est indicium, ideòque non conueniens cum mœstitia ieiuniorum, & pœnitentiæ.

Aliqui tamen de Eulogijs non de sacrificio canonem istum 49. exponere malunt, conijcientes ideò in quadragesima Eulogias panis prohiberi, ne per earum comestionem soluatur ieiunij rigor, exceptis Dominicis, & Sabbathis, quibus apud Græcos vacat ieiunium: sed intelligendum esse locum de pane Eucharistico, tùm alia suadent argumenta, tùm illud quod sumitur ex Ecclesiastico verbi *προσφέρειν* significato, quo vtitur iste Canon. Similiter enim Nicænus canon 14. negat Diaconos potestatem habere *τȣ̃ προσφέρειν*, sed solos Sacerdotes. Canon etiam Nicænus 12. eos qui in pœnitentium classe versabantur, quæ *σύςασις* consistentia dicebatur, solaque priuabantur Eucharistiæ communione dicit *κοινωμεῖν ἄςευ προσφορᾶς*, communicare in reliquis, præterquàm in sacra diuini altaris, seu sacrificij oblatione. Laodicænus item canon 58. non permittit, in priuatis domibus sacra offerri mysteria, *ȣ̓ δεῖ ἐν ταῖς οἴκοις* ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ *γίνεϑαι παρὰ Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων*, vt alia innumera sanctorum Patrum loca Grecę istius vocis in Ecclesia veteri notionis pro ipso Sacrificio prætermittam.

Testantur Socrates lib. 5. cap. 22. & Sozomenus lib. 7. cap. 19. divina in omnibus Ecclesijs celebrari sabbato solere mysteria, præterquam in Ecclesijs Romæ, & Alexandriæ. Cuius rei causa quoad saltem Romanam Ecclesiam fortassis erat, quia Romana Ecclesia Sabbatis ieiunabat, ut perspicuum est ex Innocentij Papæ Epist. ad Decentium cap. 4. Hieronymi ad Lucinium; Augustini epist. 86. ad Casulanum, & epist. 118. ad Ianuarium. Itaque Synaxium quæ Latinis collectæ dicebantur, quædam institutæ solùm erant ad audiendum Dei verbum, & publicè, atque in commune orandum: aliæ verò præterea ad sacratissimum, & incruentum Sacrificium offerendum. Quod etiam prælaudato Socratis loco astruitur, vbi refert Alexandriæ fieri Synaxes δίχα τῆς τῶν μυστηρίων τελετῆς absque mysteriorum oblatione.

Canon Laodicænus 50. fidelibus in quadragesima Xerophagiam præscribit. Hoc est vt non nisi siccis vescantur cibis. Tertull. l. 1. aduersùs psychicos sic dicit: *Xerophagiam obseruamus siccantes cibum ab omni carne, & iurulentia, & vuidioribus quibuscumque pomis, ne quid vinositatis, vel edamus, vel potemus*. Eiusmodi Xerophagiam in ieiunijs etiam nunc seruant Græci apud quos vigere testatur Balsamon abstinentiam à piscibus, quos etiam Tertullianus omnis carnis nomine comprehendit. Armeni quoque Christiani, sed tamen Eutychiani, & Schismatici non solùm se abstinent à terrestrium carnibus, lacticinijs, & ouis, sed etiam à piscibus, à vino ab oleo, vt scribunt diuersi qui has nostro sæculo nationes peragrarunt. Docet præterea Balsamon ad Apost. Can. 69. seruari quoque a Græcis omnibus Xerophagiam, totiùs anni decursu, ferijs quartis, & sextis, adeò vt nec his, neque quadragesimalibus diebus, vel cum ęgrotis dispensetur vnquam in mortis etiam confinio, nisi circa pisces.

Quod attinet ad Sabbatorum ieiunium Græci, omnesque

nesque Orientales illud semper etiam, intra ipsam quadragesimam abhorruerunt ab ipsis Ecclesiæ primordijs; canon enim Apostol. 66. dicit: *Si quis clericus inueniatur siue dominico die, siue sabbato ieiunans, vno solo excepto sabbato*, (eo videlicet quod est pridie Paschæ) *deponatur, si verò Laicus excommunicetur*. Canon item Apostol. 69. præcipit quadragesimæ, omniumque quartarum, & sextarum feriarum per annum ieiunium. Ignatius Epist. ad Philippenses post districtè commendatum quadragesimæ, feriarumque per annum quartæ, & sextæ ieiunium, adiungit eos, qui sabbatis ieiunant vno excepto (pridie nimirum Paschæ) esse Christicidas. Petrus Alexandrinus Episcopus, & Martyr Canon 15. ieiunium feriæ quartæ, ideò præcipi refert, quia eo die Concilium initum fuit de capiendo, & occidendo Christo: sextæ autem quia eo die crucifixus est. Causa verò cur Orientales Sabbati ieiunium tantopere auersabantur, illa fuit, quia iam inde ab Apostolorum tempore obortæ erant hæreses profitentes Hebræorum Deum, qui mundum condidit, legemque Moysi dedit esse malum, eiusque odio Sabbatis ieiunabant, quos ille suo cultui destinauerat. Cuius hæresis author fuit Simon ille Magus, quam hęresim discipuli eius Menander, Basilides, Saturninus, Cerinthus, Carpocrates pro viribus propagarunt. His successit Cerdon, Cerdoni Marcion, quibus se Manichæi adiunxerunt. Videndus Ireneus lib. 1. cap. 20. & seqq. Epiphanius hęr. 21. & seqq.

Refert Augustinus Epistol. 86. ad Casulanum in Ecclesijs Orientis non ieiunari quidem Sabbatis, in Occidentalibus verò ritus esse diuersos, vt alicubi Sabbato ieiunetur, alicubi minimè, tùm per Africę plagas, tùm etiam per diuersa Italię loca. Romę quippe districtè Sabbatis ieiunari, sed non Mediolani: seq;

quum hac de re Ambrosium consuluisset, istud ab eo sapientissimum responsum retulisse: Quid possum hic docere amplius, quam quod ipse facio? Quando hic sum non ieiuno Sabbato, quando Romæ sum ieiuno Sabbato: & ad quamcumque Ecclesiam veneritis eius morem seruate, si pati scandalum non vultis, aut facere. Eadem repetit August. epist. 118. ad Ianuarium. At in Gallia Conc. Agathense can. 8. & Aurelianense 4. can. 2. Sabbatis ieiunari pręcipiunt. Eademque in Hispania seruari testatur Hieronymus ad Lucinium Bæticum.

Innocentius Pontifex Epist. ad Decentium mandat ieiunandum esse, Ferijs sextis, & Sabbatis, & addit illam, cur Græci censerent ieiunandum esse Sabbato, pridie Paschæ, rationem valere quoque circa omnia per annum Sabbata, memoriam nimirùm dominicæ sepulturæ, ac triduanæ Christi mortis: Quandoquidem fatentur Gręci festiuum dominicę Resurrectionis gaudium non tantùm die Paschæ, sed omnibus etiam anni dominicis diebus celebrandum esse: Adeò vt ob huius Mysterij memoriam, nec liceat genua flectere inter orandum. Huc pertinent c. placuit, & c. Sabbato de consecr. dist. 3.

Ferijs autem 4. solemnia fuisse Orientalibus, & Gręcis ieiunia liquet ex epist. Ignatij ad Philippenses, & ex can. 15. Petri Alexandrini, & ex can. Apost. 69. & ex Clemente Alexandrino l. 7. Stromatum, & Origene homil. 10. in Leuit. apud Latinos pro feria 4 quam non ieiunabant assumptum est multis locis Sabbati ieiunium. Locus autem Ambrosij lib. de Elia, & ieiunio c. 10 *Quadragesima totis, præter Sabbatum, & dominicum, diebus ieiunatur*, intelligendus est de ritu Mediolanensis Ecclesię, cui præerat Ambrosius.

Canon Laodicænus. Si Martyrum Festa prohibet celebrari in Quadragesima nisi Sabbatis, & dominicis. Ratio eadem est, quæ prohibiti diebus ijsdem sacrificij, can. 49. Quia non est conueniens publica lætitia

cum

cum luctu, & pœnitentia. Quam etiam ob causam, qui sequitur canon 52. inhibet nuptias, & Natalitia per Quadragesimam celebrari.

Can. 53. Saltationes, & choreas excludit à nuptijs fidelium, permittitque modestia conuiuia, cum Christus Dominus noster, interfuerit conuiuio nuptiarum in Cana Galilææ.

Can. 54. Clericis vetat spectaculis scenicis interesse, citatur in c. non oportet dist. 95.

Can. 57. Cauetur ne in villis, aut in vicis constituantur Episcopi, sed solùm visitatores, quos canon iste vocat περιοδευτάς. Simile decretum cecidit Synodus Sardicensis, can. 6. non licere Episcopum præficere alicui pago, aut etiam paruæ vrbi, cui possit simplex sacerdos sufficere, & rationem addit, ne Episcopi nomen, & auctoritas vilescat. Huc spectat in decreto Gratiani tota dist. 80. Periodeutarum clericorum mentio quoque fit in lege Græca Iustiniani Cod. de Episc. & Cler. ad Marcianum præfectum: vbi collocantur post Chorepiscopos ante cæteros Sacerdotes.

Canon 58. *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, aut Presbyteris.* Debita sanctis, & incontaminatis mysterijs veneratio ius istud produxit, nam ne in lege quidem Mosaica licitum erat alibi, quàm in tabernaculo hostias offerri. Dicitur hoc idem apud Gratianum c. sicut non alibi, & c. Clericus, & c. missarum de consecr. dist. 1. consequens fit ex Can. Laodicæno, vt Episcopus, qui celebrare in loco priuato prohibetur, non possit hanc alteri sacerdoti concedere potestatē, cum sit iuris regula indubitata: Nemo plus iuris in alterum transferre potest quàm ipse habeat. At posteriorum temporum Canones, id quandoque licitum esse decernunt cum Episcopi venia, modò adsit altare portatile. Attamen postremum ius Trid. Concil. sess. 23. in decreto de obseru. & euit. in celebr. missarum Episcopis prohibet istam indulgere licentiam. Verumtamen

vbi vrgeret necessitas, scribunt omnes ferè Theologi, hanc posse dari,& accipi facultatem: Mens enim Tridentinorum patrum fuit abusus exscindere, non verò fidelium necessitatibus deesse.: Eamdem necessitatis ratio causam dedit prioribus Ecclesiæ sæculis, atrociter desæuiente gentilium insectatione in locis abditis, & priuatis sacrosancta mysteria celebrandi.

Can. 59. prouidet, ne in Ecclesijs decantentur vulgaria, aut priuata carmina: Neue alij legantur, quàm sacri,& canonici libri, quos sigillatim recenset. Nouatores hunc solent Canonem Canoni Trid. Conc. sess. 4. opponere, eò quòd Laodicænus Canon reticeat libros Tobiæ, Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum, qui diuinę declarantur authoritatis à Trid. neque Laodicęnus Canon Apocalypsin commemorat, quam nouatores Caluiniani inter sacros libros recipiunt: Qui ex opposito librum Baruch expungunt, quem tamen Laodicænus Canon sacris accenset.

Sufficit verò nihil fuisse Laodicęæ definitum expressè, contra diuinam libri Iudith, & aliorum voluminum authoritatem. Solis hæreticis hoc proprium, & singulare est, vt, illis, quæ circa fidem pronunciauit Ecclesia, præfractè ausint refragari: Cùm tamen per insignem moderationem Ecclesia Christi, dum res adhuc in incerto sunt, & nec dum ei diuini Spiritus illustratione reuelantur, suum soleat suspendere iudicium; donec pleniori luce diuinus eam Spiritus dignetur collustrare: Neque censet temerè præueniendum, sed potiùs humiliter præstolandum Dei beneplacitum, quo dispellatur omnis ambiguitas. Quemadmodum post Laodicænæ Synodi tempora, prælucente Deo constabilita est illorum librorum authoritas, de quibus hactenùs Ecclesia dubitauerat. Id enim factum est in Conc. 4. Carthaginensi.

Can. 47. Et in Conc. Romano sub Gelasio,& nouissimè in generali Trid. His adiunge sacrorum librorum in-

indicem, quem contexuit Augustinus tribus illis Concilijs conformem, l. 2. de doctr. Christiana c. 8. Similiter licuit aliquando dubitare, antequam suum interposuisset Ecclesia definitiuum iudicium circa huiusmodi scripturas: Sed postquam Ecclesia pronunciauit, nefas est, vel dubitare. Sic pariter priscis Ecclesiæ sæculis licuit grauissimis, & sanctissimis illorum temporum Theologis Papiæ, Irenæo, Iustino, Lactantio, Victorino, Seuero Sulpitio ipsique Tertulliano, qui nullam cum Sanctis habet sortem, esse Chiliastis, quod nunc hæresim saperet. Licuit olìm non modo Iudæis Scriptoribus Philoni, & Iosepho, sed etiam Iustino Apol. 1. Clementi Alexand. l. 3. Stromatum, Tertull. de habitu mulier. Lactantio l. 2. diu. inst. c. 15. viris eruditis docere, & scribere deiectos fuisse de cœlo malos Angelos, eo quòd in terris cum mulieribus congressi fuissent, & ex eis homines progenuissent; Quod re postmodùm meliùs comperta non affirmaretur citra piaculum, postquàm circa rem istam, nouo lucis auctu suam Deus Ecclesiam instruxit.

Synodus Alexandrina, sub Liberio Papa.

POstquàm Arianorum contra Ecclesiam violentissima procella, morte Constantij Augusti deferbuit, & Iulianus sumptis imperij habenis omnes Episcopos ab Arianis relegatos in pristinas Sedes reuocauit, nihil priùs, & antiquiùs, qui ad clauum vniuersalis Ecclesiæ sedebat, Liberius habuit quàm vt Ecclesiæ ruinas instauraret, Arianosque ad Ecclesiæ sinum inuitaret, redeuntesque paterna charitate complecteretur. Hic in primis Occidentales Episcopos, magni nominis Eusebium Vercellensem, & Luciferum Calaritanum adhuc in Oriente, propter fidem exulantes Legatorum Apostolicorum potestate decorauit, vt collapsas in Oriente Ecclesias erigerent.

In-

Intereà Alexandriam reuersus Athanasius Concilium Episcoporum illic conuocauit, ad quod inuitatus Lucifer duos vice sui Diaconos delegauit, cum intereà Antiochiæ hæreret, vt illi Ecclesiæ Schismate diuulsæ, quod superiùs retulimus, prouideret. Cùmque esset ingenio ad rigiditatem, & seueritatem propenso, Meletij Episcopatum, & partes eò quòd olim Arianis consensisset, minimè approbant, oppositis Meletio Eusthatianis, Episcopum creauit, & sacrauit Paulinum. Synodus verò Alexandrina præsidente Athanasio studens paci, & vnitati communi decreuit, vt Ariani Episc. & Presbyteri à lapsu resurgentes reciperentur in Ecclesiam, cum pristino gradu. Hoc decretum Lucifero quidem displicuit, vt erat inflexi animi, non tamen obniti apertè ausus fuit communi decreto, cui quos delegauerat diaconi subscripserant, vt scribit Rufinus. Quin etiam quum Eusebius dimisso Conc. Alexandrino, cui studiosè suffragabatur, Antiochiam concessisset, nec satis Luciferi in ea vrbe gesta probaret. Lucifer vicissim quæ Alexandriæ gesta erant iniquo ferens animo, se ab Eusebij communione subduxit, & quam primum in Sardiniam reuersus, omnium auersatus est communionem Episcoporum, qui per Arianam fraudem Ariminensis Concilij professioni subscripserant; nec non eorum omnium, qui eosdem sub pęnitẽtia recepissent: tametsi Liberius ad restituendam Ecclesiæ pacem missis ad omnes Italiæ Episcopos litteris, quæ extant inter Hilarij fragmenta, mandasset esse recipiendos. Et ita conflatum Luciferianorum schisma.

Multa prætereà in hac Synodo Alexandrina constituta sunt, vt refert Socrates l. 3. c. 5. Ibi quippè damnata est Macedonij, Eunomijque hæresis contra Spiritus sancti diuinitatem. Alia quoque quæ recens emergebat hęresis Apollinaris, quę animam humanam à Christo remouebat. Innouatum quoque fuit præcedentis alterius Alexandrini sub Syluestro Papa Concilij, cui

Osius

Osius Legatione Apostolica in vniuerso Oriente defungens præsederat decretum, vbi reprobatum fuit Sabellij dogma, quo diuinarum personarum omnis realis distinctio tollebatur. Et verò disertè fides Trinitatis explicari posset, atque à Sabellij blasphemia discerni, neue fideles vocabulorum penuria cum Sebellianis sentire viderentur, statutum est Osio authore, vtendum esse nominibus, οὐσίας, ad significandam communem trium naturam, & ὑποστάσεως ad exprimendas singularum personarum distinctas proprietates. Quæ eadem vocum vsurpatio hac altera Synodo Alexandrina, sub Liberio comprobata est, authore illius præside Athanasio; sic tamen, vt tàm Latinis, quàm Græcis liberum esset proprijs linguarum diuersarum idiomatis vti, ne circa verba certamen exardesceret, modò nulla esset in re discrepantia: vt testatur, & collaudat Gregorius Nazianz. orat. in laud. Athanasij.

Sanè inter Catholicos non autem hæreticos, vt ait Hieronymus epist. 57. ad Damasum de proprietate vocis hypostasis grauis agitata est concertatio, illis in Arianismum, illis in Sabellianismum inuicem impingentibus: cùm tamen re ipsa idem omnes circa Trinitatis fidem sentirent. Ipse Hieronymus suspectam sibi ibidem asserit hypostasis vocem circa diuinas personas, eo quod hypostasis Latinè substantiam sonet, esse autem tres in diuinitate substantias, seu essentias mens eius refugiebat assentiri: Ideòque Damasum Papam hac de re consulit, cuius tamen ignoratur responsio. Hilarius quidem lib. de Synodis admittit dici posse tres in Deo substantias. Ex aduerso Augustinus, l. 5. de Trinit. c. 8. & 9. & l. 7. c. 4. & Hieronymus ad Damasum, & ante hos Tertullianus, lib. contra Praxeam, & Concilium postremò Toletanum secundum, c. 1. Et Lateranense sub Innocentio III. c. 2. Vnicam in Deo affirmant esse substantiam, tres verò negant. Sed hi substantiam pro essentia intelligunt: Hilarius verò substantiam non

pro

pro essentia, sed pro hypostasi, vt ipse protestatur sumit. Et quidem Apostolus Hebr. 1. Vnigenitum Dei vocat, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, Characterem hypostasis ipsius, vbi vulgatus interpres tota Ecclesia receptissimus hypostasim vertit substantiam figura inquit substantiæ eius. extat luculentus Gregorij Nicæni Liber de differentia essentiæ, & hypostasis. Aristoteles quidem in prædicamentis vocat, οὐσίαν, quam nos substantiam dicimus. At verò ὑπόστασιν, Theologi Scholastici pro clariori hac in re discrimine, non iam substantiam, sed subsistentiam dicere solent. Basilius Magnus, cum fratre suo Gregorio Niceno conformiter, sentiens discernit inter οὐσίαν, & ὑπόστασιν epist. 43. vt essentia sit aliquid vnum pluribus commune, hypostasis verò proprium aliquid singulare, & incommunicabile: atque hoc adiungit ex differentię horum vocabulorum ignorantia ortum esse multorum errorem circa Dei notitiam necessariam.

Synodus œcumenica secunda, & Constantinopolitana prima, simulque Romana sub Damaso Synodus.

Constantinopolis olim dicta Byzantium à Pausania Lacedæmoniorum Duce condita, mirificè à Constantino Augusto nobilitata, & amplificata fuit, à quo nomen accepit, factaque est Imperij sedes, & caput. Hæc ciuitas sita est in Europæ Prouincia Thracia, quæ nunc Romania vocatur ad fretum Bosphorum, quod ambo Maria committit Ægeum, & Ponticum. Tribus locis mari alluitur: à meridie quidem sinu Propontidis, quod vocant *Mar di Marmora*, qui sinus pars est maris Ægei, quod vulgò *Arcipelago* dicitur. Ab ortu ciuitas Bosphoro cohæret Asiam ab Europa dirimenti, cui ab Asia obiecta est Chalcedon vrbs, quæ nunc *Scutari* dicitur. Denique alluitur à parte Septentrionis sinu illo, qui à Bosphori superiori, seu Boreali par-

parte versus occasum exporrigitur, qui vulgò denominatur Cornu, & portum constituit toto orbe commodissimum. Vlterius verò ad Arcton imminet ciuitati Pontus Euxinus, qui nunc mare nigrum, aut mare maius appellatur. Ipsa verò vrbs nunc à Turcis *Stambol* nuncupatur.

Hæc Synodus habita sub Romano Pontifice Damaso, & Imperatore Theodosio fuit, tres potissimùm ob causas: 1. vt Nicæna fides tot iactata procellis, & tot Pseudo-Synodis reprobata, de nouo aduersùs Arianos stabiliretur, 2. vt Macedonij hæresis negans Spiritus Sancti diuinitatem profligaretur, 3. vt Ecclesiæ Constantinopolis præsul orthodoxus præficeretur, quam Ariani Episcopi Eusebius, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, alter alteri succedendo, labefactauerant. Isthuc conuenerunt centum quinquaginta Orientales Episcopi, ann. Chr. 381. Quo eodem in Occidente intra fines Italiæ, duæ aliæ Synodi successiuè celebratæ sunt, Aquileiensis primum, deinde Romana. Aquileiensis acta supersunt, eique præfuit Valerianus Antistes Aquileiæ, quæ est Carnorum Metropolis ad Timauum amnem sita, Italiæ quondam aduersus Barbarorum à Septentrione incursus validissimum propugnaculum, ab Hunnis, deinde duce Attila subuersa, nunc verò propter cœli intemperiem, & circumiacentes paludes planè deserta, & inhabitabilis. Valeriano in hac Synodo proximus assedit Ambrosius Mediolanensis. Hic etiam interfuit Philastrius Brixiensis Episcopus, scriptorum eruditione librorum, vitæque sanctitate perillustris, nec non Iustus Lugduni Episcopus, alijque tùm ex Italia, tùm ex Gallia, tùm ex Africa. Synodica etiam epistola Aquileiensium ad Episcopos Prouinciarum Viennensis, & Narbonensium primæ, atque secundæ meminit Proculi Massiliensis, & Constantij, qui legati ab Ecclesijs Gallicanis missi ad Concilium fuerant. Quin etiam altera eiusdem Concilij ad Gratianum,

Va-

Valentinianum, & Theodosium Imperatores epistola dicit, ex omnibus Prouincijs Occidentalibus legatos Synodo interfuisse. In hac damnata fuit Ariana impietas, & Episcopi Ariani Palladius, & Secundinus Sacerdotio depositi sunt. Dimisso Aquileiæ Concil. alterum Romæ coegit Damasus Episcoporum Occidentis, inter quos præfati consederunt Ambrosius, & Valerianus. Ad illud pariter inuitauerat Orientales, qui longam Constantinopoli inter se altercando trahentes moram sesè per litteras Synodales vtcumque excusauerunt, missis Romam tribus ex suo cœtu Episcopis Cyriaco, Eusebio, & Prisciano, qui eas detulerunt. Hæ referuntur integræ apud Theodoritum l.5.c.9.

Isto Romano Concilio cui Damasus præsedit, reprobata est Ariminensis Synodus, quam ipse antea Liberius damnauerat, vt refert Damasus in sua ad Episcopos Illyrici epistola, in qua hæc memoratu digna leguntur: *Neque enim præiudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum: Quando constat neque Romanum Episcopum, cuius ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium qui tantis annis Episcopatum inuiolabiliter custodiuit, neque alios talibus præbuisse consensum.* Quibus docemur Concilia quantùmvis generalia, atque etiam legitima Romani Episcopi authoritate indicta, carere tamen certa in suis decretis authoritatè, & fide, antequàm illius fuerint approbatione communita. Concilium namque Ariminense dubium non est, œcumenicum fuisse, legitimèque indictum; Cùm eò Liberius de suo latere delegauerit, nec minùs certum est, grauiter circa fidem Catholicam errasse. Similiter quamuis Synodus ista Constantinopolitana fuerit pariter œcumenica, & insuper Orthodoxa, (idemque dicendum de Chalcedonensi,) attamen nonnulla vtriusque decreta omni authoritate caruerunt, quia Damasus, & Leo Romani Episcopi noluerunt, illa suis approbationibus comprehendere. Huc pertinet illa al-

altera Damasi sententia, in epist. ad Stephanum, & Conc. Africanum: *Nam vt nobis Synodum sine eius* (loquitur de Romana Cathedra,) *Authoritate fieri non est Catholicum, nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata definitè damnari potest, neque vlla vnquam Concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta Apostolica authoritate.* Hæc Damasus. Ante quem Iulius etiam Papa epist. ad Episcopos Orientales, quam refert ad longum Athanasius apol. 2. asserit fuisse ab Apostolis traditum, & deinde à magno Concilio (hoc est Niceno) declaratum, non posse vllam conuocari Synodum inconsulto, aut inuito Romano Episcopo. Ante Nicænum verò Conc. Marcellus Papa, & Martyr epist. ad Episcopos Antioch. Prouinc. refert ad Apostolorum sanctionem ista, quæ sequuntur. I. vt possint quilibet Episcopi à quocumq; iudicio appellare ad Romanum Episcopum. II. vt nulla celebretur Synodus absque Romanæ sedis beneplacito. III. vt nullus Episcopus, nisi in legitima Synodo per Apostolicæ sedis authoritatem conuocata cuiuscumque criminis accusatus iudicetur. Notissimum etiam est in Oecumenico Chalcedonensi Conc. caput accusationis contra Dioscorum Patriarcham Alexandrinum, fuisse ab eo Synodum conuocatam inconsulto Romano Episcopo, quod nec fieri licet, nec vnquam alias factum est. Vnde perspicuè arguitur istam Synodum Constantinopolitanam, quæ Chalcedonensem præcessit, fuisse Damasi Romani Episcopi authoritate conuocatam.

Theologi, & Iuris Canonici Periti duas approbant regulæ istius exceptiones: primam si Papa ipse infidelis, aut hæreticus esset: Quo titulo Baronius astruit legitima instructum fuisse authoritate Clerum Romanum, quando Concilium Sinuessanum aduersùs Marcellinum Pontificem conuocauit, postquam iste idola coluit sub Diocletiani persecutione. Secundæ exceptioni locus est in casu Schismatis, si ius foret vtrinque

am-

ambiguum, ficut vfu venit in Concilijs Pifano, & Conftantienfi, quæ depofitis eorum temporum Summis Pontificibus alios de nouo crearunt : illud quidem Alexandrum quintum, & hoc Martinum quintum : Sed iam Conftantinopolitani Concilij Canones explotemus.

Can. 1. approbatur, & reuocatur Nicæna fides de Verbi diuini cum Patre ὁμουσία, id eft, confubftantialitate. Damnantur infuper nefaria Macedonij, & Eunomij dogmata Spiritui fancto diuinitatem abrogantia, & blafphemantia ipfum effe Filij creaturam, atque diuerfæ, inferiorefque à Filio fubftantiæ. Profcribuntur fimul hærefes Photini Chriftum hominem tantùm prædicantis: Et Sabellij vnicam in Deo perfonam afferentis, tribus nominibus pro fuarum diuerfitate operationum defignatam, vt eadem Perfona dicatur Pater ratione creationis, & Filius propter redemptionem, & Spiritus fanctum propter animarum fanctificationem. Hærefis etiam reprobatur Apollinaris Laodicæni humanam Chrifto animam detrahentis, ut eius vices Verbum in corpore affumpto gerat.

Canon 2. prouidet, ne vltra propriarum Ecclefiarum fines Epifcopi fe extendant, neue vltra fuas parochias, nifi à locorum Epifcopis rogati ordinationes faciant. Habetur in c. Epifcopi, qui extra diœcefin 9. q. c. Idemque ftatuerat Canon Apoft. 34. Quo deponi jubentur Epifcopi, qui fic intra alienos fines ordinaverunt, & clericos qui ordinati funt. Idemque fub Papa Iulio ftatuit Concilium Antiochenum Can. 22. Qui citatur à Gratiano c. Epifcopum non debere 9. q 2. & Concilium denique Tridentinum feff. 6. de reform. cap. 5. Can. 3. *Epifcopus Conftantinopolitanus habeat priores honoris partes poft Romanum Epifcopum, eò quòd Conftantinopolis fit noua Roma.* Hunc Damafus Canonem in Concilio Romano reprobauit, quippe qui ex mera editus ambitione fedibus Patriarchalibus ab antiquo inftitutis, & Nicæna

Sy-

Synodo confirmatis præiudicabat,nouamq;inuehebat authoritatem,quę Imperatorum poteſtate ſuffulta, ſe aduersùs Eccleſię Rom.primatum aChriſto in perſona Petri conſtitutum inſolentiùs erigeret. Quod poſterioribus ſeculis effectum eſt,vnde hęreſes,& exitialia ſchiſmata emerſerunt toto Oriente.Conatum eundem ambitioſum, Græci renouarunt in Synodo Calcedonenſi, ſed eum fecit irritum Leo Magnus epiſt. 51. ad Anatolium Conſtantinopolis Epiſc. & epiſt.52. ad Marcianũ Auguſtum,& epiſt.53.ad Pulcheriam Auguſta, vbi hunc can.3. ſic deſignat. *Fruſtrà quorumdam Epiſcoporum profertur conſenſus,cui tot annorum ſeries negauit effectum.* Deinde Iuſtiniani Imperatoris prodiuit nou. 130. Græcæ huic vanitati aſtipulans: *Sancimus* (inquit) *ſecundum ipſorum finem ſanctiſſimus veteris Romæ Papam primum eſſe omnium ſacerdotum: Beatiſſimum verò Archiepiſc. Conſtantinopolis nouæ Romæ ſecundum ordinem obtinere poſt ſanctiſs. Apoſtolicum Thronum veteris Romæ.* Quam nouellam inſeruerunt Græci,l.5.Baſilicon c.3.ſed illud Laicæ poteſtatis edictum,non alio fulcro ſubniti potuit quam Synodorum decretis à ſupremo vniuerſalis Eccleſię capite reprobatis. Pſeudo-ſynodus Trullana, ſub altero Iuſtiniano his ſimilem edidit can 2. His verò ſanctiſſimi Pontifices refragati ſunt Damaſus, Leo Magnus, Gregorius etiam Magnus, lib.6 epiſt.31. ad Eulogium Alexandrinum,& Anaſtaſium Antiochenum, Nicolaus I.epiſt.ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit: propoſueramus;& Leo Papa IX.epiſt.ad alterum Michaelem Imperatorem. Epiſc. tandem Conſtantinopoleos gradus ille dignitatis ſecundus indultus à legitima poteſtate fuit decreto Innocentij III. in generali Conc. Lateranenſi,quod refertur,c.antiqua,de priuileg.Sanè ipſe Conſtantinopolis Epiſcopus pluribus ſæculis nihil ampliùs quam ſuffraganeus extitit Metropolitani Heraciæ Epiſcopi, quod ipſe vltrò teſtatur ſchiſmaticus Balſamon ſcribens in hanc Synodum.

Can.4.declaratur irrita Maximi Cynici ad Conſtantinopoleos Epiſcopatum promotio,& omnes per eum factæ ordinationes quoque inualidæ: declaratque Maximum neque eſſe, neque fuiſſe vnquam Epiſcopum. Grauis, & ardua hìc inuoluitur quæſtio, inferiùs ſpeciali diſſertatione ad Canones ordinationum Carthaginenſis Concilij quarti pleniſſimè diſcutienda.

Can.6. prohibet in primis admitti accuſationem aduersùs Epiſcopum ab eo intentatam, qui vel hæreticus, vel aliter excommunicatus ſit, vel condemnatus, vel infamis ſit, niſi ſe plenè purgauerit, & infamiæ labem abſterſerit. Quin neque aduersùs vllum Clericum audiri permittit accuſationem, ſi accuſator ipſe iam reus delicti factus ſit, niſi poſtquam ſe obiecti criminis inſontem probauerit. Quam renouauit conſtitutionem Concilium Carthaginenſe vulgò dictum ſecundum Can.6.

Eodem Canone 6 ſancitur, *Vt in acccuſatione Epiſcopi poſſit à Prouinciali Epiſcoporum Synodali iudicio recurri ad maiorem Synodum Diæceſis Epiſcoporum*: προσιέναι μείζονι σῳνόδῳ τῆς διοικήσεως ἐπίσκοπων. Marcellus Papa, & ſub Maxentio Tyranno Martyr Epiſt. ad Epiſcopos Prouin. Antioch. ſcribit eſſe iam inde ab Apoſtolis conſtitutum, vt accuſatus Epiſcopus, non niſi in Synodo Romani Pontificis authoritate coacta iudicari poſſit. Iſtud quidem ius poterat ſibi Romanus Epiſcopus, quoties viſum fuiſſet, aſſerere. Cæterùm in remotioribus regionibus maximè per Orientem illa de Epiſcoporum delictis cognitio, & iudicium exercebatur à Synodis Epiſcoporum, vt ex veteris Eccleſiaſticæ hiſtoriæ locis innumeris compertum eſt.

Epiſcopatuum igitur limites graduſque, diuerſi admodum inter ſe erant, quemadmodum & Synodi ab Epiſcopis conuocandæ. Trina namq; iſta, Epiſcopi iuriſdictio. Epiſcopalis ditionis amplitudo, & Synodorum indictio proportione mutua conueniunt. Primus

ſe-

se offert gradus Episcoporum alicui Metropolitano subiectorum. Isti non alijs præsunt quàm inferioribus Clericis, & Laicis, nec aliam cogere Synodum valent, quam subditorum Clericorum: horum Episcoporum ditio, quæ nunc diœcesis dicitur, olim Parœcia vocabatur. Secundus Episcoporum gradus, ac ordo est Metropolitanorum, quorum potestas, & iurisdictio in omnem prouinciam plures complectentem Episcopatus protenditur. Hi Synodos Prouinciales hoc est suffraganeorum Episcoporum indicere possunt ex tota prouincia, quam iste sextus Canon ἐπαρχίαν suffraganeos verò Episcopus ἐπαρχιώτας vocat. Tertius gradus Episcopos comprehendit pluribus Ecclesiasticis Prouincijs præfectos, siue Patriarchæ, siue primates forent. Horum ditiones, ac præfecturæ vocabantur antiquitùs diœceses, & inde congregatæ Synodi nominabantur diœcesanæ, in quas ex pluribus prouincijs Episcopi conueniebant: suprà primates constituti erant Patriarchæ, qui Archiepiscopi quoque dicebantur, quod nomen seriùs Metropolitanis communicatum est. Patriarcharum, aut primatum Concilia Græci quidem diœcesana, Latinis vniuersalia, & generalia dicebantur, quamdiù nullum œcumenicum apud Latinos Concilium celebratum est. Conuocatio autem œcumenicarum Synodorum ad solum Romanum Pontificem pertinet, vt alibi commonstrauimus, cuius est solius summa per omnem Ecclesiam toto terrarum orbe diffusam potestas, & cui vni cæteri omnes Patriarchæ subijciuntur.

Quanquam primatiæ frequentiores in Occidente fuerunt, non defuerunt tamen in Oriente, cuiusmodi erat Thessalonicæ primum in Macedonia, vt constat ex Papę Leonis Epist. 84. alias 82. ad Anastasium Thessalonicensem, nec non ex Epist. 2. Nicolai Papæ I. ad Michaelem Augustum. Deinde Acridi, seu Iustinianæ primæ in Dardania, vt perspicuum est ex Iustiniani

nou. 131.c.31. Erant pariter in Oriente primates Seleuciæ ad Tigrin, quæ nunc est Bagdet, vt fidem facit Nicænus can. Arabicus 33. Falsò autem multis persuasum est Bagdet esse antiquam illam in Chaldęa Babylonem; cùm certum sit Euphratem per mediam Babylonem excurrisse, cùm tamen Bagdet non nisi ad Tygris amnis Orientalem plagam sita sit, vbi condita fuerat antiqua Seleucia. Primatis Romagyreos, seu Annensis meminit Procopius, lib. 2. de bello Persico, eumque Persicis Ecclesijs præfuisse testatur: Canon ille 33. Arabicus refert Seleuciensem illum antistitem plenam habere potestatem Archiepiscopos ordinandi, & vocari nomine Catholici hoc est vniuersalis, Procopius etiam Catholici nomen inditum ait primati Annensi, seu Romagyreos. Armenorum Patriarcham Otto Frisingensis, l. 7. c. 31. de ipsius ad Eugenium III. Pontificem legatione loquens dici etiam Catholicum refert, & Episcopis plusquam mille præesse.

Primatuum meminit Synodus Chalcedonensis can. 9. & 17. Porrò Zonaras ad eius can. 17. Exarchos commemorat Episc. Cæsareæ Cappadocum, & Ephesi, & Thessalonicæ, & Corinthi, quos ideò insignia dignitatis suæ gestare dicit πολυςαύρια, sic à Crucium multitudine dicta. Quòd idem insigne Synodus 8. œcumenica ὠμοφόριον vocat can. vlt. idest superhumerale Latini dicunt pallium, quale mittit Greg. Magnus ad Corinthi Episc. l. 9. epist. 55. legimus in Pontificali Anastasij Marcum Syluestri successorem pallij gestandi ius Ostiensi Episcopo concessisse, eò quòd ad ipsum pertineat Romani Episcopi consecratio. Require inferiùs præallegatum octauæ Synodi can. vlt. cum annotatis.

Primatiæ nihil aliud fuere, quàm Vicariatus summi quidem Pontificis in Occidente, Patriarcharum verò in Oriente. 4. verò erant Primatum præcipua priuilegia. I. iura appellationum à Metropolitarium iudicijs. II. ius indicendæ Synodi diœcesenæ, quò poterant cita-

tare subditos Episcopos, eosque renitentes per Ecclesiasticas censuras compellere. III. ius formatarum litterarum expediendarum, sine quibus Episcopis non licebat à proprijs Ecclesijs abscedere. IV. ius ordinandi subditarum sibi Ecclesiarum Episcopos: quod tamen ius non peræquè omnibus, siue Patriarchis, siue primatibus competebat, sed pro consuetudine, aut commissæ potestatis tenore, in quibusdam restrictiùs, in quibusdam effusius erat, in quibusdam etiam prorsùs nullum, prçterquàm intra fines propriæ Metropolitanæ prouinciæ solo Metropolitæ iure, non verò Primatiali, aut Patriarchali. Non est instituti mei, tam vasta, prolixaque disquisitio. quam satis exactè prosequitur Franciscus Hallier in suo opere de sacris ordinationibus, & electionibus. Sanè indubitatum est Patroclum Arelatensem fuisse à Pontifice Zosimo constitutum primatem prouinciarum Viennensis, & geminarum Narbonensium, & tamen qui Zosimo proximè successit Bonifacius I. epist.3. in Patroclum acriter inuehitur, eò quòd Lotembiæ præfecisset Episcopum absque Metropolitani Narbonensis consensu, cui ius attribuit vel ratam, vel irritam faciendi hanc ad Lotembiensem Episcopatum promotionem. Prætereà Papa Leo Magnus epist. 89. ad Episcopos prouinciæ Viennensis, Hilarium Arelatensem hoc nomine criminatur, quòd Episcopum ordinasset intra fines prouinciæ Viennensis inconsulto Metropolita; Quin etiam hæc verba subiungit: *Quid sibi Hilarius quærit in aliena prouincia? & id quod nullus decessorum ipsius, aut Paroclus habuerit, quid vsurpat?*

Multæ supersunt veterum Romæ Pontificum epistolæ ad diuersos Episcopos, quos Vicarios suos Apostolicos, ac primates creant, quibus præcensita iura comprobantur. Leonis Magni ad Anastasium Thessalonicensem, Hormisdæ ad Remigium Remensem epist.1. eiusdem ad Episcopum Terraconensem epist.

59. Eiusdemque ad Sallustium Hispalensem epist. 26. Zosimi ad Episcopos Galliç in gratiam Patrocli Episcopi Arelatensis; Item Vigilij epist. ad Aurelianum Episcopum Arelatensem, quæ legitur in actis Synodi quintæ œcumenicæ, coll. 7. & Gregorij Magni l. 4. epist. 52. ad vniuersos Episcopos pro Vigilio pariter Arelatensi: Gregorij quoque Papæ II. & Zachariæ Papæ epist. ad Bonifacium Episcopum Moguntinum, quem primatem per omnem Germaniam constituunt. Iidem tamen summi Pontifices protestantur, per huiusmodi primatias nihil derogari antiquis Metropolitanorum iuribus. Hormisda in suis ad Remigium, & ad Sallustium epistolis: *Vices* (ait) *nostras tibi committimus saluis priuilegijs, quæ Metropolitanis Episcopis decreuit antiquitas.* Idem hoc protestatur prææallegatus Vigilius, idemque præcitatus Gregorius Magnus.

Quem verò Latini primatem, Greci non modò ἔξαρχον vocabant, vt fidem faciunt Chalcedonenses can. 9. & 17. sed etiam αὐτοκέφαλον, tametsi Patriarchæ subiectum. Quam rem doctissimè suo more prosequitur Ioan. Morinus Congregationis Oratorij Domini Iesu Sacerdos in sua exercitatione Ecclesiastica 17. Porrò in nostra Gallia, de tot veteribus primatijs, Arelatensi, Remensi, Senonensis, alijsque nihil præter inanem titulum superest, solo excepto Lugdunensi, ad quem adhuc à Metropolitanorum iudicijs prouocatur, scilicet Turonensis, Senonensis, Rotomagensis. Nunc eò, vnde digressi sumus, reuertamur. Huiusce Concilij Can. 6. circa prouocationem ab inferiori Episcoporum synodo ad maiorem ac superiorem Synodum, seu ad Exarcham, aut Patriarcham consonat Chalcedonensis Synodi can. 9. & insuper Pelagij Papæ I. epist. 21. his verbis: *Si verò in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ Episcopos discrepare cæperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conueniat, ad maiorem tunc sedem referantur: Et si illic facilè, aut iustè non discernuntur, vbi fuerit Synodus regu-*

gulariter congregata, canonicè & iustè discernantur: Maiores verò, & difficiles quæstiones, vt sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit ad sedem Apostolicam semper referantur. Circa hanc Pelagij constitutionem de maioribus quæstionibus ad sedem Apostolicam referendis, eam constat fuisse praxim omnium priscorum Ecclesiæ sęculorum, ipsiusque Canonici iuris pars maxima constituitur ex Romanorum Episcoporum rescriptis ad varias consultationes Episcoporum. Idque conforme est regimini, quod à Deo inspiratus constituit Moyses, vt narratur Exod. 18. *Moyses electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicarent plebem Domini omni tempore: quidquid autem grauius erat referebant ad eum, faciliora tantummodò iudicantes.*

Subijcitur denique fidei regula Symbolum Constantinopolitanum, illud idem quod solemnioribus Missis decantari solet, cum additione tamen vocis, Filioque, à Latinis facta, qua occurritur posteriorum Gręcorum hæresi. Cùm enim Macedonius, & Eunomius Filium quidem ex Patre procedere, sed Spiritum sanctum à solo Filio creatum assererent, vt liquet ex Basilij contra Eunomium librum; Concilium id vnum definiuit, quod hæretici isti conuellebant, superfluum iudicans adiungere id, in quo ipsi cum Catholicis conueniebāt. Quandonam verò Ecclesia, cuius est vna eademque potestas & fidei Symbola edendi, & aliquando edita illustrandi, & ampliandi, vocem illam addiderit, non est planè compertum Certè Gręcanicæ hæresis semina circa diuini Spiritus à solo Patre processionem 1. iecit post Nestorium defensor huius Theodoritus in suis ad Cyrilli anathematismos commentarijs c. 9. Quo loco priscis Ecclesię patribus Gręcis, & Latinis palam aduersatur Photius, vt inuasionis suæ in sedem Constantinopolitanam, & schismatis sui à Romana cathedra, vnde fuerat anathemate fulminatus, causas & prętex-

tus emendicaret, hanc de processione Spiritus S. hæresim arripuit, & propugnauit in suis encyclicis litteris, quibus Rom. Eccles. proscindit ob illam ad Symbolum adiectionem, & professionem processionis Spiritus à Patre, Filioq; tametsi suam Photius hęresim Gręcis suis omnibus persuadere non valuit: quandoquidem ipsi contemporaneus Leo Imperator, Gręcorum cognomine Sapiens hanc Spiritus ab vtroq; processionem profitetur in suo ad Omarum Saracenorum Regē libello.

In hac ipsa Constantinopolitana Synodo Episcopi, qui interfuerunt de Iustitię, & Ecclesiæ commodis parum solliciti, sed proprijs tantummodò, atq; adeò iniquis áffectibus indulgentes, multas perturbationes concitauerunt, multaque pręstiterunt Episcopis indigna, & indecora, quæ vberiùs describit in carmine de vita sua Greg. Nazianz. qui pleraque ab illis indigna in hoc ipso Concil. in quo consederat, passus est. Fuerat depulso inuasore Maximo Gregorius dictus Nazianz. ad hanc sublimem Constantinopoli sedem totius Concilij non modò consensu, sed etiam applausu, acclamationibus, & laudum præconijs promotus, & pro tam insigni electione Theodosius Augustus vniuerso Conc. gratulatus fuerat. Et tamen post paucos dies hoc ipsum Concilium Gregorio ea quę iustitię, & officij erant monenti, & roganti, non modò refragatum est, sed eundem etiam repulit, despexit, & dignitate quam contulerat abdicauit, sublecto in locum meritissimi viri indignissimè deiecti viro indigno, & incapaci, non tantùm Laico, sed necdum Christiano tametsi senio prouecto Nectario adhuc Cathecumeno.

Meletius Antiochenus Episcopus Sanctorum fastis post obitum tàm à Latinis, quàm à Grecis ascriptus, in cuius anniuersaria celebritate Chrysost. sermonem habuit, cum sedisset vt Patriarcha in hac Synodo, ea nondum soluta diem obijt extremum: cuius funus summis honoribus Concilij Patres prosequuti sunt, in quo Grego:

go:

gorius Nicęnus panegyricam dixit orationem. Is decedens Episc. ad pacem Ecclesię conciliandam impensè hortatus est: hoc desiderans, ne alius sibi quàm Paulinus daretur successor, vt sic dispersa sub duobus hactenùs Episc. Ecclesiæ Antiochenæ membra in vnum corpus coalescerent, quemadmodum iam anteà prouisum fuerat, communique conspiratione conuentum, & promissum ab vtraq; fidelium Antiochenorum parte, statìm atq; alter è duobus Episcopis pręmoreretur.

Greg. Nazianz. in hoc instabat, vt solus in Antiochena Ecclesia Paulinus agnosceretur, atque relinqueretur Episcopus: sed quoniam hic Orientalibus erat inuisus, hac de causa, quòd à Latino Episcopo cum Meletij, qui iam anteà Episcopatu Antiocheno potiebatur, iniuriosa offensione in eandem Antiochię sedem intromissus fuisset, & quia Damasus Romanus Episc. alijque Occidentis pręsules cum vno Paulino sibi fidissimo, nihil verò cum Meletio communicauerant; ideò Synodi huius œcumenicę Patres exosum habere cęperunt Nazianzenum, quasi Damaso addictum, & Occidentalium partes sustinentem. Eos itaque pęnituit quòd eum ad Episcopatum Constantinopolis promouissent: Meletio autem Flauiarum despecto Paulino sublegerunt.

Intereà Constantinopolim ad Synodum post Meletij obitum aduenit Timothæus Alexandrinus Episcopus cum numeroso Episcoporum Ægypti comitatu, qui omnes indignati sunt, quia non expectato Alexandrino præsule, cuius prima fuerat habenda ratio, & præsidente Antiocheno Meletio fuisset Gregorius aliarum anteà sedium Episcopus contra Canonum præscripta translatum in nouum Constantinopolis Episcopatum. Maior Græcorum pars Timotheo se adiungens contra Gregorij promotionem, quamuis à se ipsis factam reclamauit. Tum Gregorius studio communis pacis, & propriæ quietis se spótè abdicauit, firmiterque constituit nullus vnquam post hac

Sy-

Synodis interesse, eo quòd vt ipse probè expertus ait, omnia in his per tumultus, & factiones gererentur. Igitur anno sequenti adhuc Constantinopoli existens ad nouam in ea vrbe indictam Synodum inuitatus, & Theodosio Augusto rogatus recusauit accedere.

CONC. TAVRINENSE.

Habitum fuisse constat Taurinense Concilium paulò post Ambrosij Mediolanensis excessum, sedente ad vniuersæ Ecclesiæ Clauum Papa Siricio, sub quarti sæculi finem. Ab euidenti veritate prorsùs deuiant Baronius, & post ipsum Binius, dum isto Concilio declaratum affirmant Massiliensem Ecclesiam esse Narbonensis secundæ prouinciæ Metropolim Ecclesiasticam. Cùm ex aduerso Concilium ipsum perspicuè dicat, se hoc priuilegium indulgere non vrbi, aut Ecclesiæ Massiliensi, quam ad aliam prouinciam pertinere disertè fatetur, & hac ratione penitùs excludendam ab hoc iure circa alienam, diuersamque prouinciam: sed priuatim hoc attribuere personale priuilegium soli Proculo, nullatenus in eius successores transfundendum, seque hoc vno respectu moueri, quòd sit ætate prouectior, & quòd plerique Narbonensis prouinciæ Episcopi ab ipso fuerint ordinati: *Quamuis* (inquit) *eiusdem regionis Episcopi aliud defensarent, ac sibi alterius prouinciæ Sacerdotem præesse non debere contenderent*. Et mox ita prosequitur: *Non tàm ciuitati eius quæ in altera prouincia sita est, quàm ipsi potissimum deferretur*. Et subindè: *Quamuis vnitate prouinciæ minimè tenerentur, constringerentur tamen pietatis affectu, hæc ipsi Proculo tantum in diebus vitæ eius forma seruabitur*. Et sanè constituerat Nicæna Synodus Can. 4. vt intra vnamquamque prouinciam præsit Metropolitanus Episcopus in

ea

ea constitutus. Perspicuè verò testantur tùm notitiæ imperij liber, tùm Ammianus Marcellinus l.15. Arelatam, & Massiliam pertinere ad Viennensem prouinciam. Quin & hoc idem iteratò declarat de Massiliensi vrbe Taurinensis Synodus eam esse alterius à Narbonensi prouinciæ. Hęc ergo secunda Narbonensis, neque Massiliensem Episcopum poterat, neque Arelatensem agnoscere Metropolitanum, sed solum Aquensem. Etenim Aquas Sextias notitia illa Imperij asserit esse Narbonensis secundæ Metropolim: Et constat (quod & alibi fusiùs explicauimus) veterem Ecclesiarum partitionem fuisse ad Imperij partitionem accommodatam, & conformem.

Hoc sanè Metropolitæ priuilegium quod per ambitum, & factionem Proculus à Taurinensi Conc. contra ius extorserat, Zosimus Pontifex suis quę supersunt rescriptis reprobauit: Quin etiam contumacem Proculum, qui aliena iura inuaserat, à propria quoque Massiliensi sede extrusit, idemque in Patroclum Arelatensem insignia priuilegia contulit.

Porrò Arelatensis Ecclesia non modò consequuta ex antiquo fuit vt esset Metropolis, suamq; constitueret prouinciam in regione Viennensi peculiarem, eiq; vt suæ Metropoli subiecta foret Massiliensis Ecclesia; verùm etiam diù primatiæ, ac Apostolici Vicariatus iure supra vtramque Narbonensem prouinciam potita est, tantùmque authoritate Zosimi Papæ concessione obtinuit, vt non modò in sua Viennensi, verùm & in prima Narbonensi, quę Narbonensi Metropolitæ, & in secunda Narbonensi prouincia, quæ Aquensi Metropolitæ subijciebatur, Episc. crearet. Cæterùm istud priuilegium Episcopos in alienis prouincijs creandi, ac ordinandi, idem Zosimus meliore consilio, vt ipse scribens ad Simplicium Viennæ Metropolitanum ingenuè fatetur, reuocauit. Quò etiam respexit S. Leo Papa, epist. 89. ad episcopos prouinciæ Viennensis his ver-

verbis: *Quid sibi Hilarius Arelatensis quærit in aliena prouincia? & id quod nullus deceßorum ipsius, aut Parochus habuerit quid vsurpat? cùm ipsum quod Patroclo à sede Apostolica temporaliter videbatur eße concessum postmodùm, sit sententia meliore mutatum.*

Et vtique ordinatio Episcoporum ad Metropolis Episcopum pertinet ex Nicęnis Canonibus 4.5.6.7. cui non est æquum derogari à Primate, vel etiam ab ipso Patriarcha. Denique S. Papa Gregorius l.4. epist. 95. vbi Virgilio Arelatensi confert super vicinis prouincijs Apostolici Primatis, ac Vicarij dignitatem: *Singulis* (inquit) *Metropolitis secundùm priscam consuetudinem proprio honore seruato*. Et Papa Hormisda similia iura Remigio Remensium Episcopo indulgens hoc addit: *Saluis priuilegijs quæ Metropolitanis decreuit antiquitas*.

Id verò mirum est Episcopum Massiliensem, qui alteri subijciebatur Metropolitæ, scilicet Arelatensi, tantum iuris habuisse etiam ante istud Taurinense Concilium, vt etiam in aliena prouincia ius exerceret Metropolitani, & Episcoporum creationi pręsideret. Probabilis coniectura est facilè contigisse, vt quemadmodum imperante Ariano Constantio Saturninus Arianus Arelatensem Ecclesiam occupauerat, ita & Aquensem alius aliquis Arianus Episcopus eodem Constantio regnante, vel qui successit Iuliano Apostatæ, vel Valentiniano, qui omnes erãt Orthodoxis infensissimi, occuparit: Qua occasione plebs Catholica cum cæteris Episcopis, aut cui sollicitudo omnium Ecclesiarum incumbit Romanus Pontifex, curam Aquensis Metropolis proximiori Episcopo, qui est Massiliæ, quæ dimidiæ tantum diei itinere distat ab Aquis-Sextijs, demandauerit: Qui vicem tunc Metropolitani gerens nonnullos in eadem prouincia Episcopos ordinarit, aliaque Metropolitani munia obierit: indèque contigerit, vt idem Massiliensis Proculus factione potens, & gratia Principum virorum subnixus, quibus obsiste-

re

re tutum non fuiſſet, hoc demum à Synodo Taurinenſi obtinuerit, vt commendatam ſibi precariò prouinciam tota vita, vt proprietarius poſſideret Et ſanè teſtatur Synodus ſe contemplatione pacis, atque concordiæ ita iudicaſſe. Sed tandem iura præualuerunt; Papa Zoſimo iſtud Synodi iudicium contrario decreto abrogante.

Tunc etiam temporis Viennenſis Eccleſia de primatu cum Arelatenſi contendebat: Synodus verò Taurinenſis, ad quam illa controuerſia delata fuit, non diffinitiuam, quæ litem dirimeret, ſed ambiguam ſententiam tulit, vt illa Eccleſia Primatis dignitate potiretur, quæ ſe Metropolim probaret.

CONC. CARTHAGINENSE IV.

INitio Pontificatus Anaſtaſij Honorio Auguſto I V. & Eutychiano conſulibus anno Chr. 398. conuocatum eſt vniuerſale Conc. (ſic enim vocatur in ipſius proloquio 214. Epiſcoporum Africanorum in ſecretario Carthaginenſis Baſilicæ. Concilio pręſedit Aurelius Carthaginis Epiſcopus, & Africæ Primas: Huic inter alios interfuit Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus.

Africa Occidentalis, quæ Patriarchæ ſubijciebatur Romani Epiſcopi, quæque in partitione Imperij pertinebat ad Romanum Occidentis Imperium, ſex prouincias complectebatur. 1. Proconſularem, Africam, ſeu Zeugitanam. 2. Numidiam. 3. Bizacenam. 4. Tripolitanam. 5. Mauritaniam Septenſem, ſeu Tingitanam. 6. Mauritaniam Cæſarienſem, vt conſtat ex notitiæ Imperij libro, & ex Concilij Mileuitani cap. 27. varijſque Carthaginenſibus Concilijs. Primatis autem vniuerſalis titulo præerat his omnibus prouincijs Epiſcopus Carthaginis. In ſola proconſulari prouin-

uincia, in quà erat Carthago, recensiti sunt Vandalicæ persecutionis tempore 164. Episcopi teste Victore Vticensi l.1. in summa; Episcopales sedes plusquàm trecentæ Carthaginensi primati obtemperabant : cùm tunc temporis duæ tantùm supersint, Septensis quæ Olysipponensi Metropoli, & Tingitana quę Eborensi Metropoli subijcitur, vt obseruat Aubertus Miręus in Episcopatuum notitia : Duæ illæ Metropoles sunt in Lusitania.

Can. 1.2.3.4. de ordinationibus tractant Episcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum per manuum impositionem: Nec meminerunt vllius instrumenti ab ordinatore traditi, aut ab ordinato contrectati. Vnde grauis emergit difficultas, quia decretum vnionis Armenorum ab Eugenio IV. Pontifice post dimissam Synodum Florentinam editum nullius in tribus istis ordinationibus meminit manuum impositionis, sed traditionis instrumentorum, quàm requirit vt necessariam. Certum prętereà est, illam instrumentorum contrectationem, aut saltem libri Euangeliorum in primis ordinationibus locum non habuisse, quando necdum edita fuerant sacra Euangelia. Certum denique est fieri sacras Gręcorum ordinationes ex Ecclesiæ Rom. approbatione per manuum impositionem, absq; vlla instrumenti exhibitione, vel contactu. Hæc quęstio prolixiorem exigit discussionem, quam remitto ad huius Concilij appendicem. Cùm verò in hodierna Sacerdotum consecratione duę concurrant manuum impositiones, oppositis dissentiunt ab inuicem rationibus Theologi, quænam illarum, an etiam vtraque sit essentialis.

Canon 5. Declarat *Subdiaconos ordinari sine vlla manuum impositione, sed solùm de manu Episcopi sumendo calicem vacuum, & patenam vacuam; de manu autem diaconi Vrceolum cum aqua, & mantile, & manutergium*. Hìc obserua, subdiaconatum non esse ordinem ex diuina institutione sacrum, sed ex Ecclesiastica dumtaxat, vt mo-

monet Innocētius Papa III.c.a multis de ætat.& qual. & ord.pręfic.adeò vt primitùs fuerit à sacris ordinibus exclusus,c.nullus dist.6.Et Synodus Ancyræ can.13.declarat,non licere Chorepiscopis ordinare Presbyteros, aut Diaconos,nihil prohibens de Subdiaconis. Quinimò Synodus Antiochena can. 10 disertè asserit ordinari à Chorepiscopis posse Lectores,Exorcistas,& Subdiaconos,at nullatenùs Diaconos,aut Presbyteros.Ea quoque de causa Subdiaconos absque manuum impositione ordinari docet iste canon Carthaginensis.Quoad verò Subdiaconorum sub primitiua Ecclesia cęlibatum, pleraque antiqua Concilia,quę ad id Sacerdotes, & Diaconos astringunt , nihil de Subdiaconis exprimunt;sed alia tamen his quoque præcipiunt: vnde conijcio in reliquis sub nomine Diaconorum Subdiaconos etiam comprehendi. Nam vetustissimum Concil. Eliberinum can.33.Deinde Agathense can.28.& Turonicum secundum can.20. & Epiphanius circa finem libri aduersùs hæreses,idemque in hæresi Catharum 59. negant disertè Subdiaconis licere esse coniugatis cum affectu, seu cohabitatione maritali. Quod idem non obscurè indicat Synodus Chalcedonensis can. 14.

Canones Carthaginenses 6.7, 8.9. modum præscribunt ordinandi Acolythos , Exorcistas, Lectores, septem ordines recensentur in Romano Conc. sub Syluestro can. 7. Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum,Subdiaconorum,Diaconorum, Presbyterorum. Eosdem omnes repetit Concil. istud Carthaginense, quibus tamen addit Cantores,seu Psalmistas; sed hoc est officium potiùs,quàm Ecclesiasticus ordo, cùm Concilium ipsum Cantores creari à Sacerdote affirmet, reliquos autem ab Episcopo. Acolythorum præter duo illa Latina Concilia meminit insuper Cyprianus epist. 55. & Cornelius Papa in epist. quam refert Eusebius l.6. hist.eccl. cap.33. vt sileam Gelasium epist.ad Episcopos Lucaniæ cap.3. aliosque sequentes Ro-

Romanos Pontifices. Apud veteres autem Grecos non inuenio Acolythorum distinctam mentionem, tametsi vox illa sit planè Græca, non apud Dionysium in Hierar. Eccl. non apud Ignatium epist. ad Antiochenos, cui recenset ordines Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Ianitorum, Laborantium, & Exorcistarum nihil commemorans de Acolythis, vt neque Conc. Antiochenum, quod quidem Can. 10. à Chorepiscopis ordinari posse monet, Lectores, Exorcistas, & Hypodiaconos, à solis verò Episcopis, Diaconos, & Presbyteros. Nihil verò de Acolythis loquitur. Ne verò Laborantes ab Ignatio commemoratos aliquis forté cum Acolythis confundat, docet Epiphanius in compen. Laborantes id habuisse officij vt fidelium defunctorum corpora curarent, & ad sepulturam componerent, quos Pollinctores profana vocabat antiquitas.

Canon 10. statuit Cantorem, seu Psalmistam posse absque interuentu Episcopi per Sacerdotem constitui hac verborum formula: vide vt quod ore cantas corde credas, & quod corde credis operibus comprobes.

Can. 12. sancit vt eligantur viduæ, ac sanctimoniales (hæ dicebantur etiam Diaconissæ) quæ ministerio adhibeantur fœminarum baptizandarum, & capaces sint illas ante baptismum instituendi. De Diaconissarum ministerio circa fœminarum baptismum, nequid in eo fiat, vel appareat indecorum, tractat Clemens Papa l. 3. Constit. Apost. cap. 14. & Epiphanius hær. 79. At verò circa mares exclusis tantùm fœminis, minor adhibebatur cautio cùm sic alloquatur baptizatos Cyrillus Hierosolymitanus Catech. Mystag. 2. *O rem miram! nudi apparuisti in conspectu omnium, nec tamen pudoris suffusi estis.*

Can. 13. sponsis iniungit vt nocte, quæ ipsorum benedictionem sequitur se in virginitate contineant, propter sanctæ illius benedictionis reuerentiam.

Can.

Can.15.*Vt Episc.vilem supellectilem, & mensam,ac victũ pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatem fide,ac vitæ meritis quærat*.C. Episcopus,dist.41. & Trid. sess. 25. c.1. Memoriale est Ammiani Marcellini scriptoris ethnici sincerum de quibusdam Episcopis præconium libr.27. *Antistites*:(inquit)*quosdam prouinciales tenuitas edendi, potandique parcissimè,vilitas etiam indumentorum,& supercilia humum spectantia, perpetuò numini verisque eius cultoribus, vt puros commendant,& verecund s.*

Can.20.*Vt Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet,sed lectioni, & orationi, vt verbi Dei prædicationi tantummodò vacet.* Huc spectat Gregorij Nazianzeni de se ipso testimonium in carmine de vita sua,nullam se dedisse operam in exigendis quæstorum suorum rationibus circa Ecclesiæ suæ facultates. Sapienter tamen Augustinus, vt refert in eius vita Possidius cap. 24. facultatum Ecclesiæ curam fidelibus clericis omnem delegabat, qui cuncta accepta & erogata notabant, ipse verò singulis annis eorum rationes audiebat: numquam tamen clauem,aut annulum habens.

Can.22.*Vt Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet, ita vt Ciuium testimonium, & conniuentiam quærat.* Habetur in c.Episcopus sine Consilio dist. 24.

Can.31.*Vt Episcopus rebus Ecclesiæ tamquam commendatis,non tamquam proprijs vtatur.*

Can.32. *Irrita erit donatio Episcoporum,vel venditio, & communicatio rei Ecclesiasticæ absque conniuentia,& subscriptione Clericorum.*Vide in decreto 12.q.2.per totam, In Galliæ Regno per edictum Henrici II.anno 1558.quod deindè in comitijs Aurelianensibus art. 29. sub Carolo IX.ex deliberatione Gallicani Cleri confirmatum est, nemorum ab Ecclesias pertinentium arbores proceras deijcere prohibetur Episcopis, Abbatibus, & quibuscumque præbendatis,& alijs quibuslibet personis. Solemnitates etiam seruandas ad legitimam rerum Ec-

clesiæ alienationem, quibus omissis (saltem in Gallia) foret inualida, refert Chenutius Iurisconsultus in suo tractatu de alienationibus rerum Ecclesiæ. Prima est, vt interueniat Capituli, aut Cleri deliberatio, & consensus scripto expressus, cum singulorum subscriptione; iuxta hunc Carthaginensem canonem,&c. sine exceptione 12.q.2. Secunda,vt ex deputatione per capitulum committantur certæ personæ ad iuridicè inquirendum de qualitate rei cuius tractatur alienatio; deque vtilitate,aut necessitate eius alienationis;quæ demùm facta inquisitio refertur ad capitulum. Tertia,vt publicè per Parochos tàm loci, quàm conuicinos,perque affixas schedulas denuncietur illa futura alienatio, per licitationem, ac subhastationem, vt qui licitatione plus obtulerit rem habeat. Quarta, vt accedat Episcopi consensus, aut eius Vicarij, aut Abbatis, si de re agitur regularis Ecclesiæ,aut Monasterij. Quo vlt. casu requiritur insuper summi Pontificis consensus,nõ enim ad istud sufficit superioris generalis,& multò minùs Prouincialis authoritas. Prædictæ requiruntur solemnitates, etiamsi non fiat alienatio in perpetuum, aut etiam ad annos 30. dummodò fiat emphyteusis vltra nouennium, vt ex praxi, & iure Gallicano docet Chenutius: qui etiam refert ob vnum, & alterum harũ solemnitatum defectum, multis in Gallia iudicijs irritas fieri multas rerum Ecclesiæ alienationes, quæ fuerant plusquàm centum annorũ præscriptione firmatæ.

Tres iustas esse rerum Ecclesiæ alienandarum caussas docet Glossa in proœmio caussæ 12.q.2.Primam ipsius Ecclesiæ necessitatem, aut euidentem vtilitatem, vt si fructus ad Ecclesiæ impensas, aut cleri sustentationem, aut debitorum solutionem sufficere non possint,c.hoc ius porrectum 10.q.2. Causa secunda est pietatis ad subsidium pauperum in graui necessitate, vel in redemptione captiuorum,iuxta diffinitionem S.Papæ Gregorij,l.5.epist.17. & l.7.epist.4.qui vult his casibus

bus sacra vasa confringi, & conflari. *Aurum enim habet Ecclesia non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus*, c. aurum 12. q. 2. Causa denique tertia est vitandi damni, quando Ecclesiæ prædia sterilia, aut inculta remanerent ob magnas necessarias in eis reparandis impensas, magnamque distantiam, c. fine exceptione, & c. terrulas 12. q. 2. & c. ad aures de rebus Eccles. non alien.

Denique contra rei Ecclesiæ alienationem, quę fit à capitulo, vel vnus clericus eiusdem capituli opponens admittitur. c. si quis de Rebus Eccl. non alien. etenim in re communi potior est conditio prohibentis. Sed reliquos huius Conc. Canones prosequamur.

Can. 34. *Vt Episcopus quolibet loco sedens, stare Presbyterum non patiatur.* His conformia scribit Hieronymus ad Euagrium epist. 58. *Cæterùm* (ait) *etiam in Ecclesia Romæ Presbyteri sedent, & stant Diaconi: licèt paulatim increbrescentibus vitijs inter Presbyteros, absente Episcopo, sedere Diaconum viderim.* Diaconis verò inter Presbyteros sedere vetant sacri Canones Nicænus 18. & Laodicænus 20.

Can. 35. *Vt Episcopus in Ecclesia, & consessu Presbyterorum sublimior sedeat. Intra verò domum Presbyterorum collegam se esse cognoscat.* Citatur in c. Episcopus in Ecclesia dist. 59. in Liturgia Chrysostomi sedes Episcopalis dicitur, ἡ ἄνω καθέδρα, quæ sursum est sedes. Et August. in Psalm. 126. dicit Episcopis altiorem poni locum, vt cognoscant se esse in specula constitutos ad vineam Domini, quę est eius Ecclesia, custodiendam. Et de isto (inquit) alto loco periculosa redditur ratio.

Can. 44. *Clericus nec comam nutriat, nec barbam.* Allegatur apud Gratianum c. clericus dist. 42. Idem cauetur Agathensis Concilij Can. 20. de tonsura porrò clericali multa præclara require infra ad Canon. 40. Conc. Toletani 4.

Can. 45. *Clericus professionem suam, & in habitu, & in incessu probet: Et nec vestibus, nec calceamentis decorem quærat.*

rat. Habetur in Can.clericus professione dist.41.huic similem require inferiùs Can.16. Nicænæ Synodi secundæ. Clericum nihil magis dedecet, aut contemptui magis obnoxium reddit,quam illa exteriùs se prodens immodestia. Sapientissimè admonet Ecclesiasticus c 19.Ex visu cognoscitur vir,& ab occursu facieicognoscitur sensatus Amictus corporis, risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo.Id est qualis interiùs sit:Quemadmodum gnomon exterior horologij dispositionem indicat interioris machinæ.

☩Can.47.*Clericus per plateas, & andronas nisi magna, & certa sui officij necessitatem non ambulet.*

Can.51.*Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus,artificio victum quærat.*Habetur in decreto c.Clericus quantumlibet dist.91 sequitur huic similisCan.52.*Clericus victum, & vestitum sibi artificiolo,vel agricultura absque sui officij detrimento paret.* Eadem docet iubetque Clemens Papa lib.3.Const.Apost.c.vlt.adducens Apostolorum exempla, & speciatim Pauli Tabernaculorum opificis Act. 18.v.4.Act.20.v.34.2.Thes.3.Epiphanius heres.80.fidem facit suo tempore plerosq; Sacerdotes solitos esse proprijs manibus operari.De Spiridione,qui in magna Synodo Nicęna consedit perhibent Ruffinus, & Socrates illum simul, & Thremituntis in Cypro Episcopum, & capellarum gregis fuisse Pastorem. Synodus verò Nicęna secunda Can.15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, vt ad eius imitationem victũ manibus proprijs operando sibi parent.Admodum notabile est, quod duabus Epistolis scribunt Agatho Papa,& Romanum Concilium ad Imperatorem Constãtinum cognomine Pogonatum suos ei commendantes ad Sextam Synodum Legatos. Se enim primùm excusant, quòd cum cupiuissent doctores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris,& officij dignitate,ideòque ex vltima Britannia Clericum his ornatum dotibus acciuissent, iste tamen aduentare non potuerit, nec

alius

alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis,& vastatis per Longobardos Ecclesijs, tàm hi qui mittuntur Legati, quàm cæteri Clerici non valuerint studijs litterarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduum, quo vitam sustentare possent. Denique Aquileiense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verùm ad istiusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Can.60. *Clericum scurrilem, & turpibus verbis iocularem ab officio decernit remouendum.* Citatur à Gratiano c.Clericum scurrilem dist. 46. stultiloquium, & scurrilitatem damnat Apostolus Ephes.5.v.4. præclarè admonet Bernardus: *Nugæ in ore Laicorum, nugæ sunt, in ore Clericorum blasphemiæ: Consecrasti os tuum Euangelio, talibus aperire non licet.* Sanctum audiamus Ambrosium lib. 1. officiorum c.23. *Licèt interdum honesta ioca, & suauia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula; væ vobis qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non solùm profusos, sed omnes etiam iocos declinandos arbitror: Plenum tamen suauitatis, & gratiæ sermonem esse non indecorum.* Hæc Ambrosius.

Can.58.*Ex pœnitentibus Clericus quamuis sit bonus non ordinetur. Si per ignorantiam Episcopi factum sit, deponatur à Clero,quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pœnitentem.* Similiter Siricius Papa ad Himerium Taraconæ Episcopum c.14. *Illud quoque par fuit nos prouidere, vt sicut pœnitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita post pœnitudinem, ac reconciliationem nulli, vnquam liceat Laicorum Clericatus honorem adipisci.* Hæc Siricius. Causa vtrobique est decor, & veneratio status Clericalis, vtque Clericus sit iuxra Paulum inconfusibilis, & irreprehensibilis. Similiter Leo Papa epist. 92. inquis.2. *Alienum est*(ait)*à consuetudine Ecclesiastica, vt qui in Præsbyterali honore aut in Diaconi gradu fuerint conse-*

crati, hi pro aliquo crimine suo, per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi : Quod procul dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est : Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei, priuata est expetenda secessio, vbi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. Hæc Leo Magnus. Similiter Origenes lib. 2. contra Celsum, docet qui pœnitentiam obiuisset, eum arceri in perpetuum à sacris ordinibus, aut eorum exercitio. Optatus item Mileuitanus in fine lib. 2. *Multis* (inquit) *Notum est, & probatum persecutionis tempore aliquos Episcopos inertia à confessione Dei delapsos thurificasse, & tamen nullus eorum, qui euaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut vt genua figerent, imperauit.* Et Augustinus lib. 1. contra Donat. de Baptismo cap. 1. *Ordinatis*, (ait) *cum ad Ecclesiam à Schismate redeunt, non imponitur manus inter Laicos.* Sed & Concilium Carthaginens. quintum Canon. 11. sic statuit: *Idem confirmatum est, vt si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos à Ministerio necesse fuerit remouere, non eis manus tamquam pœnitentibus, vel tamquam fidelibus Laicis imponatur.* His adde apud Gratianum c. Presbyter si fornicat. dist. 182. Cęterùm publicæ pœnitentiæ loco Clericus delicti reus in Monasterium relegabatur, aut ad priuatam secessionem, vt docent Leo Magnus loco cit. & Hieronymus epist. 48. ad Sabinianum, & Conc. Aurelianense tertium, Can. 4.

Canones autem quibus pœnitentia Clericis ipsis iniungebatur, vt est Arausicani primi Concilij Can. 4. *Dicens pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non negandam.* Quidam exponunt de pœnitentia priuata : Alij etiam de publica non iudiciaria quidem, sed spontanea nullo interueniente graui delicto : De qua etiam loquitur Concilium Toletanum quartum Canon. 53. quæque in ipsis Laicis promotionem sequentem ad ordines minimè impediebat, vt ibi decernitur. Ita no-

noster Morinus exponit lib. 2. exercit. Ecclesiast. cap. 23.

Verumtamen Cypriani Epistola 59. ad Fidum, quæ continet initio querimonias contra Terapium Episcopum, eò quòd Victorem Presbyterum, qui grauiter in Deum deliquerat, ausus fuisset reconciliare, pacemque ei dare præpropera festinatione, antequàm plenam impleuisset pœnitentiam: Illa, inquam, Epistola perspicuè loquitur de pœnitentia, tùm publica, tùm iudiciaria, nec potest vllatenùs de priuata, vel de spontanea exponi. Potiùs igitur censuerim regulam illam de interdicta sacris Clericis pœnitentia, neque semper, neque omnibus locis viguisse, vt superiùs perspeximus de Sabbathorum ieiunio etiam in diuersis Occidentis locis, deque alijs Ecclesiasticæ disciplinæ officijs.

Can. 69. Irregularem dicit, qui aut secundam vxorem, aut viduam, aut alterius derelictam duxerit. Huc spectat Apostolorum Canon 18. insertus in decreto c. si quis viduam dist. 34. & Conc. Agathensis Canon 1.

Canon 74. *Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, siue Clericus, siue Laicus excommunicatur*, Citatur c. qui communicauerit 11. quæst. 3. similem Antiochenæ Synodi Canonem secundum require superiùs.

Can. 76. *Is qui pænitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrænesim versus fuerit, dent testimonium, qui audierint, & accipiat pænitentiam: Et si continuò moriturus creditur, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. Si superuixerit, admoneatur à prædictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pænitentiæ legibus, quamdiù Sacerdos, qui pænitentiam dederit, probauerit.* Idem fermè statuit Synodus Arausicana prima c. 12. *Subitò obmutescens prout statutum*

est baptizari, aut pænitentiam accipere potest; si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.

Can. 80. *Omni tempore ieiunij manus pænitentibus à Sacerdotibus imponatur*. Obseruato multiplices in Ecclesia manuum impositiones. 1. in Sacramento Confirm. 2. in sacris ordinationibus. 3. In reconciliatione, seu absolutione pœnitentium. 4. in orationibus quæ fieri solebant supra ipsos pœnitentes, qua de re Canon iste loquitur, & Canon 90. Hoc idem statuit circa energumenos 5. & postremò Sanctimoniales Diaconissæ, & Virgines consecrabantur per manuum impositionem, vt docet Synodus Chalcedonensis, Can. 15.

Can. 84. *Vt Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire Verbum Dei, siue Gentilem, siue Iudæum, siue Hæreticum, vsque ad missam Cathecumenorum*. Soli pœnitentes primi ordinis, scilicet flentes ingressu Ecclesiæ prohibeantur: Cum Iudæis verò Paganis, & Hæreticis non communicabatur quidem ad precum societatem, sed admittebantur intus ad Verbi Dei auditionem, ne aditus ipsis ad conuersionem præcluderetur. Allegatur in c. Episcopus nullum, dist. 1. In Iudaico templo pars quædam erat, quę atrium gentium vocabatur, quo loco Gentilibus consistere, atque adeò Deum verum, & vnicum palàm licebat adorare. Hinc refertur Ioann. 12. v. 20. erant autem quidam Gentiles ex ijs, qui ascenderant, vt adorarent in die festo. Vide supra Laodicænum Can. 6.

Can. 90. *Omni die Exorcistæ energumenis manum imponant*. Require Can. 80. superiùs.

Canon. 91. *Pauimenta domorum Dei energumeni verrant.*

Can. 94. *Eorum qui pauperes opprimunt dona à Sacerdotibus refutanda*. Notatu dignus Canon circa eos qui securos se ab obligatione restituendi, quæ alijs rapuere præsumunt, neque expoliatis se obstrictos putant, dum

dum falsam, & inanem splendoris, & pietatis gloriam sibi, suæque imposterum prosapiæ quærant, sacella construendo, vel noua seruitia fundando ex corrasis iniustè pecunijs. Huc spectat effatum Ecclesiastici præclarissimum cap. 34. ver. 23. *Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis quasi qui victimat filium in conspectu patris.*

Can. 104. Testatur de habitu religioso viduarum, quæ se obsequio Ecclesiæ deuouerunt, deque voto perpetuæ castitatis. *Si quæ viduæ se deuouerunt Domino, & veste Laicali abiecta, sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ in Religioso habitu apparuerint.* Mentio quoque est 1. Timoth. 4. Viduarum peccantium dum nubunt eo quòd fidem, quam Christo dederant irritam faciant. Cyprianus de discipl. & habitu virg. *Vt quæ* (inquit) *se Christo dicauerint, & à carnali concupiscentia recedentes, tàm carne, quàm mente Deo deuouerint.* Et Hieronymus ad Sabinianum Diaconum, ita loquitur: *Moris est, vt tàm virgo, quàm vidua quæ se Deo deuouerint, & sæculo renunciantes omnes delicias sæculi conculcarint, crinem Monasteriorum matribus offerant desecandum capite postea ligato, & velato.* Dionysius Eccl. Hierar. cap. 6. mutationis vestimentorum, & tonsuræ, & consecrationis Sanctimonialium meminit.

Appendix ad Canones ordinationum præcedentis Concilij.

SCholasticæ Theologiæ professores, cùm non consuluissent Græcarum ordinationum approbatos ab Ecclesia Romana ritus, neque ipsos veteris Ecclesiæ Latinæ vsus, & normas, sed obseruatis dumtaxat posteriorum temporum Latinis Ritualibus, & Pontificalibus, haud satis accuratè discusserunt Sacramen-

torum singulorum substantialia, & pleraque affirmarunt, haud satis cum Græcorum Catholicorum, aut etiam veteris Ecclesiæ Latinæ venerandis vsibus, & traditionibus conuenientia.

In primis istorum multi asseruerunt ad Sacramenti pœnitentiæ validitatem necesse prorsùs esse, vt absoluendi forma personam Ministri connotet, cùm tamen antiquissimus, & multoties ab Ecclesia Romana comprobatus Ecclesiæ Græcæ vsus sit, vt absolutio per formam deprecatiuam impendatur: sicut ex Græcorum orthodoxorum Euchologijs, aliorumque per Orientem dispersorum fidelium, diffusè, atque apertissimè commonstrat noster Ioann. Morinus in suo de pœnitentia tractatu. Quæ si Theologi scholastici resciuissent, aliter procul dubiò docuissent. Enimverò cum S. Thomas in 4. dist. 3. art. 2. ad primum, & Paludanus eadem dist. quęst. 1. quæsito 3. alijque communiter ex eo quod Ecclesia Græca baptizando sic pronunciet: *Baptizetur Christi seruus, &c.* inferant, & arguant non esse absolutè necessariam in Baptismo personæ baptizantis, seu ministri expressionem; pari argumento docuissent, nec esse necessariam in pœnitentiæ Sacramento, cum nec in hoc, nec in vllis Sacramentis Græci Ministri suam vnquam personam enuncient.

Eadem ratione si scholasticis Doctoribus innotuissent approbatissimi Gręcorum Maronitarum, & quorumdam aliorum Orientalium cum Romana Ecclesia communicantium ritus, & praxes ordinationum; proculdubiò his peræque detulissent, nec in eas deuenissent conclusiones, ex quibus sequatur, orthodoxos Orientis omnes fuisse tot sæculis hactenùs ab Ecclesia Romana delusos, quæ non tantùm illorum examinauit, & probauit ritus, sed etiam illos ita eorum obseruationi astrinxit, vt læthalem contrahant noxam, si velint in proprijs Ecclesijs ritu Latino ministrare. Ex

quo

quo id pariter sequeretur, vel cogitatu horrendum, nullos penes ipsos esse, aut fuisse Presbyteros, & Episcopos, nullam Eucharistiam, nullum Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, Ordinis, Extremæ Vnctionis. Quinimò neque pluribus sęculis apud Latinos ipsos sub illis felicissimus Sanctorum veterum Patrum sæculis, vt patet, vel ex Canone 5. Carthaginensis 4. vniuersalis Concilij, in quo cum ducentis, & vltra Episcopis consedit Augustinus, asserente pro certissima Ecclesiæ norma, & indubitata praxi, vbi traduntur ordinis instrumenta, ibi nullam esse manus impositionem, & ita Sacerdotibus, & Diaconis, dum ordinantur imponi quidem manus, sed nihil eis tradi, aut porrigi: at Subdiaconis Calicem cum patena tradi, sed nullatenùs imponi manus.

Noster quidem Morinus contendit in suis ad sacras ordinationes exercitationibus, nullam fuisse in Sacerdotum, & Diaconorum ordinationibus traditionem instrumentorum annis plusquàm octingentis apud Latinos. Cęterùm vir eruditionis consummatæ non aduertit, Ordinem Romanum libellum ab Alcuino Caroli Magni præceptore alicubi allegatum, ac per consequens altioris antiquitatis referre in secunda parte, non solùm manus ab Episcopo illis imponi, qui Sacerdotio initiantur, & manus iniungi; sed etiam calicem cum vino aqua permixto, & patenam cum pane tradi: simulque ista eis enunciari: Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, missamque celebrare, tàm pro viuis, quàm pro defunctis.

Inter Scholasticos Scriptores S. Bonauentura in 4. dist. 24. p. 2. art. 1. quęst. 4. solius meminit tanquàm essentialis materię ad Sacerdotium, & Diaconatum impositionis manuum. Ex aduersò Dominicus Soto, & Capreolus, & Valentia contendunt hanc nihil esse quàm accidentariam cęremoniam, solamque esse de Sacramenti essentia traditionem instrumentorum. Meliùs

ta-

tamen Petrus Soto, Ledesma, Bellarminus, Vasquez, vtraq; saltem in Latinis Ecclesijs docent ad sacrarum ordinationum validitatem, & essentiam pertinere.

Sanè quæcumque supersunt libello Ordinis Romani vetustiora monumenta nullius in sacris Ordinibus meminere traditionis, solamque prædicant χειροτονίαν. Dionysius in Eccl. hier. Clemens Papa in Apostolicis const. de quo libro Epiphanius heref.70. testatur complecti omnia,quę pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam. Canones etiam ordinationum Carthaginenses, & omnia ferè Sanctorum Patrum,dum vel per occasionem de ordinibus sermocinantur loca. His adiungit Morinus, quos ipse primus in lucem edidit antiquissimos ordinationum Rituales ex Vaticana, & alijs illustribus Bibliothecis erutos, nec non librum Syriacum ordinationum Maronitarum, qui fuerunt hactenùs montis Libani accolæ, quorum fidem, & sacros ritus dudum Ecclesia Romana probauit. Eo libro non aliter ordinantur sacerdotes quàm sola manuum impositione cum certis quibusdam precibus, & verborum formis; nihil porrigitur ei, qui Sacerdotio initiatur, quàm Euangeliorum liber,vt ipsum legat. Prætermitto Armenorum eorum, qui cum Romana Ecclesia communicant ordinandi ritus, quorum sacris Ministerijs exercendis, summi Pontifices concesserunt Ecclesiam Romæ tituli S. Mariæ Ægyptiacæ.

Quin imò Sacræ Scripturæ non aliud in huiusmodi perhibent, quam χειροτονίαν, seu χειροθεσίαν hoc est manuum impositionem passim in Actis Apost.& 1.Timot. 4. Ipsaque χειροτονία, communiter à Patribus Græcis vsurpari solet pro sacra ordinatione.Sed etiam Concilium ipsum Tridentinum omnem amouet ambiguitatem, cùm disertè dicat sess.14. cap. 3. Sacerdotes ritè ordinari per impositionem manuum. Et sess.23. Can. 4. Si quis (ait) dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustrà Episcopum

pum dicere: Accipe Spiritum Sanctum, Anathema sit. Atqui verba ista profert Episcopus dum manus imponit. Indicat ergo Concilium id esse de Ordinationis substantia. Omitto Latinorum etiam Patrum testimonia, qui vt præclarè obseruat, & monet Bellarminus lib. de Sacram. ordin. c. 9. Instrumentorum traditionem prorsùs silent, manuum impositionem semper commemorant.

Tantis accedat argumentis relatio Theodoriti hist. relig. c.13. Macedonio Monacho per astutiam, ac dolum ad altare sacrum accito, nec prorsùs de sui ordinatione futura suspicanti, fuisse à Flauiano Episc. Antiocheno sacrum celebrante manus impositas ἐπιδεῖναι σχειροτονείαν, dumque hoc modo Sacerdotem factum adeò succensuisse, vt Pontificem arrepto, quo sustentabatur scipione percutere nixus sit, nisi circumstantes senem excandescentem coercuissent.

Romani Pontifices Leo I X. Cœlestinus III. Innocentius III. simulque Concilium Lateranense quartum, Innocentius IV. Alexander IV. Gregorius X. simulque Concilium Lugdunense secundum ex generalibus, Concilium pariter Florentinum, quod anno integro fidem Græcorum, & ritus examinauit, & Clemens VIII. qui Græcos Romæ Collegio à se fundato, & Ecclesia donauit, vt inibi ritu Græco ministrarent, quique sua Constitutione trigesimam quartam, quæ est in Bullario tomo 3. edixit, vt Romæ commoretur Græcus Episcopus Catholicus, qui Græcos priùs probatos Græcanico ritu ordinet, isti omnes (inquam) Græcorum ritus, & ordinationes approbarunt. Et quoties Clerici Græci de schismate conuertuntur, si fuerant ab Episcopis schismaticis ordinati admittuntur ad sacrum ministerium citra nouam ordinationem.

Posteriores demùm Theologi perlecto Arcudij Theologi Dominicani libro, quo Græcorum penes,

quos

quos diù versatus fuerat Ecclesiasticus ritus accuratè describit, & visis aliquando Romæ factis Græcorum ordinationibus in eorum propria Ecclesia tituli sancti Athanasij,& obseruantes nullum fuisse ordinatis sacerdotibus, & Diaconis porrectum instrumentum, quod tangerent,rem maiori sedulitate explorauerunt,atque antiquiores Ecclesiarum Græcæ, Latinęque ritus, ac vsus cum Græcanicis horum temporum conformes esse perspexerunt. Ideòque rationes inuestigarunt, quibus possent apprimè Græcanici vsus cum Latinis horum temporum, ac præsertim cum decretò Eugenij ad Armenos, in quo maioris difficultatis versatur cardo, conciliare. Inter plures, quę à diuersis circumferuntur, duę sunt, vt mihi quidem videtur præcipuæ soliditatis conciliationes. Vna quidem, vt Christus Dominus noster in materiam sacrarum ordinationum instituerit manuum impositionem, quam nec ipsa mutare possit Ecclesia, & insuper aliam quandam instituerit materię partem essentialem quidem,& specialiùs connotantem illam potestatem, quæ per singulos ordines confertur: Ista verò altera materię pars in aliquo signo consistat per Christum indeterminato, secundùm speciem,sed determinato tantùm modo genericè: ipsam verò speciem, & modum Ecclesiæ reliquerit determinandum, quę possit ipsum pro suo arbitrio quoque immutare, ac nouum inducere: Itaque Orientales Ecclesias vnum certum elegisse modum, Latinam Ecclesiam alterum retenta vtrobique tamen manuum impositione.

Alij alijs verbis eodem tamen sensu dicunt,Christum instituisse Sacramentorum materiam secundùm formale,sed Ecclesiæ determinandam, quòad aliqua Sacramenta reliquisse secundùm materiale. Formale isti dicunt quod alij genericum,id est modum, vel actum aliquem significantem quomodolibet potestatem singulis ordinibus inhærentem. Materiale porrò vocant cer-

certum fixumque, atque ab Ecclesia definitum modum, qui sit adhibendus inter conferendum ordines, qualis est instrumentorum traditio ex Latinæ Ecclesiæ designatione, aut alia quædam actio ex Orientalis Ecclesiæ præscripto. Qua sanè distinctione generici, & specifici seù mauis formalis,& materialis illa ritum diuersitas non modò respectu Orientis,& Occidentis,verùm etiam,vt initio insinuaui,veterum Occidentalium, cum hodiernis Occidentalibus ocnciliatur. Atque Eugenij quarti decretum non primam ordinationum Sacramentalium partem, hoc est genericam, & formalem, sed specificam, ac materialem solùm materiam prosequitur,quæ iamdudum vsu Romanæ Ecclesiæ inter omnes Occiduos Orthodoxos vigebat.

Hac eadem ratione argumentum resoluit Bellarminus, quo videtur per Ecclesiam immutata sacri Diaconatus materia, quæ fit per Euangeliorum traditionem,eum tamen fuerint ipso primo nascentis Ecclesiæ anno Diaconi septem ab Apostolis ordinati, multique alij deinceps diuersis locis sola manuum impositione, antequam vllum conscriptum esset Euangelium:Quorum primum ab Apostolo Matthæo conscriptum fuit anno Christi, vt supputat Baronius 41. annis septem à descésu Spiritus sancti supra Christi discipulos: Quamquam Irenæus lib. 3. cap. 1. refundat longè posterius Euangelij Matthæi conscriptionem ad tempora quibus Petrus, & Paulus Romæ prædicabant, quod referendum videretur ad annum Christi saltem sexagesimum. Quin etiam fieri potest,vt sola manuum impositio sit Orientalibus essentialis quantum ad materiam, cęteraque in ipsorum ordinationibus adhiberi solita, sint cęremoniæ tantùm accidentariæ: Adeò vt sola essentialis materia sit penes illos Chirothesia, quam intentio Ministri, & superadditæ verborum formæ ad hunc, vel illum determinent sacri Ordinis gradum.

Cum

Cum è diuerso illa manuum impositio fortasse non constituat in Latinis Ecclesijs totalem,& adęquatam ordinum sacrorum materiam, eò quòd ab aliquot retro sęculis visum sit Romanæ Ecclesiæ, aliud quid materiale adiungere traditionem instrumentorum, quæ ex ipsius mente,ac instituto,vel sit de materia essentiali,vel concurrat, vt conditio sine qua non, & ita necessaria sit ad Sacramenti si non essentiam, saltem existentiam,pro illa quam Christus Ecclesiæ contulit,circa rem Sacramentariam potestate,

Hęc verò quam dixi potestas in tribus potissimum Sacramentis conspicua est. In ordine quidem,vt iam differimus. In pœnitentia etiam in qua restringitur per Ecclesiam illa indefinita potestas absoluendi, quę confertur in ordine Sacerdotij supra ipsa hominum peccata, quę sunt pœnitentię Sacramentalis subiecta materia. Nec rationi à pęnitentia ductę sufficienter occurres dicendo in ordinatione quidem non conferri absoluendi potestatem nisi in actu primo, sed in actu demum secundo conferri ab Episcopis, dum ordinatis Sacerdotibus subditos attribuũt in quos exercere possint illam, quam in ordinatione receperunt ligandi,& soluendi potestatem, hæc enim adhuc perdurat argumenti vis in Episcopis ipsis,& Parochis,qui licèt subditos nanciscantur, sola additione ad propriã Ecclesiam, in quos deinceps ipso iure diuino habent ligandi soluendique potestatem,attamen Ecclesia ipsa ijsdem hanc restringit potestatem, vt nec Parochus in proprios Parochianos,nec Episcopus in proprios Dięcesanos quidquàm possit circa reseruatos per superiorem Ecclesiasticam potestatem casus, tametsi concurrant simul in hac re Pastor,& subditi sibi Gregis agnus: In Pastore quidem diuinitùs concessa iurisdictio, sententia absolutionis, & soluendi intentio: in agno verò vnà cum interiori pęnitentia diligens confessio.

Nec minùs effulget in matrimonij Sacramento illa

in

in re Sacramentaria Ecclesiæ Christi potestas. Cùm enim huius Sacramenti materia diuinitùs constituta sit mutuus, ac legitimus partium consensus: Certum est apud omnes Catholicos, Ecclesiam posse pro suo prudenti arbitrio edicere, vt consensus qui olìm plenè sufficiebat ad hoc sacramentum, iam non sufficiat, Et ex aduerso disponere potest, vt deinceps sufficiat ille consensus, qui ante hac minimè sufficiebat. Nam sufficiebat ante Tridentinam Synodum clandestina consensio, iam nullatenùs sufficiens. Ex opposito in multis circumstantijs non sufficiebat olìm mutuus consensus, qui non sufficit remotis pristinis impedimentis. Generalia enim Concilia, Lateranense sub Innocentio III. & Tridentinum multa graduum prohibitorum impedimenta dirimentia sustulerunt: adeò vt mutuus consensus, qui anteà non valebat, iam sit validus ad hoc Sacramentum in gradibus olìm vetitis. Circa memoratas ordinationum materiæ difficultates ex rituum diuersitate ortas disputant Cardinalis de Lugo disput. 2. de Sacrament. in genere sect. 5. num. 85. & seqq. Becanus par. 3. de Sacrament. ord. q. 4. Et inter Gallicanos Theologos prҿter prҿallegatum Ioann. Morinum, Nicolaus Isambertus, Philippus Gamachæus, Franciscus Hallier.

Istam porrò Ecclesiæ circa ordinum impedimenta, quæ apponere, vel amouere potest authoritatem, nos adductione testimoniorum ex antiquorum patrum libris, & canonum ex probatissimis Concilijs, necnon exemplorum plurimorum, ex Ecclesiasticis Historijs, rursùm vberiùs confirmabimus inferiùs ad canonem quartum Octauæ Synodi Oecumenicæ.

N CON-

CONC. CARTHAGINENSE V.

QVemadmodum quarto Carthaginensi Concilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus totius Africæ Primas; ita & isti quinto, cui pariter interfuit Augustinus.

Huius Can.5. cauetur ne relicta principali Ecclesia sua Episcopus in aliam se transferat Ecclesiam. Huic contraueniunt Episcopi, qui magna parte anni ruri versantur, & deliciantur.

Can.6. Qui citatur c. placuit de infantibus, de consecr.dist.4.iubet infantes de quorum Baptismo certitudo haberi non potest, sine trepidatione baptizari: Et similiter Ecclesias consecrari, de quibus nihil constat, an fuerint consecratæ. Consule inferiùs annotata ad Can.84. Synodi Quinisextæ eadem decernentem. Sextus ille Canon renouatur in Conc. Africano n.39.

Can.7. Vt dies Paschæ formatarum subscriptione omnibus intimetur. Quæ litteræ Græcis Canonicæ, Latinis formatæ dicebantur, vt testatur Atticus sub finem Concilij Chalcedonensis, his verbis: Græca elementa numeros etiam exprimere, nullus est qui vel tenuiter Græci sermonis peritiam habet, ignoret. Ne igitur in faciendis litteris Canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis decem, & octo Nicææ constitutis saluberrimè inuentum est, & statutum, vt formatæ istam calculationis, seu computationis habeant rationem, id est, vt assumantur in computationem Græca elementa, prima Patris, Filij, & Spiritus Sanctus, id est, π. υ. α quæ elementa, & octogenarium, & quadringentesimum, & vnum significant numerum: Petri quoque Apostoli littera prima, hoc est π, quæ numerum octoginta significat: Eius quoque qui scripsit Epi-

Epistolam prima littera: & cui scribitur secunda littera: accipientis tertia littera: ciuitatis quoque de qua scribitur quarta littera. Et indictionis quæcumque est eius temporis idem qui fuerit numerus assumatur. Obiter hic obseruandum ex prædicto testimonio, vsum indictionum iam viguisse tempore Nicæni Concilij. Harum verò indictionum plerique suspicantur authorem Constantinum Magnum. Errare insigniter constat Cedrenum, aliosque nonnullos illarum authorem affirmantes Theodosium. Indictiones seriem annorum 15. complectebantur. Earumque triplex discrimen fuit: Aliæ dicebantur Constantinopolitanæ, de quibus ita loquitur Ambrosius epist. ad Episcopos Æmiliæ: Indictio Septemb. mense incipit, hoc est ipsis Calendis Septembribus. Alię dicebantur Cęsareæ, quarum initium sumitur ab octauo Calendas Octobris: Tertiæ demùm Romanæ, quia in Pontificis Diplomatibus adhiberi solent, & exordium sumunt à Calendis Ianuarij.

Dissertatio de Litteris formatis.

FOrmatę, seu Canonicæ litteræ in varias distribuuntur species, quarum aliæ communicatoriæ dicuntur, quæ ab Episcopis dabantur subditis peregrè agentibus, vt quòcumque ibant in communionem fidelium admitterentur. Optatus l. 2. contra Parmenianum recensita Romę Episcoporum serie à Petro vsque ad Damasum ita subiungit: Cùm quo (Damaso) nobis totus orbis commercio formatarum in vna Communionis societate concordat. Et Conc. Arelatense primum can. 7. vt qui fideles ad Præsidatum promoti fuerint, Litteras accipiant communicatorias, ita tamen, vt in quibuscumque locis eas gesserint, ab Episcopo eiusdem loci cura de illis agatur: Vt si cœperint contra Ecclesiasticam disciplinam agere, tum demum à communione excludantur. Præsidatum hic intellige Pręfecturam

quamcumque, aut Magistratum. Præterea Augustinus, vt Fortunium Episcopum Donatistam asserentem suam, suorumque communionem vbique terrarum protendi, dum vult se Catholicum asserere, falsi è contrariò conuincar, sic ait epist. 163. ad Eleusium: *Quærebam vtrum communicatorias Epistolas, quam formatas dicimus posset quo vellem dare? Et affirmabam, quòd manifestum erat omnibus, hoc modo illam facillimè terminari posse quęstionem.* Communicatorias litteras Græci κοινωνικὰς καὶ εἰρηνικὰς γραφὰς, dicunt.

Dimissoriæ item litteræ, Græcè ἀπολυτικαὶ γραφαὶ, formatis continentur, sine quibus à proprio Episcopo obtentis nullus Clericus ab alio potest ordinari, iuxta Concilij Sardicensis canones 18. & 19. Quinimò neque iam susceptos ordines alibi exercere, iuxta Apostolorum canon. 15. & 16. Neque ipsis fas est Episcopis longiùs peregrinari, vel in aulam proficisci absque dimissorijs Metropolitani sui, vel Prouincialis Synodi, iuxta Sardicensis Canonis præscriptum Zosimus Papa in Epist. ad Episcopos Galliæ iniungit omnibus Romā ex Gallia profecturis Episcopis, vt formatas ab Arelatēsi Episcopo accipiant. Et Conciliū tertium Carthaginense, ita sancit Can. 28. *Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ Sedis Episcopo suæ cuiusque Prouinciæ, vt ab eo præcipuè sumere possint formatam.* Illam verò formatam Epistolam Zonaras ad canon. 23. & Balsamon ad canon. 26. Carthaginenses, siue Africanus exponunt, ἀπολυτικὰς γραφὰς, hoc est litteras dimissorias.

Formatæ complectuntur etiam litteras commendatitias, quæ ad hoc valebant, vt fideles peregrè euntes, tàm Laici, quàm Clerici hospitio, & mensa susciperentur, atque Ecclesiastica Communione. Aliquando etiam vt Clericorum ordinatio significaretur, aut etiam vt daretur de moribus testificatio. Has Græci vocant, συστατικὰς, sine quibus vetat Apostolorum can. 32. Quemquam siue Episcopum, siue Præsbyterum, siue

siue Diaconum suscipi. Quæ iteratur prohibitio per Laodicænum can. 41. & allegatur à Gratiano cap. non oportet, de consecr. dist. 5. & Clemen l. 2. Apost. constit. c. 258. hoc idem pariter extendit ad Laicos. Tertullianus de præscript. c. 20. has litteras vocat contesserationem hospitalitatis. Et Gregorius Nazianzenus inuect. 1. in Iulianum refert, nunc apostatam transferre in Gentilismum, proposuisse diuersos Christianorum ritus, atque ex his præcipuè litteras hospitalitatis. Balsamon ad Apost. canon. 15. scribit, opus esse Clerico in aliena Diœcesi versanti litteris dimissorijs, si velit inibi Clericalia munia exercere, non enim ad hoc extendi, aut sufficere commendatitias. Litterarum commendatitiarum mentio fit 2. Cor. 3. numquid egemus sicut quidam Litteris commendatitijs ad vos, aut ex vobis? Conc. Chalcedonense can. 11. approbat, vt pauperibus quidem concedantur litteræ pacificæ, εἰρηνικαὶ (hæ sunt communicatoriæ, de quibus paulò ante) non autem commendatitiæ συςατικαὶ, nisi quando iniusta suspicione laborant. Denique Trid. Conc. sess. 23. cap. 16. nullus Clericus peregrinus, sine commendatitijs sui Ordinarij litteris ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda admittatur. Hæ vocantur pariter litteræ testimoniales.

Formatarum nomine designantur pariter litterę Paschales indicentes quota Dominica eius anni celebrandum sit Pascha. Antiquissima consuetudo fuit, vt Romanus Episc. quotannis ad vniuersas Ecclesias scriptis circularibus Litteris diem Paschalem indiceret, vt liquet ex Arelatensis 1. Conc. can. 1. Quia verò Ægyptij Astronomiæ peritia præcellebant, ea cura per Nicænam Synodum demandata fuit Alexandrino Patriarchæ, & in primis Romano Pontifici, diem Paschalem sedulò exploratum indicaret, quò postmodum Romanus Episc. illum per vniuersas Ecclesias promulgaret, vt scribit Leo Magnus Papa epist. 64. ad Marcianum Augustum.

stum. Primates verò, & Metropolitani suarum Prouinciarum Episcopis, & hi subiectis sibi Ecclesijs per Litteras formatas significaba*t, vt statuit canon iste 7. Carthaginensis. Promulgabatur autem futurus dies Paschalis per Diaconum inter Missarum solemnia ipso Epiphaniæ die, vt constat ex Conc. 4. Aurelianensis can. 1. & ex Cassiani collatione 10. cap. 1.

Formatis pariter continentur encyclicæ, siue circulares Litteræ, quæ vel ab Episcopo Romano, vel à Patriarcha, vel à Primate, vel ab alio inferiore Prælato, vel à Synodo transmittuntur ad plures Ecclesias distribuendæ, siue in causa fidei, siue ad morum disciplinam, siue ad indicendas preces, aut ieiunia, vel ad monendos fideles.

Inter Formatas recensentur quoque commonitoriæ, seu memoriales Litteræ, quæ Legatis, aut Apocrisarijs, seu Nuncijs expediuntur, præscribentes vt se gerere debeant in suæ legationis, aut nunciaturæ officio. Harum mentio est can. 98. Conc. Africani, & apud Cyrillum epist. 1. ad Successum, apud Augustinum epist. 129. & 158. apud Sidonium Apollinarem l. 8. Carm. ad Lampridium, & apud veteres alios: Dicebantur etiam vna voce commonitoria.

Inter Formatas item locum habent tractoriæ Litteræ, quibus prouidebatur, vt Prælatis ad Synodum commeantibus vecturæ, & viatica suppeditarentur. Earum meminit istud ipsum Conc. Carthaginense 5. can. 10. de tractorijs multa tùm ex sacris, tùm ex profanis Scriptoribus congerunt testimonia duo Gallicani Iurisconsulti consummatissimę eruditionis Barnabas Brissonius de verborum signif. verb. tractoriæ, & Iacobus Cuiacius ad l. 12. Codicis tit. 51. de tractorijs.

PRO-

PROSEQVVTIO CANONVM CARTHAGINENSIVM.

Canon 9. Huius Conc. Carthag. ſic ſtatuit: *Ab Imperatoribus, viſum eſt vniuerſis poſtulandum, propter afflictionem pauperum, quorum moleſtijs ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, vt defenſores eis aduersùs potentias diuitum cum Epiſcoporum prouiſione delegentur.* Legitur, & in decreto c. ab Imperatoribus 23. q. 3. Iſtud iuſtitiæ, & charitatis in pauperes teſtimonium S. Ludouico Gallorum Regi pręclarum dat Eccleſia in eius officio: Cùm metueret pius Rex, ne cauſæ pauperum negligerentur, bis ſingulis Hebdomadis in publico reſidens loco audiebat eorum querelas, & tùm iuſtitia, tùm miſericordia eas expendens, celeriter eos expediebat.

Hæreſis Pelagianæ Hiſtoria.

PElagius è Scotia Britanniæ inſulæ Prouincia oriundus, & in Palæſtina Monachus aduersùs Chriſti gratiam noua dogmata diſſeminauit: non aliam eſſe Dei gratiam, niſi Dei Legem, & Doctrinam, Chriſtique exempla, collatamque nobis arbitrij libertatem. Adamum æquè futurum mortalem, etſi non deliquiſſet. Eumdem ſuo peccato ſibi vni nocuiſſe, non verò progeniei ſuæ, neque vllum eſſe peccatum originis: adeòque infantes non egere baptiſmo ad animæ ſalutem. Omnia merita referenda eſſe ad ſolam arbitrij libertatem. Pelagij diſcipulus Cœleſtius, eius dogmata primus cœpit per Africam ſpargere. Quare Paulino accuſatore Carthaginis Diacono damnatus in Conc. Carthag. fuit.

Poſthæc Epiſcopi duo Gallicani Eros Arelatenſis, & Lazarus Aquenſis Pelagium accuſant apud Epiſco-

pos Palæstinæ, vbi tunc ille in Monasterio versabatur, atque ad eos capitula transmittunt ex Pelagij,& Cœlestij libris excerpta. Indicitur Lyddæ (quæ,& Diospolis dicitur) à Metropolitano Cæsarææ Synodus, cui ipse præsedit Cæsariensis Episcopus Eulogius, eique proximus assedit Ioannes Hierosolymorum Antistes, cumque his alij 12. Episcopi ann. 415. quos singillatim nominat Augustinus l. 1. contra Iulianum c. 5. capitula Synodi recenset idem l.2.de pecc.orig.c.11.& epist.106. ad Paulinum.

Pelagius fraudulentis responsionibus ita Synodo illusit, vt ab ea fuerit Catholicus iudicatus. Cumque Hieronymus tunc in Palestina degeret, Pelagium scriptis primus oppugnauit, tùm in sua ad Cesiphontem epist.tùm in Dialogis suis inter Atticum orthodoxium, & Critobolum, quo nomine Pelagium designat: cuius causam in Palæstina tuebantur Ioannes ille Ierosolymorum Episcopus, & Ruffinus Aquileiensis Presbyter Origenista vterque. Sub idem quoque tempus cœpit Pelagium Augustin.incessere tribus ad Marcellinum libris, & quarto ad Hilarium, & libro de natura, & gratia, quorum ipse cum laude meminit Hieronymus dicens sibi superfluum esse de his vltra scribere, quæ iam sunt à meliore ingenio tractata.

Postmodum Anno Chr. 416. sub Innocentio Papa duobus alijs in Africa Conc. Mileuitano, & Carthaginensi damnantur errores Pelagij, & Cœlestij. Ambę Synodi litteras ad Innocentium per Iulium Episc. dirigunt, qui Carthagine profectus Mileuim fuit, & hinc Romam se contulit. Innocentius re discussa Synodorũ Africæ iudicium approbat, & Pelagium communione segregat, deque his ad vtramque Synodum rescribit. Cœlestius his Synodis damnatus appellat quidem Romanum Episcopum, sed dùm vixit Innocentius, suam non est ausus vltra prosequi appellationem: At eo defuncto Successorem Zosimum conuenit. Ad hunc simul

etiam

etiam delatæ sunt ex Palæstina litteræ Pelagij, quas ille cum commendatitijs Praylij (qui Ierosolymitano Episcopo Ioanni successerat) ad Innocentium (qui fortè per id tempus è viuis excesserat) dirigebat. Quibus perlectis, auditoque Cœlestio, credidit Zosimus ambos inculpabiles, & iniustè lacessitos. Quia tamen damnatus vterque fuerat, & à Conc. Africanis, & ab Innocentio Papa, distulit eos absoluere, donec ab Africanis Patribus responsum referret.

Ad Africanos igitur litteras scripsit paulò commotiores, quas ex vetusto exemplari Vaticano Baronius edidit. Per has declarat fidei Catholicæ professionem Romę ab vtroq; factam, iudicium insuper Episcoporum Palęstinæ, additque Erotis, & Lazari grauia vituperia, vtpotè qui Pelagium, aliosque sanctitate conspicuos viros calumnijs proscidissent. Africanorum, ad quos scribit, nimiam in condemnando Cœlestio pręcipitationem increpat. His acceptis litteris Africani Zosimo rescripserunt, qua decebat moderatione, simulque Paulini Diaconi libellum miserunt, quo accusationum singula capita distinctè, dilucidèque proponebantur, super quibus denuò interrogandus erat Cœlestius. Tandem Romæ à Zosimo hæreticorum calliditate detecta, qui secundùm capita ista interrogati suum ampliùs occultare virus nequiuerunt, aut vltra Iudices suos ludificari, damnationem ambo meritam acceperunt. His accessit Imperatoris Honorij edictum promulgatum pridie Kalendas Maij an. 418. quo pœna deportationis Pelagianis hæreticis decernitur. Hęc ferè singula refert August. lib. de pecc. orig. decreti his anterioris Innocentij Papæ (vt sileam eius, quæ supersunt litteras ad Concilia Carthaginense, & Mileuitanum, quibus Pelagium, & Cœlestium ipse damnat, & excommunicat) meminerunt pariter Prosper aduersùs collatorem, & Gennadius de viris illustribus cap. 43. qui addit fuisse

po-

postea hoc decretum ab eius Successore Zosimo in omnem Ecclesiam propagatum. Estque illud ipsum, de quo ita loquitur Anastasius Bibliothecarius in Innocentio: *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia*: hoc est decretum fidei ad vniuersam Ecclesiam pertinens.

Accepto demum Zosimi decreto eodem quoque anno 418. Kalendis Maij in plenaria totius Africæ Synodo vt ex ea prorsùs ista eliminaretur hęresis, canones damnationis editi sunt, qui octo pariter leguntur in Concilio Mileuitano antecedenti, & quos nonnulli Baronio contradicentes cõtendunt falsò ascriptos Mileuitano. Sed cùm nemo reuocare in dubium possit causam hæresis Cęlestij fuisse sub Papa Innocentio in Mileuitano Conc. ventilatam, neque conuinci possit fuisse hosce 8. Canones falsò illi attributos, quamquam ijdem quoq; pertineant ad plenarium Africæ Concil. Carthagin. celebratum, nihil obest, quin dicendum sit fuisse illos octo Canones ad maiorem firmitatem resumptos, innouatosque in plenario Concilio, postquàm fuerant in minore, hoc est Mileuitano sanciti. Id verò conuincitur ex eo, quòd Concilium secundum Turonense anni 567. Can. 20. vnum allegat ex his octo sub nomine Mileuitani, qui tamen idem Canon citatur à Fernando Diacono tit. 18. sub nomine Carthaginensis. Et Cœlestinus Papa epist. ad Episcopos Galliæ octo eosdem Canones attribuit pariter Carthaginensi Concilio.

De hoc anno 418. Prosper in Chronico ista refert: *Honorio Augusto XII. & Theodosio Augusto VIII. Consulibus, Concilio apud Carthaginem habito ducentorum septemdecim Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus perlatis, per vniuersum orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Eiusdẽ Synodi plenariæ sub Zosimo, simulq; duarum pręcedentium Mileuitanæ, & Carthaginensis sub Innocentio, meminit August. ep. 47. his verbis: *Quod scriptum est ad Papam Romanæ vrbis Innocentium*

de

de Concilio Carthaginensis Prouinciæ, & de Concilio Numidiæ, & aliquātò diligentiùs à quinque Episcopis, & quæ ipse ad tria rescripsit. Item quod Papa Zosimo de Africano Concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius orbis Episcopos missum: & quod posteriori plenario totius Africæ Concilio contra ipsum errorem breuiter constituimus. Quibus verbis August. indicat, quatuor habitas in Africa Synodos circa Pelagij, & Cœlestij errores: duas scilicet sub Innocentio: Mileuitanam, & Chartaginensem; Prouinciales ambas; & alteras totidem sub illius successore Zosimo; primùm Africanam in Prouincia Zeugitana, cuius erat Metropolis Carthago. Hæc anno quadringentesimo decimoseptimo coacta fuit: alteram deinde pleniorem illam ducentorum, & decem, & septem Episcoporum, quæ anno eodem inchoata fuit, nec soluta, nisi postquā à Zosimo Pelagius, Cœlestiusque damnati sunt.

Istud verò Concilium August. dicit posteriùs fuisse, non tàm respectu rescripti à Zosimo contra duos hęresiarchas editi, quàm respectu Concilij Africani Prouincialis. Ista porrò plenaria Synodus Africana ea ipsa est, quæ communiter inscribitur Concilium Carthaginense sextum. Cęterùm quinque illi Episcopi, quos ibidem memorat Augustinus, sunt Aurelius Carthaginis, deinde Alypius, Augustinus, Euodius, & Possidius, quorum communis extat epistola de Pelagio ad Innocentium Papam, quæ est inter epistolas Augustini 95.

Pelagianæ hæresis, toto iam orbe profligatę patrocinium suscepit Iulianus Memorij Capuę Episcopi filius, & in eadem sede successor, sed mox ob hęresim eadem sede deturbatus. Hic plures conscripsit pro tuendis Pelagij erroribus libros, vir, acer ingenio, linguaque, & calamo promptus, & disertus, sed procax, & temerarius, qui cum Augustino grande inijt diuturnum certamen. Emersit deinde Semipelagianorum hæresis dicta etiam Massiliensium, propugnantibus illam in Gallia Cassia-

no

no Abbate, Fausto Regiensi Episcopo, Gennadio, Vincentio. Hanc nascentem hæresim sub vitæ suæ finem editis duobus libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseuerantiæ refutauit Augustinus, Litteris è Gallia premonitus Hilarij, & Prosperi, & post Augustinum Prosper, Fulgentius, alijque magni nominis viri.

CONC. MILEVITANVM.

PRæclarè admonet Baronius, duo fuisse Mileuitana Concilia in vnum à Collectoribus confusa. Primum anno Chr. 402. initio Pontificatus Innocentij, necdum aborta hæresi Pelagiana. Huic præsedit Aurelius Carthaginensis Arcadio, & Honorio Augustis 5. Consulibus, vt refert eiusdem præfatio, quę tamen indebitè præfixa est secundo Mileuitano Concilli, quo fuit examinata Pelagij, & Cœlestij hæresis.

Istud secundum circa prænotatam hæresin coactum est, anno Chr. 416. vltimo Innocentij vitæ anno, quo eodem pariter habitum fuit in causa eadem Concilium Carthaginense præsidente quoque Aurelio: Eò tamen conuenerunt solius Proconsularis Prouinciæ, aut pauci etiam vicinarum Prouinciarum Episcopi: Hoc verò Mileuitanum Concilium secundum coegit Syluanus Numidiæ Primas, qui tamen ipse authoritati suberat Episcopi Carthaginensis vniuersæ Africæ Primatis, vt paulò antè monuimus ad quartum Carthag. Autumat Baronius ad hoc Mileuitanum secundùm solos pertinere anathematismorum in hæresim Pelagianam canones octo, à plenario deinde Carthagine habito Africanorum Concilio instauratos, & denuò approbatos, cæteros autem canones Mileuitanos ascriptos fuisse, huc à quibusdam Collectoribus, & alijs Africanis Conci-
ci-

cilijs transportatos. Nos indiscriminatim, ac simul illos prosequemur.

Secunda hæc Mileuitana Synodus celebrata fuit Imperatoribus Honorio, & Theodosio Arcadij filio, cui Augustinus interfuit. Est verò ciuitas Mileuis Prouinciæ Numidiæ caput.

Primus in isto Conc. canon, qui est in Africano 79. illos Anathemate percellit, qui sentiunt cum Pelagio Adamum creatum fuisse morti obnoxium, quam non effugisset, etiamsi non peccasset. Non inficiatur Synodus primum parentem, quamvis in prima innocentia perseuerasset, habuisse tamen in se ipso principia mortalitatis, aduersarias nimirùm elementorum, ac humorum, ex quibus constituitur, qualitates, & innati caloris vim depascentis primigenium humorem, & ipsam corporis materiam, cuius est natura mutabilis, his adiunge innumeras ab extrinseco destructionis causas Adamo impendentes: Verumtamen cùm Innocentem Deus supernaturali pręsidio semper conseruasset incolumem, vt verissimè dicat Apostolus Rom. 5. Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt.

Canon Mileuitanus 22. qui est in Africano Conc. 92. edicit, ne Presbyteris, aut inferioribus Clericis permittatur appellatio ad transmarina, sed solùm ad Synodos Africæ: non dissentit à canonibus Sardicensibus, qui ius appellandi ad Romanum Episcopum permittunt quidem Episcopis, sed Presbyteris, & inferioribus ius solum prouocandi ad Synodos indulget. In Carthaginensi Conc. 6. maior fuit circa appellationes ad Romanam sedem disceptatio, de qua plenius eodem loco agemus. Neque verò Carthaginenses Patres, neque hi Mileuitani disceptare intendebant de Romani Episc. supra vniuersalem Ecclesiam preeminentia, & iuridica potestate, ex qua sequitur ius ad ipsum ex omnibus

Ec-

Ecclesiæ partibus appellandi; sed sapienter studebant exitialem illorum abusionem coercere, qui suis prælatis refractarij, prætextu iuris appellandi, propriorum Episcoporum iudicia, simulque canones Ecclesiasticos, & omnem disciplinam eludendo, sua flagitia, & procacitatem tuebantur: seque debitæ vitiorum suorum correctioni subtrahebant.

Neque desunt eorumdem temporum, & locorum exempla similis procacitatis in appellantibus flagitiosis Clericis ad Romanum Tribunal. Apiarius Presbyter Africanus à suo Episcopo Vrbano iustissimè ob grauia scelera excommunicatus Zosimum Papam appellauerat, Romamque profectus illum adeò suis mendacijs aduersùs Vrbanum concitauerat, vt Zosimus in suorum Legatorum ad Conc Carthag. commonitorio mandauerit de Vrbano excommunicando, aut Romam euocando, nisi quæ sui officij erant corrigeret. Idem tamen Apiarius postmodùm se coram eodem Conc. exhibuit, suaque palàm confessus crimina, veniam supplex à Patribus petijt, eaque lege obtinuit, vt à Siccensis Episcopatus finibus, cuius erat presul Vrbanus, exularet; quãuis honorificè subreptitio Zosimi decreto restitutus, vt eadem ipsa Synodus ad Bonifacium Papam scripsit, qui Zosimo successerat, vt constat ex Conc. 6. Carthag. c. 105. Ijdemque Patres scripserunt ad Bonifacij quoque successorem Cęlestium, vt perspicuum est ex Conc. Africano cap. 101.

Notum pariter est Cęlestium iuremerito à Patribus Africanis damnatum, & ab horum sententia prouocantem, sic decepisse Romanum Pontificem; vt eius gratiam inierit, eumque suis accusatoribus infensum reddiderit, atque ipsis Africanis Patribus multò minùs æquum quàm decebat.

Quod verò Apiarij Presbyteri prouocationem admiserit Zosimus, cùm tamen œcumenica, & probatissima Sardicę Synodus ius istud Romanarum appellationum

num solis indusisset Episcopis: id extraordinarium fuit. Sed ab impio Sacerdote Zosimus elusus eam calumnijs eius fidem habuit, vt sibi hoc velut extraordinario casu suprema vtendum esse potestate duxerit. Appellatio porrò Cœlestij cùm esset in causa fidei ad vniuersalem Ecclesiam pertinente, Romani Episcopi officium erat, iudicium huiusmodi ad suam trahere cognitionem, facta ad se prouocatione.

Multa grauiter differit Bernardus circa nimiã appellandi ad Papam multorum licentiam lib.3. de consider. ad Eugen. *Appellantur, inquit, boni à malis, vt non faciant bona, & supersedent à voce tonitrui tui formidantes. Appellãtur Episcopi, ne illicita audeant matrimonia soluere, vel prohibere: appellantur, ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & quæ huiusmodi sunt cohibere vllatenùs, vel punire præsumant: appellantur ne indignas, & infames personas à sacris officijs, beneficijsue repellere, seu amouere queant. Videas præripi passim partes oppressorum, & prorumpere ad appellandum non tàm grauatos, quàm grauare volentes. Zelatus est Dominus domum orationis factam speluncam latronum. Et cur inquis malè appellati non veniunt ostensuri suam innocentiam, appellantium malitiam conuicturi? Dico, quòd dicere ad hoc solent, nolumus vexari frustrà: in curia esse, qui procliuius foueant appellantibus, foueant appellationes, cessaris Romæ domi sedere satiùs. Fateor me non omninò decredere his. Quem das mihi in tam crebris appellationibus, quæ hodie fiunt, qui pro expensis itineris nummum restituerit illi, quem fortè appellarit?* Hæc aliaque Bernardus. Sanè ad supremæ potestatis officium pertinet considerare illud 1. Corint. 6. *Multa mihi licent, sed non omnia expediunt. Et iterùm Potestatem dedit mihi Dominus in ædificationem, non in destructionem.*

Can. 16. Mileuitanus, qui verbis ijsdem iteratur in Conc. Africano can. 64. *Placuit etiam vt petatur à gloriosissimis Imperatoribus, vt iubeant iudicibus dari petitos sibi defensores Scholasticos, qui in actu sint, vel in officio defensionum causarum Ecclesiasticarum, more Sacerdotum Prouinciæ: vt*

ijdem

ijdem ipsi, qui defensionem Ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotijs Ecclesiarum, quoties necessitas flagitauerit, vel ad obsistendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad suggerenda necessaria, ingredi iudicum secretaria. Vidimus de pauperum defensoribus Canonem nonum, Concilij Carthaginensis quinti: vnde constat tàm pauperum, quàm Ecclesiarum defensores solitam fuisse Ecclesiam à Principe per supplicationem efflagitare.

Defensorum etiam Ecclesię meminerunt ciuilia Romanorum iura l.33.& l.42.de Episcopis,& cler.51. defensores aliquando Laici erant, de his enim loquuntur allegata Concilia,& Zosimus Pontifex epistol.1.ad fin. de Laicis Ecclesiæ defensoribus loquitur. Aliquando erant Ecclesiastici: nam Synodus Chalcedonensis can. 23. defensori Ecclesiæ Constantinopolitanæ potestatem confert eijciendi Clericos, & Monachos in ea citra Episcopi beneplacitum existentes, quam certè Laicis non contulisset. Imò eadem Chalcedonensis Synodus sępè Ioannem Presbyterum memorat Ecclesię defensorem. Gregorius quoque Magnus sępissimè Clericorum meminit Ecclesiæ defensorum lib.4. ep.25. lib. 7.epist.7.lib.8.epist 26.lib.9.epist.33.& alibi passim.

Præter illos Ecclesiæ alij erant regionarij defensores, quos vel Papa, vel alij Episcopi præficiebant pro tuitione,& suprema administratione iurium, aut prædiorum Ecclesię, maximè in remotioribus regionibus quasi locales Oeconomos. Ad huiusmodi defensores innumeras scribit Epistolas idem Gregorius.

Erant insuper ciuitatum defensores, quorum tamen erat planè ciuile officium: sicut enim Romæ erant Consules,Tribuni plebis,& Senatus,ita horum vice in plerisque Imperij vrbibus erant pro Consulibus nunc decemviri, nunc triumviri, nunc quartumviri, pro Senatu Curia, & vice Tribunorum defensores, de quibus agunt l.3. & 4.c.de defens. ciuit.& l.1. c. de officio iuridici

ridici

ridici Alexand. horum munus initio quinquennale fuit, sed Iustiniani Nouella 15. restrinxit ad biennium: quam nouellam parum scitè Balsamon intelligit de defensoribus Ecclesiæ, quos ex eadem probare conatur fuisse semper Laicos, Defensores, tàm Ecclesiæ, quàm ciuitatum communi Græcorum appellatione dicebantur ἔκδικοι.

De Concilio plenario Africano, & Carthaginensi VI.

DVo ista Concilia communiter distingui solent, & vt distincta recensentur à Baronio volente fuisse habitum Africanum anno 418. vti collocat Prosper in Chronico scilicet Honorio XII. & Theodosio octauum Consulibus, cui eodem authore Prospero, interfuere 27. Episcopi: Carthaginense porrò sextum Concilium refert Baronius, alijque ad sequentem annum 419. certè vtrumque fuit Carthagine celebratum, vtrumque plenarium fuit, vtrique subscripserunt 200. & septem Episcopi sub eodem Carthaginis Episcopo, simul totiusque Africæ Primate Aurelio: Ex vtriusque actis liquet fuisse ad vtramque Synodum missos Zosimi Papæ Legatos, Faustinum Episcopum, Philippum, & Asellum Presbyteros: & ab vtraque fuisse cum Synodalibus litteris dimissos tres eosdem Legatos ad Bonifacium Zosimi recens defuncti successorem, quod vtique citra miraculum fieri non potuit in distinctis Synodis.

Deinde quid rationis esse poterat, vt duæ tam proximæ conuocarentur ex vniuersa Africa plenariæ Synodi? Numquid vna sufficiebat ad prouidendum ne detrimentum Ecclesiæ Africanæ paterentur ex hæresi Pelagiana, quæ iam alijs Africanis Synodis Mileui, & Carthagine fuerat examinata, & explosa? Quod verò scribit Baronius Carthaginensi Conc. sexto, sub-

scripsisse quidem 217. Episcopos in proprijs Ecclesijs singulos eorum, sed paucos in Synodo consedisse, id affirmari nequaquam posse inde arguitur, quia in ipsis Conc. actis refertur consedisse in ipso eosdem omnes, qui num. 217. subsignauerant, vt admonet Cardinalis Petronius, & ipse Spondanus Baronij abbreuiator. Est itaque sub diuersis, ijsque verissimis denominationibus Carthaginensis, & Africani vnum, & idem Concilium congregatum anno quadringentesimo decimo octauo sub Zosimo Papa, qui suos eò Legatos tres prænominatos direxit, cum suo quatuor capitum commonitorio. Hic profligata est Pelagiana hæresis, hinc missæ Synodi litteræ ad Atticum Constantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ antistitem, pro comparandis Nicænæ Synodis germanis exemplaribus. Hic abundanter cumulatèque prouisum est circa omnem Cleri Ecclesiæque disciplinam. Et ne Canonum, aut librorum dispersorum multitudo confusionem, aut ignorationem pareret, sapienter renouata sunt, & in vnum veluti fascem congesta veterum Africæ Conciliorum salubriora decreta, & ijsdem verbis huic Synodo inserta, vt sic in vnum libellum collecta commodius addiscerentur. Hinc factum, vt quamplurimi huiusce Concilij canones ijs legantur quoque verbis in Mileuitano 2 & Carthaginensibus 3. & 5. Sancti etiam Augustinus, & Prosper vnius tantum plenarij meminerunt totius Africę Conc. circa Pelagiana dogmata hic in Chronico, ille in sua 47. epistola.

In hoc ergo Carthaginensi sexto, seu Africano plenario Concilio lectum est monitorium, quod tribus legatis suis Zosimus mandauerat quatuor continens capita. Primò, vt renouetur Nicænæ Synodi Canon, quo statuitur, vt quilibet Episcopus Synodi iudicio condemnatus ius habeat ad Romanum Episcopum appellandi, qui alterutro modo poterit causæ prouidere, siue iudices vicinos Episcopos committendo,

siue

siue Legatos ex suo latere in eas partes expediendo: Secundò ne in comitatum, hoc est, Principis aulam Episcopi sine Synodi, vel Metropolitani litteris accedant, post examinatam sedulò, & approbatam profectionis causam. Tertiò de appellationibus Sacerdotum, aliorumque Clericorum admittendis à propriorum Episcoporum sententijs ad Synodos Prouinciales. Quartò de Vrbano Episcopo Siccensi, qui Apiarium Sacerdotem iudicio damnauerat, aut excommunicando, aut Romam euocando, si ea quæ corrigenda erant, non corrigeret.

Quod attinet ad hoc vltimum, admonuit Synodus Pontificem, quòd Apiarius sua tandem crimina, & in proprium Episcopum proteruiam, atque calumnias palàm in Concilio confessus sit, seque Concilij iudicio subiecerit. Quòad verò appellationes Episcoporum ad Romanam sedem, postquàm Nicænos canones Concilium perlegit, nec in monitorio contentos reperit, dixit Augustinus Hipponensis Episcopus Legatus Prouinciæ Numidiæ: & hoc nos seruaturos profitemur, salua diligentiori inquisitione Concilij Nicæni: Totaque Synodus in illius sententiam consensit, & hoc ipsum Romam rescripsit litteris quas Bonifacius, qui Zosimo nuper defuncto suffectus erat, recepit. Addiderunt & istud, misisse Synodum ad Cyrillum Alexandriæ, & Atticum Constantinopolis Episcopum, vt ad se integros, & illibatos Nicænos canones transmitterent: pollicentur verò Africani Patres se Nicænorum canonum præscripta omnia seruaturos. Aliquantò post deferuntur Carthaginem litteræ Cyrilli, & Attici, cum viginti Nicænis canonibus in Latinum è Græco translatis. Quos vt receperunt, scripserunt Africani Patres ad Cœlestinum, quem Bonifacius paulò antè vita defunctus habuit Successorem, tùm Apiarij de quo paulò suprà pœnitentiam, tùm quæ ex lectione Nicænorum ad se

transmissorum Canonum sibi comperta erant:nihilque repertum circa Zosimi de appellationibus Episcoporum commonitorium, nisi quòd can. 5. Niceno statuitur, ne qui fuerint à proprio Episcopo communione fidelium exclusi, ab vllo alio Episcopo recipiantur, nisi deuoluta appellatione secùs fuerit à Prouinciæ Synodo iudicatum. Quam ob rem (inquiunt) impendio deprecamur, ne deinceps ad vestas aures hinc venientes faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos vlteriùs in communione velitis accipere: quia hoc à Nicæno etiam Concilio definitum facilè aduertet venerabilitas tua. Nescitur quid ad ista responderit Cœlestinus.

Ista vsque adeò accurata Nicæni Concilij conquisitio, cuius etiam expressa erat mentio in Zosimi commonitorio, satis arguit Synodi Sardicensis mentionem, quæ legitur cap. 1. artic. 6. huius Carthaginensis Concilij sexti esse suppositium, & ab aliquo posteriùs assutam Laciniam, qui hoc ipsos Canones in Concilio Sardicensi, quo vtique continentur, legerat. His adde Sardicense ipsum Concilium fuisse Africanis Patribus ignotum, cùm scribant ad Cœlestinum his verbis: nam vt aliqui tamquam à tuæ sanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus Patrum Synodo definitum. Quæ nullatenùs dixissent, si Sardicense legissent, aut ex ore legatorum audiuissent. Cùm hæc Synodus illud ipsum de mittendis à Romano Episcopo legatis in casibus appellationum perspicuè decernat can. 7. Et Augustinus, qui in hoc Carthaginensi Concilio consedit, scribit lib. 3. contra Cresconium cap. 34. se nullum agnoscere Concilium Sardicense, nisi Arianorum. Quia vt superiùs ad Synodum Sardicensem obseruauimus, Ariani se ex legitimo Sardicæ Conuentu subduxerant, vt peruersos Canones liberiùs conflarent, quos deinde Sardicensis Synodi ementito nomine venditarunt. Itaque inita etiam cum Donatistis societate, qui Africam

penè

penè omnem inceſſerant, ſuum per illos Conciliabulum, tota promulgari Africa, & legitimam Synodum ſupprimi curauerant.

Et ſanè dubitandi nullus eſt locus de veræ Sardicenſis Synodi authoritate pari cum Nicæna, cùm ſit vtraque œcumenica, & à Romanis Pontificibus approbata, ideòque præualere debet cuiuis Africano Concilio inferioris ordinis, in ijs præſertim, quibus Pontifex Maximus obſtitiſſet, vt in hac cauſa contigit.

Euidentiſſimum pariter eſt fuiſſe antiquiſſimum appellationum ad Romanum Tribunal vſum etiam ante Canones Sardicenſes: Excommunicatus namque ab Epiſcopo Ponti Marcion ad Pium Romæ Epiſcopum appellans auditus fuit teſte Epiphanio hæreſ. 42. Fortunatus, & Feliciſſimus à Cypriano Carthaginenſi depoſiti, appellantes admiſſi ſunt à Cornelio Papa teſtificante ipſo Cypriano epiſtol. 55. ad Cornelium Papam. Deinde in Hiſpania Baſilides depoſitus ad Stephanum Papam prouocat, vt idem refert Cyprianus ep. 68. Athanaſius à Synodo Tyri dignitate motus Iulium Papam appellàuit, à quo reſtitutus fuit. Quæ appellatio præceſſit Synodum Sardicenſem, vt ex Athanaſij, & Theodoriti narratione colligitur. Poſt Sardicenſe decretum Ioannes Chryſoſtomus à Theophilo Alexandrino in Synodo exauthoratus, ad Innocentium Papam prouocans admittitur, vt conſtat ex duabus eiuſdem ad Innocentium Papam epiſtolis. Flauianus Conſtantinopolis Epiſcopus à Pſeudo-Synodo Epheſina gradu motus ad Leonem Papam prouocat, vt refert Liberatus in Breuiario cap. 12. Theodoritus etiam ibidem depoſitus ad eiuſdem Leonis iudicium prouocat, vt fidem facit eius ad Leonem epiſtola. Ignatius etiam Conſtantinopolis Epiſcopus, ab Epiſcoporum Conciliabulo ſede pulſus, iudicium reclamans Nicolai I. admiſſus, vt ſcribunt Curopalates, Cedrenus Zonaras. Alios innume-

ros prætermitto,quorum passim obuia sunt exempla, ex omnibus orbis Christiani plagis in epistolis Sanctissimorum Pontificum Leonis,& Gregorij.

Cur autem Zosimus Sardicense Concilium nomine Niceni allegauerit, respondent nonnulli fuisse, id quoque à Nicæna Synodo definitum, sed ab Arianis vnà cum multis omnibus alijs eiusmodi Synodi suppressum, solis exceptis viginti, qui Arianæ impietati nihil præiudicant,sed tamen illa omnia decreta permansisse integra in exemplaribus Romanæ Ecclesiæ, ex quibus ea Zosimus desumpserit. Porrò de diminutione Canonum Nicænorum fusiùs disseruimus ad Nicenum ipsum Concilium.

Resp.alij,Sardicensem simul cum Nicena coniunctim habitas fuisse pro vna,eademq; Synodo, tum quia magna Episcoporum pars, quę in Nicęna consederat, interfuit pariter in Sardicensi, vt ex subscriptionibus liquet,atq; vtrobique eadem fidei causa dijudicata fuit. Cęteroqui Synodus Sardicensis num. Oecumenicarum augeret,talem enim fuisse illam,liquidò constat,quatenùs toto ex orbe Christiano,Romani Episcopi studio,& pręsidentibus ipsius legatis coacta,& celebrata fuit, & tamen non recēsentur distinctè inter Oecumenicas, eò quòd in vnam cum Nicęna coaluerit.Ex quo rectè conijcitur fuisse à Zosimo dictos Canon. Nicęnos,qui tamen sunt Sardicenses,quia in Romanę Eccles.archiuijs ambarum Synodorum decreta sub eodem Nicęni Concilij titulo connectebantur. Sed iam prosequendi sunt nobis Canones aliquot pręsentis Africani Concilij.

Can.3.*Vt Episcopi,Presbyteri,& Diaconi non ordinentur, nisi postquam omnes,qui sunt in domo eorum, Christianos Catholicos fecerint.* Habetur ijsdem verbis in Concilio item Carthaginensi tertio,canon.18.Eiusmodi zelum ac studium fidei, atque animarum salutis requirebat olim Ecclesia in Clero,vt nemo posset per Hierarchicos ordines sibi eam sponsam acquirere, nisi exēplo Dauidis

Mi-

Micholem desponsaturi proferret Philisth norum aliquot præputia, scilicet hæreticorum conuersionem.

Can. 6. *Vt primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut quid simile, sed primæ sedis Episcopus.* Insertum est in decreto c. primę sedis dist. 99. Primam (de qua hic) sedem intellige primatialem Africæ. Compellationes quæ fastum redolent abhorret exemplo humillimi, & mitissimi sponsi sui Christi Ecclesia: ideòque Romanus Papa tametsi reuera summus Sacerdos, & Sacerdotum princeps, non tamen his quibus legitimè pro sua dignitate posset, sed humili titulo vtitur serui seruorum Dei, iuxta Christi Verbum Luc. 22. Qui maior est in vobis fiat sicut minor, & qui pręcessor est sicut ministrator. Est autem vero simile, iam inde à primis sęculis fuisse attributum Romanis Episcopis titulum Pontificis Maximi, & Episcoporum Episcopi: Etenim Tertullianus malè erga Zephyrinum Papam affectus, eiusque Edicti pro admittendis ad veniam pœnitentibus Mœchis prima verba recitans lib. de pudicitia cap. 1. istam præmittit inscriptionem: *Pontifex maximus Episcopus Episcoporum.* Et in Conc. Africano de hæreticis rebaptizandis, Cyprianus tunc temporis non sat benè in Stephanum Papam affectus, sic illum in proloquio præstringit: *Neque enim se quisquam nostrum Episcopum Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore collegas suos ad obsequēdi necessitatem adigit.* Et in actis sanctorum Martyrum Sebastiani eiusque sociorum sincerissimis Caium Papam Tiburtius Chromatij filius nuncupat Episcoporum Episcopum, quod posteà nomen ab alijs eidem affigitur.

Can. 9. *Vt sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario, quo Cœna Domini celebratur.* Habetur in c. sacramenta altaris de consecr. dist. 1. Huc illud Tertulliani refertur lib. ad Vxorem cap. 5. *Non sciet maritus quid secretò ante omnem cibum gustes, & si sciuerit, panem illum non credit esse qui dicitur.* His

conuenit D. Auguſtini in epiſt. 118. cap. 6. teſtimonium iſtud: nonniſi à ieiunis Corpus Domini ritè ſumi poteſt. Dies Cœnæ Domini Canone iſto excipitur, quia exemplo Ieſu Chriſti, eodem die ad veſperam ſacrum celebrari mos erat, ad quod fideles etiam cœnati communicabant. Reperitur etiam iſte canon num. 29. in 3. Carthag. Concilio.

Can. 65. *Placuit vt plebes quæ numquàm habuerunt proprios Epiſcopos, niſi ex plenario Concilio cuiuſque Prouinciæ, & primatis, atque conſenſu eius ad cuius Diæceſin eadem Eccleſia pertinebat ad decretum fuerit, minimè accipiant.* Sanctum Baſilium legimus Cęſaręæ in Cappadocia Metropoliten, vt æmulo ſuo Tyanæ (quæ erat in ſecunda Cappadociæ Prouincia) Metropolitæ ſuffraganeorum Epiſcoporum numero prȩualeret, erexiſſe in Epiſcopalem Saſimorum Eccleſiam, eique Gregorium Nazianzenum quamvis reluctantem præfeciſſe. Præterea Auguſt. (vt ipſe de ſe teſtatur) epiſt. 261. ad Cœleſtinum Papam in ſuæ Diœceſis Hipponenſis oppido Fuſſala, ſedem nouam fecit Epiſcopalem, cui primùm præfecit Epiſcopum Antonium de conſenſu Primatis Numidiæ, cui ſubiecta erat Hipponenſis Eccleſia.

Canones octo aduersùs errores Pelagij, & Cœleſtij, qui in Mileuitano præcedenti Concilio leguntur, in iſto quoque plenario Concilio inſerti ſunt, vti & Mileuitanus canon 22. quo appellationes tranſmarinæ prohibentur. Huic plenario Concilio ſubijcitur Epiſtola Synodica, hinc ad Bonifacium Papam tranſmiſſa.

Proſper lib. contra collatorem cap. 10. refert ita fuiſſe ab Africanis Patribus decretum. *Conſtituimus in Pelagium, & Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium, de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, non ſolùm ad cognoſcendum, ſed etiam ad faciendum iuſtitiam, nos per ſingulos actus adiuuari,*

ri, ita vt sine illa nihil veræ, sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.

CONC. TOLETANVM I.

EST Toletanum vrbs insignis ad Tagum amnem sita Carpetanorum caput, quæ nunc regio *Castilia noua* dicitur. Primum Toletanum Concilium sub Innocentio I. Papa fuit, & Imperatoribus Arcadio, & Honorio Chr. 405. Exstat Innocentij Papæ ad hanc Synodum epist. Eius cogendæ potissima causa fuit Priscilliani hæresis, quæ sicut cancer per vniuersam Hispaniam serpebat. Itaque plures editi sunt contra illam in hac Synodo can. sicut in alijs Hispanicis Cæsaraugustana, & Bracarensi prima. Seuerus Sulpitius huius hæresis historiam exactè describit, quæ Simonis, atque Basilidis artes magicas, Gnosticorum spurcitias infames, & Manichæorum deliria renouabat. Eius author Priscillianus propterea morti ab Imperij vsurpatore Max. addictus est.

Can. 5. Exigit ab omnibus Clericis, vt Missę quotidie intersint, *Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel quilibet Ecclesiæ deputatus Clericus, si intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo Ecclesia est, si in Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur.*

Can. 6. *Puella Dei familiaritatem non habeat cum Confessore, aut cum quolibet Laico sanguinis alieni.* Similiter Conc. Parisiense sub Gregorio Papa Quarto, & Ludouico Pio Francorum Imperatore, hæc statuit l. 1. cap. 46. *Ne Clerici, vel Monachi cum Sanctimonialibus colloquantur, nisi ex consensu Episcopi, & ex causa necessitatis. Neue vllus Sacerdos alicuius Monialis confessionem audiat, nisi coram testibus haud procul adstantibus.* Consulito etiam inferiùs, quæ annotaui ad can. 20. Nicęnæ secundæ Synodi, & ad can. 28. Agathensis.

Can.

Can. Toletanus 14. veterem abolet ritum, quo liberum erat fidelibus, vel intra Ecclesiam absumere sacram Eucharistiam, vel manibus acceptam referre domum. *Si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut Sacrilegus propellatur*. Idemque decernitur Cęsaraugustani Concilij can. 3. Obuia passim apud priscos Ecclesiæ Patres occurrunt exempla delatæ in priuatas ædes à fidelibus Eucharistiæ, quibus illa in manus dari solebat intra Ecclesiam. Sic Tertullianus ad vxorem c. 3. *Non sciet maritus, quid secretò ante omnem cibum gustes, & si sciuerit, panem illum non esse credit, qui dicitur*, nimirum Eucharistiam diuinam. Et Cyprianus de lapsis, *cùm* (inquit) *quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere*. Idemque lib. de spectaculis. *Qui festinans ad spectaculum dimissus est, & adhuc gerens secum vt assolet Eucharistiam*.

Eiusmodi quidem consuetudine occasionem persecutionum inualuisse probabile est. Cùm enim fidelibus liberum non esset ad Synaxes conuenire, si quando furtim loco abdito collectam celebrabant, non modò ibi communicabant; sed etiam singuli exceptas de sacerdotum manibus sacratissimas particulas domum reportabant. Quas postmodùm ieiuni sumebant inter priuatas preces. Quæ consuetudo etiam parta Ecclesiæ pace diù multis in locis perdurauit. Cuius exemplum in fratre suo Satyro refert Ambrosius, quod require supra ad can. 22. & 23. Laodicęni Concilij. Gregorius etiam Nazianzenus orat. in funere Gorgoniæ sororis perhibet illam in conclaui suo sacram Eucharistiam asseruare cum magna veneratione solitam, precibus aliquando ad eam fusis, vehementi, quo illa conflictabatur morbo fuisse liberatam. Basilius Magnus epist. ad Cæsariam Patriciam (quæ etiam allegatur ab Anastasio Nicæno Episcopo in suo quæstionum libro, qui est tomo 6. Biblioth. Patrum) sic scribit: *Aliquem*

verò

verò manu propria communionem sumere, vbi non est Sacerdos minimè graue esse superuacaneum est ostendere, propterea quòd res ipsa longa consuetudine probetur. Omnes enim qui sunt in desertis Monachi, vbi non est Sacerdos, illic habentes communionem, ex seipsis illam sumunt: Alexandriæ autem, & in Ægypto vnusquisque ex Laicis qui illic degunt, maxima ex parte communionem habent domi suæ. Hæc Basilius. Simile refert Gregorius Magnus lib.3. Dial.c.36. de Maximiano eiusque sodalibus nauigantibus,qui atroci tēpestate iactati.clauo deperdito, malo effracto, velis laceratis, & in vndas dispersis, & naue fluctibus obruta, sacram in tanto discrimine sumpserunt Eucharistiam, quam penes se habebant,cuius mirifica virtute prȩsenti discrimini erepti,ad portum denique incolumes omnes appulerunt. Quibus etiam testimonijs,& exemplis hoc arguitur fuisse plerumque in vsu apud primitiuorum sæculorum fideles Eucharisticam sub vnica specie communionem.

Canon 17. *Is* (ait) *qui vxorem non habet, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tantùm vt vnius mulieris, aut concubinæ, aut vxoris, vt ei placuerit sit coniunctione contentus.* Habetur,cap.is qui dist.34. Concubinam dicit (vt ibi admonet Gratianus) quæ sine dotalibus instrumentis, alijsque solemnitatibus asciscebatur in coniugium. Id planum est ex Augustini libro de bono coniugat. Cuius testimonium idem Gratianus adducit cap.concubinæ, & c.solet.32 quȩst.2. Eadem quoque Iustinianus edicit nouella 18. cap. 5.

Sy-

Synodus Ephesina Oecumenica.

EPheſi quæ eſt minoris Aſię Metropolis coactum fuit Oecumenicum Conc. occaſione Neſtorij Hæreſiarchę, temporibus Cœleſtini Romæ Epiſcopi, & Imperatorum Theodoſij ſecundi, & Valentiniani III. Nectarius qui præſedit generali Conſtantinopolitano Conc. ſucceſſorem in ſede vrbis Regiæ Epiſcopali habuit Ioannem Chryſoſtomum, hunc excepit Arſacius, Arſacium Atticus, Atticum Siſinnius, Siſinnium Neſtorius Germanicia, quæ Antiochenę ſubeſt Eccleſiæ, oriundus. Hic nouo, & pernicioſo dogmate Mariam Virginem negauit eſſe θεοτόκον, hoc eſt Deiparam, ſolùmque illi Chriſtiparæ nomen aſſerebat. Geminas quippe Chriſto perſonas affingens diuinam, humanamque, conſequenter docebat Mariam Virginem genuiſſe perſonam humanam, prorsùs à diuina diſcretam. Cùmque virus ſuum latè propagare Neſtorius tùm voce, tùm ſcripto niteretur, graues per omnem Eccleſiam turbas excitauit.

Huic ſe conſtanter Cyrillus oppoſuit Alexandrinus Patriarcha. Hic Neſtorium ſcriptis primùm amantiſſimis litteris de ſententia prauè concepta dimouere conatus eſt; præcipuum fidelium omnium, maximè verò Epiſcoporum officium eſſe ducens, fidei periclitanti ſuppetias ferre. Quod ibidem his verbis æternæ memoriæ commendandis proteſtatur, πῶς οὖν ἦν σιωπῆσαι πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων; ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ; οὐκ ἀπολογησόμεθα δὲ τῆς ἀκαίρου σιωπῆς ἕνεκα; καίτοι τεταγμένοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν ἃ δεῖ.

Cùm igitur fides tam inſigniter læderetur, totque paſſim peruerterentur, qui tandem tacere hìc licuit? an non ante tribunal Chriſti ſiſtemur? an intempeſtiui ſilentij rationem reddituri non ſumus, præſertim nos qui ea de cauſa hunc in locum prouecti ſumus, vt quæ opor-

oportet prędicemus? Quin etiam Ioannes ipse Antiochenus Patriarcha, qui posteà contra fas omne partes Nestorij aduersùs Cyrillum acerrimè defendit, hortatorias litteras (quæ in prima Synodi Ephesinæ parte continentur) ad Nestorium scripsit, vt à concepto errore resiliret, atque fidem Ecclesiæ, pacemque lacessere desineret. Intereà scribunt hac de re ad Cœlestinum Romæ Episcopũ seorsim Cyrillus, & Nestorius nihil suum dogma dissimulans, sed propugnans. Quibus acceptis Cœlestinus Romę multorum Episcoporum Conc. coegit, in quo damnatus est Nestorij error, cui decem indulgentur ab huius decreti notificatione dies, intra quos nisi errorem publicè eiurauerit, dignitas illi Episcopalis abrogatur, & de fidelium communi societate resecatur. Restituuntur autem quotquot Nestorius contradicentes sibi à communione Ecclesię, vel à sacris functionibus abstraxerat. Horum executio Cyrillo committitur, cui Cœlestinus Apostolicæ sedis Legati officium, suasque vices, & potestatem demandat.

Cyrillus itaque Alexandriæ Synodum sibi subditorum Episcoporum habuit, in qua duodecim excusi sunt aduersùs Nestorianam impietatem anathematismi, quæ etiam quatuor ad Nestorium delegauit Episcopos cum Synodalibus litteris, qui eum commonerent, atque anathematismos palam approbare suaderent. At ille missos à se repulit, duodecim illa capita anathematizauit, maiorique in quoscumque fideles crudelitate desæuijt. Tandem ad sedandas istas, quibus Ecclesia conflictabatur, procellas, interpellatus Theodosius Augustus Synodum Ephesi Oecumenicam indixit, ad quam commisit ad compescendos tumultus Irenæum, & Candidianum Nestorio coniunctissimos, in quem etiam Theodosius erat animi propensioris. Nam cùm increbrescente Nestorij hæresi, Cyrillus illam tribus libris ad Theodosium, & reginas Eudociam, & Pulcheriam missis solidissimè confutasset,

tasset, Nestorio patrocinans Theodosius Cyrillum acerbioribus litteris perstrinxit.

Omnium sæculorum experientia perspectum est, quanta sit vis aulicę propensionis ad res fidei,& Ecclesię conuellendas.Cùm enim cupiditas,ambitio,& ęmulatio permultos etiam Episcopos transuersos agant, hinc fit, vt principium iniustis desiderijs vtplurimùm adblandiantur, dicente Apostolo: omnes quæ sua sunt quærunt,non quæ Iesu Christi. Dum Ephesum conueniunt antistites, Ioannes Antiochenus eique subiecti Orientis Episc. occasiones captant euitandi condemnationem popularis sui Nestorij, & conciliandæ sibi gratiæ principis, & duorum eius Legatorum Nestorio prorsùs addictorum. Cùm itaque illi moram consultò trahere viderentur, his absentibus generale Concilium Ephesi apertum est ann. Chr.431.vbi ter citatus Nestorius, & ex peruicacia iudicio sistere se recusans, adductis probationibus, atque sedulò examinatis ipsius libris, & litteris, hæreticum præfractum, & obstinatum declarauit, abdicauitque Episcopatu sacra Synodus.

Quintò indè die Ioannes cum suis aduenit Episc. inter quos eruditionis, & eloquentiæ laude præcellebat Theodoritus Cyri in Palæstina Episcopus. Isti se non fuisse diutiùs expectatos acriter conquesti, suisque priuatis affectibus etiam in euidentem totius Ecclesiæ Christi perniciem indulgentes priuata ibidem conflata Synodo confestim acta legitimi Conc.rescindunt,& vlciscendi cæca perciti cupiditate Cyrillum Alexandriæ, & Memnonem Ephesi Episc. damnant quasi Apollinaris hæresi contactos,quę animam intellectualem,& humanam remouebat à Christo, vt eius vicem occuparet diuina Verbi persona. Quod tamen dogma numquam in mentem Patrum Ephesinorum venerat: nihil enim repugnat vnicam esse in Christo,eamque diuinam personam,cum integra completaque ex anima,& corpore humanitate. Sed occasiones (vt ait Salomon Prou. 18.)

quæ-

quærit,qui vult ab amico discedere,omni tempore erit exprobrabilis. Illis igitur aucupandus erat tametsi falsissimus prætextus,vt possent aduersarios insectari cum specie nonnulla iustitiæ.

Cum Antiochenæ factionis Episc. conspirant vnanimes comites Candidianus, & Irenęus, & litteras ex legitima Synodo profectas dolosè intercipiunt, multis per proprias litteras calumnijs Imperatorem, & aulæ proceres aduersùs Orthodoxos Patres intensos reddunt. Mandato Theodosij Cyrillus,& Memnon in carceres detruduntur. Nec minùs tamen legitima Synodus suo fungi pergit officiò plusquam 200 constans Episcopis, & harum tempestatum authorem Ioannem frustrà delinire, ac pellicere conata, tertiò tandem citatum,& contumacem excommunicat,& deponit.

Contigit tandem vt elusis comitum exploratoribus, Conc. legitimi litteræ iustarum querelarum plenæ per virum fidelem, sub ementito mendici habitu arundine inclusæ deferrentur ad Theodosium, eiusque sororem Pulcheriam eximiæ pietatis, & prudentiæ virginem, aliasque spectatę virtutis personas, quibus satagentibus Theodosius rei veritate comperta, beneuolum se tandem sacrę Synodo exhibet,acta per Candidianum, & Irenęum reuocat,& admissis legitimę Synodi decretis, Nestorium in pristinum Monasterium Antiochenũ in quo Monasticen olim professus fuerat, & postremò ne Monachos, aliosquè falsa doctrina peruertere pergeret, Oasin relegat, vbi vitam infelicem calamitoso exitu conclusit, verminante ipsius per diuinam vltionem blasphema lingua. Libri eiusdem vndequaque conquisiti flammis absumpti sunt Denique Theodosio interueniente cum magni Simeonis Stilitæ interuentu, pax inter Cyrillum, Ioannemque, cęterosque Orientales conciliata fuit. Ilique in integrum restituti, Conc. legitimo lubentes acquieuerunt.

Huius Synodi p.4. Act.7. requirentibus Rhegino Constan-

ſtantiæ Cypri Epiſcopo,totiuſque inſulæ Metropolita, cęteriſque Cypris Episc.aſſerentibus deductum iam indè ab Apoſtolis priuilegium,vt non ab Antiocheno antiſtite, ſed ab ipſa prouinciç Cypri Synodo Episc.Inſulares ordinarentur,ſancta Synodus hoc eiſdem priuilegium confirmauit. Egregiam Cyprij præſules nacti ſunt opportunitatem, quando Antiochenus, & alij Orientales Epiſc. non modò non contradicebant in hac cauſa, vtpotè abſentes; ſed etiam ſchiſmate ſe à ſacra Synodo diuulſeraut,vt ſic mererentur proprijs excidere iuribus. Occaſione quidem veteris Antiocheni ſchiſmatis, quando plures in illa creati Epiſc. populum ſic diſtrahebant vt pars vni, pars alteri adhęreret, quæ diuiſio 48. durauit annos quibuſdam Euſoio, alijs Meletio,alijs Paulino,alijs poſt modùm Flauiano,alijs Euagrio addictis, hanc diuiſionis diuturnæ occaſionem Cyprij nacti, quaſi αὐτοκέφαλοι cœperunt res ſuas gerere inconſulto Antiocheno Patriarcha. Vbi verò ſchiſma deſijt,ómneſque Antiocheni in vnum Alexandrum Epiſcopum conuenerunt, tunc Alexander ius priſtinum è Cyprijs vendicare conatus eſt apud Innocentium Papam annis ante hanc Synodum 30. Innocentius iudicauit Cyprios Antiocheno ſubijci, vt conſtat ex eiuſdem epiſt. 18. poſt Conc.etiam Epheſinum eadem iterùm contentio recruduit imperante Zenone. Narrant enim Cedrenus in Zenone,& Nicephorus l.16.c.37. Petrum Cnapheum, ſeu vt à Latinis vocatur Fullonem Epiſcopum Antiochiæ de Cyprijs iura Patriarchalia repetere molientem cauſa cecidiſſe, cùm eodem ipſo tempore ex diuina reuelatione Barnabæ Apoſtoli corpus in Inſula effoſſum fuiſſet cum Euangelio Matthæi eius pectori impoſito,quod Barnabas viuens manu ſua deſcripſerat. Qua re motus Zeno voluit deinceps Eccleſiam Conſtantiæ cenſeri Apoſtolicam, & à poteſtate Antiochenſis immunem. Videndus noſter Morinus l.1. exercit. Eccleſ, cap.4.

Ex multis liquet huius Synodi locis, habitam fuisse in Ecclesia Mariæ dedicata, cuius patrocinium sancta Synodus susceperat. Est verò speciali nota dignum quod scribunt Ephesini patres in Synodica ad Clerum, & populum Constantinopolitanum epistola. Deiparam Virginem cum Euangelista, & Apostolo Ioanne Ephesum ex Iudæa profectam, illic reliquam vitam vsque ad felicissimum obitum transegisse.

CONC. ARAVSICANVM I.

ARausio Ciuitas Cauarum est in secunda Narbonensi Prouincia cuius Episcopalis Ecclesia suffraganea est Arelatensi Metropoli. Hic conuocatum Conc. fuit ann. Chr. 441. sub Leone I. Pontifice, imperantibus Theodosio II. & Valētiniano III. Præsedit Hilarius Arelatēsis, consedit Eucherius Lugdunēsis, ambo subscripti.

Canon I. *Si quis quacumque necessitate in Baptismo chrismatus non fuerit, hac de re, cùm se ad confirmationem ille præsentabit, admoneatur Episcopus, vt ipsum in primis vugat in vertice, quod erat faciendum in Baptismo, deinde in fronte pro Confirmationis Sacramento, vt habeatur necessaria Chrismatio repetita.* Multa iste Canon edocet; Primò, eum qui baptizatur vngendum esse Chrismate in vertice à quocumque Presbytero ex officio baptizante: Secundò, si defuerit ille in baptismate ritus, esse aliàs, maximè verò in confirmationis Sacramento supplendum: Tertiò, nec suppleri sola confirmatione, cùm sit bis in illa Chrismandus quisquis non fuerit in baptismo Chrismatus: Quartò, hanc ceremonialem in baptismo Chrismationem faciendam esse in vertice, at verò Confirmationis Chrismationem in fronte: Quintò, esse necessariam vtramque Chrismationem.

Amalarius Fortunatus Episcopus Treuirensis lib.

P 1. de

I. de Eccles. offic. cap. 27. postquam docuit statim à baptismo vngendum esse Neophytum in vertice, ita subiungit: *Sicut in Gestis Pontificalibus legitur Beatum Syluestrum instituisse, vt à Presbytero vngeretur Chrismate Neophytus in cerebro*. Deinde addit, hanc fieri posse vnctionem à Presbytero etiam Episcopo præsente, cùm tamen solus possit Episcopus dare baptizatis Spiritum sanctum per manus impositionem vngendo Chrismate non in vertice, sed in fronte. Super quo profert historiam Philippi Diaconi non valentis Spiritum sanctum dare baptizatis à se Samaritanis, quia nec Apostolus, nec Pontifex erat, vnde necesse fuit mitti ad hoc officium Petrum, & Ioannem Act. Apost. 8.

Constat ex Concilijs Florent. & Trid. solum Episcopum esse ordinarium confirmationis ministrum. Docet verò S. Tho. 3. q. 72. art. 11. extraordinarium confirmationis ministrum posse ex delegatione Papę, simplicem esse Sacerdotem. Idque probatur ex Gregorio magnū l. 3. ep. 26. ad Ianuarium Episcopum Calaritanum 1. *Vbi Episcopi* (inquit) *desunt, vt Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus*. His enim verbis citatur à Thoma, & pariter à Gratiano c. peruenit dist. 95. quamuis alij aliter legant. Testatur quoque vetustissimus, sed falsò attributus Ambrosius Cōmentarius in Paulum ad Ephes. 4. *In Ægypto Presbyteri consignant, vbi non est Episcopus*. Canon quidem 20. Toletani Concilij primi demandat Presbytero Chrismationem absente Episcopo, sed exponitur à nonnullis de cæremoniali Chrismatione baptismi: tametsi doceat Amalarius Fortunatus hanc fieri à simplici sacerdote in cerebro Chrismationem etiam Episcopo præsente.

Notanda ergo hęc Amalarij verba sub finem dicti cap. 27. *vt ab Episcopis solis iniungatur per manus impositionem, ab Apostolis acceptum est.* His enim perspicuè declarat ipsam Episc. actionem, qua frōtem manum inungit

esse

esse ipsammet manus impositionem,qua iuxta Act. c.8. dabatur ab Apostolis Spiritus sanctus, & quidem v. 18. manus in singulari exprimitur , quia vnctio hæc sacra fit vnica manu . Licèt autem alibi dicatur circa confirmationem manuum impositio,id nihil obstat , quia de pluribus Apostolis loquitur,& sic de pluribus manibus, quamuis singuli seorsim vnicam manum adhiberent . Addit Amalarius per manus impositionem efformari crucem super fideles eodem loco , vbi Pontifex Aaronicus in aurea lamina insculptum Dei nomen ineffabile portabat. Igitur vno eodemque contactu in confirmatione imponitur manus, frons Chrismate linitur, & signum crucis efformatur . Itaque inaniter recurrunt scriptores aliqui ad specialem Christi dispensationẽ,vt Apostolis liceret pro Chrismatione vti manuum impositione.

Can.3. præscribit,vt qui pœnitentiam acceperunt, si ea nondum peracta è vita excedunt,communicent Sacramento viatici,sine manus impositione:sed si superuixerint, in statum pœnitentium redeant, donec completo pœnitentię decursu manuum impositionem , seu reconciliationem accipiant. Hæc eadem iam edixerat Synodus Nicæna can.13. Hæc ergo Concilia Nicęnum, & Arausicanum, simulque Ancyranum can.6. & Agathense can.11.& Innocentius I. epist.ad Exuperium definiunt,vbi est periculum mortis ministrandã esse pęnitentibus Eucharistiam, nondum completo pœnitentię pręscripto à canonibus tempore. Obseruandum hic nõ esse credibile admissos fuisse pœnitentes ægrotos ad sacrum viaticum absque sacramentali absolutione priuata: manuum itaque impositione , quæ differebatur post sacrum viaticum,& expletum pœnitentiæ canonicum tempus, intellige solam publicam , & solemnem , quæ publicam pœnitentiam quasi fibula claudebat , & pœnitentem in communem fidelium statum , & ordinem restituebat.

Can. 4. *Pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non esse denegandam*: Consulito quæ circa vel interdictam, vel permissam Clericis pęnitentiam differui ad Conc. Carthaginensis 4. can. 68.

Can. 5. sancit Ecclesiarum immunitatem, vt qui ad eas confugerint, extrahi nequeant. Habetur c. eos qui ad Ecclesiam dist. 87. Idemque sancitur in Conc. Aurelianensi primo can. 1. & in Aurelianensi quarto can. 21. Quę cùm sint Gallicana Concilia, non seruantur tamen in toto Gallicano Regno circa confugientes reos delictorum. Enimverò, ne ista immunitas fieret impunitas criminum, cautum est Edictis Francisci I. ann. 1539. art. 166. & Henrici III. an. 1585. vt rei, contra quos Iudex capturam decreuerit, ex locis etiam sacris abducantur. Apud Gentiles quoque asyla erant in sacris locis constituta, ne ad ea confugientes inde diuelli possent, referuntur acta Syluestri, Constantinum contulisse his qui ad Ecclesias confugissent, immunitatem. Quam constitutionem suadente Eutropio Eunucho potentissimo simul, & flagitiosissimo Arcadius contraria lege abrogauit, quæ tertia est in Codice Theodosiano sub tit. de his qui ad Eccles. confu. diuina tamen vltione Eutropius ipse ob innumera scelera deposcitur ad supplicium: ipse tũc ad Ecclesiam fugit, cuius violauerat paulò antè immunitatem. Chrysostomus suggestu conscenso illam in Eutropium, quæ adhuc superest, illustrem orationem habuit, nec eum priùs siuit à frementibus militibus, & magistratibus adduci, nisi præstito à Magistratibus de vitæ ipsius securitate iureiurando. Ipse verò dignitate omni, & opibus expoliatus in Cyprum relegatus fuit. Hanc reorum ad Ecclesias confugentium immunitatem renouauit Imperator Leo leg. præsenti lege. c. de his qui ad Eccl. confu.

Can. 8. vetat ordinari Clericum alienum absolutè, aut proprium in aliena Diœcesi, nisi accedat Episcopi consensus ad quem pertinet, vel Clericus, vel Ecclesia.

Eius-

Eiusmodi sanctiones frequentes in Concilijs occurrunt: in Sardicensi can.15. in Carthaginensi 3. can. 20. & 21. In Trid. sess.6.c.5. & sess.23.c.8.& 9. & in decreto Gratiani c. placuit & c. Episcopus 7.8.1.

Can. 12. *Subitò obmutescens provt statutum est baptizari aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet Sacerdos, aut præsentis in suo nutu.* Huic similem superiùs exquire can. 76. Concilij Carthag. 4. quem canonem innuere videntur prædicta verba, *Provt statutum est.*

Can. 14. permittit energumenis, vt omnimodè communicent, si se sollicitudini clericorum tradant, monitisque obtemperent, virtute sacramenti muniendi contra dœmonum aggressiones. Priore quidem sæculo energumeni simul cum catechumenis, & pœnitentibus à sacra communione, diuinisque mysterijs post Euangelij prædicationem, iubente Diacono foras emissi arcebantur, vt docet in Hierarchia Ecclesi. Dionysius.

CONCILIVM VASENSE, seu Vasionense.

VAsione Vocontiorum oppido in secunda Narbonensi Prouincia Conc. celebratum est sub Leone Papa I. imperante Romæ Valentiniano III. Chr. anno 442. haud rectè dictum à Baronio Vasatense. Vasio suam hodie quoque veterem retinet denominationem. Meminit huius Plinius, Mela, Ptolemæus.

Can. 4. *Eos excommunicat, qui defunctorum oblationes retinent, aut Ecclesiæ reddere morantur, Quia (inquit) fideles de corpore decedentes votorum suorum plenitudine, & pauperes præsidio eleemosynæ, & necessaria sustentatione fraudantur.* Vocatq; huiusmodi retentores sacrilegos. Cita-

tur nominatim Vasensis hic canon in Concilij secundi Arelatensis can.47. iuxta Sirmundi editionem, ibidemque confirmatur. Citatur pariter in decreto cap. qui oblationes 1392. Idemque statuitur in Conc. Matisconensi primo can. 4.

CONC. ARELATENSE II.

NEscitur quo tempore sit habitum, nisi quod pro certo est, subsequutum fuisse Arausicanam primam, atque Vasionensem Synodum, ambarum quippè meminit. Itaque præposterè collocat Binius sub Pontificatu Siricij, qui tamen longè tria ista Concilia præcessit.

Huius Arelatensis can. 2. & 3. circa sacri Cleri cœlibatum superiùs allegaui, satisque hac de re disserui in obseruationibus ad Nicænum can.3.

CONC. NANNETENSE.

HVius quoque Gallicani Concilij tempus ignoratur. Nota dignus est ipsius can.1. qui & ab Iuône citatur decreti par.2.cap.122. *Vt Dominicis, & festis diebus Presbyteri antequam mißas celebrent, plebem interrogent si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto Presbytero ibi missam velit audire. Quem si inuenerint, statim ex Ecclesia abijciant, & ad suam Parochiam redire compellant. Similiter interrogent si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant, & si iuuenti fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere ab Ecclesia reijciantur, vsquequò ad charitatem redeāt. Non enim possumus munus, vel oblationem ad altare afferre,*

donec

donec priùs fratri reconciliemur (*Matth.5.*) *His ita peractis Sacerdotes missarum solemnia ritè peragant*. Huic consentit can.31. Arelatensis Conc. secundi, *Hi qui publicis inter se odijs exardescunt, ab Ecclesiasticis conuentibus sunt remouendi, donec ad pacem recurrant*.

Prior verò huius Nannetensis canonis pars de audiendo in propria Parochia sacro, iteratur sequenti can. 2. *Vt nullus Presbyter alterius Parochianum nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad missam recipiat*. Eodem spectat Conc. Trid. sess.24. cap.4. de reformat. multæque constitutiones à S. Carolo in multis Synodis Mediolanensibus editæ. His tamen derogat constans, totoque propemodum orbe Christiano recepta contraria consuetudo.

Synodus Chalcedonensis Oecumenica.

Exacto heresiarcha Nestorio Maximianus Constantinopolis Ecclesiam rexit, hunc deinde Proclus excepit, Proclum Flauianus, qui cum Synodum Episcoporum 30. regnante iuniore Theodosio Constantinopoli celebraret, Eusebius Dorylæi Episcopus oblato libello exposuit Synodo, Eutycheten Presbyterum, & Monasterij quod celeberrimum erat in vrbe regia Archimandritam, prætextu declinandi erroris Nestoriani, ambas Christi naturas ita confundere, vt in vnam mutua commistione coaluisse diceret. Ter missis à Conc. Legatis citatus Eutyches fictitijs excusationibus tergiuersatus est: Et demum tertia citatione septem dierum petiuit inducias, quibus suam quam fingebat affectam valetudinem, confirmaret. Interea Chrysaphio Eunucho, qui gratia Imperatoris præ cunctis alijs præualebat; quique amicitia erat Eutycheti coniunctissimus (fuerat quippe ab Eutychete de sacro fonte leuatus, idemque Flauiano dudum erat per pri-

uatas simultates infensus) suam causam impensè commendat hæresiarcha. Huius auidè suscepto patrocinio Eunuchus Theodosio suadet, vt Florentium Patricium cum potestate iubeat Synodo interesse. Theodosij mandatum detulit ad Synodum magnus Silentiarius, cum quo Monachis suis comitatus, prætorianorumque militum satellitio stipatus aduenit Eutyches, arrogantia tumens, & peruicax. In his rerum angustijs Florentium gratulabundi Patres excipiunt, multumque Theodosio debere prę se ferunt, quod clarissimi viri, cuius fides religioque perspecta sit præsidio Synodum, pręmunijsset Eutyches mandato Synodi suum exponit sensum: admonetur à Patribus ne contra receptam in Ecclesia fidem quidquam innouaret, vtque abiurato errore ad Ecclesiæ rediret vnitatem. At ille in contumacia persistens, tandem Sacerdotio, & Monasterij præfectura dimouetur, subscribentibus 30. Episc. & 23. Abbatibus.

Sic ille condemnatus immanibus aduersùs Synodum intemperijs furit, quam libellis per compita, & fora ciuitatis affixis proscindit, nouasque pro se factiones vbique conflat. Quin etiam ad Leonem Romæ veteris Episcopum scripto conquestus est, Nestorianam hæresin per Flauianum Constantinopoli reuixisse, & in dies augeri: seque fidem Ephesinam, qua par est constantia prædicantem fuisse Nestorianorũ factione oppressum, & ordine motum, neque vllatenùs auditum, dum Apostolicam sedem appellat. Huic Leo plenas beneuolentia litteras rescripsit: sed acceptis deinde Flauiani litteris cum omnibus Synodalibus actis, damnationem Eutychis approbauit. Hoc exclusus effugio Eutyches, per summum nefas à Synodi, & summi Pontificis iudicio, ad Theodosij tribunal prouocauit. Annuit Imperator à Chrysaphio persuasus, nouamque Synodum indixit: concursant, & tumultuantur Eutychiani Monachi, multique ex aula, & de plebe partibus hæresiarchæ addicti. Verùm ista

quo-

quoqueSynodus audito illo,& exploratis prioris Synodi actis, hanc suo iudicio confirmauit, & ita Flauiani sinceritas,& Eutychis peruersitas luculentius innotuit.

Eutyches ad suæ causę penè comploratæ subsidium; discordiam inter Episcopos serere aggreditur. Dioscorum itaq;olim magni Cyrilli Alexandrini Diaconum, & nunc in Alexandrino Patriarchatu indignissimum successorem, proiectissimæ nequitiæ hominem plurimis adulterijs, sacrilegijs, rapinis, & homicidijs inquinatum, Chrysaphij clientem, & Flauiano propter sedium æmulationem,morumque contrarietatem infensum, in suas facilè partes allicit specie tuendæ contra Nestorianos fidei,quam prędecessor eius in Ephesina Synodo strenuè propugnauerat. Agit per litteras cum Theodosio Dioscorus, tantas controuersiarum difficultates non fuisse priuatis aliquot Episcoporum hostiliter aduersùs Eutychen affectorum conuentibus diiudicandas, sed esse per Oecumenicam Synodum dirimendas. Huic obstitit suggestioni Flauianus, & Leo Pontifex reclamauit. Sed vrgentibus Chrysaphio, & Dioscoro,Theodosius Synodum nouam,& Oecumenicam indixit Ephesi celebrandam post annos à prima Ephesina nouemdecim, ad quam Leo suos direxit Legatos duabus instructos Epistolis,vna ad Synodum,altera ad Flauianum,quibus Catholicam fidem aduersùs Eutychis præstigias egregiè elucidat.

Ad eam itaque Synodum conuenerunt Dioscorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Ioannis illius qui priori Ephesinæ Synodo perfractè obsisterat successor, Iuuenalis Ierosolymitanus, & Flauianus Constantinopolitanus. Ad Synodum Theodosius Barsumam Archimandritam misit, qui nomine totius ordinis Monachorum, & Imperatoria fretus authoritate, antistites insectaretur, qui Eutychen damnauerant. Misit præterea comitem Elpidium istius Synodi defensorem seu conseruatorem, cui dedit in mandatis,

vt Episcopis à quibus fuerat damnatus Eutyches, omnem iudicandi potestatem adimeret.

Tam infaustis, & iniquis auspicijs coacta Ephesi Synodo, iubet Elpidius ante omnia de actis Constantinopolitanę sub Flauiano Synodi quæstionem haberi. Obsistunt Legati Apost. & primùm omnium litteras Leonis postulant recitari. Obstrepit cum suis Eutyches: Legatos in inuidiam trahit, & suspicionem, vt Flauiano addictos, & apud eum pransos. Cōcitatur aduersùs eos tumultus, denegatur eis in sedendo primatus quem sibi Dioscorus vindicat. Abscedunt Synodo Legati, sed paulò post reuocantur. Interea valida 300. Monachorum manus in Synodum irrumpit, multos secum trahens armatos milites, cum quibus occultè Dioscorus conspirabat. Horrendis vociferationibus complentur omnia, raptantur, & verberibus afficiuntur sacri Episcopi, notarijs digiti effringuntur, tabulæ Synodi discerpuntur. Flauiano nisi interrogato silentium indicitur, & Antistites eius asseclæ in vincula conijciuntur.

Tum demùm soli asseclæ Dioscori omne sibi iudicium causæ huius vsurpant. Domnum Antiochenum suo deijciunt Episcopatu, simulque Theodoritum Cyri, & Ibam Edessæ, vtrumque absentem, & indicta causa. Qui verò intersunt Episcopi partim spontanei Eutychiani, partim metu adacti, puris, & albis membranis subscribunt, in quibus quid esset scribendum magna pars ignorabat. Legati Apostolici clàm inter gladios, & hastas elabuntur ex illo Conc. malignantium, postquàm frustrà reclamarunt, protestatiquę sunt. Denique in ista Latronum Synodo (sic enim & iuremerito Græci λυςικὴν σύνοδον, istam vocant) prolatum Eutychetis Symbolum approbatur, vt Ephesinæ, atque Nicænę fidei cōforme, & pristinum in statum restituitur hæresiarcha. Flauianus verò, & Eutychis accusator, Eusebius Dorylæi Episcopus declarantur hæretici Nestoriani, suisque sedibus deponuntur, & carceribus includuntur.

Fla-

Flauianum appellantem ad Apostolicum tribunal Dioscorus ex Episcopo carnifex tam atrocibus verberibus excepit, vt mox in exilium deportatus, toto corpore fractus, contusus, & vulneratus, post triduum vita excesserit. Sine mora in eius locum subrogatur Anatolius Diaconus, & Dioscori apocrisarius. Tum demùm quasi victor exultans Dioscorus Alexandriam reuertit, vbi tam immania flagitia nouis alijs accumulans, damnatus à Leone ipse viciſſim contra Leonem anathema explodit noua, & hactenùs, inaudita audacia.

Tantarum calamitatum accepto nuncio, dici non potest quanto animi dolore Leo Flauiani necem, Episcoporum Catholicorum depositiones, vincula, exilia, diuulsas Ecclesias, prostratam, & pessundatam religionem, exultantem hæresin, vniuersoque Oriente triumphantem, & insolescentem deplorauerit. Coacta quamprimùm Romæ Synodo, Ephesinum istud conciliabulum, seu potiùs latrocinium rescidit, & damnauit, Dioscorum vt dixi, & huius incendij facem Eutychetem anathemate perculit, crebrasque ad Theodosium eiusque sororem Pulcheriam litteras conscripsit. Sed etiam cum plerisque Italiæ Episcopis obuiam prodijt Valentiniano Augusto, qui cum Reginis Galla Placidia matre sua, & vxore Eudoxia Romam Religionis ergo ad inuisenda sacra Apostolorum limina veniebat. Cùmque illis tot Religionis clades cum luctu, crebrisque singultibus exposuisset, lacrymas Reginis excussit, suisque precibus obtinuit, vt Valentinianus & Reginæ Theodosio scriptis litteris suaderent, vt statum Ecclesiæ præsentem miseratus, curaret nouo, legitimoque ac libero Conc. quæ per vim, & factiones Ephesi gesta erant examini subdi.

Studebat Leo vt in Italia vbi liberiùs poterat Ecclesia respirare noua Synodus indiceretur, quæ labem, ac infamiam Ephesinam deleret. Sed Theodosij mens hæreticorum artibus irretita flecti Valentiniani, & Augu-

ſtarum precibus nullatenùs potuit. Quinimò promulgatis edictis iſtum Epheſinum conuentum Nicænæ Synodo iuſſit æquari. Sed haud multò poſt ipſe morte ſua meliori regimini locum ceſſit.

Leo quod à Theodoſio impetrare non valuerat, obtinuit ab eius ſucceſſore Marciano Principe religioſiſſimo, cui approbante Senatu, & Orientis Imperium, & ſe ipſam nuptui dedit Pulcheria, ea tamen lege, vt ſibi virgini eſſe liceret. Leonis igitur acceptis litteris, Marcianus ſuffragante Pulcheria Synodum generalem Chalcedone indixit, quæ ciuitas ſeptem tantummodo, ſtadijs diſtat ab vrbe Regia, interiecto inter vtramque Boſphoro. Hoc ſcilicet fine, vt illi commodè poſſet intereſſe, ſuamque authoritatem impertiri, vt factioſi qui tot hactenus turbas concitàuerant, in officio continerentur.

Primùm quidem ad Leonis petitionem explorata fuit Anatolij fides, & admiſſa eius publica fidei profeſſio, damnans Eutychetis, & Dioſcori perfidiam. Marcianus quotquot Synodus latrocinans adhuc ſuperſtites expulerat, reuocauit, vt ad legitimam Synodum conuenirent. Flauiani corpus ex loco vbi exul, & Martyr occubuerat ſolemni pompa Conſtantinopolin retulit.

Hiſce feliciſſimis auſpicijs apertum eſt quartum Oecumenicum Concilium Chalcedone, quæ ciuitas eſt Prouinciæ Bithyniæ Boſphoro è regione Conſtantinopolis adiacens, intra Templum ſanctę Virginis,& Martyris Euphemiæ an.Chr.451. præſidentibus Leonis Legatis Paſchaſino Libybetano, Lucentio Aſculano, Iuliano Coenſi Epiſc.& Bonifacio Presbytero. Secundus ab Apoſtolicis Legatis ſedit Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus. Tertius Dioſcorus Alexandriæ. Quartus Maximus Antiochiæ. Quintus Iuuenalis Ieroſolymæ, alijque deinceps tùm ad dexteram, tùm ad læuam. Principes verò à Marciano miſſi cum ampliſſimo Sena-

na-

natu in medio consederunt ante cancellos sanctissimi altaris, vt exprimitur Act. I. & alibi passim, ἐν τῷ μέσῳ πρὸ τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιωτάτου θυσιαστηρίου.

Principio Legati Leonis obtestati sunt, fas non esse Dioscorum, qui reus sit à Synodo iudicandus, inter Episcopos sedere iudicem. Eusebius Dorylæi libellum profert aduersus Dioscorum refertum flagitijs conciliabuli Ephesini. Leguntur subindè acta Synodorum Constantinopolis sub Flauiano, & Ephesi sub Dioscoro. Fremunt Patres in Dioscorum tot eius sceleribus propalatis. Instat Dioscorus omnia refundere in Patres Concilij Ephesini, nihil se illis inuitis, aut inconsultis egisse. At illi replicant; vim sibi illatam per introductos à Dioscoro milites. Conuictus scelerum Dioscorus, de gradu, & sessione in Synodo deijcitur.

Obseruandum in prima ista actione, primam eijciendi Dioscori allegatam fuisse causam, quia Synodum ausus est conuocare sine Apostolicæ authoritate sedis, ὅτι οὐδέποτε γέγονεν οὐδὲ ἔξὸν γενέσθαι, quod numquam hactenus factum est, nec fieri licet. S. Marcellus Papa, & Martyr epist. ad Episcopos Antioch. prouinc. scribit Canonem Apostolorum esse, vt non possint Concilia celebrari præter sententiam Romani Pontificis. Idem testatur Papa Iulius epistol. ad Orientales Episcopos apud Athanasium Apol. 2. & Socratem lib. 2. cap. 13. & Sozomenum lib. 3. cap. 9. & Nicephorum lib. 9. cap. 5. additque hunc Apostolorum Canonem fuisse à Synodo Nicæna renouatum. Quod idem testificatur Synodus Alexandrina epist. ad Fœlicem. Damasus quoque Papa epist. ad Stephanum, & Concil. Africæ: nam vt nostis (inquit) Synodum sine Romanæ sedis authoritate fieri, non est Catholicum: nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata definitè dam-

na-

nari poteſt:neque vlla vnquam Concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate.Hæc Damaſus. Item Synodus 7. Oecumenica Act. 16. pſeudo-Synodum reprobat Conſtantinopoli habitam, eò quòd inconſulta ſede Apoſtolica celebrata fuerit. Denique in Romano Conc. ſub Papa Symmæcho, cùm Theodoricus Rex conuocatis Epiſc. Italię diceret,ſe ideò ipſos acciuiſſe, vt cauſam Symmachi iudicarent, reſponderunt vniuerſi non ad Regem, ſed ad Romanum Epiſc. conuocationem Conc. pertinere,quamvis ipſe accuſaretur Papa; neque acquieuere, niſi poſtquàm Symmachus aſſeruit ſuo rogatu Epiſcopos fuiſſe à Rege conuocatos,ſeque de nouo Synodum iſtam approbare.

Act. 2. recitata ſunt Symbola Nicænum, & Conſtantinopolitanum, lectæque litteræ Cyrilli tùm ad Neſtorium, tùm ad Ioannem Antiochenum, deinde Leonis Papæ ad Flauianum. Et hac Leonis perlecta epiſt Synodus acclamauit, Petrus per Leonem loquutus eſt, Apoſtoli hoc docuerunt. Dioſcorus qui ſe ſubduxerat citatur reus: At ſibi conſcius flagitiorum refugit ſe actionibus 2. & 3. ſiſtere. Poſt 3. compellationem venire recuſans accuſatur,& iudicatur abſens. Prolatis etiam Alexandrinorum teſtimonijs circa deuaſtatos ab eius ſatellitibus,& Miniſtris agros,incenſas ædes, & ſegetes,abreptas ab eo multorum vxores, violataſque virgines, fœdata connubia, aliaque atrocia facinora. Has ob cauſas, ſimulque ob ſceleratiſſimè per eum geſta in Eutychis cauſa damnatus à ſacra Synodo Dioſcorus fuit, & dignitate ſpoliatus.

Epiſcopis verò Epheſinis veniam ſuppliciter orantibus, poſt editam ab eis conuenientem fidei profeſſionem facilè indultum fuit. Ibas Edeſſæ, & Theodoritus Cyri Epiſcopus priſtinis ſedibus, & Eccleſijs quibus priuarat eos Epheſina pſeudo-Synodus, reintegrati ſunt.Fideſque vnanimi omnium conſenſu ſtabilita fuit ad normam epiſtolæ Leonis. Declaratumque eſt Domi-

mi-

minum nostrum Iesum Christum ex duabus distinctis naturis diuina, humanaque inconfusis, & impermiltis consistere: & diuinitate quidem Deo Patri, humanitate nobis esse consubstantialem, ac per omnia nobis similem excepto peccato. Marcianus Augustus rebus iam à Synodo pacificè constitutis, ad sacrum Conc. accessit, cuius actioni sextæ interfuit, & cum eo Pulcheria Augusta de omni Ecclesia optimè merita. Ille verò dignam Imperatore Christianissimo, & sapientissimo habuit orationem.

Denique peracta act. 15. soluta est sacra Synodus, ex eaque recesserunt Comites, & Senatus, Legatique Apostolici. Sed Anatolius furtim congregatis Orientalibus præter Ægypti Episcopos, & necdum creato Alexandrino in locum deiecti Dioscori, ad quem Episcopum maximè omnium pertinuisset ambitioni Anatolij obsistere, canones tres adulterinos, & obreptitios edidit. Quorum primò constituebatur Episcopum Constantinopolis eò quòd hęc ciuitas Imperij sede, & Senatu decoretur, sitque secunda Roma, insistendo sanctioni Synodi Oecumenicæ Constantinopolis sub Theodosio seniore, æqualibus priuilegijs cum veteris Romę Episcopo potiri debere, atque secundum ab eo dignitatis locum tenere. Deinde Constantinopolitanæ Ecclesiæ, vt Patriarchali debere subijci Ponti, & Asiæ, & Thraciæ Metropoles omnes. Sicque dirimebantur à veteri Diœcesi Antiocheni Patriarchę Pontus, & Asia Minor. Thracia verò adimebatur de iure Patriarchico Romani Episcopi. Tertius denique canon subdolè enunciat fuisse à Synodo concessum Episcopis Ægypti, vt differrent sacræ Synodo subscribere, donec Alexandriæ creatus Episcopus esset, eò quòd ita inualuisset apud eos consuetudo, ne quid inconsulto Alexandrino antistite; in causa omnibus communi agerent aut subscriberent. Subscripserunt autem tribus hisce Canonibus Anatolius, & Orientales qui cum ipso conspirauerant.

Vbi fraus ista Legatis Apostolicis innotuit, nouam, ac decimamsextam iniri sessionem obtinuerunt, in qua & reclamarunt aduersùs canones subreptitios, aduersantes Niceni Concilij sacris decretis, & contra normam legitimarum Synodorum furtim editos. Protulerunt insuper Leonis Episcopi commonitorium, qui quod futurum erat presagiens, ita illis inter alia capitula mandauerat: sanctorum quoque Patrum constitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari, seruantes omnimodis personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisimus dignitatem. At si qui fortè ciuitatum suarum splendore confisi, aliquid sibi tentauerint vsurpare, hoc, qua dignum est constantia, retundatis. Hæc Leo. Sanè commemoratus ille ab Anatolio Concilij secundi Oecumenici Canon fuerat irritus, quia illum Legati Pontificij, & qui eos miserat Damasus, repudiarunt: adeò vt nec ipsi Orientales vllam eius rationem habuerint, qui postmodùm ad damnationem Ioannis Chrysostomi Constantinopolis Episcopi Theophilum Alexandriæ Patriarcham accersiuerunt, vt quasi superior iudicio Constantinopolitani Episcopi præsideret. Vnde Paschasinus ex Legatis vnus hæc subintulit: si vsi sunt, quid requirunt? si non vsi quare requirunt? Cæterùm cùm Greci ab iniquo proposito discedere recusarent, istud vnum obtinuere Legati, vt sua protestatio in actis Synodi conscriberetur. Deinde Leo, scriptis ad omnes Episcopos encyclicis litteris, ea sola probauit Synodi decreta, quæ ad Catholicam fidem pertinebãt, aut quibus sui Legati subscripserant, cæteris reiectis.

Canon. Chalcedonensis 3. Clericis interdicit alienas possessiones lucri causa conducere, aliena negotia gerere, aut secularibus negotijs immisceri, excepta viduarum aut pupillorum pia causa. Ita 2. Timoth. 2. nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus. Et consonat Apostolorum Can. 7. Atque in decreto tota dist. 88. Cuius Canon vltimus refert epist. Cypriani declarantis

rantis excludi victorem à suffragijs fidelium, & altaris sacrificio, eò quòd Presbyterum tutela onerasset: huc spectat decretalium titulus, ne Cleric. vel monac. secul. nego. se im. vide Ambrosium l.1. de offic. c.36. Non te implices negotijs sæcularibus, quoniam Deo militas. Etenim si is qui Imperatori militat à susceptionibus litium, actu negotiorum forensium, venditione mercium prohibetur humanis legibus: quantò magis, qui fidei exercet militiam? Hæc Ambrosius. Paria sancit Conc. 1. Carthaginense can. 6. & Lateranensis canon allegatus in c. penult. de vita, & honest. Cler.

Chalcedonensis canon 4. Monachos damnat *περιϊόντας ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν*, concursantes temerè per ciuitates. Cui similis est canon 42. Synodi Quini-sextæ, coerceri iubēs ab Episcopis Eremitas subiectionis iugo solutos, & vagos. Quod idem prouidetur quoque cap. quanto, de offic. iud. ord. & Francica constitutione Caroli IX. in Comitijs Aurelianensibus art. 11. Idem prætereà Chalcedonensis Canon quartus quibuscumque Monachis prohibet Ecclesias, vel Oratoria construere iniussu Episcoporum, quibus etiam iubentur esse subditi, & morigeri sub excommunicationis interminatione: mandat autem Episcopis, vt Monasteriorum curam gerant. Similes iuris antiqui dispositiones continentur in cap. nemo Ecclesiam de consecrat. dist. 1. cap. authoritate de priuileg. in 6. & Iustiniani authen. de Ecclesiast. titulis §. si quis autem. Et authent. de Monachis §. 1. Et speciali authen. vt nullus fabricet domos Oratorij præter voluntatem Episcopi §. 1. Vide inferiùs etiam annotata ad Concilium Arelatense tertium. Concilium Agathense canon. 58. cellulas nouas, aut congregatiunculas Monachorum absque notitia Episcopi prohibemus institui. Dixitque Bernardus Abbas epist. 24. ad Henricum Senonensem Episcopum. *Certus sum ego Monachus, & Monachorum qualiscumque Abbas, si mei quandoque Pontificis excutere à proprijs*

ceruicibus iugum tentauero , quod Satanæ mox tyrannidi me ipsum subijcio . Ibidemque suum aperit sensum circa Pontificalia in Abbatibus insignia. *Abbates* (ait) *apertè indicant quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apostolicis adeptis priuilegijs per ipsa sibi vindicant insignia temporalia, vtentes & ipsi more Pontificum mitra, annulo, atque sandalijs . Sanè si attenditur rerum dignitas , hanc Monachi abhorret professio : si ministerium , solis liquet congruere Pontificibus . Profectò esse desiderant, quod videri gestiunt, meritòque non queunt Episcopis esse subiecti, quibus iam se comparant desiderio . Quid si & nomen eis conferre posset priuilegiorum authoritas, quanto putas auro redimerent, vt appellarentur Pontifices ? Quo ista ò Monachi? vbi timor mentis ? vbi rubor frontis? quis vnquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo* : Ita Bernardus. Hoc idem sanciuere Patres Trident. sess. 23. de reform. cap. 3. his verbis : Nec de cætero similia loca erigantur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt , licentia priùs obtenta.

Canon 6. vetat, quemquam ordinari Clericum , nisi cum deputatione ministerij ad certam Ecclesiam . Consulito superiùs Nicænum Canonem 15. cum ibi annotatis.

Canon 9. obseruatu dignissimus est, qua parte decernit, vt qui aduersùs Metropoliten habet querelam, liberum ei sit iudicio experiri, vel apud ἔξαρχον, (ita primatem Græci vocant) vel apud Patriarcham . Quod idem repetitur, & in Can. 17. Itaque supra Episcopos infirmarum sedium constituti quidem erant totius Prouinciæ Metropolitani, supra Metropolitanos Exarchæ siue primates, vtpotè pluribus præfecti Prouincijs. Denique supra Exarchos , ac primates eminebant Patriarchæ, sic tamen vt quæ inferioris gradus Episcopus in proprios subditos competebat potestas , & iurisdictio , nihil pateretur detrimenti ex Præsulam superioris gradus authoritate, saluo tamen appellationum iure.

re. Pari ratione Hormisda Pontifex summus epistol.1. Remigio Remensium Episcopo vices suas per vniuersum Clodouæi Regnum committens, & S. Gregorius Papa ius idem attribuens Virgilio Arelatensium Episcopo, expresse protestantur, nihil velle detractum de pristinis Metropolitanorum singulorum in suas Prouincias iuribus. Ephesinos quidem in Asiana diœcesi, Cęsariensis in Pontica, Thessalonicensis in Macedonia, & Illyrico, denique Perinthi (quam vt scribit Ammianus Marcellinus l.27.posteritas Heracleam dixit) Exarcha Thraciæ rexit Ecclesias, antequàm hoc illi ius Byzantinus præripuisset Episcopus. Tales itaque Exarchi erant in Oriente Episcopus Ephesinus, Cæsariensis. Thessalonicensis, alijque quos commemorat Gelasius Cyzicenus l.2. cap.27.

Notandum quoque ad hunc Canonem circa vocem Exarchi diœceseos. Hoc nomen diœceseos amplioris olim fuisse potestatis significationem, eò quòd sub se plures Prouincias complecteretur; quemadmodum & Archiepiscopi nomen, quod ijs solis competebat Præsulibus, qui integræ alicui diœcesi, hoc est pluribus Prouincijs præessent, nimirum Patriarchis, & Exarchis; tametsi Metropolitano Episcopo nomen Archiepiscopi attributum etiam legatur in Synodo Sardicensi can. 6. Resumito quæ superiùs diximus ad Constantinopolitani Conc. can.6. quo etiam decernitur, vt in Episcopi accusatione possit à Prouinciali Synodo recurri ad Diœcesis Synodum, vtpotè maiorem. Simile planè sanxit Pelagius I. epist. 21. vt à Metropolitana Sede, vel à Prouinciali Synodo recurrendi potestas sit ad maiorem sedem, aut Synodum, ita tamen vt maiores semper quæstiones ad Apostolicam Sedem referantur.

Can.10. prohibet, Clericum ordinari in duabus simul Ecclesijs, aut ab vna in aliam transire: quod si fecerit per gloriæ inanis, aut auaritiæ cupiditatem, statuit esse à secunda Ecclesia remouendum, & ad priorem Eccle-

ſiam reducendum. Quod idem repetitur huius Synodi Can. 2. quod ſpectat ad prohibitionem duarum ſimul Eccleſiarum, ſeu vt vocant beneficiorum, ac præbendarum eam innouat Synodus Nicæna 2. Can. 15. quem inferiùs exquire, in eo enim fuſiùs hanc pertracto quæſtionem.

Canon. 11. cauet, ne litteras commendatitias pauperibus peregrinantibus Epiſcopi concedant, ſed ſolùm pacificas: reſeruentque commendatitias ſolis honorabilibus perſonis, quarum virtus perſpecta explorataque ſit.

Can. 14. nuptias inhibet cum perſona infideli, & hæretica, niſi promittat conuerſionem ad Catholicam fidem. Sic etiam Synodus Laodicæna Can. 10. non oportet (inquit) eos, qui Eccleſiæ ſunt, filios indiſcriminatim cum hæreticis matrimonio coniungere. Eodemque can. 31. non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios, aut filias, ſed magis accipere, ſi ſe Chriſtianos futuros polliceantur, Conc. pariter Agathenſe can. 67. Quoniam (ait) non oportet cum omnibus hęreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potiùs accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros ſe eſſe, & Catholicos. Citatur in decreto, c. non oportet cum omnibus 28. q. 1. præterea caue 28. q. 1. caue gentilem, aut Iudæam, atque alienigenam, hoc eſt hęreticam, & alienam à fide tua vxorem accerſas tibi. Qui Canon deſumptus eſt ex Ambroſio l. 1. de Abraham cap. 9.

Can. 15. prohibet Diaconiſſam ordinari χειροτονεῖσθος ante annum quadrageſimum, eamdemque ſi poſt ſuſceptam manuum impoſitionem δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, ſe nuptijs tradat, anathematizat vnà cum eo, qui eidem copulatur. En diuerſas ex antiquo manuum impoſitiones, ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis, ad preces ſolemnes ſupra pœnitentes, ad abſoluendos, ac reconciliandos pęnitentes,

ad

ad consecrandas virgines, aut Diaconissas, & denique ab Exorcistis supra energumenos, iuxta Conc. Carthaginense 4. can. 90.

Chalcedonensis can. 16. statuit, non licere virginibus Deo consecratis, aut Monachis nuptias inire, & contrauenientes excommunicat. Vide huc pertinentia 1. Timoth. 5.

Can. 19. edicit singulis annis Prouinciales Synodos bis conuocari. Vide superiùs Nicęnum can. 5. cùm ibi annotatis.

Can. 20. prohibet Episcopis alterius Episcopi clericum suscipere, aliòqui tàm Episcopus suscipiens, quàm susceptus clericus communione interdicuntur. Vide superiùs Nicænum can. 15. idem statuentem quæque ibi obseruauimus.

Can. 24. prohibet fieri deinceps sæcularia semel ab Episcopo consecrata Monasteria.

Can. 25. Episc. sancit esse intra trimestre ab electione consecrandos, citra casũ ineuitabilis necessitatis. Quod idem constituit pariter Conc. Trid. sess. 23. c. 2. quod inferiùs requirito. Vult autem can. iste Chalcedonensis prouentus Ecclesiæ viduatæ, penes œconomum eiusdem Ecclesiæ intactos, ac integros reseruari. Viduatam χηρεύσαν dicit Ecclesiam, quæ licet electum confirmatumq; nondum tamen, habet consecratum antistitem. Simili vtitur locutione Pelagius Pontif. dist. 100. c. quoniam, & Innoc. III. c. inter corporalia de consecr. Illa (inquit) dicitur Ecclesia viduata, quæ licet Episcopum habeat, inutilem tamen habet: non quasi sponsum non habeat, sed quia sponsus eius nondum sit consecratus. Synodus verò Quini-sexta can. 35. relato apud Gratianum 12 q. 2. cap. non liceat, sancit, integros Ecclesiæ viduatæ fructus esse successori Episcopo statim ab ipsius ordinatione, seu consecratione persoluendos. Quod idem præscribit S. Gregorius Papa l. 2. epistol. 25. 26. & 27. & lib. 3. epistol. 11. In regno tamen Franciæ ex

vetusta consuetudine, quæ Regaliorum ius dicitur; omnes reditus fructusque Cathedralium Ecclesiarum, & Abbatiarum, ne quidem exceptis præbendis vacantibus, quarum conferendarum plenam potestatem haberet Episcopus, ad ipsius Regis dominium transeunt, donec Episcopi, aut Abbates de nouo prouisi Regi fidelitatem iuramento obstrinxerint. Reditus istos solet Rex sacello Parisiensi donare. De præbendis autem eo tempore vacantibus, pleno iure disponere solet in fauorem cuiuscumque ipsi libuerit. Regalis huiusce iuris antiquitas liquet ex ijs diplomatis, quibus aliquot Ecclesiæ Gallicanæ ab hac seruitute eximuntur, qualia refert permulta Renatus Chopinus lib. 1. de sacra politia annorum 1137. 1206. 1208. aliaque.

Diatriba de veterum Ecclesiarum situ, partibus, & forma.

CHalcedonensis Conc. act. 1. refertur magnificos, & gloriosissimos Iudices, & Senatores Synodo interfuisse, atque in medio consedisse inter cancellos sanctissimi altaris, vt superiùs relatum est. Ad sinistram verò consedisse Apostolicos Legatos, & posteà Anatolium Constantinopolis Episcopum. A dextris autem Dioscorum Alexandriæ, & Iuuenalem Ierosolymorum Episcopum. Hæc nobis occasionem suppeditant pertractandi de prisca tàm Orientalium, quàm Occidentalium Ecclesiarum dispositione. Illarum itaq; quatuor vt plurimum partes erant. Prima pars Græcis dicta πρόναον, erat vestibulum arcubus, aut columnis suffultum, quod primùm subeuntibus occurrebat. Hìc statio erat primi Ordinis pœnitentium, qui προσκλαίοντες, hoc est flentes dicebantur, quique ingressu Ecclesiæ interdicti, hoc ipso loco, & statu versabantur, qui Græcè

cè προσκλαυσις, id eſt fletus vocabatur: dicente Gregorio Neocæſarienſi Can. pœnit. 11. ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τῦ εὐκτηρίυ. Fletus eſt extra portam Oratorij. Qui ritus ſeruabatur etiam, dum vel in cœmeterijs, vel in priuatis ædibus collectæ fidelium celebrabantur, deſæuiente Gentilium perſecutione. Secunda pars Eccleſiæ dicebatur ναῦς nauis, ſeu gremium. Hæc pars muro, vel tabulato in duas per longitudinem partes ſecabatur vſque ad locum, qui Græcis ἄμβων, Latinis pulpitum appellabatur. Ad eam quæ ingreſſuris ſiniſtra erat partem fœminæ, ad dexteram viri conueniebant. De iſta ſexuum ſeiunctione agit Clemens l.2.conſtit.Apoſt. cap. 61.

Prima nauis pars, quæ ingredientes primùm ſuſcipiebat νάρθηξ narthex denominabatur, vbi ſtatio aſſignata erat pœnitentibus ſecundi ordinis, qui ἀκροώμενοι audientes dicebantur: locuſque ipſe ἀκρόασις, auditio, eodem Neocæſarienſi teſtificante, ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, auditio intra ianuam in Narthece. Iſta namque nomina fletus, & auditio, non ſolùm pęnitentium ordinibus, ſed etiam aſſignatis eis locis tribuuntur. Dein vlteriùs, ſed tamen intra Narchecis ſpacium ſiti erant cathecumeni, & energumeni. Qui omnes finita ad populum homilia, quæ poſt lectum in miſſa cathecumenorum Euangelium pronunciari ſolebat, completiſque quibuſdam ſolemnibus ſuper ipſos orationibus, quarum meminit Laodicænus Canon 19. foras vnà cum pęnitentibus, audientibus, & proſtratis Diacono proclamante dimittebantur: non enim eis licitum erat ſacris intereſſe myſterijs.

Nauem exinde penitùs ſubeuntibus occurrebant hinc inde tranſuerſi parietes, vnus ex virorum, alter ex fœminarum latere: quibus in parietibus portæ erant, quarum præfectura ex parte virorum incumbebat Clericis oſtiarijs, ex parte fęminarum Diaconiſſis. Has ingreſſis portas illa pars nauis occurrebat, ad

quam conueniebant pœnitentes illi, qui peculiariter ὑποπιπτόμενοι, id eſt proſtrati vocabantur, ideoque ὑπόπτωσιν, id eſt proſtrationem collocat Gregorius Neocæſarienſis, ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ, intra portam nauis. Vlteriorem ſtationem occupabat alter pœnitentium ordo, qui συνεστῶτες conſiſtentes dicebantur. Hi ſoli ex pęnitentibus diuinis myſterijs ad finem vſque aſſiſtebant, nec tamen Sacramentalis communionis participes erant. Iſtos omnes antecedebant communicantes fideles: inter quos prouectiore, & intimo nauis loco versùs Sanctuarium, ex parte virorum Monachi, ex parte fœminarum ſanctimoniales virgines, aut viduæ Deo dicatę locabantur, vt fidem facit in Hierarchia Eccleſiaſtica Dionyſius. Per nauem hinc inde producebantur porticus cum arcubus, aut columnis: quod genus porticuum vocant alas. Intra porticus inſerebantur cubicula ad ſecretius orandum deſtinata, vt Paulinus commemorat epiſtol. 12. ad Seuerum. Iſta cubicula erant ſacella, in quibus etiam altaria erigebantur.

Tertia Eccleſiæ pars ambon dicebatur, ſeu chorus muro circumſeptus, ad quem per gradus aliquot aſcẽdebatur. Situs erat ambon inter nauim, quæ & gremium dicebatur ipſumque Sanctuarium. Suas ambon habebat hinc inde inferiùs alas. Ex ambone Clerici ordinum inferiorum pſallebant, iuxta Laodicæni Conc. can. 15. & Carthaginenſis 4. can. 10. & pręſcriptum Romani Conc. anni 595. ſub S. Papa Gregorio. Ibi quoque decantabatur à Diacono ſolemniter in ſacra miſſa Euangelium: proclamabantur pręterea Epiſcoporum edicta, iuſſiones & cenſurę: hìc recitabantur ex diptychis fidelium, tùm viuentium, tùm defunctorum nomina: inſuper à lectoribus Clericis legebantur ad plebem ſacri libri, inde pariter Homilię ad populum habebantur. Superſunt Romę integri duo vetuſtiſſimi ambones: vnus in Eccleſia S. Clementis Papę, & Martyris ad am-

phiteatrum, alter in Ecclesia sanctorum martyrum Nerei, & Achillei: prior quidem ambon duo continet, pulpità singula in vtroque latere cohęrentia, cùm tamen Sanctorum Nerei, & Achillei ambon vnicum habeat pulpitum, idque à se disiunctum, & muro nauis cohærens, sed perinde antiquum.

Quatuor vt plurimum erant in ambonibus portę, ex quibus geminæ nauim spectantes vocabantur ὡραίαι speciosę, aliæ geminę aditum ex ambone ad Sanctuarium aperientes dicebantur ἅγιαι πύλαι, portæ sanctæ. Istarum cura, & custodia Subdiaconis incumbebat, quibus prohibent Laodiceni can. 21. & 22. ab his ianuis discedere, atque in Sanctuarium, aut diaconium vetan se ingerere.

In Ecclesijs Græcorum locus erat amboni, & Sanctuario intermedius, qui nunc σωλέον, nunc σωλεύς legitur appellatus, aut σωλέα, eratque ipso ambone, seu choro gradibus aliquot altior. Atque eò vsque procedebant ad Eucharisticam communionem illi qui Sanctuarij prohibebātur ingressu, scilicet quicumque fidelium non erant de sacro clero, vel ipsi etiam sacri Clerici, qui ob aliquam culpam redacti fuerant ad laicam communionem. Solea itaque interiacebat inter ambonem, & Sanctuarij cancellos, in quibus Cancellis apud Gręcos erant sacrę portæ. Mihi quidem adhuc incompertum est, vtrùm tempore huius Chalcedonensis Conc. senatus, qui ante cancellos considebat, esset intùs, an extra cancellos, in Sanctuario, an in solea. Vtrobique enim dici potuit, fuisse ante Sanctuarij cancellos. Ipsos verò Episcopos statim magna ex parte, quantum locus capere poterat non dubitarim consedisse intra Sanctuarium.

Quarta demum Ecclesiæ pars diuersimodè vocabatur: apud Latinos quidem Sanctuarium, Secretarium, Tribunal, Sancta Sanctorum: apud Græcos autem ἱερατεῖον, ἱερὸν βῆμα, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἁγιαστήριον, θυσιαστήριον.

Erat

Erat verò pars Ecclesiæ ſacratiſſima, & penitiſſima. Huius in medio ſitum erat ſub Tabernaculo altare primarium, in quo Sacerdos ſacrum faciens ſtabat facie ad populum conuerſa. Quo etiam ſitu pleraque Romę adhuc viſuntur altaria præcipua, nimirum quinque ſingularum baſilicarum præcipuarum, quæ Patriarchales nuncupantur Lateranenſis. Petri in Vaticano, Pauli ad viam Oſtienſem, S. Mariæ Maioris in Eſquilijs, & Laurentij in agro Verano; & præterea Cæciliæ trans Tiberim, & Sabinæ, & Alexij, & Pancratij, & Euſtachij, & Nerei, & Achillei.

Tabernaculum verò ſuperpoſitum altari primario erat fornix lapidea, aut ex metallo, quatuor ſuffulta columnis, qualis etiam nunc viſitur in altaribus iam demiſſatis, cui nomen præterea ciborij Græcè, Latinèque tribuebatur, vt paſſim legimus in libro Pontificali Anaſtaſij. Germanus ſimiliter Conſtantinopolis Epiſc. κιβώριον, illud deſcribit, & quatuor columnis, & ſuper impoſita teſtudine, ſeu laqueari conſtare ſcribit, ita vt quatuor columnis altare ambiretur, teſtudine verò ſupernè operiretur. Quin & huic voci Gręcam etymologiam aſſignat ακὶβ, ſeu κιβωτὸς, ideſt arca, & ὠραν, quod eſt videre, quaſi ſit arca viſionis, ſeu manifeſtationis Domini Saluatoris. Latini verò à cibo deducunt, ideſt viuifico Euchariſtię pané, quo nutrimur ad vitam ęternam. Simili modo ſacri veſtitus laciniam vocant orarium Græci Latinique, iſti quidem ab oratione, illi ab ὠρᾶν, quod eſt obſeruare, vt ait Balſamon Gręcus ſcriptor, eò quòd huius eleuatione ad Clerum ſeu chorum Diaconus Sacrificio adminiſtrans ſignum det eorum, quæ à choro, vel agenda, vel pſallenda ſint, ideòque diligenter obſeruetur à choro. Atque hunc apud Græcos ſignificandi per orarij eleuationem ritum à Diacono ad Chorum ſe vertentem perſpeximus in ſolemnibus liturgijs, quæ Romæ à Græcis celebrantur in Baſilica S. Athanaſij.

San-

Sanctuarium vndique per circuitum obſepiebant cancelli, quorum mentio eſt in hac Synodo Chalcedonenſi. Euſebius etiam l.10.hiſt.eccl.c.4.loquens de ſtructura baſilicę Tyri à Paulino Tyriorum Epiſcopo dedicata. Locus (ait) Sanctuarij in ſpeciem quadratam columnis ſublimibus eſt vndique circumſeptus, quarum media interualla inſtertitijs ligno inſtar retis, aut tranſennæ cancellatis in mediocrem, & æquabilem longitudinem porrectis circunclusa. Additque altare in Sanctuarij meditullio ſitum eſſe.

Idemque ſcribit in primo huius templi ingreſſu fuiſſe fontes, quibus abluerent ſe ingreſſuri: additque templi portas ſpectaſſe ad orientem ſolem. Igitur Sacerdos ex altari facie ad populum verſa, ſpectabat orientem. Idemque autor l.3.vitæ Conſtantini cap.36. deſcribens fundatam à Conſtantino Eccleſiam in ipſo Dominicæ reſurrectionis loco, tres eius portas dicit poſitas ad ortum fuiſſe: & ſubinde c.37. (ait) portis ex aduerſo erat fornix orbis dimidiati, & cœli circuli ſpeciem adumbrans in ſummo Sanctuario in orbem ductus, quem duodecim columnæ Saluatoris Apoſtolorum numero pares tanquam corona cingebant. Hęc Euſebius. Templi quoque Salomonis anterior facies proſpectabat orientem, vt multis locis tradit Ioſephus, & ex eo Franciſcus Ribera in opere ſuo de templo Iudaico.

In Sanctuario præter intermedium altare geminæ hinc inde menſæ collocatæ erant, quales etiam nunc marmoreæ conſpiciuntur in Sanctuario commemoratæ Martyrum Nerei, & Achillei Eccleſiæ. In ea quæ ad læuam erat, reponebantur vaſa ſacra cum ſuis velis, ſimulque panis, partim conſecrationi ſacræque communioni deſtinatus, partim Eulogijs poſt Synaxim diſtribuendis, menſam iſtam Græci πρόθεσιν, ideſt propoſitionem, & διακόνιον vocant, cuius acceſſum Subdiaconis interdicit, nec non ſacrorum vaſorum contactum Synodus Laodicæna Can. 21. In altera ad dexte-

teram erecta mensa reponebantur sacra Episcopi, aut Sacerdotis sacrificaturi vestimenta.

Per interiorem Sanctuarij circuitum dispositæ erant exhedræ pro sacerdotibus, & his sublimior Cathedra Episcopalis in medio, ac imò Sanctuarij hemicyclo ex aduerso altaris, adeò vt sedens Episcopus, & altare, & populum recta prospiceret. Huiusmodi cernitur solium in illo Sanctorum Nerei, & Achillei Sanctuario, ex quo olim S. Gregorius Papa, vt ipse de se perhibet sermonem ad populum habuit. Propter quæ veneranda antiquitatis vestigia sedulò admonuit insculptis marmori litteris numquam satis laudatus eiusdem titularis Cardinalis Cæsar Baronius, ne quis posthac istius Ecclesiæ speciem immutaret, aut lapidem moueret: cuius etiam curam, atque ministerium sacerdotibus Oratorij Sanctæ Mariæ dictæ in Vallicella fecit attribui. Ista verò Pontificia sedes tribus est eleuata gradibus supra contiguas hinc inde dispositas marmoreas exhedras. De cathedra Episcopi sic scribit August. in Psalm. 126. Quomodo vinitori altior locus fit ad custodiendam vineam; sic & Episcopis altior locis factus est, & de isto alto loco periculosa redditur ratio. Liturgia quoq; Chrysostomi sedem Episc. vocat ἄνω τ̀ καθέδραν quæ sursum est cathedram. Clemens l. 2. const. Apost. c. 61. similiter dicit in medio Sanctuarij sedere Episcopum (id est in medio penitioris parietis qui Sanctuarium à tergo ambit) & clerum sacrum ad eius vtrumque latus sedere.

Verumtamen ex ista cathedra, quæ diuinis officijs inseruiebat, non sermocinabantur Episcopi ad populum: neque ex ambone nisi minores Sacerdotes: sed quando Antistes habiturus erat sermonem ad plebem, apponebatur ei cathedra supra celsiorem altaris gradum è regione nauis. Eaque consuetudo vigebat, tùm in orientalibus, tùm in occidentalibus Ecclesijs. Gregorius enim Nazianzenus orat. 150. ait se concionante

ca n-

cancellos vim passos à confluente multitudine auida verbi Dei, καὶ ἰβιαζομένη κιγκλίς αὕτη τοῖς περὶ λόγον ἀθιζομένοις. Cancelli autem intra ambonem erant, Sanctuarium circumsepientes. Et de Chrysostomo Socrates prodit quasi rem illi à cæteris Episcopis peculiarem, quò faciliùs audiri ab vniuersa plebe posset, accedere solitum ad ambonem, vt inde concionaretur. Prudentius verò in carmine de Hyppolito martyre, vbi eius Basilicam describit ita canit.

Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal,
Tollitur, Antistes prædicat vnde Deum.

Et Sidonius Apollinaris in carmine Eucharistico ad Faustum Episcopum ait.

Seu te couspicuis gradibus venerabilis aræ
Concionaturum plebs sedula circumsistit,
Expositæ legis bibat auribus vt medicinam.

Supra memoratus Clemens meminit duorum, vt appellat pastophoriorum, quæ solebant intra Ecclesias extrui, quorum pariter mentio est apud Paulinum sub nomine Secretariorum, quæ dicit esse ad absidem in epistol. 12. ad Seuerum. Cùm verò absis peculiariter diceretur fornix, seu arcus ipsum sanctuarium supernè coronans, colligitur inde, duo illa pastophoria, seu secretaria fuisse ad vtrumque sanctuarij latus collocata, quorum vnum inseruiebat ad recondendam (vt aliquibus visum est) sacratissimam Eucharistiam: aut, vt est aliorum opinio, erat ipsa quæ nunc vocatur sacristia, & olim secretarium: quod nomen attribuebatur quoque sanctuario, vt diuersis testimonijs paulò post comprobabitur: Græcè quoque sacristia vocari solebat σκευοφυλάκιον, & cui eius cura incumbebat Græcè σκευοφύλαξ Latinè sacrista custos, & æditiuus. Alterum pastophorium, ac secretarium inseruiebat recondendis sacris, & Ecclesiasticis libris: testatur enim Paulinus se, quod ad leuam erat secretarium, hoc inscripsisse distlicho.

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas.
Hic poterit residens sacris intendere libris.

Antequàm vetus Vaticana Basilica renouaretur, qualis nunc cernitur, erat in ea iuxta sacristiam à latere confessionis Apostolorum Petri, & Pauli Bibliotheca ipsius Basilicæ, vt constat tùm ex ipsius veteris Ecclesiæ Ichonographia æri incisa, tùm ex libro Ioannis Seuerani de septem vrbis Ecclesijs. Idemque Paulinus de altero secretario ad templi dexteram à se descripti sito, testatur à se positum in eo aliud distichum.

Hic locus est veneranda penus quo conditur, & quo
Promitur alma sacri pompa ministerij.

Locus itaque, quo sacra recondebatur Eucharistia, solebat antiquitùs, vt plurimum, esse armarium ad latus Sanctuarij, vt colligi potest ex prædicta mensione pastophoriorum, & sacrariorum, seu secretariorum apud Clementem, & Paulinum. Conc. Turonense 2. can. 3. prohibet in imaginario ordine componi Corpus Domini, sed constituit in altari reponi sub crucis titulo. Poterat esse loculus aptè dispositus in illa crucis mediana parte qua se duo ligna committebant, vt ita verum Christi corpus esset loco imaginis crucifixi. Aut certè titulus crucis pro ipsamet cruce hoc loco vsurpatur, vt velit Synodus Eucharistiam recondi intra loculum in altaris medio sub cruce ipsa.

Alibi Sacramentum reponi, & asseruari solebat intra suspensam supra sacrum altare columbam ex auro, vel argento, vt colligitur ex supplici libello quem Oecumenicæ Synodo quintę obtulerunt Clerici, & Monachi Antiocheni act. 1. querentes de Seuero pseudo-Patriarcha hæretico, eumque accusantes, quòd aureas columbas super altaria supensas, & alias argenteas super baptisteriorum fontes ausu sacrilego diripuisset. Legimus in Basilij vita, quæ Amphilochio falsò ascribitur, columbis argenteis includi solitam fuisse in templis, atque asseruari Eucharistiam. Qui ritus suspen-

spendendi vasculo diuinam inclusam Eucharistiam, quæ serico funiculo nunc eleuabatur, nunc demittebatur ad populum communicandum, in aliquibus primarijs Galliarum Ecclesijs ad nostram perdurauit ætatem, sed iam inoleuit. Extat Venantij Fortunati carmen de turri, quam Felix Bituricensis præsul ex auro fabricari curauerat, ad condendũ in ea diuinum Sacramentum. Is verò Felix Synodo isti Turonensi secundæ legitur subscriptus. Asseruatæ in templis Eucharistiæ suppeditat exemplum (vt alia omittam) Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmenianum in illo Donatistarum scelere, qui facta in Catholicorum Ecclesiam irruptione, depromptum inde Sacratissimi Dominici Corporis Sacramentum canibus deuorandum proiecerunt, sed canes vltrici dente atque efferata rabie non Eucharistiam, sed sacrilegos dilaniarunt. Clemens Papa epist. ad Iacobum fratrem Domini meminit pariter asseruationis fragmentorum diuini Sacramenti intra Sacrarium.

Vt vnde digressi sumus, regrediamur ad secretarium, ea quidem voce res diuersæ significantur. Primùm enim apud Iurisperitos vsurpatur pro secreto iudicis auditorio, vbi seorsim, tùm partes, tùm testes audiebantur, & lis seu causa occulte instruebatur, ac discutiebatur. Apud Ecclesiasticos verò scriptores diuersa connotat: nunc ipsum conclaue in quo vasa sacra, & alia ad sacrificium spectantia, omnisque ad templi cultum, & ornatum pertinens supellex asseruatur. Nunc etiam illam Sanctuarij partem in qua vasa, velaque, & indumenta sacra ad sacrificium decenter apparabantur. Nunc demùm pro toto ipso sanctuario vsurpatur. Nam vt ordiar ab hac ipsa Synodo Chalcedonensi, Liberatus Diaconus in breuiario c. 13. vocat secretarium Ecclesiæ S. Euphemię, locum in quo Synodus ista congregata fuit. Gregorius Papa l. 2. ep. 54. Ecclesiæ Sanctuarium similiter secretarij nomine designat. Quod

idem

idem exprimunt complurium Conciliorum priscorum acta, 3. enim Carthagine habitum initio inscribitur in secretario Basilicę restitutæ. Et 4. Carthaginense similiter in secretario. Et 6. Carthaginense in secretario Basilicę Fausti. Et 7. Carthaginense in secretario quoque Basilicę restitutę. Et Mileuitanum in secretario Basilicæ. Et Africanum plenarium in secretario Basilicæ. Cęsaraugustanum in secretario. Arelatense 2. can. 15. discertè secretarium nominat ipsum sanctuarium.

Similiter vox βῆμα duplicem habet Ecclesiasticam significationem, seclusis eius alijs apud profanos significatis. Nam pręterquàm quod sanctuarium communiùs significat, vsurpatam lego & pro ambone: vocis quippe origo acetymon locum denotat, ad quem per ascensum pertingitur παρὰ τοῦ βαίνειν, atqui,& ad ambonem,& ad sanctuarium gradibus conscendebatur, vnde ambon παρὰ τοῦ ἀναβαίνειν, ab ascendendo. Ideòque Gregorius Nazianz. inuectiua 1. in Iulianum, postquàm meminit hunc Apostatam, ac militiæ Christianæ desertorem, fuisse olìm in Ecclesia clericum lectorem subiungit, καὶ τοῦ μεγάλου βήματος ἠξιόμενον τιμῆς, loquens de ambone ex quo intra Ecclesiam legerat. Et forsan μέγα βῆμα, vt hìc loquitur Nazianz. ambonem propriè denotabat, sicut ἅγιον βῆμα soli quadrat sanctuario, quò nullatenus lectoribus, aut Clericis necdum sacris, licebat tempore diuinorum officiorum accedere.

Quam rem perspicuè docet Laodicænæ Synodi canon. 19. quo solis permittitur sacris clericis Sanctuarium ingredi, & ibi communicare. Quæ vtique nec ipsis quidem Subdiaconis licere declarat eadem Synodus can. 21. & 22. Concilium verò Bracarense primum can. 1. placuit, vt intra Sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, aut mulieribus, nisi tantum Clericis, sicut antiquis Canonibus statutum est. Ex isto Concilio Bracarensi, & ex secundo Turonensi can. 4. apparet aliquid in occiden-

dentalibus Ecclesijs remissum de illa veteri orientalium disciplina, cùm hi Canones occidentales à Sanctuario solos laicos arceant, & Clericos indiscriminatim admittant. Porrò præfatus can. 4. Turonensis secundę Synodi sancit, *vt laici secus altare in quo sacra mysteria celebrantur, inter Clericos, tàm ad vigilias, quàm ad missas stare penitùs non præsumant, sed pars illa quæ à cancellis versus Altare diuiditur, choris tantùm psallentium pateat Clericorum. Ad orandum verò, & communicandum laicis, & fœminis sicut mos est pateant Sancta Sanctorum.* Hæc tamen postrema Canonibus verba prioribus apertè contradicerent, nisi hoc sensu exponas patere laicis, & fœminis Sancta sanctorum reductis ad prospectum velis temporibus orationi, aut mysticæ communioni destinatis, sed non ad introgrediendum.

Baptisterium solebat esse non intra, sed extra Ecclesiam, vt fidem facit Paulinus, qui præfata sæpiùs epistola 12. refert baptisterium à se inter duas Basilicas extructum. Cyrillus pariter Cathęc. mystag. 1. solitum construi testatur baptisterium extra Basilicas ad vicina ipsis atria εἰς προαύλιον οἶκον, & sanè ipsi baptismatum ritus quos ibid. describt illud necessariò pręsupponunt. Horum prisca monumenta quibusdam supersunt locis: vt Romæ ad Lateranensem Basilicam baptisterium Constantinianum, & in primarijs Tusciæ ciuitatibus Pisis, & Florentia Metropolitanarum Ecclesiarum baptisteria seiuncta nunc quoque cernuntur ab ipsis Ecclesijs.

Serius in Ecclesiarum vsum receptum fuit, vt fidelium cadauera intra templorum ambitum sepelirentur, præterquàm eorum quos Ecclesia publico cultu veneratur. Reliquorum autem fidelium in publicis cęmeterijs, aut atrijs templi condebantur: Episcopos tamen in ipsis Ecclesijs tumulari mos fuit, vt testatur Sozomenus lib. secundo, cap. vlt. in quo scribit quoque magnum Constantinum fuisse in Ecclesia Constan-

tinopolis ſepulcro conditum , quam ipſe idem in memoriam, & cultum ſanctorum Apoſtolorum extruxerat. Verùm non in alia templi parte ſepultus eſt Conſtantinus, quàm in veſtibulo, quod idem cenſendum pariter exiſtimo de Epiſcopis. Liquet verò ex Chryſoſtomi Hom. 26. in 2. Corinth. ſic loquente, Conſtantius Auguſtus Conſtantium magnum ingenti honore ſe affecturum exiſtimauit, ſi in veſtibulis collocaret Piſcatoris; quod enim in Regijs ianitores ſunt regibus, id in ſepulcro Reges ſunt piſcatoribus, & pręclarè ſecum agi putant, ſi ianua ipſis aſſignetur veſtibularis. Concilium Bracarenſe primum anni 572. can. 36. prohibet, intra Baſilicas ſepeliri fidelium cadauera. Inſuper Conc. Varenſe citatum in decreto cap. præcipiendum 13. q. 2. iubet extra Eccleſias ſepulturæ mandari fideles defunctos, ſed vel in porticu, vel in atrio, vel exhedris: quo nomine hìc intelligito loca illa, quæ vulgò clauſtra dicuntur. Simile iniungit Conc. Tiburienſe can. 17. allegato à Gratiano c. nullus laicus de conſecrat. diſt. 2. Idem ius edicitur pariter l. 2. c. de Sacroſ. Eccleſ. Scripſit tamèn ad Paulinum Nolanum Epiſcopum Auguſtinus libellum de cura pro mortuis gerenda, ab ipſo Paulino interpellatus, à quo petierat pia quędam matrona, vt permitteret defuncti filij corpus in ſancti confeſſoris Felicis Baſilica deponi, ſic autem reſpondet Auguſtinus: *Quod verò quiſque apud memoriam martyrum ſepelitur, hoc tantùm mihi videtur prodeſſe defuncto, vt commendans eum etiam martyrum patrocinio, affectus pro illo ſupplicationis augeatur*. Nullum tamen de huiuſcemodi ſepultura Conc. Paulino ſuggerit Auguſtinus. Gregorij Papæ ſæculo iam inualuerat conſuetudo intra Eccleſiam ſepeliendi, vt conſtat ex l. 2. Dial. cap. 23. & l. 4. cap. 51. 52. 53. & 54. Perhibet Gregorius Turonenſis Chlodoueum I. Chriſtianum Francorum Regem (qui anno Chr. 511. obijt) ſepultum fuiſſe in ſanctorum Apoſtolorum à ſe fundata Baſilica: fortaſſe verò id

at-

attributum fuit prærogatiuæ regalis dignitatis.

Denique fontes etiam pro foribus Eccleſiarum exſtrui ſolitos, in quibus ingreſſuri fideles faciem manuſque abluerant, fidem faciunt antiqui Patres Clemens Papa l. 8. conſtit. Apoſt. c. 58. Tertullianus de oratione cap. 11. Euſebius l. 10. Hiſt. Eccl. cap. 4. Paulinus epiſt. 12. ad Seuerum. Chryſoſtomus Homil. 72. in Ioan. & alibi. Quorum fontium vice nunc apponuntur in ipſo Eccleſiæ aditu vaſa benedictæ aquæ, ſicut in templis Gentilium ingredientibus luſtrales aquæ aſpergebantur, vt (ne extra Eccleſiaſticos libros pedem efferamus, nec teſtimonia conquiramus ethnicorum) refert Theodoritus l. 3. Eccl hiſt. cap. 5. & Sozomenus l. 6. cap. 6. dum præclaram Valentiniani (qui poſteà Romano potitus eſt Imperio) confeſſionem ſub Iuliano factam referunt. Opportuni præſertim erant illi, pro foribus Eccleſiarum conſtituti fontes præſertim viris communicaturis, vt manus lauarent, quibus Sacramentum excepturi erant. Ideò enim admonet Auguſtinus ſerm. 252. de Temp. vt viri manus abluant priuſquàm ad ſacram communionem accedant. Illam enim fœminæ non nuda manu, ſed linteo quod Dominicale dicebatur excipiebant, ideòque non ei neceſſe erat manus abluere.

CONC. ARELATENSE III.

QVarto à Synodo Chalcedonenſi anno, & Chriſti Epochæ 455. ſub Leone primo Papa coegit Arelatenſem Concilium Rauennius Arelates Epiſcopus in cauſa Theodori Epiſcopi, qui dum iuriſdictionem, & viſitandi ius in Lirinenſe Monaſterium exequi vellet, obſiſtente Abbate Fauſto repulſus eſt, qui vt dicit Sidonius Apollinaris carmine ad ipſum Fauſtum Ma-

ximi ſucceſſor bis fuit, primùm in Abbatia Lirinenſi, poſtremò in Epiſcopatu Regienſi prouinciæ Narbonenſis ſecundæ, quique Semipelagiani dogmatis præcipuus propugnator extitit; cuius ob eam cauſam libros damnauit Romana Synodus ſub Gelaſio primo. Graue ſcandalum ex illo Monachorum cum Epiſcopo conflictu obortum eſt. Rogatur à Conſilio Theodorus, vt hanc offenſam Fauſto condonet: deinde hic ſapienter ab Epiſcopi iuribus diſcernuntur Abbatis iura.

Statuitur igitur vt Clerici Monachi à nullo quam à Theodoro eiuſque ſucceſſoribus ordinari valeant. Atque ab eo ſolo Chriſma requirant. Confirmationis Sacramentum ab eo ſolo ſuſcipiant, Peregrini Clerici nulli citra eius arbitrium ad communionem, & Eccleſiaſticum miniſterium admittantur. Laici porrò Monachi ad ſolam Abbatis directionem, regimenque pertineant. Nec eorum quemquam Epiſcopus in clerum, vel ad ordines promoueant, niſi Abbate id poſtulante. Require ſuperiùs can.4. Chalcedonenſem cum ibi annotatis, quibus & iſta, quæ ſequuntur adijcimus.

Veterum etiam Monachorum ſub Epiſcopis ſubiectio, non tantùm aſtruitur Canone Chalcedonenſi alijſque teſtimonijs, quæ illuc congeſſi, vt Dionyſij Eccleſ. Hierar. cap.6. Bernardi Abbatis, alijſque, ſed etiam Papæ Adriani ſecundi epiſtol.27. ad Carolum Caluum Francorum Regem his verbis: *Omne Monaſterium in poteſtate Epiſcopi conſiſtere debet, iuxta Canonicam authoritatem. Et quia hoc trangreſſum, ideò plurima monaſteria habentur deſtructa.* Quod idem verbis eiſdem repetitur eiuſdem Papæ ad eundem Regem epiſtol. 30. Concilij quoque Aurelianenſis primi Canon 21. ſtatuit *Abbates ſubeſſe Epiſcoporum authoritati, ac poteſtati, & ab ijs ſi deliquerint eſſe corrigendas.* Hæc verò non à me ideò adducuntur, vt exemptionibus obſiſtam, quas poſterioribus ſæculis regulares à ſuprema ſede impetrauerunt, ſed vt meum

meum prosequar toto hoc opere institutum veteres Ecclesiæ ritus, Canones, & instituta indagandi, vt dignoscant lectores qualis fuerit prior, aut posterior Ecclesiæ multis in rebus disciplina. Quia tamen grauissimè disceptabatur quatenus pertingeret regularium immunitates, cùm isti eas vltra præscriptos limites proferrent, has singillatim controuersias diremit, deffininitque accuratissimè Gregorij Papæ XV. constitutio, quæ incipit, *Inscrutabili*. Ad quam vt normam inuiolabilem subsequentes Summi Pontifices Vrbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. & Cardinalium Congregationes de regularibus cùm eædem concertationes recrudescerent, suas omnes constitutiones, decreta, & iudicia conformarunt. Circa hæc quoque prouidè sanxerunt Patres Trid. sess. 5. de refor. c. 2. item sess. 23. cap. 15. præterea sess. 24. c. 4. necnon sess. 25. c. 3. in fine, & c. 5. insuper c. 7. & septem sequentibus capitibus.

CONCILIVM AGATENSE.

CElebratum Agathense Concilium fuit Chr. anno 506. sub Papa Symmacho. Est verò Agatha Prouinciæ primæ Narbonensis vetus oppidum, colonia Massiliensium. Congregatum est Concilium, & venia Visigottorum Regis Alarici secta Ariani, qui non solùm Hispaniæ, sed etiam prouincijs Galliæ Aquitanicæ, & Narbonensi dominabatur; quas pater eius Euaricus vi armorum inuaserat. Tametsi verò & pater, & filius hæretici, & Catholicæ Religioni infensi erant, hæc tamen non obstiterunt quin illarum partium Episcopi dominationis iniustæ, & tyrannicæ iugo ceruices submiserint, vt videri potest apud Sydonium, qui sub Euarico Aruenorum Episcopus fuit, lib. 7.

 epist.

epist.6. ad Basilium, quem Sirmundus fuisse probat Aquensem in secunda Narbonensi Episcopum: & apud Gregorium Turonensem lib. 2. hist. Franc. cap. 25. sub filio autem illius inuasoris, & hæretici Alarico pariter Ariano videmus sanctissimum præsulem Cæsarium Arelatensem, qui huic Agathensi Concilio præfuit, aliosque qui huc conuenerunt Episcopos his verbis Synodum aperire: *Cùm in Dei nomine, & permissu Regis* (Alarici) *in Agathensem ciuitatem sancta Synodus conuenisset, & in sancti Andreæ Basilica consedissemus, ibique flexis genibus in terra pro regno eius, & pro longæuitate populi Dominum deprecaremur, vt qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum eius Dominus felicitate extenderet, iustitia gubernaret, virtute protegeret, &c.* Similiter postquàm Maximus tyrannus aduersùs religiosissimum, & optimum Imperatorem Gratianum rebellasset, Gallis per vim occupatis, Episcopi Gallicani pacem cum illo coluerunt: Sanctusque Martinus Turonum antistes ad ipsum, vt Imperatorem recurrit, neque eius mensam, & conuictum recusauit. Sed ipsi etiam Summi Pontifices subiectionem, & pacem coluerunt sub Principibus hæreticis simul, & Italiæ inuasoribus Odoacro, Theodorico, & huius successoribus Arianis, quam rem nemo in dubium reuocaverit.

Profiteor quidem haud licuisse his se sponte subijcere, si non vis maior adegisset, sed post impositum huiusmodi tyrannicum iugum, proposita docent sanctorum Episcoporum exempla, satiùs esse cum huiusmodi tyrannis, ac inuasoribus violentis etiam hæreticis pacem ciuilem salua semper religione conseruare, subiectionemque politicam profiteri, (modo ne quis per adulationem, aut metum Dei mandata transgrediatur) quàm aut solum vertendo proprias Ecclesias deserere, aut rebellando, vel imprudenter obsistendo animum præpotentis tyranni exacerbare, atque in deteriùs præcipitem agere.

Sed vt Alaricum reuertamur, refert Isidorus Hispalensis, ipsum feliciter regnasse subnixum orationibus quas Cæsarius Arelatensis, & Quintianus Rutenensis Episcopi ambo sanctissimi pro ejus salute, & felici regno ad Deum fundebant : sed ex quo maleuolorum mendacijs, & calumnijs fidem] adhibens ambo in exilium relegauit, tum demum fuisse à Clodouæo Francorum Rege victum, & occisum. Calumniam contra Cæsarium confictam refert eius discipulus Cyprianus Tolonensis Episcopus fuisse à maleuolis accusatum perduellionis, quasi conspirasset transferre Arelatensem vrbem in ditionem, & potestatem Regis Burgundionum pariter Arriani. Sed meram fuisse calumniam, subsequuta Cæsarij exulis miracula, eiusque in propriam Ecclesiam reuocatio, coarguerunt. Idem postmodùm simili calumnia conflictatus est, attentasse ipsum prodere Arelatem Francorum Regi Clodouæo iam Catholico, dum post deuictum, & cæsum in acie Alaricum Franci vrbem illam obsidione premebant : adeò vt Gothi, qui vrbem occupabant, vinctum miserint ad Theodoricum Italiæ Regem, tunc Rauennæ, quam regni sui caput constituerat, residentem. Sed illum Theodoricus licèt Arianus, honoribus, & laudibus cumulatum remisit Arelatem liberum, in eius accusatores indignatus: quam latiùs prosequitur historiam Cyprianus in vita Cæsarij.

Agathensis Can. 2. contumacibus Clericis qui prioris gradus (nimirum vt exponendum autumo, Sacerdotij quod anteriore dignitatis gradu pręcellit reliquis ordinibus) elati superbia, communionem fortassis contempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina communio tribuatur; ita vt, cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemque recipiant. Matriculam intelligito catalogum ministrantium clericorum, qui alio nomine Canon dicitur. Obseruādum

hic est non omnes Sacerdotes quotidie missam celebrasse, sed tantùm per vices. Qui porrò Sacerdotes non sacrificabant, ijdem tamen diuinis officijs intra Ecclesiam cuius ministerio addicti erant, assistere, atque intra Sanctuarium de manu eius qui missam celebrabat communicare debebant. Quia verò eueniebat aliquoties, vt Sacerdotes quibus diebus non ipsis obtingebant sacrificandi vices, vel ex superbia, vel ex tepiditate animi indeuoti refugerent de alterius manu communicare, seque diuinis officijs subtraherent, ita se gerentibus hæc pœna indicitur, vt reducantur ad Peregrinam communionem. Cuius pœnę mentio quoque paulò infrà fit can. 5. quò præfigitur communio peregrina Clerico illi, qui aliquid fuerit de Ecclesiæ rebus suffuratus.

Dissertatio de Laica, & de Peregrina communione.

PEregrinam communionem plerique cum laica confundunt. Sanè id commune habent, vt quoties Clericis indicuntur, intelligantur esse pœnales. In primis communio laica clericis maioribus siue sacris initiatis decernebatur ne intra Sanctuarium communicarent. Statuit enim Laodicænus canon. 19. μόνοις ἱερατικοῖς ἐξὸν εἶναι εἰς τὸν θυσιαστήριον εἰσιέναι, καὶ κοινωνεῖν. Solis licet (non quidem Sacerdotibus, vt minus peritè aliqui transtulerunt, sed vt exactiùs vertit Dionysius Abbas cognomento exiguus) sacro ministerio dedicatis, ingredi Sanctuarium, ibique communicare. Verùm tamen in alicuius delicti pœnam sacri clerici quandoque isto excidebant priuilegio, nec nisi cum promiscua turba licebat eis communione sacra refici. Istud enim Agathense Conc. decernit can. 32. *Si Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiserit: aut chartam falsa-*

ue-

uerit, aut falsum testimonium dixerit, ab officij honore depositus in Monasterium detrudatur, & ibi quamdiù vixerit laicam tantùm communionem accipiat. Quem Canonem inserit Gratianus dist. 50. c. si quis Episcopus. Præterea Canon Apostolorum 15. vagos clericos ad laicam reducit communionem. Cyprianus ep. 52. ad Antonianum ità scribit de Trophino Sacerdote in persecutione lapso: *sic tamen admissus est Trophimus, vt laicus communicet.* Hoc pœnæ genus propriè depositio erat, hoc est de gradu Episcopatus, Sacerdotij, vel Diaconatus dimotio: seiuncta procul ab excommunicatione quæ prorsùs à diuinis Sacramentis excludebat, necnon à communibus fidelium orationibus, & aliter dicebatur segregatio. Id comprobatur Canone Apost. 25. *Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus fornicationis, vel periurij, vel furti conuictus deponatur, & non segregetur,* (vbi grecum exemplar ait) καθαιρέσθω καὶ μὴ ἀφοριζέσθω. *Dicit enim scriptura, non vindicabis bis in idipsum: similiter reliqui quoque clerici, &c.* Supponit ergo duplicem accessuram pœnam, si ad depositionem adderetur excommunicatio. Quam eamdem rationem Basilius ad Amphilochium Can. 32. pariter adducit. Ideòque ad Patres quàm sępissimè crimen idem in clericis depositione, in laicis excommunicatione plectunt. Idemque Basilius ad Amphilochium canon 3. sic habet: *Diaconus post Diaconatum fornicatus, à Diaconatu quidem eijcietur, in laicorum autem locum extrusus à communione non arcebitur: quoniam antiquus est Canon, vt qui à gradu exciderunt, hoc solo punitionis modo plectantur.* In hoc ergo sita est laica communio.

Quia verò clericis depositis solitæ (vti eas vocat Cyprianus) sportulæ minimè præstàbantur, sed vt plurimum ex aliorum liberalitate, aut ex proprio labore, ac industria victum sibi quęrere compellebantur, exclusi scilicet à decimis, & oblationibus Ecclesiasticis contigebat aliquando vt ex commiseratione ipsis Ecclesia præstaret alimoniam, aliter tamen quam spor-

tu-

tulantibus, & immatriculatis clericis, nullus quippè la illis suppeditabat annos, aut menstruos reditus, nullamque ex oblationibus sortitionem, sed vtrumque præstabat illis in dies alimenta, mensamque illis prouidebat eamdem cum Peregrinis fidelibus, qui à proprio fuerant Episcopo per formatas litteras Ecclesijs commendati, ad quas peregrè ibant. Atque hæc est meo quidem iudicio communio peregrina, quæ quandoque motis ab officio, & gradu clericis indulgebatur, vt essent Ecclesię simul cum peregrinis fidelibus alumni. Quemadmodum factum à se ipso erga Basianopolis Episcopum Alexandrum, residere in sua Ecclesia recusantem, scribit ad Theophilum Alexandrinum Synesius epist. 66. *In Ecclesiam quidem* (inquit) *admittere illum nolui, nec sacram cum illo mensam communem habui: domi verò peræque, ac innocentes honoraui.*

Cuius humanitatis exempla suppeditat Conc. Chalcedonense act. 7. prouidens vt ipsius Ecclesię Antiochenæ sumptibus alatur Domnus Antiocheno Patriarchatu exauthoratus. Et simili modo sustentationi prouidet Bassiani, & Stephani, postquam illos Episcopatu submouit act. 12.

Ad exemplum, & similitudinem huius pęnalis peregrinæ in clericis communionis, alia vocabatur minùs propriè peregrina communio, qua Episcopi alijque inter Sacerdotes primarij, seu pręfecturam habentes non deponebantur prorsùs à clero, sed tantùm à digniori, & sublimiori pristino gradu, vt tamen in gradu inferiori clericorum consisterent, vt Episcopi redigerentur ad Sacerdotum ordinem, isti ad Diaconorum, & Diaconi ad minorum clericorum stationem, & classem. Sic enim depositis Episcopis subtrahebatur illa reditCuum Ecclesiæ quarta pars, quam Episcopis sacri Canones reseruabant, vt deinceps minora cum Sacerdotibus stipendia reciperent. Sacerdotes quoque illi qui præsunt, & quos Apostolus iudicat duplici hono-

re,

re, hoc est stipendio prouidendos, ad hoc excidentes honore, minus stipendium inter Diaconos nanciscebantur. Isti quoque, sed magis impropria locutione dicebantur sustentari peregrina communione, tametsi victum, & stipendia cum inferioribus clericis ex Ecclesiæ distributionibus reciperent.

Huiusce pœnalis quidem, sed tamen mitioris disciplinæ legimus exempla, primum in Nicæna Synodo can. 8. qui Nouatianos dudum Episcopos ad Ecclesiasticam vnitatem redeuntes, si eorum loco iam fuerat aliquis orthodoxus Episcopus constitutus, edicit potiri Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu, ac ministerio. Conc. similiter Toletanum primum can. 4. sic decernit: *Subdiaconus defuncta vxore si aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter ostiarios, & lectores.* His accedit Conc. Regiense, quod habitum est in Galliæ prouincia Narbonensi secunda, quodque disertè meminit istius peregrinæ communionis. Armentarius per ambitionem se in Ebrodunensem Episcopum fecerat ordinari à duobus tantùm Episcopis, inuito etiam Metropolitano, qualem se prętendebat eo tempore Arelatensis Episcopus, cuius cura, & sollicitudine, conuocata hæc Synodus fuit anno 439. huius ergo 3. Canone sic statuitur: *Liceat ei* (Armentario) *in vnam suarum parochiarum Ecclesiam concedere, in qua aut Chorepiscopi munere, aut peregrina communione foueatur: Nec quidquam ipsi de Episcopalibus officiis vsquam vsurpare liceat, præterquàm in Ecclesia, quam cumque quam misericordia fuerit indeptus, in qua ei solùm Neophytos confirmare, & ante Presbyteros offerre conceditur.* Quæ sanè verba dignissima obseruatu sunt, sic enim Synodus Armentarium deponit, & exauthorat Episcopali gradu, vt non solùm salua ei supersint Sacerdotij iura; sed nonnullis etiam Pontificalibus nimirum confirmationis collatione, & reliquorum Presbyterorum pręcessione potiatur, Et tamen prouidetur ei, vt peregrina

comi-

communione foueatur. Non est ergo ea communio laica, cùm liceat Armentario etiam præ reliquis Presbyteris sacrificium offerre, sed est communio non sacra, sed tantummodò corporalis ad victum, & alimoniam, quod etiam arguit vox illa foueatur.

Prosecutio Canonum Agathensium.

AGathensis Can. 8. *Placuit vt si clericus relicto officio suo propter districtionem, ad iudicem sæcularem fortasse confugerit, & is ad quem recurrit solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communione pellatur.* Itaque tàm iudicem sæcularem, quàm clericum ad eum recurrentem excommunicat. Habetur in decreto 2. q. 3. Can. placuit, vt clericus. Edicit quoque c. clerici de iudicijs, clericos de omni crimine sistendos Ecclesiastico iudici: nec valere quamcumque consuetudinem in contrarium. His aliæ consonant Synodi veteres: Chalcedonensis Oecumenica Can. 9. iubet clericorum lites non apud iudices laicos, sed apud Episcopos agitari. Et Matisconensis primæ Synodi anni 576. Can. hoc idem ius renouat sub pœna excommunicationis in iudice laico, & fustigationis, aut carceris in clerico. Idem tamen permittit laicis iudicium clericorum in causis grauium delictorum, homicidij, furti maleficij. Quæ Canonis permissio videtur arguere prohibitionem oppositam esse tantùm humani, & Ecclesiastici iuris, non diuini quod est immutabile, & indispensabile. Iustinianus in auth. vt clerici apud proprios Episcopos. §. penult. colla. 6. seu nouella 83. statuit in omnibus criminibus alijs quàm Ecclesiasticis conueniendos esse clericos coram sæcularibus iudicibus. Consulito inferius Cabilonensis Conc. Can. 11.

Canon Agathensis 18. sæculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicauerint, Catho-

tholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur. Conformatur decreto Fabiani Papæ, & martyr. c. & si non frequentius, de consecr. dist. 2. Vide superiùs ad Antiochenum canon. 2.

Can. Agathensis 20. *Clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono etiamsi noluerint inuiti detondeantur. Vestimenta etiam, vel calceamenta eis nisi, quæ Religionem deceant, vti aut habere non liceat.* Legitur in dist. 2. c. clerici qui comam. Huc spectant Cart. quarti Conc. can. 44. & 45. quos superiùs require.

Can. 28. Monasteria Monachorum à Monasterijs puellarum sancit esse longè remota, tùm ob cauendas insidias diaboli, tùm propter hominum obloquutiones. Citatur 18. q. 2. c. Monasteria puellarũ. Eamdem præcipit adhiberi cautelam Concilium Hispalense secundum c. 11. & Synodus Oecumenica septima canon. 20. τὰ διπλᾶ μοναστήρια, duplicia monasteria virorum, & Monastriarum interdicit. Similiter prouidet Innocentius Papa III. in regesto 15. ep. 80. ad Helenensem Episcopum, & lex sanctissimarum 44. c. de Episc. & Cler.

Can. 38. Clericos, & Monachos contumaces iubet verberibus coerceri. Pœnæ Ecclesiasticæ non omnes spirituales sunt, vt censuræ, depositiones, irregularitates ex delicto, sunt præterea quædam corporales, vt carcer, ieiunia in pane, & aqua, verberum inflictio, quibus sub custodia cæduntur grauioris culpæ conuicti Clerici, aut Monachi. Id fieri solitum præter canonem istum fidem facit Cyprianus in vita Cæsarij Arelatensis, necnon alius Canon Agathensis 41. his verbis: *Clericus quem ebrium fuiße constiterit, aut triginta dies sit excommunicatus, aut corporali supplicio subditus sit.* Qui Canon legitur pariter in Concilio Venetico (Gallicè de Vannes) numero decimus tertius. His accedit Concilij Liptinensis sub Papa Zacharia II. & Childeberto III. Franciæ Rege anno 743. in Hannonia celebrati, canon 6. *Clerici* (inquit) *&*

Mona-

Monachi, & Moniales fornicantes carcere, ieiunio in pane & aqua, & flagellationibus plectantur. Denique Cassianus lib. 4. de institutis Cœnobiorum cap. 16. post dinumeratas grauiores aliquas Monachorum culpas, ita subiungit, *hæc vel plagis emendantur, vel expulsione purgantur.*

Canon. 44. *Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia benedicere Presbytero pœnitus non licebit.* His tamen posteriores regulæ Ecclesiasticæ derogarunt, præsertim in missis Sacerdotum adiectis ad populi dimissionem benedictione populi, & vltimo Euangelio ex decreto Pij V. Carthusienses veterem ritum sequuntur, & dicta populi dimissione missam concludunt.

Canon 45. *Terrulas, aut vinculas exiguas, & Ecclesiæ minus vtiles, longè positas paruas Episcopus sine concilio fratrum si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem.* Inseritur in decreto 12. quæst. 2. cap. Terrulas. Alioqui hoc ipsum Agathense Concilium Canon. 7. prohibet Episcopo alienare quidquam, aut distrahere de rebus Ecclesiæ sine consultatione, & consensu etiam Comprouincialium Episcoporum. Vide in decreto 10. q. 2. per totam, & in Decretalibus de rebus Eccles. alien. vel non.

Canon. 48. *Episcopi de rebus proprijs, & acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint, derelinquant. Quidquid verò de prouisione Ecclesiæ suæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, omnia in iure Ecclesiæ reseruari censuimus.* Simile dudum legitur sancitum in Apostol. canon. 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo canon. 24. & á primo Concilio Hispalensi, cui præsedit S. Leander, & approbauit Pelagius II. Papa. Necnon á Magno Gregorio Papa libr. 10. epistol. 42. ad Deusdedit Mediolani Episcopum. Concil. Lateranum generale sub Alexandro III. Can. 15. generaliter de clericis edicit non posse testari, aut quomodolibet inter viuos disponere

de

de bonis per Ecclesiam acquisitis, sed in hæc Ecclesiam succedere. Vide cap. quia nos cap. relatum est auribus, de testam. horum ratio fundatur in destinatione facultatum Ecclesiæ: de quibus ita iudicat Vrbanus Papa, & Mart. *Ipsæ res fidelium, quæ Domino offeruntur, non possunt alijs quàm Ecclesiæ, & fidelium indigentium vsibus applicari: quia vota sunt fidelium prætia peccatorum, patrimonia pauperum.* His Bernardus suffragatur sermon. 23. in Cantic. dicens: *Ministri Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentantandi forent, impiè sacrilegèque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epistol. 2. ad Canonicum Lugdunensem. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Idem similia iterat epist. 42. Aduertant Clerici, quanta se damnatione astringant, qui fructus Ecclesiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require superiùs circa hæc Concilij Antiocheni can. 24. cum ibi annotatis.

Can. 52. *Præsbytero, aut Diacono, aut Clerico sine antistitis sui litteris ambulanti, communionem nullus impendat.* Vide Apost. can. 15. 16. & 32 Et Chalcedonensem canon. 13. & quæ congessi de litteris formatis, & dimissorijs ad Concilium Carthaginensis, quinti canon. 7. Vide prætereà Conc. Trid. sess. 23. cap. 13.

Agathensis canon. 55. *Episcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat.* Idem statuit Concilium Epaunense canon. 3. sub Sigismundo Burgundiorum Rege, præside Alcimo Auito Viennensi Episcopo anno 518 & prætereà Can. 13. Matisconensis secundi Concilij 55 Et obiter antiquitatem obserua venationis per accipitres.

Agathensis canon. 64. Triennio suspendit à communione primùm Clericos, qui à propria Ecclesia citrà iustam

iuſtam cauſam die aliquo ex ſolemnioribus puta Natiuitatis Domini, Epiphaniç, Paſchç vel Pentecoſtes abfuerint, Deinde Presbyteros, aut Diaconos, qui quocumque anni tempore tres hebdomadas extra propriam Eccleſiam exegerint. Citatur c.ſi quis 7.q.1.

CONC. AVRELIANENSE I.

QVæ ad Ligerim amnem ſita ciuitas vocatur à Iulio Cæſare aliјſque priſcis Scriptoribus Genabum, nomen poſteà ſumpſit Aureliani. Ex quo autem Francorum Rex Clodouæus eiurato falſorum Deorum cultu, per Remigium Epiſcopum ſacro fonte ablutus victoriam ſubinde illuſtrem de Alarico Viſigottorum Rege, quem in acie ſuapte peremit manu, retulit; nihil antiquius habuit, quàm vt ſacram, quàm fuerat amplexus religionem propagaret, diſciplinamque Eccleſiaſticam per Epiſcoporum comitia inſtauraret. Hoc fine Aurelianum conuenere triginta tres Epiſcopi Symmacho clauum moderante vniuerſalis Eccleſiæ, anno à Chriſto 508. quamvis Baronius id referat ad annum præcedentem, atque etiam ante Vocladenſem cum Alarico conflictum. Huic interfuere Synodo Remigius Remenſis, Ildardus Rotomagenſis, Lupus Sueſſionenſis, Melanius Redonenſis, Quintianus Rutenenſis, & Theodoſius Antiſiodorenſis, eximiæ ſanctitatis Epiſcopi, quos omnes cultu publico vniuerſa veneratur Eccleſia.

Canon 1. immunitatem ſanxit Eccleſiarum, vt qui ad eas confugerint, extrahi inde non poſſent. Hoc ius aſyli iam ſuperiùs aſſertum vidimus altero Gallicano Conc. Arauſicano 1. Can. 1. vbi plura reperies in hanc rem congeſta.

Canon 4. ita concipitur: *De ordinationibus Clericorum*

eorum id obseruandum esse decreuimus, vt nullus sæcularium ad clericatus officium præsumatur, nisi aut cum Regis iussione, aut cum iudicis voluntate. Similis est Sanctio l. 8. Capitular. Caroli Magni cap. 120. *de Clericis hominibus, qui ad seruitium Dei se tradere volunt, vt priùs hoc non faciant, quàm à nobis licentiam postulent: hoc ideò quia audiuimus aliquos ex illis non tàm causa deuotionis hoc fecisse, quàm pro exercitu seu alia functione regali fugienda, quosdã verò cupiditatis causa ab his, qui res illorũ concupiscunt circumuentos audiuimus, & ideò hæc fieri prohibemus*. Cùm legem tulisset Mauricius Imperator, qua & eos qui publicis administrationibus vacassent ad Ecclesiasticum officium recipi, & milites non expletis stipendijs in monasterijs admitti prohibebat, priorem quidem huius legis partem non improbauit, sed potius laudauit, posteriori verò acriter restitit S. Gregorius Papa l. 2. ep. 62. ad Mauricium.

Can. 21. statuit Abbates subesse Episcopis, & ab his, si deliquerint esse corrigendos. Require superiùs can. 4. Chalcedonensem, & Conc. Arelatense tertium cum annotatis.

Can. 26. *Id Sacerdotibus omnibus est decretum, vt ante Pascha solemnitatem non quinquagesima, sed quadragesima teneatur*. Obseruandum est Telesphori decreto, qui sextus à Petro Pontificatum gessit, Clericis omnibus iniunctam fuisse abstinentiam septem plenarum hebdomadarum ante Pascha, *Quia* (inquit) *discreta esse debet vita Clericorum, & Laicorum*. Legitur hoc in decreto c. statuimus dist. 4. Id verò quia fortasse iam obsoletum, & antiquatum erat, reducitur hìc ad communem populi vsum.

Inchoatio verò ieiunij à feria quarta post quinquagesimam necdum fuerat introducta: quin imò nec dum inualuerat sub Gregorij Papæ I. Pontificatus exordijs, quibus certum est adhuc ieiunium inchoari solitum feria secunda post Quadragesimæ Dominicam; vt fidem facit eiusdem Homilia 4. in Euangel. quam etiam

S lib.

lib. 1. de officijs cap. 7. Non est tamen improbabile magnum Gregorium sub vitæ suæ finem constituisse demum, vt à quarta post quinquagesimam feria, vt nunc inualuit consuetudo, ieiunium aperiretur: cùm Gregorij ipsius Sacramentarium quartam illam feriam caput, ac initium ieiunij esse affirmet: etsi aliqui suspicentur esse laciniam sacramentario Gregorij assutam.

Can. 29. *Rogationes, seu Litanias ante Ascensum Domini placuit celebrari, ita vt præmissum Triduanum ieiunium in Ascensionis Dominicæ solemnitate soluatur: per quod triduum serui, & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuersa conueniat. Quo triduò omnes abstineant, & quadragesimalibus cibis vtantur.* Sidonius Apollinaris l. 7. epist. 1. ad Mamercum Viennensem Episcopum, hunc ipsum prędicat authorem Rogationum, quarum pręsidio, ciuium suorum, quorum exitium & multa de cœlo prodigia, & barbararum gentium incursiones interminabantur, saluti consuluerit. Hæc porrò contigerunt circa Chr. annum 474. Post Mamercum Esychius Ecclesiæ Viennæ gubernacula suscepit, cui successit Auitus, qui homil. in Rogationes, sic ait: *Currit tramite viali non per Gallias modò, sed per orbem totum Rogationis obseruantia flumen irriguum.*

CONC. ARAVSICANVM II.

ARausione conuenit hæc Synodus secunda Chr. anno 529. vt Iacobus Sirmundus obseruat sub Felice Papa IV. regnante in Italia Athalarico Amalasuntæ filio; in Gallia verò liberis Clodouæi. Concilio pręsedit Cæsarius Arelatensis, quod approbauit Bonifacius II. Pont. in sua ad Cæsarium ipsum epist. quam ex antiquis manuscriptis Sirmundus in luce protulit. Hac Synodo

nodo contra Semipelagianos, qui in Gallia maximè in secunda Narbonensi prouincia per huius hæresis præcipuos assertores eximij ingenij viros Cassianum, & Faustum percrebuerant, Christi gratiæ necessitas commendata est. Cassiani scripta solidè impugnauerat Prosper edito aduersùs collatorem lib. Fausti verò li. 2. de libero arbitrio, & de præscienta, ac prædestinatione oppositis, & sincerioribus libris oppugnarunt 3. sancti Episcopi Auitus Viennensis, Fulgentius Ruspensis, & Cęsarius Arelatensis.

Canon 3. *Si quis ad humanam inuocationem gratiam Dei dicit conferri, non autem ipsam gratiam facere, vt inuocetur à nobis, contradicit Isaiæ Prophetæ, vel Apostolo dicenti: inuentus sum à non quærentibus me, palàm apparui his, qui me non interrogabant.* Semipelagiani, seu Massilienses, quamvis contra Pelagium gratiam Dei ad salutem necessariam assererent, attamen in hominis arbitrio eius semina, & dispositiones collocabant, scilicet in desiderio salutis, ac fidei, aut in oratione: quibus rebus hominem proprijs, & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad se attrahere dicebant, vt constat ex epistolis Prosperi, & Hilarij, quibus Augustinum admonent insurgentis istius in Gallia hęresis.

Can. 4. *Si quis, vt à peccato purgemur voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem etiam vt purgari velimus per Spiritus sancti infusionem, & operationem in nos fieri confitetur, resistit Spiritui sancto per Salomonem dicenti: præparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Sanctissimus Ecclesiæ doctor, & diuinæ gratiæ propugnator insignis Augustinus gratiæ Christi vim, & efficaciam his verbis describit in lib. de gratia Christi cap. 10. *Sed nos eam gratiam volumus isti fateantur, qua futuræ gloriæ magnitudo non solùm promittitur, sed etiam creditur, & speratur: nec solùm reuelatur sapientia, sed etiam amatur: nec solùm suadetur omne quod bonum est; verum &*

persuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solùm vocari, sed etiam esse Christianus. Vis illa quidem à Luthero inuecta, quæ humanam voluntatem necessitate adigat, arcenda procul à gratia est, solaque illi tribuenda virtus, & efficacia, cui possit humana libertas dissentire si velit, vt definit Synodus Tridentina sess. 6. Canon. 4. idemque Augustinus, qui memorato superiùs loco, alijsque permultis asseruit gratiam victricem suum semper sortiri effectum, ideò vt in libro de prædest. Sanct. cap. 8. hæc asseueret: *Gratia quæ Dei benignitate humano cordi infunditur, à nullo duro corde respuitur; cùm ad hoc detur, vt duritiem auferat cordis.* Idem inquam lib. de spiritu, & littera cap. 33. luculenter docet integram sub gratiæ ductu seruari hominis libertatem, his verbis: *Profectò, & ipsum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius præuenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissetire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Hactenùs S. Doctor: nos verò errorem illum prorsùs auersamur, qui voluntarium cum libero ita confundit, vt ipsam etiam necessitatem cum libertate conciliet.

Canon 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.* Desumptus est ex Augustini epistol. 105. docet hæc Synodus neminem quantumuis iustum promereri posse suam ad æternam vitam prædestinationem, seu quod eodem recidit, finalis perseuerantiæ donum. Et fulcitur etiam isto Canone merè gratuita in Dei proposito æterno prædestinatio, hinc enim dependet series omnis gratiæ, bonorumque operum quibus æterna vita paratur. Priùs enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo conuenientia. Itaque prædestinationis effectus, non verò causa sunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit sub meritum perseuerantiæ donum. Vnde Apostolus Roman. 9. *Non est videntis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Idemque Apostolus Rom. 8. *Di-*

li-

ligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundùm propositum (scilicet Dei, quod Dei propositum, vt obseruat Augustinus, Apostolus opponit voluntati, & operibus hominis) *vocati sunt sancti: quos enim præsciuit, illos & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædestinationis Augustinus libr. de prædestinat. Sanctorum cap. 15. & de bono perseuerantiæ cap. vlt. vt cùm prædestinatio Christi sit exemplar, & origo prædestinationis Sanctorum, sicut *Christus prædestinatus est Filius Dei in virtute*, vt loquitur Paulus Roman. 1. ita vt gratuita prorsùs fuerit eius prædestinatio ex mero, æternoque Dei proposito, nullis eius præcedentibus meritis, aut præuisis. Non enim Christum Maria peperit merum hominem, qui postea meritis accedentibus assumeretur ad vnionem hypostaticam Verbi, sed simul & homo, & Deus esse cępit. Itaque Christus, & ad eius exemplar Sancti per æternum Dei propositum prædestinati sunt nullis prœuisis, aut causantibus meritis; sed quia prædestinati sunt, ideò datum illis fuit, vt mererentur diuinæ gratiæ auxilijs vitam æternam. Prosequitur deinde Apostolus: *Quos autem prædestinauit* (nimirum quod præmisit Apostolus secundùm propositum) *illos, & vocauit* secundùm propositum) *quos autem iustificauit* (secundùm propositum) *illos & glorificauit* (secundùm propositum.) Denique istum omnem de æterna apud Deum prædestinatione sermonem Apostolus hac exclamatione concludit, quæ inepta esset, atque impertinens, si omnia essent ad præuisa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut reiectionem refundenda. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Roman. 11. quibus postremis verbis

 osten-

ostendit rursus, & instat, Deum præuenire omnia hominum merita omnemque bonum vsum liberi arbitrij: & idcirco iure admirandum, atque inter arcana inscrutabilia Dei habendum, cur huius misereatur, illius non misereatur.

Canon 14. *Nullus miser de quacumque miseria liberatur nisi per Dei misericordiam præueniatur, sicut Psalmista dicit, Misericordia eius præueniet me. Et, citò anticipet nos misericordia tua Domine.*

Can. 17. *Fortitudinem gentilium mondana cupiditas facit, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam præuenientibus.* Desumptus est ex Augustini opere perfecto contra Iulianum lib. 1. num. 83. Et ex eiusdem libro de patientia cap. 17.

Can. 18. *Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia quæ non debetur præcedit vt fiant.* Hic igitur copulantur gratuitum, & meritorium, quia hominis meritum gratiam præcedit Christi.

Can. 19. *Natura humana etsi in illa integritate in qua condita est permaneret, nullo modo se ipsam creatore suo non adiuuante seruaret. Vnde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo siue gratia Dei poterit reparare quod perdidit?* Decerptus Can. ex Augustini ep. 106.

Can. 20. *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo* (vt sunt gratię omnes pręueniẽtes de quibus sup. diximus) *nulla autẽ bona facit homo, quæ Deus nõ præstet vt faciat homo.* Depromitur ex August. lib. contra duas ep. Pelagij c. 8.

Can. 22. *Nemo de suo habet nisi peccatum, & mendacium.* Ex August. tract. 5. in Ioan.

Can. 25. *Aliquot diuina potestate ad malum prædestinatos esse non solùm non credimus, sed etiam si sint qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.* Hęreticis consuetum est falsa dogmata Catholicis affingere, vt sanam eorum doctrinam in odium, aut

aut contemptum adducant. Sic Nestoriani Cyrillum calumniabantur esse Apollinaristam hæreticum. Et Eutychiani Orthodoxos, qui distinctas, & inconfusas in Christo naturas propugnabant Nestorianæ hæresis insimulabant. Ita etiam Faustus eique coetaneus Gennadius ex inconcussa S. Augustini doctrina, falsas, & malè cohærentes conclusiones eliciebant, quas Augustini discipulis falsò ascribebant, eosdemque hęresis insimulante dicebant prædestinatianos: quam calumniam vt amolirentur Arausicani patres, hunc canonem ad præcedentes addiderunt. Florus Hincmari ætati suppar, nomine Lugdunensis Ecclesiæ librum pereruditum edidit in defensionem Augustinianæ doctrinæ, in quo fictitium illud monstrum hęresis Prędestinatianorum à vaferrimo Fausto excogitatum, & commentitijs Arelatensi, & Lugdunensi Concilijs proscriptum vt Faustus comminiscitur, & ab Hincmaro Remensi post ducentos circiter & sexaginta ab ætate Fausti annos resuscitatum affirmat esse meram fabulam, nec vllam fuisse vnquam Prædestinatianorum sectam. Sed hoc nomine Augustini defensores, & discipulos fuisse à Semipelagianis notatos affingentibus eis falsa, & hæretica dogmata.

CONC. LVGDVNENSE I.

ISTud ex antiquis manuscriptis restituit in lucem Iacobus Sirmundus summi vir ingenij, eximièque de sacris litteris meritus. Habitum fuit regnante in Burgundia Sigismundo, in Francia verò quatuor Clodouæi I. liberis ann: Christ. 517. huic præsedit Lugduni Episcopus Viuentiolus. Huius canon 2. speciali nota dignus est: *Id quoque adiecimus, vt quicumque nostram tribulationem quamcumque, vel amaritudinem, aut*

commotionem fortaße poteſtatis neceße habuerit tolerare, omnes vnà cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel diſpendiorum obtentu cauſæ vnus ſuſceperit, conſolatio fraternæ anxietatis releuet tribulatos. Sapienter hoc decretum eſt, quia facilè contingit, vt Epiſcopus ex officio agens per æmulorum, aut maleuolorum ſuggeſtiones cadat in principis offenſam; vtque reliqui Epiſcopi ſiue metu diſplicendi, ſiue ambitione, ſiue alia cupiditate adducti Principis iniquo affectui famulentur. Vt enim ſileam exemplum Ioannis Chryſoſtomi, qui Eudoxia Auguſta illum inſectante, fuit Orthodoxorum etiam Epiſcoporum Synodo depoſitus, aliaq; huiuſmodi vetera exempla, nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis ſub regia Merouæi progenie in Synodo Pariſienſi oppreſſus eſt à Chilperico Rege, hucuſque coniuge Fredegundę Pretextatus Rotomagorum Epiſcopus, vt refert Gregorius Turonenſis l.5. hiſt. Francorum cap.1. Sub ſecunda verò, id eſt Caroli Magni ſtirpe Carolo Caluo regnante, Hincmarus Remenſium antiſtes poteſtate, & gratia qua valebat apud Regem abutens, Syluanectenſem Epiſcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coegit, qua Rotaldum Sueſſionum Epiſcopum, cui erat infenſus, iuſtum, & integerrimæ vitæ præſulem Epiſcopatu deiecit, & ſedem Apoſtolicam fruſtrà appellantem retruſit in monaſterium. Idemque Remenſis Hincmarus proprium nepotem ſuis iniuſtis deſiderijs non obtemperantem, cognominem Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum in altero Epiſcoporum malignantium Conc. Duziacenſi deturbauit Epiſcopali ſede, carcere incluſit quantumvis prouocantem ad Romanum Pontificem, eique Barbarica immanitate oculos effodit, vt fidem faciunt eorumdem temporum Conc. Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum ſtirpe Hugo Capetus Rex ſuſpectum ſibi Arnulfum Remorum Pontificem, eò quòd eſſet æmuli ſui Lotaringię ducis Caroli ex magni Caroli Auguſti pro-

prosapia consanguineus, per adulatorum, & aulę mancipiorum Episcoporum Synodum Remis habitam, sede dimouit, & vinculis addixit, suffecto eius in locum Gerberto. Quam indignitatem, vt rescinit Ioannes Papa XV. rem totam misso in Galliam Legato Apostolico reuisit, & causa cognita libertati, pristinæque dignitati Arnulfum restituit. Gerbertus itaque Gallia excedens ad Imperatorem Othonem III. se contulit, cuius opera promotus primùm ad Archiepiscopatum Rauennensem: & postmodùm defuncto Papa Gregorio V. ad Romanæ Ecclesiæ thronum conscendit, nomenque Syluestri II. sortitus est.

CONC. TVRONICVM II.

Habitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto anno Chr. 570. huius exordio Patres ita pronunciant: *Ecclesiastica disciplinæ debet esse suffragium congregatio Sacerdotum*.

Can. 1. conuocari iubet Synodum Metropolitani, suorumque Comprouincialium bis singulis annis, aut si necessitas ineuitabilis hoc impedierit, saltem semel in anno, Mandatque singulis Episcopis, vt ad Synodum conueniant sub excommunicationis pœna, a qua sola dispenset certissima infirmitas, nullatenùs autem Regis obsequium, aut Regis ordinatio: *non enim* (ait) *spirituali operi debet præferri regalis præceptio*.

Can. 3. de loco vbi recondendum est admirabile Sacramentum, & can. 4. de loco Sanctuarij, & quinam ab eius ingressu arceantur, iam retulimus in diatriba, quam Synodo Chalcedonensi subiecimus.

Can. 5. statuit *vt quælibet Ciuitas pauperes suos incolas pascat, ne alijs locis diuagentur*.

Can.

Canon. 10. statuit, vt Clerici victum sibi vestitumque artificiolo comparent, & vt ijdem sibi proprijs manibus præparent refectionem; & ita prætextu careant in suas ædes mulierem famulitij causa introducendi. De his actum diffusiùs ad Canones 51, & 52. Conc. Carthaginensis quarti.

Can. 18. assignat Monachorum ieiunia per annum. Quia verò ieiuniorum diebus non prandebatur, sed solùm cęnebatur, idcircò sic ait: *De ieiunijs antiqua à Monachis instituta conseruentur, vt de Pascha vsque ad quinquagesimam* (id est Pentecosten) *exceptis Rogationibus, omni die prandium fratribus præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exactè ieiunent. Posteà vsque ad Kalendas Augusti ter in septimana ieiunent, secunda, & quarta, & sexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Nouembri, sicut dictum est ter in septimana. De Decembri vsque ad Natalem Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum quod ad calcandum gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt priuatas in Kalendis Ianuarij fieri Litanias, vt in Ecclesijs psallatur, & hora octaua in Kalendis ipsius Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniam verò vsque ad quadragesimam, ter in septimana ieiunent.* In isto Canone primùm obserua per triduum à Kalendis Ianuarij fuisse consuetudinem veterem Litaniarum, & ieiuniorum, ne fidelis populus communicaret sacrilegis dissolutionibus quibus indulgebant gentiles ijsdem diebus in honorem Iani: quemadmodum multis in Ecclesijs sacros celebrari conuentus cernimus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Bacchanalium à quinquagesima.

Obserua secundò diebus ieiuniorum Missam differri solitam ad horam octauam: quia hora nona, & non ante licebat in ieiunijs extra quadragesimam cibum

capere

capere. Incidebat autem nona in tertiam post meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, seu cœnæ per quadragesimam, ea differebatur in vesperam, quæ in horam à meridie sextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam sextam veterum. Quo factum est, vt quamuis hora cœnæ ieiuniorum hodiernorum multum præ illo veteri ritu soleat anticipari, decantentur nihilominus vespertinæ preces per quadragesimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum ieiunijs. Nam veteres hora quæ nobis est post meridiem sexta vesperas decantabant, indèque quadragesimalibus ieiunijs ad refectionem hoc est cœnam prodibant. In reliquis autem per annum ieiunijs. Canon iste 18. edicit, vt hora octaua celebretur Missa, nimirum hora post meridiem secunda. Post Missam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, qua ibatur ad cœnam. Tertullianus contra Psychicos cap. 10. scribit Psychicos (ita per contumeliam ipsos appellat. Catholicos superbus, & proteruus hæreticus) solitos non vltra nonam sua omnia ieiunia protrahere, suos verò hoc est hæreticos Montanistas, vsque ad vesperum. Id tamen apertè falsum, & calumniosum est quoad ieiunia Catholicorum quadragesimalia, vt ex testimonijs sequentibus liquet. Basilius magnus homil. 1. de ieiun. loquens de quadragesima. *Expecta* (inquit) *vesperam vt cibum capias.* Chrysostomus homil. 4. in Genes. de quadragesima pariter sic dicit: *Non existimemus inediam vsque ad vesperam ad salutem nobis sufficere.* Paulinus epist. 6. ad Amandum. *Quotidiana*, inquit, *ieiunia non refugit, & pauperem mensam vespertinus conuiua non horruit.* Hieronymus epist. ad Eustochium refert de quibusdam Monachis solitos fuisse post horam nonam cibum sumere, & apud eos ieiunium totius anni æquale esse, excepta quadragesima, in qua districtiùs viuitur, atque ad pœnitentiam vela laxantur.

Huc

Canon. 10. statuit, vt Clerici victum sibi vestitumque artificiolo comparent, & vt ijdem sibi proprijs manibus præparent refectionem; & ita prætextu careant in suas ædes mulierem famulitij causa introducendi. De his actum diffusiùs ad Canones 51. & 52. Conc. Carthaginensis quarti.

Can. 18. assignat Monachorum ieiunia per annum. Quia verò ieiuniorum diebus non prandebatur, sed solùm cenebatur, idcircò sic ait: *De ieiunijs antiqua à Monachis instituta conseruentur, vt de Pascha vsque ad quinquagesimam* (id est Pentecosten) *exceptis Rogationibus, omni die prandium fratribus præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exactè ieiunent. Postea vsque ad Kalendas Augusti ter in septimana ieiunent, secunda, & quarta, & sexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Nouembri, sicut dictum est ter in septimana. De Decembri vsque ad Natalem Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum quod ad calcandum gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt priuatas in Kalendis Ianuarij fieri Litanias, vt in Ecclesijs psallatur, & hora octaua in Kalendis ipsius Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniam verò vsque ad quadragesimam, ter in septimana ieiunent.* In isto Canone primùm obserua per triduum à Kalendis Ianuarij fuisse consuetudinem veterem Litaniarum, & ieiuniorum, ne fidelis populus communicaret sacrilegis dissolutionibus quibus indulgebant gentiles ijsdem diebus in honorem Iani: quemadmodum multis in Ecclesijs sacros celebrari conuentus cernimus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Bacchanalium à quinquagesima.

Obserua secundò diebus ieiuniorum Missam differri solitam ad horam octauam: quia hora nona, & non ante licebat in ieiunijs extra quadragesimam cibum

capere

capere. Incidebat autem nona in tertiam post meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, seu cœnæ per quadragesimam, ea differebatur in vesperam, quæ in horam à meridie sextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam sextam veterum. Quo factum est, vt quamuis hora cœnæ ieiuniorum hodiernorum multum præ illo veteri ritu soleat anticipari, decantentur nihilominus vespertinæ preces per quadragesimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum ieiunijs. Nam veteres hora quæ nobis est post meridiem sexta vesperas decantabant, indèque quadragesimalibus ieiunijs ad refectionem hoc est cœnam prodibant. In reliquis autem per annum ieiunijs. Canon iste 18. edicit, vt hora octaua celebretur Missa, nimirum hora post meridiem secunda. Post Missam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, qua ibatur ad cœnam. Tertullianus contra Psychicos cap. 10. scribit Psychicos (ita per contumeliam ipsos appellat, Catholicos superbus, & proteruus hæreticus) solitos non vltra nonam sua omnia ieiunia protrahere, suos verò hoc est hæreticos Montanistas, vsque ad vesperum. Id tamen apertè falsum, & calumniosum est quoad ieiunia Catholicorum quadragesimalia, vt ex testimonijs sequentibus liquet. Basilius magnus homil. 1. de ieiun. loquens de quadragesima. *Expecta*(inquit) *vesperam vt cibum capias.* Chrysostomus homil. 4. in Genes. de quadragesima pariter sic dicit: *Non existimemus inediam vsque ad vesperam ad salutem nobis sufficere.* Paulinus epist. 6. ad Amandum. *Quotidiana*, inquit, *ieiunia non refugit, & pauperem mensam vespertinus conuiua non horruit.* Hieronymus epist. ad Eustochium refert de quibusdam Monachis solitos fuisse post horam nonam cibum sumere, & apud eos ieiunium totius anni æquale esse, excepta quadragesima, in qua districtiùs viuitur, atque ad pœnitentiam vela laxantur.
Huc

Huc accedit etiam Conc. Cabilonense dicens : *Solent plures qui ieiunare se putant in quadragesima mox, vt audierint signum ad horam 9. manducare, qui nullatenùs ieiunare credendi sunt, si ante manducauerint quam vespertinum celebretur officium*. Citatur de consecr. dist. 1. Iste quoque Turonensis canon hoc idem perspicuè decernit. Sic etiam testatur Micrologus lib. de Ecclesiast. obseruationib. c. 49. *In hoc differt quadragesimale ieiunium ab alijs, quod in alijs post 9. in hoc autem post vesperam reficere nos debemus: nec iuxta Can. quadragesimaliter ieiunare censemur, si ante vesperam reficimur*. Benedictus Monachorum pater in Regula c. 41. *Quarta, & 6. feria ieiunent vsque ad nonam*. Et subindè : *ab initio quadragesimæ vsque ad Pascha ad vesperam reficiantur*. Nec verò Monachis id peculiare credas, sic testatur Bernardus serm. 3. de quadrag. *Hactenùs vsque ad 9. ieiunauimus soli: nunc vsque ad vesperam ieiunabunt nobiscum simul vniuersi Reges, & Principes, Clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, simul in vnum diues, & pauper*. Denique August. ep. 118. ad Ianuarium, vbi dicit horam soluendi ieiunij esse nonam non de alijs ibi ieiunijs loquitur quàm Sabbathorum per annum. Id sanè fatendum, ab aliquot sæculis feruorem Christianorum multum deferbuisse, ideòque Ecclesiam de pristinæ disciplinæ seueritate plurimum remisisse, quatenus fideles in deteriora lapsi eius districtionis iugum è proprijs ceruicibus excussissent, si pia mater eos voluisset ad hoc adigere quod melius, & animabus curandis salubrius fuisset. Hinc pessum iuerunt publicæ antiquorum pœnitentiæ, & canonum aduersùs peccatores præscripta pęnalia, hinc ieiuniorum mirę relaxatione tùm horam pręscriptam longè anticipando, tùm comessationem anteà prohibitam ieiunijs interserendo, tùm Xerophagias, de quibus superiùs ad Laodicęnum canonem tractauimus circa ciborum, & potùs substantiam ferè omninò abolendo.

CON-

CONCIL. TOLETANVM III.

Valdè memorabile istud Concilium est, vtpotè conuocatum felicissimis auspicijs cùm primùm Catholica fides, quæ priùs sub Visigottis Arianis oppressa in Hispanijs ingemuerat, & quam paulò antè Rex Leouigildus atrociter fuerat insectatus, adeò vt primogenitum suum Hermenegildum ab Arianismo ad Catholicam fidem opera S. Leandri Hispalensis Episcopi conuersum præcellenti virtutem principem in vincula coniecerit, & ad vltimum capite truncauerit. At huius frater minor natu Recaredus fraternæ pietatis se pręstitit imitatorem. Hic mortuo parente Leuigildo Regnum capessiuit, simulque religionem Orthodoxam non modò professus est, sed etiam quanto potuit studio fouit, & propagauit. Ea de causa ipso Regni sui exordio hanc Synodum curauit celebrari Pelagio II. Romæ Pontifice, anno Chr. 589. & Hispanię æræ anno 627. hoc enim obiter discendum Hispanicam æram annis 38. anteriorem esse Christiana epocha, eiusque initium desumi à Consulatu Appij Claudij, & Norbani Flacci, quo factam inter triumviros Octauianum Antonium, & Lepidum Imperij partitionem Senatus approbauit.

Subscripsere Conc. antistites ex omni Hispania congregati, necnon ex ea Gallię parte, quę tunc Visigottorum Regibus parebat, Metropolites Narbonensis, alijq; Gallicani Episc. per se aut delegatos à se Vicarios.

Sub eodem Rege Recaredo haud multò post hanc Toletanam Synodum, altera Narbone habita est Episcoporum Synodus, qui ijdem ferè subscripti leguntur in hac Toletana Migetius Narbonensis Prouinciæ Metropolitanus, & Episcopi Sedatius Biterrensis, Boetius, aut Poetius Magalonensis, (quæ posteà

sedes

ſedes Monſpelium translata fuit) Pelagius Nemanſenſis, Tigridius Agathenſis, Sergius Carcaſſonenſis, & Agrippinus de ciuitate Loteba, ea nunc Lodeua dicitur.

Obſeruatu digniſſimus eſt canon 7. *Pro reuerentia Dei Sacerdotum id vniuerſa ſancta conſtituit Synodus, vt quia ſolent crebrò menſis otioſæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali conuiuio lectio ſcripturarum diuinarum miſceatur: per hoc enim & animæ ædificantur in bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.* Citatur apud Gratianum diſt. 44. c. pro reuerentia. Eadem pariter regula præſcribitur c. in omnibus de conſecr. diſt. 5.

CONC. MATISCONENSE II.

MAtiſcona oppidũ eſt Æduorum amni Arari adiacens. Sedem habet Epiſcopalem Lugdunenſi Metropoli ſubiectam. Primum ibi Conc. celebratum fuerat an. Chr. 582. Pelagio II. Pontifice, atque in iſta Galliæ parte, quæ Burgundia eſt, regnante Guntrano vno ex quatuor Clotarij liberis, qui regnum paternum in totidem partes, ſeu tetrarchias partiti fuerant, Chariberto Lutetiæ ſedem ſui regni collocante, Guntrano Aureliani, Chilperico Sueſſionibus, & Sigiberto Metis. Poſt ſexennium ſub iiſdem Pelagio Papa, & Guntrano Rege, celebratum maiori frequentia fuit ſecundùm Matiſconæ Conc. ann. 588. cui præſedit Priſcus Lugdunenſis, & cum eo ſederunt alij 60. Epiſcopi.

Huius can. 4. præſcribitur, *vt omnes fideles diebus Dominicis viri, & mulieres altaris oblationem faciant in pane, & vino ſub anathematis pæna.* Vide quæ annotaui ad Laodicenum can. 14.

Can. 6. *Quæcumque reliquiæ ſacrificiorum poſt peractam miſſam in ſacrario ſuperſederint quarta, vel ſexta feria innocen-*

centes ab illo cuius interest in Ecclesiam adducantur, & indicto eis ieiunio, easdem reliquias conspersas vino percipiant. Huc pertinet narratio Euagrij l. 4. Hist. Eccl. c. 36. Vetus (ait) consuetudo Constantinopoli fuit, vt si quando multæ particulę sacratissimæ Eucharistiæ superessent, pueri impuberes, qui scholas frequentabant accerserentur, qui eas manducarent. Contigit vt puer quidam Iudęi opificis vitrarij cum condiscipulis admissus his reliquijs Sacramentorum participauerit. Hic domum regressus patri causam moræ sciscitanti puer simplex, & innocens rem vti erat significauit. At ille furore excandescens arreptum puerum in vitrariam fornacem coniecit accensam, mater inscia rei puerum toto triduo conquisitum flebiliter in mariti officina compellat, cui puer de fornace respondit: Tum mater ad ostium clibani accurrens puerum inter flammarum vortices illęsum conspicit, qui se à quadam eximij decoris muliere seruatum asseruit, quæ ad eum crebrò veniens etiam cibum quoties esuriebat, allatum erogabat. Id miraculum protinus Iustiniano Imperatori perlatum est, qui puerum, & matrem sacro baptismo lubentes ablui curauit. Patrem autem in sua impietate pertinacem crucis suspendio damnauit.

Can. 15. iniungit laicis, *vt occurrentibus in itinere Sacerdotibus se veneranter inclinent, & si ambo equitent, laicus de suo capite galerum auferat in Sacerdotis honorem. Sed si Sacerdos pedes incedat, & laicus equo vehatur, descendat in terram laicus in venerationis debitæ significationem.* Contrauenientes statuit ad tempus ab Episcopo præfiniendum, esse ab Ecclesia, quam inhonorat, suspensos, ac interdictos.

Can. 19. clericis vetat forum ingredi criminale in quo examinantur criminum rei, aut damnatorum supplicio spectatores interesse.

CONC.

CONCILIVM CONSTANTIN. II. & inter Oecumenica quintum.

NEstorianam perfidiam,& Eutychianam impietatem Synodi Ephesina , & Chalcedonensis prostrauerant,non tamen extinxerant. Pertinax enim malitia in multorum animis,& virus hæreseos,& noua factionum molimina in dies alebat, & accendebat. Dudum etiam exoleti errores Origenis multis locis recrudescebant , vnde innumera dissidia per Orientem nascebantur . In hac tamen multiplici hæresum colluuie perfidia Eutychiana, quæ regnante religiosissimo Principe Marciano in multorum animis metu potiùs quàm voluntate repressa latebat , post illius obitum in tantam prorupit audaciam,vt per omnem Asiam , & vicinas Europæ regiones omni furore , & strage grassata sit; & tres orientis Patriarchias Alexandrinam, Antiochenam,& Constantinopolitanam fœdè concusserit,de quibus singulis pauca hìc perstringenda.

In primis Alexandriæ audito statim Marciani Augusti interitu , qui dum superstes fuit Chalcedonensem fidem strenuè tutatus fuerat , ea soluti formidine quicumque Dioscoro fauebant, caput sacrilegum extulerunt . Præcipui horum duces fuere Timothæus Ælurus, & Petrus Moggus . Hi primùm, vt refert Liberatus cap.15. cateruis hæreticorum stipati , Proterium adoriuntur Alexandrinum Episcopum, ex Chalcedonensi decreto , in locum deturbati ea sede Dioscori subrogatum , eumque in baptisterio,quò confugerat latitantem iugulant , & flammis iniectum in cineres redigunt, quos in ventum dissipant . Ægerrimè hoc tulit qui Marciano successerat Leo Augustus. Nec minùs tamen bacchantur Alexandriæ Eutychiani hortante Timothæo Æluro, qui per vim, & Orthodoxorum

rum cædes Patriarchicum Thronum deiecto inde Proterio inuaserat. Quin etiam post huius inuasoris interitum per nouam obsistentium Catholicorum stragem, & internecionem horrendam, proiectissimæ nequitiæ hæreticum Petrum Moggum in ea sede collocant.

Antiochiæ verò non segnius insolescebant eiusdem sectæ hæretici authore præsertim Petro Cnapheo, seu Fullone, qui ad Eutychetis dogma hęresin adiunxit Theopaschitarum, vocesque trisagio addit: *qui passus es pro nobis*: Iste concitata aduersùs Martyrium Episcopum Antiochenum multitudine, illam violentus sedem occupauit. Quam eamdem decursis aliquot annis alter Eutychianę sectæ propagator insignis Seuerus inuasit, depulso Flauiano Catholico præsule, fauore subnixus, & gratiam Imperatoris Anastasij, qui sublato è viuis successore Leonis Zenone Romanum regebat Imperium. Seuerus ex ista sic occupata sede sanctam Chalcedonensem Synodum publicè anathematizauit, Ecclesias depopulatus est, piosque omnes direptionibus, verberibus, carceribus, exilijs, cædibus atrociter diuexauit, & in his 300. Monachos immaniter excruciatos trucidauit, omniaque luctu cruore, & cadaueribus funestauit.

Nec minùs infestas Eutychianorum furias passa est Constantinopolis Ecclesia. Primùm quidem sub Acacio, qui Petrum Moggum in Alexandrino Episcopatu retinendo omni præsidio, & industria tutatus est, quique Chalcedonensis fidei proditor diu fallacibus artibus diligentiam Romanorum Pontificum elusit. Deinde sub Antimo, qui abdicato Trapezuntis Episcopatu in sedem Constantinopolitanam inuolauit, quæ primum vacare cœpit obitu Epiphanij Catholici Episcopi, quam ille non destitit sua deinceps hæresi contaminare. Quæ cùm grauiter ferret Romanus Episcopus Agapitus, qui per id tempus Theodati Gottorum Regis causa Constantinopolin ad Iustinia-

num Augustum concesserat, non modò Antimi consalutatione omnique communione abstinuit, sed & ipsum obsistente licèt Theodora Imperatrice Patriarchatu dimouit, Mæna spectatæ Religionis viro in illius locum suffecto, quem sua ipse manu sacrauit applaudente Senatu, & populo, suaque sanctione id omne comprobante Iustiniano. Et ita repressa illic hæreticorum vesania tantisper conquieuit.

Sed & Orientem infestabat prætereà hæresis Nestoriana, quam valdè fouebant libelli quidam à tribus authoribus editi. Quorum primus Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, qui ante Synodum Ephesinam aduersùs hæreticos Eunomium, & Apollinarem ita scripserat, vt vnam tamen Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam fuisse Dei matrem palàm inficiaretur. Igitur Nestoriani interdictis per edicta Imperialia Nestorij libris, ne deesset vnde populi virus Nestorianum haurirent, scripta Theodori studiosè vulgarunt non græco tantum idiomate, sed conuersa etiam in Syrorum, Persarum, atque Armenorum sermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Episcopus, qui duodecim Ephesinæ fidei capitibus à Cyrillo Alexandrino conscriptis, totidem opposuerat, & cuderat acres, aculeatasq; censuras. Tertius Ibas Edessenæ ciuitatis Episcopus, qui scripta ad Marin Persam epistola coarguit Rabulam decessorem suum, quod immeritò Mopsuestenum quē optimè de Ecclesia meritum, & strenuissimum hæreticorum debellatorem asserit, anathemate damnasset. Postmodùm Dioscorus eiusque in Ephesino Conciliabulo asseclę Edessenum Ibam duas Christi naturas prędicantem aduersùs Eutychen crudeliter insectati sunt, tamquam ab Ephesina Synodo, & à Cyrillo dissidentem, eumque sępiùs in vincula redactum, & condemnatum deposuerunt. Ab his prouocauit Ibas ad Synodum Chalcedonensem, quæ Ibam Nestorij dogma damnantem, & anathematizantem communioni, & pristinæ digni-

gnitati restituendum duxit; de ipsius tamen ad Marin epist. nihil definiuit.

Ad Nestorianam, & Eutychianam luem 3. pestis, & calamitas accessit ex duobus monachis nouæ Lauræ, (id erat S. Sabæ in Palæstina Monasterium) Nonno, & Leontio Bysantino. Isti collectos ex Origenis voluminibus maximos quosq; errores in omnes orientis plagas disperserunt: quorum summa erat ante corpus anima extitisse in cœlo, vbi varia peccata commiserit. Cęlum solemque lunam, & quæ cœlis supernatant, aquas esse quasdam animatas, & rationabiles virtutes. In resurrectione corpora hominum rotunda, & orbiculata excitatum iri. Omnium damnatorum, & dæmonum, & hominum tormenta finem habitura. Impios homines, dœmonesque in priorem suum à creatione statum esse restituendos. Pro dęmonum salute Christum denuò crucifigendum, atque idipsum patiendum esse à malignis, qui in cœlo sunt spiritibus. Horum amentia ne latiùs in dies serperet, suppliciter id postulantibus Monachis quibusdam Ierosolymitanis, atque Pelagio Diacono Vigilij Papę apocrisario, & Menna Cōstātinopolis Patriarcha, Iustinianus Imperator non tantùm Eutychianos, sed insuper Origenistas seuero coercuit edicto quod posteà trium orientis Patriarcharum, sed & Vigilij potissimùm suffragio comprobatum est. In quo illud asseritur ex Origenis libris Ariū Manetem, ac ferè omnes reliquos hęreticos tamquam immanes feras ex antris, & caueis prosilientes, gregem dominicum deuastasse. Istiusmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cęsareę Cappadocum antistes Theodorus Origeni addictissimus, sectaque Acephalus, quę ramus, & propago quædam erat hęresis Eutychianę, prętereàque Pelagio Diacono summoperè infensus.

Vt igitur quascumque poterat Origeni, & Acephalis ferret suppetias, Iustiniano principi, cuius gratia pollebat suadet, ne se tot curis, & laboribus confice-

ret in Acephalis insectandis, & Chalcedonensi tuenda Synodo; facili quippè negotio totum posse componi, si Mopsuesteni Theodori libros, Ibę epistolam, & Theodoriti capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob causam quicumque cum Eutyche sentiunt licet in varias dissecti partes, à Chalcedonensi Concilio decebat abhorrere, nisi quod Theodoritum, & Ibam iustè ob hæresim suis dudum sedibus eiectos restituisset, atque in Synodi consessum admisisset. Deinde quòd Ibæ relinquendo intactam epistolam eiusque authorem honorificè restituendo, videretur hoc ipso Theodori doctrinam tantoperè in ea epistola collaudatam approbasse. His verò detersis tribus maculis fore tamdem, vt alioqui grauissima Synodus nemine discrepante vbique recipiatur.

Ista Theodorus Cæsariensis Iustiniano vaferrimè simul, & mendacissimè suggessit. Non enim sacra Synodus Theodoritum, & Ibam in communionem, & pristinam sedem, & sacrum consessum recepit, nisi post testimonia pœnitentiæ, & publicam sinceræ fidei professionem. Nec vllum Theodoro Mopsuesteno haberi honorem voluit, cùm nihil de illo propositum aut definitum in ea Synodo fuerit, sed si qua eius mentio fuit in his quæ scripsit Ibas, ea dumtaxat historicè recitata sint, quomodo multæ in Conc. proferri aliquando solent priuatorum scriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longè quippe distant Synodica inquisitio, & simplex recitatio. Si enim de singulis quæ recitantur definiendum esset, res in immensum abirent, & Synodi scopus cui sedulè intendendum est in diuerticula innumera molestiarum, & confusionum plena distraheretur. At Theodorus ipse in vnum illum scopum collimabat, vt Chalcedonensi Conc. fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem in horum aduersarios Nestorianos conuerteret, Catholicos verò inter se committeret, ac schismate ab inuicem diuelleret,

vnde ipsi debiliores euaderent, & studia sua aliò diuerterent, Eutychianis verò, & robur, & securitas accresceret. Hęc sapienter penetrans Vigilius Pontifex Theodorum ista molientem scriptis litteris grauiter coarguit: Iustinianus tamen Theodoro morem gerens missis in omnem partem litteris Episcopos ad trium præfatorum capitum damnationem instanter vrget. Horum pars quidem acquiescit, pars verò metuens ne Chalcedonensi Conc. fraus fieret moras nectit, & rem non aliter, quam totius orbis deliberatione respondet esse dijudicandam, non verò priuatorum aliquorum studijs. Itaque rem eò eamdem Iustinianus deduxit, vt capitula tria simulque Origenistarum causa ad Oecumenicæ disquisitionem referrentur.

Anno igitur Christi 553. Constantinopolitana Synodus secunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ vrbis Episcopus, qui Mennę successerat, Apollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui absentis Eustochij Ierosolymitani Episcopi vices agebant, omnesque simul fuere centum sexaginta Episcopi. Vigilius verò Papa, qui non abs re multum in vniuersam Ecclesiam discriminis ex ista machinatione, quam Theodori Cæsariensis fraudulenta mens pepererat, suspicabatur, & pertimescebat, neque aliter in istam conuocationem consenserat, quam quia Iustiniani potentiæ, seu potiùs impotentiæ obsistere citra ipsius Ecclesiæ graue aliud periculum, & damnum minimè poterat, non indicauit per se, aut suos legatos huic assistere Synodo, licet tùm temporis ab ipso Iustiniano accitus Constantinopoli versaretur, ne sua præsentia per sæcularem potestatem adigeretur (sicut pluries in alijs Concilijs per Imperatores conuocatis contigerat ipsis orthodoxi Episcopis, atque aliquando ipsi Liberio Pontifici) ad quidquam quod ipsi Ecclesiæ dedecori, ac detrimento verteret:

ret: sed sibi sine cuius approbatione Synodus nihil ratum, ac validum poterat decernere, expectandum esse totius rei exitum, maximè cum abesset Occidentis Episcopi, à quibus sinceriorem poterat sibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare. Sic namque integrum sibi fore approbare, aut reprobare quæcumque tandem Synodus decreuisset. Hanc Vigilij tanto in discrimine prudentiam magnoperè commendat illustrissimus annalium scriptor.

Vigilius tamen vt ad Concil. accederet, eique præsideret etiam atque etiam rogatus fuit, primùm quidem à tribus Patriarchis, & septemdecim Episcopis, qui honorifica penes eum legatione Concilij nomine functi sunt: Deinde à tribus Patricijs cum pluribus simul Episcopis ab Imperatore missis: nullis tamen precibus adduci potuit, vt à Præcessorum suorum (hanc enim obtendit excusationem) consuetudine recederet, qui numquam in Oecumenicis Synodis consederant. Prolixè tamen suam voluntatem, & consensum pollicitus est, in his rebus, quæ sacro approbante Concilio pro Ecclesiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in secretario Concilium auspicantur. Actum est in primis de Theodoro Mopsuesteno, cuius productis, & examinatis libris anathema in eum, eiusque doctrinam conclamatum est: definitumque producto in hanc rem Augustini testimonio hæreticos etiam post mortem condemnari posset. Itum hinc est in epistolam Ibæ, quam vt à recta deflectentem fide Patres censura notarunt, & vltra legi prohibuerunt. Idemque decretum in capitula Theodoriti.

Quibus peractis editi sunt can. 14. quibus Catholica fides aduersùs Nestorium, Acephalos, aliosque Eutychis, & Seueri sectarios explicata est.

Actum hic pariter de Origenis Didymi, & Euagrij erroribus, quos vno quasi ore Patres omnes detestati sunt. Operæ pretium erit omnem damnationis scripto-

ptorum Origenis historiam ab ipsis primis exordijs contexere. Primus Origenis viuentis libros damnauerat eius Episcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque vt hæreticum anathematis sententia perculerat, vt scribit Hieronymus lib. 2. aduersùs Rufinum. Pro sui verò defensione litteras Apologeticas ad omnes Ecclesias scripsit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen à se amoliri studet, refundens illa in quemdam æmulum, & hæreticum librorum Origenis exscriptorem, qui ad sanam Origenis doctrinam sua zizania superseminauerit. Cæterùm ex officio fecisset Origenes si sufficienter prouidisset, ne (quod postea contigit) fraus aliqua vlli ex suis libris fieret, illiq; sibi ascripti errores latiùs serperent. Colligendi ergo fuerant ab ipso singillatim in vnum quasi fasciculum, & deinde ab ipso refellēdi, & anathematizandi. Prætereà non in vno alteroue codice, sed vti obseruat præfatus Hieronym. in omnibus ferè libris, quos innumeros edidit Origenes, eædem semper hęreses inspersæ leguntur.

Contigit exindè sub ann. Christi 399. vt Theophilus Alexandrię Episcopus collecta subditorum sibi Episcoporum Synodo libros damnaret. Origenis, eiusque fautores communione fidelium excluderet. His rebus Theophilus scriptis litteris Anastasium Roman. Pontificem fecit certiorem. Quibus acceptis litteris Anastasius eodem anno, & Origenem, & Origenistes publica sententia damnauit, vt testatur Hieronym. ep. 71. ad ipsum Theophilum, & ep. 78. ad Pāmachium, & Apolog. 1. & 2. ad Rufinum. Multitudo subinde Monachorum Ægypti à Theophilo ex tota Ægypto depellitur, conceditq; in Palęstinam, vnde pariter eiecta Constantinopolin ad Chrysostomum confugit, qui eos peregrina communione suscepit, prouidens ipsis de victu, promisitque, fore se intermedium reconciliationis ipsorum cum Theophilo conciliatorem. Quia tamen formatas ab eo nullas habebant, ideò donec plenior causæ

cognitio haberetur, vt scribit Sozomenus li. 8. cap. 13. noluit monachos ad Sacramentorum Ecclesiæ communionem admittere, preces tamen eis in Ecclesia fundere non prohibuit.

Diu obstitit Chrysostomus ne quod animo concipiebant Ægypto profugi monachi libellos accusationum aduersus Theophilum Arcadio Augusto exhiberent. At vbi nulla demùm spes illis reditus & pacis affulgere visa est, non ampliùs distulere libellũ Imperatori aduersùs Theophilum offerre grauibus refertum accusationibus, adeò vt Theophilus in capitis discrimen adduceretur. Credidit Theophilus simulq; illius aduersùs Origenistas commilito studiosissimus Epiphanius Constantiæ Cypri Episcopus hanc fuisse Chrysostomo impulsore factum accusationem & ipsum esse Origenistarum fautorem, falsa in vtroque persuasione delusi. Epiphanius Theophili suasu ad Chrysostomum scribit de cogenda Constantinopoli Synodo ad condemnandum Origenistas, sicut à Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipso Anastasio Romæ. Cui rescripsit Chrysostomus Ægyptios monachos conqueri se falsis appeti accusationibus. Quod verò spectabat ad rem Origenistarum, cùm id nulla fuisset Oecumenica Synodo definitum, consultius sibi agendum videri circa libros Origenis, ne maius ex ea concertatione dissidium, & schisma nasceretur: quandoquidem plerique sanctissimi Patres, & Ecclesiæ doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minimè acquiescens suadente Theophilo Constantinopolin profectus est.

Aduenientem in vrbem Epiphanium Chrysostomus omnibus humanitatis officijs prosequutus est, rogauitque vt vna Ecclesia, & vna domo secum vteretur. Ille verò negauit se vllatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros apertè damnasset, monachosque Origenistas expulisset. Epiphanius post aliquot disputationes, & simultates cum clericis, Episc.

qui

qui tunc in vrbe Regia verſabantur, quoſq; nec à Chryſoſtomo diuellere, nec ad ſuas potuit trãsferre partes, admonitus tandem ſibi periculum impendere, ſi fortè tumultus aliquis, aut ſeditio moderetur cuius ipſe incentor eſſet, deſtitit ab inceptis, & ex vrbe directo in Cyprũ itinere nauigauit, re ob quam venerat infecta.

Digreſſo Conſtantinopoli Epiphanio Theophilus iubente Arcadio profectus eſt in Regiam ciuitatem, vt accuſationibus quibus impetebatur reſponderet. In hoc itinere complures collegit, ſecumque adduxit Epiſcopos, in animo habens quod re poſteà compleuit, Synodum aduersùs Chryſoſtomum in ipſius diœceſi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Auguſtam ſanctiſſimo præſuli, qui eam ſæpiùs coarguerat eſſe infenſam. Quin etiam fortuitò euenit, vt cum pro concione Chryſoſtomus alludens ad Eliæ prophetæ verba 3.Reg. 18. ſic exorſus eſſet: Congregate ad me Sacerdotes dedecoris qui comedũt menſam Iezabel &c. Quotquot ei aduerſabantur Imperatricem acriùs in ipſius perniciem accenderint perſuadentes hæc conuiciandi ſtudio prolata aduersùs eam fuiſſe, ſimulque aduersùs Theophilum, Seuerianum, Acacium, Antiochum, Epiſcopos, qui Eudoxiæ cura, & impenſis Conſtantinopoli alebantur. Hæc ergo impotens irarum acrius conſpirat cum eiuſmodi Chryſoſtomo infenſis Epiſcopis in ipſius exitium.

Conuenit itaque Concilium malignantium præſide Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis ſuburbium. Eò citatus Chryſoſtomus reus cum non acceſſiſſet, damnatur abſens, & ſede, ac dignitate deponitur. Quin etiam poſtulanre Pſeudoſynodo, & vrgente Eudoxia ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi verò profugi cum veniam ſupplices rogaſſent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic verò qui grauiſſimorum criminum accerſitus reus Conſtantinopolim iudicandus aduenerat, Vrbem primùm triumtrium-

triumphali comitatu intrauit, honoribus in aula cumulatus est, Synodumq; in vicinia Regiæ vrbis habuit, cui presedit factus ex reo de repentè iudex Episcopi sibi nullatenùs subditi, atque in aliena Diœcesi, cuius etiam Antistiti ante aliquot annos totius orientis Episcopi in secunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus orientis Patriarchis indulserant.

Scribit Socrates hunc ipsum Theophilum cum frequenter Origenis scripta legeret, dicere solitum eius libros similes esse prato omnibus florum herbarumque generibus consito, vnde bona, & salubria multa decerperet, quæ verò mala inerant, missa faceret. Gelasius etiam Papa prædecessoris sui Anastasij vestigijs insistens, in Concilio Romano de Origene sic pronunciat: Origenis nonnulla opuscula quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda. Ita Gelasius qui anno 492. Pontificatum init annis circiter 60. ante istam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demùm Synodum vt propiùs attingamus, compertum est, ipsam multarum etiam inter Catholicos dissensionum seminarium fuisse. Quamuis enim circa fidei definitiones quas edidit, omnes Catholici conuenirent; attamen in his quæ circa facta, & personas versabantur dissensiones acerrimæ, atque diuturnæ succensæ sunt. Receptissimam, & inconcussam totius Ecclesiæ doctrinam his ipsis verbis tradit sapientissimus Cardinalis Bellarminus libr. 3. de Rom. Pontif. cap. 2. Primò posse summum Pontificem cum suo cœtu consiliariorum, vel cum generali Concilio errare in controuersijs facti particularibus, quæ ex informatione, testimonijsque hominum pendent. Secundò posse summum Pontificem vt priuatum doctorem errare etiam in quæstionibus iuris vniuersalibus, tàm fidei, quàm morum, idque ex ignorantia vt alijs doctoribus contingit interdum. Verumtamen

tamen quicumque hoc prætextu Schismata in Ecclesiam inueherent, aut etiam Pontificem ipsum, vel Synodum peruicaciter despicerent, quibus ob dignitatem debetur semper à fidelibus veneratio, illi proculdubiò Deum offenderent, & scandalum fidelibus obijcerent.

Cæterùm ex ijs qui tribus capitulis non acquieuerunt persuasi damnationem illorum, vel non esse verò consentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonensi (qui fuerat Theodori Cæsariensis scopus) iniuriosam, quidam eò progressi sunt, vt seipsos à reliquis fidelibus diuellerent, eorum communionem, & societatem omnem auersantes, & schisma spontè inducentes. Huiusmodi fuerunt Istriæ complures Episcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Insubriæque, atque in primis Paulinus Aquileiæ, & Honoratus Mediolani antistes. Hi namque Synodum istam tametsi authoritate iam Apostolica roboratam non sunt veriti reprobare, in Pseudosynodo à se coacta non modo inconsulto, sed etiam palam aduersante Romano Pontif. Pelagio II. vt patet ex huius ad ipsos epistolis. Atque hoc esse exordium Patriarchatus Aquileiensis per schisma vsurpati Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narsete Patricio, & Exarcha Italiæ sub Iustiniano Principe, vt tantam proteruiam sua potentia, & armis compesceret. Paulinum autem, & Honoratum vt nefarij schismatis authores militum custodiæ traditos Constantinopolin ad Imperatorem traduceret. Quamquam causa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipsi diram, & sacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulò antè desæuierat cum horrendo vniuersæ Ecclesiæ despectu, & scandalo contra Vigilium Papam, Synodum istam approbare renitentem.

Illæ quidem per Iustinianum eiusque in Italia Ducem Narseten vexationes, excitarunt graues rerum turbas tota præsertim Italia, donec postremò Sancti

Gre.

Gregorij,& Sergij Pontif. monitis,& insigni prudentia extinctum est istud dicendum,se dataeque perturbationes Ecclesiarum,ita vt Synodum 5.ijdem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulo antè infensiores.

Alij verò trium quidē capitulorum damnationi minimè acquiescentes,non ideò tamen à communione se subtrahebant eorum qui damnabant. In primis enim perspicuum est Vigilium Papam huiusmodi damnationi capitulorum, quæ ab eo enixè postulabatur diù, & constanter restitisse, nec eam potuisse Iustinianum ab ipso extorquere, nisi postquam ægritudine, senioque confectum Pontificem in tetrum carcerem alligato ad collum fune detrusit, in quo dies multos elanguit,modico tantùm pane, & aqua pastus. Comites autem Vigilij Romano Clericos, seu vilia mancipia Iustinianus ad metalla damnauit omni calamitate mactandos. Vigilius verò ærumnis confectus postquam ereptus è carcere Romam regreditur in Sicilia interijt. Scripsere de his Paulus Diaconus lib.3.c.12.& lib.4. cap.4. Beda lib.de sex ętatibus.Liberatus in Breuiario,addens Vigilium fuisse quidem ab hęresi afflictum, sed non coronatum,eò quòd non aliter fuerit liber dimissus quàm triùm capitulorum diu recusatam damnationem relaxando. Hæresin verò Liberatus non aliam dicit quàm Eutychianorum;qui hanc condemnationem fieri satagerant. Quamquam reuerà illa condemnatio nullatenus fidem catholicam lædebat,sed tantùm Nestorianū dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui consentiebant huic damnationi trium capitum fuisse à Iustiniano muneribus donatos, & honoribus auctos, dissentientes verò sedibus,dignitatibus, & opibus spoliatos in ærumnosa exilia relegatos fuisse, aliosque fuga latitantes in angustijs felicem (sic loquitur Liberatus) exitum suscepisse. Isidorus quoque de viris illust. cap. 25. victorem perhibet Episcopum Africanum fuisse pro trium capitulorum defensione multatum exilio,

de-

deinde in carcere mortuum sub Iustiniano. Facundus quoque Hermianensis alter Episcopos Africanus eandem ob causam deportatus in ærumnosum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Episcopus cum tria capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Iustiniano fuit, quo in exilio vitam finiuit, sed honorificè tumulatus fuit iuxta Confessorum Africanorum sacra pignora, quibus Hunnericus Vandalorum Rex linguas ob fidei constantem professionem exciderat. Hæc in suo Chronico scribit Victor Tununensis, qui temporibus illis Constantinopoli versabatur.

Cassiodorũ quoq. hanc Synodum non probasse inde colligit Baronius ad ann. 556. n. 2. quod cum cæteras recenseat Oecumenicas, nullã huius habeat mentionẽ: sicut ipse S. Gregorius Papa fecisse aliquando visus est, dicendo se quatuor Oecumenicis Concilijs parem cũ quatuor Euangelijs venerationem deferre. In quinto enim Concil. (vt ipse attestatur) non de fide, sed de personis tractatum fuit. De Felice verò trium capitulorum defensore ita scribit lib. 3. epist. 14. *Felix præsentium lator cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sic, nec à Catholica fide discesserit, &c.* Idemque lib. 3. epistol. 37. ad Constantium Episcopum Mediolanensem. *Quod autem scripsistis, quod epistolam meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindæ transmittere minimè voluistis pro eo quòd quinta Synodus in ea nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, rectè factum est, vt minime transmitteretis: Vnde nunc ista facimus vt vobis placuit vt quatuor Synodos solummodò lauderemus. De illa autem Synodo, quæ postmodum Constantinopoli facta est, quæ à multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra sanctissimas Synodos constituerit, vel senserit, quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est. Et de his personis de quibus in Chalcedonensi Synodo nihil continetur: sed post expressas Synodos. seu Canones facta contentio, & extrema actio de personis ven-*

ventilata est, Nos tamen sicut voluistis ita fecimus, vt eiusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Hæc sanctus Gregorius:& ita se ille gessit circa personas, quæ Schismate se ab approbatoribus huiusce Concilij non discindebant. Quin etiam approbatissimum Concilium Toletanum decimum quartum receptis Leonis Papæ secundi litteris vnà cum actis sextæ Synodi constituit, *vt post quartas Oecumenicas Synodos, hæc à Leone transmissa, qua Monothelitæ damnantur, quinto loco poneretur*: Vnde ex consequenti quintam istam excludebant sub Iustiniano aduersùs tria capitula conuocatam.

Admonet sapienter Baronius, quintam Synodum malis initijs, & mala intentione auspicatam nihil Ecclesiæ contulisse præter innumeras dissunsiones, clades, vexationes, schismata, & sæcularis Imperij aduersùs sacros Pontifices, aliasque Ecclesiasticas personas diram horrendamque tyrannidem: nec per eam fuisse conuersos, quinimò inualuisse magis hæreticos. Et cum contra summi Pontificis mentem per sæcularem potestatem hæreticorum prauis suasionibus excitatam, coactum habitumque fuerit istud Concilium, nullo præsente Apostolico Legato, primusque subscripserit, qui eidem propria præsedit authoritate Euthychius Constantinopolis Episcopus, fuisse manifestè illegitimum, & Schismaticum Conciliabulum, nullo modo censendum inter Ecclesiæ Concilia, nisi ex solo tempore, quo robur eidem accessit ex approbatione Apostolica, siue postquàm Vigilius Papa carcere,& fame, suorumque miserabili clade diù mactatus, vt ad hoc approbandum adigeretur: tandem approbauit, vt fidem facit sexta Synodus. Act. 18. idque colligitur ex adducto superiùs Liaerati testimonio. Siue etiam ex decreto Pelagij Papæ, qui scripsit pro quinta Synodo memoratam superiùs epistolam ad Narseten, quamuis etiam tunc perduraret tyrannidis violentia, fremeretque adhuc Iustinianus, siue

(quan-

(quando iam Ecclesia maiori securitate, & pace fruebatur) ex approbatione S. Papæ Gregorij l.1.ep.24. l.2. ep.10. & 36. siue ex approbatione Nicolai I. epist. ad Michaelem Imperatorem. Quibus omnibus adiungenda quoque approbatio Synodorum Oecumenicarum 6.& 7. Quinetiam vrgente ipsa Iustiniani tyrannide, nihil facere consultiùs poterant Romani Pontifices, quam vt cederent illius voluntati, quia sic erat occurrendum certissimo, & ineuitabili totius Orientis aduersùs Romanam Ecclesiam schismati.

Acta, decretaque Synodi 5. Latinè tantùm supersunt, in quibus etiam haud pauca supposititia Baronius agnoscit. Illa sanè Theodoriti ad Ioannem Antiochenum epistola his inserta de obitu Cyrilli Alexandrini, cuius memoriam probris, & conuicijs proscindit, mera impostura est, cum Cyrillus ipse litteras scripserit ad Domnum Antiochenum Episcopum Ioannis successorem, quæ extant inter Cyrilli opera. Nicephorus etiam scribit in Chronico Cyrillum Ioanni superuixisse. Imò in sexta Oecumenica Synodo Act. 3. euidenter commonstratum est, insertos fraudulenter in actis huius Synodi fuisse duos Vigilij Papæ ad Iustinianum libros, & prætereà Mennæ confictum sermonem ad Vigilium: ex quibus arguitur illius ætatis Orientalium profusa ad contexendas imposturas licentia.

CONC. TOLETANVM IV.

QVarta Toletana Synodus coacta sub Honorio I. Pontifice fuit, regnante in Hispania, & in Narbonensi Gallia Sisenando æræ Hispanicæ anno 671. epochæ verò Christi 633. in Basilica sanctæ virginis, & martyris Leocadiæ. Interfuit Rex Sisenandus, & ex omnibus Hispaniæ Prouincijs, atque ex Narbonensi sub-

subscripsere 62. Episcopi propria manu, & alij septem per procuratores. Inter quos eximia sanctitate insignes extiterunt, qui primus subscripserit Isidorus Hispalensis, scriptis libris, & publico Ecclesiæ cultu celeberrimus, alterum Ecclesiæ Hispalensis sydus post præcessorem suum Leandrum Hispalensem Visigottorum Apostolum: præterea qui ordine quintus subscripsit Iustus Toletanus Episcopus, Stephanus Emeritensis, Nonnitus Gerundensis, Conantius Palentinus, Braulio Cæsaraugustanus fastis omnes sanctorum ascripti.

Can. 24. constituit, *vt puberes omnes, & adolescentes clerici in vno atrij Conclaui simul habitent disciplina Ecclesiasticis instituendi sub senioris magistri probatissimi cura*. Similiter Concilij 2. Toletani can. 1. decreuerat iuuenes clericos in domo Ecclesiæ sub Episcopi præsentia per sibi præpositum erudiri. Ambo hi canones inseruntur in decreto dist. 28. c. de his, & 12. 8. 1. c. omnis ætas. Concilium Moguntinum sub Carolo magno statuit communem etiam conuictum Canonicorum. Et Aurelianense 2. can. 9. prouidet ne clerici cum sæcularibus habitent. Aquisgranense sub Ludouico Pio can. 121. & can. 122. sancit cunctis clericis æqualiter cibos distribui ad mensam. Idemque can. 134. modum, & formam præscribit correctionis clericorum in commune viuentium. Et subinde can. 135. præcipit regulam, & modum educationis, & conuictus puerorum clericorum. Similiter edicit Conc. Parisiense l. 1. cap. 30. denique Trid. Concilium sess. 23. cap. 18. de refor. prouideri iubet in singulis Diœcesibus seminaria, & scholas clericorum pro eorumdem institutione. De his plenius Concilia, & acta Mediolanensis Ecclesiæ sub sanctissimo præsule Carolo Borromæo. His adiungito S. Augustini exemplum, & disciplinam, de quo in eius vita cap. 5. ita perhibet Possidonius: *Cum ipso semper clerici vna etiam domo, & mensa sumptibusque communibus alebantur, & vestiebantur*.

Can.

Can. 25. *Vt Presbyteri quando in paræcijs ordinantur, libellum officialem* (vulgo Rituale) *à Sacerdote accipiant, vt ad Ecclesias sibi deputatas instructi accedant.*

Can. 31. *Episcopi in protegendis populis, ac defendendis iniunctam sibi à Deo curam non abigant, Ideòque dum conspiciunt iudices, aut potentes pauperum oppressores existere, priùs eos Sacerdotali admonitione redarguant: & si contempserint emendari, eorum licentiam Regis auribus intiment, vt quos Sacerdotalis admonitio non flectit ad iustitiam, regalis potestas ab impietate coerceat. Si quis autem Episcopus id neglexerit Concilio erit reus.* Episcopalis constantiæ erga magnatum violentiam, & iniustitiam illustria suppeditant exempla S. Nicolaus Myræ antistes in Eustachium Asiæ proconsulem, vt in ipsius actis legitur. Sanctus Athanasius in præfectum Lybiæ ex Cappadocia oriundum: quem etiam ab eodem communione fidelium præcisum S. Basilius Cappadociæ Metropolita declarauit à fidelium consortio extorrem epistol. 47. ad Athanas. Idemque Basilius pari virtutis laude Modestum præsidem coercuit. Et Chrysostomus Eudoxiam Augustam, quæ viduæ agrum inuaserat ingressu Ecclesiæ prohibuit. Parem exercuit coercitionem Ambros. in Theodosium Imperatorem ob Thessalonicensium promiscuam cædem. Synesius etiam Ptolemaidis Episcopus Andronicum Prouinciæ Pentapolis præfectum virum crudelissimum, & rapacem, simulque scelerum eius conscium, & administrum Thoantem frustrà præmonitos, & in flagitijs obstinatos à cœtu fidelium exclusit, atque ad pœnitentiam demum adegit, vt in suis ipse refert ep. 57. 58. 72. 89. Nec prætermittendus Sanctus Augustinus, qui præpotentem Africæ comitem, vbique singulari necessitudine deuinctum Bonifacium excommunicauit, eò quòd hominem, qui ad Ecclesiã confugerat sceleratum quidem, & morte dignum abstrahi iussisset, vt constat ex append. ep. 6. & 7. Idemque Augustinus epistol. 159. Marcellinum Africæ præ-

fectum ita compellat: quoniam Christiano loquor maximè in tali causa, non arroganter dixerim, audire te Episcopum iubentem conuenit domine eximie, & meritò insignis, atque charissime fili.

Can. 40. *Omnes clerici, vel lectores sicut Sacerdotes, & Leuitæ detonso superiùs capite, inferiùs solam circuli coronam relinquant: non sicut hucusque in Galiciæ partibus lectores faciunt, qui prolixis, vt laici comis in solo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in Hispanijs hucusque hæreticorum fuit, vnde oportet, vt pro amputando ab Ecclesijs scandalo, hoc signum dedecoris auferatur.* En vt comam in quocumque clerico scandalum, & dedecoris signum sanctissimi, & sapientissimi patres vocant. Anicetus Papa epist. ad cler. Gall. sic ait: *Clerici comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant.* Citatur c. prohibet, dist. 23. Concilium Carthaginense quartum Canon. 44. *Clericus neque comam alat, neque barbam.* Citatur cap. clericus dist. 42. Isidorus lib. 2. diuin. offic. cap. 4. institutam ab ipsis Apostolis docet clericorum tonsuram, & coronam ad Nazaræorum imitationem, tanquam indicium, & professionem peculiaris addictionis ad cultum Dei: quorum etiam ritu Paulus Ierosolymis comam attondit, & purificatus in templo fuit. Act. Apost. 21. Rem scribit mirificam Gregorius Turonensis in vit. SS. Patrum cap. 17. *Sanctus*, inquit, *Nicetius Episcopus ab ipso ortus sui tempore designatus est clericus, nam cum partu fuißet effusus omne caput eius, vt est consuetudo nascentium infantium, à capillis quidem nudum cernebatur, in circuitu verò modicorum capillorum ordo apparuit, vt putares ab ijsdem coronam clerici fuisse signatam.* Ex tonsura quoque ortum habuit consuetudo rogandi, & obtestandi Episcopum per ipsius coronam. Hieronymus namque ad Augustinum epistol. quæ est apud Augustinum 26. sic dicit: *Frater tuos Dominum meum Alipium, & Dominum meum Euodium, vt nomine meo salutes precor coronam tuam.* Ipseque Augustinus ad Proculianum Episcopum

scopum epistol. 147. *Per coronam inquit nostram nos adiurant vestri, & per coronam vestram vos adiurant nostri.*

Canon. 62. *Iudæi qui Christianas mulieres in coniugio habent admoneantur ab Episcopo, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in eius permanere coniunctione, quæ iam in Christianam translata est fidem. Filij autem, qui ex talibus nati existunt fidem, atque conditionem matris sequantur. Similiter autem, & qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris Christianam Religionem sequantur non Iudaicam superstitionem.* Citatur cap. Iudæi, quæ Christianas 28. 81. Canonem istum Toletanum restrinxit deinde Innocentius III. ad duos casus, nimirum si velit coniux infidelis ab eo diuertere, qui fidem suscepit. Item si velit quidem cohabitare, sed non citra iniuriam, & offensam Dei cap. quanto, & cap. gaudemus, de diuort. His suffragatur Apostolus 1. Corinth. 7. *Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo non dimittat illam. Quod si infidelis discedit, discedat, non enim seruituti subiectus est frater, vel soror in huiusmodi.* Satis innuens eo casu posse fidelem progredi ad alias nuptias, ex coniugis infidelis discessione. Cæterùm in terris Pontificiæ ditionis ex quo vna seorsim regione concludi cœperunt Iudæi, renouari cœpit Canon hic Toletanus, nec licet conuerso Iudæo simul conuiuere cum coniuge non conuersa, quia nec isti permittitur inter Christianos habitare, neque illi inter Hebræos. Quo circa Sanchez cum quibusdam alijs obnixè contendit non posse conuersum ex Paganismo, vel Iudaismo cohabitare deinceps cum priore coniuge nisi conuertatur, quamvis spondeat nullatenus obsistere professioni, ac Religioni conuersi coniugis. Obseruandum verò est impedimentum disparitatis cultus, quo matrimonium dirimitur haud esse diuini, sed Ecclesiastici iu-

ris, neque primęuæ antiquitatis. Licitum enim affirmat Augustinus lib. de fide, & operib. c. 19. fidelis cum infideli connubium. Quin etiam Monicam matrem suam ab infantia Christianam nupsisse viro ethnico ipse testis est l. 9. Confess. cap. 9.

Can. vlt. Conc. Anathemate percellit subditos in Regem perduelles, & quoscumque vitæ Regis insidiantes. Simili ferit anathemate Conc. Constantiense quoscumque Regum parricidas.

Ibidem decernunt Toletani patres, vt defuncto in pace Principe primates totius regni vna cum Sacerdotibus regni communi consilio successorem Regem pronuncient. Deinde præsentem Sisenandum Regem, eiusque regni futuros successores admonent, rogant, & enixè hortantur ad mansuetudinem, & charitatem erga subditos, & insuper ad Religionem, Deique venerationem, ad iustitiam, & moderationem, vt ei placeant, qui eos populis præfecit, & cui rationem administrationis reddituri sunt exactissimam. Denique anathema pronunciant in flagitiosos, & impios, si qui futuri sunt Reges, & fausta omnia Sisenando adprecantur.

Synodus Cabilonensis.

Cabilo Lugdunensis primæ Prouinciæ vrbs Arari fluuio adiacens Episcopum habet Metropolitæ Lugdunensi suffraganeum. In hac celebratum quatuor, & quadraginta Episcoporum Concilium fuit, cui præsedit Lugdunensis præsul Gandericus regnante in Gallia Clodoueo secundo, vt testatur Synodi huius epist. ad Theodosium Episcopum Arelatensem multis nominibus accusatum, qui huc vocatus accedere recusauit, quemque Patres Episcopatus ad alteram vsque Synodum suspendunt.

Can. 8. *De pænitentia peccatorum qua est medela animæ*

vti-

vtilem esse omnibus censemus: & vt pœnitentibus facta confessione à Sacerdotibus indicatur pœnitentia vniuersitas Patrum noscitur consentire. Eadem prorsùs sanxerat dudum Synodus Laodicęna can. 9. quem require superiùs. His enim antiquis Conciliorum sanctionibus refelluntur hęretici nouatores.

Can. 11. *Peruenit ad sanctam Synodum, quod indices publici contra veteranam consuetudinem per omnes Parochias, vel Monasteria, quæ mos est Episcopis circuire, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere: etiam vel Clericos, vel Abbates, vt coram eis compareant inuitos, ac districtos ante se faciant exhiberi: quod omnimodis religioni non conuenit, neque Canonum permittit authoritas. Vnde omnes vnanimiter censuimus sententiantes, vt deinceps ista debeant emendare. Et si præsumptione, vel potestate qua pollent, excepta inuitatione Abbatis, vel Archipresbyteri in ipsas Parochias, vel Monasteria aliquid præsumpserint, à communione omnium Sacerdotum eos conuenit sequestrari.* Ex isto canone, cuius etiam initium de veteri clericorum à ſęcularibus iudicijs immunitate fidem facit: itemque ex Agathensis Conc. can.8. quo simul excommunicantur, & clericus recurrens ad iudicem ſęcularem, & iudex huiusmodi causę cognitionem suscipiens: qui canon citatur c.placuit 21.q.3. simulque ex Conc.Matisconensis can.7. & 8. anni 582. quibus & iudex communione fidelium excluditur, & clericus ei se submittens carcere, & fustigatione punitur, commonstratur apertè quęnam sit vera libertas, & priuilegium Ecclesię Gallicanę, cuius nunc seruitus, & oppressio falsis ementitisq; libertatis, & priuilegiorum nominibus solet per antiphrasin exprimi. Nulla quæstio grauiori partium contentione disceptatur, quàm quæ versatur circa conflictum iurisdictionum Ecclesiasticę, & sæcularis. Meum hac de re iudicium ingerere non est animus, sed solùm præcipua firmamenta, prędidiaque vtriusq; seorsim partis hìc proferam diligenter conquisita.

V 3 Pri-

Primùm quidem Episcopalem iurisdictionem in vniuersos sine vlla exceptione clericos, at verò in laicos vbicumque de rebus Ecclesiæ, vel Religionis agitur, diuino, atque immutabili iure asseuerant introductam Theologi penè vniuersi, & canonum doctores, vt nulla ei possit humana introductio derogare.

Horum fundatur ratio in tribus propositionibus inconcussis, quas asserunt, & commonstrant ad fidem Catholicam pertinere. Harum prior est ordinem, dignitatemque Episcopalem non esse humanę, vel Ecclesiasticæ institutionis, sed immediatè à Christo ipso dimanasse, qui omnes affatur Ecclesię suę Episcopos in Apostolorum persona: sicut misit me Pater, & ego mitto vos, Ioan. 20. v. 21. Et inter fidei canones refertur canon 6. sess. 23. Trid. Conc. de Sacram. ord. Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina institutione ordinatam, quæ constat ex Episcopis, & Presbyteris, & Ministris anathema sit. Ibidemque cap. 4. dicit Episcopos in Apostolorum locum successisse. Secunda propositio ista est Deum, qui Episcoporum ordinem instituit, non alio fine instituisse, quam vt suam regant Ecclesiam. Ac per consequens id voluisse, vt omni iurisdictione, & potestate instructi sint, quę ad istud quorumcumque fidelium siue magistratura, siue regali, aut imperiali potestate præfulgeant, exigitur. Quatenus enim mystici Corporis Christi membra sunt, eatenus à capite dependent Ecclesiastici regiminis, qui est Episcopus: dicente Apostolo Act. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Necesse est igitur Episcopos ex parte Spiritus Sancti esse conuenienti potestate instructos ad totum hoc exercendum regimen, quod eis contulit, & ita à subiectis sibi ouiculis præsertim verò laicis independenti. Quod & ipsa naturalis suadet ratio, secũdùm quam is, qui finem intendit debet quoq; media prouidere, & suppeditare ad finem

re-

requisita. Nec verò minùs est diuinæ certitudinis tertia propositio, quę ex duabus etiam præcedentibus necessaria illatione colligi potest: Quoscunque fideles siue clericos, siue laicos, cuiuscumque sint status, & conditionis, teneri si æternam salutem adipisci velint, subijci, & obtemperare Episcopis, ab ijsque dependere in cunctis ad regimen ipsis à Deo commissum pertinentibus: cuiusmodi sunt omnia ad ordinem, & disciplinam Ecclesiæ, ad publicum Dei cultum, aut ad salutem animarum spectantia: quod hisce verbis Deus iubet Hebr. 13. Obedite præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Quia ad ista responderi possit ex parte officialium, & principum huius sæculi non video. Et cum tres illæ propositiones diuinæ sint veritatis, iure merito martyrij coronam, miraculorum gloriam, & publicum totius Ecclesię cultum commeruit sanctus ille Thomas ex Anglię Cancellario Cantuariensis Episcopus, & primas, dum Henrici II. Anglorum Regis edictis obstitit in eisdem contra Ecclesiæ iura rebus, quas nunc iudices Gallicani asserere, & agere non reformidant. Ipsi tamen viderint si iustum sit ordinem à Deo constabilitum subuerti, ouesque pastoribus sibi à Deo præfectis non obtemperare, non subiacere; imò verò pastores à Deo præpositos subijci proprijs ouibus, ab earum arbitrio dependere, legesque ab eis circa regimen Ecclesię sub grauibus interminationibus accipere. Prospiciant si æquum, & ritè ordinatum sit Ecclesiam Domini similem fieri ridiculæ illi, & scurrili mulierculæ, cuius mentio est apud Epiphanium ad hære. 59. quæ capitium pedibus, calceos autem capiti suo aptabat: Hoc enim fiet, si pars Ecclesiæ, quæ præesse debet subijciatur, pars verò quæ subijci debet imperet. Meminerint Osam repentino interitu fuisse correptum, eò quòd manum ad arcam Dei licet vacillantem ausus fuerit admouere 2. Reg. 6. Osiam verò Regem Iuda fuisse lepra castigatum,

& ab hominũ cõsortio,regniq;administratione deiectũ Sacerd.munia vsurpat,Deoue incẽsũ adolet.2.Paral.26.

Quos autem præfiximus Canones Gallicanarum synodorum Agathensis,Cabilonensis, Matisconensis, nihil diuersum statuunt ab aliarum gentium Ecclesiasticis regulis: Concilium namque Romanum sub Syluestro Pontifice prohibet, *ne clericus coram laico iudice causam dicat*. Oecumenicum verò Chalcedonense Concilium Can.9.vetat iudicibus laicis de causis clericorum cognoscere, iubetque penes solos Episcopos agitari: nec vllatenùs reclamauit supremus Senatus,qui omnibus Concilij actis vnà cum Martiano Augusto interfuit, eaque omnia sæcularis brachij potestate roborauit. Concilium Carthaginense tertium can. 9. sic edicit: *Placuit, vt quisque Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, seu Clericorum, cùm in Ecclesia crimen ei fuerit intentatum, vel ciuilis causa commota, si derelicto Ecclesiastico iudicio, publicis iudiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali actione. In ciuili verò perdat, quod euicit, si locum suum obtinere maluerit. Siquidem ad eligendos iudices iniquè de Ecclesiæ consortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia malè sentiendo, de iudicio sæculari poscit auxilium: cum priuatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad Ecclesiam deferri, atque ibi terminari præcipiat*, 1. Cor.6. Concilium etiam Toletanum tertium can. 13. *inolita* (inquit) *præsumptio vsque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici conclericos suos relicto Pontifice suo ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus, hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus*. Hi Canones inseruntur 11. quæst.1. cap. inolita, & cap. placuit. Recentiores missos facio Canones cap. clerici de iudic. cap. si diligenti, de foro compet. necnon Bullæ Cœnæ Domini art.13,14,15.16 cum anathematibus in eos, qui iurisdictionem sæcularem extendunt ad Clericos

ricos, aut ad res Ecclesiæ, atque in quoscumque horum fautores.

Hinc faciendus gradus ad Imperialia edicta. Proferimus in primis Constantini Magni celebre illud rescriptum ad Ablauium præfectum prętorio, decernens quamcumque causam in iudicium sæculare deductam debere etiam post litem contestatam ad iudicium Episcopale deuolui, si pars litigans hoc requirat, altera etiam inuita parte. Et vt vniuersi iudices, quidquid ab Episcopo decretum fuerit ratum habeant leg. prima. Cod. Theod. de Episc. iudic. Prætereà Imperatores Valentinianus, Valens, & Gratianus ad Claudum præfectum vrbis sic rescribunt: *Quod Chronopius ex Antistite idem fuit qui fuerat in 70. Episcoporum iudicio antea damnatus, & eam sententiam prouocatione suspendit à qua non oportuit prouocare: argentariam mulctam, quàm huiusmodi sanctio generalis imponit cogatur expendere. Hoc autem fisco nostro nolumus accedere, sed his qui indigent, fideliter erogari.* leg. quoniam 20. Theod. quorum appellat. non recip. Porrò sanctio illa generalis cuius est in lege mentio interdicit, partem tamen illius ad nos transmisit Sanctus Doctor Ambrosius epistol. 13. ad Valentinianum iuniorem Augustum: *Nec quisquam* (inquit) *contumacem iudicare me debet, hoc asseram, quod Augustæ memoriæ pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit: in causa fidei, vel alicuius Ecclesiastici ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis: hæc enim verba rescripti sunt: hoc est Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare.* Hactenùs Ambros. Item lege Clericos 41. Cod. Theod. de epistol. & Cler. inhibet clericos apud alios iudices quàm Episcopos iudicari, vel accusari. Præterea leg. vt veneratio secunda. Cod. Theod. de Episcop. iud. & leg. quicumq; residentibus 35. Cod. Theod. de Episc. & Cler. decernunt Clericos, quos Episcopi sententia damnauerit, nullatenùs esse principis authorita-

ritate, vel rescripto restituendos. Item Imperatores Valentinianus, & Theodosius: *Clericos quos indiscretim ad sæculare iud·cium deduci debere infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ reseruamus.* leg.vlt.Cod.Theod.de epist. & cler. Is verò prę sumptor infaustus cuius lex meminit Maximus tyrannns fuit Gratiani Imperatoris parricidio infamis, quí nouis etiam edictis cultum restituerat idolorum, quem religiosissimi Valentinianus, & Gratianus suis edictis cœperant abolere. Denique Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius in leg.grauiter 3. Cod.Theod. de Episc. iud. sanciunt Episcoporum, & Sacerdotum iudicia nonnisi coram Episcopis agitanda quantum ad causas Ecclesiasticas pertinet, cætera verò negotia esse penes iudices publicos terminanda.

Alia tribunalis Ecclesiastici ex Imperatorum declarationibus munimina, & pręsidia suppeditat in sua Ecclesiastica Historia Ruffinus lib.1.cap.2.& Sozomenus lib.6.cap.7. Ipsaque Theodosij, & Valentiniani Principum epist.ad Synodum Ephesinam, quę legitur in eiusdem Synodi actis. Carolus ille Francorum Rex, & Imperator, qui tertius à Constantino, & Theodosio Ecclesiasticę, vt vidimus iurisdictionis pręcipuis assertoribus nomen Magni commeruit, luculenter, exprimit in suo capitulari lib.6. cap.98. & 301. & 313. vsquequo protendi debeat Ecclesiastici tribunalis potestas, & quam multa postmodum à Gallicanis curijs sint ei detracta, & vsurpata.

Quin etiam post sequutas illas immanes Ecclesiastici iuris diminutiones, valdè optabile esset vt regni curiæ intra ipsos regiorum edictorum fines se continerent. Edicta quippe Francisci I. anni 539. artic. 5. renouant quæ iure communi, & antiquo statuta fuerant, non esse recipiendam appellationem à Canonica prælati correctione. Et sententiam pœnalis censuræ nullatenus suspendi, sed tantùm deuolui per

ap-

appellationem. Eadem post Franciscum I. sanxerunt Carolus IX. per edictum anni 1581. art. 5. & Henricus III. in comitijs Blesensibus art. 59. Quibus ambo edictis hoc pariter iubent, ne à curijs regni vllæ admittantur appellationes tanquam ab abusu, nisi in solo casu infractionis legum Regni. Subinde Henricus IV. edicto an. 1606. art. 2. prohibet in casu appellationum à prælatorum sententijs, ne curiæ regni vnquam pronuncient per dimissionem partium ab omni lite, *les mettant hors de cour, & de proces*, sed nonnisi per benè, aut malè iudicatum, benè, aut temerè appellatum: atque in casibus temerariæ appellationis, hoc est quoties curia non pronunciabit fuisse malè, hoc est contra leges regni iudicatum, condemnetur indispensabiliter ad mulctam 120. librarum qui appellauit. Nec possint regiæ curiæ mulctam istam supprimere, aut minuere. Ibidem quoq; ar. 12. statuitur causas matrimoniorum pertinere duntaxat ad Ecclesiasticum tribunal, modò sequuta inde prælatorum iudicia legibus regni non contradicant.

Et quoniam Gallicano iure delicta clericorum distingui solent in communia, circa quæ solis prælatis Ecclesiæ iudicium competit, & priuilegiata quorum cognitio ad regni curias pertinet, ea scilicet quibus directè, & immediatè publicus status læditur, & offenditur, vt sunt crimina vis armatę publicæ, item falsæ monetæ, itemque maiestatis, ac alia similia, Carolus IX. edicto Molinensi art. 39. prohibet curijs regijs retinere sibi cognitionem delictorum communium à clericis admissorum, cum id iudicium spectet ad Episcopum. Quod si Clericus reus comperiatur, tàm communis, quàm priuilegiati delicti, iubet eo casu remitti clericum ad Ecclesiæ tribunal pro communi delicto, sic tamen vt regia curia sibi iudicium reseruet priuilegiati criminis. Quinimò in causis etiam priuilegiati delicti sanxit Henricus III. edicto Melodunensi art. 22. processum coniunctim faciendum, ac instruendum

per

per Iudicem Ecclesiasticum, & regios officiales, vt teneantur Curiæ regni commissarios deputare, qui ad hunc effectum instruendi processus contra Clericum priuilegiati criminis reum, transferat se ad locum Ecclesiastici auditorij. Et tamen passim videmus hæc regia edicta plerumque à curijs regni despici,& infringi.

Esset hìc supradictis authoritatibus adiungendum Lateranens.Conc.sub Leone X. iudicium in violatores Ecclesiasticæ Iurisdictionis,in causa Senatus Aquissextiensis. Sed cùm multa de eo iudicio Concilij scripta sint,remitto lectorem ad sess.8.eiusdem Concilij Lateranſ. quinti, vbi Historia huius Iudicij fusè tractatur.

Vt verò iam productis Ecclesiastici fori præsidijs ad illa progrediamur, quæ iudicibus sæcularibus in istis controuersijs fauere videntur: occurrit in primis Roberti Bellarmini doctrina,Cardinalis vtiqueDoctissimi rerumque Ecclesiæ acerrimi propugnatoris. Eius ipsa hæc verba sunt to.1.tract.de cler. cap.28. *Exemptio Clericorum in rebus politicis tàm quoad personas,quàm quoad bona,iure humano introducta est non diuino.* Seque ibidem dissentire à Bonifacio Papa VIII. profitetur in cap.quanto,de censib.in *6.iure diuino immunes esse Clericos*: Additque,ipsum ita loqui,vt particularem Doctorem Canonistam,non vt definitorem circa res fidei. Quò autem vt propriæ causæ ista confessione labefactatæ fulcimētum adhibeat, adiungit Bellarminus ex quo priuilegia illa Ecclesię quantumuis humano iure introducta confirmationem ab Oecumenicis Concilijs receperunt;nō posse deinceps conuelli,aut infirmari citra graue delictum. Hoc sanè multi negauerint si aduersùs illa Concilia longi deinceps temporis vsus,ac consuetudo pręualuerit. Certum enim est, quęcumque Concilijs quibuscumque constituta sunt,si non sint diuini iuris,posse contrario vsu abrogari, & legitima submoueri præscriptione.Et pleraq; Oecumenicis olim Synodis constituta,neq; ad fidem pertinentia,necRomæ quidē,aut

in

in vlla Italię parte seruantur: quod ita perspicuum est, vt sexcentis exemplis possit euidenter commonstrari.

His accedit eiusmodi nonnullis curiarum sæcularium vsibus fauere videri vetustissimos aliquot Synodorum Can. quibus sanctissimos, & sapientissimos antistites interfuisse liquet. Etenim Matisconensis Conc. can.7.officialibus publicis permittit iudicia de Clericis postulatis grauium criminum reis homicidij, furti, maleficij. Iustinianus autem Imperator etiam Episcopis criminalia Clericorum iudicia subtraxit nouel. 83. Conc.insuper Epaunense ann.517. can.11. ita decernit iuxta receptam Sirmundi editionem: *Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire, vel interpellare publicum non præsumant: Sed si pulsati* (hoc est in ius vocati) *fuerint, sequi ad sæculare iudicium non morentur.* Concilium Aurelianense primum, cui præter Remigium Francorum Apostolum alij etiam plures, quos suo loco memorauimus interfuere præsules, Sanctorum fastis adscripti, prohibet can.4. quemquam ordinari Clericum citra consensum Regis,aut regiorum iudicum. Conc. insuper Toletanum à Gratiano relatum 16.q.7. Can. filijs, vel nepotibus decernit Regem adiri posse,vt negligentiam suppleat Episcopi non coercentis Rectores facultatibus Ecclesiæ abutentes.Martinus Papa V.diplomate ann. 1429. indulsit Curijs Regni Franciæ iudicia de beneficiorum possessorio. Istud integrum exscripsit Guido Papæ q.1. Quæ verò de iurisdictione Episcopali ex Valentiniani legibus prolata sunt parum iuuant, cũ idem posteriori lege Clericos omnes ad forum traxerit sæculare. Nouella n.12.Valentiniani, tàm clericos, quàm laicos adire vetat iudicium Episcopale, nisi per vinculum cõpromissi. Etsi laicus clericum siue in ciuili, siue in criminali negotio ad publicum iudicè vocauerit,pulsatus sine dilatione respondeat. Etsi clericus laicam lite pulsauerit,experiatur coram iudice laici. Eandemque nouella disertè hoc addit, quod in Gallicanis cu-

curijs tamquam iuris regula circumfertur: Episcopos, & Sacerdotes forum legibus non habere: nec posse de alijs preter religionem causis cognoscere.

Licet autem in Hispanijs latiùs protendatur, quàm in Gallis Episcoporum iurisdictio, multam tamen etiam illic diminutionem patitur per recursum quem vocant ad regiam protectionem, hoc est tribunalia Regni, sicut in Gallijs per appellationes quas vocant ab abusu. De illo recursu fusè pertractat in eius fauorem, & patrocinium Hispaniarum decus Didacus Couarruuias. Episcopus Segobiensis pract.q.c.35. allegans exemplũ vsus illius fauorabile, contra Episcopos edictis Rom. Pontificis obsistentes: silentio verò tegens reliquos odiosos vsus Regiæ protectionis. Fusissimè autem hanc pertractat materiam Salgado. Addit porrò, & approbat Couarruuias in multis casibus pro negotiorum Ecclesiæ expeditione adiri immediatè solere auditoria Regia, ex antiquę consuetudinis iure, quod proprijs firmauit edictis Imperator Carolus V. Hispaniarum Rex: tametsi videatur indignum sacra tribunalia sæcularibus, & inferioris dignitatis tribunalibus fasces submittere in causis etiam Ecclesiasticis, & religiosis.

De Bulla verò Cęnæ Domini aduersum vsurpatores Ecclesiasticę iurisdictionis, hoc apertè scribunt Doctores, & Summistæ Romana in vrbe probatissimi Franciscus Suar. Gabriel Vasq. Reginal. Bonac. & alij nullam prorsùs habere vim, aut effectum in quibusdam articulis, qui neque diuini iuris, neq; naturalis sunt, vt aduersùs Hispanię Regem Siciliæ, Sardiniæq; possessorem, aut aduersùs Rempublicam Genuensem, quæ Corsicæ dominatur: tametsi hac Bulla speciatim declarentur excommunicati detentores harum trium insularum, & quicumque detentorum fautores. Summus autem Pontifex nullam tàm solemnis censuræ suæ videtur habere rationem. Cùm enim diuino ipso prorsusque indispensabili iure illos quos publica, & notoria astringit

ex-

excommunicatio, si non resipiscant, si sacrilegè detenta non restituant, si non conuertantur, & pœnitentiam agant, admittere ad fidelium consortium, atque ad diuinaSacramenta non liceat, ipse tamen Pontifex sciens Hispaniæ Regem, & Genuensem Rempublicam nihil de hac restitutione cogitare, horum tamen Legatos, oratores, & officiales in curia Romana residentes, quin etiam ipsos Proreges, & gubernatores memoratarum insularum quando tunc Romę versari contigit, post triduum huiusce publicationis admittit ad Paschalia Sacramenta. Est verò iuris regula, & constans effatum, optimam esse legum interpretem consuetudinem, leg. si de interpretatione, ff. de legib. & c. cùm dilectus de consuetudo. Sed hac de re in vtramque partem satis hactenùs disputatum sit.

Can. Cabilonensis 16. *Vt nullus Episcopus, neque Presbyter, neque Abbas, neque Diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat: quod qui fecerit ipso honore, quem premijs comparare præsumpserit omnino priuetur.* Synodus Oecumenica Chalcedonensis act. 15. can. 2. Episcopum pretio, vel ordinantem, vel Ecclesiam alicui conferentem, simulque eum, qui talia suscepit, de gradu deijci iubet, necnon illum, qui horum mediator interuenit si sit Clericus. Si verò Laicus existat, aut Monachus sancit esse à communione extorrem. Bracarense Concilium secundum can. 3. testatur circa munera pro Clericorum ordinationibus, hanc esse antiquam sanctorum Patrum consuetudinem, & definitionem, vt anathemate simul inuoluantur, & qui dat, & qui recipit. Huc collimat Lateranensis Concilij generalis sub Innocentio III. canon 63. qui est in decretalibus c. sicut pro certo, de Simon. Concilium deniq; Trid. sess. 21. c. 1. his casibus indicit inflictas à iure pęnas ipso incurri facto à quibuscumque dantibus, & accipientibus. Et absolutè vetat quidquam pro quorumcumque ordinum collatione, aut pro Clericali tonsura, aut pro dimissorijs, aut pro testimonialibus

bus litteris, nec pro sigillo quidem, vel alia quacumque ex causa etiam sponte oblatum accipi ab Episcopis, eorumque ministris. Permittit verò notarijs pro singulis dimissorijs, aut testimonialibus litteris decimam ad summum vnius aurei partem recipere, modò non sit eis aliundè constitutum salarium. Tota hæc Tridentina sanctio stabilita in Gallis fuit, insertaque in edictis comitiorum Blesensium art. 20. Cæterùm pro beneficiarijs prouisionibus, quæ vocantur Forma dignum, aut visa, aut litteræ beneficiales, eadem Blesensia comitia art. 12. permittunt ordinarijs, vt aureum vnum, nihilque amplius accipiant.

Synodus VI. Oecumenica.

HÆresis Eutychiana sub Marciano Augusto repressa, & per Synodum Chalcedonensem prostrata, postmodùm imperantibus Zenone, & Anastasio principibus hæreticis vires resumpsit, & quasi Lernæa hydra in noua capita pullulauit. Sedem vrbis Regiæ tenebat homo vafer mirusque simulandi artifex Acacius. Huius hortatu Zeno Imperator Ioannem Talaidam Episcopatu Alexandriæ deiecit, eiusque in locum restituit, promouitque Petrum Moggum insignem sectæ illius hæreticum, quem idem anteà miserat in exilium. Idemque Acacij suasu nouam edixit fidei formulam anno quadringentesimo octogesimo secundo ea calliditate conceptam, vt in eam Catholici simul, & hæretici omnibus suppressis verbis, quæ fidei controuersiam respiciebant, consentire possent: quam henoticon, hoc est reconciliatorium edictum specioso nomine appellauit. Sed in eo tacita erat Cōcil. Chalcedonensis abrogatio. Huic se opposuit pesti qua par erat constantia Felix Papa III. coacto Romę Conc. simulq; missis Constantinopolin Legatis tribus Vi-

Vitali,& Miſeno Epiſcopis,atque Felice Romanæ Ecclefiæ defenſore , cum hoc mandato , & commonitorio, vt Acacium citarent ad Romani Pontificis Tribunal , & Moggum Alexandria pellendum ſedulò curarent . Ex his duo quidem Epiſcopi Vitalis, & Miſenus artibus Acacij ſeducti cum ipſo Acacio , & Moggo communicarunt . Solus Felix in officio conſtans in vincula detruſus eſt . Quocirca Pontifex Romanus ambos Legatos Epiſcopos exauthorauit , & Acacium anathemate perculit,qui peſſimam,& temerariam rependens vicem Felicis Papæ nomen ex diptychis, hoc eſt Eccleſiaſticis tabulis eraſit. Referuntur hæc à Liberato c.17.& 18. necnon à Synodica epiſt. Concilij Romani 2. ſub Felice Papa .

At verò Petrus Moggus Pſeudo Patriarcha Alexandrinus recepto Zenonis henotico non modò Catholicos omnes alienos à ſe habuit,ſed etiam Eutychianos complures , qui quod neque Catholicæ partis eſſent , neque cum propriæ partis Epiſcopo conuenirent Acephali, hoc eſt capite deſtituti nuncupati ſunt .

Sciendum ex impuri Eutychetis hæreſi diuerſas ſectas,quaſi ſurculos,& propagines,deriuaſſe, tùm Acephalorum,tùm Theopaſchitarum, quorum author Petrus Cnapheus,ſeu Fullo extitit, is qui per ſeditionem eiecto Martyrio Epiſcopo,ſedem Antiochenam inuaſit ſub Zenonis Imperio , quique ad triſagium Sanctus Deus, Sanctus fortis,Sanctus immortalis voces adiunxit , Qui paſſus eſt pro nobis . Pullularunt item Seueriani a Seuero dicti , qui pariter Antiochenam ſedem imperante Anaſtaſio poſt depulſum ex ea Flauianum in Catholica profeſſione conſtantiſſimum inuaſit:quique etiam Ieroſolymitanum Epiſcopum alioſque pleroſque Epiſcopos Orthodoxos ſuis ſedibus deturbauit . Pullularunt, & Theodoſiani quos commemorat Ioannes Damaſcenus à Theodoſio Alexandrino exortos, aliæque variæ ſectæ .

Præ omnibus tamen propagauere se Iacobitæ, qui toto diffusi Oriente reliquarum sectarum maiorem partem pertraxerunt. Nomen sortiti sunt à Iacobo quodam Syro, vt Anastasius Sinaita testatur eo libro, qui Dux vitæ inscribitur. Deinde Damascenus, & ex his Nicephorus l.18. Eccles.hist. c.52. qui etiam perhibent eumdem Cnaphæo, & Seuero adhærentem omni studio Eutychis,& Dioscori hęresim apud Syros longè latèque propagasse: tanta verò fuisse animi leuitate, vt ei per ludibrium Zanzali cognomen inditum sit.

Demortui Zenonis Imperium pariter & impietatem Anastasius suscepit ex Acephalorum consortio pertinacissimus Henotici propugnator, & vna Manichæis addictus. Huic successit Iustinus, qui pro Chalcedonensi Concilio stetit,& Seuerum ab Antiochena,quam inuaserat sede repulit: qui tamen in Ægyptum profugus latiùs ibi virus erroris diffudit. Deindè sub Iustini nepote successoreque Iustiniano huius vxor Theodora Eutychetis sectam fouit, & protexit, multisque ea ex causa Romanam Ecclesiam cladibus affecit, dum Antimum hæreticum Eutychianum, quem illa in sedem Constantinopolitanam extulerat,& Papa deinde Agapitus deposuerat, promoto in eius locum Menna Orthodoxo,illa peruicaciter satagit restitui. Quin & ipse Iustinianus sub exitum vitæ in hæresim lapsus est, vt scribit Euagrius, sibique assentiri recusantem Eutychium Constantinopolis Patriarcham sede expulit, vt in Eutychij vita legitur.

Sub Imperatoribus insequentibus Iustino II. Tiberio, Mauricio,& Phoca, sedatis hæreticorum tumultibus Ecclesia tranquilla pace potita est. Verumtamen sub Heraclio Phocæ successore noua, & horrenda procella paululùm respirantem Ecclesiam violenter concussit. Hæc fuit emergens sub infausto Heraclij patrocinio Monothelitarum Hæresis. Postquàm ille felicissimè perfunctus Persico bello fuit, dum Hierapoli versa-

ſatur, cum honoris, & officij gratia conuenit Athanaſius Iacobitarum Patriarcha, quem hortatur Imperator, vt velit eiurato Eutychetis dogmate, Synodi Chalcedonenſis decretis obſequi: Ille ſe haud ægrè duas in Chriſto naturas reſpondet admiſſurum, niſi ea profeſſio ſecum pariter inuolueret in eodem voluntatum, & operationum diſtinctionem, & diuerſitatem. Heraclius propoſitam difficultatem dijudicari curat inter hunc Athanaſium, & Cyrum ſibi fidiſſimum Phaſidis Lazorum Metropolitanum, qui poſtmodum ab eodem Heraclio promotus in Patriarcham Alexandrinum fuit, & Sergium quoque Conſtantinopolis Epiſcopum. Ab his tribus tamdem vnanimi conſpiratione aſſertum fuit, diſtinctas eſſe quidem in Chriſto iuxta Chalcedonenſe decretum naturas, ſed ambarum tamen vnicam eſſe voluntatem, & operationem, eamque diuinam, nullatenus verò humanam: non ſecus de voluntate iudicantes, quàm de perſona, quę vnica, & diuina eſt in naturis diſtinctis. Heraclius huic peruerſæ nouitati fidem habuit. Ac poſtremò edictum ſub Ecthesis nomine propoſuit anno 639. iubens hanc vnicæ voluntatis profeſſionem ſub grauium interminatione pœnarum à cunctis ſuſcipi.

Mortuo Heraclio filius ſucceſſit natu maior, & ſincerè Catholicus Conſtantinus, ſed 4. inde menſe à nouerca Martina veneno perimitur: quo facto filiū quem ex Heraclio ſuſceperat nomine Heracleona regium ad ſolium prouexit. Sed hoc breui depulſo Senatus, & populus Conſtantem Conſtantini ſuperſtitem filium in Imperium aſſumunt. Hic auo Heraclio quàm patri ſimilior tranſmiſit nouum circa fidei profeſſionem edictum ad Martinum Romæ Epiſcopum virum ſanctiſſimum, vt eidem cum reliquis Epiſcopis ſubſcriberet, vocauitque Typum ob annexam quam ei ſuggeſſerat Paulus hæreticus fidei formulam. Hic verò Paulus, qui Sergio, & Pyrrho Monothelitis in Patriarchalem Con-

ſtantinopolis ſedem ſucceſſerat, quorum hæreſim conſectabatur, iam fuerat Romanę ſedis ſententiã excommunicatus, & depoſitus. Et hic viciſſim Apocriſarios Apoſtolicos, & qui ei adhærebant virgis, carcere, exilioque multauit.

Martinus accepto Conſtantis Typo, quàm plurimorum Occidentis Epiſcoporum Conc. collegit in Baſilica Saluatoris, quæ & Conſtantiniana, & Lateranenſis dicitur anno Chriſti 649 Ibi lectus eſt Typus, quo reuocatur, & aboletur Heraciij Ectheſis, atque ſpecie communis pacis, & Eccleſiaſticæ concordiæ, ſub ibi recenſitis pęnis vetatur vtraque deinceps aſſertio, tàm vnius, quàm duarum in Chriſto voluntatum, & actionum, vt his reſecatis contentionibus, ea tantùm omnes aſſerãt, quę Synodis œcumenicis quinq; tradita noſcuntur, quibus quemquam contradicere prohibet.

Lecto Typo Synodus Lateranenſis bonam. & laudabilem Principis intentionem eſſe dixit in conquirenda Eccleſię pace, ſed propoſitum pacis remedium minimè probari poſſe, dum ſupprimi iubet Catholicam veritatem, & fidem duarum Chriſti voluntatum, ac operationum diuinæ humanæque aſſertam, & definitam in Synodo Chalcedonenſi, circa geminas, & diſtinctas eiuſdem Chriſti Domini noſtri naturas in vna Verbi perſona radicatas: vbi enim natura humana eſt, ibi voluntas humana comprehenditur, Neque verò iuſtum eſſe, vt fidei oracula ſimul cùm peruerſis dogmatibus, ac indiſcriminatim ſupprimãtur, cum ſcriptum in Geneſi ſit, Numquid perdes iuſtum cum impio, & erit iuſtus ſicut impius? & Sacerdotibus per Moyſen præcipiat Deus Leuit. 10. vt habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, & inter pollutum, & mundum. Præſidente itaque, & approbante ſummo Pontifice ſacra Synodus damnat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Theodorum, alioſque humanam Saluatoris Chriſti voluntatem, & operationem reſpuentes, ſolamque

diuinam asserentes. Damnata ibi quoque sunt edicta hæreticorum officinis fabricata Ecthesis Heraclij, & Constantis Typus. Litteras etiam Apostolicas Martinus de his sacri Concilij decretis diuino refertas Spiritu ad omnes per orbem fideles direxit,

Hac de causa furens Imperator per delegatum à se Theodorum Calliopam abreptum sanctumPontificem Constantinopolin ad se mandat adduci, quem deinde in Chersonesum deportari iubet: quo loco per innumeras ærumnas gloriosum Martyrium consummauit. Idemque scelestus Imperator Maximum Monachum sacræ fidei defensorem vitæ sanctitate, præclaraque eruditione conspicuum lingua manuque mutilauit, & in exilium relegauit. Huius supersunt præter alia scripta in Dionysij Areopagitæ libros commentarij. Cuius etiam S. Dionysij ad refellendam Monothelitarum heresim testimonia proferuntur, tàm in hac Laterana, quàm in sexta Oecumenica Synodo.

Rem verò mirificam scribit Theophanes Theodorum Papam, qui Martinum habuit successorem, postquam Pyrrhus Monothelita (quem suam hæresim abiurantem ipse Romæ absoluerat) relapsus est in eandem hæresim, conuocasse Synodum ad Principis Apostolorum tumulum, & ex diuino Calice viuificumChristi sanguinem in attramentum instillasse, quo Pyrrhi excommunicationem, & depositionem propria manu scripsit. Rem similem præstitisse Patres Synodi Octauæ refert in vita Ignatij Nicetas, quando Photij damnationi subscripsere.

Postquam probis omnibus inuisus Constans Imperator Roma digressus, cuius opes, & præcipua ornamenta direptum venerat, in Siciliam profectus ibi tamdem in balneo interemptus est: eius excepit successionem filius Constantinus cognomento Pogonatus patri suo longè dissimilis, iustitiæ religionisque amantissimus. Hic domesticam maculam insignibus

pietatis exemplis deleuit;egitque primùm cum Dono Episcopo Romano; deinde hoc mortuo cum Agathone successore, de Synodo Oecumenica Cõstantinopoli cogenda, ad resarciendas illatas Ecclesiæ per hæreses ruinas, annuit lubens Agatho, habitaque Romæ 120. Episcoporum Synodo, in qua res fidei primùm sedulò discussæ, & stabilitæ sunt, vt planior, & securior ad Oecumenicam Synodum via muniretur, misit inde Regiam in vrbem Apostolicos legatos quatuor, cum litteris quibus rectam fidem luculentis diuinæ Scripturę, sanctorumque Patrum sententijs, & traditionibus Apostolicis explicabat accurratè.

Præter 4. Agathonis legatos scilicet Theodorum, & Georgium presbyteros, & Diaconum Ioannem (qui postmodum ad summam Pontificis Romani euectus est dignitatem) & Constantium hypodiaconum, directi pariter sunt ad Oecumenicam Synodum totidem eiusdem Romani Conc. legati Ioan. Portuensis, Abundantius Paternensis, Ioannes alter Regiensis Episc. omnes, & 4. Theodorus Presbyter. Adfuerunt itidem Patriarchæ Georgius Constantinopolis, Petrus Alexandriæ, Macarius Antiochię, & Georgius nomine Ierosolymitanæ Ecclesiæ, cumque his complures alij Episc.

Anno itaque Chr. 680. habita est sacra Oecumenica Synodus in Palatij Imperialis Secretario cui nomen erat Trullo. Quod nomen sæculis illis vsurpabatur pro fornice in sublime porrecto, & concamerato, quem vocant *Cuppulam* hodierni Itali, vt ex Codino, & Anastasio colligitur. Sacro interfuere conuentui Constantinus Imperator sanctæ Religionis columen, & palatij proceres. Macarius Antiochenus Monothelita suę hæresi disputando patrocinatus in Synodo fuit. Sacra verò Synodus postquàm illum solidissimis argumentis ad sanam mentem reducere frustrà conata est, pertinacem demùm anathemate perculit, & dignitate mouit suffecto eius in sedem Theophane spectatę religio-

nis viro. Ipſe autẽ Macarius Monaſterio concluſus eſt.

Polychronius Sacerdos, & Monachus ſuam in ta m illuſtri theatro dementiam propalauit. Cùm enim eſſet Monothelita, ipſique per falſa oſtenta Dęmon illuderet, vehementer expetiuit in ſacram Synodum introduci: habere ſe dicens maximi rem momenti, quam Patribus referret. Admiſſus tandem intra Synodum, profeſſus eſt ſibi à reuelante Deo demandatum, vt Imperatori, & Patribus fidei veritatem denunciaret, ſpemque ſalutis æternæ in hoc verſari, vt ſinguli declarent, & profiteantur vnicam exiſtere in Chriſto Ieſu voluntatem, & actionem. Quò verò ſibi plena fides habeatur, certò ſpondet mortuum à ſe in vitam reuocatum iri, vniuerſo etiam ſpectante populo, ſtatim atque cadaueris capiti ſchedulam appoſuiſſet, in qua fidei ſuæ confeſſionem ſcripſerat. Viſum eſt Patribus oblatã conditionem experiri, ne hac reiecta captaret occaſionem Polychronius, alijque hęretici magis inſoleſcẽdi, & iactandi quòd Patres ſuę cauſę diffiſi oblatã conditionem recuſaſſent. Adducitur in forum paulò antè defuncti hominis cadauer magno plebis concurſu, eò pariter confluunt plerique ex Conc. Patres: tùm Polychronius chartam cadaueri admouet, eiuſque auribus inſuſurrat, nec tamẽ mouetur cadauer: inſtat & denuò adiurat Monachus, ſed fruſtrà: omnes circumſtantes vt iuſſum fuerat, quieſcunt, & ſilent, ridiculum exitum præſagientes, donec ille poſt inanes conatus fatetur tamdem non poſſe à ſe mortuum ſuſcitari. Miſerum Polychronium Patres omni modo conati ſunt ad veræ fidei agnitionem adducere, ſed pertinacem poſtremò anathemate feriunt, & Sacerdotio deponunt.

Vnanimi Patres aſſenſu Catholicam fidei formulam excedunt, qua geminas Chriſti voluntates, atque operationes, diuinam vnam, humanam alteram diſtinctas, & inconfuſas prædicant. Humanam verò voluntatem non ſolùm diuinæ non obluctantem, ſed ei per

omnia subiectam, & obsequentem. Huic definitioni subscripserunt omnium 1 Presbyteri ab Agathone priuatim delegati, deinde Patriarchæ Orientales, 3. Legati à Romana Synodo missi, 4. reliqui Episcopi, postremò Constantinus Augustus. Hic Imperator Patribus, & Patres Imperatori pijssimo, & optimo gratias agunt, adprecantibus cunctis fausta, & prospera omnia religiosissimo Principi. Mittunt ad Agathonem Patres, & rogant, vt Synodi sanctiones authoritate Apostolica roboret, his edictum accedit Constantini quo mandat, vt Oecumenicam 6. Synodum vniuersi amplectantur, pęnasque in refractarios decernit. Cęterùm antequam Synodi litteræ Romam deferrentur, summum iam diem Agatho Papa obierat, cuius successor Leo II. Synodi acta, & decreta comprobauit.

Disceptatur vtrùm Honorius Papa huius nominis 1. qui passim in isto, & sequentibus Concilijs, atque in ipsa S. Papæ Leonis epistola, simul cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Petro Paulo, Macario, legitur nominatim condemnatus, eiusmodi commeritus sit damnationem? Quæstio ista omnis de facto est eoque externo, neque enim hic agitatur vtrùm animo fuerit intus hęreticus Honorius: etenim vt Samueli dicit Dominus 1.Reg.16. Homo videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor; sed vtrùm in sua illa ad Sergium epistola, externoque facto fuerit verè reprehensibilis, quemadmodum vel Pauli Apostoli testimonio Petrus ipse sanctitatis specimen, & Apostolorũ vertex, & Coryphęus disertè reprehensibilis asseritur in quoddam suo circa Legales obseruationes externo facto, & quemadmodũ sed longè grauiori proculdubio, quàm in Petro contigerit transgressione, consentiunt omnes rem Catholicam suo facto duos Summos Pontifices prodidisse per nimiam pusillanimitatem, Marcellinum quando thura Idolis adoleuit, & Liberium quando in Concilio Sirmiensi Arianorum placitis subscripsit. Hono-

norium quidem Annalium author conatur ab omni culpa purgare. Eundem alij hæresis arguunt: mea verò sententia est nullatenus hæreticum fuisse, attamen ex pusillanimitate non leuiter peccasse, simulatione tunc temporis vtendo, quando ex officio incumbebat ei erūpenti hæresi apertè obsistere: ideòque causam suppeditasse sextæ Synodo, & Summo Pontifici Leonis condemnationis suæ.

Præcipuæ defensionis Honorij rationes eruuntur tū ex ipsius ad Sergium hæreticum epistola ita contexta, vt quamvis in speciem videatur Monothelitarum causæ fauere, possit tamen Catholico sensu exponi: tum etiam ex illa celebri Sancti Maximi cum Pyrrho Monothelita disputatione, in qua Maximus hæresis crimen ab Honorio conatur amoliri, eiusque ad Sergium epistolam Catholico sensu intelligendam ex eo probat, quod post ipsius Honorij Papæ, & Heraclij Imperatoris obitum, Ioannes qui sub Honorio præfatam illam ad Sergium epistolam sua manu scripserat, Constantinum Augustum Monothelitis infensum scriptis litteris admonuerat, illam Honorij epistolam, dum vnam asserit Christi actionem, & voluntatem, id tantum ex mente authoris significare non esse in Christo contrarias voluntates, sed humanam diuinæ per omnia obtemperasse. Ioanni ipsi vitio verti poterat eiusdem tam suspectæ epistolæ scriptio, ideòque ipsius testimonium vtpotè in propria causa merito haberi pro suspecto posset. Nihilominus huic etiam testimonio lubens accedo, vt Honorium ab hæresi excusem, nec ideò tamen ab omni culpa cēsendus est immunis. Hoc verò supponendum apud omnes, qui non sunt illorum temporum Ecclesiasticæ, atque vt expressius loquar etiam Baronianæ historiæ rudes, ac imperiti. Honorium Papam quo tempore ad Sergium scripsit ignorare non potuisse vigentem tunc temporis, grauesq; totò Oriente tumultus cientem Monothelitarum hęresin,

quam

quam complexi Orientis Patriarchæ, atque hæretici, cui adblandiebantur Imperatoris edicto freti, Catholicos sibi obsistentes crudeliter insectabantur. Iam enim Cyrus in premium nouæ impietatis satagente Heraclio ex Phasidis antistite factus erat Alexandrinus Patriarcha, iamque idem in Alexandria, & in omnibus sibi subditis Episcopalibus Ecclesijs magna contentione nouem à se edita capitula cum totidem anathematibus promulgari curauerat, in quorum septimo hanc nouam, & capitalem hæresim, quam euidentissimè proponebat, & acerrimè propugnabat.

Constantinopoli verò Pseudo-Patriarcha Sergius coacta sibi subditorum Episcoporum in ipsa Imperiali ciuitate Synodo, eamdem heresim omni ope stabiliuerat, & Heraclij Ecthesin Græcorum præsulum subscriptione firmatam, toto inspectante populo pro foribus templi Sophiæ affixerat. Tantos rerum motus, vel sola vulgi fama in barbaras, & remotissimas gentes dissseminabat, quantò magis ad aures Romani Pontificis ad quem spectat, vt cum Paulo dicam quotidiana instantia, & sollicitudo omnium Ecclesiarum, ad quem omnes de fide controuersiæ referri solebant, maximè quando Imperator ipse (cuius tunc temporis ditioni, ac Imperio Roma cum Italia subiecta erat) illas excitabat? Quis insuper nesciat summorum Pontificum consuetudinem perpetuam fuisse, vt suos Constantinopoli haberent Apocrisarios, quamdiù ibi sedes Imperij fuit, qui omnia ipsis notificarent? nihil hìc immoror circa Prouincias illas Orientis, quas Romani Pontifices olim per suos vicarios regere solebant, puta vtramque Epirum veterem, & nouam, Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, vtramque Daciam, tàm Ripensem, quàm Mediterraneam, Mysiamque, Dardaniam, & Prævalim, quarum meminit in suis ad Michaelem Imperatorem litteris Nicolaus Papa I. An ex tot Ecclesijs aliquis saltem Orthodoxus, siue Prælatus,

tus, siue priuatus Sacerdos exstitit vllus, qui tantarum rerum, & motuum Pontificem moneret? His Patriarcharum Orientis sacrilegis nouitatibus magna iam constantia, fideique ardore quasi Ecclesiæ sanctæ murum, & propugnaculum opposuerat sese Monachus Sophronius, qui postmodum præualentibus in Palæstina Catholicis creatus Ierosolymorum Episcopus Synodum Orthodoxam in ijs partibus procurauit, in qua damnata fuit Monothelitarum hęresis. Antequam verò ad Pyrrhum Honorius rescriberet, adhuc priuatus Monachus Sophronius contra insurgentem hæresim ad Cyrum scripserat: & ad Sergium ex remotiore Palæstina profectus Constantinopolin fuerat, postquam scriptis ad eum litteris nihil valuerat obtinere. Quin etiam idem Sophronius strenuus, & indefessus fidei athleta iam anteà de his rebus litteras ad Honorium ipsum transmiserat; quæ sæpiùs in hac ipsa sexta Synodo commemorantur, & quarum mentio quoque est apud Photium Biblioth. c.131. sanè ista, & alia longè plura contigerant antequam Honorius Sergio rescripsisset. Has in causa fidei turbas, & molimina, publicas istas circa noua dogmata, & Imperatoris edictum toto promulgatum Oriente commotiones potuerat fortassis ignorare vnus aliquis inter Sauromatas, aut inter diuisos toto orbe Britannos bubulcus, vel agricola, nullatenus verò in sublimi vniuersalis Ecclesiæ specula constitutus à Deo custos, & vigil Romanus Episcopus. Deinde sanctorum Patrum, & sacrorũ canonum effatum dicit, Non admittitur excusatio Pastoris, si lupus dispergit oues, & Pastor nescit. Sed quia res erat vehementis, & vrgentis periculi resistere nefario Principis edicto, cui Roma cum magna Italiæ parte obtemperabat, siluit & mali grauitatem dissimulauit Honorius, verbis vsus ambiguis, sed tamen in speciem impietati Heraclianæ astipulantibus. Defuit ille officio suo, & vt cum Ezechiele loquar non ascendit

ex aduerso, neq; opposuit murum pro domo Domini, vt staret in prælio in die Domini, atq; vt verbis prosequar eiusdē Prophetæ, constitutus speculator vidit gladium venientem super terrā, & non insonuit buccina.

Post Sergium hæresiarcham interpellantem, qui Principī flagitiosum edictum suggesserat, statimq; promulgatum Episcoporum Pseudo Synodo confirmauerat; in proposito sibi ex metu silentio persistere grande Honorio discrimen creasset: Sergius quippè Imperatori astabat assiduus, qui sua contemni edicta iniquissimo tulisset animo. Cùm igitur, vt liquidò testantur author Miscellæ historiæ Paulus Diaconus lib. 18. & Cedrenus, & Zonaras in Heraclio, inter tot tantasque orbe toto ex Monothelitarum hæresi, quam Imperator, & maior Episcoporum orientalium pars fouebat, & promouebat, excitatas Orthodoxorum diuexationes, Sophronius animum haud desponderet, seque belli sacri quasi Mathatias alter strenuum, atque intrepidum ducem exhiberet, tum demùm Sergius Constantinopolitanus, cui perspecta dudum erat Honorij pusillanimitas, hunc interpellat, & apud eum conqueritur de Sophronio, quod duarum in Christo voluntatum, & operationum asseueratione totum orbem perturbaret.

Hìc iam quæro, quid respondere debuerit Honorius sceleratissimo, totique orbi notissimo hæresiarchæ, qui sanctissimum virum eo solo nomine deferebat, quod inconcussam Ecclesiæ fidem circa distinctas Christi voluntates diuinam vnam, humanam alteram intrepidè tueretur, & propugnaret aduersùs nouum, & profanū, quod Sergius ipse inuexerat, & vndequaque propagabat Monothelitarum dogma? Ille verò tamquam mercenarius, & non pastor vidit lupum venientem, & fugit, vt habet Euangelij comparatio. Sergio enim Roman. Pontifex hoc ipsum respondit, quod sanctissimus Papa Martinus cum Synodo Romana tantoperè execratur in laico Principe Constante, nimirum supprimendas

esse

esse voces vnius, aut duarum in Christo voluntatum, & operationum: subiungitque quòd ipsi peræquè Monothelitæ profitebantur duas esse in Christo distinctas, & inconfusas naturas, sed tamdem vt se Monothelitarum studijs accommodet vnicam admittentium operationem in Christo, ita concludit: vnum esse Christum Dominum diuina, vel humana in vtrisque naturis operantem. Vt hac verborum elusione illorum insectationem declinaret, tametsi ipsa eadem Catholicum sensum, sed ab ista quæstione alienum exprimerent.

Ista Honorij lecta fuit epistola in istius sextæ Synodi act. 14. deinde lecta fuit Pyrrhi Constantinopolis Episcopi Monothelitę ad Ioannem Romę Pontificem epistola, qua ipse Pyrrhus concertationes de Christi voluntatibus vituperat. Quibus duabus perlectis epistol. sacra Synodus ambas Honorij, & Pyrrhi epistolas declarat perniciosas, & iubet igne absumi. Eadem Synodus sub finem act. 16. anathema pronunciat Theodosio Pharanitano, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, alijsque, quos omnes dicit hæreticos.

Cùm verò iusta condemnandi Honorium causa subsit, & ista condemnatio singulariter post lectam hac in Synodo ipsius epistolam pronuncietur, & subinde iterùm cum alijs Monothelitis promiscuè: Et cùm non modò Græca exemplaria, sed Latina etiam translatio, quam contextuit ipsemet Leo Papa, qui primus Synodum Apostolica authoritate probauit, ac roborauit, quod præstare non valuerat Agathon, à quo fuerat indicta, morte præuentus. Præterea cum sanctus ipse Leo in sua, quæ Synodo isti subijcitur epistola de Honorio sic loqui non dubitet: *Honorium qui hanc Apostolicam sedem non Apostolicæ traditionis doctrina lustrauit, sed profana proditione immaculatam fidem subuertere conatus est*. Idemque sanctissimus Leo altera, epistola ad Heruigium Regem, & ad Episcopos Hispaniæ memoriam Honorij iterato damnet. Cumque insuper

insuper hæc eadem Honorij damnatio nominatim iteretur duabus sequentibus Oecumenicis Synodis septima,& octaua,tam in Græcis, quàm in Latinis antiquissimis exemplaribus,atque adeò illis ipsis, quæ illorum temporum author Anastasius Bibliothecarius Ecclesiæ Romanæ Synodorum septimæ, & octauæ translator edidit, dedicauitque septimæ translationem Ioanni Papæ VIII. Synodi autem octauæ editionem Papæ secundo: ac idem Anastasius, qui consedit inter octauę Synodi Patres,& ita gestorum in ea Synodo testis est oculatus, omnique exceptione maior, huius acta quibus interfuerat Latino sermone conscribens recenseat act.10.Honorium vnà cum Cyro,Sergio alijsque à sacra Synodo damnatum, & reprobatum, nimiæ sanè fuerit ex partium addictione pertinaciæ, tàm multa,tàm antiqua,tàm sancta,tàm ab omni suspicione aliena testimonia,toties iterata reijcere,non modò Græcorum, sed etiam Latinorum S. Leonis Papæ, atque Anastasij, quorum ille Synodum istam sextam approbauit primus,& transtulit,hic verò in vna ex ijs Synodis consedit, quæ ipso eodem teste damnauit Honorium. His adde ipsum Adrianum Papam II. & Concilium Romanum, cui ille pręsidebat Adrianus, qui simul damnarunt Honorium, vt Monothelitam, & referuntur, atque approbantur in octaua Synodo act. 7.

Sanctissimus Pontifex Martinus transmissum ad se ab Imperatore Constante Typum in Lateranensi Concilio reprobauit, neque dubitauit exilium, & mortem hac de causa subire: quid verò Constantis edictum continebat? hoc vnum vt communis pacis gratia omnes à professione siue vnius,siue duarum Christi voluntatum abstinerent. Vter igitur laudandus, aut vituperandus, Honorius hoc ipsum sponté decernens quod Constantis Typus, an Martinus in Laterano Concilio, qui martyrium potiùs sub eundum, quàm Typum admittendum iudicauit, & reipsa perfecit? si laudandus

Mar-

Martinus, vt est citra omnem dubitationem; ergo damnandus Honorius. Pyrrhi etiam in hac Synodo 6. fuit anathemate notata epistola, eò quòd assereret remouendas esse omnes in vtramvis partem, siue vnius, siue duarum voluntatum concertationes, vt pax seruaretur: at hoc ipsum decernit Honorij epistola, & aliquid superaddit, quod in speciem propendere videtur in fauorem Principis Monothelitarum Sergij ad quem epistola dirigitur, etiamsi hoc ipsum, vt anteà dixi sensu catholico possit exponi.

Similiter Imperator Zeno studio, vt prętexebat, communis Christianorum concordiæ edictum promulgauit, quod idcircò vocauit Henoticon id est reconciliatorium, sanciens ne vlla deinceps assertio fieret, siue vnius, siue duarum Christi naturarum, eo quòd illa disputatio innumeras pareret toto orbe dissentiones, vt sperandum esset ea consopita reconciliatione animorum sequuturam: & tamen quantam commeruit laudē Fęlix Papa III. qui coacto pariter Concilio damnauit Henoticon? quantā vero nomini suo labem asperserunt Constantinopolis Acacius, Alexandrię Petrus Moggus, Antiochię Petrus Fullo, & post hunc Seuerus cęterique Episcopi quotquot in Henoticon istud consenserunt?

Quantæ item perfidiæ rei indicati sunt in Ecclesia Dei omnes illi sub Constātio Augusto Episcopi, qui ab Arianis elusi in Synodis Sirmiēsi, & Ariminensi formulas fidei ab Arianis profectas approbauerunt, etiamsi nihil in eis legeretur hæreticum, sed communis cōcordiæ gratia tàm Arianorum voces alterius, diuersæ, aut dissimilis substantiæ, quàm Catholicorum vox consubstantialitatis supprimebatur? Est enim memorabile documentum illud Martini Pontificis in Conc. Romano, perfidam, & damnabilem esse pacis ineundæ conditionem, qua doctrina orthodoxa perindè atque hæretica supprimitur; cùm Deum sic alloquatur Abraham: Num perdes iustum cum impio, & erit iustus sicut impius?

pius?cùmque in libro Leuitici Sacerdotes commoneat Dominus,vt habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum.

At opponet fortaſſe aliquis ipſius Sophronij Ieroſolymitani exemplum ſuppreſſioni vnius, aut duarum voluntatum conſentientis. Quiſnam huius rei teſtis? Sergius Conſtantinopolitanus in ſua illa ad Honorium epiſtola, à quo etiam eandem poſtulat approbari ſuppreſſionem? Dignum vtique patella operculum! Teſti etiam honeſto in ea quam proſequitur cauſa minimè creditur, infamis verò teſtis, aut flagitioſi quavis in cauſa depoſitio pro nulla habetur. Quis ergo fidem habeat infami hæretico excommunicato, & ſceleſto Sergio circa ipſam cauſam teſtificanti, quam improbo affectu complectitur,& proſequitur? At contraria proferimus omni exceptione maiora ipſius Sophronij teſtimonia, Synodicas ipſius ad ipſum Sergium, & Honorium epiſtolas, in quibus duas in Chriſto Ieſu voluntates, ac actiones conſtanter prædicat. Alterum teſtimonium eſt huius ſacrę Synodi hanc eamdem Sophronij circa diſtinctas in Chriſto voluntates fidem,& certamina non ſemel prædicantis.

His tamen circa Honorij lapſum opponitur à nonnullis ipſa Pontif.Agathonis adConſtantinum Auguſtū epiſt.huic Sextæ Synodo inſerta act.4.in qua aſſeuerat Agatho Rom. Eccleſiam à tramite Apoſtolicæ traditionis numquam aberraſſe,neq; hæreticis nouitatibus deprauatam ſuccubuiſſe, ſuoſque prędeceſſores iuxta Domini noſtri ad Petrum pollicitationem numquam à fide defeciſſe, quin potiùs fratres in ea confirmaſſe. Verumtamen ſicut illa Chriſti ad Petrum aſſeueratio, rogaui pro te Petre, vt nō deficiat fides tua,non obſtat quin ipſe Petrus Chriſtum paulò poſt voce negauerit, ita nec Agàthonis aſſertio circa prædeceſſorum fidem vllatenus obſiſtit, quin aliqui eorum, vt ipſi teſtantur Baronius, & Bellarminus, contra debitam fidei profeſſio-

fessionem grauiter peccauerint: vt Marcellinus quando idolis thus adhibuit, & Liberius dum Arianis in Synodo Sirmiensi proprio facto & subscriptione consensit, & palam communicauit. Simili pariter infirmitate cecidit Honorius, non quidem vt probabile est fidem abdicando, sed tamen delinquendo aduersus officium fidei profitendæ.

Denique ne quid intactum relinquatur, vrgent aliqui prorsus credibile non esse, si Honorius damnatus a Concilio fuisset, Legatos Romanos pro suo officio in oppositum reclamasse. Negamus enim prorsus id fuisse ipsorum officij, neque enim decebat eos contra ius ipsum priuato affectu abreptos odiosam & suspectam facere Orientalibus Romanam Ecclesiam, quo tempore ipsi Orientales ingenuè multorum Patriarcharum suorum damnationi suffragabantur. Quinetiam fieri potuit, vt Legati nonnihil reclamauerint, sed quia id specie tenus ac dicis causa fecerint, & ipsa prudentia suaserit graue impendere discrimen, si vlterius insisterent, idcirco non fuerit reclamatio vlla actis Synodi inserta. Procliues erant Orientales ad quandam erga Romanam Ecclesiam ęmulationem, vt apertè docet non modo succedentium sæculorum, sed etiam antecedentium experientia, Perspicuum enim est in præcedentibus Orientalibus Oecumenicis Synodis Constantinopolitanis duabus, & Chalcedonensi, Orientales non pauca fuisse molitos ex æmulatione in Latinos & Romanam sedem: quanta igitur exarsissent indignatione aduersus eosdem, si cum ipsi tanta facilitate tot Patriarcharum suorum damnationi acquiescebant, Romani peruicacius obstitissent, ne vnus Papa in eadem causa, licet vt existimo minoris culpæ reus, merita damnatione cum alijs perstringeretur; Res in grauissimum discrimen acta fuisset, vt ex Legatorum Romanorum nimia pertinacia Orientales animis alienati recusarent eorumdem exemplo quid-

quidquam aduersus proprios antistites decernere. Vnde contigisse vt Synodus præter humanam spem fœlicissimè inchoata, exitu infœlici dirimeretur per discordiam & schismata, & ipsa hæresis maioribus viribus cresceret, ipsaque Ecclesia discinderetur.

Appendix ad sextam Synodum, ac dissertatio de Diptychis Ecclesiæ.

IN præcedentis Concilij narratione retulimus Acacium Constantinopolis Episcopum, & Henotici authorem atque suasorem, cum fuisset à Felice Papa tertio damnatus, nomen ipsius Felicis ex Ecclesiarum sibi subditarum diptychis erasisse, vt testatur Romani sub Felici Concilij epistola 2. Post hæc mortuo Acacio Gelasius Papa Felicis successor omnem adhibuit operam, vt ex Constantinopolitanæ Ecclesiæ diptychis nomen Acacij expungeretur, vt ex eius constat epistolis Conciliorum tom. 2. atque ex Anastasio Bibliothecario. Hanc eandem rem pari studio prosequuti sunt, qui Gelasio successerunt Anastasius & Symmachus, sed obstiterunt cum Anastasio Imperatore Episcopi Constantinopoleos. Id verò tandem obtinuit Pontifex Hormisda imperante Iustino religioso admodum Principe, sub quo redintegrata pax est inter Orientales, & Occidentales Ecclesias, damnatis Principibus ipsis Zenone & Anastasio, & Episcopo Acacio, alijsque omnibus hæreticis ac schismaticis, quorum obliterata sunt de tabulis Ecclesiasticis nomina, & exitiale schisma desijt, quod perdurauit ex quo Felix anathema in Acacium dixerat annos sex & triginta.

Præterea per Concilium generale sextum sub Agathone id factum est, vt ablata sint) vt dicit Anastasius in Agathone) de dyptichis Ecclesiarum nomina Cyri, Sergij, Pyrrhi, Pauli, & Petri, per quos hæresis Mono-

the-

thelitarum vniuersum præuaserat Orientem. His occasionibus locus disserendi de dyptichis aperitur, & quisnam fuerit earum antiquus ritus.

Erant dypticha tabulæ quædam in Ecclesijs nomina fidelium continentes, qui communionis Ecclesiasticæ consortes erant, quæ legi solebant inter diurna mysteria dypticha [quæ Greca vox est) Latinè significant duplicata ob geminas tabulas, quarum vna comprehendebat viuentium fidelium nomina, altera defunctorum: pro vtrisq; verò Sacrificia & preces in Ecclesia offerebantur; eorumque nominum lectio publicè fiebat ex ambone seu pulpito. Illorum autem nomina delebantur, quos Ecclesia communione ac societate fidelium excludebat. Dyptychorum vsus iam inde à primis sæculis inualuit. Cuius meminit ritus Dionysius Eccles. Hier. cap. 3. sic dicens, & cum se mutuo omnes salutauerint, mystica sacrarum tabularum ἱερῶν πτυχῶν recitatio fit. Huc illa spectat Cypriani querimonia circa nimis facilem quorumdam lapsorum reconciliationem sic dicentis epistol. 10. ad communionem admittuntur, & offertur nomen eorum nondum pœnitentia facta. Hæc pariter visitur praxis in liturgijs Sanctorum Iacobi Apostoli, & Basilij, & Chrysostomi. Innocentius verò Papa primus epistol. ad Decentium Episcopum cap. 2. statuit vt completa fidelium oblatione recitentur in Ecclesia nomina fidelium qui oblationem fecerunt.

Præter eorum fidelium diptycha pro quibus siue viuis, siue defunctis orabat Ecclesia, erant insuper sanctorum in cœlo regnantium diptycha, vt publicè inuocarentur, & colerentur. Qui vsus in omnibus comperitur veteribus liturgijs. Et Cyrillus Ierosolymitanus quinta catech. Postea inquit mentionem facimus eorum etiam qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Marty-

rum, vt Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras, Theodoritus quoque libr. 5. histor. Eccles. cap. 34. refert orientales Ecclesias non aliter cum occidentalibus pacem iniuisse, quam illæ Ioannis Chrysostomi nomen in diptycha retulissent. Et mox cap. 35. ait Alexandrum Antiochiæ præsulem eiusdem magni Ioannis nomen tabulis Ecclesiæ inscripsisse. Innumera sunt eiuscemodi priscorum testimonia. Primarij quidem sancti semper & in omnibus Ecclesijs denominabantur Dei genitrix virgo, Ioannes Baptista, sancti Apostoli, & insigniores aliqui martyres. Deinde in singulis Ecclesijs peculiares ipsarum sancti commemorabantur, ijque maximè quorum reliquijs ditabantur. Cæterorũ fiebat in commune memoria, tametsi eorum singula nomina in publicis tabulis censerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium Diptycha, pro quibus in Ecclesia preces fundebantur S. Gregorius Papa libr. 3. epist. 37. ad Constantium Mediolani Episcopum rescribit nullam ipsi necessitatem incumbere nominandi Ioannem Rauennæ Episcopum inter missarum solemnia, cum neć Ioannes ipsum Constantium nominare soleat ad altare. In actis Chalcedonensis continetur epistola Episcoporum Ægypti ad Anatolium Constantinopolis, qua de Timothæo Æluro Alexandrinæ sedis inuasore conqueruntur, quod etiam in venerabili Diptycho in quo piæ memoriæ transitum ad cœlos habentium Episcoporum nomina continentur, quæ horis sanctorum mysteriorum secundum regulas releguntur, posuisset Dioscori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Ecclesias Latinam & Græcam Imperante Michaele Palæologo, primum fuit in sacris hymnodijs Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, vt refert Nicephorus Gregoras libr. 5. Et Alcuinus de celebratione missarum sic scribit: Post illa verba quibus

di-

dicitur in somno pacis, vsus fuit antiquorum sicut etiam vsque hodie Romana agit Ecclesia, vt statim re citarentur nomina defunctorum.

Quia vero in quotidianis collectis fidelium omnium nomina recenseri pre multitudine non potuissent, mox erat præcipua nomina nimirum Romani Episcopi, & Patriarcharum viuentium, tum Episcopi loci, tum Imperatoris siue Principis sæcularis, alta voce legere, vt ex multis veterum testimonijs liquet, tum eorum nomina qui oblationem ad altare fecerant, vt docet Innocentij Papæ epistola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronunciabantur, reliqua vero communi & genera memoria comprehendebantur: vt addiscimus ex liturgijs Basilij & Chrysostomi in quibus ita legimus, ὁ Διάκονος θυμιᾶ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὰ Δίπτυχα τῶν τε ζώντων, καὶ κεκοιμημένων ὧν βούλεται. μνημονεύει, Diaconus sacram mensam incensat per circuitum & diptycha, viuorumque & defunctorum meminit quorum vult. Et subinde. ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων. Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult viuorum & mortuorum.

Synodus Quini sexta in Trullo.

IVstiniano secundo cui nomen Rhinotineto rerum potiente, habitus Constantinopoli fuit alter præsulum conuentus in Trullo, id est Imperialis palatij secretario supernè fornicato, vbi Canones duo supra centum conditi sunt; ann. Chr. 707. Quam Synodum Penthecten, id est Quini-sextam nuncuparunt, quasi supplementum quintæ & sextæ à quibus nulli editi sunt Canones. At Canones istos à Schismaticis profectos reiecerunt Romani Pontifices præsertim Sergius, qui tunc Ecclesiæ Romanæ Clauum regebat, vt testantur Anastasius in Sergio, & Beda lib. de sex ætatibus.

Adrianus tamen Papa in suo ad Carolum magnum libello citat ex his Canonem 82. quemadmodum etiam Synodus septima. Verum neque ex his conciliatur Synodo authoritas: Hoc enim Canone vtuntur sicut Dauid gladio Goliath Gethæi vsus fuit, vt scilicet aduersarios proprijs armis debellent. Illo namque Canone Iconoclastas adoriuntur, quo approbantur imagines Dominum Iesum humana figura referentes. Illa verò imaginum eiusdem sub agni specie abrogatio per hanc Trullanam Pseudo-synodum & scripturis diuinis contradicit, quæ plerumque sub agni tum denominatione tum effigie Saluatorem Dominum repræsentant, vt Liber Isaiæ & Apocalypsis, & testimonium Ioannis Baptistæ. Religiosus etiam primitiuæ Ecclesiæ, vsus nihil habuit eiusmodi repræsentatione frequentius, quæ passim visitur in antiquissimis Romæ Basilicis, & subterraneis cœmeterijs, alijsque alibi vetustissimis monumentis, tum sculpto tum musiuo tessellatoque opere. Denique antiquus liber Ordo Romanus ex vetusto receptoque dudum vsu loquitur his verbis: *In eadem Dominica post albas intra ciuitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in Ecclesia post missam, & communionem populo*. Quæ adhuc quotannis Romæ consuetudo seruatur.

Canon. 2. authoritatem Canonibus Apostolorum octoginta quinque attribui: Et constitutiones Apostolicas à Clemente Papa editas testatur fuisse ab insequentium temporum hæreticis deprauatas. Simile protulit iudicium & censuram in Romana Synodo Gelasius Pontifex de Clementis libris, sed & ipsos qui circunferuntur Apostolorum Canones dicit apocryphos. Hæc habentur in decreto dist. 15. Can. sancta Romana Ecclesia.

Canon 12. Vsum coniugij Episcopis coniugatis interdicit. Canon verò 13. ex Canone Apostolorum praue intellecto permittit coniugij vsum Presbyteris

& Dia-

& Diaconis iam ante ordinationem coniugatis. Cęterum ex opposito Canon Carthaginensis continentiæ Diaconorum & Sacerdotum præceptum disertè refert ad Apostolorum traditionem ipsam. Et vtique in altaris ministerio, quæ totius Ecclesiæ functio sanctissima est, nihil habet minus ab Episcopo Sacerdos. Sed sacris ordinibus annexum cœlibatum in ijs qui etiam ante consecrationem iam erant matrimonio colligati plenius comprobaui ad Nicænum Can.3. Vide insuper Carthaginensis Concilij secundi Can.2.

Canon Quini sextus 32. Armenos reprobat vinum aqua non miscentes in sacro altaris ministerio. Damnat præterea hæreticos Hydropastas seu aquarios, qui solum ad altare aquam offerebant: quos etiam perstringit scribens in Matthæum Chrysostomus. Et Concilium Carthaginense tertium eosdem damnat canon. 24. Atque his omnibus antiquior Cyprianus martyr epistol. 63. Trullanus Canon iste vino permiscendam esse in Calice aquam confirmat testimonijs liturgiarum Iacobi Apostoli & Basilij. Vide canon.2. de consecrat. dist. 1. Et vetustissimus sciptor Iustinus martyr in Apologia 2. versus finem de fidelium communione sic ait: μεταλαβεῖν ἀπὸ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος participare de pane Eucharistico & vino & aqua, scilicet qua vinum ante consecrationem dilutum fuit.

Canon 42. iubet vagos & per vrbem discursantes eremitas, vel in communibus Monasterijs cum Monachis profiteri, vel ad solitudinem compelli, vt re ipsa exequantur quod nomine præseferunt. Vide superius circa vagos Monachos canon. 4. Chalcedonensem.

Canon. 52. In omnibus sanctæ Quadragesimæ diebus ieiunij præterquam Dominicis & Sabbatis, & sancto Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificatorum ministerium, ἡ τῶν προηγιασμένων λειτουργία ἱερά. Iste notandus Græcanicæ Ecclesiæ ab antiquo ritus,

vt ferijs quadragesimæ sacra missa non celebretur, sed tantum præsanctificata offerantur, vt moris est apud nos die sancto parasceues. Balsamon ad hunc locum præsanctificatorum, inquit, liturgiam non intelligimus sacrificium incruentum, sed abductionem seu oblationem sacrificij iam antea peracti & perfecti. Atque hanc istius Canonis rationem adducit, quia per sacrificium gaudium & Ecclesiæ solemnis exultatio celebratur, quæ inconueniens est cum diebus pœnitentiæ & luctus. Idcirco Laodicænæ Synodi Canon 49. oblationes fieri & festa martyrum celebrari prohibet ijsdem diebus. Et Laodicænus pariter canon. 51. statuit, vt hæc festa & oblationes transferantur in proxima Sabbata, vel Dominicos dies quadragesimæ ipsius.

Canon Trullanus 55. Sabbatorum ieiunia etiam in diebus quadragesimæ reprobat, vti & reliqua parte anni, damnans diuersum Romanæ Ecclesiæ vsum, cui etiam arroganter iubet vt inuiolabiliter deinceps obtemperet isti Apostolorum Canon 65. si quis clericus inuentus fuerit ieiunans in sancto die Dominico, vel Sabbato præter vnum solum Sabbatum, deponatur: sin autem laicus, excommunicetur. Cæterum de ieiunijs Sabbatorum require, quæ tractaui ad canon, 50. Laodicænum.

Canon Trullanus 62. legi vetat falsas martyrum historias, sed igni tradi præcipit. Balsamon hoc loco fidem & diligentiam Simeonis Metaphrastis commendat, qui ex antiquioribus sanctorum vitis pleraque falsa, & commentitia quæ irrepserant eliminauit edito hac de re castigatiore libro. Laudem quidem aliquam eo nomine meretur Metaphrastes, sed non integram. Haud enim pauca spuria, & ab antecessoribus conficta in suam congessit sanctorum historiam spongia lituraque digna, vt aduertunt eruditi & passim Baronius admonet.

Canon. 69. Nulli hominum liceat qui sit in laicorum numero intra septa sacri altaris ingredi: nequaquam tamen prohibita ab eo potestate & authoritate Imperiali, quandoquidem voluerit dona Deo offerre ex antiqua traditione, Balsamon priuilegij huius Imperialis causam refert ad Imperatorum vnctionem, qua dicit eos simùl inaugurati Imperio & Clero. Cæterum neque ista vnctio vllatenus pertinebat ad Sacramentum, neque à Deo præcepta fuerat sicut vnctio Regum Israel ex Dei mandato, sed tantum ab hominibus instituta. Vnctionis Regum Franciæ exordium referunt Hincmarus Remensis & Flodoardus ad diuinam institutionem miraculo comprobatam delatæ cœlitus ab Angelo ampullæ, quando Clodouæus baptizatus à Remigio fuit Remensi Episcopo, & Francorum Apostolo: quæ etiam nunc Remis asseruatur. Post vnctionem autem istiusmodi Reges Francorum mirifica strumas seu scrofulas solo contactu curandi potestate pollent. Mirum tamen est Gregorium Turonensem ætati Clodouæi multò viciniorem ac supparem, quique in suam historiam miracula diligenter conquisita congerere solet, nihil istius ampullæ de cœlo delatæ meminisse. Iuo Carnotensis Episcopus occasione vnctionis Regis Ludouici sexti cognomine Crassi, qui fuerat inunctus à Metropolitano Senonensi, præsentibus cum ipso Iuone, cæteris Senonensi suffraganeis Episcopis, contendit in sua epistol. 189. tum ex veteribus aliorum Franciæ Regum exemplis, tum ex alijs argumentis hanc vnctionem non esse alligatam siue Ecclesiæ Remensi siue eiusdem Episcopo, sed posse in alijs æque Diœcesibus atque ab alijs Episcopis fieri. Vltimo sanè sæculo Henricus quartus à quo multi strumosi curati sunt, ab Archiepiscopo Turonensi fuit inunctus oleo Ampullæ Turonensis sancti Martini, necdũ subditis ei Remensibus factioni contrariæ addictis.

Vt verò ad Imperatorem Constantinopolis redeamus, tanta hic ambitione supra omnem sacrosanctæ Ecclesiæ dignitatem se offerebat, vt intra templum ea celsitudine solium suum eleuaret, vt Patriarchæ sedile ad eius pedes collocaretur. Qua de re Innocentius Papa tertius Constantinopolis Imperatorem admonet, & coarguit cap. solitæ. de maiorit.& obed. Nicetas Choniates in Andronico Comneno refert hunc Imperatorem pro mercede sibi concessæ à Patriarcha indebitæ circa nuptiarum ex affinitate impedimentum dispensationis permisisse, vt cleri subsellia tollerentur altius, quatenus lateri ipsius Patriarcha quodammodo assidere, totaque cleri series. Verum post solemnem eo nomine habitam Imperatori gratiarum actionem, in qua Dauidicum versum Andronico applicabant: oculi mei ad fideles terræ vt sedeant mecum; ipsum paulo post cum insigni cleri totius pudore ac derisione iussisse, vt ad pristinam mensuram Patriarchæ clerique sedilia rursus deprimeretur.

Hic locus est congerendi veterum selecta testimonia circa clericorum supra quoscumque laicos etiam Imperatores orbis in loco præsertim sacro præcessiones, quæ hac sæculorum fæce tanta indignitate violantur. Scribit Theodoritus libr.5.hist.Eccles. cap.17. magnum Theodosium cum esset Mediolani, ex medio Ecclesiæ gremio processisse ad sacrum altare offerendi causa, factaque oblatione constitisse post cleri consessum intra cancellos. Id vt aduertit Episcopus Ambrosius misso Diacono Theodosium admonuit solis licere Sacerdotibus & Diaconis in sanctuario consistere: mandauitque vt inde ad laicorum locum digrederetur, purpuram enim facere Imperatores sed non Sacerdotes. Respondit Theodosius excusando se non per ambitum intus constitisse, sed sola consuetudine adductum quam Constantinopoli didicerat:

rat:

rat: habere vero se gratiam Episcopo pro hac admonitione paterna, simulque morem gessit & exiuit. Regressus postmodum Constantinopolim, cum solitam oblationem ad altare contulisset, memor huius moniti se extra Presbyterium ad populi stationem recepit. Tum Nectarius Episcopus rogauit quorsum recederet? At Imperator hoc demum didicit (ait) quantum inter Imperatorem intersit & Sacerdotem, & vix tandem reperi sinceri vnum veritatis magistrum Ambrosium, quem solum Episcoporum hoc dignum nomine cognoui.

Gregorius quoque Nazianzenus orat. ad ciues timore perculsos præfectum sic alloquitur: *An me liberè loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque imperio meo ac throno lex Christi subijcit. Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præstantius & perfectius: nisi verò æquum est spiritum carni fasces submittere, & cælestia terrenis cedere. Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem sis accepturus in optimam partem, vtpotè sacri gregis mei ouis sacra magnique Pastoris alumna.*

Apostolici vir spiritus & ætatis Ignatius epistol. ad Philadelphios his etiam altiora sapit, & docet ita loquens: *Præfecti obediant Cæsari, præfectis autem milites, Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes simul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omnisque populus, milites quoque & præfecti, & Cæsar obtemperet Episcopo. Episcopi vero Christo sicut & Christus obtemperauit Patri, & ita vnitas à cunctis seruabitur.*

His conuenientia prædicat Chrysostomus in Matt. Homil. 83. sacros sic alloquens Ecclesiæ ministros: *Si quis dux militiæ, si præfectus, si princeps diademate coronatus indignè accedat, prohibe: maiorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali honore insigniuit, vt talia discernatis.*

Carolus magnus laicos indebitum sibi locum intra Ecclesiam vindicantes mares sic reprimit libr. 6. capitula-

tularis cap. 290. *Si quis indebitum sibi locum vsurpauerit; nulla se ignoratione defendat, sitque plenè sacrilegij reus qui hoc attentauerit.*

Huc pertinet præallegatum caput solitæ de maior. & obed. quo Innocentius tertius Imperatorem commonet Episcopum præesse principibus debere: vtpotè altioris dignitatis, & potestatis, quanto cœlestia terrenis, spiritualia & diuina corporalibus, & humanis antecellunt. Nota est historia sancti Episcopi Martini, vt se gesserit in mensa Imperatoris Maximi. Quinetiam Valerius Maximus de Religione populi Romani, quamuis falsorum deorum cultui addicti, & præterea innumeris triumphis & amplissima dominatione superbi, sic testatur lib. 1. cap. 1. *Omnia post Religionem ponenda semper nostra ciuitas duxit, etiam in quibus summæ maiestatis decus conspici voluit: quapropter non dubitauerunt sacris imperia seruire, ita se rerum humanarum habitura regimen existimantia, si diuinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulata,*

Can. 79. vulgarem illius temporis abusum reprimit, quo certis ritibus colebantur virginei partus secundinæ, declaratque virginis partum fuisse ἀλόχευτον, hoc est vacuum à secundinis, addit etiam absque vllo semine τόκον ἀπόρως συστάντα.

Can. 82. de imaginibus Christi sub agni specie. Vide in hanc rem quæ annotaui in istius Synodi exordio.

Canon. 8. notabile continet documentum. Quoties (ait) non inueniuntur testes firmi qui citra omnem dubitationem affirment fuisse infantem baptizatum, debere citra omnem hæsitationem baptizari, idque esse veteris & canonici vsus. Hoc idem constanter definiuit Gregorius magnus lib. 12. epist. 37. his verbis. *Hoc rite tenere debetis quod & nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus, vt quoties tam de baptismo aliquorum, quam de confirmatione, quam de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus certa*

certa ratio habetur, vt baptizentur tales, vel confirmentur, atque Ecclesiæ canonicæ consecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat: quoniam non monstratur iteratum quod certis iudicijs non ostenditur ritè peractum: Hæc nos vobis tenere & mandare docemus, &c. Hæc notent inaniter arguti Casuistæ, qui malunt animas Christi morte redemptas in re dubia de æterna salute periclitari, quam Sacramentum etiam absolutæ necessitatis de aliqua iteratione; perinde ac si Sacramenta ipsa Deus non instituisset in subsidium & salutem animarum: cum in dubio præcipiat sapientissimus simul & sanctissimus Pontifex Gregorius administrari quoque confirmationem, quæ tamen non æquè est vt baptismus absolutæ ad æternam vitam necessitatis. Hæc eadem de baptismo pariter & Ecclesiarum consecratione, quoties dubium occurrit, resoluit præterea Concilium Carthag. quintum Canon 6. Et summistas omnino relinquamus intactos S. Raymundus libr. 3 summæ titul. de ætat. ordin. §. 1: hæc eadem extendit ad ordinationem, ita dicens: *Regulariter teneas quod in huiusmodi de quibus non constat quod sint de essentia vel non, inuenitur tamen quod debent fieri, intelligas omnia esse de essentia: Vnde si aliquid tale de quo dubitatur vtrum sit de substantia vel non, fuerit omissum, potest ordinatio iterari: non enim intelligitur iteratum quod nescitur esse factum*, dist. 68. cap. Presbyteri. Et de consecr. dist. 1. cap. Solemnitates. Hæc aliaque Raymundus. Et tamen antiquioribus nondum in mentem venerat illa prouide sequentibus excogitata sęculis, in casibus ambiguis conditio pręscripta in cap. 2. de baptism. si non es baptizatus, &c. Ideoque verborum etiam absoluta forma in re dubia conferebant Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Ecclesiæ consecrationem.

Canon 96. Qui Christum per baptismum induerunt eius in carne vitæ agendæ rationem imitari professi sunt. Sententia hæc omnium Christianorum infixa cordi

cordi esse debet. *οἱ χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν*.

Canon 100. Picturas fieri prohibet quæ ad turpes libidines illiciunt, & facientes iubet excommunicari. Id enim quæ hic legitur vox *ἀφοριζέσθω* significat, non vero vt Latinus vertit interpres depositionem. Quam pœnam solent Græci Canones exprimere per verbum *καθαιρέσθω*, solosq; hac cẽsura clericos plectere. Exemplũ in hanc rem memorabile refert Prosper lib. de promiss. & prędict. Dei c. 6. Puellam in balneo se lauãtem ex aspectu lasciuo, quæ inibi erat statuæ Veneris fuisse protinus à Sathana possessam, multisque vexatam diebus, donec ad reliquias S. Stephani martyris liberata est.

Canon 101. Minimè permittit communicantes Eucharistiam aliquo vasculo excipere, sed manibus ipsis in crucis figuram conformatis. Hoc idem suadet Cyrillus Ierosolymitanus catech. magist. 5. Quem etiam veterem communicandi ritum sic exprimit Chrysostomus libr. 3. de Sacerdotio, *ὁ μετὰ τοῦ πατρὸς ἄνω καθήμενος ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσὶ*, qui cum Patre sursum sedet omnium manibus continetur. Alicubi tamen mulieres sacram Eucharistiam linteamine excipiebant, vt docet Augustinus sermon. 252. Maximus martyr & Monothelitarum debellator admonet communicaturos viros vt prius manus abluant, mulieresq; vt linteamina mundissima deferant vbi Christi corpus accipiant. Denique Concilium Antisiodorense præcipit Can. 36. *Non liceat mulieribus nuda manu Eucharistiam sumere*. Vocatque idem Conc Can. 42. *Dominicale* linteum illud in quo iubet à fœminis Eucharistiam excipi.

Septima Synodus Oecumenica Nicæna II.

LEo Isauricus Imper. suadentibus Constantino Episcopo Nacoliæ, & Beseræ qui Christianis ortus parẽtibus deinde captiuus in Syriam abductus Mahumetanam hauserat impietatem, bellum execrabile sacris ima-

imaginibus indixit, quas edicto proposito ex Ecclesijs alijsque quibuscunq; locis proscripsit. Dum vero peruetustæ Religionis imaginem Saluatoris, quæ ad æneã vrbis portam sita erat ex edito loco vi ferroque deturbat, succensent qui aderant, totaq; hoc nuncio ciuitas percellitur: tunc armati populi concursu satellites discernuntur, & apparitores ad hoc exequendum facinus missi. Ea de re infrendet ferox & truculentus Leo, totamque vrbem rapinis, hominum raptationibus, & feralibus supplicis infestat & cruentat.

Aggreditur inter alios sapientissimum & venerandũ Studitatum collegij pręfectum; eiusq; duodecim contubernales diuina humanaq; sapientia instructissimos ad quos seu ad oraculum in præcipuis diuinarum humanarumq; disciplinarum ambiguitatibus recurri solebat, quos ipsi quoque Imperatores frequenter consulebant. Hos priuatis colloquijs, adhibitis nunc blanditijs nunc minis in suas partes attrahere conatus est Leo, sed eorum constantia repulsus, eosdẽ cum ædibus in quibus conuiuebant vna cum instructissima Bibliotheca flammis vna nocte absumpsit. Nouis prætereà sceleribus priora accumulans sanctorum etiam cultũ abolere, eorum loculos perfodere, sacraque fędare lipsana instituit. Has excitatas à Leone tragędias recensent author historiæ miscellæ, Nicephorus Constantinopolis Patriarcha in Breuiario, Zonaras, & Cedrenus in Leone; ipsaque passim huius Synodi acta.

Dum truculenter furit Leo, Regiæ vrbis Patriarcha Germanus vir sanctissimus omni studio nascentem impietatem coercere nititur, atque fideles quos dira insectatio vrgebat aut labefactat confirmare: hunc priuatis colloquijs frustra tentatum ex sede Patriarchali & vrbe exegit: eiusque loco Anastasium iconoclastam Leo subrogauit. Ioannem quoque Damascenum piarum imaginum strenuum defensorem, transmissis ad principem Damasci confictis proditionis literis, accu-

sat,

sat, quasi Damascenam ciuitatem cuius custodię Ioannes præfectus erat, sibi vendere attentasset: vnde ipsi dextera manus iussu principis barbari amputatur; sed ei præcisam manum inuocata Dei genitrix insigni miraculo restituit.

Sic efferatum grassantemq; Leonem Gregorius Papa II. boni sollicitiq; pastoris pro Dominico grege munus obiens, à cęptis nefarijs per litteras reuocare conatur; verum crescente in dies illius rabie anathemate percu-lit, simulq Italiam eius dominationi subtraxit, atq; illi tributa vlterius pendi prohibuit: Tum ille maiori percitus rabie comparata ingenti classe, & Pontificis & Italiæ molitur exitium. Sed classem cum omni bellico apparatu ad Adriaticum littus exorta tempestas allisit, alijsque simul calamitatibus eius Deus ferociam reprimit, & impietatem vlciscitur vrbium vndequaque defectionibus, fame, penuriaq; pestilentijs, & horrendis terrarum motibus eousque vt Regiæ vrbis ædes pœnè omnes publicæ priuatæq; integri anni assiduis concussionibus corruerint, ipsaque vrbis mœnia solo æquata sint, ipse vero Leo diris excruciatus torminibus infœlicem animam exhalauit.

Leonem filius excepit Constantinus, cui cognomen inditum Copronymi fuit ab excrementorum profluuio, quo dum infans baptizaretur sacrum lauacrum inquinauerat. Qui vero illum baptizabat Germanus Patriarcha vaticinatus est eius aliquando impietate sanctam Dei Ecclesiam fœdatum iri. Prædictionem euentus demum comprobauit. Hic se totum magicis flagitijs & cacodęmonum animarumque execrandis euocationibus, & piorum persecutionibus, addixit. Dei genitricis aliorumque sanctorum cultum atque sacrarum imaginum inhibuit.

Tot impietatibus & coniunctis vna crudelitatibus commoti populi Cōstantino rebellant, affinemq; illius Artabasdū Curopalaten qui aduersus illum arma sumpserat,

pſerat, deſignant Imperatorem: Bereſen vero tot malorum authorem ſuaſoremque obtruncant, ſacraſque imagines priſtinis locis reponunt. Sed comparato exercitu Copronymus Conſtantinopolin terra mariq; obſidet, atque ad deditionem compellit, Curopalati oculos effodit,eius liberos interficit,ne quis ex illa progenie ſcelerum ipſius & ſacræ Religionis vindex ſupereſſet. In reliquos perduelles crudeliſſimè dęſeuit,quāplurimos pręciſis ferro manibus,varijſq;ſupplicijs excarnificator interimit,reliquos omnibusfortunisexpoliat. Quinetiam veſaniæ ſuę ſpecimen erga Pſeudo patriarcham Anaſtaſium exhibet, quamuis eiuſdem ſecū impietatis fautorem. Hunc enim aſello præpoſtere impoſitum, & flagello per vrbis compita cæſum, in thronum Patriarchalem denuò collocauit.

Cū verò Romani Pontifices Concilia diuerſa in Occidente diuerſis locis cogerent,vt malum inReligionis exitum erumpens cohiberent. Copronymus Pſeudoſynodum trecentorum,& triginta antiſtitumConſtantinopoli coegit, qua in ſacras imagines conclamatur. Interea Conſtātinus Monachus Pſeudopatriarcha ſucceſſor Anaſtaſij,ſatellitio Imperatoris ſtipatus,per forum, per Eccleſias, per omnis ſexus Monaſteria, per priuatorum ædes concurſans, imagines quotquot ſupererāt,diripit,abradit,deijcit,& eos qui habebāt verberibus,& carceribus mancipat: Sanctorū reliquias cū venerādis imaginibus, & Catholicorum libris per fora excitatis rogis incēdit.Ipſe verò Copronymus aliquot Senatores,&clariſſimos viros,eo quod prohibitas imagines coluiſſent,vel occultaſſent, duriſſimis neruis in medio foro verberari ad necem iuſſit:Monachusetiam & Sanctimoniales raptari, & poſt immania ſupplicia, & ludibria trucidari. Qui verò ſuperfuerunt Monachi compulſi ſunt pallio, & cucullo depoſito inire inceſta connubia, ſordidiſque artibus victum quærere. Inter milites quoque Monaſteria diſtributa ſunt, vt omnis

instituti Monastici memoria prorsus aboleretur, Monasteriorum autem prædia,& facultates fisco addictæ.

Cōstantinū Pseudopatriarchā tot scelerum facem,ac incentorem diuina vltio prosequuta est.Cùm enim detestandus Copronymus arcanū illi suum de abrogāda Christo diuinitate aperuisset, nec ille rem silentio texisset, iussus est per vrbis vicos flagellari, & in sordidissimo loco iugulari.Par etiam vltio in Copronymum incubuit,cui pedes ardentibus athracibus intumuerunt, tantoque æstu totum eius corpus exarsit, vt vociferaretur infelix se inextinguibili traditum igni ob violatum Deiparæ nomen,& cultum:& cùm eandem iussisset honorificè coli,sera tamen eius minimè recepta est pęnitentia, sed acerbissimo, & horrendo interitu ad quæ migraret supplicia demonstrauit.

Successorem Copronymus habuit Leonem filium, qui Catholicum se principio simulauit: vbi verò suum stabili fundamento firmatum credidit Imperium, in apertam hæresis professionem erupit, quam & sacrilegio cumulauit. Cùm enim gemmarum cupiditate carbunculis radiantem coronam, quam in maiori Basilica Mauricius olim dedicaret, detractam inde suo capiti imposuisset, eruperunt ex illius capite venerati carbunculi, ex quibus ardens exorta febris hominem breui extinxit, ut Theophanes, & Miscellæ historiæ scriptor Diaconus referunt.

Hic hæredem reliquit Constantinum ex Irene susceptum filium. Irene gubernacula suscepit Imperij sub Constantino decemni puero. Tum demum immanibus diuturnisque procellis discussis, pax,& noua lux Orientis Ecclesijs refulsit. Catholicæ namque Religionis amantissima Irene, nihil antiquius habuit quam vt illam iacentem excitaret, Regiamque ciuitatem multiplici anathemate inuolutam, & a reliqua Ecclesia diuulsam reduceret. Cùmque Paulus abdicato Patriarchatu se in Monasterium conclusisset ad sponta-

neam

neam pœnitentiam, respondit Imperatoribus causam rei sciscitantibus, quia Copronymi Conciliabulo, quò procusum fuit aduersus venerandas imagines decretum, suam adiecerit subscriptionem, & ni pœnitentia scelus elueret, æterno foret supplicio damnandus. Qua permoti responsione Imperarores de optimo Patriarcha eligendo solliciti Tarasium promouendum curarunt. Ille verò grauissimum onus detrectabat, nec prius vrgentibus Augustis cessit, quam fore polliceren. tur, vt legitimam Synodum ex Romani Pontificis consensu indicendam, & habendam curarent.

Scripsit ergo litteras ad Adrianum Papam Tarasius, quibus de sacrarum imaginum cultu piè, docteque differit. Scripsere pariter ad eumdem Constantinus, & Irene, rogantes vt Synodum indiceret, suosque de more Legatos ad eam mitteret. Lętior Pontifici nullus afferri poterat nuncius. Itaque Petrum Archipresbyterum Ecclesiæ sancti Petri, & alterum Petrum Abbatem sancti Sabæ committit, qui suo nomine Synodo præsint. Cæterùm adeò Constantinopoli hæresis inualescebat, vt ibi tumultus incredibiles excitarint Iconomachi, quos nec ipsi potuerunt Imperatores compescere.

Igitur Nicæa prælecta fuit in qua Synodus haberetùr, quæ ciuitas Metropolis Bithyniæ est, prima Synodo Oecumenica dudum insignis. Interfuere cum Tarasio religiosissimo Constantinopolis Episcopo duo Monachi Ioannes, & Thomas sedium Orientis Patriarchalium locumtenentes, & cum his trecenti quinquaginta Episcopi multique cum delectis Monachis Archimandritæ, qui Patrum consessum sanctitatis, doctrinæque splendore decorabant, missique ab Imperatoribus aliquot Senatores. Concilio præsederunt Apostolici Legati. Gesta hæc sunt Chr. an. 787. Coacta iam Synodo multitudo Episcoporum supplices libellos obtulerunt ad veniam deprecandam, eo quòd Co-

pronymi Synodum approbassent: in primis Gregorius Neocæsariensis, qui fuerat in Pseudosynodo quasi præses,& antesignanus. Vtramque in partem agitata sententia est, sed mitior demum prævaluit, qua cunctis condonatum est, & permissum, vt suum quisque gradum,& dignitatē retineret. Lecta primum fuit Adriani epistola,cui honorificè ab omnibus acclamatum est. Placuit deinde vt ex Sanctorum Ecclesiæ doctorum libris deprompta palam legerentur grauissimæ sententiæ,& exempla,quibus Religiosa imaginum veneratio asseritur,tamquam à Sanctissimis Patribus tradita,iam inde ab exordijs Ecclesię,continuoque Christianorum sæculorum vsu recepta, plurimisque confirmata miraculis. Quapropter Patrum suffragijs sancitum est, vt in Ecclesijs alijsque honestis locis, Christi Domini Sanctorumq; imagines collocentur ad piam memoriam, & virtutum imitationem excitandam: tum etiam vt ipsi in suis imaginibus debita sibi veneratione colantur,quandoquidem his delatus honor adPrototypum, & exemplar refertur quod illæ repræsentant. Decretum quoque vt fideles debita veneratione Sanctorum reliquias prosequantur,& his contradicentes hæretici declarantur,& anathemate feriuntur.

His sanctissimè constitutis placuit in medium proferri Saluatoris imaginem, & ab omnibus suppliciter procumbentibus adorari. Perlecta etiam ne quid deesset examinataque sedulò fuit Copronymi Synodus, eiusque vanæ rationes verissimis alijs euersæ, & quantum opus erat expositum diuinarum litterarum testimonia, quibus idola gentium redarguuntur nihil cum sanctis imaginibus habere commune.Proinde damnata illa Pseudo-synodus omnium cōsensu fuit,& dictum anathema in Anastasium,Constantinum,& Nicetam Pseudo-patriarchas. Postremò sancta Synodus Canones XXII.adiecit. His ritè peractis, Tarasius transmissis ad Adrianum litteris rerum in Synodo gestarum rationem

tionem reddidit. Porrò Adrianus non solùm Apostolica authoritate Synodum muniuit, & approbauit, sed præterea conscripta ad Carolum Magnum epistola defendit ab aliorum criminationibus.

Actione huius Synodi quinta inter quamplurima Sanctorum testimonia locus adducitur Ioannis Thessalonicensis Episcopi, quo asseritur Sanctos Dei Angelos, Sanctorumque animas figuris corporeis sufficienter repræsentari, eo quòd vtrisque Catholica Ecclesia corporeas substantias attribuat, tenuissimas quidem, vtpotè igneas, aut aereas. Idque author ille confirmare intendit tum Dauidis, atque Apostoli testimonio isto: Qui facit Angelos suos Spiritus, & Ministros suos flammam ignis: tum etiam Athanasij, Basilij, Methodij, aliorumque Patrum authoritate. Quod ait author ille de sensu Catholicæ Ecclesiæ non sic intelligendum est, quasi Ecclesia hoc definiuisset, sed quia complures, & illustres Ecclesię Doctores hoc asserebant, ita vt eastum sententia præualeret: Nec solùm apud Græcos, sed & apud Latinos, ex quibus est Hilarius in Matt. S. August. innumeris pęnè locis, lib. 3. de Gen. ad lit. c. 10. & epist. 111. & 115. & lib. 3 de Trinit. c. 11. & in Psal. 85. & 145. & lib. 2. de Ciu. Dei c. 23. & lib. 15. c. 23. & li. de diuination. dęmon. & in Enchir. c. 59. & alibi, vt asserat Vasq. tract. de Angelis non dubitasse Augustinum Angelos esse corporeos, sed tantùm an eorum corpora contrectari possent. Hoc idem tenuit quoque Cassianus collat. 7. cap. 13. Bernardus hoc propendet sermon. 5. in Cant, & Angelis corpus aereum assignat. libr. de considerat. His accedit Rupertus Abbas libr. 1. de Trinitat. cap. 11. Ex Græcis præter commemoratos Athanasium, Basilium, Methodum, Ioannem Thessalonicensem, idem ipsum tradit Origenes lib. 1. Periarchon in proęm. Cæsarius Nazianzeni frater dialog. 1. Elias Cretensis ad orat. 1. Nazianzeni ad verba ista: nihil enim mihi. Quotquot etiam ex Græcis, Latinisque docuerunt

Angelos cum mulieribus consuetudinem habuisse, ex iisque progenuisse Gigantes Iustinus, Irenęus Clemens Alexandrinus, Eusebius Cæsariensis, Tertullianus, Lactantius, alijque, qui licet astruant in Angelis, & hominum animis spiritualem substantiam, id vnum volunt esse tenuissimam, & subtilem admodum, longèq, distātem à concretis, crassioribusq; corporibus non tamen omnis expertem materiæ. Olim pręualuerat apud sanctos Patres Platonis Philosophia dœmones elementares constituentis, & animas igneæ substantiæ. Exortu postmodum Scholasticæ Theologiæ receptior euasit Aristotelis doctrina lib 12. Metaph. c.6 7.8. asserens, & probans intelligentias esse ab omni materia, & quantitate separatas. Idq; fortiùs apud Christianos suadet visio diuinæ essentiæ, quoniam videbimus Deum sicuti est 1. Io.3. ad hanc verò visionem nullam habere potest aptitudinem nec remotam quidem aut supernaturalē materialis substantia. Itaq; Magister sententiarum, & Thomas, & alij ferè omnes scholarum Theologi oppositam veteribus illis sententiam consectantur: cui plus etiam fauent hæc Lateranensis sub Innocentio III. Cōcilij verba, quæ leguntur in cap. firmiter de sum. Trinit. *Deus vtramque de nihilo condidit naturam spiritualem, & corporalem, angelicam videlicet, & mundanam: deinde humanam quasi communem ex Spiritu, & corpore constitutam, &c.*

Etsi verò probabilius sit Lateranensis Concilij eam non fuisse mentem, vt res ista tamquam fidei propositio ibi definiretur: non foret tamen temeritatis expers his instructioribus sęculis peruicax in contrarium opinio. Et verò sancta Dei Ecclesia temporum progressu nouis cognitionibus pleniùs illustratur: vnde scribitur in Cantico procedere illam instar surgentis auroræ. Quod exemplis sequentibus patefit.

Licuit priscis sęculis Angelos credere corporeos, & ex his nonnullos cum mulieribus antequam cęlo exularent, corporum habuisse commercia. Licuit similiter

san-

ſanctis olim Doctoribus Papiæ Hierapolitano,Melitoni Sardenſi,Irenæo,Iuſtino,Lactantio,Seuero Sulpitio, eſſechiliaſtis, quę nunc perſuaſio hæretica,&piacularis eſſet.Licuit initio eximijs illis viris,& S.Cypriano Carthaginenſi, Dionyſio Alexandrino, & Firmiano Cæſarienſi,& ampliſſimis totius Africę,& Alexandrinæ Diœceſeos Synodis omnium indiſcriminatim hęreticorum reijcere baptiſmum, quod ſiue poſt Stephani Papæ decretum,ſiue poſt Nicęnam Synodum, pœnam mereretur anathematis . Licuit antiquis de multis Scripturæ partibus ambigere an canonicæ eſſent,vt obſeruatum ſuperiùs à nobis eſt Laodicænum canon 59. At re poſtmodum perſpicuè definita non liceret circa huiuſmodi animo eſſe ancipiti.*Multa nunc ſcimus*(ait Alfonſus de Caſtro lib.1.de hęreſib.c.27.)*quæ à primi patribus,aut dubitata,aut prorſus ignorata fuerunt: Multa didicit Mater Eccleſia*(inquit Paulus Serlogus Societ. Ieſu anteloquio 3. in Cant. ſeſſ.3 .*proceſſu temporum multa ſtabiliuit, declarauitq;fidei dogmata quæ licitis olim opinionibus iactabātur.*Vicentius Lirinenſis ſic loquitur aduer.hær.commonit.1. c.27.*Creſcat igitur oportet,& multum vehementerq;proficiat tàm ſingulorū,quàm omniū,tàm vnius hominis,quā totius Eccleſiæ ætatū,ac ſæculorū gradib.intelligētia,ſciētia,& ſapiētia.*

Canon.14.reprobatur abuſus quo pueri Clerici poſt tonſuram admittebantur ſtatim ad legendum in Eccleſia pro ſuggeſtu ante ſuſceptam Lectoris ordinationem. Permittitur deinde Abbatibus modò Sacerdotes ſint & ab Epiſcopo benedicti, Lectores ordinare, proprios dumtaxat Monachos. Permittit Chorepiſcopis idem Canon lectores ordinare, dum præceſſerit Epiſcopi coſenſus.Conc.Trid.ſeſſ.23.c.10.Abbatib.pariter Sacerdotibus,& abEpiſc.benedictis indulget,vt ſubditisMonachis tonſuram,& minores ordines conferant.

Can. 15. Prohibet duas cuiquam Eccleſias conferri etiam paupertatis obtentu:quo caſu proponit imitandum potiùs Paulum in Actis Apoſt.proteſtantem ſe ad

ſui, ſuorumque victumque proprijs manibus laboraſſe, quod in ſuis pariter epiſtolis inſinuat. Hic tamen Canon vbi magna eſt Clericorum penuria duas permittit ab vno, & eodem Eccleſias in minoribus oppidis poſſideri. Refertur à Gratiano c. Clericus 21. q. 1. Idem ante ſanciuerat Synodi Chalcedonenſis Can. 10. interdicens ne quis Clericus duarum ciuitatum Eccleſijs aſcribatur. Pari ratione cauetur in Concilio Agathenſi Can. 57. & in Epaunenſi Can. 9. & in Lateranenſi ſub Innnocentio III. Can. 29. & in Tridentino ſeſſ. 7. c. 24. & ſeſs. 14. c. 17. necnon in c. vnum Abbatem 21. q. 1. ne vnus duobus monaſterijs Abbas præficiatur. Ius quoque ciuile non permittit duplicem in vno militiam, ſeu duobus mereri cingulis, aut ſtipendijs, l. his quidem, c. qui milit. non poſ. lib. 12 ſed hanc quæſtionem paulò fuſiùs, & dilucidiùs diſcutiamus.

Canonum periti duplicem norunt plurium beneficiorum incompatibilitatem primi generis, & ſecundi. Incompatibilitas primi generis ea eſt, vt ſecundo per pacificam poſſeſſionem obtento beneficio, primum ſtatim vacet, c. de multa 18. de præben. & extr. execrabilis, eod. tit. & c. litteras 9. de conceſ. præben. & c. cum in cunctis 7. §. cum verò, de electio. Altera, ſeu ſecundi generis incompatibilitas ea eſt, qua ſimul nequeunt plura licitè beneficia ſimplicia teneri, niſi accedat diſpenſatio quæ iuſta cauſa ſubnixa ſit: nec ideò tamen vacant priora beneficia per poſterioris adeptionem, quamuis horum ſingula ſufficere poſſint ad victum. Etenim ſi ſingula uon ſufficiant honeſtæ ſuſtentationi, poſſunt duo, vel tria licitè poſſideri citra diſpenſationem iuxta Trid. Conc. decret. ſeſſ. 24. c. 17. his verbis: *Statuit ſancta Synodus, vt in poſterum vnum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur; quod quidem ſi ad vitam honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominùs aliquod ſimplex beneficium, dummodò vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferre*. At verò

rò ad incompatibilitatem primi generis pertinent duæ simul dignitates, vt duo Episcopatus, duo decanatus, aut vnus decanatus simul cum præpositura, vel Archidiaconatu. Item plures parochiæ aliauè curata beneficia. Item plures in eadem Ecclesia personatus, aut dignitates etiam sine animarum cura. Denique plures vniformes præbendæ sub eodem tecto quamuis simplices, vt duo Canonicatus, c.litteras de concess. præben. Hæc quoque incompatibilitas extenditur ad Episcopum, qui statim atque consecratus est, & bonorum Episcopalium fructu gaudet (non enim isthic comprehenduntur Episcopi merè titulares, aut aliorum Episcoporum suffraganei, qui licèt consecrati, non tamen fruuntur Ecclesiarum Episcopalium prouentu) aut etiam elapso tempore quod Canones Episcoporum consecrationi præfixerunt, amittit illicò iure ipso omnia quæ priùs habebat beneficia, nisi Apostolicæ sedis se dispensatione præmuniuerit, c.cum in cunctis 7.§.cùm verò de elect. Sed si pauper sit Episcopus, poterit adhuc ei simplex conferri beneficium: licèt enim amittat anteriora, non tamen ius facit eum inhabilem ad posteriora simplicia, vt docent Martinus Nauarra, & Less.lib.2.de iust.c.34.dub.27.n.139.

Can.Nicænus 16. cauet ne Episcopi, aut Sacerdotes alijque clerici splendidis, ac insignibus indumentis, aut vnguentis odoratis vtantur, eosque puniri sancit quicumque Clericum modestè vestitum deriserint. Prohibet etiam quibusuis Ecclesiasticis deferre in vestium oris, ac marginibus lacinias versicolores. Citatur in c.omnis iactantia 2. q.4. Require superiùs Concilij Carthaginensis quarti Can.45.

Canon Nicænus 17. Personarum Monasticarum frequentem hoc sæculo abusum reprobat, quæ cùm in Monasterijs proprijs subesse nolint, noua Monasteria construere aggrediuntur quibus præficiantur. Præterea inhibet Episcopis ne nouas Ecclesias, aut oratoria

ex-

extrui permittant,nisi ea suppetant,quæ ad perfectam fundationem sufficere possint.

Can.20.Prohibet omninò duplicia Monasteria simul cohærentia,id est Monachorum hinc,& Monialium inde:huc pariter spectant ad euitanda periculosa cõsortia regulæ istæ S Basilij: non habeat Monachus aditum ad Monacham;vel Monacha adMonachum secretò ad collocutionem.Non cubet Monachus in muliebri Monasterio. Si contigerit,vt aliquam propinquam suam videre velit Monachus, in præsentia Abbatissæ huic colloquatur per modica,& compendiosa verba,& in breui ab ea discedat. Hasce Basilij regulas instaurat Canon iste. Videto superiùs alia huc pertinentia ad Can.28.Conc. Agathensis iubentem diuersorum sexuũ Monasteria longè inuicem esse remota. Alia huc spectantia reuisè pariter ad Conc. Toletani primi Can.6.

De Synodo Francofordiensi librisque Carolinis.

ANno 794. celebrata est Francofordij ad Mœnum amnem Synodus (est enim altera cognominis vrbs ad flumen Oderam)tempore Adriani Papę primi, & Caroli magni Francorum Regis. Hæc approbata fuit quatenus hæresin damnat Elipandi Toletani Episcopi,& Felicis Episcopi Vrgelitani;qui Iesum Christũ hominem negabant filium esseDei naturalem,sed asserebant tantummodò esse adoptiuum Deique seruum. Quatenus autem damnat septimam de imaginum cultu Synodum omni caret authoritate.

Patres namque Francofordienses rei gestæ ignoratione planè decepti sunt. Reijciunt enim Synodum(vt loquuntur]Gręcorum adorandis imaginibus Constantinopoli in Bithynia celebratam sine consensu Romani Papæ. Quibus verbis multiplex circa factum error inuoluitur.1, Constantinopolis Nicęa.2. Constantino-

po-

polin esse Bithiniç vrbem cùm sit Thraciæ. 3. fuisse Grç- corum Synodum illam sine Romani Papæ con- sensu habitam, cum tamen constet fuisse ab Adriano Papa indictam, & approbatam, eiusque Legatos in ea præsedisse. 4. eandem Synodum constituisse vt imagines eodem cum Deo cultu colerentur, cùm tamen eius act. 1. Basilius Ancyræ Episcopus quondam iconomachus non aliter à Nicçna Synodo admissus fuerit, nisi profitendo palam sacras imagines esse venerandas, & adorandas modò ne latriæ cultu, qui soli Deo debetur. Et Act. 3. Constantius Constantiæ Cypri Episcopus: actionibus 4 & 7. alijque similiter Ecclesiç reconciliati fuerint, & vnitati fidelium redintegrati cum eadem fidei protestatione, modò ne latriæ cultu soli Deo competenti sacræ imagines adorentur.

Porrò vt omnis verborum tollatur ambiguitas, latriç cultum hic intelligunt Nicçni patres absolutum illum cultum, qualis à Gentilibus deferebatur idolis, quæ absolutè ab ijsdem vt dij colebantur, existimantibus numen in illis statuis residere: cùm tamen fidelium cultus erga imagines sit respectiuus ad Deum, vel Sanctos per imagines reprçsentatos, vt possit eiusmodi cultus pro exemplariũ dignitate coram imaginibus delatus, dici latriæ, vel hyperduliç, vel duliç cultus respectiuusquidẽ quoad imaginem, absolutus autem quod attinet ad exemplar, seu prototypum per imaginè reprçsentatũ.

Anterioris sçculi ann. 1549. prodijt in publicum ignotus anteà liber Carolo magno ascriptus, & ab eodẽ ad Adrianum Pontif. directus contra imaginum venerationem, absque vlla siue loci, siue Typographi nota.

Si liber non est ab ijsdem qui publicarunt hæreticis confictus, non alium habet authorem quàm eiusdem cum Carolo sçculi iconoclastam, non ipsum Carolum, à quo tamen transmissus ad Adrianum fuit, vt suo nomine, censuraque Apostolica illum perstringeret, aut refelleret. Extat vtique Adriani Papæ ad Carolum liber,

ber, quo prior ille liber sacras oppugnans imagines accuratè refellitur. Ex quo Adriani libro Iuo Carnotensis pleraque desumpta inserit in quarta decreti sui parte. Constat certè ex Anastasij præfatione ad septimam Synodum Gallos nonnullos imaginum venerationem respuisse.

CONCIL. VORMATIENSE.

SVb Adriano Papa II. & Imperatore Ludouico II. an. Domini 868. habitum est Concilium Vormatiense, huius Canon 22 ita decernit: *Si pater, vel mater filium, filiamque intra septa Monasterij in infantiæ annis sub regulari tradiderit disciplina, non liceat eis postquam ad annos pubertatis peruenerint, egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnibus deuitandum est, quia nefas est vt oblatis Deo à parentibus filijs voluptatis fræna laxentur: igitur vt prædiximus non liceat eis susceptum habitum vnquam dimittere, sed conuicti quod tonsuram, aut Religiosam vestem aliquando habuerint, in Religionis cultu habituque velint nolint permanere cogantur.* Adeò perspicuæ sunt istius Canonis, & plurimorum aliorum conformium Canonum expressiones, vt pudor omnis animique sinceritas prorsus ei ableganda sit, qui per multiplices alienarũ, & violentarum glossarum inuectiones in oppositum sensum hæc detorquere obnitatur, quem voces ipsæ & vltrò, & iteratò præ se ferunt. Eadem non minùs euidentibus verbis repetitur sanctio sequenti Can. 23. *Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit, &c.*

Istiusmodi Ecclesiæ vsus, & disciplina non hic habuit initium, hoc enim ante constituerat Gregorius Papa II. in sua ad Bonifacium Moguntiæ Episcopum epistola ijsdem prorsus verbis: adeò vt Concilium Vormatiense suos inde Canones 22. & 23. nihil ferè immutando desumpserit. Idem pariter resoluit Isidorus

rus citatus in c. quicumque 20. q.1. Toletanum quoque Concilium quartum rem eaddem prorſus decernit anno 643. Canon 48. & habetur in decretſi Gratiani c.Monachum 20 q.1. Idemque iteratur decretum in Concilio Triburienſi citato in c. quem progenitores 20. q.1. Alexander quoque Papa III. hoc item decernit de perpetua ad Monachiſmum aſtrictione ex ſola parentum oblatione. Conſtit. Alex.III. p.50. cap.50. Poſt quem Clemens Papa III. hanc eamdem confirmat diſciplinam, & vſum, c.cum virum, de regular.

Itaque ſeptingentos annos Eccleſia hoc iure vſa eſt patriæ poteſtatis iura multò vlteriùs erga liberos proferens nondum ſui per ætatem compotes, quàm præſens, magiſque æquitati conſentaneus vſus permittat. Vrgebant forſitan exempla Samuelis, quem mater tabernaculo conſecrauit, & Iephte votum, ſecundùm quòd filiam vnicam Deo immolauit. Quinimò fauore Monaſticæ Religionis vlteriùs etiã progreſſi ſunt olim Eccleſiæ Canones. Ex quo enim aliquis etiam adultus nec ſuę mẽtis compos aliena voluntate fuerat in ægritudine periculoſa Monaſtico habitu amictus, æger ille conualeſcens tenebatur reliquum tempus vitæ indiſpenſabiliter in Monachali veſte, & inſtituto traducere, Adeò vt Hiſpaniæ Rex Vamba, & morum ſanctitate, & bellica laude, & Saracenorum victorijs inclytus, cùm in motbum incidiſſet alienatus à ſenſibus, ab Epiſcopis, & proceribus Hiſpaniæ pro more in Hiſpania recepto Monaſtica veſte indutus, & deinde conualeſcens ſe aſtrictum Monaſticæ vitæ ex eiuſmodi ſibi iradito amictu agnoſcens, regnum ſuum in affinem quemdam ſuum tranſtulerit. Iſtud expreſsè refertur in Concilio Toletano anni 680. Can.2. cuius deinde Can.2. ſignificatur eam tum viguiſſe in Hiſpaniarum Eccleſijs conſuetudinem, vt cùm ſe in ægritudine aliquis proximS putaret moriturum, Monaſticum habitum peteret, & acciperet, aut etiam non petitum ne-

nesciens nec sui compos acciperet, hoc ipso sic astringeretur Monasticæ professioni, vt conualescens ad sæculum reuerti non posset, Monachusq; in perpetuũ remaneret; licet pęna dignus cẽseretur Sacerdos, qui habitũ nõ petenti ministrasset. Quã disciplinã, & consuetudinem Baronius quoq; refert ad ann. præfatum 680.

Posterioribus sanè Canonibus meliùs cautum est, quibus omnis irrita professio Monastica redditur, si non fuerit libera, & spontanea, & si non præcesserit saltem integer probationis annus. His quoque prouisum est, vt omnis professio quæ facta fuerit à fœmina ante cõpletos duodecim ętatis annos, aut à masculo ante quatuordecim, sit prorsus inualida c. significatum, & c. cũ virum de regularibus eandem prefigendo ętatem professioni regulari, quæ requiritur pariter ad validum, & insolubile matrimonium Successit demum Conc. Trid. ordinatio sess. 25. de regul. c. 15. quæ nunc vbique viget, requirens ad Religiosam professionem in vtroque sexu completos ætatis annos sexdecim. Idemque Concilium pœnam excommunicationis parentibus, & alijs quibuscumque infligit, quicumq; per vim, aut metum ad Religionem quemquam adegerint, vel ad id cooperati fuerint d. sess. 25. c. 17. & 18.

Synodus Oecumenica octaua, & Constantinopolitana quarta.

Historiam huius octauæ Synodi exactè descripsit Nicetas David Paphlago scriptor ætatis illius in vita S. Ignatij Patriarchę Constantinopoleos Nicephorus Orientis Imperator filiam suam Procopiã Michaeli Curopalati dedit in matrimonium ex quo natus est Nicetas alijque liberi. Cùm verò Nicephorus è viuis excessisset, omnium consensu Michaeli defertur Imperium principi iustitiæ, & pietatis ornamentis spectatissimo, qui magna virtute biennium imperauit: Donec

Leo

Leo Armenus cui Michael præfecturam exercituum Orientis crediderat,in suum principem, ac benefactorem perduellis regnum occupat ,Michaelem cum vxore,& liberis in diuersas insulas ablegat, & Monasterijs includit:Regios liberos castrari iubet,atque ex his Nicetam cui castrato, & in Monachum detonso Ignatij nomen est inditum.Leo qua tyrannide, & nequitia regnum inuaserat,eadem administrauit, & dudum à Synodo septima sopitam iconoclastarum hęresim magna Ecclesiarum clade,& piorum omnium dira insectatione restituit, non minori rabie furens, quàm Leo ille Isauricus à quo fuerat primùm excitata. Sed exacto Imperij septennio diuina vltione interemptus est à Michaele Balbo pariter iconoclasta: quem post annos Imperij octo filius excepit Theophilus paternæ impietatis æmulus,qui annos aliquot Imperio potitus,transmisit illud ad filium Michaelem sub Theodoræ matris tutela Religiosæ,virilisque animi fœminæ,quæ filium Catholica Religione imbuendum curauit, instauratoque sacrarum imaginum cultu,Methodium virum sanctissimum quem in fide Orthodoxa inuictum Michael Balbus exilio damnauerat,reuocauit,atque in Regia ciuitate Patriarcham constituit; quo munere præclare quadriennio perfunctus abijt in cœlum.

Tum verò eiusdem Theodoræ studio Ignatius Michaele Curopalate natus in eandem promotus est dignitatem.Hoc pręsule Orientalis Ecclesia & fidei sinceritate,& morum commendatione refulsit, tranquillaq; pace integros vndecim annos potita est. Sed tam felicem rerum statum Cęsaris Bardæ ipsius Theodoræ fratris ambitio turbauit. Hic Imperatori persuasit vt matrem rerum gubernaculis ablegatet, includeretque Monasterio, atque ex Michaelis vecordia fiduciam sumens,omnem Imperij potestatem in se vnum transtulit. Erat prætereà Bardas infensissimo aduersus Ignatiũ animo,qui pastoralis Officij, & constantiæ specimen dederat,

dederat quando post sæpiùs à se frustrà admonitum Bardam, vt stupri consuetudine, quam cum propria nuru graui omnium scandalo, & offensione habebat, desisteret, ad sacram Eucharistiæ synaxim solemni Epiphaniæ die accedere ausum palam repulit, & ad pœnitentiam adhortatus est. His accesserat vt cum suasu Bardæ Michael accito Ignatio mandasset vt inuitam Theodoram attonderet, Monasterioq; includeret; id facere vtpote rem indignam, & Ecclesiæ Canonibus aduersantem recusauerit. Idcircò Bardas Ignatium apud Imperatorem maiestatis reum postulauit, simulque in insulam deportauit, & Photium ad eius sedem intrusit.

Erat Photius vir laicus, natalibus illustris, dignitate prothospatarius, & primus à secretis, vir immensæ ambitionis, veterator, & versatilis ad omnia, ingenij, tantaque disciplinarum omnium peritia prędit, vt (vel ipso Niceta Dauide teste) non modo sui æui princeps haberetur, sed etiam cum præstantissimis veterum quorumcumque ingenijs decertare posset: At eximias naturæ, & artis dotes animi eius improbitas, & incredibilis ambitio, perfidiaque obscurabant. Vix credat aliquis quàm implacabili crudelitate, quàm impudentibus calumnijs, & quàm immanibus corporis cruciamētis Regiæ stirpis Patriarcham eximia vitæ sanctitate venerandum, ætate etiam prouectum diuexauerit scelestissimus Photius, quamdiu Bardas superstes fuit.

Interimitur à Basilio Macedone protestatore iussu ipsius Michaelis Imperatores Bardas: occisor verò in Imperij societatem asciscitur, nec multò post Michael ipse vino temulentus trucidatur. Cùm enim illum nouus Imperator Basilius ab infamia morum ad meliorem frugem reducere studeret, illius tale odium in se concitauit, vt remigi quoque obtulerit Imperium si Basilium interimeret, sed Michaelem temulentum Basilius anteuertit, & occidit.

Solus itaque Imperio potitur Basilius, qui cùm esset in-

iustitiæ, & religionis amantissimus publicam rem Michaelis vęcordia, nequitiaque perditam reparauit. In primis Ignatium deiecto Photio reuocauit, eamque ob causam Synodum Oecumenicam octauam Constantinopoli coegit assentiente Adriano Papa secundo Nicolai primi successore, qui etiam per suos Legatos Donatum, & Stephanum Episcopos, & Marinum Diaconum, sanctæ Synodo præsedit ann. Christ. 869. Iam Photium Imperator de throno in Monasterium depulerat, Eliamque Regiæ classis Drungarium cum Dromone, id est celoce Imperiali pretiosis ornamentis instructo, cum magnifico splendidoque comitatu pręmiserat ad reducendum, ea qua par erat honoris pompa, Ignatium. Reducem ab exilio Patriarcham ordo patricius occurrens exceperat, & confluens, lætitiaque gestiens populus vniuersus veneratus, atque in templum triumphali apparatu, & faustis acclamationibus comitatus fuerat, antequam Synodus indicta esset.

Synodo interfuerunt, vt scribit Nicetas Episcòpi duo supra centum. Antistites verò, & Sacerdotes, qui à Sanctiss. Patriarchis Methodio, & Ignatio consecrati fuerant, & postmodùm ad Photij communionem abrepti, libellis pęnitentiæ porrectis ad Synodi pedes procubuere lachrymis effusis veniam supplicantes. Mitius cum his actum est, impositaque pęnitentia ad consessum tandem Synodi, & pristinum ministerium admissi sunt. Photius citatus reus ad Synodi cōspectum adducitur. De proprijs sceleribus interrogatus, adduci non potuit, vt aliud responderet quàm istud Dauidicū, Posui ori meo custodiam: & quod sequitur vos ipsi legitote. Hæc nimirum intelligi volens: Cùm consisteret peccator aduersùm me. Instant legati per obstinatum hoc silentium non euasurum damnationem; quibus ille, neque Iesus tacendo euasit damnationem. Blandè rogatur, vt se iustificet circa sibi obiecta: respondit hypocrita: Iustificationes meæ non sunt de hoc mundo.

 Sua-

Suadetur vt pœnitentiam exhibeat, qua soluatur anathemate: ille pertinaciter tacet, & sic è conspectu se subducit.

Nicolaus Papa Photium iam olim in Episcoporum Concilio damnauerat anathemate, vt violentum sedis Constantinopolitanæ inuasorem. Photius verò coacto conciliabulo in Nicolaum anathema regerere ausus fuerat. Quin etiam non dubitauit Pseudo Synodi suæ acta multis suppositis additamentis, & falsis, ementitisque innumeris subscriptionibus aucta transmittere ad Ludouicum Franciæ Regem simul, & Occidentis Imperatorem, vnà cum litteris ad vxorem eius Ingelbertam Synodicis illam sollicitantibus, vt coniugi Ludouico persuaderet à Nicolao Episcopo Romę discessionem, vtpotè legitimè per Catholicam, & Oecumenicam Synodum deposito, eumque procul in exilium relegaret. Quæ tamen scripta fuerunt intercepta, & in octauam Synodum ab Imperatore Basilio producta. Porrò huiusce Ludouici Franciæ Regis Legati, quemadmodum, & Michaelis Bulgarorum Principis actioni nonæ Synodi huius interfuisse memorantur, alijs verò actionibus nulla legitur horum mentio.

Neque verò à solo Nicolao, sed pręterea ab Adriano Papa in alia Synodo, in qua eadem iterùm causa ventilata fuit, anathemate percussus est Photius, tertiumq; demum anathematis telum in eumdem contorsit hæc Oecumenica Synodus. Rem miram perhibet in vita Ignatij Nicetas, damnationi Photij subscriptum ab Oecumenicæ Synodi patribus fuisse calamis non solũ atramento, sed etiam tremendo Christi sanguine tinctis. Simili subscriptione permixti atramento ex sacro Calice diuini sanguinis, à Theodoro Papa signatã fuisse Pyrrhi Monothelitæ relapsi damnationem testatur Theophanes. Octaua hęc Synodus aliquot edidit Can. qui recensentur in Græcis exemplaribus numero 14. at verò in Anastasij Latina editione 7. & 20.

Ca-

Can. 1. edicitur seruandas, & tenendas esse Apostolicas traditiones non scriptas, perinde ac diuinas scripturas, & ad hoc firmandum ibidem allegatur illud Pauli ad Thessalonicenses: state, & tenete traditiones quas didicistis siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Traditionibus verò huiusmodi parem cum diuinis Scripturis adhibendam esse fidem scribunt quoque insignes Graeci Doctores, ac Patres, Basilius ad Amphisoch. de Spiritu Sancto c. 29. Epiphanius haeresi 61. Chrysost. homil. 4. in 2. ad Thessalonicenses epist. vt Latinos Patres sileam.

Can. 2. Decernit Saluatoris nostri effigiem eadem cum sacris Euangelijs veneratione colendam esse. Quaecumque enim (ait) litteris scripturae, eadem coloribus picturae docent, & repraesentant. Adiungitque Virginis Dei Genitricis, Sanctorumque imagines esse venerandas, & Angelorum Dei effigies quales in Scripturis repraesentantur.

Canon. 4. Photium declarat nec esse, nec fuisse vnquam Episcopum, eò quòd prohibeat Apostolus ad Timotheum scribens, fieri quemquam ex Neophyto Episcopum: quam rem sequens can. 5. exponit tàm de Neophyto in ordine clericorum; quàm de Neophyto in Christi fide. Idemque declarat de Sacerdotio eorum, quos Photius ordinarat. Idem can. 4. in Anastasij editione addit, Ecclesias iterùm dedicari, aut consecrari debere, quas vel Photius ipse, aut alij ab eo ordinati, prout putabatur, dedicauerant vel consecrauerant. Grauis & difficillima hic inuoluitur quaestio, quam expediam dissertatione huic Synodo subiecta.

Can. 5. Vt quis ad vlteriorem ordinem promoueatur hoc exigit, vt annum in officio Lectoris expleuerit, in Subdiaconi 2. in Diaconi 3. in Sacerdotij 4. antequā ad Episcopi honorem promoueatur. Permittit tamen, vt Episcopi possint ex iusta causa nonnihil ex his temporibus, ac interstitijs contrahere, atque in ijs dumta-

xat Clericis, qui piè, & diuturno tempore in Clericorum ordine versati fuerint, dispensare. Conc. postremò Trid. s. 23. c. 11. Constituit annum interstitij, & ministerij à susceptione vltimi ex minoribus ordinibus ad subdiaconatum, & alterum annum ad diaconatum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat. Districtè autem vetat, duos sacros ordines eidem vno die conferri cap. 13.

Can. 11. Anathemati subijcit eos, qui in vno eodemque homine plures inesse animas asseuerauerint. Hæc fuit veterum quorundam philosophorum, necnon Manichæorum hæresis, præter animam rationalem esse insuper in homine animam sensitiuam, ex qua sola promanent omnes concupiscendi actus, eamque Manichæi asseuerabant esse propria natura malam, & à malo principio exortam. Aduersùs errorem istum S. Augustinus librum scripsit de duabus animabus contra Manichæos. Præclarè docet Aristoteles l. 1. de anima tex. *66.* & *91.* vnam dumtaxat existere in homine rationalem animam, & hanc esse simul virtute, seu eminenter sensitiuam, & vegetatiuam. Suffragatur his ratio physica. Alioqui enim homo non esset vnum aliquid per se, sed multa entia aggregata; quomodo plures simul homines dicuntur vnus populus, pluresque arbores vna sylua, & complures lapides vnus aceruus. Forma namque ipsa est, quæ dat esse rei: sicque multiplices animæ, ac formæ plura entia constituunt. Ratio etiam Theologica suffragatur. Cùm enim omnia Christus habuerit, quæ ad humanæ substantiæ integritatem pertinent, si ad eam distinctæ formæ vegetans, & sensitiua pertinerent, Verbum incarnatũ simul homo esset, & brutum, & planta. Deinde in triduo mortis, vel duæ istæ vltimæ animæ perijssent, at quod semel assumpsit Verbum nunquam dimisit: vel mansissent seorsim à corpore, atque ita duæ materiales formæ contra physicam rationem, fuissent per

se

se subsistentes ab omni materia remotæ. Deinde quorsum abijssent? An ex honoris, atque obseruantiæ officio animæ rationali se comites adiunxissent, an verò seorsim ab illa diuagatæ fuissent?

Nec à seipso dissidet Aristoteles, dum lib. 2. de generat. animal. cap. 3. affirmat embryonem hominis priùs viuere vita plantæ, deinde vita bruti, & postremò vita hominis. Sanctus quippè Thomas in summa p. 1, q. 118. art. 2. ad 2. mentem hanc esse Aristotelis, ait, formas illas in embryone nunquam simul, sed successiuè inesse, atque abscedente vegetatiua succedere sensitiuam, & hac desinente infundi à Deo rationalem, quę simul non quidem formaliter, sed virtute, seu eminenter sit vegetans, & sensitiua. A nonnullis tamen reijcitur illa sensitiuę animę prçcessio: in illo imperfecto humano fętu, volunt enim primùm animari secundum gradumvegetatiuum, & immediatè subsequi animam, seu formam rationalem, quæ tamen operetur, primùm secundum facultatem vegetatiuam, & sensitiuam, non autem secundùm rationalem gradum, nisi post vnum, aut alterum à natiuitate annum.

Canon 12. Eorum damnat sententiam, qui sine principum pręsentia Synodum celebrari posse negant, solamque dicit necessariam præsentiam Episcoporum.

Can. 13. Notabilis admodum est in eos, qui Concilia etiam Oecumenica cum Summo Pontifice temerè cõmittere, atque in dissidium vocare præsumunt: *Si quis* (inquit) *tanta efferatus audacia quemadmodum Photius, & Dioscorus siue scripto, siue non scripto, insanias quasdam contra cathedram Coryphæi Apostolorum Petri audeat iactare, eamdem atque illi damnationis sententiam subeat. Si quà verò Oecumenica Synodo collecta de Romana etiam Ecclesia controuersia extiterit, licebit cum decenti reuerentia de proposita quæstione percontari, responsumque admittere, vel vtilitatem accipere, vel dare, non tamen au-*

dacter contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere.

Can. 14. *Sancimus vt designati ad superhumeralia gestanda* (ea vocari pallia Pontificia solent) *certis illa temporibus statisque locis ea gestent, ne huiusmodi cultu per fastum, aut superbiam abutantur, aut quovis tempore diuini officij, & quacunque Ecclesiastica functione deferant. Eos etiam qui Monachi fuerunt, & ad Episcopatus honorem sunt prouecti, vt Religiosam vestem suam, habitumque Monasticum seruent, statuimus: Quòd si Episcopus præter designata tempora humerale* ὠμόφορον *tulerit, aut Monasticam vestem abiecerit, vel corrigatur, vel deponatur.* Huic simile posteà decreuit Lateranense Concilium generale sub Innocentio III. Can. 16. *Vt Episcopi olim regulares Religionis suæ habitum retineant.* Citatur in cap. Clerici officia, de vita, & honest. Cleric. Quod attinet ad vsum pallij, vide in decretalibus tit. de authoritate, & vsu pallij, vbi cap. 1. statuitur intra quamlibet Prouinciæ suæ Ecclesiam posse Archiepiscopum vti pallio. Et cap. 3. non esse quem vocandum Archiepiscopum tametsi consecratum, nisi à Romano Papa susceperit pallium: & conferri per pallium Pastoralis officij plenitudinem cap. 4. soli Papæ licitum esse pallio vbique vti. cap. 6. In qualibet Ecclesia Prouinciæ suæ posse Archiepiscopum diebus solemnibus missam celebrantem gestare pallium, per quod Pontificij plenitudo designatur. Plura de pallio require superiùs ad Constantinopolitani Concilij primi Can. 6.

Cæterùm anno 878. quo Ignatius Patriarcha migrauit In Cœlum, Photius pristinam recuperauit sedem, reuocatus ab ipso Imperatore Basilio suasu, & præstigijs Santabareni Monachi Photio coniunctissimi. Mortuo tamen Basilio, filius eius Leo Imperator cognomine Philosophus, quem nebulonis illius Theodori Santabareni dolis, & calumnijs in suspicionem adductum pater diu in vinculis detinuerat, hanc vltus est iniuriam in Santabarenum, quem flagro cæsum, & oculis

lis orbatum in exilium trusit: eius verò sodalem Photium Patriarchatu depulit suffecto in eius locum Stephano.

Sciendum est à Grecis Schismaticis non admitti Synodum istam, quæ Basilio regnante, & Adriano Papa II. approbante peracta est. Sed huius loco nomine octauæ Synodi Oecumenicæ Pseudo Synodum ab ipsis supponi, quam post obitum Ignatij Photius Constantinopoli collegit, conatus omnimodò præcedentem, qua ipse iustissimè damnatus, & depositus fuerat abolere. Photij causæ adblandiuntur Schismatici Græci Synodorum compilatores Zonaras, & Balsamon. Nilus quoque libro de Synodis eamdem Pseudo-Synodum octauo collocat loco mendacijs refertam, suppressa priori legitima. In Concilio Florentino sub Eugenio Papa IV. Marcus Ephesinus Pseudo-Episcopus disputat pro expungenda ex Synodorum albo illa, quæ Photio inuasore pulso Ignatium restituit. Conqueritur verò Baronius causam legitimę Synodi non fuisse propugnatam à Iuliano Cęsarino Cardinali, qui munere cum Ephesino disputandi suscepto eius impudentia mendacia non refellit, sed quasi abiecto clypeo visus est in id consentire, vt Ecclesia Catholica tam illustri Synodo Oecumenica, cui Summus Pontifex per suos Legatos præsederat inter Græcos, & cuius authoritate nefarium in Ecclesia Constantinopolitana schisma fuerat extinctum, spoliaretur; inque præreptæ huius Synodi vicem altera summè exitialis, quam meritò Romani Pontifices damnauerant subrogaretur.

Octauam legitimam Synodum habemus Græcè, Latinèque conscriptam. Sed Latinum in Anastasij exemplar pleraque habet, quæ in Græcis codicibus desunt. Neque verò suspecta esse potest Anastasianæ fides editionis, cuius author Anastasius Ecclesiæ Romanæ Bibliothecarius Synodo illi (vt ipse testatur) interfuit, cuius acta, & Canones Latinitate donauit.

Sanè de Græcorum Synodis olim loquens S.Gregorius Magnus l.5.ep.14. postquam expostulatus est, fuisse illas Græcorum fraude vitiatas, ita subiungit: *Romani codices multo veriores sunt quàm Græci, quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.*

Aliquot Anastasianæ editionis Canonum discussio.

EDitionis Anastasianæ Canon 19.adimit Episcopis Metropolitanis ius visitandi suffraganeorum, seu comprouincialium Episcoporum Ecclesias. In Occidente verò Summi Pontifices,&Concilia visitationum totius Prouinciæ iura Metropolitis asseruerunt, vt ex multis rescriptis perspicuum fit. Quale est Lucij III. ad Archiepiscopum, Rauennæ visitantem Diœcesim Bononiensem c.sopitæ.de censib.& Innocentij IV.c.1. de censibus in 6. & ante hunc Innocentij III.ep.85.regesti 15.qui idem in c.cùm officij 16. de præscript.condemnat Abbatem S. Maglorij ad soluendum procurationis ius Archiepiscopo Senonensi Abbatiam visitanti: illa verò Abbatia est in suburbio Parisiensi. Episcopus verò Parisiensis nondum Archiepiscopali dignitate præfulgebat, sed tum suberat Metropolitano Senonensi. Similiter Bononiensis Ecclesia nondum fuerat, vt postmodò contigit in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat procliue nasci rixas,& simultates occasione Visitationum inter locorum Episcopos, & Metropoliten, vno reprobante, aut abrogante, quod alter probauerat, aut statuerat, & quia impensæ, ac onera parochiarum multiplici visitatione augebantur;idcircò demùm sancitum à Conc.Trid. fuit sess.24. cap.3. non posse ab Archiepiscopo suffraganeorum

Diœ.

Diœceses visitari, nisi ex causis in Synodo Prouinciali in causis approbatis.

Denique Anastasianus Canon 22. occasione intrusionis Photij per Imperialem authoritatem, prohibet sub anathemate Laicis principibus, aut potentibus in sæculo, authoritatem sibi in Episcoporum promotione arrogare: sed Ecclesiam relinqui præcipit debitæ sibi libertati. Hoc deinde Canone Summi Pontifices vsi sunt contra Episcopatuum inuestituras, quas sibi arrogabant Occidentis Imperatores, & citatur à Gratiano dist. 63. cap. 1. Græcæ autem editionis huiusce 8. Synodi Canon quinto, de Neophytis ad Episcopatum non eligendis postquam decretum fecit, ita pergit ἔτι δὲ πλέον τοῦτον (νεόφυτον) ἀπείργομεν εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθῆται. Maximè verò neophytum repellimus, si per regiam intrusus fuerit potestatem. Quod sanè in causa Photij adnitente Cæsare Barda contigerat.

Dissertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt.

Disquisitionem istam loco appendicis, hîc insero, quia hæc Synodus 8. Photium dicit nec esse, nec fuisse vmquam Episcopum, atque ordinatos ab illo, negat ordines habere, consecratasque ab eo Ecclesias iubet de nouo consecrari. Canon. 4. Præterea hæc eadem Synodus act. 6. ita distinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonicè ordinati Episcopi, & eas quæ fiunt à non canonicè ordinatis, vt primas quidem affirmet validas, eaque ratione admissos ab Ecclesia fuisse ordinatos ab Acacio, & Petro Moggo hæreticis: secùs autem iudicet de secundis, ideòque secundam Synodum Oecumeni-

nicam reiecisse quotquot à Maximo Cynico contra canonum præscripta promoto fuerant ordinati. Hic se aperit ingens difficultatum campus à paucis hactenùs accuratè lustratus.

Difficultatis in eo versatur cardo, quatenus Ecclesia ipsa contrarium à multis iam indè sæculis tenere, & docere videtur: Ordinationes nimirum omnes, atque adeò cætera quæuis sacramenta, etsi contra canones, aut prohibitiones in Ecclesia receptas conferantur, dum hæc tria interueniant, quæ à Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & minister conferre intendens, conferri sanè illicitè, sed tamen validè. Ex quibus consequens est, vt si ordinatio Sacerdotalis, & Episcopalis à Photio suscepta tribus illis constabat, ipse ordinum horum characterem verè susceperit: Vnde, & alterum consequitur, ordines sic ab eo susceptos validos extitisse, eosque pariter, quos Photius alijs post suam consecrationem contulit. Et tamen sacra Synodus nullum circa hæc tria requisita defectum in Photio arguit, sed tres istos, quòd Neophytus ordinatus sit, quòd alienam sedem violentus inuaserit, quòd interstitia ordinum præscripta non seruauerit. Quę omnia graue delictum inuoluunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adiungit Nicolaus Papa I. epist. 9. ad Michaelem Imperatorem, quòd eius ordinator Gregorius Syracusanus Episcopus, iam ante fuerat in Synodo depositus, & anathematizatus, ideòque nihil Photio contulisse, & Photium propterea nec Sacerdotem esse, nec Episcopum asseuerat.

Nec verò in sola Photij causa ita statutum est in octaua Synodo, verùm etiam aliàs plerumque in similibus causis paria decreta edita ab Ecclesia sunt. Constantinus Romanæ sedis inuasor paulò antè laicus, & tumultuariè nullis seruatis interstitijs ordinatus, non tantùm legitimo Concilio depositus est, sed

etiam

etiam iudicatus omnis Ecclesiastici Ordinis expers, perinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eò quòd Neophytus contra canonum præscripta fuisset ordinatus in speciem, & apparenter dumtaxat, & eius alijs collatæ ordinationes quasi merè Laici pronuntiatæ sunt irritæ. Nihil de Formoso Papa loquor, quem qui ei successit Stephanus VII. collecta Synodo iudicauit non valuisse quemquam ordinare, eò quòd à pristino Episcopatu Portuensi contra veteres canones, & contra proprium iusiurandum ab eo extortum in Romanam sedem commigrasset. Nec tamen dubium saltem esse poterat retinuisse ordinem anteriorem, atque characterem Episcopalem, ex quo fuerat in Portuensem Episcopatum euectus. Decreuit nihilominus in Episcoporum Synodo Stephanus Papa, vt omnes à Formoso post eius degradationem ordinati, se iterùm ordinandos sisterent sub anathematis pęna. Cùm verò istam erroneam Synodum Ioannes IX. meliore iudicio in Rauennate postmodum Synodo damnasset, insequutus Papa Sergius III. alia coacta Synodo Rauennatem rescidit, prioremque sub Stephano ratam esse iussit. His ergo non immoror in quibus non ratio, non ius vllum, sed Stephani. & Sergij perditissima nequitia, & fœdissima inferiorum Episcoporum adulatio præualuit.

Quantas porrò exciuit in Ecclesia tragœdias contentionum Ebbonis Remensium Episcopi causa? Iste cum alijs quibusdam præsulibus sollicitatus a Ludouici pij Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicauit Imperio, transtulitque in rebelles ex priore vxore liberos, Lotarium Ludouicum, & Pipinum: vxorem verò secundi Tori Iuditham tribus priuignis inuisam, compulit in Monasterium. Cæterùm haud multò post Ebbo ipse Remensis, & Abogardus Lugdunensis Episcopus nefariæ illius conspirationis præcipua capita meliore Synodo

nodo ad Theodonis villam coacta sedibus suis exauthorati sunt. Sed post Ludouici Pij obitum Ebbo Lotarij opera in pristinam sedem restitutus, multas habuit ordinationes, quas illius successor Hincmarus Carolo Caluo Pij, & Iudithæ filio gratissimus irritas declarauit, & iterari districtè mandauit: contendens fuisse contra canones restitutum Ebbonem, eaque de causa nullos penitus conferre potuisse ordines, adeò vt iterari necesse esset quęcumque per eum hac in re gesta essent. Istud Hincmari placitum approbauit Concil. Suesionense secundùm.

Præterea quantis tumultibus agitauit Ecclesiam schisma Donatistarum? Isti causabantur Cæcilianum qui fuerat in Ecclesia Carthaginensi Diaconus, deinde ordinatus eiusdem Ecclesiæ Episcopus, non fuisse prorsùs Episcopum: vtpotè contradicentibus Canonibus ordinatum ab Episcopis sacrorum quondam librorum sub persecutione traditoribus.

Ioannes quidem Morinus Congregationis nostræ scriptor profundissimę eruditionis, in suo de sacris Ordinationibus opere duo alia profert eiusmodi ordinationum nullitatis exempla: Sed (tanti viri pace dixerim) nō satis aduertens, & memoria lapsus scribit enim Lucium Papam III. ad ineundam cum Frederico Ænobarbo Imperatore pacem spopondisse illi se eos ordinaturum de nouo, qui ab Octauiano Antipapa per Fridericum intruso fuerant ordinati, atq; vti promiserat præstitisse. Id nullo Morinus testimonio comprobat, res verò prorsùs aliter se habuit. Scribit namq; Krantsius l.6. hist. Saxon. c. 47. Lucium, & Fridericum ad conciliandam mutuò pacem Veronę conuenisse, atque petenti Friderico annuisse perbenignè Lucium se illos omnes admissurum ad sacra ministeria, & dignitates, quos antipapæ ordinarant: sed postridiè cum manus illis essent imponendæ (manuum hæc impositio intelligi facilè potest de absolutione à vinculis quibus

illa-

illaqueati erant excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis) recusasse Lucium id præstare quod pridie promiserat, prætexendo decreta Concilij Venetijs habiti, non posse nisi altero Cōcilio reuocari.

Alterum Morini exemplum ex simili memoriæ lapsu profectum est: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id conuocata declarauisse eos, qui ordinati sunt à Simoniacis Episcopis nullum penitùs ordinem suscepisse. Cùm verò multas ex hoc nasci confusiones cerneret, suum postmodum restrinxisse decretum ad solas ordinationes, quæ Simoniacè, hoc est oblata, & accepta pecunia factæ fuissent. Cuius rei testem laudat Petrum Damiani. Cæterùm testis iste epistol. 16. ad Henricum Rauennatem Episcopum cap. 30. refert Leonem IX. in Synodo Ordinationes omnes Simoniacorum Synodalis authoritatis vigore cassasse. Ista cassatio nihil aliud fuit quàm suspensio ab ordinum illorum exercitio vt mox patebit. Prosequitur Petrus Damiani cum ex istiusmodi decreto tumultus exortus esset, omnesque ferè Romanæ vrbis Basilicæ Sacerdotalibus officijs, & missarum solemnijs destituerentur; tùm demùm à Leone mitius agente instauratum fuisse prædecessoris Clementis II. Decretum, vt quicumque à Simoniaco fuisset consecratus, non ignorans in ipsa sui ordinatione Simoniacum esse Episcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti ordinis officio ministraret. Certè si primum Leonis decretum tale fuisset, quale Morinus existimat, in primis condemnasset reipsa prouidum prædecessoris sui decretum, declarando nullitatem ordinum, quos tamen ille declarauerat ritè exerceri posse post aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo sibi ipsi per secundum decretum contraxisset non in re facti tantum, sed etiam iuris ab ipsomet definiti, permittendo, vt eosdem exercerent Ordines ijdem ipsi, quos nullos, & irritos ante decla-

declarauerat. Et insuper ex Damiani testimonio compertum est aliter à Clemente II. decretum fuisse, quàm à Morino referatur.

Sed idem author aliàs solidiores probationes ex antiquitate deducit, quas subijcio, scilicet ex Vrbani Papæ II. epist. ad Petrum Pistoriensem Episcopum, qua significat apertissimè Daribertum ordinatum ab hæretico, & schismatico Episcopo simulque excommunicato nihil accepisse, ideòque se per nouam ordinationem contulisse Dariberto Diaconatus ordinem, quem Schismaticus Episcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, scilicet nihil dedisse, nihil contulisse, nihil accepisse circa ordinationem, in epist. Damasi Papæ, in qua negat posse à Chorepiscopis ordines sacros conferri, cùm ipsi nullatenùs Episcopatus ordine sint insigniti; ideòque eos si quid hac in re egerint, nihil contulisse, & proinde illum qui manuum impositionem à Chorepiscopo suscepit esse perinde ordinandum, ac si manus ei nullo modo impositę fuissent.

Addit Morinus Canonem Apostolorum 67. sic statuentem, qui ab hæreticis vel baptizati, vel ordinati sunt, vt fideles vel Clerici sint, fieri nullo modo potest.

Idemque sequentem narrationem adiungit ex Bertoldo, qui Gregorio VII. non modo σύγχρονος, sed etiam addictus eidem fuit, atq; Pseudo Papę Guiberto aduersarius: Hic ergo in Chronico ad annum 1091. refert, Gregorium Papam VII. nimio, & immoderato zelo exarsisse, dum iudicauit eos qui fuissent ab hæreticis, vel Schismaticis Episcopis ordinati, si resipiscant, esse de nouo ordinandos. Additque Bernardum Constantiensem scholarum Magistrum Gregorio ipsi coniunctissimum scripsisse, quod hac in re modum excesserit, dum eiusmodi rursùm ordinandos censuit; & demonstrasse iudicium eius esse planè Concilijs Nicæno, & Afri-

Africano repugnans, & sententijs Anastasij, & Gregorij magni Pontificum sanctique Doctoris Augustini. Eorumdem quoque temporum scriptor insignis Iuo Carnotensis Episcopus sic in suo decreto refert p. 14. cap. 55. Gregorius Papa VII. Synodo præsidens dixit: ordinationes illorum, qui ab excommunicatis sunt ordinati, sanctorum Patrum sequentes vestigia irritas fieri censuimus. Hæc tamen verba diuersum sensum suscipere possunt, nisi Bernardus Constantiensis, & Bertoldus ambo eidem Gregorio beneuoli, & addicti, & qui praxim eiusdem temporis, quo ipsi viuebant, perspectam habebant, quid hoc decreto significaretur scripsissent. In ipso etiam Scholasticæ Theologiæ primordio eiusmodi adhuc vigebat opinio: Magister quippè sententiarum in 4. dist. 13. Sacerdotibus hæreticis potestatem detrahit corporis Christi consecrandi.

His Ioannis Morini probationibus, tres quas omisit adiungo maximè perspicuas, & solidissimæ, ac primariæ authoritatis. Primùm ex Synodica Oecumenicæ Synodi Sardicensis epist. ad Alexandrinam Ecclesiam, quam ipse refert Athanasius Apolog. 2. vbi hæc ipsa verba leguntur: Γρηγόριος μὲν τοι παρανόμως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος κατασταθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ᾽ αὐτῶν ἀποσταλείς, καὶ τοῦτο γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς τῆς συνόδου καθῃρέθη, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδεπώποτε οὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος ὅλως γενόμενος ἐνομίσθη. *Gregorius quidem, qui dicitur illegitimè ordinatus ab hæreticis, & ab ijsdem ad vestram Ecclesiam missus, hoc sciat vnanimitas vestra, quod iudicio Sacræ Synodi depositus fuit: quinimò illa pariter censuit, quod ipse numquam omninò fuit Episcopus.*

Alterum suppeditat argumentum secunda Synodus Oecumenica. Maximus Philosophus Cynicus à Gregorio Nazianzeno fuerat ordinatus Sacerdos: Idemque vacante Constantinopolis Episcopatu sedem illam ardenter ambiuit, corruptisque pecunia quibusdam

dam Episcopis, ipse tandem ab ijs ordinatus fuit Episcopus. Synodus porrò Oecumenica tùm ipsum damnat Maximum, tùm etiam eos quos idem manuum impositione ad ordines Ecclesiasticos voluit promouere. Sic verò declarat Sacra Synodus Can. 4. *De Maximo Cynico Philosopho propter indisciplinationis eius totius doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, vt neque Maximus esse, vel fuisse putetur Episcopus, neque hi qui ab eo [ssum ordinati qualemcumque gradum Clericatus obtineant, omnibus, quæ circa eum, vel ab eo gesta sunt in irritum reuocatis.*

Vltimum desumo argumentum ex Innocentij I. ep. 18. ad Alexandrum Antiochiæ Episcopum, cap. vlt. vbi sic loquitur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi sunt cum suo baptismo: sed ab hæreticis ordinati non sunt recipiendi cum suo ordine, quia hæretici solùm baptismum dare permittuntur.* Certè nullus est hic locus distinctioni liciti, & illiciti, nam neque Baptismum licitè conferunt hæretici, est ergo locus distinctioni validi quoad hæreticorum baptismum, & inualidi quoad eorumdem ordinationes.

Quæres an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem, quæ nunc perspectissima est ignorabant? an nesciebant, quid inter illicitum, & inualidum intersit, cùm multa facta valeant, quæ tamen illicitè fiunt? non vtique hæc ignorabant, sed plerumque deliberauerunt, an in plerisque ordinationibus res eadem simul esset illicita, & inualida. Cùm ergo res tunc in ambiguo esset necdum esset omninò euidens circa huiusmodi certitudo, nihil consultius fieri poterat, quàm vt de nouo conferrentur, quæ vel planè irrita, vel certè dubia pro iudiciorum varietate credebantur: quemadmodum, vt superiùs ad quini sexti Concilij Canonem 84. obseruatum est, sapientissimè à Gregorio magno, & à Carthaginensi Concilio quinto, & ab ipsa quini sexta Synodo decretum fuit circa dubium baptismum, confirmatio-

tionem, aut Ecclesiæ consecrationem, vt hæc omnia rursùs peragantur.

Insuper hoc sciendum veteres Patres hoc pro certo tenuisse non solùm diuino, & immutabili iure præscriptas à Christo esse certas, & immutabiles Sacramentorum formas quarum defectu nihil agatur: sed insuper concessum à Deo ius, & potestatem Ecclesię fuisse addendi Sacramentis accidentaria nonnulla, quorum defectu nullum sit futurum Sacramentum: cùm ad rerum existentiam requirantur sæpè numero circumstantiarum externarum concursus, & conditiones, maximè cùm de entibus non tàm physicis, quàm moralibus, qualia sunt Sacramenta sermo est. Certè nullitas ex essentialium à Deo immediatè institutorum defectu perpetua, & immutabilis atque indispensabilis est. At quę ortum habet ex eorum defectu, quæ Ecclesia instituit non ampliùs perdurat quam pro ipsius Ecclesiæ arbitrio, quę potest necessarias conditiones inuehere, vel remouere, propriasque leges condere, aut abolere.

Istam Ecclesiæ potestatem circa ipsorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem asserunt (vt innumeros sileam Theologos recentiores) Alexander de Ales summæ p. 4. q. 9. mem. 1. & 2. art. 2. §. 1. resp. ad 1. & §. 3. resp. ad vlt. S. Bonauentura in 4. dist. 7. art. 1. q. 1. & art. seq. Ex Canonistis verò Innocentius Papa IV. ad c. quanto, tom. de consuetud. vbi loquitur de confirmationis charactere, & cap. 2. de bapt. vbi hanc Ecclesiæ potestatem extendit ad Baptismum, ad Matrimonium, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Ostiensis tit. de Schismaticis, nu. 4 Abbas Panormitanus ad d. c. quanto de consuet. laudat, & approbat hanc Innocentij sententiam, cum isto moderamine, vt si Ecclesia conditionem apponat, nec tamen intendat vt eius defectus inducat nullitatem, eo casu futurum sit quidem validum Sacramentum, sed tamen illicitum, si fortè conditio scienter prætermit-

tatur. Sed si Ecclesia conditionem præscribens intendat, vt eius omissione sit irritum, tunc quidem nullum futurum esse Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanch. numerosam citans Doctorum cateruam, posse Papam non modò noua impedimenta matrimonium dirimentia inducere, sed etiam certis prohibere personis ne nuptias inter se contrahant sub nullitatis pęna, adeò vt inualidum, & inane futurum sit id matrimonium: tract. de matr. l. 7. disp. 1.

Franciscus Hallerius Parisiensis Theologus, quamvis aliam ineat rationem, nec loquatur de potestate condendi circumstantias Sacramenta irrita facientes, sed de ipsa Sacramentorum materia, & forma, tract. de sacris ordinationibus p. 2. sect. 2. c. 2. §. 21. scribit materiam, formamque ipsam posse variari, quinimò re ipsa variari in tribus Sacramentis, Pęnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali secundùm quàm Sacramentorum essentię sunt à Christo institutę immutabiliter, sed in ratione materiali, atque indiuiduali. Sic alio (inquit) ritu Latini, alio Græci ordines tradunt, & alio ritu nunc à nobis, alio à veteribus Latinis ordinationes peractę sunt, manente semper eadem materia in sensu formali, hoc est provt significatur spiritualis potestas in ordinatione tradita, quamvis materialiter diuersa sit materia ipsa provt diuersæ res ad istam significandam potestatem assumptæ sunt.

Hæc Hallerij distinctio quamvis diuersimodè expressa cum illa distinctione quadrat, & conuenit, quàm alij Theologi excogitarunt, Christum Dominum instituisse aliquorum Sacramentorum materias, & formas secundùm genus, id est provt in genere significare debent gratiam, & potestatem seorsim à singulis Sacramentis conferendam: sed tamen posse per Ecclesiam determinari eiusmodi materiam, aut formam secundùm speciem, vt hoc, vel illo ritu talis gratia, vel potestas repræsentetur. Et insuper diuersis temporibus

pos-

posse ab Ecclesia variari pristinam illam, quàm secundùm speciem induxit determinationem, atque reipsa per eam variatum fuisse in aliquibus.

Attingens deinde Hallerius pœnitentiæ Sacramentum docet Christum instituisse quidem vt peccata illius essent materia. Vt autem hæc, vel illa peccata, huius, vel istius Sacerdotis iudicio subijcerentur, & potestati, vel ad maius Tribunal referrentur, id relictum Ecclesiæ arbitrio. Hinc transgreditur Hallerius ad matrimonium, Materiam (ait) matrimonij Christus constituit in legitimo partium consensu. An verò legitimus consensus esset in hoc, vel illo affinitatis gradu. & vtrum legitimus sit clandestinus consensus necne, id omne iudicio reliquit Ecclesiæ.

Plerique alij Theologi simile scribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus vbi disputat de materia Diaconatus, quæ primis Ecclesiæ exordijs versabatur in sola manuum impositione, necdum scriptis Euangeliorum libris, docet materiam à Christo institutam esse vnà cum manuum impositione aliquid in genere designans, quam Diacono coufert potestatem, quam Ecclesia postmodum determinauit, vt consisteret illud potestatis signum in traditione libri Euangeliorum. Conformia scribunt Card. de Lugo disp. 2. de Sacram. in genere, sect. 5. n. 85. & seqq. Becanus p. 3. de Sacram. Ord. q. 4. Et inter Doctores Parisienses præter Morinum & Hallerium citatos, Gamachæus, & Isambertus nobiles in Sorbonæ Collegio professores.

Circa disputationem istam exequire prætereà, quæ suprà differui in appendice ad Concilium 4 Carthaginense.

CONCIL. TRIBVRIENSE:

EST Triburia Villa quædam Regia, ſeu Caſtrum ad Rhenum fluuium in quod amænitatis, & voluptatis gratia Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco ſub Arnulfo Imperatore dum eſſet Formoſus Romæ Pontifex celebratum fuit Epiſcopòrum duorum, & viginti Concilium anno Chriſt. 895. poſt indictum, & expletum triduannm ieiunium cum litanijs, & orationibus ad implorandum ſancti Spiritus opem, vt teſtatur prælocutiua Concilij hnius epiſt.

Canon. 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes iuxta Canones iudicauimus de decimis, & oblationibus fidelium: vt vna ſit Epiſcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta reſtaurationi Eccleſiarum ſeruetur, ſicut in Epiſtola Gelaſij Papæ cap. 27. legitur*. Allegatur iſte Gelaſij Canon apud Gratianum 12. quæſt. 2. cap. vobis enim. Similis eſt ſanctio in cap. conceſſo §. reditus, & cap. quatuor 12. quæſt. 2. & Canon. ad hoc 16. quæſt. 1. hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Sylueſter Papa I. Huc pertinet Sanctorum teſtificationes: dicit enim Vrbanus Papa I. *Ipſæ res fidelium quæ Domino offeruntur non poſſunt alij, quàm Eccleſiæ, & fidelium indigentium vſibus applicari, quia vota ſunt fidelium, precia peccatorum, patrimonia pauperum*. Similiter Bernardus Serm. 23. in Cant. *Miniſtri Eccleſiæ qui ſtipendiorum ſuperflua, quibus egeni ſuſtentandi forent, impiè ſacrilegèque ſibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quòd, & aliena diripiunt, & ſacris in ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur*. Idemque epiſtol. 2. ad Canon. Lugdun. *Quidquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altari retines, tuum non eſt, ſacrilegium eſt, rapina eſt.* Similia idem repetit epiſt. 42.

Can.

Can. 18. *Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria calices sunt, & patenæ de quibus Bonifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si liceret in ligneis vasculis sacramenta conficere? respondit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis vasculis vtebantur, nunc è contra lignei Sacerdotes aureis vtuntur calicibus.* Zephyrinus Papa patenis vitreis missas celebrari constituit. Deindè Vrbanus I. omnia sacri Ministerij vasa fecit argentea. In hoc enim sicut hi reliquo cultu magis, ac magis per incrementa temporum splendor succreuit Ecclesiarum. *Statuimus* (inquit) *vt deinceps nullus Sacerdos sacrum Mysterium Corporis, & Sanguinis Iesu Christi Domini in ligneis vasculis vllo modo conficere præsumat.* Citatur in cap. vasa in quibus Sacrosancta de consecrat. dist. 1. Hieronymus epist. ad Rusticum sic testatur de contemporaneo sibi Exuperio Tolosano Episcopo: *Nihil illo ditius, qui Christi corpus in canistro vimineo, & sanguinem portat in vitro.* Desumptus ex Concilio Rhemensi sub Carolo Magno Canon, vt Calix de consecrat. dist. 1. prohibet vsum Calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita S. Cæsarij Arelatensis *An non* (inquit) *in vitro habetur sanguis Christi.*

Canon 22. decernit in grauis delicti suspicione, vt Episcopo, vel suo delegato discutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tàm probationum, quam purgationum aliæ dicuntur Canonicæ, quæ sacris Canonibus saltem posterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in vsu erant, non tamen Canone sancitæ, aut probatæ, eiusmodi recensentur duellum, ferrum candens, aqua feruens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem à canonibus quidem habuerunt, sed alijs posterioribus Canonibus prohibita sunt. Hinc tituli decretalium de purgatione Canonica, & de purgatione vulgari. Sub hoc vltimo titulo singula capita abrogant, & interdicunt huiusmodi purgationes, ad quas etiam per Iudicum Ecclesiasticorum senten-

tiam rei compellebantur. Innocentius III. Episcopum deponit tùm ob eius alia delicta, tùm ob eius iudicium probationem indicens per ferrum candens cap. ex litteris de exceſſ. prælat. Et in decreto Stephanus V. prohibet candentis ferri, & feruentis aquæ probationem, aut purgationem Nicolaus verò monomachiam cap. conſuluiſti, & cap. monomachiam 2. q. 4 Inſuper S. Tho. 2. 2. qu. 95. ar. 8. ad 3. illicita docet eſſe illa examina per quæ Deus tentatur ad miraculum operandum.

In lege quidem veteri probabatur vxoris pudicitia per aquam Zelotypiæ in quam Sacerdos maledicta congeſſerat: ſed nihil de peccato periclatabatur, vbi conſtabat de diuina inſtitutione n. 5 Nihilominus iſtæ purgationes non tantùm conſtitutæ reperiuntur per veteres Longobardorum leges, ſed etiam per Caroli Magni capitulare congeſtum ex Synodalibus antiſtitum illius temporis Conſtitutionibus lib. 4. cap. huiuſmodi examine perhibentur vſi diuerſi Germanorum Imperatores. Lotharius circa ſibi ſuſpectam adulterij. Teutbergam vxorem, vt teſtatur Regino Chton. libr 2 voluit duos milites monomachia decernere. Sancta Imperatrix Cunegundis ſe apud ſanctum Henricum coniugem ſuum adulterij ſuſpicione malè concepta pedibus nudis ſuper ardentes laminas incedendo liberauit, Surio teſte. Otho tertius vxorem Mariam Aragonum Rege natam flammis addixit adulterij accuſatam, poſtquam illius accuſatrix vidua (cuius maritus ſollicitantis Imperatricis ſtuprum ex Dei timore recuſauerat, ideòque falſis ab Imperatrice criminationibus apud Othonem adulterij attentati circumuentus neci addictus fuerat.) Illæſa candentem laminam contrectauit, ad faciendam ſceleris fidem, vt referunt Gotfridus Viterbienſis, & Albertus Crantzius.

Vulgares iſtas probationes. Imò Cornotenſis paſſim reprobat, diſſuadet epiſtol. 74. 205. 252. 280. Videtur tamen idem alicubi approbare his occurrentibus condi-

tio-

tionibus, si alia non suppetunt idoneæ probationes, nec desunt probabiles grauis delicti præsumptiones, & præcedit post legitimam accusationem sententia iudicis hæc fieri decernens. Sic enim hac de re scribit ad Radulphum Remensem Archiepiscopum epistol. 252. *Non negamus tamen* (inquit) *ad diuina aliquando recurrendum sit testimonia, quando præcedente ordinaria accusatione omnino desunt humana testimonia: non quòd Lex hoc instituerit diuina, sed quòd exigat crudelitas humana.*

Qui plura his de rebus circa monomachiæ, vel aquæ frigidæ vinctorum corpora, vel sustentantis ad innocentiæ argumentum, vel mergentis ad conuictionem delicti, vel aquæ feruentis in quam pedes, aut manus immittebantur, vel laminarum ardentium, aliasque id genus priscis hominibus vsitatas probationes, disquisitiones, atque etiam ex antiquissimis manuscriptis exorcismos aquæ frigidæ, aut calidæ, aliasque solemnes preces, & ritus quibus Sacerdotes præibant his examinibus scire cupit, consulat annotationes eruditas Francisci Iureti ad Iuonis Carnotensis epist. 74.

Can. 40. declarat irritum matrimonium inter eos, qui ante coniugis mortem simul mechati fuerant cum mutua futurarum nuptiarum pollicitatione, si coniux cui hæc inferebatur iniuria præcederet. Est vnum ex criminibus matrimonium etiam contractum dirimentibus, refertur in cap. relatum 31. quæst. 1.

Can. 41. edicit vt si frater fratris vxorem visitauerit, à neutro deinceps illa contingi possit propter euitandum incestum. Addit tamen si vrgeat incontinentiæ periculum, Episcopum post mulieris pœnitentiam suo præscripto peractam, eisdem coniugatis vsum matrimonij debere permittere: ne (ait) dum sperantur ad alta subleuari corruant in cœnum: hinc inferendum posse per Episcopum dispensari circa impedimenta iam legitimè contracto matrimonio superuenientia, etiam circa contractum in 1. gradu incestum, vt docet Sanch.

de matrim.lib.8.disp.11.n.16. quem Bonacina alijque consectantur.

Can.48. *Illud etiam*(inquit)*nec canonica institutione definimus,nec introductione aliqua refutamus, sed propter eos qui diuersè de eo sentiunt aliquid commemoramus: si quis suæ commatris spiritualis filiam fortuitò,& ita contingente rerum casu in connubium duxerit, consilio maturiore seruato habeat, atque honestè legitimo coniugio operam det.* Ex isto Canone inferri potest,licere aliquando probabilem sequi opinionem tutiore relicta,quando saltem res integra non est, sed vni partium iam se quis bona fide alligatum cernit, vt in hoc iam contracto ignoranter, ac bona fide matrimonio.Tutiùs enim pro certo foret in proposita quæstione vsu matrimonij abstinere vsque ad declarationem, vel dispensationem requisitam à suprema sede. Patres autem Triburienses nihil ausi hac in re(vt ipsi protestantur)definire,consulunt nihilominus pro altera duarum opinionum minus quidem tuta,sed quam tamen censent probabilem, & cui annexum ius est qualiscumq;possessionis ex contractis pridem bona fide nuptijs. Porrò circa spiritualis affinitatis vinculũ consulito Trident.Conc.sess.24. cap.2. de spirituali cognatione. Illas porrò quæ probabilium nomine opinionum circumferebantur hoc titulo, quòd à multis propugnarentur scriptoribus, quorum hoc erat institutum vt humanis,& prorsùs iniquis cupiditatibus fræna laxarent, quasuue damnauit,& proscripsit iure merito Alexander Papa VII.in illius libri damnatione qui inscriptus est. *Apologia casuitarum aduersus Iansenistas*, nos execramur, ex quibus erant non paucæ quæ luci non modò Euangelicæ,sed etiam naturali sic aduersabantur, vt vel Turcis, vel Scytis horrorem inconcussissent. Authores itaque illarum quantumuis numerosi, atque in sæculo spectabiles nihil minus merebantur, quàm grauium, aut sapientium nomen.

GALL.

GALLIC. QVÆDAM CONCILIA in causa Nuptiarum illegitimarum Philippi Primi, & postmodùm Philippi Augusti Regum Franciæ celebrata Ostione, Claromonte, & Diuione.

PHILIPPVS eius nominis Primus Franciæ Rex repudiata legitima vxore Berta comitis Hollandiæ filia, ex qua etiam filium Ludouicum cognomento Crassum, qui patri in Regnum successit, susceperat, illegitimo sibi toro coniunxit Bertradam Cognatam suam, Fulconis comitis Andeganensis adhuc viuentis vxorem. Quocirca Vrbanus Papa II. natione Gallus quamvis grauem metuendi causam haberet, hostem patiens infensum Henricum Imperatorem, & ab hoc intrusum Guibertum Antipapam, essetque periculum, ne irritatus Franciæ Rex schismati se adiungeret, faueretque Henrici armis, publico tamen se opponere scandalo minimè dubitauit. Ergo legatum suum toto Regno constituit Hugonem Lugduni Archiepiscopum, qui sine mora Concilium Episcoporum Galliarum indixit in vrbe, quam Bertoldus huius historiæ scriptor vocat Ostionem, quæque à multis existimatur Augustodunum dicta etiam Edua, & vulgo *Autun* in Burgundia. In hac Synodo Philippus communione fidelium excisus est anno millesimo nonagesimo quarto. Cùmque nihilo secius Rex in contumacia persisteret, ipse tandem Pontifex Vrbanus in Galliam profectus aliud Concilium Claromonte in Aluernia coegit, cui ducenti, & quinque Antistites interfuerunt, in quo iterùm Philippus

cum

cum sua pellice Bertrada excommunicatus est. Ad postremum Rex meliore suscepto Consilio Bertradam dimisit. Ipsa verò Regina Berta iam è viuis excesserat procul à Regia, præcedente anno vt liquet ex Chronico Cœnobij S. Petri viui Diœcesis Senonensis ijsdem temporibus conscripto à Clario Monacho.

Obseruatu dignum est, quod Petrus Matthæus sub finem historię sancti Ludouici refert ex veteri Codice Guilberti Abbatis nongentini scripto dum regnaret huius Philippi filius Ludouicus Crassus, Philippum initio Regni complures strumis morbidos suo contactu curasse, sed istud amisisse priuilegium, neque posthac dum vixit recuperasse, ex quo eius mores per luxuriam, & incestuosos Bertradæ amores, in deterius versi sunt. Porrò Claromontanum Conc. istud habitum fuit anno 1095 quo Vrbanus sacram induxit expeditionem pro Syria de manibus Mahumetorum recuperanda: quæ quidem expeditio felicem nacta est exitum Duce strenuo, & religiosissimo Godofredo Bullonio, qui anno 1096. Hierosolymam expugnauit, omniumque suffragijs Rex Hierosolymorum primus electus fuit.

Claromontanæ Synodi can. 2. sic edicitur: *Quicumque pro sola deuotione non pro pecuniæ, vel honoris adeptione ad liberandam Ecclesiam Dei Hierusalem profectus fuerit, iter illud pro omni pænitentia reputetur.* Cœperunt hac Synodo publicæ pœnitentiæ pariterque priuatorum pœnitentium satisfactiones pro peccatis in sacram pro fidei propugnatione militiam transferri.

Canon 4. *Ne quis Clericus arma deferat.*

Canon 16. *Ne Reges, vel alij Principes aliquam inuestituram de Ecclesiasticis bonoribus faciant.* Hoc idem edixit Synodus octaua can. 22.

Canon 28. *Ne quis communicet de altari, nisi corpus separatim, & sanguinem sumat, nisi per necessitatem, & per cautelam.* Illud præceptum sub vtraque specie commu-

municandi Ecclesia haud multò post reuocauit grauissimis adducta causis, & omnibus Missam non celebrantibus vsum calicis interdixit. Vide inferiùs Constantiensis Concilij sess. 13.

Sequenti sæculo Franciæ Rex Philippus Augustus vxorem Gelbergam Danorum Regis filiam repudiauit, eaq; viuente Morauiæ ducis filiam Mariam ementito matrimonij nomine duxit, prætexens aliquam dirimentem cum dimissa affinitatem. Tum Cœlestinus Papa III. binos in Galliam Legatos transmisit, qui collecta Diuione in Burgundia Synodo, causaque sedulò explorata Regem admonitum, & admonitionibus contumacem, Regnumque vniuersum Ecclesiastico interdicto subijciunt anno Domini 1197. Id Rex iniquo animo tulit, neque Concilio per aliquot menses dignatus est obtemperare: sed ad vltimum resipiscens, & Mariam dimisit, & Gelbergam reuocauit. Francicæ quædam historiæ hoc addunt, quamdiu durauit interdictum non fuisse pro veteri more in publicis tabulis conscriptum regnante Philippo, sed regnante Christo.

CONCIL. OECVMENICVM IX. seu Lateranense sub Callisto II.

QVamvis generalis Synodus octaua constituisset can. 22. nemini principum, aut potentium licere ingerere se Episcoporum electioni, aut promotioni: quamvis etiam primus inter Christianos Imperator Constantinus in sua ad Episcopos, qui Nicænæ Synodo non interfuerant epistola, quam referunt integram Theodoritus, & Gelasius Cyzicenus, hanc auream, & omnibus sæculis memorabilem sententiam circa Conci-

ciliorum authoritatem tradidiſſet, πᾶν ὅτι δ᾽ ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπισκόπων συνεδρίοις ἐπράχθη, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει.

Quidquid in ſacris Epiſcoporum conſeſſibus actum eſt, id omne ad Dei conſilium referri debet. Nonnulli tamen Germanorum Imperatores à Conſtantini pietate degeneres, iura Epiſcopatuum, & Abbatiarum, cæterorumque beneficiorum Eccleſię conferendorum ſibi aſſerebant, & cum fędiſſimo mercatu ſacras dignitates venales habebant, ideòque indigniſſimos viros ad eas aſſumebant, vnde naſcebatur grandis morum, & ſacræ diſciplinæ corruptela.

Huic peſti Romani Pontifices occurrere conati ſunt, atque omnium maximè Gregorius VII. dictus anteà Idelbrandus. Cùm enim poſt Damaſi II. obitum vacante Apoſtolica ſede, Imperator Henricus, quem Itali ſecundum, Germani tertium eius nominis recenſent, delegiſſent Papam Brunonem Tullienſium Epiſcopum, eumque purpura Pontificali ornatum à ſe dimiſiſſet, vt coram Cardinalium conſeſſu ſiſteret acceptandum, & conſecrandum: Cùmque hic per Galliam iter ageret, vbi tunc fortuitò verſabatur Idelbrandus, correptus ab eodem fuit, quòd necdum à Romano Clero electus ſe pro Summo Pontifice gereret, ac ſi liceret à Principe laico ſupremæ in Eccleſia dignitatis apicem conſequi. addit Idelbrandus ſe id præſtiturum, vt nec Imperator cauſam ſuccenſendi haberet, nec iura Eccleſiæ detrimentum paterentur. Bruno illius ſuaſu purpuram deponit, & iter proſequitur aſſumpto ſecum Idelbrando, cuius deinde opera Bruno Romæ à Clero Summus Pontifex eligitur, ſub nomine Leonis IX. qui fuit eximia vitæ ſanctitate ſpectabilis: de quo ita ſcribit Leo Oſtienſis: quamdiù Romæ remoratus eſt, omni tempore tribus per Hebdomadam diebus à Lateranenſi Eccleſia vſque ad Sanctum Petrum, priuato habitu, nudiſque pedibus, cum duobus aut tribus Clericis, noctu

pſal-

psallendo, & orando pergebat. Harum verò Basilicarum interuallum est circiter quatuor miliarium.

Defuncto Leoni subrogatur Victor secundus precibus sacri Cardinalium Collegij apud Henricum Imperatorem expetitus. Moritur paulò post Henricus, deditque operam Victor Pontifex, vt eligeretur in Imperium quinquennis eius filius Henricus III. qui grandior factus Ecclesiæ Romanæ intensissimus hostis euasit. Mortuo subinde Victori sufficitur Stephanus X. hunc excepit à Romano Clero sublectus Nicolaus II. quem rogante Clero Henricus III. approbauit, & admisit: iste indicto in Lateranensi æde Concilio sanctionem edidit, quam refert Gratianus dist. 23. cap. in nomine Domini, quæ iubet Romanum eligi Pontificem à Clero, & populo, sic tamen vt præsint Cardinales Episcopi adhibitis alijs Cardinalibus Clericis, atque ita reliquus cum populo Clerus ad consensum nouæ electionis accedat: mox ita subiungit: saluo debito honore, & reuerentia dilecti filij nostri Henrici, qui in præsentia Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente speratur, sicut iam sibi concessimus, & successoribus illus, qui ab hac Apostolica sede personaliter ius hoc impetrauerint, Nicolaum II. excepit Alexander II. Alexandrum Idelbrandus dictus Gregorius VII. in Etruria humili loco, & patre fabro, ingenij tamen virtutumque laude conspicuus. Eum Henricus legitimis suffragijs Romæ electum approbauit, & aliquandiù impensè coluit. Sed paucis inde annis mutato in deterius Consilio atrocissimè diuexauit, eique Guibertum Rauennæ Episcopum opposuit Pseudo-Papam. qui Ecclesiam dilacerauit sub legitimis Pontificibus Gregorio Septimo, Victore Tertio, & Vrbano Secundo, mortuus demum sub Paschali Secundo, Sed ei alios subinde Antipapas schismatici Henriciani substituerunt.

Henricum Tertium Imperatorem schismaticum Gre-

Gregorius VII.in Concilio Episcoporum Laterani habito perculsit anathemate, subditosque illi populos subiectionis Sacramento soluit. Quam sententiam iterauerunt aduersùs eumdem eiusque cognominem filium, & successorem Henricum IV.insequentes Pontifices.

Prolatæ sententiæ huius causæ multiplices fuerunt. Primùm vsurpatio dignitatum,& prelaturarum Ecclesiæ,quas titulo inuestituræ Imperatores conferebant. Deinde simonia,quia pretium pro his inuestituris exigebant. Postremò schisma,& aperta rebellio, quia armis,& factionibus Antipapas, obtrudebant.

Henricus IV. paternæ nequitiæ imitator, postquam Paschalem secundum in Vaticano veneratus est,atque ab eo coronam Imperij sumpsit, eumdem improuiso capi iussit, & carcere occlusit: neque prius libertatem restituit, quàm extorserit præceptas sibi, & patri prælaturarum inuestituras. Paschalis verò reddita sibi libertate Concilium in Laterano coegit,quo reuocata est per vim extorta concessio,ipse Henricus sacris omnibus interdictus.

Successorem Paschalis Gelasium II. Henricus adducto exercitu Roma exegit, & Burdinum Bracarensem Archiepiscopum in Romanæ sedem Ecclesiæ vt obtrusit.PulsusGelasius in Galliam confugit,ibiq;diem clausit extremum. Denique vnanimi Cardinalium consensione,tàm eorum, qui Gelasiū comitatu adhuc in Gallia versabantur,quàm eorum,qui in Italia constiterant summus creatur Pont.Guido Viennensis Archiepiscopus,cui Calisti II nomen inditum. Hic statim Remis Concilium habuit,quo simul Henrico,& Burdino anathema dixit. Inde Romam profectus Burdinum tādem in suam redactum potestatem Monasterio conclusit. Quin & Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum Legatum suum per omnem Germaniam constituit, qui suo strenuè defungens munere Episcopos, & Prin-

cipes

cipes pro tuenda Ecclesia in legitimas partes pellexit, & validissimum eduxit exercitum, qui cùm haud procul ab Henrici copijs castra posuisset paratus confligere, magno Dei beneficio factum est, vt communicatis hinc inde consilijs duodecim ex vtroque exercitu Principes viri delecti de pace ineunda sedulò egerint, & simul conuenerint prorsùs esse extirpandum exitiale schisma, & vt Henricus Legatos ad Pontificem expediat pacem suppliciter rogantes, quæ tandem generalis Concilij decreto firmetur. Assentitur Henricus, qui si detrectaret à suis omnibus se desertum iri, & sua ditione spoliandum præuidebat. Nihil verò iucundius Callisto, nihil vtilius Ecclesiæ poterat accidere, quàm vt extincto tàm diuturno schismate, sedatisque bellis quibus tot annos Italia, & Germania conflagrauerant, pax desideratissima succederet, atque ad Ecclesiæ vnitatem redirent Imperatores.

Nonum istud inter generalia Concilium conuocatum est anno 1122. in quo hæ fuerunt pacis conditiones sancitæ. Vt Imperator liberas Clericis, & Monachis fineret Episcoporum, & Abbatum electiones, & restitueret quæcunque ablata Ecclesijs fuerant per ipsum, vel patrem, vel vtriusque fautores, & Ministros. Pontifex verò concessit Henrico, & successoribus ipsius, vt electi in Episcopos, vel Abbates in terris Imperij regalia ab Imperatoribus sumere astringerentur, dum omnis abesset pecuniaria contributio, & simoniæ labes.

Hoc eodem Conc. prouisum est de ferendis suppetijs aduersùs Saracenos Ecclesijs Orientis: & renouatę sunt peccatorum remissiones ab Vrbano II. fidelibus olim indultę, qui cruces in vestibus sumpserint, & Christianis quos Saraceni opprimebant opem, ac præsidium tulerint.

Ordinationes prætereà, quas fecit Burdinus, & Pseudo-Episcopi per ipsum ordinati à die, qua publi-

co

co Ecclesiæ Romanæ iudicio ille damnatus fuit irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam Diaconis,& Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitùs interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia disiungi, & qui contraxerant ad pœnitentiam adigi iuxta canonum præscripta decernitur. Eò porrò nequitiæ sacer Clerus iamdudum redactus erat, vt Sacerdotes connubia passim inirent, conuocatis affinibus, & amicis, de dote & nuptialibus donationibus, similibusque conuentionibus paciscerentur, & conuenta publicis tabulis conscriberent. Quia verò Leo IX. alijque Romani Pontifices istas sacrilegas fœditates districtè prohibuerant, idcircò magna Cleri pars his inuoluta spurcitijs Antipapis adhærebat, à quibus illæ approbabantur. In has Clericorum Sacrorum ementitas nuptias acerrimè, vt par erat inuehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolai II. scribebat.

Canone huius Concilij secundo sic decernitur: *Nullus in Præpositum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, nisi in Presbyter, nullus in Archidiaconum, nisi Diaconus eligatur*. Hunc eundem canonem innouat Innocentius II. in Conc. Romano. Vterque legitur canon in decreto dist. 60. c. nullus, & c. innouamus. Concil. autem Trid. sess. 22. de reform. cap. 4. annum indulget intra quem ij, qui dignitates Ecclesiæ, vel beneficia possident, tenentur ad eum ordinem promoueri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eamdem sanctionem ediderat anteà sub Clemente V. Viennense Conciliū. Clementina vt ij qui diuinis de ætat. & qualit. & ord. præficien. Is verò indultus annus sumit exordium à die sumptæ possessionis, dummodo prouisus illam sua fraude non distulerit.

CONC.

CONCIL. OECVMENICVM X: ſeu Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio Papa II.

POſtquam legitimis maioris partis Cardinalium ſuffragijs ſublectus fuit Honorio II. Calliſti II. ſucceſſori Innocentius II. reliqua pars Cardinalium Petrũ Leonis Pſeudo-Pontificem elegit, qui ſe Anacletum II. dixit. Imminente quippe Honorij obitu conuentum inter Cardinales fuerat vt poſtquam ille exceſſiſſet, ſimul omnes ad S. Marcum conuenirent vt ſucceſſorem communi conſilio eligerent. Cæterùm qui familiaritate, & aſſiduitate propinquiores Honorio fuerant (vt refert Sugerius Abbas S. Dionyſij in vita Ludouici VI. Francorum Regis) ſtatim atq; Pontifex deceſſit, antequam eius obitus populo innoteſceret non auſi ad S. Marcum metu populi tumultuantis conuenire, ſine mora Innocentium elegerunt (qui ante Gregorius vocabatur) Cardinalem diaconum tituli S. Angeli. Reliqui verò Cardinales, & Epiſcopi, qui cum maiori procerum Romæ ciuium parte Petro Leonis adhærebant Presbytero Cardinali tituli S. Mariæ trans Tyberim, ad S. Marcum eodem quoq; die conuenientes ipsũ Petrum in Papam elegerunt. Hic & cognatorum, atq; affinium potentia, & procerum, & clientum multitudine, & diuitiarum copia ſubnixus, ædes Frangipanum obſidet, ad quas ſe Innocentius receperat. Sed inde repulſus prçcipuarum vrbis Eccleſiarum theſauros, & vaſa diripit, vt his opibus ſuas partes promoueret.

Sibi etiam Petrus adiunxit Rogerium Calabriæ, Apuliæ, & Siciliæ ducem, cui primus titulum Regis indulſit. At Innocentius Roma tandem excedere cogitur, ſeque in Galliam recipere. Eum Rex Ludouicus ſextus

cognomento Crassus pedibus eius procumbens honorificentissimè excepit. Schismati huic extinguendo S. Bernardus diligentissimam,& vtilissimam operam nauauit apud Reges Franciæ,& Angliæ,deinde apud Lotarium Imperatorem, qui etiam pollicitus est,se Romam vsque Innocentium cum exercitu deducturum, quod & sedulò præstitit. Innocentius Ecclesiarũ Gallicanarum in sui subsidium recepta collatitia pecunia exGallia in Italiam remeat.Lotarius eidẽ se comitem cum exercitu numeroso adiungit in Longobardia, & Romam vsq;deducit:vbi & coronam Imperij de manu Innocentij suscepit, indeque in Germaniam regressus est,relicto Romę pro Innoc. tutela pręsidiario milite.

Neque solùm schismate per id tempus dilacerabatur Ecclesia, sed hæresibus quoque, & seditionibus quas Petrus Bruis, & Arnaldus Brixianus accendebant: quibus medendis malis Innocentius Concilium istud indixit.

Eius can. 3. duo circa excommunicatos decernuntur, primùm ne à suo prælato excommunicatum alius prælatus,vel absoluere præsumat, vel suscipere citra appellationem. Quod idem statuerat Nicænus can.5. sub Syluestro,& Lateranensis can.9 sub Callisto.Sancit prætereà, vt scienter cum excommunicato communicantes,eadem ipsi censura innodentur. Hoc tamen duplici moderamine temperarunt posteriora iura: primùm quidem,reducendo hanc pœnam participantium cum excommunicatis ad minorem excommunicationem. Secundò,vt nec ipsa minor excommunicatio locum habeat nisi participando cum publicè denunciatis atque nominatim, aut cum manifestis Clericorum percussoribus iuxta placitum Constantiensis Concilij à Martino V. Pontifice confirmatum. Hac de re plura require superiùs ad Antiochenum can.2. quo similis fuerat edita constitutio.

Decimus canon prohibet decimas Ecclesię à Laicis pos-

possideri,& possessas quamprimùm restitui iubet. Habetur apud Gratianum can.decimas 16.q.7.

Can.5. Vim Clerico aut Monacho, Diabolo suadente illatam punit excommunicatione, quam extra mortis articulum solus Papa soluere possit. Habetur c.si quis suadente. 17.q.4.

Generali Conc. subiungitur Innocentij epist. mandans, vt Petrus Abælardus huiusque discipulus Arnaldus de Brixia peruersorum dogmatum artifices in locis religiosis separatim includantur, eorumque libri hæretici concrementur.

CONCILIVM GENERALE IX. seu Lateranense sub Alexandro III. Pontifice.

VIta functo Adriano III. successor electus est ab vno & 20. Cardinalibus Alexander III. à tribus verò dumtaxat Octauianus Romanus Friderici Ænobarbi studiosus, qui duodeuiginti annos aduersùs Alexandrum per omnem Italiam bellum atrocissimum gessit, parte Italorum pro legitimo Pontifice, parte alia pro Imperatore,& Antipapa dimicante. Tandem bello profligatus Fridericus, & maiori suorum parte, tùm apertè deficiente, tùm vacillante resipuit, seque Venetijs ad Alexandri pedes abiecit, & ita solutus anathemate fuit. Sedatis belli fluctibus Alexander generale Concilium in Laterano habuit ad prouidendum, ne deinceps Ecclesia simili calamitate conflictaretur. His alia causa Catharorum, seu Peterinorum hæresis accedebat, quæ in Aquitania exorta latiùs in dies propagabatur, & Vasconiam, Albegesium, Tolosam, finitimasque oras incesserat. Anno itaque 1179. Concilium istud agitatum est.

Can. 1. statuit Romanum Pontificem esse posse neminem, qui à duabus saltem Cardinalium electorum partibus electus non fuerit. Addens nihil per hoc sacris canonibus præiudicari, qui in alijs quibuscumque electionibus, atque deliberationibus maioris, & sanioris partis consensum ratum habent: quatenus cum in his recurri possit ad superiorē si dubiū occurrat isti recursui non potest locus esse in Summi Pontificis electione.

Can. 2. Irritas decernit ordinationes antipapę Octauiani aliorumq; omnium per eum ordinatorum, cunctaque alia per eos gesta. Simile statuerat Concilium Lateranum sub Innocentio II. circa ordinationes à Petro Leonis Pseudo Pontifice factas. Itemque aliud Lateranum sub Callisto II. Concilium can. 6. circa ordinationes, & reliqua gesta Burdini Pseudopapæ.

Can. 3. Statuit ne annis triginta minor in Episcopū, aut viginti quinque in Parochum, aut Archidiaconum, aut in aliam dignitatem, vel beneficium animarum curæ annexum eligatur, aut promoueatur. Hanc renouauit sanctionem Synodus Tridentina sess. 24. c. 2. de reform. Iste Lateranus Can. refertur c. cum in cunctis, de elect. Quo eodem Canone decernitur electum, & confirmatum Episcopum missumque in possessionem bonorum Episcopalium, eo momento pristina sua omnia beneficia per vacationē amittere quo tēpus expirat à canonibus pręfinitum ad illius consecrationem.

Can. 5. Astringit Episc. vt vitæ necessaria subministret ei, quem sine sufficienti patrimonio, vel tit. ad sacrum ordinem promouit. Refertur in c. Episcopus si aliquē, &c. non liceat de præben. Gregorius Turonensis libr. 8. hist. Franc. cap. 20. *Faustinianus* (inquit) *quis iussu Guidobaldi Aquensis vrbis Episcopus ordinatus fuerat, ea conditione remouetur, vt eum BertrannusOrestes, & Palladius qui eum benedixerant vicibus pascerent, centenosque ei aureus annis singulis ministrarent.* Innocentius Papa III. ep. 184. regesto 15. Episcopum Pictauiensem increpat,

eo quod in elusionem Can. quo sine titulo, vel patrimonio Clericis ordinatis per ordinatores, aut præsentatores, aut successores eorum iubetur de victu prouideri, iusiurandum recepisset ab ordinandis, quod nullum vitæ subsidium ab ipso vnquam petituri essent. Idemque epist. ad Zamorensem Episcop constituit, vt ordinator Episc. ei quem ordinatione sine titulo consecrauerit, eiusq; successor compellatur de victu prouidere donec titulum nanciscatur. Habetur in c. secundum Apostolum de præb. Vide huc etiam spectans c. 2. eodem titul.

In Ecclesia primitiua nemo promouebatur ap ordines, quin simul ascriberetur Ecclesiæ, aut Monasterij ministerio, vt edicitur Can. 6. Concilij Chalcedonensis, & legitur ca. 1. & 2. dist. 70. Capitulare quoque Caroli Magni lib. 1. cap. 15. *Nullus* (ait) *absolutè ordinetur, & sine pronunciatione stabilitatis loci ad quem ordinatur*. Ea Clerici ad certam Ecclesiam ascriptio dicebatur intitulatio, & ipsa Ecclesia titulus. Postquam verò per ordinationum multitudinem ea consuetudo desijt, tùm demum requisiuere iure patrimonium Concil. quidem Trid. antiqua iura instaurans prohibens quemquam ordinari, quin certæ Ecclesiæ Ministerio ascribatur ses. 23. cap. 16. non tamen ad hoc astringit, vt Ecclesiæ suppeditent stipendia Clericis illis ascriptis nisi ratione beneficij.

Can. 9. Cauet ne Prælati per sententiam excommunicent, vel suspendant nisi admonitione præmissa. Et ne vllus Religiosus à capituli, vel proprij superioris regulari disciplina, vel correctione præsumat appellare. Legitur insertum in c. ad nostram, & c. reprensibilis, de appellat Quod attinet ad præmonitiones hæ tantummodò requiruntur, quando decernitur censura circa præsens delictum cum contumacia coniunctum: at verò quæ circa futurum delictum, siue à iure, siue ab homine Prælato decernuntur, non exigunt aliam iuris formam, quàm vt promulgentur.

Canon 8. *Nulla Ecclesiastica beneficia, seu ministeria, vel Ecclesiæ alicui tribuatur, siue promittantur, antequam vacent, ne desiderare quis proximi mortem videatur, in cuius locum, & beneficium se crediderit successurum*. Et subinde ita pergit: *Cùm verò præbendas Ecclesiasticas siue beneficia, ac officia in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diù maneant in suspenso, sed infra sex menses personis, quæ dignè administrare valeant conferantur. Si verò Episcopus vbi ad eum spectat, conferre distulerit, per capitulum ordinetur. Quod si ad capitulum pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit, Episcopus secundùm Deum hoc cum Religiosorum hominum Consilio exequatur, Vel si omnes fortè neglexerint, Metropolitanus de ipsis secundùm Deum absque illorum contradictione disponat*. Habetur in c. nulla de concess. preben. Vocatur ius deuoluti occurrens, quando non prouidetur tempore debito, vel prouidetur quidem, sed de indigna vel incapaci persona.

Deuoluti ius extenditur pariter ad beneficia nominationi patronorum subiecta. Quoties namque patronus Ecclesiasticus, aut Collegium Ecclesiasticum, cui ius ad aliquam præbendam nominandi, seu præsentandi competit, neglexerit idoneum Clericum presentare collatori post semestre computendum à die notitiæ vacationis ius illud suum amittit, idque ad collatorem transfertur, qui potest pro libito conferre cuiuis non incapaci. Idem obtingit post quadrimestre laico patrono, quo elapso tempore, iure illo suo excidit, quod in collatorem ordinarium deuoluitur. Id tempus patronis præfigitur in c. vnico de iure patron. in 6. Verumtamen laicus patronus cui minus temporis indulgetur, variare semel potest, atque à prima nominatione in alterius idoneę personę fauorem resilire nondum finito quadrimestri; patronus autem Ecclesiasticus non potest, nisi semel intra suum illud semestre nominare c. cùm autem de iure patron.

Canon 15. Decernit bona ex beneficio acquisita non

posse

posse à Clericis in alios, quàm in Ecclesiam transferri. Qui canon quantumvis malè seruetur est perpetuę, ac indispensabilis obligationis. Sub Ecclesiæ nomine pauperes quoque hìc comprehenduntur. Require superiùs Concilij Agathensis canon.48.cum ijs quæ inibi congessimus.

Can.16. Edicit, vt prępualeat quod fuerit à maiori, & saniori parte capituli constitutum. Habetur c.1.de his quæ fiunt à c. maio.par. Et confirmatur per canonem 1. huius ipsius Concilij.

Can.18. Mandat in cunctis Cathedralibus Ecclesijs prębendam erigi pręceptorialem, vt ea prouisus gratis doceat tùm eiusdem Ecclesię Clericos, tùm quosvis pauperes Scholasticos.

Can.19. Interdicit sub anathemate potestatibus sæculi onera super Ecclesias vel Clericos imponere, aut Episcoporum iurisdictionem quacumque ratione minuere, sibive vsurpare. Permittit nihilominus Episcopis, & Clero subsidia quædam communitatibus conferre, dummodò duæ interueniant conditiones: Primò necessitas communis: Secundò ne vlla sit coactionis species, c.non minùs, de immunit.Eccles. de exemptione Clericorum à laicis iudicijs, vide Agathensem can. 8. & Cabilonensem 11.

Can. 27. Anathemate ferit Catharos, & Patarenos hęreticos, qui in Vasconia, Albegesio, & Tolosatum partibus inualuerant, eorumque fautores, & receptatores. Excitat & cohortatur fideles, ad sacrum aduersùs illos bellum: Et id pręstantibus thesauros aperit indulgentiarum. Ab istis fuerat Manichęorum hęresis ab inferis suscitata. Profitebantur enim duos esse Deos alterum bonum, qui sola inuisibilia condidisset, malum alterum à quo cœli, & terra, & humanum genus, cœteraque visibilia condita sint. Omnes etiam veteris testamenti libros auersabantur solis exceptis testimonijs, quæ noui testamenti authoritate firmantur. Alia

Cc 4 ple-

pleraque fœda, delira, & blasphema prædicabant, quę recitantur à Rogerio illius ætatis scriptore in annalibus Anglicanis.

CONCILIVM GENERALE XII. Lateranense IV. sub Pontifice Innocentio III.

DVæ simul exortæ fuerunt atrocissimæ in Oriente pestes sub Heraclij Imperio, hæresis Monothelitarum, & Mahumetica perfidia. Mahumetes qui ex seruili statu, & camelorum custodia suę tandem superstitionis fauore, Arabum princeps euaserat, suam protinus ferro, & flammis exitialem sectam studuit propagare. Igitur cum Saracenis suis non à Sara Abrahami vxore, vt quidam commenti sunt, sed à Saraca Metropoli Arabiæ denominatis, horrendam vastitatem per vicinas regiones Ægyptum, Palęstinam, totamque Syriam circumtulit. Adeò vt sub ipsius Heraclij Imperio hasce prouincias Saraceni Mahumete Duce longè latèque occupauerint: qui ijdem mox in Persidem eruperunt, quam etiam Hormisda Rege profligato subiugarunt ann. Chr. 140. Insequenti porrò anno Heraclius viuere desijt.

Igitur pluribus sæculis Saraceni nemine obsistente sacra Iudææ loca, quam vulgus Palęstinam dicit, occupauerunt ad annum vsque 1099. quo Godofredus Bullonius sacri belli dux Hierosolymam expugnauit, idemque sociorum suffragijs primus Hierosolymorum Rex est proclamatus.

Ad hanc verò suscitandam expeditionem Vrbanus II. Pontifex oratione commotus Petri Eremitæ Galli, qui

qui vrgendi illius causa ex Iudæa à se lustrata in Occiduas terrarum partes concesserat, Conc. generale ad Clarummontem Aluernorum oppidum conuocauerat, anno supra 1095. quo veluti classico exciti Latini sumptis armis in Asiam transmiserunt traiecto Bosphoto, & Alexium Comnenum Constantinopolis Imperatorem sibi obsistentem, horribili edita Græcorum strage repulerunt, Nicæamque primùm in Bithynia, deinde Antiochiam in Syria, potentissimas ciuitates expugnarunt, ipsamque demùm Hierosolymam obsidione ceperunt.

Anno postmodum 1147. sub Eugenio Papa III. exhortatore S. Bernardo Clarauallensi Abbate sacram alteram in Orientem expeditionem adorti sunt Conradus III. Germanorum Imperator, & Ludouicus VII. dictus Iunior Francorum Rex, postquam Saraceni Edessam Orientis vrbem armis occuparunt. Sed florentissimi Latinorum exercitus in Orientem progressi maxima ex parte perierunt Manuelis Comneni Græcorum Imperatoris execranda perfidia.

Contigit demùm ipsam Hierosolymam à Saladino Babylonis Ægypti Sultano, id est Rege, & Calipha id est Pontifice occupari anno supra millesimum centesimo octogesimo septimo: qua occasione Fridericus Ænobarbus Germaniæ Imperator, vt Ecclesiæ à se illata damna compensaret, cum validissima Latinorum manu sacro se bello accinxit. Hic multis tùm in Thracia, tùm in Asia aduersùs sibi obsistentem Constantinopolis Imperatorem Isacium Angelum, & Saracenorum in Asia minori regulos fortissimè gestis, occupataque (vt memorat Pius Papa II. in descript. Asiæ cap. 44.) minori Armenia, amnem perspicuum corporis abluendi causa ingressus, gurgite absorptus disparuit, & inanes esse, vanosque hominum conatus ostendit, quando res ab eo maximæ sperabantur.

Nec

Nec tantùm Fridericus, sed etiam Philippus Franciæ, & Ricardus Angliæ Reges laudabilem contra Saladinum expeditionem susceperunt, sed (ita disponente Deo cuius iudicia abyssus multa) parum fructuosam. Ricardus quidem Anglus Cypri littoribus appulsus ab Isacio Comneno Græco, qui hanc insulam Græcorum Imperio auulsam per tyrannidem vsurpauerat, bello eripuit, & Guidoni Lusiniano Gallicæ originis permisit, postquam hic omni iure regni Ierosolymitani sibi debiti cessit, & in ipsum Ricardum transtulit.

Id verò obseruandum est, Ierosolymitanum regnum, cuius auspicia Pontifex Vrbanus II. in sacris Claromontis comitijs dederat, primusque occuparat Godofredus Bullonius, post annos demum octoginta, & octo miserabili casu ad Mahumetanorum redijsse potestatem Vrbano III. Pontifice, quum vltimus Christianorum Regum Guido Lusinianus à Saladino victus illo regno excidit. Postquam Innocentius III. Pontifex doctrinæ, virtutumque splendore spectabilis vniuersæ Ecclesiæ gubernaculis admotus est, animum ad terræ sanctæ recuperationem adiecit: cui acres stimulos admouit memorabilis victoria, qua Latini sacro bello fęderati Constantinopoli potiti sunt, creauerũtq; Gręciæ Imperatorem Balduinum Flandrię comitem sub ipsius Innocentij Pontificatu; quo tàm felici successu ampliùs accensus, generalę Concilium ad propagandam in vlteriora Orientis Religionem indixit.

Itaque vt scribit ætatis illius historicus Abbas Vspergensis celebrata est anno millesimo ducentesimo decimo quinto sancta vniuersalis Synodus Romæ in Ecclesia Constantiniana dicta Saluatoris mense Nouembri, præsidente Innocentio Papa III. Pontificatus anno decimo octauo, in qua fuerunt Episcopi quadringenti & duodecim, & in his Patriarchæ Constantinopolitanus, & Ierosolymitanus. At verò Alexandrinus,

& An-

& Antiochenus cùm per se interesse non possent, hic quia graui morbo decumbebat, ille quia in Caliphæ ditione suam habebat sedem, suos ad Concilium apocrisarios miserunt. Interfuerunt pariter Imperatorum Orientis, & Occidentis Legati multorumque Regum, & principum.

Insignis hac in Synodo effulget sapientia, & pia sollicitudo Innocentij, adeò exactè prouidentis circa res tùm fidei, tùm ordinis, & disciplinæ Ecclesiasticæ, omniaque capitulis septuaginta breuiter simul, & accuratè complectentis. Quibus demum subijcitur decretum pro sacra in Palæstinam profectione, de pace inter Christianos componenda, aut saltem quadriennij firmandis inducijs, deque subsidijs ad hoc bellum comparandis.

Cap. 1. Fides Catholica declaratur his verbis: *Deus sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramq; condidit creaturam spiritualem, & corpoream.* Consule superiùs annotata ad Nicænæ posterioris Synodi actionem 5.

Cap 2. Errorem damnat Abbatis Ioachim, qui edito aduersus Petrum Longobardum magistrum sententiarum libro, illum dicit insanum, & hæreticum, eo quòd in libris sententiarum scribat, quòd summa quædam res est Pater Filius & Spiritus sanctus, quæ non est generans, nec genita, nec procedens.

Qua ex propositione Ioachinus Petro Longobardo affigit assertionem non Trinitatis, sed quaternitatis nimirum trium singùlarum personarum, & insuper communis essentiæ, vt quartę rei. Ipse verò Ioachim astruebat in Trinitate vnitatem, non illam quidem propriam, & essentialem, sed collectitiam, & similitudinariam, sicut multi homines dicuntur vnus populus, idque probabat loco peruersè intellecto Ioan. 17. volo Pater, vt ipsi in nobis vnum sint, sicut & nòs vnum sumus. Concilium autem rem his verbis definit: *Nos autem credimus, & confitemur cum Petro, quòd vna quædam summa res*

est,

est, & incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, & sigillatim quælibet earumdem. Et ideò Trinitas solùm est in Deo non quaternitas: quia quælibet illarum personarum est illa res, videlicet substantia, natura seu essentia diuina, quæ sola est vniuersorum principium præter quod aliud inueniri non potest. Et illa res non est generans, neque genita, neque procedens: sed est Pater qui generat, Filius qui generatur, & Spiritus qui procedit: vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud: Sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus, idem omninò, vt secundùm Catholicam, & Orthodoxam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno Filium generando suam substantiam ei dedit iuxta quod ipse testatur: Pater, quòd mihi dedit maius omnibus est. Ac dici non potest quod partem suæ substantiæ ei dederit, & partem retinuerit ipse sibi, cùm substantia Patris indiuisibilis sit vtpotè simplex omninò. Nec dici potest, quòd Pater suam transtulerit substantiam in Filium generando; quasi sic dederit Filio vt non retinuerit ipsam sibi, alioqui desiisset esse substantia, Pater ergo quod sine vlla diminutione Filius nascendo Patris substantiam accepit: Et ita Pater, & Filius eamdem substantiam habent: & sic eadem res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus ab vtroque procedens. Quum ergo veritas pro fidelibus suis orat, volo inquiens vt ipsi vnum sint in nobis sicut nos vnum sumus, hoc nomen vnus pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro personis verò diuinis vt attendatur identitas, atque in natura vnitas. Quemadmodum veritas alibi dicit: estote perfecti sicut Pater vester cælestis perfectus est: ac si dicat manifestus estote perfecti perfectione gratiæ, sicut Pater vester cælestis perfectus est perfectione naturæ: vtraque videlicet suo modo: quia inter Creatorem, & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin maior sit inter eos dissimilitudo notanda. Hæc ad singula verba in-

inserta habentur cap. 1. & 2. de summa Trinitate.

Canon 5. Commemorat sedium Patriarchalium priuilegia, statuitque Constantinopolis sedem esse primam à Romana, deinde Alexandrinam, tum Antiochenam, postremò Ierosolymitanam: vt postquam hi Patriarchæ pallium à Romano Pontifice acceperint, liceat eis obedientiæ suæ subditis Episcopis pallium concedere, recipiendo ab eis vicissim fidei Catholicæ professionem, & pro Ecclesia Romana sponsionem vnionis, & obedientiæ. Concedit etiam vt Dominicæ crucis vexillum ante se deferri faciant vbique locorum extra Romanam vrbem, aut vbicumque Romanus Episcopus præsens fuerit, aut eius Legatus vtens insignibus Apostolicæ dignitatis. Approbat prętereà vt ad ipsos ex suffraganeis prouincijs appellari possit, saluis tamen appellationibus ab ipsis ad Apostolicam sedem.

Summi Pontifices ante hac restiterant Episcoporum Constantinopolis ambitioni, qui contra Nicęnæ Synodi decretum affectabant, sedis suæ prærogatiuam supra omnes Orientis Patriarchas. Damasus enim, & Leo Romani Pontifices Synodorum secundæ, & quartæ furtiuos Canones reiecerunt, per quos hæc illis asserebatur præeminentia, Nicolaus verò primus in responsis ad Bulgaros cap. 93. *Porrò ait quis Patriarcharum secundus sit à Romano consulitis, sed iuxta quod Romana sancta tenet Ecclesia, & Nicæni Canones innuunt, & sancti Præsules Romanorum defendunt, Alexandrinus Patriarcharum à Romano Papa II. est.* Idemque Nicolaus non alias admittit primarias sedes quàm quas constituit Petrus Apostolus, siue per discipulum suum Marcum nimirum Alexandrinam, siue per seipsum nimirum Antiochenam, & Romanam, epistol. eadem ad consult. Bulg. cap. 92.

At verò Innocentius III. huic Laterano Concilio præsidens ius secundæ sedis Constantinopolis Episco-

indulsit multis rationibus adductus: scilicet vt Græcos hactenus nutantes in Ecclesię Romanæ subiectione, & vnione deuinciret, ac demereretur. Tùm quia à pluribus sæculis reliqui Orientis Patriarchæ Constantinopolitano spontè cesserant. Tùm quia in Oecumenica Synodo Chalcedonensi habita post Apostolicos legatos Anatolius Constantinopolis Episcopus, eiusque in omnibus subsequutis Orientis Concilijs successores iure isto προεδρίας, ac πρωτοκαθεδρίας supra Patriarchas reliquos potiti absque controuersia fuerant.

Quod attinet ad Ierosolymitanam Ecclesiam origine quidem omnium Ecclesiarum matrem, sed non dignitate, & quam Nicęna 1. Synodus Cæsariensi Metropolitæ subditam declarauerat, cœpit illa pleno iure dignitatis patriarchalis potiri iam inde à Concilio Chalcedonensi, quod actione 8. Ierosolymitanæ Ecclesiæ vniuersam Palæstinam in tres distributam Prouincias subiecit. Intercessit quidem Magnus Papa Leo ne id executioni mandaretur ep. 62. ad Maximum Antiochenum. Verumtamen idem Iuuenalis Ierosolymę Episcopus, qui in Chalcedonensibus comitijs sederat, conuocauit postmodum Palęstinæ totius Synodum in qua ipse primo subscripsit loco. Deinde Iræneus Cæsaræ Palæstinæ Episcopus, cùm tamen in Prouincialibus Palæstinæ Synodis anterioribus præsideret, primusque subscriberet Cæsariensis, vt liquet ex Diospolitana Synodo, cui secundus à Metropolita Cæsariensi subscripsit Ioannes Ierosolymitanus. Et in altera Synodo antiquiore aduersùs quartodecumanos habita Cæsaræ præsedit Theophilus Cæsariensis, eique assedit Narcissus Ierosolymitanus, vtque addiscimus ex Eusebio l. 5. hist. Eccl. cap. 15. Synodus demum 5. Oecumenica, eadem iura Patriarchalia Ierosolymorum Ecclesiæ confirmauit.

Can. 2. Decretum instaurat Lateranensis sub Alexandro Tertio Concilij in can. 18. circa præceptoria-

lem

lem præbendam in singulis cathedralibus erigendam. Extendit ad alias quoque Ecclesias, quæ possunt præbendam eamdem præstare: additque præceptorem esse ab Episcopo vnà cum capitulo eligendum. Adiungit esse pariter in singulis Metropolitanis simili modo eligendum Theologum, qui Sacerdotes aliosque Clericos in sacris scripturis docendo instituat, & in his presertim efformet, quę ad curam pertinent animarú, cui congrua præbenda assignetur, non tamen vt fiat canonicus: sed tamdiù reditus accipiat, quamdiù in docendo perseuerauerit. Vide c.1.& c,quia nonnullis, de Magistris. Deinde Conc.Trid.hæc omnia instaurat, & amplificat sess.5.de refor.c.1.vbi etiam declarat prębendæ Theologalis collationem esse prorsùs nullam & irritam,quæ facta fuerit ei qui per seipsum istud officium exequi non valeat: & prouisos esse compellendos ad exercitium muneris sui per redituũ subtractionem. Vide idem Conc. sess.23.de refor.c.18. Istis haud absimilia sunt Gallicana edicta in comitijs Aurelianensibus edita sub Carolo Rege IX., & in Blesensibus sub Henrico III. art.33.

Can.12. Prouidet Monasteriorum reformationi,per Prouincialia capitula singulis triennijs conuocanda, & per sedulas, & frequentes visitationes.

Can.13.Prouidet,ne nouæ inducantur Cęnobitarum religiones.

Can.14. Incontinentiam reprimit Clericorum.

Can.15.Clericorum crapulam coercet: Clericum in ebrietatem lapsum antiquiora concilia Agathense can.41. & Veneticum in Gallia can.13. puniunt vel excommunicationis, vel flagellationis pœna.

Can.16 Pręscribit Clericorum modestiam:prohibet eis sęculares negotiationes,aleę quoque,& taxillorum lusus,quin etiam his interesse vetat. Annulum ab his gestari prohibet qui non sunt Episcopi. Ordinat tonsuram, & vestes, aliaque exteriora omnia componit

ad

ad modestiam. Hoc etiam decernit vt Pontifices in Ecclesia, & in publico superindumentis omnes lineis vtantur, nisi Monachi fuerint, quos deferre oportet, habitum monachalem. Hæc leguntur eadem in c. Clerici officia de vita, & honestat. Cler. Hoc idem de retinendo ab Episcopis olim professis Monachis habitu Monachali, ac regulari iamdudum sanxerat Synodus Oecumenica octaua canon 14.

Can. 17. *Districtè* (ait) *præcipimus in virtute obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus studiosè celebrent pariter, & deuotè*. Loquitur de Clericis & Monachis quicumque astricti sunt officio diuino: & legitur in c. dolentes, de celebrat. Miss. vbi insignis est glossa exponens vocem studiosè quantum ad officium oris sine syncopa: deuotè autem quantum ad officium cordis: dicente Apostolo, *orabo Spiritu* (idest respiratione, & lingua) *orabo, & mente* (idest deuota mentis attentione) *psallam spiritu, psallam & mente*.

Can. 21. De facienda proprio Sacerdoti confessione decernit saltem semel in anno: & de communicando diuinæ Eucharistiæ saltem in Pascha, nisi Sacerdos ipse ex rationabili causa differendum in aliud tempus iudicauerit. Qui secus fecerit ab ingressu Ecclesiæ viuens arcetur, & mortuus Ecclesiastica sepultura priuatur. Districtè præcipit seruari confessionis sigillum, ac secretum. Allegatur in c. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss. Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio Martyris citato in cap. & si non frequentius de consecr. dist. 2. Deinde ex Concilij Agathensis cap. 18. Christi fideles non aliter impediti astringebantur Eucharistiam ter in anno sumere in Natiuitate Christi, in Resurrectione, & die Pentecostes.

Can. 22. Sancit vt medici ad ægrotos vocati sub pœna interdictis ab Ecclesiæ ingressu, teneantur eos admonere vt in primis medicos aduocent animarum, sic enim saluti simul animæ, & corporis consultum iri: firmi-

quatenus citra generalem Canonis obligationẽ, infirmis formidine mortis perculsi, grauiùs de vita periclitantur quum de cõfessione facienda monentur, existimãtes (nisi canon iuberet indifferenter,etsi forsan non interueniat vitæ periculum)desperatũ esse de vita. Prohibetur insuper cum anathematis interminatione ne quis medicus ægro pro corporis salute quidquam suadeat quod vertat in animæ perniciem, Deiq;offensam. Habetur in c.cùm infirmitas,de pœnit. & remiss.

Can.24. De elect.ordinat vt vno ex his tribus modis, vel scrutinio,vel compromisso,vel comuni inspiratione ille demum sit electus, in quẽ maior, & sanior capituli pars conséferit, Legitur in c.quia propter,de elect. Qua verò parte capitis huius constituitur à Concil. vt assumantur de Collegio tres fide digni, qui singillatim, & secreta vota electorũ colligant, & scribant, id abrogatum fuit demum à Conc.Trid.sess.25.c.7. in fine de regular. iubente fieri electionem per vota secreta, ita vt nullatenùs in cuiusquam notitiam veniant eligentium nomina,& vt aliter facta electio sit irrita.

His idem Lateranensis Can.24. duas requirit conditiones, vt aliquis absens possit per procuratorem eligere. Primùm vt sit legitimè impeditus ne possit interesse. Deinde vt is cui suffragium committet, sit de ipso eligentium Collegio.

Electionis verò per compromissum legitur exemplum, & decisio in c.causam, de electio. vbi statuitur teneri Moniales accipere in Abbatissam(modò idonea existat) eam quam prouidit Episcopus, postquam illæ Abbatissæ electionem in Episcopum ipsum contulerant, ac compromiserant.

Electionum libertas ita necessaria est, vt vbi ista coarctatur eo ipso nulla sit electio. Ideòque Cœlestinus III. cap. cum terra de electio. damnat, & inanem declarat electionem, quæ fit quando Patriarcha, vel Episcopus, vel Princeps, duas tresue personas

eligendas nominauit, ne liberum sit aliam eligere, quæ non sit ex nominatis. Gregorius X. in Concilio decimo generali Lugdunensi c. vbi periculum §. cæterum, de electio. in 6. *Quum* (inquit) *arbitrium, vel inordinatus captiuus affectus, vel ad certum aliquem obligationis cuiuscumque necessitate adigit, cesset electio dum libertas admittitur eligendi.*

Præfato iuri communi conformantur Constitutiones ordinis Prædicatorum dist. 2. c. 2. §. 4. prohibentes in electionibus proponi certas personas à superioribus & statuentes teneri superiorem approbare factam electionem alterius personæ dum sit idonea, quam ex ijs quas nominauerit. Et Rodericus Doctor Franciscanus in qu. Regular. art. 10. & 11. profert Bullam Pij V. anni 1571. decernentem, vt si Prælatus, aut commissarius qui præest electioni, conuictus fuerit quomodolibet impediuisse libertatem eligentium remoueatur ab officio. Idem Rodericus refert se vidisse tres electiones diuersas declaratas inualidare, eo quod is qui præerat, restrinxisset eas ad duas, aut tres personas. Martin. Nauar. lib. 1. conf. 5. & in Manual. c. 22. n. 5. docet ex metu reuerentiali erga personam, quæ in vocales polleat authoritate, non minus irritam fieri electionem, quam matrimonium. Nec valet vlla consuetudo per quam remanente electione tollitur, aut restringitur eligendi libertas, ut docent ad d. c. cum terra de electio. Ioan. Andreæ, & Prosper Fagnanus. Committitur enim grauis iniustitia quando sine iusta causa, & legitimo processu excluditur, vel vna persona (& multo grauior si plures) à iure electionis quod ei competit siue actiuæ, siue passiuæ.

Quomodo verò Prælatus procedere debeat in electione Abbatissæ inter Moniales, consulito Conc. Trid. sess. 25. c. 5. in fine de regular.

Cap. Lateran. 25. statuit eligentes per potestatis sæcularis abusum ab officijs, & beneficijs triennio suspendi,

di, atq; priuari eligendi potestate. Electum autem si tali elect. consentiat fieri deinceps ineligibilē, & factæ elegionis cōmodo priuari, habetur in c. quisquis de elect.

Can. 26. Decernit, vt facta electione is ad quem pertinet electum confirmare, diligenter examinet electionis processum, & personam electi: qui si reperiatur indignus, eum admitti, & confirmari prohibet, legitur in c. nihil de elect.

Can. 29 Districtè prohibet, plures ab vno Clerico prębendas curatas, vel personatus, vel alia beneficia etiam curæ animarum nullatenus annexa in vna, eademque Ecclesia possideri. Et si secus fiat, hoc ipso statim ab obtento beneficio secundo, primum ipso iure vacet: quod si prouisus vtrumque retinere contenderit, vtroq; priuetur. Is verò ad quem ius conferendi spectat, si intra sex menses prouidere neglexerit, tenebitur tantumdē resarcire in vtilitatem vacantis Ecclesiæ, quantum eo tempore vacationis Ecclesiæ fuerit de illius fructibus, atq; emolumentis perceptum: collatio autem vacantis beneficij deuoluitur ad superiorem. Reseruat tamen ad Apostolicam sedem ius dispensandi ad plura tenenda beneficia, circa sublimes, aut litteratas personas. Habetur hoc totum in c. de multa, de præbend. His similia statuuntur à Ioanne XXII. in extrauag. execrabilis. eod. tit. Et in Conc. Trid. sess. 7. c. 2. & sess. 24. cap. 17. præclare obseruat glossa in d. c. de multa in verb. contenderit, quod ante Innocentij tertij hanc receptam constitutionem, vt adepto secundo incompatibili beneficio, statim vacet primum, antiquiora iura dedisse optionem illo casu ei qui sic punitus fuisset, vt adeptus duo incompatibilia eorum alterum, quod mallet, eligeret, alio siue priore, siue posteriore dimisso: sic enim statuunt duo Canones Alexandri tertij c. referente, & cap. præterea, de præbendis. Istis adiungito quæ superiùs annotaui ad Can. 15. Nicænæ Synodi secundæ.

Canon 31 Prohibet ne filij Canonicorum instituan-

tur in ijſdem Eccleſijs,in quibus patres eorum inſtituti fuerint.Habetur in c.ad abolendũ.de fil.Pręsb Iam anteã ſanxerat Alexand.III.non debere filium in ead. Eccleſia,aut prębe nda miniſtrare, qua pater tenuiſſet. c. pręſentiũ,& c.conquerẽte eod.tit.Sed ſi quis alius poſt patrem habuerit beneficiũ, poterit deinde filius, ſi nihil aliud obſiſtat,etiam admitti c.ex tranſmiſſa eod.tit.

Can.32.Peruerſam reprobat conſuetudinem qua patroni,aut rectores Eccleſiarum Presbyter.parochianis adeò tenues reditus attribuunt,vt inde ſufficienter nequeãt ſuſtentari:quo fit vt vix aliquis reperiatur Parochialis Sacerdos ſufficienter litteratus. Statuit itaq; vt abolita mala conſuetudine,ſufficiens ad honeſtè viuẽdum portio aſſignetur Presbyt.Habetur in c.extirpanpandæ,de pręb.Eandem ob cauſam Synodus Trid.ſancit ſeſſ.25.c.16. beneficia quoq; abſtracta olim ab animarum cura per aſſignationem vicariæ perpetuæ, cui cura incumbat animarum,redintegrari denuò fierique ex ſimplicibus parochialia, ſicut à primordio fuerant.

Can.36. Declarat poſſe iudicem ſaltem Eccleſiaſticum ſuam reuocare ſententiam interlocutoriam, aut comminatoriam, etiam poſteaquam ab ea fuit appellatum. Legitur in c.cum ceſſante.de appell.Huc pertinere poteſt quod ſcribit Bernardus ad Innocentium II.Papam epiſtol.180.*Hoc* (inquit)*ſolet habere præcipuum Apoſtolica ſedes,vt non pigeat reuocare quod à ſe forte deprehendit fraude elicitum non veritate promeritum.* Secularia verò iudicia ſemel facta non corriguntur, niſi à ſuperiore tribunali.l.iudex poſteaquam ff.de re iudicata.

Canon 37. Edicit non poſſe quemquam per litteras Apoſtolicas trahi vltra duas diætas extra diœceſim ad aliquod iudicium. Continetur in cap. nonnulli de reſcript. Et confirmatur ab Honorio tertio cap.olim. de exceptio. Sed poſthæc Bonifacius octauus reduxit ad vnicam vltra Dięceſis fines dięτam, c. ſtatutum §. cùm verò de reſcript.in 6.

Can.

Can. Lateran. 41. sic dicit, *Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est, Synodali iudicio definimus, vt nulla valeat absque bona fide præscriptio, tàm Canonica, quàm ciuilis: cum sit generaliter omni constitutioni, & consuetudini derogandum, quæ absque mortali non potest seruari peccato. Vnde oportet vt qui præscribit in nulla temporis parte rei alienæ conscientiam habeat.* Continetur in c. fin. de præscript.

Can. 50. Reuocat prohibitiones matrimoniorum, quę anteà protendebantur vsque ad septimum consanguinitatis, & affinitatis gradum, easque reducit deinceps ad quartum gradum;. Habetur in c. non debet & consanguin. & affin. Conc. Trid. his alteram addit reductionem sess. 24. c. 3. de refor. matrim. scilicet impedimenti publicæ honestatis ad secundum gradum: Et impedimenti affinitatis consurgentis ex fornicatione, ac omni copula illicita ne primum excedat gradum.

Can. 53. *Et decimæ ante omnia tributa deducantur, & soluantur.* Habetur c. cùm non sit, de decimis.

Can. 63 Abusum illum quantumuis longi temporis diuturnitate roboratum, vt pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum, aliquid taxetur, vel exigatur, declarat simoniacum, & damnabilem, atque vlterius fieri vetat. Legitur in c. sicut pro certo, de simon. Multa de simonia Ordinis congesta require superiùs ad Cabilonensis Concilij can. 16.

Cano. 64. In tantum dicit inualuisse intra Monasteria simoniacam labem, vt prætextu paupertatis vix vlla in monialem reciperetur nisi per simoniam. Id verò reprobat, & fieri districtè interdicit, atque ad strictiorem pœnitentiam omnibus vitæ diebus compellit Moniales, quæ sic admissæ sunt, aut alias admiserunt. Legitur in cap. quoniam de simon. Cęterùm consensus nunc est Theologorum, & Canonistarum communis, & vsu toto Christiano orbe recepto confirmatur nullam intercedere simoniam, si quando Mona-

nasterij opes non sufficiunt ad noui Religiosi alimenta, paciscitur Monasterium de contribuenda pecunia, vt inde alatur qui ad Monasterium admitti postulat. Duo namque ab inuicem planè distantia sunt, Religio ipsa, & onus suppeditandi victum, cęteraque vitę corporalis subsidia, illud enim merè temporale est, illud spirituale. Nihil potest titulo admissionis in Religionem exigi temporale, sed potest exigi pro alimonia, quę est alterius ordinis, atque temporalis. Qua etiam ratione quamvis matrimonium inter fideles sit Sacramentum, fiunt tamen conuentiones dotales in matrimonio, non propter Sacramentum quod fieret simoniacè; verùm ad sustentanda matrimonij onera merè temporalia. Videri potest Syluester verb. simonia qu. 15. vt sileam sequentium, & huic conformium scriptorum numerosissimum exercitum. Denique concluditur sacra Synodus decreto sacrę militiæ ad Ierosolymitani Regni recuperationem.

CONCILIVM GENERALE XIII. Lugdunense primum sub Innocentio IV.

FRiderici Ænobarbi nepos, & Henrici IV. Imperatoris filius Fridericus II. amplissimis ab Apostolica sede beneficijs affectus, quem à tenera ætate parentibus orbatum, & ciuilibus bellis diuexatum, tanta charitate in suam tutelam susceperat Innocentius III. vt ipsius opera non modò elusi fuerint illorum conatus, qui tùm occultis conspirationibus, tùm aperta vi materno illum Regno Apuliæ, Sicilięque spoliare nitebantur; sed ei aditum etiam ad Imperium munierit depulso in eius gratiam Othone, qui quartus eius nomi-

mi-

minis fuerat designatus Imperator. Ingratus porrò Fridericus non tantùm his beneficijs gratiam nullam retulit; sed arma etiam quæ ex voto ad sacra Palæstinæ loca impendere tenebatur in Romanos Pontifices conuertit. Graues in primis cum Innocentij III. successore Honorio III. simultates gessit, quas postmodum aduersùs Gregorium IX. prosequutus est, donec monente isto atque vrgente, copias in Syriam eduxit: vbi nullo commisso prælio Ierosolymam à Saracenorum Calipha recepit dicis tantum causa, & specie tenus, inita cum illo turpi pactione.

Hinc regressus in Occidentem complures Romanę Ecclesiæ terras, qua proditionibus, qua Marte aperto inuadit, præsidijsque munit, adeò vt magna Piceni, & Latij parte occupata Romam ipsam obsidione cinxerit, & quotquot Romanorum in eius cecidere potestatem, vel gladio, vel laqueo interemerit. Lacerauit verò vniuersam in duas factiones Italiam Gibellinorum, quos suis partibus addixit, & Guelforum qui partes Pontificis tuebantur: vnde innumeræ vbique cædes, direptiones, captiuitates, incendia, omnesque hostiles, & barbaricæ immanitates grassabantur.

His aliæ dirissimæ in alijs Christianorum Prouincijs strages, & calamitates accedebant Saracenorum armis Orientem simul, & Occidentem infestantibus. Imminebant extremę Constantinopolitano Imperio clades, cuius tunc Latini vix reliquias tuebantur, conspirantibus in eos Græcis, finitimisque barbaris, nulla humani subsidij spe affulgente, propter bella quibus Occidentem Fridericus distinebat. Alter malorum cumulus ijsdem temporibus Christianæ Reipublicæ funestus incubuit.

Gens enim Tartarorum direpta primùm vtraque Armenia, deinde vastatis quæ inter maria Euxinum, & Caspium interiacent Prouincijs Georgianorum, & Mengrelinorum veterem Iberiam, & Cholcon inco-

lentium, vniuersam Moscouiam, Poloniam, Transsiluaniam, Hungariam, Bohemiam cędibus, & incendijs populata est Battone duce circa ann. 1241.

Augebat prętereà optimi Pontif. animum collapsa Ecclesiæ disciplina, morumq; peruersitas, in grauiora quotidie vitia dilabentium, siue Cletum, siue reliquum populum inspiceres: cui malo causam dederunt diutina bella, factiones, & schismata renascentia. Cura ista Pontificem sollicitabat vt Ecclesia tranquillitatem, & pristinum qui propemodum obsoleuerat dignitatis splendorem recuperaret. His de causis Gregorius IX. Concilium generale Romæ indixerat. Eò cùm plurimi ex Gallijs, & Hispanijs antistites Genuensium triremibus vecti properarent, in Friderici classem inciderunt, & captiui vnà cum quibusdam Cardinalibus ad Fridericum adducti, & vinculis addicti sunt. Istam tot præsulum indignam cladem, sic ægrè tulit Gregorius, vt ex animi mær ore intra dies paucos extinctus sit.

Huic sublectus Cęlestin. paucis diebus superstes fuit, Cęlestinũ excepit Innoc. IV. Sinibaldus antea vocatus patria Genuensis, ex illustri Fliscorum gente Comitũ Lauaniæ. Hic statim Friderico ęquissimas pacis conditiones obtulit. At ille qui nec cum infidelibus bellũ gerere, neq; cũ fidelibus pacẽ colere sciebat, omnibus despectis cõditionibus, precibus, & admonitionibus, maiori etiã furore exarsit. Tũ demùm Innocentius vt luctuosis Ecclesiæ ruinis occurreret, cùm nihil per Italiã bellorum tempestatibus vndiq; iactatam tutum esset, etiam in Galliam vbi sanctus regnabat Ludouicus nauigio se subduxit. Conciliumque Lugduni generale indixit, quo citatus ad causam dicendam reus Fridericus ire renuit, Legatos tamen misit, in primis verò Thadeum virum industrium suo nomine respõsurum.

Eius itaque causa sedulò explorata. Innocentius de Synodi sententia Fridericum damnatum communione fideliũ exclusit, & Imperij dignitate, regnoque Apuliæ

liæ Siciliæ abdicauit. Tum Germania vniuersa à Friderico defecit. Nouus exinde creatur Imperator Henricus Turingiæ & Hassiæ Lantgrauius: istoque post biennium mortuo. Vuillielmus Hollandiæ Comes Longobardi pariter in Fridericum rebelles acie victum in fugam compulerunt: ille profugus in Apuliam concessit, & lecto per ægritudinem decumbens à proprio filio Manfredo; quem ex concubina susceperat, puluino ori admoto suffocatus est.

Prouisum ha c Synodo pariter fuit Ecclesiasticæ disciplinæ instaurationi valdè tum labefactatæ, & collapsæ. Renouata quoque fuit sacra aduersus infideles militia, cuius designatus dux fuit sanctus Ludouicus Gallorum Rex. Actum præterea fuit de suppetijs Imperatori Græcorum ferendis: sed huius historiæ notitia paulò altiùs repetenda.

Postquam Isaacius Angelus Constantinopolis Imperator annos nouem, & menses octo regni expleuit, ab Alexio Angelo fratre per insignem perfidiam excœcatus est, & regno spoliatus: Isaccionata erat Irene, quã Philippus Germanorum Imperator in matrimonio habuit. Filius quoq; patruo cognominis Alexius. Angelus paternam iniuriam vlturus ad Philippum profugit, cuius cohortatione Veneti Dandulo duce, cum Balduino Flandriæ Comite alijsq; Principibus bellum ineunt aduersus Alexium Tyrannum, qui nomen sibi Comneni asciuerat. Hunc itaque capta Constantinopoli in fugã cogunt, & Isaacium cœcum in imperium reducunt, dato illi socio, & adiutore filio Alexio. His præclarè gestis, dum Latinorum classis ad vrbẽ staret in anchoris, parata dum ver appeteret, in Orientem contra Saracenos proficisci, Alexius Ducas cognominatus Murzuphlus ciues aduersum Imperatores per seditionem concitat, qua occasione Alexium Angelum in custodiam includit, ipseque insignia sibi assumit Imperij.

Latinorum ergo classis hoc facinus vltura Constantino-

tinopolin denuò expugnat. Captus Murzuphlus ex edita turri præceps deijcitur. Balduinusque Flander Latinorum Principum suffragijs eligitur Imperator anno 1204. sub Innocentio III. Pontifice Imperij Græcorum prouinciæ in plurima dominia dissectæ sunt. Venetis quippè attributa est Eubœa, omnesque maris Ægei insulæ, & Creta. Bonifacio Montisferrati Marchioni regnum cessit Thessalonicæ. Godofredo Athenarum ducatus cum Achaiæ principatu. At verò Græci principes Asiæ prouincias certatim occupauerunt. Theodorus enim Lascaris Nicææ in Bithynia dominatum cępit, & armis strenuus Turcas ingenti strage profligauit, eorumque Sultanum in acie suaptè manu peremit. Andronici quondam inuasoris Imperij ex filio Manuele nepotes Dauid, & Alexius Comneni suas quoque partes nacti sunt. Dauid Oeneum, & Synopen ciuitates Ponti, & Trapezuntem nouo Imperij titulo: Alexius autem Heracleam Ponti, & Paphlagoniam sibi asciuit.

Constantinopolin annos octo, & quinquaginta Latini tenuerunt ab ipso Balduino primo ad Balduinum secundum, qui præsens in illo Lugdunensi Concilio interfuit, seditque ad dexteram Innocentij Papæ: ad cuius sinistram alij consederunt principes alici anno 1245.

Verumtamen post annos sexdecim Constantinopolis à Græcis intercipitur Michaelis Palæologi dolo, qui sibi suisque posteris hoc Imperium asseruit anno supra 1261. Itaque inchoatum à Balduino Latinorum in Oriente Imperium desijt in altero Balduino: quemadmodum auspicatum à Magno Constantino Constantinopolis Imperium desijt in Constantino Palęologo à quo ad Turcas deuolutum est. Similiter Romanum Imperium quod primus exortus est Augustus terminatum est in altero Augusto, ab Odacro Eru-

lo-

lorum Rege expugnata Roma , constitutoque nouo Italiæ Regno.

Hæc eadem Synodus pacis fœdera inter Christianos Principes conciliauit saltem in quadriennium : publicas priuatasque supplicationes apud omnes qui Christianorum nomine censentur indixit , pecuniarum contributiones ad sacri belli expensas procurauit, presertim ex prouentibus Ecclesiarum. Prouidit etiam cruce signatorum militum securitati , quorum personas, & facultates intactas esse iussit , & sub S. Petri tutela suscepit . In hac Synodo concessum fuisse Cardinalibus Pileum rubrum produnt. Quamplurime huius constitutiones in 6. decretalium passim referuntur .

Harum vna Ecclesię regimini valdè conducens statuit *personas exemptas si extra exemptum locum deliquerint* (exempli gratia , si religiosus extra propriam Ecclesiam , & septa deliquerit monasterij) *posse citari* , *& conueniri coram ordinario , & ab eo puniri* , c. volentes , de priuileg. in 6. Concilium deinde Tridentinum sess. 7. de reform. cap. 14. *In exemptorum* (inquit) *causis constitutio Innocentij IV. quæ incipit*, Volentes, *in generali Concilio Lugdunensi edita seruetur , quam eamdem sacrosancta Synodus innouandam censuit , & innouat .*

Nostra quoque Francica iura hoc idem confirmant , & sanciunt in Aurelianensibus comitijs sub Rege Carolo IX. art. 11.

CON-

CONCILIVM GENERALE XIV. Lugdunense secundum sub Gregorio X.

AB obitu Clementis IV. vacua fuit Petri sedes tribus, & triginta mensibus, dum inter sese Cardinales dissident, qui tandem in S. Bonauenturam Ordinis Minorum Generalem, etiamsi nondum Cardinalis esset, compromiserunt. Hic verò nullum proposuit Cardinalem, sed Tibaldum Leodij Archidiaconum virum vitæ sanctimonia insignem, qui tum in Syria belli sacri occasione versabatur. Huic nominationi cœtus Cardinalium acquieuit, qui & transmissis in Orientem litteris factam de ipso electionem eidem significauerunt. Hic asserto sibi Gregorij nomine omnem adhibuit sollicitudinem, in primis vt subsidia noua Christianis in Syria militantibus prestarētur. Præterea vt Greci quibus Michael Palæologus excluso Balduino imperabat, ad fidei, & communionis Apostolicæ sedis vnitatem reuocarentur: Ad hæc ne Apostolica sedes diutiùs posthac vacua esset: Denique vt deprauati Christianorum mores emendarentur. His de causis misit quaqua versum epistolas, ac nuncios ad Episcopos, & Principes ad sacrum indicendum Concilium Lugduni post biennium celebrandum. Legatos etiam misit ad Paleologum, qui ipsum ceterosque Grecos ad concordiam cum Rom. Ecclesia reducerent, eundemq; cum Græcorum Episcopis ad Oecumenicam Synodum inuitarēt.

Anno igitur Christi supra millesimum ducentesimo septuagesimo quarto Lugdunum conuenere Patriarchæ Constantinopolitanus, & Antiochenus, alijque ex diuersis oris Episcopi quingenti. In his S. Bonauentura Episcopus Abbanensis eruditione, morumque sanctitate conspicuus, qui necdum soluto Concilio migrauit

in

in Cœlum. Sanctus verò Thomas dum vocatus eò proficiscitur exijt ex mortali ad immortalem. Adfuit in Concilio Iacobus Aragoniæ Rex cęterorum Regum,& Principum oratores.

Peracta sessione tertia intromissi sunt Michaelis Palæologi legati, quos honorificè Gregorius, & vniuersa Synodus exceperunt. Lectæ sunt huius Imperatoris, & Episcoporum Orientis litteræ, quibus Catholicæ,& Romanæ Ecclesiæ fidem,simulque Spiritus Sancti à Patre,Filioque processionem,primatumquo Romanæ sedis agnoscunt. Legati verò Græci nomine Michaelis Pontifici obseruantiam,ac subiectionem exhibuerunt. Accessere præterea Tartarorum oratores ad ineundas pacis cum Christianis conuentiones, quorum vnus fidem Christi suscepit, & à Petro Cardinali Ostiensi baptizatus est. Denique præcinente Summo Pontifice decantatum est à Cardinalibus reliquisqueLatinis patribus Symbolum Constantinopolitanum cum solita additione Spiritus sancti à Patre Filioque processionis.Deinde à Constantinopolitano Patriarcha idem Symbolum Græcis Patribus succinentibus græcè, cum eadem bis repetita additione decantatum fuit.

Pro sacræ militiæ impensis sicut in præcedentibus Concilijs pręstitum fuerat,Papa toto suffragante Concilio decimas omnium Ecclesiæ prouentuum constituit destinauit.

Inter alias sacræ Synodi sanctiones insignis vtique illa fuit de ritu in electione Papæ seruando: de clausura conclauis eligentium Cardinalium :de interdicta quacumque priuata per litteras, siue per internuncios communicatione: de omnimoda pactionum, conuentionum, pollicitationum iuramentorum quæcumque circa futuram electionem interuenerint diremptione: Et refertur in cap. vbi periculum, de elect. in 6.

Quod attinet ad electiones, antiquissima sanatque

atque ab initio receptissima eligendorum Episcoporum forma hęc fuit, vt omnes Episcopi Prouinciæ in vnum conuenientes nouum crearent Ecclesiæ viduatæ antistitem, accedente plebis testimonio, & vniuersi Cleri, aut maioris eius partis consensu, vt his testatur verbis Cyprianus epistol.68. *Apud nos, & ferè per omnes Prouincias tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebē cui præpositus ordinatur Episcopi eiusdem Prouinciæ proximi quique conueniant, & Episcopus delegatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè nouit, & vniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit*. Ibidemque diuinis id astruit testimonijs, scilicet num.10. vbi Moysi Deus iubet, vt coram vniuerso populi cœtu consecret Eleazarum Pontificem. Et Act. 1. vbi coram omnibus discipulis Mathias in Iudæ traditoris vicem eligitur. Et Act. 6. vbi Apostoli conuocasse perhibentur discipulorum multitudinem pro diaconorum electione. Idem Cyprianus Cornelium Papam affirmat Episcoporum iudicio, & plebis testimonio fuisse legitimè ordinatum epistol. 41. Idemque epist. 52. de Cornelio, sic ait: *non vt quidam vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est vt Episcopatum coactus acciperet, & factus est Episcopus à pluribus Collegis nostris, qui tunc in vrbe Romæ aderant*. Et subinde: *factus est Cornelius Episcopus de Dei, & Christi eius iudicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc adfuit suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio*. Concilium Nicænum canon. 4. & 6. *Episcopum decernit constituendum esse ab omnibus Prouinciæ Episcopis, aut saltem assentiente maiori eorum parte*.

Quod idem sancitur in Concilio Antiocheno canon. 19. alijsque innumeris Romanorum Episcoporum decretis. Leo quidem magnus epistol.92. ad Rusticum *nulla* (ait) *ratio fuit, vt inter Episcopos habeantur qui nec à Clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec ab Episcopis Prouincialibus cum Metropolitani iudicio consecrati*

At-

Atque habetur in cap. nulla ratio distinction. 62.

Illo itaq; ritu Romani Episcopi creabantur, vt constat ex Cypriano præcitato. In electione verò Damasi interponi primum cœpit Cæsaris authoritas occasione schismatis ab Vrsicino suscitati. Idem iteratum deinceps in alijs quibusdam ortis ex schismate dissidijs. Res quippe compositæ sunt à Valentiniano inter Damasum, & Vrsicinum. Et ab Honorio inter Bonifacium, & Eulalium. Et à Theodorico Rege inter Symmachum, & Laurentium. Deinde Iustinianus Imperator recepta de Gotthis Italia noluit quemquam pro Romano Pōtifice admitti, nisi post suam approbationem. Idque ita sub eo, & qui ei successerunt Imperatoribus vsu seruatum est vsque ad Constantinum quartum Augustū, qui Benedicti II. Pontificis hortatu omnem permisit creandi Papæ potestatem Romano Clero, & populo.

Sigebertus Historicus schismaticus, atque Henrici Imperatoris partes aduersus Romæ Pontifices propugnans fabulam commentus est Synodi Romanæ centum quinquaginta trium Episcoporum, in qua Hadrianus Papa Carolum Magnum summo decorauit priuilegio non modò confirmandi noui Papæ electionem, quod ius à Iustiniano vsurpatum in successores Imperatores dimanarat; sed quod hactenus fuerat inauditum, sola & propria authoritate eligendi Pontificis pro libito: & prætereà Episcopos per singulas Prouincias pariter eligendi, & per inuestituram præficiendi vacantibus Ecclesijs. Post Sigebertum Gratianus nimia credendi facilitate adductus commentitium illius Concilij decretum suæ canonum collectioni inseruit. Quæ res multos incautos ipsumque Onuphrium decepit. Sed hanc fabulam validissimis argumentis Baronius refellit, quibus alias superaddit paris roboris cōuictiones Ioann. Morinus in suis lucubrationibus de origine, & progressu temporalis Romanorum Pontificum potestatis. Canon itaque incipiens Hadrianus

Papa

Papa, & c. in Synodo dist. 83. dignus est qui expungatur, & obliteretur cum eo qui præcedit Canone historico. Itaque ex quo tempore Carolus Magnus Longobardorum Rege Desiderio suis armis profligato Romanam Ecclesiam in libertatem vindicauit, Romanis deinceps liberæ fuerunt Summorum Pontificum electiones ad Leonem vsque octauum.

Igitur deinceps liberæ fuerunt Romano Clero populoq; istiusmodi electiones ad Leonem vsque octauum, qui, quum depulso Ioanne duodecimo per vim sacrilegam, fuisset ab Ottone Imperatore nominis huius primo, in deiecti locum ac sedem promotus, deriuatũ tandem in Imperatores Occidentis ius istud electionis Papæ fuit, quo deinceps vsi, quin potiùs abusi sunt Imperatores Germani ad Henricum vsque Tertium ex Franconiæ duce Imperatorem, quando Gregorius Papa Septimus integrũ istud ius ab Imperatoribus Germaniæ ad Romanum Clerum reuocauit: quam latiùs historiam prosequuti sumus ad Concilium Oecumenicum nouum, seu Lateranum sub Callisto.

Quum verò eandem eligendi Papæ potestatem adhibita vi sacrilega Henricus IV. tertij filius à Paschali II. extorsisset, idem Paschalis coacta Synodo concessionem iniustam reuocauit. Sanctissimus quidem Papa Gregorius Magnus in comment. ad Psal. 4. pœnit. tyrãnicam dicit sæculi sui consuetudinem, qua vetabant Imperatores Græci iniussu suo, imò nonnisi accepta pecuniæ summa Romanorum Episcopum ordinari.

Haud planè compertum est, quandonam solis fuerit Cardinalibus attributa summi Pontificis electio. Constitutio quidem de Cardinalium Conclaui procusa est in hoc secundo Lugdunensi Concilio. Perspicuum autem est ex Petri Damiani testimonio, ius eligendi Papæ pertinuisse ipsius tempore ad solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales. Verisimilem est sumptum fuisse huius exordium à Leonis IX. inauguratione,

quan-

quando Idelbrandi studio, ac opera electus Romæ Pontifex fuit, postquam eumdem Imperator ipse creauerat. An verò ante Othonem Primum fuerit penes solos Ecclesiæ Romanę Cardinales potestas eligendi Papam incompertum est.

De Cardinalium porrò eminentia sic refert Petrus Damiani, & ipse Cardinalis, qui sub Leone IX. eiusque successoribus omni virtutum laude florebat lib. 1. epist. 20, *Romanæ Ecclesiæ Cardinales Romanum Pontificem principaliter eligunt, & quibusdam alijs prærogatiuis non modò quorumlibet Episcoporum, sed etiam Patriarcharum atque Primatum iura transcendunt: saluo quippè vniuersalis Ecclesiæ Sacramento isti sunt oculi vnius lapidis, ipsi lucernæ vnius candelabri*. Sanctus Bernardus lib 4. de consider. Cardinales vocat orbis iudices. Exstat rescriptum Pontificis Eugenij Quarti ad Henricum Cantuariæ Archiepiscopum, & Angliæ primatem, & refertur apud Iacobatium Cardinalem libro 1. de Concilio, vbi hæc referuntur Eugenij verba: *Ipsos prætereà Cardinales pro honoris, & dignitatis eminentia partem sui corporis Summi Pontifices appellant, ex quo sine vlla dubitatione ostenditur, post caput Ecclesiæ, quod est Papa, contiguæ sui corporis membra, qui sunt fratres eius Cardinales præ cæteris Ecclesiæ membris, ac partibus honorari debere*. His etiam ista Eugenius adiungit, quoscumque primates, & Episcopos à Cardinalibus Summo Pontifici assidentibus iudicari, & singulos Episcopos singulis, ac particularibus Ecclesijs præesse, & prouidere, Cardinales autem vniuersæ sub Papa Ecclesiæ. Profert demum Eugenius Superiorum Generalium Conciliorum exempla, præsertim duorum Lugdunensium, in quibus Cardinales citra omnem ambiguitatem, honoratiorem præ cunctis Episcopis locum tenuerint, teneantque etiam nunc, in Concilio nimirum Florentino, quod tunc temporis agebatur. Insuper Leo Papa Decimus in Concilio Lateranensi sessio. 9. asserit S. R. E. Cardinales reliquos

omnes dignitate,ac honore post Summum Pontificem antecellere. Nouissimè Concil. Trid. sess. 15. de ref. cap. 1. ait Cardinalium Consilio apud Sanctissimum Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesiam administrationem niti.

Quin imò his longè antiquior Ioannis Papæ Octaui, qui sæculo nono vixit constitutio declarat. *Romana Ecclesia Cardinales eodem fungi apud Romanum Pontificem officio in sancta Dei Ecclesia, quo seniores septuaginta apud Moysen in Synagoga*: Ideòque decretum confirmat Leonis Quarti prædecessoris sui, vt scilicet bis in hebdomada Cardinales ad sacrum Apostolicum palatium conueniant, ad prouidendum, & decernendum pro vniuersarum Ecclesiarum solicitudine, pro Clericorum disciplina, & pro laicorum querimonijs auscultandis & difiniendis. Ex quibus liquet in Cardinalibus cōstitui vniuersalis Ecclesiæ senatum, atque ordinarium Summi Pontificis Consilium. Nulla quippè tàm præcellens sapientia est, quæ consiliorum adminiculis non egeat: adeò vt preclarè obseruet S. Chrysost. Hom. ad cap. 1. act. Apostol. Petrum Apostolorum Principem Sancti Spiritus donis cumulatissimè ornatum, & munitum nihil per propriam authoritatem, aut imperium constituisse, sed in rebus grauis momenti agere solitum ex fratrum Consilio: vt liquet in electione successoris Iudæ Iscariotis ad Apostolicum munus, & in disceptatione orta circa legalium obseruationem Ex his perspicuum est S. R. E. Cardinalibus respectiuè attribuendū esse, quod ipsi decernunt Imperatores l. vnica c. de præpos. Labar. l. 12. *Immunitate digni sunt quot lateris nostri comitatus illustrat.* Idem enim à Papa de his proferri potest.

Cardinalium prima, quæ legitur mentio fit in Romano Concilio sub Syluestro Primo, cuius Can. 6. refertur fuisse tunc in Romana Ecclesia septem Diaconos Cardinales. Post annos verò circiter trecentos S. Grego-

go-

gorius Papa, sæpènumero meminit Cardinalium Sacerdotum, & Diaconorum, nec tantum Romanæ Ecclesiæ, sed etiam remotiorum Ecclesiarum. Si quidem lib. 2. ep. 13. indict. 11. constituit in Ecclesia Terracinæ Sacerdotem Cardinalem, & eod. lib. epist. 6. indict. 10. Ioannem constituit Episcopum pariter Cardinalem in Scyllatina Ecclesia. Et lib. 3. ep. 14. prouidet, vt in Syracusanam Eccles. quidam coopteturDiaconus Cardinalis. Similiter lib. 5. ep. 11. concedit Fortunato Episcopo Neapolitano, vt Gratianum constituat in Neapolitana Ecclesia Diaconum Cardinalem. Porrò additionē huiusmodi ad aliquam Episcopalem Ecclesiam vocat passim S. Gregorius nunc cardinationem, nunc incardinationem. In eiusdem etiam vitæ lib. 3. c. 15. testatur Ioannes Diaconus his verbis: *Ciuitatum desolatarum Pontifices Gregorius vacantibus ciuitatibus incardinare curabat*. Et exemplum subijcit Martini Tamitanæ Ecclesiæ Episcopi, quem quia fuerat illa Ecclesia ab hostibus deuastata, vacantis iam Aleriensis Ecclesię Episcopum, Cardinalem constituit. Præterea Meldensis Concilij can. 54. constituitur, *Vt Episcopus titulos Cardinales in vrbibus, vel suburbijs constitutos ordinet atque disponat*. Vt fateri necesse sit titulos Cardinales fuisse quoque aliā rū à Romana Ecclesiarum, nec tantùm Episcopalium, seu Cathedralium, sed etiam inferiorum in quibus Sacramenta fidelibus conferenda ex officio erant.

Cæterùm ex Gregorij Magni præfatis litteris, & ordinationibus id ego colligo, quod cùm liberum Episcopis esset Sacerdotes, & Diaconos subiectis sibi Ecclesijs præficere, & populis insuper Episcopali vacante sedes nouos sibi Episcopos eligere, nihilominus haud licuisse ex alienis Ecclesijs Clericos, ijsdem addictos præficere alijs Ecclesijs, quatenus eiusmodi translationes Episcoporum Sacerdotum, & Diaconorum fieri Nicæna Synodus prorsùs interdicit canon. 15. Ideóque vt hoc fieret opus fuisse Apostolica dispensa-

 tio.

tione;quam præfatis locis indulget S.Gregorius ex iusta causa, quia nimirum pristinæ Ecclesiæ à barbaris excisæ.

Cap.Lugdun.24.in vsum reuocat cum pœnarum addiectione Innocentij Quarti constitutionem de non recipiendis in pecunia procurationibus, & muneribus etiam spontè oblatis,tempore visitationisEpiscopalis. Illa porrò habetur in c.cum Apostolus, de censibus. Conc.Toletani septimi canon. 4.statuit, ne Episcopus Diœcesim visitans se onerosum Ecclesijs exhibeat, neue quinarium euectionis (id est) equitatus numerum excedat. Fidem certè omnem excederet, nisi Canonibus hoc testatum esset, tàm insanam Episcopis aliquãdo insessisse ambitionem & fastum,vt generali Lateranensi sub Alexandro III. Concilio visum fuerit pro illa effusa licentia rationabile moderamen, dum vetuit Archiepiscopis quinquaginta vecturas excedere, Episcopis verò transilire triginta vecturas tempore visitationis. Ad postremum Trident. Synodus sess.24.de reform.cap.3.ita in his prouidit. *Modesto contenti comitatu famulatuque studeant Episcopi, quam celerrimè, debita tamen diligentia, visitationem absoluere. Nec quidquam procurationis causa pro visitatione exceptis visllualibus suis, & suorum moderatis, & frugalibus accipiant.*

Can. Lugdunens. 25. prouidet Ecclesiarum venerationi, & prohibet intra eas vniuersitatum, & societatum quarumlibet Concilia, conciones,& publica parlamenta:vetat insuper confabulationes quascumque, atque in eis necnon in cœmeterijs negotiationes,nundinas, & cuiuscumque fori tumultus, omnesque iudiciorum sæcularium strepitus. Statuit demum, vt processus sæcularium iudicum,& sententiæ ijsdem in locis prolatæ careant omni robore: Legitur verò in cap.decet de immunit.Eccles.in 6 Domum quippè Domini decet sanctitudo Psalm. 93.Est namque domus orationis Deuteron.14. Isaiæ 56. Ierem. 7. Ideòque etiam

ver-

verberibus de templi porticu negotiarores Christus exegit. Matt.21.

CONCILIVM VIENNENSE
Generale decimum quintum.

IErosolymis versabantur milites Religiosis votis astricti, qui cùm prope Templum habitarent Templarij dicti sunt. Horum officij erat Christianæ ditionis fines armis tueri, latrocinia, & incursiiones infidelium Christianos peregrinantes infestantium inhibere. Quo in munere laudabilem initio nauarunt operam. Verum immensis opibus aucti, moribusque in deteriora mutatis, eò nequitiæ tandem prolapsi sunt, vt occulta cum Saracenis, & Turcis fœdera, & conspirationes inirent, seque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitijs contaminarent nocturnis conuentibus: in quibus cæsorum infantium nefarias victimas idolo litabant, & sacrilegos concubitus exercebant.

Ista comprobata sunt scelera innumeris per diuersas Prouincias editis processibus ex mandato, partim Summi Pontificis, partim plerorumque sæcularium Principum, partim ex officio Prælatorum, & Magistratuum, quibus etiam accessit plurimorum reorum confessio. Istiusmodi conuictiones postquam sedulo examinauit Oecumenica sacra Synodus toto ex orbe Christiano collecta, iudicauit eas exploratas veras, & ita certas, vt cumulatè suffecerint ad tanti perque omnes Christianas plagas propagati ordinis damnationem, & extinctionem; vt mihi delirare videantur, & planè desipere, qui post Concilij generalis iudicium, illorum militum patrocinium haud verentur suscipere, ipsumque Concilium condemnare, & vel omnium profligatissimi sceleris, vel belluinæ

stoliditatis incusare. Non sum vsque adeò imperitus, vt in rebus facti à diuina scriptura minimè asserti contēdere ausim Ecclesiam ipsam errare, aut falli non posse, aut istiusmodi decreta ad fidem diuinam pertinere: Verumtamen rem istam humanis, & moralibus rationibus excutiendo (vt venerationem, & obseruantiam seponam, quę sacris Oecumenicis, & à Summo Pontifice probatis Synodis debetur) quis credat contigisse, vt tanta ex tot Prouincijs conuocata Præsulum, Principum, Legatorum atque Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam sanguine, vel affinitate plerisque illius ordinis militibus coniuncta erat, in tām immanè flagitium vnanimi assensu conspirauerit, atq; adeò in tanti momenti causa in qua de potentissimi, & sæculari nobilitate illustrissimi ordinis toto orbe propagati non modò abolitione, sed etiam atrocissima damnatione supplicioque agebatur? Ideòq; graui censura digna est Tritemij in suo Hirsaugiensi Chronico aliorumque quorundam temeritas, qui Templarios falsis criminibus oppressos fuisse asserere ausit sūt.

Cùm verò necesse esset tàm exitialem pestem extingui, summique momenti, & discriminis esset præpotentissimum ordinem funditus exterminare, sapienter iudicauit Clemens V. esse id negotium innumeris alioqui obtrectationibus obnoxium per Conc. generale dijudicandum.

Prætereà pullulabant eo tempore in Germania Begardorum, & Beguinarum sectę dogmatizantes, 1. posse homines in hac vità mortali, tàm sublimem perfectionis gradum assequi, vt neque peccare vllatenus, neq; vlterius in gratia progredi possint. 2. neque ieiunare neque aliam exercere corporis, aut animi mactationem, ac asperitatem debere, qui versetur in illo sanctitatis gradu. 3. nec eumdem astringi humanorum mandatorum, aut Ecclesiasticarum legum sęculariūq; obseruatione, vtpotè in summo libertatis filiorum Dei

apice

apice constitutum. 4. Ex hac ipsa vita posse eumdem ea potiri felicitate, qua maior in Cęlo futura nulla sit. 5. perfectam consummatamque fęlicitatem ex natura, & hominis arbitrio ita pendere, vt nullo sit opus glorię lumine infuso. 6. Esse hominis adhuc imperfecti virtutum exercitationem, quam longè à se abdicat quisquis perfectus est. 7. Libidinum actus ad quos natura ipsa inclinat nullatenus culpam inuoluere. 8. Dum eleuatur, aut exponitur Christi corpus minimè debere perfectum hominem genua flectere, aliamve exhibere venerationem, quia sic agens de illo sublimi contemplationis suę fastigio se demitteret, si vel de Christi Sacramēto, vel de vita eiusdem, aut passione dignaretur cogitare. Id verò solemne illis, & consuetum erat, vt omni se libidinum genere contaminarent. Conformes erant illi sectarij Messalianis, qui etiam Euchitę, & Euthusiastę dicebantur, quorum Epiphanius, & Theodoritus meminerunt. Hi enim Theodorito attestante exiguam vim Sacramentis Ecclesiæ; virtutumque exercitationibus attribuebant, maximam verò suis illis fanaticis orationibus. Ijdemque Epiphanio referente fœditati promiscuorum concubituum indulgebant.

Has vt euelleret criminum propagines Clemens, Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia collegit anno supra 1311, quo regnabat in Gallia Philippus cognomine Pulcher. Hic damnatæ sunt impuræ Begardorum, & Beguinarum sectæ, simulque Fraticellorum, seu Dulcinistarum secta, cuius author Dulcinus concubinam Margaritam à se imprægnatam de Spiritu sancto concepisse asseuerabat. Illi quoq; promiscuos concubitus in locis abditis exercebant: visionem beatificam post vltimum iudicium differri prędicabāt: Damnati pariter hic fuere Petri Ioannis errores negantis animam rationalem, quà rationalis est formam esse corporis: & gratiam vllam, aut virtutes in Baptismo infundi: asserentis autem Christi viuentis latus fuisse

lancea percussum: nec habendam fidem contrariæ, quam Euangelista prodidit assertioni. Horum dogmatum damnatio refertur ex hac Synodo in Clementina 1. de summ. Trinit. & in Clement. ad nostrum de hæret. Templariorum quoq; ordo isthic aboletur, eorumque opes hospitalarijs S. Ioannis militibus addicuntur.

Circa vsuras hic etiam statuitur illum, qui pertinaciter affirmati vsuram non esse peccatum, esse hæreticis accersendum, & procedendum contra eum esse ab hæreticæ prauitatis inquisitoribus. Communitates autem, & officiales, qui statuere in fauorem vsurarum, aut iudicare præsumpserint, aut qui talia iam edita statuta de libris, vel tabulis publicis non obliterauerint, excõmunicatione astringi. Clement. ex graui de vsurp.

Hic aduertant Principes, & Magistratus Christiani, qua ratione poterunt Dei iudicium euadere, qui Iudæis sibi subiectis indulgent, Christianas familias per contractus vsurarios apertè spoliare, quo pinguiores sibi lucrentur à Iudæis contributiones, seu potiùs à miseris Christianis, quorum ideò Iudæis permittitur deuoratio, vt ex horum pernicie ipsi Iudęi possint exoluere impositas sibi præstationes. Id verò eo magis attendendum, quod vsurarum prohibitionem constat esse diuini iuris, cui nec ipsa possit Ecclesia derogare. Nec ambigendum post Iudaismi factam à Deo reprobationem, non modò non licere Iudæis spoliare Christianos, qui soli populus Dei sunt, sed ne vllos paganos, ac infideles: ex quo enim Iudęos reprobauit Deus, simul etiam omnia priuilegia voluit abolita, quę iisdem tanquam populo sibi speciatim accepto, & dilecto contulerat.

Quia verò de Iudæis incidit occasio ex vsuris, quas exercent, hoc sciendum prodijsse anno 1642. Martij 21. Pauli Papæ III. constit. quæ incipit, *Cupientes*, qua statuitur Iudæos ad fidem conuersos remanere quidem indispensare obligatos ad vsuras, quas ex cognitis certis-

que

que personis exegerunt, restituendas. Sed quoad vsuras, quæ vel ob personarum incertitudinem, vel ob iustum aliud impedimentum persoluendæ essent pauperibus, aut ad alias pias causas destinandæ, declarat Summus Pontifex se ab huiusmodi dispensare, vt possint Iudæi conuersi sibi ipsis retinere. Hoc idem ijsdem ferè verbis sanciuerat Concilium Basiliense sess.19.

Prouidit prætereà Viennense Concilium circa regularium priuilegia. Concilium quidem Chalcedonense canon.9.constituit debere Monachos Episcopis locorum subiacere, eisque obedire: sed temporum processu maximè verò post mendicantium ordinum exortum multa eis concessa fuerunt, & subinde partim recisa, partim attemperata priuilegia. Constituerat Bonifacius Papa octauus c.super Cathedram de sepult.in extrauag. commu. non posse exemptos atque mendicantes regulares prædicare, aut externorum confessiones vllatenus audire citrà ordinariorum licẽtiam in quorum diœcesibus versantur. Nonnulla etiam circa externorum sepulturas, quæ fiunt in Ecclesijs regularium ordinauerat in gratiam Parochialium Ecclesiarum. Sed Bonifacij successor Benedictus vndecimus ex ordine Sancti Dominici assumptus, pietate doctrinaque commendatissimus, præcessoris decretum abrogauit.c.inter cunctas, in extrau.communibus, de priuileg. Postmodum hoc ipsum Viennense Concilium Constitutionem Benedicti antiquauit, sanctionem verò Bonifacij in pristinam restituit auctoritatem, vt legimus Clement.dudum de sepult.& Clement.I.de priuileg. & ex cess.priuileg. Viennensi huic sanctioni conformatur planè Concil. Trid. session.23.cap.15. de reformat.& sect.25.cap.4. & his posteriora decreta Gregorij XIII. anno 1567. Gregorij XV. in Bulla *Romanus Pontifex in specula*. anno 1622. eiusdemque Bulla *inscrutabili*, his similes edidere sanctiones Vrbanus VIII. Innocentius X. in Bullis annorum 1648. & 1653. quarum

rum vtraque est Mensis Maij in causa Episcopi Angelopolitani, & regularium Societatis Iesu Et nouissimè Alexander VII. in simili causa Episcopi Andegauensis, & Societatis præfatæ, aliorumque regularium die 26. Februarij 1659. Huc etiam spectat concordatum mediatore Cardinali Armando Richelæo transactum inter Episcopos Regni Franciei, & quorumvis ordinum regulares Parisijs die Februarij 19. anno 1633, quod exactè conformatur præfatis Conciliorum, & Pontificum sanctionibus, & insertum legitur in Tabulis Actuum Cleri Gallicani.

Hac eadem Synodo Viennensi exposita explicataque fuit S. Francisci regula, multæque circa illam elucidatæ quæstiones, quæ leguntur in Clementinis de verborum signif.

Decretum insuper hic fuit, vt in scholis, & vniuersitatibus Romæ, Parisiorum, Ozonij, Salamanticæ, & Bononiæ constituantur Catholici magistri, qui publicè doceant linguas, Hebraicam, Chaldaicam, & Arabicam, duo videlicet pro qualibet lingua. Clement 1. de Magistris.

CONCILIVM PISANVM XVI. Et Concilium Constantiense XVII. Generale.

EX quo Clemens V. Pontificiam Sedem Auenione collocauit, hæserunt ibi Summi Pontifices annis plusquam septuaginta, donec Gregorius XI. Romam remeauit. Sed eo Romæ defuncto Christi anno millesimo tercentesimo septuagesimo octauo, Cardinales maiori ex parte Gallicani cum omnes vnà conuenissent vt conclaue ingrederentur, Romanus populus

ve-

veritus, ne iterum Pontificis sedes in Galliam traduceretur, concitato tumultu petijt ab ipsis, interminatus etiam illis extremum si secus facerent exitium; vt non alium quam Italum Papam eligerent. Postquam verò se conclaui Cardinales incluserunt, populus in vrbe præeunte vrbis magistratu effractis conclauis repagulis se intromisit, incensurum se minitans conclaue cum Cardinalibus: tùm perterriti electores nulla habita, vt ait Ciaconus discussione personę festinanter Bartholomæum Prignanum Barij in Apulia Episc. eligunt, neque pręsentem, neque Cardinalem. Hic autem Romam accitus, statim se Cardinalium seuerum animaduersorem, ac reformatorem, & verbis, & rebus ipsis profiteri cœpit: quocirca omnes sibi reddidit infensos, adeò vt pręter vnicum Cardinalem reliqui omnes diuersarum nationum per speciem vitandi æstiui caloris Anagniam primùm, deindè Fundos secesserint: vbi conuentu facto electionem Bartholomæi Prignani Archiepiscopi Bariensis in Summum Pontificem, qui nomen sibi sumpserat Vrbani VI. irritam, vt potè grauissimo extortam metu declarantes, Robertum de prosapia Comitum Geneuæ Cameracensem Episc. & Cardinalem renunciant Pontificem, qui Clemens VII. dici voluit, promouente negotium Ioanna Regina Neopolitana cum suo coniuge Othonę. Romæ Vrbanus hæsit, Clemens Auenione sedem fixit. Vrbanus Ioanna diris deuota, & abdicata, Neapolitanum Regnum in Carolum Dyrrachinum Ioannæ consanguineum transtulit, à quo illa arctissimè tandem obsessa, & ad sui deditionem compulsa strangulata fuit.

Neque verò amborum Pontif. morte schisma desijt, Vrbano extincto Bonifacius IX. successit, Bonifacium Innocentius VII. excepit, & hunc Gregorius XII. Clemens verò successorem habuit Petrum de Luna Hispanum, qui Benedictus XIII dici voluit, quippe Pontificis apud suos nomen vltra 30. annos retinuit viuens.

Cum

Cùm igitur tam pernicioso dissidio Ecclesia in duas scinderetur partes,& periculum vrgeret,ne partiũ studijs,& nouorum subrogatione Pōtificum schisma ęternum propagaretur, tandem conuenere Pisis vtriusque partis Cardinales,&Principes postquam inaniter,& sine successu Gregorium, & Benedictum sæpiùs hortati sunt,vt ambo cōuenirent pro Ecclesiæ vnitate,& pace, & si aliud remedium non occurreret,salutem ac dignitatem Ecclesiæ propriæ temporali gloriæ, vt par erat anteferentes,se ambo Pontificatu abdicarent, & sacro Cardinalium Collegio,aut etiam generaliConcilio totum cōciliandæ pacis negotiũ dimitterent.Cùm igitur Pisis conuenissent diuersis ex Prouincijs vnà cum Cardinalibus Episcopi,& Principum legati, ambos de Papatu contendentes, & potiùs inter se mutuo colludentester citatos,nec prorsùs comparētes declarant Pontificio culmine indignos, & vtriq; Pontificatum abrogant. Cardinalibus permittunt vt conclaue ingressi,soliique nouum inter se Papam cooptent. Id ita factum, quatuor,& viginti Cardinales seorsim secedentes Pontificem renunciant virum meritissimumPetrum Cretēsem Cardinalem tituli SanctorumApostolorum,ex ordine Minorum S.Francisci, Archiepiscopum Mediolanensem,eximia morum probitate, & sublimi peritia Theologiæ conspicuum,qui Alexander V.dici voluit.

Isti Pisano Concilio tres interfuere Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, cum Episcopis trecentis, & innumeris Abbatibus, & consummatissimis Doctoribus,Sanctus quidemAntoninus in istud Concilium iniquior fuit,hac vnica ratione adductus,quod non fuerit à Papa indictum,quin potiùs à Gregorio XII. cuius ipse causam ardentius tuetur, reprobatum. At fuerant enixè rogati,& interpellati ambo Pontifices,qui ambitione damnabili propriam magis quam Dei gloriam diligentes, recusarunt Ecclesiæ cui se præfectos gloriabantur necessitati extremæ cùm pro-

propriæ demissionis periculo consulere: neque aliud succurrebat tantæ,& perpetuo duraturæ perniciei remedium,quàm per Oecumenicam Synodum.

Itaque vniuersa Ecclesia iuremerito Concilium istud amplexa est,electumque in eo Alexandrum V inter legitimos agnoscit, & insequentes cognomine Pontifices respectu ad hunc quintum recenset Alexandros VI. & VII. Pisani Concilij iura egregiè tuetur Azorius par.2.lib.5.c.17.si dum schismate diuellitur Ecclesia Dei,nec aliud præsto est remedium, quatenus de Pontificatu contendentes nolunt prorsùs se demittere,vel alio efficaci remedio per Concilij indictionem prouidere fidelium præsentium, & futurorum quieti, & saluti, Christus suam Ecclesiam, tametsi suo sanguine emptam, & sibi desponsatam neglexisset, gregemque suum infestantibus lupis pro derelicto habere voluisset, si ijdem ipsi ad quos spectat Papam eligere non possent Synodum legitimam conuocare ad prouidendum Ecclesiæ incolumitati. Maior vtique est Christi erga gregem suum vniuersum charitas,& prouidentia nec istis immanibus repagulis impedienda est in extrema necessitate salus totius Ecclesiæ in oppositas,& alioqui perpetuas partes miserandum in modum dissectæ.

Pisanum istud Concilium anno contigit millesimo quadringentesimo nono, nec tamen Ecclesiæ scissuram resarciuit propter peruicacem vtriusque ambitionem, & Gregorij duodecimi, & Benedicti, qui antea mutuo infensi, iam simul conspirabant ad tuendam singuli quam possidebant dignitatem, atque vt in communi causa colludebant. Nec aliud Synodus præstitit, quam vt duobus Pontificibus tertium adiungeret.Defuncto postmodū Alexandro quinto subrogatus est Ioannes vigesimus tertius,æmulos,& contendentes aduersum se habens Gregorium,& Benedictum. Huius tamen in dies minuebatur apud suos authoritas:

ab hoc enim se iam subtraxerat Galliæ Rex, vnde in Hispaniam, quę patria illi erat secessit, vbi Arragonum Regis Ferdinandi fauore, & opibus sustentabatur. Sanctus enim Vincentius Ferrerius cùm causam Clementis eiusque successoris Benedicti iustiorem crederet, quam Vrbani, & Gregorij, suaserat Ferdinando, vt Benedicti causam tueretur.

In tanto Ecclesiæ discrimine Sigismundi Bohemiæ, & Hungariæ Regis, Romanorumque Imperatoris pietas cum prudentia coniuncta refulsit. Quippe vt pacem conciliaret Ecclesiæ, non solùm frequentes Legatos, & litteras in omnes partes destinauit. Verum etiam Galliam, Angliam, Hispaniam, Italiam peragrare non dubitauit. Quin etiam à Ioanne primum, deinde à Gregorio publicas obtinuit litteras nouum Concilium indicentes, cum propriæ demissionis promissione ad schisma extinguendum.

Egerat per litteras Sigismundus cum Ferdinando Rege, vt Nicææ (quæ ciuitas est prouinciæ Narbonensis) ambo conuenirent, simulque Benedictus ipse. Cùm tamen se Ferdinandus ob affectam valetudinē ab hoc itinere excusaret, non dubitauit Imperator ad Arragonensem accedere, qui tum Perpiniani versabatur, quò etiam perurgente, & quando detrectaret defectionem comminante Ferdinando aduentauit Benedictus mortalium pertinacissimus, accepta securitatis suę à Ferdinando, & Sigismundo schedula, & fide. Hic ab vtroque Principe impensissimè rogatus vt exemplum Collegarū sequutus, & studio tactus Ecclesiasticæ vnitatis, manus quoque porrigere vellet, seque iudicio Synodi Cōstantiensis à Ioanne Gregorioq; indictæ, & tū temporis congregatæ ex qua etiam pro huius negotij gestione cum ipsius Concilij mandato Sigismundus excesserat, & quò subindè regressurus erat, committeret.

Cæterum Benedictus sua identidem iura recensendo, multisque verborum ambagibus amplificando, se

præ-

præstitit inexorabilem, quamuis Ferdinādus,qui vnus ei protector supererat defecturum se ab cominaretur. Vnde ille vim sibi illatum iri metuens, clàm dilabitur ad Colliberis portum, in quo duas habebat expeditas triremes,& sine mora è portu soluens ad Peniscolam velificauit Hispaniæ citerioris oppidum, quod maiore sui parte mari alluitur. Arcem ibi possidebat ille munitionibus,& propugnaculis militumque præsidio atque copioso commeatu instructam, qua inclusus vitam reliquam exegit cum Pontificijs insignibus.Ferdinandus eo derelicto adhæsit Constantiensi Concilio,quod dudum Ioannes, & Gregorius indixerant cum plena in seipsos potestate, quanta opus erat ad instaurandam Ecclesiæ vnitatem.

Id verò felicissimè Synodus prǽstitit abrogata tribus Pontificibus dignitate, nouoque creato Pontifice Odone Columna Cardinali tituli S.Georgij in Velabro, qui sibi Martini quinti nomen indidit. Forma verò in hac promotione ex decreto Sacri Concilij consentientibus Cardinalibus seruata hæc fuit,vt Cardinales non soli, sed adiunctis etiam sex Legatis singularum quinque nationum, quos in ipso Concilio singulæ sibi delegarunt, Itala, Gallica, Germanica, Anglica, & Hispanica, qui omnes pro hac sola vice ad resecandos omnes schismatum prætextus in conclaue ingressi sunt,& simul cum Romanæ Cardinalibus Ecclesiæ Pontificem memoratum crearunt. Cui electo vniuersi vnanimi consensu se submiserunt præter Benedictum,à quo nemo quidquam formidabat ab omnibus despecto, suaque arce veluti carcere concluso: vnde alterius molestioris carceris formidine pedem efferre ausus non esset. Synodus Constantiensis inchoata Christi anno millesimo tercententesimo decimoquarto,dirempta est millesimo tercentesimo decimo octauo anno.

Gregorius quidem duodecimus ante solutum Concilium interijt. Ioannes autem vigesimus tertius pri-

mis quidem sessionibus Synodo præsedit, at mutato postmodum animo clam se subduxit, & in oppidum quoddam Ducis Austriȩ implorata eius ope se recepit. Quæ causa fuit Synodo in ipsum asperius agendi. Postulatus itaq;fuit grauium criminum reus,quorum fuit multis probationibus,& testimonijs seruato iuris ordine conuictus, eidemque de nouo lata sententia Patres Pontficatum abrogauere. Quam etiam sententiam proprio consensu Ioannes ipse approbauit, neque distulit Pontificio palam se abdicare, postquam Sigismundus eum ex fuga receptum ad Concilium reduxit.

Interea dum in custodia iussu Concilij,ne quid contra Ecclesiȩ quietem moliri posset detinetur, Ioannes custodibus, vel elusis, vel corruptis dilabitur denuo, atque ad nouum Pontificem Martinum Florentiȩ tunc degentem confugit, & se abijcit ad eius pedes, a quo perbenignè fuit exceptus,concessumque ipsi, vt libertate cùm Cardinalis gradu alijsque honoribus, & Ecclesiasticis emolumentis potiretur.

Antipapa verò Benedictus septennium Concilio superuixit, atque in suis etiam latebris ad extremum spiritum se pro Summo Pontifice gessit. Hic ab electione sua totos triginta annos suam illam vmbratilem dignitatem ingenti Ecclesiæ damno produxit. Perdurauit schisma vsq; ad Constantiense Concilium annos quadraginta. Si verò annos recenseas Petri Lunensis quibus superstes Concilio fuit, & annos quos deinde transegit subrogatus ei successor, pertingit schisma ad quinquagesimum annum. Tres enim Benedicti Cardinales sicut hic moriens illos adiurauerat,successorem illi dederunt, qui se Clementis octaui nomine insigniuit. Alfonsus porrò Arragonum Rex Martino V. infensus, quod esset in Ludouicum Andegauensem propensior, cum quo Alfonsus bello contendebat pro Neapolitano Regno, Clementem Antipapam ad nouos Cardinales creandos impulit eiusq;

patro.

patrocinium apertè suscipit. At Clemens tandem meliori consilio post aliquot annos se Martino spontè didit.

Alteram Constantiæ Synodo causam præbuit Hussitarum hæresis, quæ tota Bohemia increbuerat. Ioannes enim Hus Sacerdos Ioannis Vuicleffi Angli libros, & errores per Bohemiam disseminauit, nouis etiam adiunctis quos omnes sacra Synodus execrata est. Ioannes Hus flammis addictus est.

Par quoque sequenti anno supplicium tulit Hieronymus Pragensis earundem hæreseon acerrimus propugnator. Inter Hussitarum insigniores hæreses Constantiæ prescriptas hæ recensentur. Hostiam consecratam esse merè materialem panem, Christi verò Corpus non esse in Eucharistia concipiendum nisi figuratiua locutione. Confessionem ad aurem nihil esse quam hominum inuentum. Papam Romanum esse verum Antichristum. Neque Regem, neque Principem vllum, neque Episcopum, neque Magistratum, neque Sacerdotem esse nisi nomine tenus, dum est in mortali peccato. Posse, & debere quemcumque tyrannum à quocunque subdito interimi. Impium inuentum, & Euangelio contradicens esse communionem in solo pane exclusο calice. Ecclesiam non constare nisi ex solis prædestinatis.

Sessione 13. receptam dudum consuetudinem communicandi populum sub sola panis specie sic approbat Synodus Constantiensis, vt aliter fieri sub excommunicatione vetet.

Quam prohibitionem innouauit Tridentinum Concilium sessione 21. capitul. 2. Concilium Oecumenicum Claromontanum cui præsedit Vrbanus Papa secundus; prohibuerat sanè communionem sub vna tantùm specie Sacramenti. Canon. 28. Hic itaque sententia verificatur Augustini libr. 2. de Baptis.

 cap.

cap.3. *Ipsa* (inquit) *plenaria Concilia sæpè priora à posterioribus emendantur, quum aliquo experimento rerum aperitur, quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat*. Hoc tamen Augustini effatum non aliter intelligendum est quàm in rebus disciplinæ, vel facti, aut personarum, non verò in definitionibus circa fidem cùm hæ sint in Ecclesia immutabiles. Gelasius etiam Papa de consecrat. dist.2.comperimus, statuerat *vt singuli sub vtraque specie communicare tenerentur*. Cui decreto videntur occasionem præbuisse Manichæi, quos Romæ in Gelasio. Hi enim vinum execrabantur. Ideoq;S.Leo Papa ser.4. in Quadrag.obseruari præcipit in Synaxibus Manichęos, quatenus indiscriminatim cum fidelibus in sacro pane communicabant, sed à viuifico semper Calice abstinebant. Liberum quippe fidelibus hactenus fuerat vel sub vna,vel sub vtraque specie Eucharistiam sumere.

Sect. 39. decernitur,vt deinceps celebrentur ad minimum singulis decennijs Oecumenica Concilia. per Papam sub finem præcedentis Concilij indicenda. Sic verò decretum incipit, *Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura est, quæ vepres tribulos, & spinas hæresum, & errorum, & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit: illorum verò neglectus præmissa mala disseminat atque fouet.*

CON-

CONCILIVM FLORENTINVM inter Generalia decimum octauum.

PRimus docuerat Nestorius hæresiarcha Spiritum sanctum à solo Patre procedere. Huic concordat Theodoritus, dum patrocinium suscipit Nestorij in suis ad Cyrilli anathematismos censuris, tametsi disceptationis caput non in hoc versaretur, sed in persona Christi, & dignitate, ac nomine Deiparæ. Ideòque visum non fuit Patribus Ephesi congregatis, & Chalcedone, reliqua huc minimè pertinentia, & obiter tantum dicta discutere. Deinde Photius postquam in sedem Constantinopolis violenter irrupit, ideòque à Nicolao I. Pontifice reiectus de fidelium communione fuit, hanc de processione Spiritus sancti hæresin instaurauit in suis encyclicis litteris blasphemiarum, & conuiciorum plenis aduersùs Apostolicam sedem. Hæresis hæc morte Photij sopita fuit, donec eam instaurauit Ioannes Hierosolymitanus Monachus tempore Leonis Papę III. & Caroli magni, quam etiam tunc primùm damnauit Concilium Aquisgranense. Quo verò hęresis hęc efficaciùs prodigaretur, visum est ad pleniorem Concilij Constantinopolitani declarationem vocem Filiosque adijcere.

Quis enim negare possit eandem Ecclesiam, quæ nouum potuit procudere symbolum ad nouas propulsandas hæreses, posse similiter per vnius alteriusue vocis adiectionem, hæresin extinguere sese nouiter efferentem? Græci tamen schismate ab Ecclesia diuulsi aduersus Romanam Ecclesiam sibi prorsùs inuisam anathema dicere ausi sunt. Enim verò quod attinet ad ipsam de Spiritus processione fidem, non vsquequaque post exortum schisma à Latinis diffidebant.

Leo quippè ſextus cognomine ſapiens Orientis Imperator Baſilij Macedonis filius, & Photio Pſeudo-patriarchæ σύγχρονος, & coætaneus, epiſt. ſcripſit ad Omarum Saracenorum Regem de Chriſtianæ fidei veritate, in qua ſanctiſſimę Trinitatis exponens fidem, Spiritum ſanctum à Patre, Filioq; ſimul procedere profitetur: vnde colligit Baronius ad ann. 911. hanc doctrinam tum temporis adhuc inualuiſſe penes Græcos tametſi Photius diſceſſionis à Romana, & Apoſtolica ſede vndequaque cauſas conquirens, illam ipſam Latinorum fidem reprobaret, à qua poſterioribus ſæculis vniuerſus tandem Oriens diſceſſit. Quamquam in Lugdunenſi Concilio ſub Gregorio X. cui interfuere Græci, palam nobiſcum profeſſi eſſent Spiritum à Patre Filioque procedere, ac dimanare, quam etiam tenuit fidem tota reliqua vita ſua Michael Palæologus Imperator: ſed haud multò poſt ab ea rurſus fide Græcia deſciuit.

Tandemque Eugenius Papa IV. vt accepit Ioannem Palæologum Græcorum Imperatorem, & Ioſephum Conſtantinopolis Patriarcham expetere Apoſtolicæ Eccleſiæ vnitatem, eos miſſis litteris, & legationibus ad rem perficiendam eſt cohortatus. Ea verò de cauſa generale Occidentalium, & Orientalium Concilium Ferrariæ indixit, qui ad Baſileenſe Concilium conuenerant, quorum etiam conuentum ſuo ante diplomate abrogauerat. Horum pars obtemperauit, & Ferrariam conceſſit: reliqua pars Baſileæ pertinaciter hæſit: quin etiam miſſis Legatis Palęolognm, & Orientales ad ſuum conciliabulum inuitauit. Sed his potior Synodus fuit quæ Summi Pontificis approbatione fulciebatur. Ioannes Palæologus cum ampliſſimo Epiſcoporum Orientalium comitatu honorificè, & liberaliter ab Eugenio, ſacraque Synodo exceptus eſt. Pręter Patriarcham Regiæ vrbis Ioſephum adfuerunt Eccleſiarum Alexandrinæ, & Antiochenæ, & Ieroſolymitanæ legati.

Anno

Anno itaque supra millesimum quadringentesimo trigesimo septimo apertum est Ferrariæ generale Concilium, atque ab initio præcipua dissentionum capita inter Latinos, & Græcos ventilata sunt de processione diuini Spiritus, de additione verbi ad Symbolum, de sacrificio in azymo, aut fermentato, de purgatorio, de præsenti Sanctorum in Cœlo fęlicitate, de primatu Romani Episcopi. Quibus de rebus sigillatim ita in Concilio disputatum est, vt senis ex Latinis, & totidem ex Græcis delectis in medio consistentibus vnus quidem proponeret, alius ex altera parte responderet. Aderat vtrobique interpres, qui quæcumque siue Græcè, siue Latinè dicebantur alterius linguæ parti explicaret. Aderant hinc inde Græci, Latinique Notarij quęcumque hinc inde dicebantur singuli proprio sermone scriptis excipientes. Annum integrum hæ disceptationes Ferrariæ Concilium distinuerunt.

Cùm verò Ferrariam pestilens lues insedisset, Florentiam demum Synodus translata est, vbi quatuor etiam continuis mensibus disputatum est. Antiqui Patrum Sanctorum, & Conciliorum codices Græci, Latinique producti exploratique fuerunt, scriptæque disputationes identidem relectæ.

His peractis Grçci in Latinorum consensum accesserunt, & omnium ingenti lætitia, & gratulatione græca Ecclesia Latinæ se adiunxit. Iosephus Constantinopolitanus Patriarcha paulò ante Concilij finem obdormiuit in Domino, cùm viuens in schedula scripsisset se Romani prçsulis primatum, Romanęque fidem Ecclesię agnoscere profiteri, & complecti. Omnium denique Latinorum, atque Grçcorum (prçterquam Marci Ephesini Metropolitæ) consensu, nonis Iulij anno æræ Christi millesimo quadringentesimo trigesimo nono, communi decreto Grçcè, Latinèque edito definitum, & proclamatum fuit, Spiritum sanctum à Patre Filioque, vt ab vno principio æter-

liter procedere vnica vtriusque spiratione. Atque vt hæc fides cunctis ad salutem proponeretur, fuisse conuenienter symbolo additam Filij vocem. Et siue in azymo, siue in fermentato pane triticeo Christi corpus ritè confici posse.

Aliquem esse purgatorij locum, in quo fidelium in Christi gratia decedentium animæ, quæ necdum dignis pœnitentiæ operibus pro culpis de integro, & ex æquo satisfecerunt, cruciatibus ad tempus expurgantur, easdemque viuentium fidelium suffragijs adiuuari. Eorum autem animas qui nullam à suo baptismo culpam contraxerunt, vel contractas maculas condigna pęnitentia eluerunt, in cœlum mox à morte recipi, & sine mora claro Dei conspectu perfrui. Postremò Romanum Pontificem verè primarium, & vniuersalem Iesu Christi Domini Vicarium, & Apostoli Petri successorem, totiusque Ecclesiæ caput esse.

His omnibus peractis, diremptoq; Concilio, Legati Armenorum Florentiam ingressi fidem, & subiectionē Romanæ Ecclesiæ professi sunt. Quibus litteras dedit Eugenius, per quas Armeni circa Sacramenta Ecclesię pleniùs instruerentur. Verùm tamen post Patrum in Græciam reditum, illa natio tum ingenita sibi præsumptione, tum diuturnæ dissensionis consuetudine, tum veteri Latini nominis odio stimulata, accedentibus ad hęc Marci Ephesini quęrimonijs, & suasionibus, in pristino maluit schismate persistere, tametsi Imperator, & quicumque vnà cum eo Romanam fidem Florentiæ professi erant, in sancto proposito constanter perseuerarunt. At gentis perfidiam post paucos annos vltus est Deus armis, & inuasione Mahumetis II. Turcarum tyranni, qui mox ab obitu Ioannis Palæologi regnante huius fratre Constantino Palæologo Constantinopolim expugnauit, cęterosq; omnes dira seruitute oppressit ipso Spiritus sancti sexto anno supra millesimum quadringentesimum quinquagesimo tertio,

tio, vt ante triennium ipsis prænunciauerat Nicolaus Papa V. Eugenij successor, adducta illa Euangelica parabola de ficu sterili triennio exculta, & iussu tandem Domini ob sterilitatem excisa. Fidelis verò Ioannes quasi alter Iosias subtractus est ex hac vita, priusquam Gentiles vrbem, & Templum Dei occuparent.

Ex Gręcis, qui popularium suorum reductioni strenuam nauarunt operam eximiæ laudis meritum reportarunt Iosephus Patriarcha, tum Bessarion Nicęnus Episcopus, tum Isidorus Archiepiscopus Thessalonicensis, qui deinde pręclaris editis in lucem voluminibus libros Marci Ephesini, quibus hanc Synodum proscindebat refellit. Quos eosdem Marci libros alij pariter Orthodoxi Græci, contrarijs libris oppugnarunt Iosephus Methonensis Episcopus, & Gregorius Hieromonachus magnus proto syncellus, & postmodum Iosepho Patriarchæ Regiæ vrbis defuncto suffectus.

A quo primùm facta fuerit illa in Symbolo tantoperè agitata additio incompertum est. Adeò certè antiqua est, vt illam Photius Pseudo-Patriarcha Latinæ Ecclesiæ vitio vertat, indeque captet criminandi occasionem in sua Encyclica epistola alijsque scriptis. Leguntur fidei professiones in Toletanis Concilijs, in tertio quidem sub Pelagio II. Pontifice, & Recaredo I. Catholico Visigottorum Rege, anno Domini quingentesimo octogesimo nono: deinde in quarto Toletano, cui Sanctus pręsedit Isidorus Hispalensis Episcopus: Postmodum in sexto, in quibus omnibus expressa fidei professione asseritur à Patre Filioque Spiritum sanctum procedere.

CONC. BASILEENSE.

INchoatum Basileense Concilium fuit paulò antè Florentinum, deinde vnà cum Florentino, sed oppositis studijs continuatum. Cęptum quidem fuit Basileæ anno millesimo quadringentesimo trigesimo primo, ac postmodum Lausanam translatum extitit, vtpotè à Martino Papa V. indictum. Ex quo tamen fuit ab Eugenio reuocatum, euasit deinceps illegitimum. Perstitere nihilominus Basileenses Patres ad annum vsque millesimum quadringentesimum quadragesimum nonum, quo eodem crearunt Antipapam Amadæum Sabaudiæ Ducem sub nomine Felicis V.

Quamuis autem sanctionem pragmaticam à Synodo Basileensi editam Rex Francorum Carolus VII. in suo regno seruari iusserit, eo nomine quòd multos resecaret inuectos per ambitionem, & auaritiam abusus, atque disciplinam Ecclesiasticam ad pristinam sanctitatem puritatemque, ac velut ad auream Ecclesię primitiuę ętatem reuocaret, in reliquis tamen omnibus nolit Rex Carolus Basileensia comitia probare, aut eorum decretis obsequi: Quinimò ad illa dissipanda Ludouicum primogenitum suum cum valida manu transmisit ad Basileensium fines, qui cruento admodum cōflictu exercitum Heluetiorum fudit. Cùmq; Amadęus suos destinasset ad Francię Regem, atq; ad alios Principes Legatos, hi omnes vt fidem facit Pius Papa in Europę descriptione c. 42. incassum abierunt. Fridericus quidem III. Imp. Basileę aliquamdiu resedit Conciliabuli fautor, sed meliori demum cōsilio inito, se inde clàm, & intempesta nocte subduxit, ne videretur idolum adorasse, atq; pseudo Papæ authoritatē approbasse. Hæc verò solummodo fuit à subiectis Sabaudo Duci populis, & ab Heluetijs, finitimisq: Germanię ciuitatibus liberis (vt scribit Pius) recepta, & approbata.

Caro-

Carolus demum Franciæ Rex se pacis honorarium arbitrium interposuit, atque Amadæum Nicolao Papa Quinto reconciliauit Eugenij successori, qui eidem & Cardinalis, & per omnem ipsius temporalem ditionem Legati Apostolici contulit dignitatem. Idemque aliqua circa rem beneficiariam decreta Basileensium confirmauit. Huiusce verò Basileæ conuentus reprobatio legitur in Lateranensi Concilio sub Leone X. sess. 11.

Vt verò innotescat, quanti referat vtrum quis ex bona an ex mala fide operetur, Ludouicus Alemannus Cardinalis, & Arelatensis Archiepiscopus, qui grauium illius temporis Theologorum, & Canonistarum iudicio fretus altissimam cõceperat existimationem pro Concilij supra Pontificem authoritate, quique aliunde zelo exardebat instaurandæ Ecclesiasticæ disciplinæ, quam firma persuasione credebat à Romana curia dudum labefactatam, & corruptam. Connitebatur præterea Concilij Oecumenici Constantiensis declaratione in sess. 4. qua definitur, Concilium generale legitimè congregatum ea pollere authoritate, quæ Papam ipsum astringat, & cogere possit ad obediendum: nec posse vllatenus à Summo Pontifice infringi, vel transferri, vel dirimi: inflexibili animo mandatis Eugenij obstitit, & pro Basileẽsi cõuentu firmissimè stetit. Innitebatur insuper Ludouicus Alemannus ipsimet approbationi Martini Papæ V. qua Concilium illud confirmauit quoad omnia eius decreta conciliariter (vt ipse loquitur) facta. Id verò Constantiense decretum renouarunt Basileenses sessionibus primis: Quæ causa Eugenio IV. fuit reuocandi Concilium: quod tamen cùm non obtemperaret, imò, & de nouo creando Papa deliberaret, tum Eugenius vnitati Ecclesiæ consulens, suam illam reuocationem abrogauit, & Legatos iterum ad Concilium misit. Tum Basileenses Patres idem decretum iterarunt

sess.

ſeſs. 18. Quàm ob cauſam Legati Eugenij II. diſceſſere & Eugenius IX. Synodum Ferrariæ indixit. At Baſileenſes ſeſs. 33. eandem propoſitionem inſtaurantes declararunt eſſe diuinæ fidei. Quod poſteà damnauit ſub Leone Synodus Lateranenſis ſeſs. 11. Atque his adductus argumentis Ludouicus non ſolum minimè obtemperauit Eugenio reuocanti, verùm etiam perſtitit Baſileæ, præſedit Conciliabulo, & Antipapam obtruſit in Eccleſiam, quique idcircò (niſi bona fides, rectaque intentio eius grauium, & piorum doctorum iudicijs confirmata obſtitiſſet) iudicari poſſe videbatur impius ſchiſmaticus, & anathemate innodatus, quod in ipſum eiuſque aſſeclas fulminauerat Eugenius: quia tamen hac in re nullo ſibi adblandiebatur humano affectu, nec niſi bona intentione cum prudentum eius temporis Conſilio coniuncta ducebatur, dirempta demum Pſeudo Synodo, ita paulò poſt obijt, vt fuerit poſt obitum miraculorum gloria, illuſtris, ſitque etiam nunc eius tumulus in ſumma apud Arelatenſes veneratione. Mihi videtur vir iſte conformitatem cum Paſchaſio habere Eccleſiæ Romane Diacono, qui cum Laurentij ſchiſma ſincera (vt credi par eſt) fide fouiſſet, miraculis poſt mortem claruit, etiamſi errorem ſuum haud impunè in purgatorio tulerit, vt Sanctus Papa Gregorius in Dialogis refert. Pius Papa Secundus qui pleroſque annos in Baſileenſi cœtu conſederat, ipſumque acriter aduerſus Eugenium damnantem propugnauerat, & poſtmodum mutata ſententia ſummo ſtudio impugnauerat, ſic loquitur in libro à ſe dum ſummus eſſet Pōtifex compoſito, ſcilicet in deſcriptione Europæ cap. 42. *in Arelate ad ſepulchrum Ludouici Cardinalis ſanctæ Cæciliæ eius vrbis Epiſcopi, quem Baſileæ in cōſeſſu patrum præſidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta eſt, & inualidorum frequens vndique concurſus ſpe ſanitatis factus*. Hac eadem bonæ fidei ratione non excidit priſtina ſanctitate Cyprianus, qui Africana Concilia

cilia quibus hæreticorum baptismus erroneè iudicabatur inualidus, aduersus iustum Stephani Papæ decretum paulò antè martyrium suum propugnauit, atque obsistentem Stephanum paulò acriùs conscripta epistola perstrinxit. Simili ratione citra iam acquisitæ sanctitatis detrimentum Vincentùs Ferrerius, vir si quis alius Apostolici spiritus, Petrus Lutsemburgus sub schismatico Papa Cardinalis bona fide ambo ducti & rationibus quas solidissimas credebant persuasi, nulloque sæculi affectu abrepti, partes Petri de Luna sectabantur, quas tamen diua Catharina Senensis, atq; alij Sancti, vt schismaticas execrabantur. Igitur etiamsi nullum apparuerit in Ludouico Alemanno publicæ retractationis aut pœnitentiæ vestigium, post tàm diuturnum, & Publicum quod ipse excitarat, & fouerat schisma, nil tamen istud obstitit quo minus Clemens Papa VII. vitæ alioqui sanctitate, & miraculorum gloria illustres Cardinales Ludouicum istum, & Petrum Luthemburgum in beatorum album retulerit, vt scripsere in suis Ecclesi. historijs Henricus Spondanus ad ann. 1438. & Odoricus Rainaldus ad 1450. & Ciaconius, qui refert ad longum ipsum Clementis diploma de vitæ vtriusq; sanctitate, & cultu ambobus deferẽdo.

Appendix ad Concilium Basileense de Annatis.

PRælaturarum quidem annatas, quas Papa exigere consueuit, abolere omnino conatum est Basileense Concilium. Eam tamen consuetudinem, si tamen annatarum pecuniæ collectæ non in vanos, aut sæculares vsus, sed in Ecclesiarum aut miserabilium personarum vtilitatem expendantur, nihil habere iniusti multis rationibus comprobatur.

1. Quia diuino iuri conformes sunt annatæ. Etenim num. 18. singulis annis decimam decimarum, & pri-

primitiarum à Leuitis,& Sacerdotibus persolui præcipitur summo Sacerdoti.

2. Cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur diuino,& naturali iure c.1.causæ,16.q.7. & c. 1. de decimis, vbi pręclarum Hieronymi testimonium profertur, & c. cùm secundum de pręb. *Et qui altari seruit,de altari viuere debet*, 1.Cor.9.

4. Ex Later. Concilio sub Innocentio III. debetur Episcopo à subditis Ecclesijs charitatiuum subsidium, & insuper iura Cathedratici,& Synodatici, quartaque decimarum pars. c.conquerente de offic.iud. ord. Absurdum ergo foret, si Papa vniuersi gregis Dominici pastor solus ab huiusmodi iuribus excluderetur. *Quis pascit gregem & de lacte eius non manducat?* 1.Cor.9.Pręcipuè cùm solus Papa decimas annuas nullas percipiat.

4. Ecclesia vnum constituitur mysticus corpus,Roman. 12. *Multi vnum corpus sumus in Christo singuli autem alter alerius membra*. Sicut autem capitis officium est singulorum membrorum incolumitati prouidere, spiritusque elaborare. & transmittere, quorum præsidio membra proprios sensus,& motus exerceant:sic etiam conuenit, vt subiecta membra caput vicissim alant, & protegant.

5. Papa sponsus est Ecclesiæ, atque fidelium pater. Atqui suis in necessitatibus pater compellere filios potest,vt alimenta sibi subministrent,eosque etiam ad sui sustentationem vendere,l.qui filios.c.quæ res pign. obl.pos. l. 1. & 2. C.de patribus qui fil.distraxe.Et filiæ matrem inopem alere tenentur,l.filię, c.de adoptionibus. Ad maritum quoque pro oneribus matrimonij fructus dotus pertinent. c.per vestras, in fin.de donat. inter virum,& vxorem.

6. In recognitionem supremi dominij persoluenda sunt Principibus tributa: itaut subditi contra ius istud nulla se tueri pręscriptio.possint, l.competit C.de pręscript.30.ann.Imò ius diuinum id sanxit Matth.22.Licet

cet censum dare Cæsari, an non? Reddite quę sunt Cęsaris, Cęsari. Et Rom. 13. Reddite cui tributum tributum, cui vectigal vectigal. Papa verò est vniuersæ Ecclesię Dominus, & Princeps.

7. Cuilibet Iudici debetur ex publico stipendium, ac salarium, authent. vt diff. iud. §. fin. Quę res in ratione communi fundatur vt qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus sit pręsidijs, quibus onus regiminis valeat sustinere.

8. Si potest Papa conferendo alicui prębendam imponere pensionem annuam in fauorem pauperis alicuius Ecclesię, vel Clerici, cur non (quod multò minus est) annatam ad subueniendum suis, & Ecclesię toto orbe diffusę indigentijs? Romanam enim Ecclesiam ipsa necessitas excusat, cùm non possit de suo cunctis sibi subditis Ecclesijs prouidere. Prętcr enim ordinarias expēsas, quotidie ferè prouidēdum est extraordinarijs, tum ad fidem innumeris locis propagandam, tum ad sustinendas bellorum contra infideles aut hęreticos armatos expensam, tum ad alias innumeras pietatis causas.

9. Valet titulus pręscriptionis immemorabilis, & consuetudinis, cuius initij memoria non extet: quo fit vt res olim voluntaria euadat necessaria, cap. ad Apostolicam de Simon. At ius istud annatarum consuetudine plurium sęculorum inualuit, nec certum aut compertum est earum initium. Quamuis enim non legatur aperta illarum in iure mentio ante c. cum nonnullę, in extrau. com. tit. de pręben. illa tamen Ioannis Papę vigesimi secundi constitutio nihil docet fuisse tum primum institutas annatas. Deinde Bonifacius nonus annatas beneficiorum consistoralium, hoc est Episcopatuum, & Abbatiarum, quę olim continebant integrum annui prouentus valorem, tribus annis per tertias partes soluēdum, reduxit ad mediam vnius anni fructuum partem, sed quæ integrè persoluatur ad litterarum collationis, seu prouisionis

ex-

biti pro recognitione supremi, quod habet in omnem Ecclesiam domini. Atque ita collatio beneficij non habet hic rationem causæ, sed tantùm circumstantię.

CONCIL. LATERANENSE V. Sub Leone X. & inter generalia decimum nonum.

INdictum istud à Papa Iulio II. fuit, & auspicatum anno supra millesimum quingentesimo duodecimo, vt schismati occurreret quo Pisanum Concilium inuexerat, prouideretque orbis Christiani statui tum temporis turbulentissimo propter bellorum incendia. Sed mox ab inchoato Concilio moritur, & ad Dei iudicium euocatur Iulius. Qui verò in eius locum suffectus est Leo Decimus Concilium prosequitur, in quo etiam initam cum Francisco Francorum Rege conuentionem in locum eiuratæ ab eodem pragmaticæ sanctionis subrogatam approbauit sub nomine Concordati, quo cętera electionum iura circa Episcopatus, & Abbatias antiquantur, & abrogantur, & Francicis Regibus ad ista quæ vocantur consistorialia beneficia nominatio indulgetur, cum alijs iuribus quæ Regalia nuncupantur: & vicissim annatarum iure fisco Apostolico restituuntur.

Hoc verò minimè reticendum est, Ludouicum nomine duodecimum Francorum Reges, misisse ad istam Lateranensem Synodum, cui tum Leo Pontifex pręsidebat, tres Legatos Fridericum à Sancto Seuerino Cardinalem tituli sancti Angeli, Claudium Seissel electum Massiliæ Episcopum, & Ludouicum Forbin Dynastam Solerij, qui Regis nomine Pisano conuentui aduersus Iulium collecto abrenunciarunt. Leoni verò,

rò,& Later. Concil. fidem, &obſequium polliciti ſunt, vt refertur in huius Concilij ſeſſ. 8. deinde Franciſcus Rex Ludouici gener,& Regni ſucceſſor ſimilem eidem Concilio, necdum ſoluto.prȩſtitit obſeruantiam.

Seſſ.5.omnium aſſenſione Patrum probata receptaque fuit Iulij Papȩ conſtitut.declarans Rom.Pontificis electionem quȩcumq;per Simoniam fiet nullam prorsùs,& inualidam fore,nullumque ius vel authoritatem electo collaturam.Cardinales verò ſic eligentes Canonicæ depoſitionis,& irregularitatis pȩnas eo ipſo facto incurrere. Cȩterum quamuis bonæ intentionis laudem meretur iſta ſanctio, ſi caſus tamen cui prouiſum voluit accideret, pernicioſiſſimo ſchiſmati viam aperiret.Si enim electus Papa,& Cardinales electores Simôniæ rei eſſent,quiſnam exurgeret contra illos actor?,& quiſnam ſederet iudex?Et ſi pars Cardinalium rea quidem eſſet, cȩteri verò Cardinales litem contra priores intentarent, nouumque inter ſe Pontificem eligerent, quis poſſet natam exindè diſcordiam conſopire, præſertim ſi pars Simoniæ rea vellet peruinaciter hanc inficiandã à ſe infamiam amoliri¿ Periculoſæ itaque plenum opus aleæ ſuſciperetur. Eo ſanè caſu ſatius videretur qualemcumque promotum, & ſemel admiſſum tolerare pari prudentia,& cautione,qua olim Eccleſia Felicem, & Vigilium tolerauit, qui nefarijs artibus ſacram Petri aliquando Cathedram inuaſerant, ne hac occaſione ſchiſma prorumperet; Eo namque fine grauiſſimam perniciem anteuertendi multa facta tenent iuxta iuris prudentiæ regulam,quæ fieri prohibentur.

Seſſ.8.cȩpit aliquando ſubnaſci diſſidium inter Concilium,& ſupremum Aquenſem Senatum,cui tum prȩſidebat Geruaſius Bellomontius,ſacri namque Concilij procurator Marius Senatum vſurpatæ Eccleſiaſticȩ Iuriſdictionis incuſauit apud Lateranenſes Patres, ſed prudentia,& Religione Senatus ſimultas omnis,& diſſenſio extincta eſt.

Seſſ.

Seſſ.9.multa decernuntur circa ordinem,& diſciplinam. *In his ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales (quos declarat Synodus cæteris omnibus Eccleſiæ dignitatibus, poſt Summum Pontificem antecellere) famulitio menſa, ac ſupellectili non faſtum, ac pompam, ſed modeſtiam, & frugalitatem ſtudeant exhibere. Deinde ita ſubiungitur. Domus Cardinalis patens hoſpitium portuſque, ac refugium proborum maximè & doctorum virorum, & pauperum nobilium, honeſtarumque perſonarum eſſe debet.* Similiter ordinauit olim Carth. Concilium quartum Can.15. *Vt Epiſcopi ſupellectili paupere,menſaque & victis vili, & frugali vtantur.* Et poſtremò Trid.Concilium plenius hæc præſcribit ſeſſ.25. c.1. in decreto de refor.

Prouidetur hac eadem ſeſſ.9. vt quę circa ſupellectilis, & menſæ famulitijque modeſtiam pręſcripſit Cardinalibus, locum etiam habeant in ędibus famulitioq; Summi Pontificis. *Quæ omnia*(inquit)*& ſingulæ in noſtris, & cuiuſcumque Romani Pontificis pro tempore exiſtentis familiaribus, ac etiam curialibus locum habere volumus; Hoc vno tantum excepto, quod dicti noſtri,& Romanorum Pontificum familiares,rubri coloris veſtimenta geſtare poſſint,pro decentia,& conſuetudine dignitatis Pontificalis.*

Hic aliquis demiretur à Leone Papa, & Concilio legem futuris Summis Pontificibus imponi, cùm tamen par in parem non habeat imperium. Verumtamen duplex eſt diſtinguenda poteſtas, coactiua ſcilicet, & directiua. Harum prima connotat imperium, & ex parte decernentis requirit iuriſdictionem, atque authoritatem: ſecunda verò circa bonos mores, & congruentem diſciplinę ordinem, habet locum etiam inter pares: imò & congruit nonnumquam inferiori erga ſuperiorem prudens admonitio, & fraterna diſcretaque correctio. Itaque poteſtate directiua poteſt vti erga Summos Pontifices legitima Synodus, & Pontifex præſens erga ſucceſſores, non verò poteſtate coactiua, qualem aliquando

voluit indebitè ſibi aſſumere Concilium Baſileenſe.

Præter iſtud Lateranenſe decretùm circa Summi Pontificis officium alia ſimilia proferri poſſunt, & antiquiora,& recentiora. Nam tertia Romana ſub Symmacho Pontifice Synodus ſic decernit:non liceat Papę prędium Eccleſiæ alienare aliquo modo pro aliqua neceſſitate,nec in vſumfructum prędia dare,niſi tantummodo domos,quæ in quibuslibet vrbibus non modica impenſa ſuſtentantur. Liceat etiam quibuslibet Eccleſiaſticis perſonis contradicere, & cum fructibus alienata repoſcere. Quod non modò in Apoſtolica ſeruandum eſt Eccleſia, verùm etiam vniuerſis Eccleſijs per Prouincias. Idque habetur in cap. non liceat Papę 12.quęſt.2. Sanctus etiam Gregorius Papa in alio Romano concilio quod ipſe commemorat lib.4.epiſt. 88. Statuit ne impoſterum Romani Epiſcopi pueros ſęculares ad miniſteria cubiculi, ſed ſolùm Clericos electos,aut Monachos admittant. Item generale Concilium Lateranenſe ſub Innocentio Papa III Canon.37. ſanxit per litteras Apoſtolicas non poſſe quemquam trahi vltra duas diætas extra ſuam Diœceſim ad aliquod iudicium: Habetur cap. nonnulli, de reſcriptis. Id confirmatur per Honorinm tertium cap. olim. de except. Quin etiam Bonifacius Papa Octauus eiuſmodi litteras Apoſtolicas reſtringi deinceps edixit ad vnicam diætam extra fines Diœceſis cap. ſtatutum. cùm verò. de reſcript. in 6. Et Tridentina Synodus ſeſſione decimaquarta, capit. 19. vſum abolet mandatorum Apoſtolicorum de prouidendo, & exſpectatiuarum à ſuprema ſede manantium. Seſſione quoque 25. cap.9.§. inſuper, prohibetfieri authoritate Apoſtolica vniones beneficiorum liberorum ad beneficia iuriſpatronatus: Vetatque huiuſmodi conceſſionom executiones, ſi poſt hac ab Apoſtolica ſede indulgeantur etiam cum expreſſa clauſula huius conſtitutionis derogatoria. Et ibid.c.11.reprobat fieriq;prohibet etiam

Apo-

Apoſtolicæ authoritate ſedis alia tria conceſſionum ibi expreſſarum genera. Licèt enim princeps ſit ſolutus legibus ciuilibus, debet tamen ſecundùm leges viuere. l. princeps ff. de legib. Et ſapienter præfatus S. Gregorius Papa lib. 5. epiſt. 112. Iuſtitiæ (inquit) & rationis ordo ſuadet, vt qui à ſuis ſucceſſoribus deſiderat mandata ſeruari, deceſſoris ſui procul dubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiat. Idemque lib. 13. epiſt. 31. *Si ea deſtruerem, quæ antecesſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor ſed euerſor eſſe iuſtè comprobarer.* Summa vero horum ratio ducitur ex primario Summi Pontificis officio, quod verſatur circa exactum Eccleſiæ ſibi commiſſæ regimen, perfectionem, & diſciplinam, cuius rationem apud cęleſtem iudicem reddet exactiſſimam. Atque vtinam, & Pontificum, & quorumcumque principum auribus hæc ſalubria monita potius ingerantur, quam aſſentationes quibus inducuntur ad commiſſæ ſibi diuinitus authoritatis abuſum, & ad propriarum animarum æternum exitium.

Eadem Later. ſeſs. 9. vt maior vigeat in ſacro Senatu votorum libertas, prohibentur quæuis votorum conſiſtorij reuelationes, necnon quorumcumq; ibi dictorũ, aut factorum, quę in odium cuiuſquam aut pręiudiciũ, aut ſcandalum verti poſſint. Et infligitur latæ ſentẽtiæ excommunicatio à qua ſolus Papa ſoluere poſſit, illis, qui ſecretum conſiſtorij à Papa iniunctum violauerint.

Statuitur præterea eadem ſeſſ. 9. *Vt quilibet habens beneficium cum cura, vel ſine cura, ſi intra ſex ab obtento beneficio Menſes diuinum officium ceſſante omni legitimo impedimento non dixerit, beneficij fructus non faciat ſuos pro rata omiſſionis, & temporis, ſed illos tamqnam iniuſtè acceptos, vel in fabricas beneficij, vel in pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si verò in ea officij omiſſione poſt legitimam admonitionem perſeuerauerit, ipſo priuetur beneficio, cùm detur beneficium propter officium.* Cui ſancticni Lateranenſi altera adiungenda eſt Pij Papæ V. ſtatuens in primis

 eum

eum qui tempore priorum sex mensium officium non recitauerit ab incepta beneficij possessione, tametsi oneri restituendi non sit obnoxius, lęthalis tamen culpæ reum factum quoties officium prætermisit. Qui verò deinceps aliquo die vnam aliquam, aut omnes officij horas omiserit, si omnes quidem horas, teneri omnes beneficij fructus huic diei respondentes restituere, partitis videlicet omnibus anni fructibus in totidem æquales partes, quot sunt in anno dies. Qui matutinũ solum omiserit, teneri ad dimidium fructuum eius diei restituendum; qui reliquas omnes partes ad alterum dimidium. Qui harum horarum vnam, teneri sextam fructuum partem restituere. Addit insuper quod si beneficiarius choro addictus interfuerit choro, nec tamen recitauerit, quamuis statuta loci, vel fundatio, vel consuetudo id indulgeret, solamque requireret corporis pręsentiam, declarat nihilosecius eum qui præsens in choro non recitauerit, & mortalis delicti reum, & obligationi astrictum fructus, atque distributionis restituendi. Decernit postremò quemcumque pensiones aut alia Ecclesiastica emolumenta titulo Clerici percipientem obligari similiter ad recitandum B.M.V. officium, & si non recitet, obnoxium esse pensionis, ac eiusmodi fructuum restitutioni.

Sess. 10. declaratur montes pietatis institutos, vt possit miserorum egestati per pecuniam illis mutuatam subueniri, hac tamen lege, vt mutuum sumentes astringantur præter mutuatam sortem aliud quid exoluere pro eiusmodi fundationum conseruatione, ac necessarijs ad hoc impensis, esse licitos, nec vllatenus vsurarios, quatenus qui sentit commodum, debet sentire, & onus necessarium illi commodo annexum, dum nullũ intendatur ex tali mutuo lucrum. Decernit autem excommunicationis latæ sententiæ pœnam in eos, qui aduersus hanc declarationem prædicare, aut verbis scriptisue refragari ausi fuerint. Addit tamen satius fo-

re,

re, si censùs aliqui assignentur adhoc, vt ministrorum huiusmodi montium satisfiat impensis, & sic fiat vt paũperes ab his impensis vel in totum, vel in partem releuentur.

Sess. 11. notantur, & prohibentur multi defectus in quos diuersi cõcionatores officij sui immemores prolabuntur, & cum ipsis incumbat populum ædificare, virtutes inserere, vitia euellere, Deumque & non seipsos prędicare, & Christi gloriam promouere, prędicant tamen imprimis ad propriam ostentationem. 2. errores contra Sacram Doctrinam serunt. 3, Scripturas deprauant, & detorquent ad vanas interpretationes à sanctis Patribus, & probata Ecclesiæ intelligentias alienas, aut etiam ijsdem prorsus contrarias. 3. mala propediem euentura, vel comminiscuntur, vel ab alijs accepta populo pręnunciant ad vanos terrores excitãdos, qui mox vertuntur in scandalum, & derisum verbique Dei contemptum, 4 conficta miracula enunciant. 5. in sacros Pontifices, & Ecclesiarum prælatos audaciter, & temere inuehuntur. Hæc igitur omnia districtè prohibet, & eos qui contrauenient, aut qui non obtenta prælatorum licentia, se ingerent ad concionandum excommunicationis sententia percellit, à qua solui nõ nisi à summo Pontifice extra mortis articulum poterunt, S.Greg. Nazianz. aliam concionatoribus pręfigit legem, vt in personas inuectiuis peræque, atque adulationibus abstineant. Sic verò sancit orat. 32. νόμον τίθημι πᾶσι τῶν ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τοῦ λόγου ταμίαις μήτε τῷ σκληρῷ τραχύνειν, μήτε τῷ ὑπεσταλμένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ᾽ εὐλόγους εἶναι περὶ τὸν λόγον, μηδ᾽ ἑτέρῳ τὸ μέτρον ὑπερβαίνοντας. Legem statuo cunctis animarum rectoribus, & verbi diuini concionatoribus, vt nec per duritiam homines exasperent, neque per demissiõnem elatos, ac insolentes efficiant, sed prudenter, & consultè verbum dispensent, nec in alterutro istorum à mediocritate deuient.

Eademque sessio. 11. approbantur concordata cum

Francorum Rege: vt possit ad regni dignitates consistoriales nominare prouidendos. Atque vt graduati Clerici reliquis omnibus in collationibus præbendarum præferantur, quæ certis ac designatis mensibus vacauerint in eodem regno. Ipsa verò pragmatica sanctio prorsùs abrogatur, cuius loco sufficitur concordatum. Damnantur etiam Basileensia decreta Romani Pontificis potestati aduersantia.

Denique sess. 12. decernitur expeditio contra Turcas, pro qua decimæ ad triennium imponuntur fructibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum toto orbe consistentium. Sed hanc expeditionem, qui subindè prodierunt Luterani, non siuerunt prosperum exitum nancisci.

Postremò cum gratiarum actionibus Concilium dirimitur.

CONCILIVM TRIDENTINVM inter generalia Vigesimum.

Conuocandi huiusce saluberrimi Concilij causas fusè prosequitur in Bulla indictionis ipsius Paulus Tertius Pontifex. Inchoatum verò sub eodem Papa fuit anno 1545. Sed deinde bellorum inter Christianos Principes occasione identidem interruptum, & demum sub Pio IV. finem accepit anno 1563. Decurrerant itaque ab ipsius exordio, donec finitum est, anni duodeviginti. Huius indicendæ Synodi præcipuę causę fuerunt ingruentes, tùm Luteranorum, tùm Sacramentariorum hęreses, & morum in Clero prauitas, disciplinęque sacræ omnimoda relaxatio. Quibus exitialibus malis, vt remedium efficax adhiberetur, sacra Synodus quanta desiderari poterat cura, & sollicitudine prouidit multiplicibus, & sapientissimis decretis, adeò

adeò, vt plusquam reliqua omnia, quæ precesserunt Concilia dici meritò possit Tridentinum copiosissima penus, promptuarium vberrimum, & ditissimus thesaurus totius Ecclesiæ tùm ad fidei circa omnes ferè articulos elucidationem, tùm ad morum culturam, tùm ad sacræ disciplinæ plenam instaurationem.

Seff. 4. recensentur singuli sacræ Scripturæ libri. De Canone scripturarum superius requirenda sunt, quæ vbertim pertractaui ad Laodicænum Can. 59. deinde authoritatem asserunt Trid. patres ijsdem sacris libris cum suis omnibus partibus, prout in veteri vulgata editione habentur, & in Ecclesia Catholica legi consueuerunt. Quoniam verò sensu verba ista (cum suis omnis) sunt intelligenda, ne longiore tractatione his immorando Trident. Can. prosequutionem interumpam, vberrimam quam olim contexui disputationem post finem Conc. remitto, cui hac de re diatribam subnectam.

Seff. 5. cap. primo, de refor. prouidetur, vt Episcopi alijq; locorum ordinarij sacram Scripturam per seipsos in suis Ecclesijs interpretentur ac exponant si fuerint idonei, sin minùs per idoneum substitutum eum debitis stipendijs prouisum, ac prębendatum In Ecclesijs verò tenues prouētus habentibus prouideatur saltem ex Conc. Episcopi, & Capituli magister, qui Clericos, & pauperes scholares gratis grammaticā doceat. In Monasterijs quoq; vbi commodè fieri queat, lectio sacræ Scripturæ habeatur: qua in re si Abbates negligentes fuerunt, illos opportunis remedijs compellant Episcopi tamquam Sedis Apostolicę delegati. Istud idē circa pręceptorias prębendas constituerat Concil. Lateranum sub Alexandro III. Can. 18. de Theologo autem qui sacras litteras exponat alterum Lateranum Conc. sub Innoc. III. Can. 11. Huc spectant Gallicana edicta Caroli Noni in comitijs Aurelianensibus c. 1. art. 8 & 9. & Henrici III. in Comitijs Blesensibus art. 33.

Eadem sessione quinta, capite secundo, definitur *verbi Dei prædicationem esse præcipuum Episcoporum munus*. Sanctus Gregorius Nazianzenus Sermon. primo, hoc idem confirmat dicens, αὐτὴν τοῦ λόγου διακονίαν λέγω τὸ πρῶτον τῶν ἡμετέρων: ipsam verbi distributionem dico nostrum omnium primum officium. Idemque capite secundo, sicprosequitur: *Archipresbyteri quoque plebani, & quicumque Parochiales vel aliàs curam animarum habentes, per se, vel per alios idoneos homines si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant*. Additque, *si ab Episcopò præmoniti hanc nihilominus functionem abiecerint, posse Episcopum ex beneficij Parochialis fructibus alteri, qui munus hoc præstet, honesta stipendia assignare*.

Ibidem statuit: *Regulares in Ecclesijs, quæ suorum ordinum non sunt, non posse sine ordinariorum licentia prædicare. Si verò contingeret sæculares, aut regulares disseminare errores, aut scandala in populum, etiamsi in Ecclesijs sui, vel altèrius ordinis prædicarent, debere illis omnino prædicationem per Episcopum interdici. Quod si quantumlibet exemptus hæreses prædicauerit, debere Episcopum tanquam Sedis Apostolicæ delegatum adversus eum secundùm iuris dispositionem procedere*.

Session. sexta, cap. primò, de reform. astringit Episcopos ad residentiam, vt si per sex continuos menses (legitimis impedimentis, seu iustis, & rationalibus causis cessantibus) à suis Ecclesijs ab-

absfuerint, quarta fructuum vnius anni parte Ecclesiæ, & pauperibus loci applicandæ mulctentur. Hoc idem tamen Concilium postmodum sessione vigesima tertia, cap. primo, hanc obligationem amplificat cum pœnæ additamento, *Vt qui ad summum tres menses in vno anno sine legitima, & valde vrgente causa siue continuos, siue interpolatos, Episcopus etiam Cardinalis non resederit in sua Diœcesi, præter peccati mortalis reatum, quo astringitur, nullatenus possit fructus suos pro rata absentię suæ facere, sed teneatur eos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus locis erogare.*

Eiusdem sessione sexta, cap. secundo, iniungitur Episcopis, vt legitimis remedijs compellant beneficiarios ad Ecclesiarum residentiam, si eam ipsa beneficia requirant.

Sed vt paulò ante monui, postmodum sessione vigesima tertia cap. primo, de reform. reducit absentiæ tempus, tàm in Episcopis, quàm in Pastoribus inferioribus ad tres ad summum menses, idque cum iusta, & approbata eius absentiæ causa: Alioqui declarat peccari mortaliter, cum obligatione pro rata parte anni absque alia declaratione, vel sententia, ad fructuum restitutionem, in fauorem Ecclesiarum, vel pauperum loci.

Capite 3. eiusdem sessione 6. *Regulares ordinum quantumuis exemptorum, aut priuilegiatorum extra Monasterium degentes si deliquerint, iubet à locorum ordinarijs tamquam sedis Apostolicæ legatis visitari, inquiri, corrigi, & puniri.* Concilium Lugdunense sub Innocentio Quarto, quod citatur in cap. volentes, de priuileg. in 6. subijcit regulares ratione delicti extra clausura commissi iurisdictioni ordinariorum. Præterea statuitur cap. quanto de offic. iudic. ordin. vt ordinarius suppleat per se Abbatis negligentiam circa vagos, & errãtes Monachos. Quod idem confir-
matur

matur Gallicano iure in comitijs Aurelianenfibs fub Carolo Nono art.11. Et hoc ipfum Concilium Trident. feff. 21. cap. 8. fancit, *vt quando regularium exemptorum prælati fuo defunt officio circa ipforum correctionem, fi admoniti intra fex menfes non correxerint fubditos, tunc Epifcopi, vt fedis Apoftolicæ delegati corrigere poffint ac vifitare, prout poffent prælati regulares iuxta eorum inftituta, quibufcumque appellationibus, aut exceptionibus remotis.*

Seff. cap. 8. de reform. ftatuitur, *vt locorum ordinarij Ecclefias etiam quomodolibet exemptas vifitent fingulis annis, & ordinent, ac prouideant tùm Ecclefiarum reparationi, tùm animarum curæ, fi qua talibus Ecclefijs incumbat, nihil obftantibus priuilegijs, aut appellationibus.*

Ibid. cap. 10. decernitur, *non licere capitulis Ecclefiarum fede vacante infra annum à die vacationis concedere litteras ad ordines dimifforias, præterquam illis qui beneficij fiue recepti, fiue iam recipiendi nomine arctantur.*

Cap. 15. eiufdem feff. 7. cura demandatur ordinarijs, vt ab adminiftratoribus quibufcumque, & quomodolibet exemptis Hofpitalia quàm fideliffimè gubernentur, & innouatur decretum Concilij Viennenfis, quod eft in Clementina c. quia contingit de relig. dom. Huc etiam fpectat placitum Tridentinum feffion. 22. cap. 8. vt Epifcopi fint executores piarum omnium difpofitionum tàm inter viuos, quàm vltimarum voluntatum: Et vt ius habeant vifitandi hofpitalia, collegia, confraternitates, & fcholas (exceptis fcholis, quæ fub Regum immediata protectione funt, nifi de ipforum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etfi prædictorum cura ad laicos pertineret, aut exemptionis priuilegio munita effent: atque vt in his Epifcopi tanquam fedis Apoftolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc quoque fpectat c. de Xenodoch. & relig. dom. necnon lex 45. de Epifc. & cler.

Seſſ. 13. c. 7. declaratur, probationem requiſitam ad ſacræ Euchariſtiæ communionem hanc eſſe, vt nullus peccati mortalis ſibi conſcius ad eam audeat accedere, quantumvis ſibi contritus videatur, niſi præmiſſa confeſſione Sacramentali. Si tamen Sacerdos vrgeatur neceſſitate celebrandi miſſam, & deſit ei copia confeſſoris, quamprimùm poſt ſacrificium poterit, tenetur confiteri. Porrò conſcius ſibi peccati mortalis intelligendus eſt hoc loco is, qui credit, ſe illud commiſiſſe nec eſſe confeſſum, adeò ut qui præmiſerit confeſſionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametſi per virtutem Sacramenti pœnitentię credatur oblitteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri, antequam communicet. Ita communiter Theologi docent. Ijdemque affirmant, Sacerdotem poſſe nihilominus ſi peccati mortalis conſcientiam habeat, adminiſtrare alijs Euchariſtiam, aliaq; Sacramenta, dummodò prius conteratur, credatq; probabiliter, ac moraliter ſe eſse contritum: itavt neceſſe non ſit, vt prius confiteatur, niſi quum eſt celebraturus. Ita Nauarra. Enchiridij c. 22. n. 3. Ægidius Coninch. de Sacramentis quæſt. 64. art. 6. cæteriq; communiter doctores.

Eadem ſeſſ. 13. cap. 3. de ref. *Statuitur, non poſſe ab ordinarij ſententia interloquutoria appellari, niſi tale ſit grauamen, vt nequeat per eiuſdem ordinarij definitiuam reparari.* Simile ſtatuerat cap. vt debitus. de appellat. Idemq; cautum fuerat in concordato inter Leonem Decimum, & Franciſcum Regem. Idem hoc iterat Trident. ſeſſ. 24. cap. 20. de ref.

Obſeruandum quoque à correctione legitima non poſſe appellari, niſi excedatur modus, cap. ad noſtram. de appellat. & cap. reprehenſibilis §. fin. eod. His iura Gallicana conſentiunt. Edixit namque Rex Franciſcus anno 1539. art. 5. appellationes à iudicum Eccleſiaſticorum ſententijs per Eccleſiaſticas perſonas in materia correctionis, diſciplinæ, alijſve perſona-

ſonalibus cauſis, nullum habere ſuſpenſiuum effectum, ſed ſolùm deuolutiuum; adeò vt his non obſtantibus, & citra præiudicium tamen ipſarum, poſſint iudices Eccleſiaſtici ſua vlterius iudicia proſequi. Et in comitijs Bleſenſibus art. 5. Henricus Tertius ſtatuit eiuſmodi appellationes in cauſa correctionis morum, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ non habere ſuſpenſiuum, ſed tantùm deuolutiuum effectum. Similiter etiam in iure communi appellatio non ſuſpendit excommunicationem, ſuſpenſionem, vel interdictum latæ ſententiæ, ſed deuoluit ſolummodò ad ſuperius tribunal. c. cum ad hæc, de appell.

Communis ſententia eſt incarcerationem cenſendã eſſe inter illa, quę damnum irreparabile inferunt, ideòque valere appellationem ab interloquutoria ſententia, qua decernitur captura, ſeu incarceratio: Et ordinarium teneri huic appellationi deferre, atq; proceſſum ad iudicem appellationis transferre, ſine tamẽ vlla ſententiæ ſuæ ſuſpenſione: quia reus interea carcere includendus eſt, donec appellationis iudex cauſa cognita aliud iuſſerit. Ita decreuit ſacra Cardinalium Congr. Conc. cuius decretum Papa approbauit, vt refertur in declarationibus, & remiſſionibus ad d. c. 20. ſeſſ. 24. Trid. Idemq; docent Mainard. Iuriſconſ. Gallic. li. 2. dec. 23. & Barb. in l. 2. ff. ſol. matr. in princ. p. 2 n. 33.

Quoad viſitationem quoque Congregatio Conc. 7. Martij 1596. declarauit non poſſe Epiſcopum in viſitatione recuſari, vt ſuſpectum, dum tamen in ea proceſſum non inuoluat, ſeq; intra viſitationis terminos contineat. Eademq; Congr. 25. Maij 1601. cenſuit Epiſcopum viſitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquiſitione, non poſſe vt ſuſpectum recuſari, nec probatione ſuſpicionis præpediri, quominus pęna extraordinaria, quę morum correctionem, & emendationem reſpiciat, viſitatos punire queat, vt legitur in collect. declarationum ad Trid. ſeſſ. 13. cap. 1.

Eiuſ-

Eiusdem sessionis 13. cap. 6. de reform. *Cùm inquit non raro contingat subditos ab Episcopo pro ipsius officio correptos, illi ex maleuolentia causam criminis intentare, cuius molestiæ metu segniores in officio redduntur Episcopi, aut ab Ecclesijs suis abesse, & vagari pro sui defensione, cum magno Ecclesiarum detrimento, & Episcopalis dignitatis diminutione coguntur, statuitur Episcopum, nisi ex causa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamsi contra ipsum ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, aut accusationem, siue alio quovis modo procedatur, nequaquam esse citandum, aut monendum, vt personaliter compareat.* Prouida, & notabilis est ista constitutio, qua & Episcoporum dignitati, & Ecclesiarum vtilitati consulitur. Summi Pontifices Liberius, & Nicolaus olim rescripserunt, inconueniens esse, si Episcopus ex causa infestationum, & aduersitatum, quas ab alijs patitur, gregem suum relinquat; cap. suggestum, & c. sciscitaris 17. q. 1. Quando verò fas Episcopo fit à propria Ecclesia discedere, preclarè disserit S. Augustinus scribens ad Honoratum Episcopum epist. 180.

Sess. 14. cap. 4. definit, *contritionem esse animi dolorem, ac detestationem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero: & hanc esse necessariam ad impetrandam peccatorum veniam in homine post baptismum lapso. Docet prætereà contritionem, si perfecta sit, hominem Deo per charitatem reconciliare etiam ante pænitentiæ Sacramentum susceptum, eo quòd in ea contineatur cum dolore, & amore infuso votum ipsius Sacramenti. At verò contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, quæ ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ metu concipitur, esse donum Dei, & impulsum Spiritus sancti non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm mouentis, quo pænitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat. Et quamvis sine pænitentiæ Sacramento per se non iustificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pænitentiæ*

imp-

impetrandam disponere. Hoc enim timore vtiliter concussos Niniuitas ad Ionæ prædicationem misericordiam à Domino impetrasse. Tu hic obserua contritionem, quæ iustificat esse quidem anteriorem iustitia, & gratia ad quam disponit, necesse est enim dispositionem, & causam precedere, sequi deinde formam, & effectum. Cæterùm ista omnia vnico temporis instanti perficiuntur, licet diuersa ibidem concipiantur ordinis, seu rationis, ac naturæ instantia. Verùm eodem temporis instanti, quo existit contritio, coexistit pariter ipsa gratia.

Eiusdem sessione 14. cap. 5. docet necessariam ad salutem esse omnium peccatorum mortalium confessionem, quorum pœnitens post diligentem sui discussionem recordatur, cum circumstantiarum expressione, quæ speciem peccatorum mutant. Circumstantiæ necessariò confitendæ, quæ speciem mutant peccatorum, sunt in triplici differentia, quædam enim circumstantiæ adiungunt mortalem alterius speciei malitiam, vt si quis Sacerdotem occidit, aut si laicum interfecit intra Ecclesiam: illa enim personæ, vel loci circumstantia ad crimen homicidij adiungit sacrilegium. Aliæ quædam circumstantiæ id prestant, vt peccatum alioqui veniale sit mortale, vt vt si quis famæ alterius leuiter detrahat simul aduertens graue damnum ex hoc illi nasciturum ex malitia proximi. Tertiò demum aliæ circumstantie ex opposito peccatum ita minuunt, vt faciant veniale, quod esset alioqui mortale, cuiusmodi est subreptio, defectus sufficientis deliberationis, aduertentiæ, vel iudicij, ignorantia leuiter culpabilis. Trium horum generum circumstantias conueniunt Thologi omnes esse in confessione exprimendas: quia his non expressis status pœnitentis haud potest sufficienter dignosci. Que tamen tertij generis sunt, si post factam bona fide confessionem menti occurrant, non est necesse in altera confessione exprimi.

Sess.

Seſſ.eiuſdem 14. c.6. de reform. ſtatuitur, vt Clerici qui in ſacris ſunt, aut qui beneficium Eccleſiaſticum poſſident, habitum deferant Eccleſiaſticum. Et ſi poſtquam ab Epiſcopo moniti ſunt habitum adhuc deferre recuſent, per ſuſpenſionem ab ordinibus, aut beneficio, eiuſque fructuum priuatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si verò correpti adhuc neglexerint, per officiorum, aut beneficiorum priuationem coerceantur. Idem antea conſtituerat Concilium Viennenſe Clement.c.quoniam innouando, de vita, & honeſtar. Cleric.

Seſſion. 21. cap.3. de reformat. *in Ecclesijs* (inquit) *Parochialibus in quibus populus ita numeroſus eſt, vt vnus, & alter Præsbyter non ſufficiat Sacramentorum adminiſtrationi, & diuinis officijs, poteſt Epiſcopus compellere rectores ad augmentum Clericorum, aut Saoerdotum, qui ad hæc obeunda ſufficiant. Vbi verò ob nimiam diſtantiam non poteſt Parochianorum pars niſi ſub grauibus incommodis ad Eccleſiam accedere, & Sacramenta ſuſcipere, Epiſcopus poteſt nouas erigere Parochias etiam rectoribus inuitis, iuxta formam conſtitutionis Alexandri Tertij in cap.ad audientiam 3. de Eccleſ. ædif. Et Clericis quibus Miniſterium incumbet nouæ Parochiæ, congruentem aſſignare portionem ex fructibus matricis Eccleſiæ, & (ſi neceſſe fuerit) compellere populum ad contribuendum, quæ ſufficiant ad eorum ſuſtentationem.*

In eadem ſeſſ. cap. 5. *Poſſunt* (ait) *pariter Epiſcopi ſine præiudicio tamen obtinentium, facere vniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tam curatorum, quàm ſupplicium cum alijs Ecclesijs, ac beneficijs curatis, ex cauſa paupertatis, aut alijs iuſtis cauſis, etſi dictæ Eccleſiæ, aut beneficia eſſent ſpecialiter reſeruata.* Hoc idem ſtatuerat cap. vnio. 10 quæſt 3 & cap. expoſuiſti, de præbend. Idemque ſimiliter cauetur edicto Gallicano Bleſenſium comitiorum artic. 22. 23. 24. ſiue illa, quæ vniuntur beneficia tempore

vnio-

vnionis vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non possit cap. 1. & 2. de concess. præb. vniri tamen potest, sine præiudicio possessoris, vt prouidet hoc capite Tridentinum: sed executio vnionis differtur in ipsum vcationis tempus, nisi possessor ipse consentiat, & cedat reseruando sibi annuam pensionẽ. Hæc docet Petrus Rebuffus ad regul. de reprob. benef. benef. viuen. impetr. num. 56.

Deinde huius sess. cap. 7. *Vbi Ecclesiæ vetustæ te collapsæ sunt, nec per inopiam instaurari valent, Episcopi possunt, vocatis illis quorum interest in matrices Ecclesias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis simul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas, vel altaria sub eisdem inuocationibus*. Parochiales autem Ecclesias etsi iuris patronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari curent ex prouentibus earundem: qui si non sufficiant, patronos aliosve, qui fructum aliquem ex earumdem prouentibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipsos omnibus opportunis remedijs compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quòd si omnes nimia egestate leborent, ad matrices, seu viciniores Ecclesias Episcopi transferant, cum facultate conuertendi in profanos non tamen sordidos vsus dirutas Ecclesias, erecta ibi cruce.

Sess. 22. cap. 4. de ref. *vt nemo de Ecclesia siue sæculari, siue regulari vocem habeat in capitulo etiamsi id ei ab alijs liberè concessum fuerit, nisi in subdiaconatus saltem ordine constitutus sit*. Hoc idem dudum statuerat Concilium Viennense. Clement. vt ij, qui in diuinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.

Vetatur hoc eodem capite 4. ne alijs deinceps de beneficio prouideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, vt statim actu omnia beneficij onera per se exequi possint: alioquin irritam declarat prouisionem. Huc pariter spe-

ſpectat dicta Clement. vt ij qui. Verumtamen vſus obtinet, vt beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, ſufficiat ſi prouiſus ſit in eo ſtatu, & aptitudine, vt poſſit intra annum ordinem ſuſcipere Sacerdotalem, c. cùm in cunctis, & c. liceat Canon de elect. in 6. Si verò non fuerit intra annum promotus (niſi ex iuſta, & legitima cauſa fuerit ortum impedimentum) vacet ipſo iure præbenda. Cæterùm vbi ex lege fundationis, vel ſtatuto, vel conſuetudine, Sacerdotalis ordo actu deſideraretur in impetrante, tunc non ſufficeret aptitudo præfata. In vniuerſum edicit Tridentina Synodus hoc ipſo cap. 4. & inſuper ſeſſ. 24. de ref. c. 12. §. neminem, vt nemo quodcumque beneficium, cui ſit aliquod annexum onus poſſit obtinere, niſi aptus ſit vt intra ipſum annum ſuſcipiat ordinem ad illud onus requiſitum. Id autem veteri iuri conformatur c. cum in cunctis §. inferiora de elect. cap. 1. de ętat. & qual. & ord. & d. Clem. vt ei qui.

Poteſt igitur aliquis prouideri de curato beneficio nondum Sacerdos modò annum vigeſimum tertium ſic expleuerit, vt exacto inde anno Sacerdotio promoueatur, expleto qui ad hoc requiritur anno ætatis vigeſimo quarto, & ita inchoato vigeſimo quinto iuxta Trid. ſeſſ. 23. c. 12. de reform. Cùm enim ex hoc Concilio duo iſta conſtent, & anno 25. inchoato poſſe quem fieri Sacerdotem, & inſuper beneficium curatum poſſe illi conferri, qui Sacerdotio poſſit intra annum promoueri, ſequitur vt tale poſſit conferri beneficium illi, qui vigeſimum tertium annum expleuerit; hiſce enim verbis Concilium ſe enunciat in d. cap. 12. §. neminem ſeſſ. 24 aut in tali ætate ſit, vt infrà tempus à iure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum initiari valeat. Hæc docet Proſper Fagnanus in cap. cum in cunctis, de elect. talemque eſſe receptam praxin, atque iudicijs ſacrę Cardinalium congregationis confirmata aſſerit num. 63. & 64. Porrò indultum iure communi promotionis

annum approbant iura pariter Gallicana edicto Blesensium comitiorum, art. 9. Cui accedit constitutio Henrici IV. an. 1606. art. 1. Rebuffus in praxi tit. de non promotis intra annum n. 44. Papo lib. 3. decis. 13. Bouchellus in praxi benef. verbo an de promotion. Melchio Pastor lib. 3. de benef. tit. 16.

Sess. 23. c. 2. Episcopos electos etiamsi Cardinales sint, si intra tres menses consecrati nõ fuerint (legitimis tamen seclusis impedimenti causis) ad fructuum restitutionem astringit, sed si alijs tribus mensibus id neglexerint, Ecclesijs suis ipso iure priuatos esse declarat. Concil. Chalcedonēse can. 25. Episcopos pręcipit intra trimestre ab electione consecrari citra necessitatis ineuitabilis casū. Conc. verò Antiochenū sub Iulio Papa can. 17. de cõmunione fidelium repellit Episcopum, iam cõsecratum, quandiù ad creditam sibi Ecclesiam progredi negligit. Quo etiam spectat c. quoniam, dist. 75. & c. 1. dist. 100. Quæ autem Tridentinum sanxit de Episcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Pastores, vt in suis resideant Ecclesijs, nec eis toto anni decursu abesse liceat plusquam duos, aut tres menses, seu continuos, seu interruptos, sect. 25. c. 1. sed istam residētiæ materiam superiùs excussi ad sess. 6. c. 1.

Eadem sess. 23. c. 4. de reform. vetat tonsura initiari, nisi qui confirmationis Sacramentum ante susceperint, quique legere, & scribere sciant, & de quibus probabilis sit coniectura, eos hoc intuitu statum eligere clericalem, vt perfectiùs Deo deseruiant. Tum c. 5. statuitur, *vt qui sunt ad singulos maiorum ordinum promouendi, bonum habeant à Parocho, & scholæ magistro testimonium, atque vno saltem mense ante ordinationis expetitæ tempus conueniant Episcopum, qui Parocho, aut alij cui visum fuerit committat, vt nominibus ipsorum publicè in Ecclesia propositis, de natalibus de ætate, de moribus, & vita eorum diligenter à fide dignis inquirant, & litteras testimoniales inquisitionis istius fidem facientes ad Episcopum transmittant.*

Post-

Postmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis requirit vigesimum secundum ad Subdiaconatum,& vigesimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigesimum quintum. Ad minores autem ordines iam requisierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porrò ad subdiaconatum exigit anni instertitium: a Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni:& alterius similiter àDiaconatu ad Sacerdotium. Potest tamen proprius Episcopus non tamen citra iustam, & vrgentem causam dispensare in instertitijs, c, 11.12.13. & 14.

Dictæ sessionis c. 9. concedit, *vt possit Episcopus familiarem suum non subditum absque dimissorijs ordinare, modo fuerit triennio secum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Eiusdem sess.cap.15.sic statuitur: *Quamuis Presbyteri in sua ordinatione absoluendi à peccatis potestatem accipiant; decernit tamen sacra Synodus, nullum etsi regularem posse confessiones sæcularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen(si illis videbitur esse necessarium)aut aliàs idoneus iudicetur,& approbationem obtineat,non obstantibus quibuscumque priuilegijs,aut contraria consuetudine.* Consulito superius, quæ supra huiusmodi pertractaui ad Concilium Viennense.

Sessionis eiusdem 23.cap 18.iniungitur,vt in singulis Diœcesibus collegia Ecclesiastica,seu Seminaria instituantur, in quibus iuuenes Ecclesiæ seruitio destinati educentur, atque scientijs, functionibus, & ritibus Ecclesiasticis, cantu, disciplina clericali, & sanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Concilijs præscripta, quæ supra commemoraui ad Toletanum Concilij quarti Can.24.

Tanti porrò momenti Seminariorum erectiones esse duxerunt Tridentini patres, vt ad hunc finem Episcopis ius,& potestatem tribuant obligandi ad annuas

pro seminario contributiones quoscumque beneficia possidentes; atque etiam vt possint valeantque ad seminariorum fundationem aliqua beneficia simplicia cuiuscumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vacationem, sine cultus diuini, & illa obtinentium præiudicio, huic collegio applicare, vnire & incorporare: nec huiusmodi vniones, vel applicationes possint vlla appellatione suspendi, aut impediri. Hæc Tridentina Constitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ, quippè quæ regijs etiam edictis firmatur. Sanctio namque Melodunensis art. 1. Episcopis iniungit, vt prouideant restitutioni sacræ disciplinæ, *& à l'institution des Seminaires suiuant les saint Decrets*. Quæ vltima verba respiciunt Trid. Decretum. Subsequutum est Blesensibus comitijs alterum procusum edictum art. 24. admonens Episcopos, vt erigant in suis Diœcesibus Ecclesiastica Seminaria, etiam *par l'vnion de benefices, ainsi qu'ils auiseront bon estre*: quibus verbis indulgetur illis circa istiusmodi Collegiorum erectiones plena potestas, qualis conceditur per Tridentinum.

Sess. 24 in decreto reform. matrim. pleraque de nouo constituuntur circa fidelium matrimonia. In primis c. 1. *declarat deinceps nulla, & irrita connubia, in quibus non interuenerint testes duo, & proprij Parochi præsentia*, cùm fuissent pridem validæ nuptiæ clandestinæ. Saluberrimum vtique decretum, quo innumeræ lites inextricabiles ambages, & nuptiarum incertitudines, & innumerabiles polygamiæ simul exstirpantur.

Hìc iam quæritur, vtrum valeat matrimonium in præsentia Parochi inuiti contractum? Respondetur valere; non enim exigit sacra Synodus consensum, sed solam præsentiam Parochi, & testium, vt per hæc obuietur matrimonijs furtiuis, & clandestinis. Id confirmatur per l. coram Titio ff. de verbo signif. vbi iussus aliquid facere coram Titio declaratur conditionem adimpleuisse, si Titio præsente, & sciente fecerit, licet in-

inuito,& dissentiente. Et in hoc summistæ consentiunt Sanchez de matrim.disp.39. Filliuc.tract.10.c.6.n.225. & 226 Coninch disp.27.dub.4.concl.3.addens hanc esse communem doctorum sententiam. Fagnanus quoque in cap.quod nobis de clandest.despons.n.48.& sequentibus: illud idem alia ratione confirmat, eo quòd Parochus non sit huius Sacramenti minister, quo casu eius requireretur consensus, sed solùm testis præcipuus, ac necessarius, ad quod sufficit sola per sui præsentiam notitia: citatque his conformem congregationis Cardinalium decisionem. Ita iudicari vidimus in Gallicanorum Episcoporum diuersis Tribunalibus. Ille tamen, qui sic matrimonium iniret grauiter delinqueret, nisi quando iniustè Parochus refragaretur.

Quid si ordinarius ipse Parocho interdixerit ne matrimonij celebrationi interueniret? quid etiam censendum, si Parochum quoad hoc suspenderit, aut interdixerit? Rectè idem respondet Prosper Fagnanus ad c. litteræ quas, de matrim. contract. contra interdictum Eccles. tale quoque fore validum coniugium, sicque à sacra Congregatione iudicatum Romæ. Et ratio est, quia non desinit per interdictum, vel suspensionem esse Parochus, & licet ex parte Parochi inhibiti, vel suspensi possit esse interuentus ipsius illicitus, non tamen irritus, & inualidus. Quamvis enim Parochus Episcopo subalternetur, quoad iurisdictionem, quam potest Episcopus tollere, vel limitare, ac restringere; iste tamen interuentus non est iurisdictionis actus, cùm nihil hic decernat, aut iudicet Parochus, sed solam præsentiam præstet, vt testis. Et quamvis Concilium Tridentinum session. 24. caput 7. prohibeat Parochis ne vagantium matrimonijs intersint, si tamen intersint, matrimonia ista valorem sortientur, vt idem asserit Fagnanus. Et matrimonium contractum contra interdictum Papæ sit quidem illicitè, sed nihilominus valet, vt docent glossa,

& Innocentius in cap. ad dissoluendum de desponſ. im pub.

Dictæ ſeſſ.24. cap.2. gradus affinitatis longiùs olim productos, & irrirum facientes matrimonium reſtringit primum quoad ſpiritualem affinitatem inter baptizatum, & ſponſores, ſeu ſuſcipientes de fonte baptiſmi: atque inter patrem, matremque baptizati & ſuſcipientes: atque inter baptizatum, & baptizantem: necnon inter baptizantem,& baptizati patrem,& matrem. Similiter inter confirmatum,& ſponſorem: necnon inter ſponſorem,& confirmati genitores.

Olim prohibebantur quidem,& irritabantur nuptię, vſque ad ſeptimum cognationis inter collaterales gradum,computando etiam gradus pro numero perſonarum dempto communi ſtipite,in Eccleſia ſaltem Latina, vt perſpicuè docent teſtimonia, tum S. Gregorij Papæ epiſt. ad Felicem Meſſanæ Epiſcopum,tum Iſidori,tum Alexandri Papæ II. quæ congeruntur in Gratiani decreto cauſa 45.qu.5. Quæ ſeges proculdubio erat innumerabilium ambiguitatum, & inceſtuoſarum nuptiarum,& laquerum animas intricantium, ideòq; Lateranenſe ſub Innocentio Concilium prouidè omnia impedimenta reduxit ad quartum gradum & refertur c.non debet.de conſang. Iure autem Romanorũ ciuili etiam fratrum, & ſororũ liberi matrimonio iungebantur,inſtit.de nupt.§.duorum & l.3 ff. de ritu nupt. Concilium verò Trid.circa carnalis cognationis, & affinitatis gradus quatuor,ſanctionem ſequitur commemorati Lateranenſis Concilij. Porrò ius illud Romanarũ legum circa fratrum ſororumve liberos inualuit olim etiam inter Chriſtianos. Filiæ namque Conſtantini Magni Conſtantina, & Helena nuptui datæ ſunt, Conſtantina quidem Annibaliano primùm filio Dalmatij fratris ipſius Conſtantini: deinde Gallo Cæſari filio Conſtantij alterius fratris Conſtantini: Helena verò nupſit Iuliano alteri filio memorati Conſtantij.

Ca-

Cap.3.publicæ honestatis impedimentum restringit ad primum gradum in sponsalibus validis. Antea namque protendebatur ad quartum. Cæterùm si sponsalia ipsa inualida fuerant nullum inde impedimẽtum consurget. At verò ex matrimonio rato, sed non consummato nascitur impedimentum dirimens ad quartum vsque gradum, vt declarauit Pius Papa V. in Constitutione incipiente *Ad Romanum*, ex cuius inaduertentia Toletus, & Lopez hoc impedimentum scripserunt esse publicæ honestatis, & desinere post primum gradum.

Iam hìc quæritur, vtrùm ex sponsalibus de futuro, non quidem morte, sed mutuo partium consensu solutis, exurgat quoque publicæ honestatis impedimentum? hanc agitat quæstionem Thomas, Sanchez libr. 7. de matrim. disp. 68. n. 21. nouissimè Prosper Fagnanus Apostolicus Referendarius comment. ad c. ad audientiam, de sponsal. refert Romæ à Sacra Congregatione iudicatum die Iulij 6. ann. 1658. quòd hìc quoque subsistat impedimentum istud. Et facta relatione ad Alexandrum Papam VII. qui hanc examinari quæstionem iusserat, fuisse ab ipso approbatum Congregationis iudicium die Iulij iussumque, vt posthac ita seruaretur vbique à cunctis fidelibus.

Cap.4. Impedimentum affinitatis ex illicita coniunctione contractum limitat ad secundum gradum, cum olim quartum etiam gradum complecteretur, quæ occasio erat plurimorum incestuum,

Cap. 6. inducit dirimens impedimentum inter raptorem, & raptam, quamdiù hæc in raptoris manserit potestate.

Eadem sess. 24. de reformat. cap. 1. decernit vacantibus Ecclesijs præficiendorum Episcoporum vitam, & doctrinam in ipsis locis examinari, & inquiri, ãctaque & processus inquisitionis ad Summum Pontificem transmitti. Præficiendos autem esse Prælatos non precibus, neque humano affectu, aut ambientium sugge-

ſtione,ſed eorum exigentibus meritis. Certè hoc ipſo, quod quis prælaturam,ac dignitatem ambit ſe illa indignum prodit, vt dixerit Chryſoſtomns lib. 3. de Sacerdotio c. 10. Huiuſce rei legimus, documentum in Iudicum libro,vbi refertur oliuam, ficum, & vitem detrectaſſe delatum ſibi ab arboribus in ſeipſas imperiũ, ſed rhamum inutile ſpinoſumque arbuſtum hanc præfecturam à maximè fructiferis plantis recuſatam vltrò acceptaſſe. Imperatores Theodoſius,& Valentinianus l.ſancimus,c.ad leg.Iul.repetun.prohibent,illis conferri magiſtratus,qui ad eos ambitu,vel pretio contenderint. Quę lex tanti habita in Eccleſia fuit,vt in decreto ſacrorum Canonum inſerta fuerit cap.ſancimus,1.q.7. Beatus quoque Hieronymus comment.in c.1.epiſtolæ ad Titum ſic de Epiſcopatu loquitur. Vnuſquiſque ſe conſiderans,& ſciens quia potentes potenter tormenta patientur,retrahet ſe ab hoc non tàm honore,quàm onere,& aliorum locum,qui magis digni ſunt non ambiet occupare. Præſertim verò illorum ſordida damnatur ambitio,qui officia,procurationes,& munia ſiue ad Eccleſiæ curam, ſiue ad piorum locorum, vel miſerabilium perſonaruminſtituta,pretio ambiunt,ac mercantur c.ſaluator 1 q.3.& l.omnes 42.§.9.de Epiſcopis & Cler. Primi etiam Oecumenici Nicæni Concilij Canon Arabicus 75. ita præſcribit: Si congregatio elegerit aliquem in cognitione fidei eruditum,& probatum ex his, qui altari adminiſtrant; aut ex Monaſterijs, vt ſit Epiſcopus,aut Archidiaconus, aut Chorepiſcopus, aut præfectus hoſpitalis,non debet ambire ille,qui eligitur alioqui eijciatur ex Congregatione. Denique octauæ Synodi (quæ eſt Conſtantinopolitana quarta) Canon 4. poſtquam Photium occupato per ambitionem ſolio deiecit, cauſam eius depoſitionis prætendit ipſam eius ambitionem, & hoc iungit φιλαρχίαν πονηρὰν ῥίζα τῶν κακῶν ἁπάντων, ambitionem eſſe radicem exitialem malorum omnium.

Sub

Sub eadem seff. 24. de refor. cap. 6. *Conceditur Episcopis absoluendi, & dispensandi facultas in omnibus censuris, atque irregularitatibus ex occulto delicto procedentibus, solis exceptis quæ sunt ex homicidio voluntario, aut quæ sunt ex delicto quocumque ad forum contentiosum deducto.*

Cap. 19. abolentur deinceps mandata de prouidendo, simulque gratiæ exspectatiuæ.

Seff. 25. cap. 5. de regular. decernitur, vt clausurę Sanctimonialium curam gerant Episcopi, in Monasterijs quidem sibi subditis ex iure ordinario: in alijs verò tamquam Apostolicæ Sedis delegati. Et vt nemine obsistere auso decernant, atque inobedientes per censuras Ecclesiasticas aliasque pœnas compellant, quacumque oppositione, & appellatione postposita, & vbi opus erit inuocato brachij sæcularis auxilio.

Caput 15. declaratur inualida, & irrita omnis religiosa professio facta, nondum expleto ætatis decimosexto anno. Ante Synodum Tridentinam ætas ad professionem requisita fuerat, quę ad ineundas nuptias requirebatur, in fœminis quidem expletorum duodecim annorum, & in masculis quatuordecim. cap. significatum, & c. cum virum. de regular. Plura superius requirito, quæ congessi ad Canon 22. Vormatiensis Concilij.

Cap. 19. *Quicumque regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum esse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque ex causa, aut etiam cum habitu sine licentia Superiorum discedere, non audiatur nisi intra quinquennium tantùm a die professionis, & tunc non aliter nisi causas quas prætendit deduxerit coram superiore suo, & ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus audiatur, nec ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur.* Praxim tamen statim ab ipso Concilio

vbi

vbique ferè inualuit, vt eiusmodi religiosus reclamans admittatur, etiamsi habitum dimiserit, quia hoc plerumque necessarium est, vt suæ ad reclamandum libertati prospiciat, qui statim ex habitu dignosceretur, & à fratribus receptus carcere perpetuò concluderetur, vt pluries factum est; tùm quia sic occurritur graui hominum scandalo, dum conspicitur quis in habitu religioso sine comite per deuia fugiens, aut in diuersorijs degens moribus fortasse inconditis, & dissolutis. Hunc igitur etiam in habitu sæculari audiendum admonent Martinus Nauarra comment. 4. de regular. num. 77. & 78. Azorius tom. 1. lib. 12. c. 4. in fine. Lessius lib. 2. de iust. c. 41. nu. 64. Bonacina tract. de clausuris q. 2. p. 10. difficul. 3. cæterique communiter.

Iurisdictionis, ac potestatis Episcoporum circa regulares capita præcipua Concilium astruit Trident. sess. 25. de regular. primò circa clausuræ monialium etiam extra exemptarum, aut exemptis subditarum infractionem. Talium quippè Monasteriorum clausuræ cura Episcopis incumbit. c. 5. huius sess. adeò vt inobedientes, aut contradicentes possint per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas quacumque oppositione reiecta compescere. inuocato ad hoc etiam brachij sæcularis auxilio. Hæc eadem ante constituerat Bonifacius Papa VIII. cap. vnico de statu regular. in *6*.

Monasterijs etiam sanctimonialium, quæ regularibus, ac exemptis subsunt, potest Episcopus bis, aut ter in anno extraordinarium confessorem offerre: præsertim si Moniales, vel omnes, vel aliquæ id requirant. Caput 10. Gregorius Papa XV. in Bulla incipiente *Inscrutabili*, addit ad declarationem, & executionem Tridentini decreti, Episcopis tamquam Sedis Apostolicæ Legatis competere iurisdictionem puniendique, ac corrigendi potestatem in regulares exemptos ratione Monialium ipsis exemptis subditarum. 1I. si deliquerint circa personas intra Monia-

lium

lium clausura degentes. 2. si circa earumdem clausuram. 3. si circa bonorum earumdem administrationem.

Secundò iurisdictionem Episcopis tradit Synodus Trident.hac sess.25.c 11. erga regulares habentes Parochiales Ecclesias, vt his non præficiantur nisi illi quos Episcopus prætuio, si ei vsum fuerit, examine approbauerit: atque istos circa ministerium animarum, & sacram Ecclesiæ disciplinam delinquentes corrigere, & punire valeat. Id verò conformatur iuribus antiquis cap.qui religiosis 18.quæst.2.& tom.tit. de capellis Monach.& c.ex ore. de priuil.& cap 1.§.in eos. de priuil. in 6. maximè autem memorabile Vrbani Papæ III.edictum cap.1.de capel. Monach. *in Ecclesijs*[ait) *vbi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur; sed Capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per Concilium Monachorum instituatur. Ita vt ex solius Episcopi arbitrio, tàm ordinatio eius, quàm dispositio, & totius vitæ pendeat conuersatio.*

Tertiò si regularis etiam in propria exemptaq; Ecclesia prædicet hæreses, Episcopus, vt sedis Apostolicæ delegatus debet contra eum procedere.sess.5.de refor.c.2. si verò. Quærat aliquis fortasse an ordinarijs eadem competat potestas erga Parochiales Ecclesias, quæ vnitæ sunt ordini militari S.Ioannis Ierosolymitani, & erga illarum Parochos, qualis conceditur ab isto Tridentino decreto in Ecclesias regularium Parochiales, & Parochos earum. Et competere quidem decernit Pius Papa V. in sanctione diei vigesimæ secundæ Decembris anni 1571 quæ incipit, *Exposcit*, cuius tenorem refert Paulus Piasecius in praxi Episcopali par. 2. cap. 3.num.28.

Quartò quandocumque regularis exemptus extra clausura notoriè deliquerit, ita vt populo scandalum faciat, ad Episcopi instantiam tenetur superior regularis illum seuerè punire intra tempus quod ei præfixe-

xerit Episcopus, eumque de irrogata pœna certum facere. Sin minus poterit regularis ab Episcopo pro suo delicto puniri sess. 25. cap, 14. Et superiùs session. 7. cap. 14. de reform. renouant Tridentini Patres Innocentij IV. in Concilio Lugdunensi Constitutionem, quæ legitur in cap. volentes de priuileg. in 6. hisce verbis. *Definimus, quòd quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, vel contractus, vel rei de qua contra ipsos agitur possunt coram ordinarijs locorum conueniri.* His confirmatur ius Gallicanum, statuit enim Carolus IX. in Comitijs Aurelianensibus artic. 11. appellationes regularium ab Episcoporum sententijs non suspendere sententiam in causa criminis, sed etiam appellationem euocari decernit seclusis alijs Tribunalibus ad Regium priuatum Concilium. Sancit præterea ibidem Carolus, vt Episcopi, seu ordinarij suppleant per seipsos Abbatum negligentiam circa vagos, & errones Monachos. Hoc idem prouiderat cap. quarto, de offic. iud. ordin. Itemque Chalcedonensis Synodi Canon 4. & Quinisextæ Canon 42. hoc ipsum Tridenrinum Concilium sess. 6. cap. 3. ita prouidet. *Nemo regularis extra Monasterium degens, etiam sui ordinis priuilegij prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit, ab ordinario loci tanquam Sedis Apostolicæ delegato secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri & corrigi valeat.* Atqui vniuersum sic edicit Tridentina sessio vigesima prima, cap. 8. vt commendata Monasteria, etiam Abbatiæ, in quibus non viget regularis obseruantia, necnon beneficia tàm curata, quàm non curata, sæcularia, & regularia, qualitercumque commendata etiam exempta, ab Episcopis tamquam Apostolicæ Sedis delegatis annis singulis visitentur. Et mox subiungit. Et si in eis vigeret obseruantia regularis, prouideant Episcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium Superiores iuxta eorum regularium instituta debitam viuendi rationem obseruent, & ob-

ser-

seruari faciant, vt sibi subditos in officio contineant, ac moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitauerint, vel correxerint, tunc ijdem Episcopi etiam vt delegati Sedis Apolicæ eos visitare possint, & corrigere, provt ipsi superiores possent iuxta eorum instituta: quibuscumque appellationibus, priuilegijs, & exemptionibus penitus remotis, & non obstantibus.

Vtrum verò possit Episcopus regularem, qui notoriè, & scandalosè extra claustra deliquit carcere statim includere, ac detinere, donec confecto in Curia Episcopali processo, reum puniendum ad superiorem regularem vnà cum processu instructo transmittat? Sanè declarauit Cardinalium Congregatio statim ad superiorem esse remittendum, & tunc solummodò posse Episcopum sub custodia regularem includere, & punire, quando admonitus eius superior illum debitè coercere neglexit.

Eadem sess. 25. de reformat. cap. 16. *Probibet beneficia ex primæua institutione curata fieri simplicia, etiamsi Parocho, seu Vicario assignetur congrua portio. Vbi verò iam id factum fuit etiam ab immemoriali tempore, curam gerat Episcopus assignandi Vicario, seu Parocho congruentem portionem, si sufficientem non habeat. Et cùm primum per cessum, siue decessum, siue rectoris, siue Vicarij, aut quomodolibet altera ex duabus præbendis vacauerit, beneficium integrum in animarum curam restituat, & Vicariam supprimat.*

Diatriba Ecclesiastica circa Tridentinum decretum, de vulgata Bibliorum editione.

SEssione quarta sic decernunt Tridentini Patres; post enumeratos Sacræ Scripturæ sigillatim libros:

bros; *Si quis autem libros ipsos integros cum suis omnibus partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata lectione habentur, pro sacris, & Canonicis non susceperit anathema sit.* Hunc locum multi perperam detorquent ad singulas particulas vulgatæ Latinæ editionis, cùm tamen scopus longè diuersus à Concilio hìc intendatur: quod postquam libros quosdam sacros, quos hæretici de Canone obliterabant, sacro Canoni asseruit, vlteriùs prouidit hoc eodem loco, vt ex his etiam libris quos hæretici horum temporum fatebantur Canonicos, partes aliquas etiam magnas, & insigniter amplas, quas hæretici spurias, addititias, & suppositas contendebant, debitæ authoritati Canonicæ vindicaret. Atque hic est verus, genuinus, & à Concilio intentus horum verborum sensus. *Cum suis omnibus partibus.*

Hanc Synodum generalem fuisse congregatam hoc præcipuè fine, vt prouideret ne Christi Ecclesia detrimentum ex erumpentibus Luteranorum, Zuinglianorum, Caluinistarum, & Anabaptistarum sectis vlteriùs caperet; nemo est qui dubitet: idque liquidò constat ex indictionis Bulla Concilio isti præfixa. At verò nouatores sectarij duplicem circa sacros libros errorem inuexerant. Primùm enim integros aliquot libros de sacrarum scripturarum Canone expungebant, hi sunt Tobiæ, Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabeorum; deinde alios quidem integros admittebant, non quales in Latina vulgata editione habentur, sed tantùm prout in Hebraicis hodiernis voluminibus leguntur: in quibus permultæ desunt partes, supplentur in receptis ab Ecclesia Latinis Biblijs, quas omnes partes supprimunt hæretici in vniuersis quibus vtuntur, tàm Latinis, quàm vernaculis translationibus. Huic ergo secundo errori prouidere sategerunt Tridentini Patres per hæc verba, *Cum suis omnibus partibus*: Nec verò vlterius ad singulas, & minutas particulas mens eorum col-

collimauit, vt ex sequentibus argumentis perspicuum fiet. Quæ antequam attingam, visum est aliquas ex pluribus seligere, & recensere partes, ad quas respexit hoc loco sacra Synodus.

Negant igitur nouatores esse Canonica, & supprimunt ex proprijs Biblijs ista, quæ continentur in editionis vulgatæ Biblijs Genes. 4. v. 8. *Egrediamur foras.* Et Gen. 38. v. 5. *Quo nato parere vltra cessauit.* Et Exod. 2. v. 22. *Alterum verò peperit: quem vocauit Eliezer, dicens; Deus enim Patris mei adiutor meus eripuit me de manu Pharaonis.* Et 1. Reg. c. 5. verb. 6. *Et ebullierunt villæ, & agri in medio regionis illius, & nati sunt mures, & facta est confusio mortis magnæ in ciuitate.* Item 1. Regum 10. verb. 1. *Et liberabis populum suum de manibus inimicorum eius qui in circuitu sunt; & hoc tibi signum, quia vnxit te Deus in principem.* Similiter 1 Regum 14. verb. 1. *Quid est quod non responderis seruo tuo hodie? si in me, aut in Ionatha filio meo est iniquitas hæc, da ostensionem: aut si iniquitas hæc est in populo tuo, da sanctitatem.* Præterea 2. Reg. 4. v. 5. *Et ostiaria domus purgans triticum obdormiuit.* Insuper 2. Reg. 10. v. 19. *Expauerunt, & fugerunt quinquaginta, & octo millia coram Israel;* Item primo Paralipom. 1. v. 32. *Filij autem Dada, Assurim, & Latussim, & Latomin.* Alia huiuscemodi innumera prætermitto.

Sunt item integra capita, & partes ingentes in vulgata editione, desumptæ ex Græca Theodotionis editione, quarum nihil continetur in Hebræis, aut Chaldaicis voluminibus, quę similiter à nouatoribus, vt spuriæ respuuntur, quales legimus in libro Esther, & præterea in libro Danielis, cuius cap. 3. habentur continui sexaginta septem versiculi, quos omnes illi expungunt. Habentur præterea integra, & prolixa cap. 13. & 14. comprehendentia Susannæ, & Draconis Beli, & carceris Danielis, & translationis Habacuc Prophetæ amplas historias, quæ à Lutheranis, & Caluinistis exploduntur. Huic ergo hæreticorum circa diuinas Scriptu-

ras

nas errori, ac temeritati occurrendum iudicauit Sacra Synodus, quando illos anathemate perculit, qui sacros libros cum suis omnibus partibus pro sacris, & Canonicis non susceperint. Neque quidquam definire intendit, vel cogitauit sacra Synodus de omnibus particulis, aut verborum minutijs vniuersis, quæ neque fidei, neque morum disciplinam conuellunt, aut labefactant.

Enim verò dubitari nullo modo potest, quin eo ipso tempore quo Tridentina Synodus ipsum istud decretum circa sacros libros procudebat, sacra vulgatæ editionis Biblia tot mendis scaterent, vt nullum prorsus Bibliorum Latinorum exemplar ab innumeris mendis immune fidelium manibus tereretur. Itaque non potuisset hoc de illis statuere, quod multis venit in mentem, videlicet omnes huiusmodi Bibliorum particulas, & voculas sine vlla exceptione sacras esse, atque Canonicas. Sanè illo ipso sęculo Plantinianæ editionis vulgata Biblia ad fidem vetustissimorum manuscriptorũ tota Europa conquisitorũ excusa, iudicabant sapiẽtes prę cunctis alijs castigatissima: tamen post Plantinianę correctionis editionem, aliasq; eorumdem temporum satis castigatas, & elaboratas, & post Conc. Trid. tempora prodijt iussu Xisti V. Pontificis noua, & castigatior Bibliorum editio: qua tamen haud contentus Clemens Papa Octauus, alteram castigatiorem quam Sixtina, fuerat, concinnari fecit Bibliorum editionem.

Et tamen Sixti Constitutio anno edita 1589. cuius est initium, *Æternus ille cœlestium*, & quam Biblijs sua cura correctis præfixerat, ita loquitur: *De Apostolicæ authoritatis plenitudine statuimus, ac declaramus, eam vulgatam sacram tàm veteris, quàm noui Testamenti Latinam editionem, quæ pro authentica à Concilio Tridentino recepta est, sine vlla dubitatione, ac controuersia censendam esse hanc ipsam, quam nunc prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia*

phia impressam, in vniuersa Christiana Rep. atque in omnibus Christiani orbis Ecclesijs legendam euulgamus. Eamque nunc demum Apostolica nobis à Domino tradita authoritate comprobatam, pro vera, legitima, authentica, & indubitata, in omnibus publicis priuatisque dispensationibus, lectionibus, prædicationibus, & explanationibus recipiendam, & tenendam esse.

Ea constitutio Sixti nihil obstitit, quominùs postmodùm Clemens VIII. hanc vulgatam, & Sixtinam Bibliorum editionem in multis post Sixtum emendatiorem edi curauerit, multis tùm additis, tùm detractis passim vocibus, alijsque transpositis, nonnullis etiam fidei doctrinam non concernentibus, apertam etiam contrarietatem, aut contradictionem habentibus, vt affirmat ipsa Clementis Bulla; quam refert post Sixti Bullam Cherubinus collector in suo Bullario. Dicendum itaque Sixtum emendatiora, quàm ante fuissent Biblia suppeditasse, non tamen ab omnibus expurgata mendis: neque ablatam per id potestatem fuisse posteriobus Pontificibus castigatiora Biblia edendi, qualia sunt Clementis VIII. Neque post Clementis editionem fuisse exhausta omnia sacrorum librorum menda, aut præreptam futuris Pontificibus potestatem emendatioris editionis, quàm fuerit ipsa Clementina. Id verò vnum tàm Sixtus, quàm Clemens intenderunt, nouam quam exhibebat vterque editionem fuisse ijs, quę præcesserant, castigatiorem: & præterea si quid possit in eis posthac de nouo emendari, id omne esse indifferens ad sanam fidei doctrinam.

Quin etiam subindè post Clementinam Bibliorum editionem Franciscus Lucas Theologus, & Decanus Cathedralis Ecclesiæ Audomarensis, libellum edidit continentem plures lectionum varietates, quibus perfectior reddi possit ipsa Clementis editio, si accederet alterius Romani Pontificis authoritas Collectio autem Francisci Lucæ comprehendit quater mille, & ampliùs loca, quæ in Biblijs à Clemente correctis vlteriùs

possent emendari. Idemque in epistola huiusce collectionis dedicatoria refert testimonia ex Litteris ad seipsum scriptis Roberti Bellarmini Cardinalis, & Ioannis Baptistæ Bandini, quorum opera Clemens vsus fuerat in Bibliorum à se edita correctione. Vterque Francisco Lucæ rescribit, *Sacra Biblia per illam Clementinam, quæ de Vaticana Typographia paulò ante prodierat, editionem necdum esse accuratissimè correcta, & superesse non pauca quæ adhuc in meliùs mutari possent*. Huius quidem Clementinæ editionis præfatio, quæ ab ipsis Pontificijs correctoribus præfixa est, profitetur, *hanc editionem pro humana infirmitate omnibus numeris absolutam difficile esse affirmare*. Iste Franciscus Lucas aliam quoque procudit collectionem, quæ correctiones plusquàm ter mille recenset, quibus Sixti editio Biblia vulgata, quę Conc. Trid. tempore erant in communi totius Ecclesiæ vsu defœcauit. Quis igitur asserere ausit in Biblijs quiubs Tridentini Patres, & reliqui tunc temporis fideles vtebantur, nullam vocem, aut particulam fuisse, quæ non esset diuinæ authoritatis? aut quis poterit hoc idem de Sixtina correctione affirmare, cùm insequens Clementina correctio quamplurima Sixtinæ correctionis loca insuper emendauerit, & adhibiti ab ipso Clemente correctores, alijque pietate doctrinaque in primis conspicui doctores pleraque loca, quę in Clementina editione supersunt, mendosa esse pronuncient, & argumentis probent?

Sancti Ecclesiæ Doctores nobis apertè suffragantur. Hieronymus, qui scribit nomẽ *Ieremiæ*, quod adhuc legitur Matth. 27. vers. 9. irrepsisse pro *Zaccharia*. Epiphanius aduer. hęres. in secta Epicuręorum, qui apertè scribit mendum exscriptorum esse, quod etiam nunc legimus Matth. 1. ver. 11. *Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres eius*. Et iterùm S. Hieronymus nomen *Isaiæ*, quod legimus Matth. 3. verb. 3. credit esse additum. *Nos, ait, nomen Isaiæ putamus additum scriptorum vitio, quod & in*

alijs

alijs probare possumus; Sic illo. Alij insuper prisci Patres de quibusdam alijs Scripturæ locis expostulant fuisse deprauata. Vt & alij recentiores graues, & orthodoxi, qui tamen ante Tridentinum Concilium scripsere, Nicolaus Lyranus, Alfonsus Tostatus, Hugo Cardinalis, Thomas Caietanus, Dionysius Richel Cartusianus, alijque. Sed in his haud immoror, vt ad eos progrediar, qui post Conc. Trident. scriptis suis Ecclesiam illustrarunt.

Istiusmodi sunt Ioannes Maldonatus, Ludouicus Lipomanus Episcopus Veronensis, Andreas Masius, Cornelius Iansenius Episcopus Gandauensis, Ioannes Gagnæus, Alphonsus Salmeron, Cæsar Baronius Cardinalis, Iacobus Tirinus, Nicolaus Serarius, Gaspar Sanctius, Dionysius Petauius, Iacobus Salianus, Nicolaus Serarius, Torniellus, Cornelius à Lapide, Bellarminus, ne alios recensendo prolixior sim. Deus optimè quales, & quanti viri, in quibus eximia pietas, sublimis sapientia, & profunda eruditio de palma contendunt? Adeò vt licèt aliquis vnum, aut alterum locorum, quæ illi deprauata in vulgata editione contendunt, à deprauatione tamen vindicauerit, hoc saltem supersit tot tantorumque Doctorum iudicio Conc. Trid. quod illi omnes magna prosequebantur veneratione, & cui contradicere piaculum credidissent, minimè iudicasse singulas vocum particulas nulla excepta, prout in vulgata editione reperiuntur, esse Canonicas, ac diuinæ authoritatis.

Vulgata translatio Latina Iosuè 21. v. 36. Sic enunciat: *De tribu Ruben vltra Iordanem contra Iericho ciuitates refugij Bosor in solitudine Misor, & Iaser, & Iethson, & Mephaath, ciuitates quatuor cum suburbanis suis*. Nicolaus Serarius è Societ. Iesu, comment. in hunc locum admonet in primis ex præcedenti c. 20. verb. 8. alijsque Scripturis, ex his enumeratis vrbibus tribus, Ruben solam Bosor esse refugij. Quod est etiam notandum in alijs alia-

rum tribuum hìc recensitis ciuitatibus. Nam ex 48. Leuiticis vrbibus assignatæ sex dumtaxat fuere in refugium, quamuis in versiculis 21. 27. 32. 36. & 37. promiscuè, & indistinctè in vulgata editione omnes ciuitates dicantur vrbes refugij.

Addit Serarius nomen Misor in vulgatum Latinum contextum ver. 96. ex margine irrepsisse. Addit præterea, vel eamdem esse Iaser cum Cademoth, vel cum insequente ciuitate Iethson: sed probabiliùs esse, Iaser huc per errorem immigrasse vice Cademoth. Idemque Serarius hæc verba subnectit: *Hinc apparet vulnus alicunde textui huic, tàm in Latinis, quàm in Græcis, quàm in Hebrais exemplaribus inflictum, quod nondum hactenùs curatum satis.* Alphonsus verò Tostatus textum vulgatum huius, & sequentium versiculorum ex historica veritate aliarum scripturarum corrigens, non aliter proponit nisi in singulari numero *ciuitatem refugij, non ciuitates refugij*.

Gaspar Sanctius eiusdem scriptor Societatis, qui suis commentarijs vniuersam penè scripturam elucidauit, ad l. 4. Reg. cap. 14. num. 28. & sequentibus multa fusè admodum de hac materia pertractat, & pro fundamento regulam istam his ipsis verbis proponit: *In Biblijs vulgatis & fuisse multa, & nunc etiam esse non pauca, quæ scriptorum, ac Librariorum incuria sensim irrepserunt, quæ mutata sunt, & correcta à Sixto, & multa etiam relicta, quæ cum mutanda viderentur, consultò tamen relicta sunt.* Eodemque loco Sanctius obseruat, *Hieronymum in sacra scriptura (qualem etiam nunc post Sixtinam correctionem habemus) Librariorum incuriam deprehendisse, vt Isaiæ cap. 32. & Matth. 1. vbi Sermo est de Ieconia. Et Canum. l. 11. de locis, multa obseruare errata in numeris ex eorum incuria, qui olim sacros libros transcripserunt.*

Addit Sanctius sæpè in Biblijs contingere, vt vna dictio à descriptore prætereatur, quia alia similis ei coniuncta est. Et profert *ex pluribus* (vt loquitur) *exemplis hæc pauca etiam post Pontificiam correctionem. Hebr. 12.*

verb.

verb. 2. proposito sibi gaudio, cùm tamen iuxta codices Græcos legendum velit: pro proposito sibi gaudio, ἀντὶ προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, *vt legunt Chrysostomus, Theodoritus, Theophylactus, Oecumenius*. Sic Roman. 11. *inuestigabiles dicuntur viæ Domini pro inuestigabiles*. *Ante Sixti verò correctionem similiter legebatur*. Hebr. 5. verb. 11. *interpretabilis; at nunc interpretabilis, Græcè,* δυσερμήνευτος. Et Psalm. 118. *nunc temporis etiam legitur: præueni in maturitate, pro contrario vocabulo, in immaturitate, id est in tempore nondum opportuno*. Addit prætereà, *sanctum Hieronymum ad locum Isaiæ 42. Educet in veritate iudicium, obseruare hunc locum mutilate legi apud Matthæum capit. 12. omissis istis, non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium*. *Idque Scriptoris errore contigisse, qui hanc vocem (iudicium) repetitam in illo Isaiæ loco non aduertit; ideòque semel tantùm per inaduertentiam posuit, omissis verbis intermedijs*. *Quam obseruationem idem repetit Hieronymus ad Aglasiam, q. 2.*

Deinde prosequitur Sanctius adiungens, Matth. 1. *secunda Genealogiæ Christi tesseradecade fuiße omissos non ab Euangelista, sed à parum cauto exscriptore, tres istos Ochosiam, Ioas, & Amasiam, ob vicinitatem, & similitudinem nominum Ochosiæ, & Osiæ, vt inconsultò scripserit aliquis antiquarius Ioram genuit Osiam; pro Ioram genuit Ochosiam: quod procliue erat, quia præter reliquam conformitatem, habent hæc duo nomina eamdem litteram initialem, nec differunt nisi vna intermedia littera*.

Similiter probare, & persuadere nititur Sanctius, *In tertia tesseradecade scriptum fuisse à Matthæo: Iosias genuit Ieconiam, & post transmigrationem Babylonis, Ieconias genuit Iechoniam, eo quòd Ioacin filius Iosiæ fuerit etiam denominatus Ieconias, vt volunt Hieronymus in hunc Matthæi locum (quem idem sanctissimus Doctor asserit ab inscriptoribus deprauatum)* Et S. Ambrosius lib. 3. in Lucam ad finem. Et S. Epiphanius in hæres. Epicuræorum ad finem, *qui deprauationem quoque ab exscriptore hic factam asserit*.

Hos sequuntur quòad testimonium eiusdem prætensæ deprauationis præter Sanctium, Tostatus Abulensis, Iansenius Gandauensis, Mariana in c. 1. Matth. Garzia Galerza l. 8. c. 3. difficultates porrò, quæ opponi circa nominum numeros tessaredecadas singulas constituentes, Sanctius abundè conatur explanare.

Cornelius Iansenius Gandauensis Episcopus in epist. ad Cardinalem Granuellanum, quam editis à se in Ecclesiasticum commentarijs præfixit, meminit quidem huius Trid. decreti: quia tamen aliam esse, quam quæ à vulgo existimatur, illius decreti mentem, & scopum intelligebat, sic ibidem de Ecclesiastici libro loquitur. *Hìc liber præ cæteris Scripturæ libris, & infelicius apud nos versus est, & corruptissimus est in plerisque locis*. Deinde identidem per vniuersum commentarij sui opus passim pronunciat, & ostendit, *Translationem istam qualem nunc habemus vitiatam, & corruptam esse pluribus locis ad singula capita libri, neque Latinum duntaxat, sed ipsum etiam Græcum exemplar*.

Alfonsus Salmeron S. Ignatij Loiolæi socius, qui Tridentino Conc. Summo iubente Pontifice interfuit, & Ioannes Gagnæus comment. ad Act. Apost. cap. 27. v. 5. *ambo scribunt eo loco per errorem irrepsisse Lystram Lyciæ in Latinis vulgatis, cùm scribendum velint Myram Lyciæ, sicut habent Græci codices, & legerunt Chrysostomus, alijque Græci Patres; cum sit certum Myram esse in Lycia; Lystram autem hic ipse liber Actuum cap. 14. collocet in Prouincia Lycaoniæ*. Istam Salmeronis, & Gagnęi sententiam refert Lorinus Act. 27.

Ioannes Maldonatus eiusdem Scriptor Societatis Comment. in Matth. 1. ver. 11. *Ait hunc versiculum esse Scriptorum vitio deprauatum, & sic legendum esse: Iosias autem genuit Ioacim, & fratres eius, &c. Deinde versum 12. similiter ipsius iudicio deprauatum, sic esse legendum. Iocin autem genuit Iechoniam*. Idemque Maldonatus Matth. 27. verb. 9. docet, *nomen Ieremiæ, quod ibi legitur fuisse ab ali-*

aliquo indocto margini appositum, deinde ab altero æque imperito translatum in ipsum textum , *cùm tamen memorata ibi prophetia non sit Ieremiæ, sed Zachariæ.* Istam circa hunc locum sententiam Maldonatus communem habet cum S. Hieronymo, & Cornelio Iansenio Gandauensi ad hunc ipsum locum, vt taceam Lyranum, Hugonem Cardinalem, Dionysium Carthusianum, qui fuerunt in eadem sententia ante Synodum Tridentinam.

Iacobus Tirinus Soc. Iesu 1. Paralip. cap. 4. verb. 22. Haud satis probat istas versiones, *Qui stare fecit solem, & viros mendacij* , *& securum, & incendentem* , *cùm sint nominum propriorum Iokim, & Coseba, & Ioas* . Quin etiam adiungit, *vocem solis, quæ legitur in omnibus, vulgatis etiam vltimò correctis Biblijs, fuisse olim hìc insertam à sciolo, deductamque ex Iudæorum anilibus fabulis* . Idemque Tirinus, necnon ex eadem Societate alij duo Iacobus Salianus ad ann. 3150. num. 5. & seqq. atque Dionysius Petauius ration. temporum, p. 2. c. 11. Caietanus pariter in 2. Paralipom. & Torniellus in annal. vnanimiter omnes scribunt, in lib. 2. Paralip. cap. 22. verb. 2. *mendosè legi tàm in Hebræis, quàm in Latinis voluminibus, quadraginta duos annos, pro duobus, & viginti, sicut habetur* 4. Reg. 8. 26 Cornelius à Lapide commentar. ad 2. Paralip. 22. *Apertè affirmat ibi esse mendum numericum, & contrarias rationes solidè refellit* . Addit *idem affirmari à Bellarmino in manuscripta concordia annorum Israel* , *& Iuda, quam penes se habet* . Deindè sic ait: *plura in editione vulgata à Romanis correcta sunt, & plura corrigi possent, vt ipsi correctores in præfatione fatentur* . *Sic multi demùm Cainam à serie generationum in genealogia Christi, cum tamen eum constanter habeant omnia Græca, Latina, Syra, Arabica exemplaria* . Lucæ 3. 36. Hactenùs Cornelius à Lapide.

Aloysius Lipomanus Veronæ Episcopus, & Andreas Masius intricati ambo perplexis difficultatibus conciliandi cum narratione Moysis ea, quæ perhibet S. Stephanus de vocatione, & migratione Abrahami, nodum

istum Gordium exscindere, quàm soluere satiùs duxerunt, & scripserunt, *antiquarios nonnulla exscribendo caput Act. 7. siue per incuriam, siue per imperitam audaciam vitiaße*: Non tamen desunt rationes conciliandi loca in speciem contraria, quas alij expositores excogitarunt.

Cæsar Baronius Card. de Ecclesia optimè meritus, rationibus aliquot Chronologicis adductus asserit ad Christi annum 59. *Subeße mendum in omnibus Pauli exemplaribus 2. Tim. 4. v. 20. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti, cum autumet Melitæ legi oportere*.

Præ omnibus Bibliorum editionibus pręcipuam certè laudem, ac venerationem meretur Latina vulgata à sincerioribus, & eruditioribus ingenijs, cęteris omnibus translationibus prælata, quamque vniuersa Ecclesia reliquis omnibus post habitis complexa est: nec minus tamen supra censiti grauissimi, & Catholici Doctores, alijq; quorum commemoratione supersedeo, ipsique illi qui Sixti, & Clementis iussu vulgatam editionem exactius quam antea correxerunt, hoc de ipsa in pręfatione, quam Biblijs præfixerunt, testati sunt, *Non posse affirmari, quod sit numeris omnibus absoluta, atque in his non pauca relicta fuiße quæ mutanda videbantur.* Nimirum quia menda nonnulla sic ab antiquo irrepserant, vt nulla suppeterent exemplaria his mendis vacua. At verò sapientis veterum librorum, & maximè sacrorum correctoris est, nihil ex propria mente innouare, sed cuncta ad fidem optimorum, & vetustissimorum exemplariũ exigere, quantùmuis videri possit alteratus ab antiquis non quidem auctoribus, sed ex scriptoribus locus.

Id verò non solùm in vulgata editione damnum contingere potuit, sed in ipsis Hebraicis, Græcisque exemplaribus reipsa ita contigisse certum est: vt nullum huiusmodi exemplar immune prorsùs reperiri possit, ipsaq; Ecclesia sancta in omni sæculorum decursu, vix ac ne vix quidem Biblijs Hebraicis, aut Græcis, aut Latinis potita sit, quæ omni ex parte illibata, & ex-

par

purgata essent. Exempli causa in multiplicibus versibus c. 21. Iosue, videbant adhibiti tùm à Sixto tùm à Clemente correctores perspecta rei veritate. *Legendum esse potiùs vrbs, quàm vrbes refugij:* Tùm quia ex multiplicibus illic nominatis vrbibus Leuiticis solæ illæ, quæ primo loco in ijs versibus nominantur, pertinebant ad refugium, seu asylum, reliquæ non pertinebant: tùm quia ipsi tàm Hebræi, quàm Græci Codices Archetypi, vrbem numero singulari exprimebant Hebræi quidem את עיר מקלט *eth-hir miclat*, Græci autem τὴν πόλιν φυγαδευτηρίου. Nec dubitabant emendatores, quin Latinus interpres transtulisset in singulari *vrbem*: facilè quoque animaduertebant sciolum quempiam, & audaculum vulgatæ editionis, siue transcriptorem, siue correctorem, videndo non vnicam, sed plures designari simul ciuitates, ineptè autumasse non vrbem scribendum, sed vrbes. Quia tamen ista deprauatio ab altissimè dudum petitis sæculis inuecta fuerat, nec vllum hac in parte illibatum exemplar occurrebat, maluerunt modesti, & Religiosi emendatores rem, vti erat relinquere intactam, quàm contra omnium veterum Latinorum exemplarium fidem aliquid ex mente propria commutare. Atque ita multa (vt ipsi protestantur) quæ mutanda videbantur, consultò immutata reliquisse.

Hebræa verò Biblia non esse iamdudum à mendis vacua perspicies, si conferas cum Græca Septuaginta interpretum editione: cui tantùm detulisse ipsum Christum Dominum eiusque Apostolos, & Euangelistas constat, vt quando ex veteri Testamento testimonia proferunt, non aliter ea enuncient, quàm iuxta Septuaginta interpretum editionem, etiam vbi maximè videtur ab Hebraico textu discrepare. Constat verò 70. interpretes aliquot sæculis Christo anteriores à Principe Sacerdotum selectos florente Iudæorum Republica, instructos fuisse quàm emendatissimo veteris Testamenti Hebraico exemplari: nec minùs liquidò constat ipsos aliter in Hebræis voluminibus legisse, quàm nunc

tem-

temporis, atque ab annis 1200. legi soleat, vt perspicuè ostendunt in editis à se in Psalmos commentarijs Paulus Burgensis, Genebrardus, Lorinus, Bellarminus. Fateri ergo necesse est Hebræorum codices, quales habemus deprauationem dudum contraxisse. Quæ deprauatio post reprobationem Iudaismi multis ex causis ortum duxit (vt sileam exscriptorum incuriam, inscitiam, malam fidem, quam etiam Iudęis improperat Iustinus Martyr, circa Scripturas in Dialogo cum Triphone Iudæo) tùm ex plurium Hebraicarum litterarũ similitudine: vnde factum, vt alię pro alijs facilè substitutæ fuerint, tùm ex vocalium apud Hebræos defectu, quarum loco alia pro alijs vocalia puncta obtruserunt Rabbini Iudæorum, post Christianæ Religionis exortum istiusmodi punctorum inuentores; tum demùm ex interpunctionum periodo, & incisa diuidentium collocatione diuersa, qua sensus sententiarum, & verborum quàm sæpissimè immutatur, & planè diuersus reperitur inter hodierna Hebraica Biblia, & Septuaginta interpretes. Hæc passim demonstrat in Psalmis Genebrardus, & ab hoc mutuatus Bellarminus.

Quod verò attinet ad Grecam 70. translatorum editionem, quę ab ipsis Apostolorum temporibus omnem in Ecclesia obtinuerat authoritatem, in Oriente quidem ad hùnc vsq; diem, in Occidente autem per annos quingentos, vbi Romana Ecclesia, cęteræque tùm Occiduę, tùm Africanę non alijs vtebantur Latinis Biblijs, quàm deriuatis, & traductis ex fonte translationis Gręcę à 70. editæ. Dubitari tamen non potest, quin editio 70. fuerit multis locis vitiata, & corrupta iam inde à prioribus Ecclesiæ sæculis, vt conqueritur Origenes ad caput Ierem. 17. Fieri ergo nõ potuit, quin Latina antiquiora Biblia; quibus solis vniuersa Ecclesia Latina vtebatur, eosdem pariter defectus contraxerint. Ipse sanè Origenes quàm optimè potuit Septuaginta expurgauit, quæ tamen diligentia eius minimè suffecit,

quan-

quandoquidem ſanctus Martyr Lucianus, & Eſychius nouas poſt Origenem addidere correctiones editionis Septuaginta: ſed inter ſe ita diuerſas, vt fidem faciat Hieronymus Orientalium Eccleſiarum partem vſam Luciani editione fuiſſe; at in altera parte præualuiſſe editionem Eſychij. Quæ tamen non obſtiterunt, quin Græcæ vtriuſque editiones multis nęuis,& maculis aſperſæ ſint,vt paſſim S.Hieronymus expoſtulat.

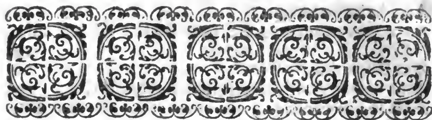
Quod autem ad Latinarum Eccleſiarum Latina Biblia ſpectat,quibus illæ per annos quingentos vſę ſunt, ſic de illis teſtatur Hieron. præfat.in Ioſue: *Apud Latinos tot ſunt exemplaria quot codices, cùm vnuſquiſque pro arbitrio ſuo, vel addiderit, vel ſubtraxerit, quod ei viſum eſt.* Hieronymo ſuffragatur Auguſt. l.2.de doctr.Chr.c.11. Hiſce verbis:*Qui Scripturas verterunt Latini numerari nullo modo poſſunt, vt enim cuique primis fidei temporibus in manus venit Codex Græcus, & qui aliquantulùm facultatis vtriuſque linguæ ſibimet habere videbatur, auſus eſt interpretari.* Ita Auguſt. Et ſanè vt fuiſſent illæ verſiones alioqui ſincerę,illas tamen labes neceſſariò contrahebant, quę temporũ iniuria codices ipſos Gręcos vnde tranſlatæ erant deformauerant. Sola verò vulgata editio cuius authorem Hieronymum eruditiores credunt, ex Hebraicis fontibus haulta eſt. Sed ipſa quoque (vt in omnibus rebus, quæ priuatorum hominum manibus paſſim, & longo annorum decurſu tractantur neceſſe eſt,euenire) næuorum,& deprauationum haud paucas iniurias pertulit ab exſcribẽtibus antiquarijs, & correctoribus imperitis. Quare multis præconijs laudanda eſt Sixti, & Clementis Pontificum pia ſollicitudo, qua factum eſt, vt defæcatioribus nunc Biblijs fruamur deterſis innumeris, quibus & antè,& poſt Conc.Trid.ſcatebant maculis. Certè numquam permiſit,aut permiſſura eſt diuina prouidentia, vt Biblia ſacra quibus publicè Catholica Eccleſia vtitur eiuſmodi erroribus fædentur,qui diuinæ fidei,morumque ſanctitati directè,

&

& manifestè aduersentur. Huc enim collimat Christi in suam Ecclesiam regimen, & directio.

Quamvis olim Curiæ Regni Franciæ consulente, & instigante Carolo Molinæo Parisiensi aduocato, qui suum etiam qualecumque Consilium Typis edi curauit, huius Synodi Tridentinæ receptioni, præterquàm in decretis solis, quæ de fide sunt, obstiterint: singuli tamen Episcopi intra proprias Diœceses recipi, & obseruari curaverunt huius Concilij Canones, quotquot etiàm circa Ecclesiæ ordinem, & disciplinam constituerat. Quo factum est, vt iam inde ab integro sæculo, graduum consanguinitatis, & affinitatis tàm spiritualis, quàm carnalis restrictio, quòad legitima connubia, anni etiam ad professionem validam requisiti, annus quoque probationis, forma reclamandi à facta dudum professione, ætas quoque ad singulos ordines requisita, formæ prouisionum beneficialium, declarationes potestatis ordinariorum in multis rebus, & personis, maximè verò circa casus occultos, quorum olim absolutio, aut dispensatio Papæ reseruabatur, aliaque eiusmodi quàmplurima vigorem, nemine opponente, in Gallia habuerunt iam inde ab ipso Pij IV. Pontificatu. Etiamsi Canones hisce Tridentinis anteriores, atque olìm in regno Galliæ vigentes diuersa omninò statuissent, vt facilè compertum fiet prædictos Canones percurrenti, & conferenti cum antiquioribus iuribus, quæ in ipsis & cum ipsis exactè contulimus, quæ abrogata, & mutata videmus in hoc regno à tempore Tridentini Concilij: quod est argumentum euidens receptarum in Gallijs Tridentinarum sanctionum. Ad postremùm anno Christi 1615. Lutetiæ in Generali conuentu Gallicani Cleri sub regno Ludouici XIII. de nouo receptum fuit communi decreto Concilium istud, vt ex generalibus actis constat Gallicani Cleri, & scribit in suis Annalibus Petrus à Sancto Romualdo Ordinis Fuliensium Monachus.

IN-

INDEX RERVM NOTABILIVM Huius Operis, ordine Alphabetico Digestus.

In quo numerus Paginam, & Materiam indicat.

Abbates, vt ab Episcopis corrigantur, eisque subsint. pag. 273
Abbates Sacerdotes, & benedicti suis possunt Monachis tonsuram, & minores ordines conferre. 359
Absolutionis formula Græca, & approbata personam absoluentis nullatenus connotat. 186
Absolutio quatenus impendenda ei, qui obmutuit, aut delirat. 183. 229
Abstinentiæ ciborum, & prohibitionis nuptiarum Ecclesiastica præscripta, quam procul à Manichæorum, & Eustathianorum delirijs distent. 90
Aracij Constantinopolis Episcopi fraude pro Eutychiana hæresi. 289. 320. 321
Acacius Cæsaræ Palestinæ Episcopus, Arianorum absolutorum coryphæus Constantio gratissimus. 130. Idem author fuit Anomæorum. 132

Acc-

Acephalorum origo. 321
Ad Altare communicare ſolis licebat Altaris miniſtris. 142
Æra Hiſpanica. 285
Ætas ad profitendam religionem requiſita. 244
Ætas in Epiſcopis, in Archidiaconis,& in Beneficiarijs habentibus animarum curam requiſita. 404
Affinitatis ex illicita coniunctione impedimentum limitatur in ſecundo gradu. 497
Africæ pars quæ Romano ſubdebatur Imperio, deducta Ægypto, Lybia, & Pentapoli, ſex ampliſſimas Prouincias amplectebatur. 173
Agaparum vſus antiquiſſimus, ſed poſtea ex abuſu interdictus. 144
Agnorum cereorum Chriſtum repræſentantium pius, & antiquus vſus. 342
Agrippinus Carthaginis Epiſcopus. 9
Ἀκρόασις ſecundus Pœnitentium ordo. 247
Alexander Alexandrię Epiſcopus Ario ſe opponit. 29
Alæ ex vtroque Eccleſiæ latere ductæ. 248
Alexander Papa III. Fridericum Aenobarbum Imperatorem veniam petentem Venetijs abſoluit. 403
Alexander Conſtantinop. Epiſc. Arianæ ſe hæreſi opponit, quam in Concilio Nicæno damnat, & Arij in ſuam Eccleſiam ingreſſui obſiſtit. 80
Alexandrini Patriarchæ ditio in Prouincijs tribus. 55
Alienatio rerum Eccleſiæ, quas requirat ſolemnitates. 178.179
Ambitus dignitatum damnabilis. 498
Ambon ſeu ſuggeſtum quid ſit in Eccleſia. 248.249
Ambroſius Eccleſiæ doctor Arelatę natus,& educatus. 103
Amuleta (ſcilicet magica) prohibita,vel ſuperſtitioſa. 145
Anatolij fraus in Chalcedonenſi Synodo pro Conſtantinopolitanæ ſedis indebita præeminentia. 239

Anatolius Dioscori primùm apocrisarius,deinde Constantinopolis Episcopus. 235
Angelos, & Animas rationales corporeæ esse substantię maxima olìm Patrum Græcorum, & Latinorum pars credidit, & docuit: at nunc iuremeritò opposita inualuit sententia. 356.& seqq.
Angelos malos multi hæretici solebant inuocare ex Simonis magi colluuie. 145
Animale peccatum quid sit. 43.44
Animam vnicam in homine esse, formaliter quidem rationalem, virtute verò vegetantem, & sensitiuam definitum contra Manichæos. 222
Annatarum vsus quibus rationibus licitus.459.& seqq.
Antimus Eutychianus deponitur ab Agapito Papa obsistente licèt Theodora Imperatrice, eiusque loco subrogatur Menas in sedem Constantinop. 290
Antiocheni Patriarchæ fines Hellespontus, & Euphrates. 56
Antiochenæ Ecclesiæ in tres partes, & totidem Episcopo conscissio. 122
Apocrisarij, seu responsales. 39.40
Apollinaris hæresis circa Christi animam damnata. 154.160
Apostolis falsò ascripti canones. 12.13.342
Apostolorum Concilia tria. 1
Appellatio ad transmarina prohibetur Clericis non Episcopis ex Africa. 205
Appellationes Appiarij, & Celestij ad Zosimum Papam. 206.207
Appellationes perditorum Clericorum ad Papam sæpè sacræ disciplinæ, & Diœcesum bono statui perniciosæ. ibid.
Appellationum ad Papam ex omnibus terræ plagis exempla. 213.214
Appellationes ab abusu frequentiùs abusiuæ, nec recipiendæ. 314.315
Appel-

Appellatio à correctione nisi modus excedatur non admittitur. 405.406
Appellatio admittitur ab interlocutoria, vbi damnum adhuc potest in definitiua sententia reparari. ibid. & 486
Appellari potest à decreto, seu sententia incarcerationis; huius enim damnum censetur irreparabile. 486
Aqua in calice vino admiscenda. 342
Aquæ Sextiæ Metropolis ex antiquo secundæ Narbonensis Prouinciæ, & ciuilis, & Ecclesiastica. 171
Aquileiensis Synodus. 157
Archiepiscopi nomen primitùs solis Patriarchis, atque Exarchis attributum, non verò Metropolitis: postremò autem etiam inferioribus Episcopis permultis ex imperiali priuilegio, ac rescripto indultum. 36
Arelate sub Prouincia Viennensi. 28.171
Arelate à tempore Magni Constantini sedes Præfecti Galliarum. 102
Arelatensi Episcopo, ac primati ius indultum à Papa Zosimo, vt vicinarum Prouinciarum Episcopos crearet, sed ab eodem mox reuocatum, & in Hilario deinde Arelatensi hoc sibi ius vsurpante à S. Pontifice Leone animaduersum. 101
Arij liber obscœnus, inscriptus *Thalia*. 79
Arius Eusebianorum factione Alexandriam iubente Constantino reuocatur. 83
Athanasius decreto Iulij Papæ, & Romanæ Synodi remittitur Alexandriam. 84
Idem tamen denuò ab Arianis Constantio fretis eijcitur, & Romam, quę Constanti parebat, regreditur. 85. Idem simulque Paulus Constantinopolis Episc. alijque exules Orthodoxi, decreto Sardicensis Concilij in pristinas sedes remittuntur. 85
Athanasius Iacobitarum Pseudo-Patriarcha Monothelitarum author. 323

Athanasius calumnijs, & imposturis proscinditur in Tyri Pseudo-Synodo. 81. Idem factione Arianorum Alexandria eijcitur, & Treuiris iubente Constantino exulat. 83
Augustinus voce, & scriptis Pelagianos insectatur. 200. 203. Idem scriptis libris Semipelagianos refellit. 203
Αὐτοκείφαλοι. 166

B

Babyle martyris sacris Reliquijs in lucum Daphniticum translatis, dœmonis oracula, quæ eo loco reddebantur, cessarunt. 117
Baptismo carens si ordinationem accipit, debet postquam baptismum acceperit de nouo ordinari. 68
Baptismi, Confirmationis, ac Ordinationis Sacramenta sine formidine conferenda, si dubitatur post debitam rei inquisitionem, an collata fuerint. 348. 349
Baptismo Christum induimus, eiusque vitæ imitationem profitemur. 349. 350
Baptisteria iuxta, non verò intra Ecclesiam. 357
Baronius ex vnius Typographi errore corrigi vult cætera omnia Græca, Latinaque vetusta, recentiaque exemplaria. 78
Basilius Ancyrę Episcopus, Semiarianorum coryphęus hęreticum Photinum disputans refellit in Concilio Sirmiensi. 123. Idem cum alijs Semiarianis Arianorum factione deponitur in Pseudo-Synodo Constantinopolitana. 130. Etsi idem paulò ante in conciliabulo Seleuciensi Arianorum damnationem vrsisset, ac obtinuisset. 130
Begardorum, & Beguinarum hæretica, & impurissima secta. 438. 439. Valdè conformis veteri Massalianorum, Euchitarum, ac Enthusiastarum sectæ. 439

Benedictio nuptialis. 167
Beneficia duo sufficientia tenere prohibitum, & si sint incompatibilia, primum vacat altero suscepto. 359. 360.361.419
Beneficia nullatenùs promittenda priusquàm vacauerint. 406
Beneficia intra sex menses à notitia vacationis conferenda sunt Clerico digno, & capaci, alioquin collatio deuoluitur. ibid.
Beneficium quod pater tenuit, filius tenere vetatur. 420
Beneficij fructus restituendi ab eo, qui diuinum, & quotidianum officium non recitauit. 468
Beneficia Sacerdotalia ei conferri possunt, qui potest intra annum fieri Sacerdos, quamvis annum 24. nondum expleuerit ætatis. 481
Beneficia curata non debent in duo diuidi, quorum vnum sit simplex, & vbi hoc factum est, curare debent Episc. vt in pristinum statum reducantur. 485
Biblia siue Hebræa, siue Græca, siue Latina ab omnibus omninò mendis expertia, nullo sæculo habuit Ecclesia. 495.& seqq.
Bibliorum vulgatæ editionis partes, quas sub anathematis pœna Tridentinum astruit, recipiendas quænam, & quales sint. ibid.
Bigami in primitiua Ecclesia priuabantur communione ad aliquod tempus. 135
Bigamiæ tàm veræ, quàm interpretatiuæ irregularitas. 182
Βῆμα olìm diuersa in Ecclesijs significabat. 246

C

Calices aliquando lignei, sæpiùs vitrei, & demum argentei. 389
Cancellis olìm Sanctuarium circumdabatur. 251
Canones antiquiores sacrorum librorum aliquos libros

bros omiserunt, de quibus tunc non liquebat; qui postmodùm Deo reuelante recepti ab Ecclesia sunt. 252
Canonici choro astricti non recitantes officium, tenentur, quamvis choro intersint, & illorum Ecclesiæ statutum requirat solam corporis presentiam, fructus, & distributiones restituere. 468
Canon Ecclesię dicebatur catalogus clericorum alicui Ecclesiæ addictorum. 140.141
Canonici ex hoc Canone, seu catalogo olim dicti. 140. & seqq.
Cantilenæ vulgares, aut priuatę repelluntur ab Ecclesijs. 132
Cantores à simplici Sacerdote constituebantur. 176
Capitulorum vocales nulli esse possunt fine Subdiaconatus saltem ordine. 490
Capitulum sede vacante non potest dimissorias concedere, nisi propter vrgens beneficium intra primum annum. 484
Capituli maior pars, vt præualeat in deliberationibus, & electionibus. 407
Cardinalium ex antiquo eminentia. 433.434
Cardinalium prima mentio sub Syluestro I. 434.435
Cardinales etiam dicebantur Episcopi, Sacerdotes, & Diaconi in alijs à Romana Ecclesijs. ibid.
Cardinalibus indultus rubeus pileus in Concilio Lugdunensi sub Innocente IV. 425
Cardinalium prima legitur mentio in Concil. Romano sub Papa Syluestro. 76
Carolo Magno ascriptus liber authorem habet hæreticum, cuius scripta Carolus ad Adrianum Papam transmisit refutanda. 34
Carthaginis Episcopis primatiæ subdebantur plusquàm trecenti Episcopi. 174. 175
Cassianus, & Faustus Semipelagianorum Principes. 275

Cathecumeni non baptizandi, nisi sufficienter instructi. 43
Cathecumeni finita homilia egrediebantur ex Ecclesia. 142
Cathecumenorum alij dicebantur auditores, alij competentes. ibid.
Cathecumenorum, & Energumenorum olim in Ecclesia statio. 247.248
Cæcilianus Carthaginis Episcopus. 25
Cęlibatus sacri Cleri est Apost. institutionis. 45.442
Cæsarius Arelatensis calumniosè proditionis accusatus. 263
Cælestius Pelagij dogmata primus per Africam spargit, & accusatus à Paulino Diacono damnatur in Concilio Carthaginensi. 209
Cereorum vsus, qua ratione, vel prohibitus, vel receptus in exequijs fidelium. 19.20
Chorepiscopi alij solo Sacerdotio, alij etiam Episcopatu insigniti. 22
Chrismatio baptizati. 74
Chrismatio confirmati. 225
Ciborium Gręcis Latinisque vsitata vox quid sit. 259
Circumstantiæ peccatorum, quæ necessariò exprimendæ sint. 478
Clementis Romani Papæ constitutiones ab hæreticis deprauatæ. 342
Clericus habitum clericalem non deferens, qua ratione puniendus. 479
Clericorum exterior habitus, & modestia. 417. & seqq.
Clericorum crapula coercetur. ibid.
Clericus vsurarius deponendus. 68
Clerici à profanis administrationibus, & negotijs arcentur. 110. & 240
Clerici cùm primum ordinabantur certæ cuiusdam Ecclesiæ ministerio addicebantur, à qua discedere non erat eis liberum. 115.242

Clerici cauponas intrare prohibentur. 144
Clerici spectaculis scenicis interesse prohibentur. 151
Clericus nec comam nutriat, neque barbam. 179
Clericus nec vestibus, nec calceis decorem quærat. ibid.
Clericus professionem suam, & in habitu, & in incessu probet. ibid.
Clericus per plateas, & andronas non ambulet. 180
Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus artificio victum quærat. ib. & 281
Clericus scurrilis, ac turpia efficiens deponendus. 281
Clerico delinquenti pœnitentia publica non poterat iniungi, sed clausura, ac secessus. 182
Clerici non spectent damnatorum supplicia, nève auditorium criminale ingrediantur. 387
Clericorum cultiores vestes, & vnguentorum vsus reprobantur. 361
Clerici vt Missæ quotidie intersint. 217
Clericus iniussu proprij Episcopi ad alium Episcopum diuertens excommunicatur, simulque suscipiens Episcopus. 245
Clericus ne coram iudice laico conueniatur. 268
Clericis comam nutrire, aut indecenter vestiri prohibitum. 269
Clerici, & Monachi contumaces verberibus coercendi. 270
Clerico sine litteris sui antistitis peregrinanti communio deneganda. 271
Clericis venatio interdicta. ibid.
Clerici communione suspenduntur, qui solemnioribus anni festis à suis Ecclesijs abfuerint. 272
Clerici suspendi à communione, qui tres hebdomadas à proprijs Ecclesijs abfuerint. ib.
Clericorum ordinationi prærequisita aliquando venia Regis. 273

Clerici vt sibi ipsis victum, ac cibos præparent. 282
Clericorum simul habitantium collegia. 304 305
Clericorum corona qualis. 306
Clericorum immunitas à sæcularibus iudicijs. 309
Communio Paschalis. 416
Communio laica explicatur. 265
Communio peregrina exponitur. 265.266
Communionis peregrinæ aliud genus elucidatur. 266. 267
Communio Eucharistica sub binis speciebus præcepta in Concil. Clarom. & vetita in Concil. Constantiensi fuit. 395
Communio Eucharistica olìm ter in anno ex canonum præscripto facienda. 269
Concilia œcumenica singulis decennijs conuocanda ex Constantiensi decreto. 450
Conciliorum legitimorum decreta non in rebus fidei, sed circa disciplinam, vel facta sæpè occurrunt inter se contraria. 449
Conciliorũ decretis Patres disputando preludunt. 506
Conciliorum quædam in aula Principis, alia in ædibus sacris celebrata. 41
Conciliorum decreta omni authoritate carent citra Romani Pontificis approbationem. 158.159
Concilium Carthaginense sextum, & Concilium Africanum plenarium non duo, sed vnum idemque sunt. 209
Concilia inualida sine Papæ authoritate celebrata. 237.238
Concilium potestatem habet directiuam erga Papam, sed non coactiuam. 465
Conciliorum fructus instauratio Ecclesiasticæ disciplinæ. 281
Concio, & concionari. V. Prædicatio, & prædicare.
Conclaue, & clausulam Cardinalium edixit Lugdunense Concilium in electionibus Papæ faciendis. 419
Con-

Concordatum abrogatæ pragmaticæ ſanctioni ſubrogatur. 469
Concubina dicebatur indotata vxor. 219
Confeſſio peccatorum. 487
Confeſſio annua. 478
Confeſſio Sacramentalis vnà cum congrua peccatis ſatisfactione aſſeritur. 136
Confeſſiones audire, nec ſæculares poſſunt, nec regulares ſine Parochi, aut Epiſcopi approbatione. 555
Confeſſorum cum puellis Dei familiaritas damnatur. 217. 218
Confirmationis Sacramento neceſſaria, ac ſubſtantialis impoſitio manus, quæ fit per ipſam frontis chriſmationem. 226
Confirmatio ei adminiſtranda, de quo poſt exactam inquiſitionem adhuc dubitatur, an confirmatus fuerit. 348. 349
Cononis Presbyteri hiſtoria circa vnctionem in baptiſmo. 70
Conſiſtentium Pœnitentium ſtatio. 248
Conſtantinopolitani Imperij ad Latinos translatio. 425. Eiuſdem in Græcorum dominatum regreſſio. 426
Conſtantinopolitani Patriarchatus primordia, & progreſſiones. 413
Conſtantinus Magnus in Eccleſiæ Apoſt. SS. veſtibulo ſepultus. 257. 258
Conſtantini Auguſti ſenſus circa Epiſcoporum cauſas. 31. 32. Eiuſdem in ſacra Synodo perſpecta pietas. 31. 32
Conſtantinum Magnum probatur fuiſſe ſub vitæ finem ab Euſebio Nicomedienſi baptizatum. 76. 77. 78
Conſtantinus ſucceſſionem Imperij tres inter liberos partitur, Conſtantinum iuniorem, Conſtantium, & Conſtantem. 83

Constantis mors Ecclesiæ luctuosa. 115
Constantij de Magnentio victoria. 115
Constantius moriens Antiochię baptizatur ab Eusoio. 132
Constantinopoleos origo, & situs. 156
Constantinopolis Episcopi per ambitionem diu affectarunt secundam à Romanam sedem. 161
Constantis Imperatoris hæretici edictum nomine typi. 35
Constantini Pogonati pro fide Catholica zelus. 325
Constantini Copronymi diræ impietates. 352.353.354
Eiusdem, & filij Leonis Iconomachi horrenda mors. ibid.
Contritionis, & attritionis discrimina, & effectus. 477
Cypri Metropolita Antiocheno Patriarchæ subducitur, & fit ἀκέφαλος. 223.224
Cyprianus hæreticorum baptismum reprobat. 10.11
Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus ab Arianis deponitur in Pseudo Synodo Constantinopolitana. 131
Cyrillus Alexandrinus, vt Legatus Cęlestini Papę Constantinopolitanę Ecclesiæ tempore Nestorij pręficitur, & Synodo Oecumenicę Ephesi pręsidet. 221 222

D

DEcani, Præpositi, & Archipresbyteri Sacerdotiò initiari tenentur, saltem intra annum. 400
Decimæ ante omnia tributa deducendæ. 421
Delicta Clericorum priuilegiata quæ sint. 315.316
Defensores pauperum. 199
Defensores Ecclesiarum. 208.209
Defensores regionarij. ibid.
Defensores ciuitatum. ibid.
Deuoluti ius circa vacantia beneficia. 406
Deuoluti ius circa beneficia, quæ patronorum præsentationi subijciuntur. Et in hac re discrimen patro-

tronatus Laici, & Ecclesiastici. 405
Diaconi sedere prohibiti coram Sacerdote nisi iubeat. 143.179
Diaconi in sui ordinatione contra cœlibatum protestantes. 22
Diaconorum vetus officium. 7
Diaconorum septenarius numerus. 7.& 24
Diaconissæ, seu sanctimoniales, ac viduæ. 176
Diaconissæ detondebantur, & vestem mutabant. 185
Diaconissæ manuum impositione ordinabantur,& deinceps nubere non poterant. 224
Diaconium, mensa in qua sacra vasa, & panes parabantur ad sacrificium. 251
Diœceses seu vicariæ,tùm imperij, tum Ecclesiæ, 98 & seq.
Dionysij Mediolanensi Episc. depositio ab Arianis in Pseudo-Synodo Mediolanensi. 117
Dioscori Alexandrini scelera. 233.234
Dioscori Alexandrini damnatio in Chalcedonensi Concilio. 238
Diptycha continebant fidelium nomina, tàm viuentium,quàm defunctorum,qui communibus Ecclesiæ suffragijs participabant, eaque publicè legebantur inter sacratissima mysteria. 339
Diptycha alia quoque erant, sanctorum qui inter diuina mysteria inuocabantur nomina continentia. ibid.
Dominicale vocabatur linteamen quo fœminæ communicaturæ sacram Eucharistiam excipiebant. 350
Dominicus dies in locum Sabbathi successit. 345
Donatistarum schisma. 25.26
Dulcissima fœdissima secta. 439.& 440

E

Ecclesia reijcere dona, & oblationes debet eorum, qui per oppressionem, & aliorum iniuriam ditati sunt. 184.185
Ecclesiæ ingressus permittitur, & auditio verbi Dei Iudæis, gentilibus, & hæreticis. 184
Ecclesiæ immunitas, & asylum ad eam confugientibus. 228
Ecclesijs, ac pauperibus relicta qui retinent, aut fraudant, excommunicati. 229.& 230
Ecclesiæ viduatæ prouentus ab œconomo percipiendi, vt successori reseruentur. 245
Ecclesia temporum progressu quàmplurimas didicit Theologicas veritates, quas antè ignorauerat, & explicitè ad fidem pertinere definiuit, quæ priùs ignorabantur. 358.359
Ecclesiæ nouæ, nouaque Monasteria erigi vetita nisi sufficienter fundata. 361
Ecclesiæ immunitas à realibus oneribus. 407
Ecclesiarum debita veneratio facit, vt omnis sæcularium causarum processus, omnesque in ijs prolatæ sententiæ robore careant. 436
Ecclesiastici prouentus quadrifariam distribuendi. 36. & 390
Ecclesiasticæ præfecturæ gradus. 96
Electionum Ecclesiasticarum regulæ. 417.418. & 419
Eligebantur Episcopi à Clero, & populo suffragantibus alijs Prouinciæ Episcopis, & præsidente Metropolitano, à quo & alijs saltem duobus Episcopis prouinciæ erant ordinandi electi. 50.& seq.
Energumentis incumbebat officium verrendi Ecclesię pauimentum. 185
Energumenis Ecclesię obtemperantibus Sacramentum Eucharistiæ ministrandum. 229

Ephe-

Ephesina pro Eutychete latrocinantium Synodus. 234
Ε'πιγνώμονες, seu cognitores. 39
Episcopum tametsi haud licitè, posse tamen validè ab vno ordinari Episcopo probabiliùs esse monstratur. 52
Episcopi simul duo vnius ciuitatis esse vetantur. 59
Episcopus intra alienos fines non potest quemquam ordinare, nisi de ordinarij loci licentia. 104 160. 228
Episcopi, Presbyteri, Diaconi ab ipsis Ecclesiæ primordijs de facultatibus proprijs testamento disponere poterant, non verò de Ecclesiasticis. 104. 105. 270
Episcoporum in aliam Ecclesiam translatio sic prohibita, vt ijdem sic translati laica etiam communione priuati sint, vide etiam. 106.97
Episcopatus in vicis, & oppidis erigi vetantur. 109. 151
Episcopi in aulam ire prohibentur sine Metropolitani, aut Synodi Prouincialis litteris formatis, aliòquin à fidelium communione excluduntur. 107
Episcoporum inertium, aut suis cupiditatibus inseruientium reprobatio. 107.108
Episcopus clericum alienum ordinare sine proprij Episcopi dimissorijs prohibetur. 110
Episcopis alienum clericum suscipere sine commendatitijs, aut testimonialibus litteris vetatur. 110
Episcopus proprius, à quo vno ordinationes, vel dimissoriæ litteræ sumebantur is olìm erat, à quo primùm quis fuerat ordinatus, & certæ Ecclesiæ ministerio addictus. 111. & seq.
Episcopus nullus de crimine iudicari potest, nisi in Synodo Apostolicæ Sedis auctoritate conuocata. 159
Episcopi possunt à quocumque iudicio prouocare ad Papam

Papam ex Apostolica traditione, & Nicæni Concilij decreto. ibid.
Episcopi accusatio, quæ fit à notatis censura, vel infamia reprobatur. 162
Episcopatuum diuersi in Ecclesia gradus, & sub alternantes potestates. 162.163
Episcopis vilis suppellex, & victus pauper iniungitur.
Episcopos cura rei familiaris non decet. ibid.
Episc. sine consensu Cleri res Ecclesię non alienet. ib.
Episcopus sedens stare presbyterum non patiatur. 179
Episcopi sedes in Ecclesia sublimior. 179
Episcopatuum nouorum erectio nonnisi ex Synodi Prouincialis decreto,& primatis consensu facienda. 316
Episc. solus minister confirmationis ordinarius. 226
Episcopus ne vltra tres à sui electione menses differat consecrari. 245
Episcopi cathedra concionatoria ponebatur ad gradus sacri altaris. 252.& 253
Episc, antiquitus intra Ecclesiarum septa tumulabantur. 257.& 258
Episcoporum, & Abbatum iura circa Monachos discernuntur in Conc. Lateranensi 3. 260
Episc. confratribus suis potestate oppressis, vt opem ferant, eumque præstent indemnem. 179.280
Episcoporum aulicorum exempla confratres Episcopos diuexantium, vt aulæ gratiam ineant. 280
Episcoporum officium circa pauperum, & quorumcumque per potentiores oppressorum tutelam, ac præsidium. 305
Episcopus ex ordine regularium assumptus debet habitum gerere religiosum. 374
Episcopus impedimenta post validè contractum matrimonium superuenientia dispensando potest remouere. 393
Episcopus ex quo promotus est, omnia, quæ antea bene-

neficia habuit, amittit. 404
Episcopis summa incumbit sollicitudo prædicationis verbi Dei. 471.472
Episcopus si absque vrgente causa tribus mensibus, siue continuis, siue interpolatis non residet, peccat mortaliter, & tenetur fructus pro rata absentiæ restituere. 472
Episcopi quid possint circa religiosos delinquentes. 473.474
Episcopis cura incumbit piorum locorum, & piarum dispositionum. 474
Episcopus citari non debet vt per se compareat nisi ex causa ob quam deponi meretur. 477
Episcopus ex iusta causa Parochias numero clericorum ministrantium augere, aut pro vna plures constituere potest. 479
Episcopus potest vniones perpetuas Ecclesiarum Parochialium facere. 479.480
Episcopus qua ratione possit minores Ecclesias transferre in matrices Ecclesias. 480
Episc. electi intra trimestre consecrationem suscipere tenentur. 482
Episcopus qua ratione familiarem non subditum possit absque dimissorijs ordinare. 483
Episcopi possunt absoluere, & dispensare circa censuras, & irregularitates ex occulto delicto præter homicidium. 489
Episcopi sedes sublimis intra sanctuarium. 241
Episcopis iurisdictio plena competit circa clausuram sanctimonialium quamvis exemptarum. 489
Episcopalis erga quoslibet exemptos, aut regulares iurisdictionis multa capita recensentur. 490.& seqq.
Epiphanij cum Chrysostomo concertatio. 319.& 320
Eremitæ vagi, & liberi reducendi. 343
Eremitæ iugo soluti, & vagi. 241
Euangeliorum Codices in media Synodi reponi so-

liti. 41
Euchariſtici Sacramenti reliquiæ pueris manducandæ tribuebantur. 286.287
Euchariſtiæ incruentum ſacrificium. 64.65
Euchariſtia non niſi à ieiunijs ſumenda ſolo excepto anniuerſario veſperè dominicæ cœnæ. 215.216
Euchariſtia ſimul atque accepta eſt, conſumenda. 218
Euchariſtia multis ſæculis ad manum dari, & in priuatas ædes transferri ſolita. 318.& 219
Euchariſtiam ex præcedenti ritu probatur ſumi poſſe ſub vnica ſpecie. 219
Euchariſtię Viaticum nemini pœnitenti, quamuis non impleto pœnitentiæ tempore denegandum. 132
Euchariſtiæ ſacratiſſimæ aſſeruandæ quis olim locus. 455
Euchariſtia viris ad manum porrigebatur, fœminis autem ad mundum linteum, quod alicubi dominicale dicitur. 279.280
Euchariſtiæ ſiue recipiendæ, ſiue alijs adminiſtrandæ neceſſaria præparatio. 475
Eulogiæ diſtribuebantur intra Eccleſiam non ſuſcipientibus ſacram Euchariſtiam, ideòque die Paſchæ nullæ diſtribuebantur niſi cathecumenis. 138.139
Eulogiæ mittebantur etiam per domos ad abſentes. 138
Eulogiæ alicubi in azymo, alicubi in fermentato. 139. 140
Eulogiarum in fermento primus author Melchiades. 138
Eulogia ad amicos Chriſtiani ſolebant tranſmittere. 144
Eunuchi ſpontanei irregulares. 42
Euſebius Cęſarienſis Epiſcopus Arij pręcipuus fautor. 29
Euſebius alter Nicomedienſium Epiſcopus Arianiſmi ſtudioſiſſimus. 29 32. Idem Beœti primùm Epiſcopus,

pus, dein Nicomediæ, postremò Constantinop. 133
Eusebij Vercellensis Episc. gesta in secunda Mediolanensi Synodo, eiusque per Arianos in eadem Synodo depositio, & exilium. 116
Eustathius Antiochenus orationem gratiarum actionis in Conc. Nicæno ad Constantinum habuit. 36
Eustathius Antiochenus Episcopus fraude Cæsariensis Eusebij calumnijs per subornatam meretricem impetitur, & à conciliabulo Antiocheno depositus moritur in exilio. 85.86
Eustathij ex Manichæorum colluuie damnantur insignes errores in Synodo Gangrensi. 88
Eutyches hæresiarcha. 231
Eutychiana hæresis tres diœceses, seu Patriarchias diù infecit. 288
Ε'ξαρχοι dicebantur Orientis primates. 443
Excommunicatio inualida non opus habet absolutione, aut appellatione. 54
Excommunicatio ob præsens delictum requirit triplicem præmonitionem cum contumacia, sed si feratur contra futurum delictum solam requirit promulgationem. 405
Excommunicatus in vno loco debet pro tali haberi, vbique se ille receperit, donec absoluatur. 54.55
Excommunicatis communicans, qua ratione excommunicationem incurrat. 402 403
Exempti extra locum exemptum delinquentes possunt conuenire apud ordinarium, & ab eo iudicari, ac puniri. 425
Exequiæ gentilium superstitiosæ. 19.20

F

Fausti Abbatis Lirinensis cum Theodoro Episcopo Monasterium visitante concertatio. 259. 260
Faustus, & Cassianus Semipelagianorum principes. 275.

275. & 276
Felix II. ab Arianis Romanam in sedem intrusus, euadit postmodum legitimus Papa. 122
Firmilianus Cæsareæ Cappadocum Episcopus. 11.15
Fidei propositiones multas Ecclesiæ tẽpora posteriora definierũt, quibus antea refragari licuerat. 152. 153
Flauianus creatur Antiochenus contra Paulini partem Episcopus. 121. Idem pro Antiochenis apud excandescentem Theodosium intercedit, eumque placat. 122
Flauianus Constantinopolis Episcopus Eutychen hæresiarcham in Synodo damnat. 231. Idem pro fide exul, & martyr occumbit. 234. 235
Formatarum litterarum variæ species. 195
Fontes olim pro Ecclesiarum foribus constituebantur. 259
Fortitudo gentium ex humana cupiditate, Christianorum verò ex Dei charitate, & Gratia proficiscitur. 278
Francofordienses patres multipliciter errarunt circa gesta Nicæna Synodi. 262
Fridericus Ænobarbus veniam petens Venetijs ab Alexandro Papa III. absoluitur. 404
Friderici secundi perfidia, & grassationes aduersus Ecclesiam, eiusque tamdem ab imperio depositio. 422. & seqq.

G

GAudentius Ariminensis Episcopus decreta Ariminensis conciliabuli damnans perimitur ab Arianis. 129
Georgius Cappadox pulso ab Arianis Athanasio constituitur Alexandriæ Pseudo-Episcopus. 85
Gerbertus primum Rhemensis, deinde Rauuenensis, postremò sub nomine Syluestri secundi Romanus

Episcopus. 281
Germanus Constantinopolis Patriarcha imaginum sanctarum cultum propugnans deponitur,& exulat. 411
Gotofredi Bulionij sacra expeditio. 346
Gradus consanguinitatis, aut affinitatis matrimonia impedientes reducuntur 423. 424. Ijdem denuò reducuntur Tridentino. 485.486
Gratiam Dei ad singulos actus esse necessariam ad benè cogitandum,loquendum, & agendum. 216
Gratia Christi nostrum omne meritum præcedit, ac præuenit,vtpotè salutis initium. 275
Gratia Christi de se efficax. 275.276. concurrit tamen cum libero arbitrio. 276
Gratia quoque in ipso statu innocentię necessaria fuisset ad perseuerandum. 278
Græcorum vsus circa Clericorum nuptias. 44. 45
Gregorius Nazianzenus indignè, ac iniuriosè abdicatur Constantinopolitano Episcopatu ab ijsdem secundæ œcumenicæ synodi Patribus, qui ipsum promouerant;eique sufficitur Nectarius senex nondum baptismo initiatus. 168
Gregorius Papa II. Leonis Isauri impietati se constanter opponit. ib.

H

HÆreticis solemne est, vt Catholicis falsa dogmata affingant, nec vnquam eorum fidem sincerè exponant, idque exemplis comprobatur. 277
Henricus II.Imperator Brunonem Tullensium Episcopum creat summum Pontificem. 395
Heuricus Imperator tertius Gregorio Papæ septimo Antipapam opponit Guibertum Rauennæ Episcopum,

pum, & à Gregorio Papa excommunicatur. 196. 197

Henricus Imperator IV. Paschalem Papam secundum carcere includit, & ab eo sic detento iura inuestiturarum Episcopalium retorquet. 398

Hermenegildi principis martyrium. 285

Heraclij ecthesis, seu edictum pro Monothelitis. 323

Hieronymus primus scripsit aduersùs Pelagij heresim. 200

Hilarius Pictauorum Episcopus dum pro fide exulat, Arianos oppugnat in pseudo-synodo Seleuciensi, deinde Constantinopoli apud ipsum Constantium, qui eum pertimescens in propriam remittit Ecclesiam. 129 & seqq.

Hincmari Rhemensis Episcopi nequitia dum sanctissimos Episcopos Rotaldum Suessionum in Conciliabulo Syluanectensi, & nepotem in proprium Hincmarum Laudunensem in Conciliabulo Duziacensi de gradu deiecit. 180.181

Histriones, ac theatrici excommunicatione, & infamia notati. 27.28

Homo de se nihil habet præter peccatum. 278.279

Honorius Pontifex iure merito à Synodis œcumenicis, & à Summis Pontificibus damnatus. 238. & seqq.

Hussitarum hæresis in Concilio Constantiensi proscripta. 449

Hypostasis, & vsia. 155

I

IAcobitarum hæresis ex Eutychianismo Monothelismus. 321. & seqq.

Idolothytorum abstinentia quibusdam, non verò omnibus fidelibus imposita ab Apostolis. 8

Ieiunia Monachorum per anni decursum præscribun-

buntur. 282
Ieiunium quadragesimæ feriarum quartarum, sextarum, & Sabbathorum per annum. 148.& seqq.
Ierosolymitani Patriarchatus primordia, & progressiones. 414
Ierosolymitanus Episcopus in quibus præcellebat, & in quibus subdebatur Cæsariensi Metropolitano. 58
Ignatius indignè à Barda pellitur è sede Patriarchali. 251. Reuocatur in pristinam Sedem ab Imperatore Basilio. 398.369
Imagines in Ecclesijs. ib.
Imagines lasciuæ sub excommunicationis pœna vetitæ. 349
Impedimenta legitimè contracta matrimonio superuenientia etiam per incestum primi gradus possunt Episcopi dispensatione amoueri. 391.392
Impedimentum matrimonij ex crimine adulterij cum mutua futuri matrimonij promissione. ib.
Imperatorum Constantinopolis arrogantia intra ipsam Ecclesiam. 346
Imperatornm religiosorum modestia inter sacros Clericos. 347.& seq.
Indictiones. 122.& 123
Infallibilitas supremæ sedis in quo versetur. 298
Infirmis subitò obmutescentibus, aut in phrenesim lapsis, qua cautione absolutio dari possit. 183.184
Inimicitiam habentes ante Missam reconciliandi, aut peruicaces ab Ecclesia reijciendi. 230.231
Ioannes Antiochenus Nestorio patrocinatur, eique fauens schismaticum conciliabulum habet. 222.223
Ioannes Damascenus dum sacrarum cultum propugnat imaginum falsis accusationibus impetitur. 351 352
Irene Imperatrix sacrarum Imaginum cultum restituit. 154

Irregularitas ex adulterio vxoris . 23
Irregularitatem antiquitùs pariebat fornicatio . 24. 44
Irregularis erat quiſquis ægrotans baptizabatur. 24
Irregulares ſunt ſpontanei eunuchi, & ſpadones. 42
Iudæi ad fidem conuerſi quas vſuras reſtituere teneantur, & à quarum reſtitutione diſpenſentur, declaratio Concilij Baſileenſis, & Pauli Papæ Tertij. 440
Iudæis permittere, vt Chriſtianos vſuris diuexent nefarium eſſe, nec modo Concilio Viennenſi,ſed Diuino prorsùs, & indiſpenſabili iuri oppoſitum. 440. & ſeq.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſuam interlocutoriam reuocare. 420
Iudicandus nemo trahi poteſt vltra vnam diætam extra diœceſim ſuam. 420
Iudith liber non eſt ab Eccleſia in Canonem receptus, niſi longè poſt Nicænum Concilium. 133. 134
Iulianus Pelagianæ hæreſis penè profligatæ patrocinium ſuſcipit contra Auguſtinum. 203
Iulius Pontifex in Romana ſynodo Athanaſium, alioſque ab Arianis exilio pulſos reſtituit. 84

K

Kalendis Ianuarij cum biduo ſequenti Gentiles Saturnalia, fideles autem Litanias, & ieiunia celebrare ſoliti. 282

L

Laborantes ab Ignatio, & Epiphanio commemorati fidelium cadauera curabant ad funus. 176

Laodicæna Synodus poſt Nicænam habita probatur. 134
Lapſi Clerici licèt reconciliati numquam in priſtinum ordinis gradum reſtituebantur. 59. & seqq.
Lapſi tamen Clerici aliquando per Synodicam diſpenſationem ob communem pacem reſtituti ſunt. 59. & ſeqq.
Latrocinantium Synodus Epheſina. 233
Lectio interponenda in Clericorum refectionibus. 342
Legati Epiſcoporum eodem ordine ſedebant, & ſubſcribebant, quo delegantes, ſi interfuiſſent Epiſcopi. 33
Legati Apoſtolici eumdem locum ſuprà Patriarchas tenent, quem teneret ſummus Pontifex. 34 35
Legati à Latere. 39
Legati Concilij Romani vnà cum Legatis Papæ miſſi ad œcumenicum Concilium. 343
Legi in Eccleſijs prohibentur alij, quàm ſacri libri. 151. 152
Leo Iſauricus ſacris imaginibus bellum indicit. 350 351
Leonis Papæ IX. inſignis pietas. 396
Leontius Antiochenus Sacerdotio remotus, quia ſe feciſſet eunuchum. 42
Liberius Papa ſede ſua deijcitur ab Arianis in Mediolanenſi Conciliabulo, & in Thracia exulat. 120
Liberius in Sirmienſi Concilio formulæ Arianorum, & Athanaſij damnationi ſubſcribens Romanam in ſedem reuocatur ab Arianis. 124. 125
Libellorum à martyribus prodeuntium vſus reprobatus. 27. 28
Librorum ſacrorum, aut ſacrorum vaſorum traditio. ibid.
Linguæ Hebraica, Chaldaica, & Arabica in primarijs vni-

vniuersitatibus publicè docendæ. 442
Litterarum formatarum, seu canonistarum variæ species, 195
Litteræ communicatoriæ, seu pacificæ. 195.196
Litteræ dimissoriæ. 196
Litterę commendatitiæ, seu testimoniales. 196.197
Litteræ Paschales. 197
Litteræ encyclicæ, seu circulares. 198
Litteræ commonitoriæ, seù memoriales. 198
Litteræ tractoriæ. 199
Litteras commendatitias expedire Episcopi pauperibus peregrinantibus non debent, sed solùm pacificas. 244
Lucifer Calaritanus Paulinum creat Antiochenorum contra Meletij partem Episcopum. 120.121
Lucifer Calaritanus Episcopus sede sua deijcitur in Mediolanensi pseudo-synodo ab Arianis. 117
Luciferianorum schismatis origo. 154
Lucilla schismatis Donatistarum propagatrix. 25.26
Ludouicus Allemanus Basileensis Concilij præses in album sanctorum inscriptus à Clemente Papa VII. 388.389

M

Macedonius Semiarianus ab Episcopatu Constantinopolitano per Arianos deiectus nonam procudit hæresim contra Spiritum sanctum. 131.132. damnatur. 159.160
Macedonius Monachus ordinatur Sacerdos, dum nescienti, & non cogitanti manus ei à Flauiano Antiocheno imponitur. 189
Mandata de prouidendo, & expectatiuę gratię abolentur à Tridentino. 489
Manuum impositiones olìm in Ecclesia multiplices 184

Manuum impoſitio ad maiores ordines adhibetur apud Græcos, alioſque Orientales ſine vlla inſtrumentorum traditione, vt neque apud veteres latinos. 186. & ſeq.
Manuum impoſitio nulla adhibebatur apud veteres latinos, ſed ſola inſtrumentorum traditio in minoribus ordinationibus, quod etiam nunc ſeruatur apud Græcos, alioſque Orientales ex ritibus ab Eccleſia latina approbatis. ib.
Marcellini Papæ lapſus qualis. 15.16
Mariæ Virginis partus ſine ſemine, & ſecundinis. 347. 348
Maria Virgo cum Ioanne Euangeliſta ex Iudæa Epheſum tranſmigrauit, ibique reliquum vitæ exegit. 225
Martini Papæ fides, conſtantia, & martyrium. 324. & ſeqq.
Martyrum ſepulchris honor deferendus. 90
Maſſilia ſub Prouincia Viennenſi. 28. 170. 171
Materiam Sacramentorum Chriſtus inſtituit ſecundùm rationem materialem, ſed arbitrio Eccleſiæ reliquit rationem formalem. 191. 192
Maternus Agrippinenſis Epiſcopus. 25. 26. 28
Matthias à diſcipulis electus diuino Conſilio. 2
Matrimonia cum hæreticis quatenùs licita, vel non. 136
Matrimonia neque in quadrageſima, neque cum choreis celebranda. 151. 152
Matrimonia infidelium dirimuntur, ex quo altero coniugum conuerſo ad fidem alter conuerti recuſat. 307. 308
Matrimonio valido ſuperuenientia impedimenta poteſt Epiſcopus diſpenſatione tollere. 391
Matrimonia clandeſtina irrita. 484
Matrimonia illicitè; ſed validè contrahuntur coram

inuito parocho. 485.486
Maximus Arelatensis Episcopus. 26.28
Maximi Monachi fides, eruditio, & gloriosa confessio. 325
Maximus Treuirorum Episcopus Athanasium exilio damnatum excipit. 82.83
Maximo Cynico abrogatur Episcopus Constantinopolis in secunda Synodo. 162
Medicorum circa ægrotos officia. 416
Mediolanensia Concilia duo, primum Orthodoxum sub Constante, alterum Arianorum sub Constantio. 113.114.& 116.117
Meletius creatur ab Arianis Antiochenus Episcopus, qui statim miro modo conuersus Christi Diuinitatem, & communem eius cum Patre substantiam prędicat. 120
Meletij Antiocheni obitus in vrbe imperiali. 169
Metropolitanorum veteres prerogatiuæ. 50.54.58.59.95
Metropolitanis ius visitandi in suffraganeorum Episcoporum diœcesibus ademptum. 375.& seq.
Missam audientes fideles numquam adstricti fuerunt necessitate communicandi præter solos altaris administros. 93.& seq.
Missa in Orientalibus Ecclesijs tota quadragesima non celebrabatur, nisi diebus Sabbathis, & Dominicis. 147.344
Missarum celebratio in ædibus priuatis. 151.152
Missa audienda in propria parochia. 230 & seq.
Missa olim ieiuniorum diebus celebrari solita post horam à meridie secundam. 282. & seq. de die verò anniuersaria cœnæ dominicæ etiam ineunte nocte. 215.& seq.
Monachi Ecclesias, aut Monasteria iniussu Episcopi construere prohibentur. 241
Monachi vt sint Episcopis subditi, & morigeri. 170.171
Mo-

Monachorum cum monialibus colloquia qualem exigant præcautionem. 361
Monasteria virorum, & fœminarum duplicia, aut cohærentia prohibentur. ibi
Monasteria fieri sæcularia prohibentur. 245
Monasteria virorum,& fœminarum dissita sint. 269
Monasteria pacisci possunt de alimentis eius, quæ in monialem postulat se admitti. 421.422
Monasticę vitæ olim multi quoque inuiti ex aliena voluntate,& facto adstringebantur tota vita. 364. & seq.
Montes pietatis declarantur liciti, & contradicentes excommunicantur. 467.& seqq.

N

NArthes erat statio pœnitentium audientium. 241
Nauis ναῦς seu gremium Ecclesiæ, muro intermedio in longum ducto, continebat abinuicem separatos viros, & fœminas. 247
Neophyti non admittendi ad ordines. 43
Nestorij hæresis, exilium, & infausta mors. 223
Nicænæ primæ Synodi Canonum numerus non satis compertus. 69.70
Nicænæ Synodi octoginta Canones Arabici à cunctis schismaticis Ecclesijs toto Oriente recepti. 72. & seqq.
Nuptiæ cum hæreticis quatenùs licitæ,vel non. 136
Nuptię neque in quadragesima,neque cum choreis celebrandæ. 151
Nuptiarum specialia,& abstinentiæ ciborum Ecclesiastica præscripta quàm procul Manichæorum, & Eustathianorum delirijs distent. 90.91

O

Oblatio panis, & vini à fidelibus ad altare facienda. 138.139.286
Officij deuotè recitandi obligatio. 418
Ὁμουσία Verbi cum Patre post Nicænum astruitur, & in Constantinopolitano. 160
Opiniones in rebus scientiæ probabiles. 392
Orarium aliquando pro stola, aliquando pro linteo, quo sacra Eucharistia excipiebatur. 143.144
Ordinandorum qualitates, ætas, interstitia. 482 & seq.
Ordinandus nemo, qui priùs hæreticos domesticos non conuerterit. 214. & seq.
Ordinandus quispiam non est, nisi cum titulo, aut patrimonio, alioquin ab ordinatore Episcopo alendus, aut eius successore. 404.& seq.
Ordinari in Clerum prohibentur procuratores, tutores, negotiorum gestores, nisi post reddita, & soluta ratiocinia. 108
Ordinationum materiæ, & formæ immutabiles institutæ sunt à Christo secundùm genus, ab ipsa Ecclesia secundùm speciem diuersimodè, ac mutabiliter determinantur. 387.& seq.
Ordinationum interstitia. 131
Ordinationes faciendæ cum consilio Cleri, & testimonio populi. 177
Ordinati primum Clerici certæ Ecclesiæ ministerio alligabantur, à qua discedere non erat eis liberum. 113
Ordines minores ab antiquis recensiti. 175
Ordines octo distinctè commemorati in Concilio Romano sub Papa Syluestro. 75.76
Orientis apud veteres triplex significatio. 56.& seqq.
Orientis præfectus, & sub isto Orientis comes qualnam

nam regebant prouincias. 57. & feqq.

Orientem fpectabat Sacerdos facrificans facie ad populum verfa: populus autem Occidentem fpectabat orans verfus altare. 251.252

Origenes damnatur primùm à fuo Epifcopo Demetrio Alexandrino. Deinde in Synodo à Theophilo Alexandrino conuocata. Tertiò ab Anaftafio Romano Pontifice. Quartò à Gelafio Papa in Romana Synodo. Poftremò à quinta Synodo. 295.297. & feq.

Origenis errores præcipui recenfentur. 490. & feq.

Origenes poftquam fe fponte fecit eunuchum, ordinem fufcepit Sacerdotalem: ideòque à Demetrio Alexandrino priuatus eft vfu Sacerdotij, & à Clero exclufus. 43

Ofculum apud fideles in Ecclefijs vfitatum. 142

Ofius Cordubæ Epifcopus Synodo Eliberinæ fubfcribit. 17. Conftituitur à Syluestro Papa Legatus ad Conftantinum, & in Orientem. 30. Alexandriæ Concilium in caufa Arij, & Sabellij, & Meletianorum conuocat. 30. Nicæno Concilio, vt Legatus Apoftolicus præeft. 31. Sardicenfi quoque Synodo præfidet. 33

Et Gangrenfi. 33

Ofius Cordubenfis miffus Sirmium in exilium. 118 119

Idem formulæ hæreticorum lapfu deplorando fubfcribit in Sirmienfi conciliabulo. 82

Οὐσία, & hypoftafis. 155.156

P

PAllij authoritas, & vfus. 473.& feq.

Pallium olim veftis genus ad ftrictioris vitæ profeffionem. 89 90

Pallij defcriptio ex Tertulliano. 60

Papa Romanus olìm dictus Episcopus Episcoporum . 10
Papæ cognitores. 34
Papæ reseruanda est ab inferioribus Episcopis, & Synodis maiorum, aut difficiliorum causarum iudicium. 167
Papa iudicari à Concilio in duobus casibus potest. 360
Papa supra omnes tenetur inuigilare sacrorum Canonum obseruationi. 467
Papæ electio non valet nisi fiat à duabus saltem Cardinalium partibus. 404
Parœci, ac Parochi. 92
Parochiam intra propriam singuli Missam audiant. 230. & seq.
Parochis portio congrua attribuenda. 420
Pascha die Dominica celebrandum. 27
Pastophoria duo ad sanctuarium hinc inde posita. 394
Patarenorum hæreses. 406. & seqq.
Patriarchalium sedium ordo, & priuilegia. 413
Paulinus Treuirorum Episcopus sede sua deponitur ab Arianis in pseudo-synodo Mediolanensi. 117
Paulinus Treuirorum Episcopus pro fide ab Arianis mortem oppetijt. 131
Paulus Alexandro Constantinopolis Episcopo, successor datur, sed ab Arianis sua sede deijcitur, & tandem exul in carcere fame frigoreque penè exanimis ab Arianis Cucusi strangulatur. 87
Paulus Antiochenus hæresiarcha. 14. Eius iudicium remisit Ethnicus Imperator Dionysio Papæ. 15
Pœnitentes publici non reconciliabantur nisi peracto tempore pœnitentiæ præfixo. 63
Pœnitentes simul, ac reconciliati fuerant, Eucharistiæ participes fiebant. 64
Pœnitentes in mortis articulo reconciliati si conualesce-

scebant, interruptam pœnitentiam prosequi tenebantur. 64
Pęnitentes à Clero in perpetuum arcebantur. 181.182
Pœnitentiæ publicę fiebant etiam propter occulta delicta. 62.63
Pœnitentiæ publicæ obnoxia delicta. 64
Pœnitentium ordines quatuor, flentium, audientium, prostratorum, consistentium. 61.62
Pœnitentium priscorum habitus. ib.
Pelagius hęresiarcha. 199. Accusatus ab Erote Arelatensi, & Lazaro Aquensi Episcopus in Synodo Diospolytana improuidè absoluitur. ib.
Pelagius, & Cęlestinus damnantur à Romanis Episcopis Innocentio, & Zosimo, & à quatuor Africanis Concilijs. 200.& seq.
Pelagij hæresin damnantes Canones octo, editi quidem fuerant in Conc. Mileuitano, & postmodum confirmati in Conc. Africæ plenario Carthagine conuocato. 201.& seqq.
Pensio clericalis astringit ad quotidianam Officij parui B.M.V. recitationem. 468
Percutientes Clericum, aut Monachum excommunicantur ab Innocentio II. in Lateranensi Conc. 402
Periodeutæ, seu visitatores. 151
Petrus Cnaphæus, seu Fullo Eutychianus sedem Antiochenam occupat. 289. Idem hæresiu Theopaschitarum induxit. 321.322
Petrus Moggus Eutychianus Alexandrinæ sedis inuasor. 288.289.321
Philippensis Arianorum pseudo-Synodus sibi nomen Synodi Sardicensis arrogauit, & cum Donatistis fœdus inijt. 107
Philippus I. Galliæ Rex ob ementitum cum Bertrada pellice coniugium, à duobus Gallicanis Conc. Ostiensi, & Claromontano excommunicatus. 193.194

Philippus quoque Augustus simili de causa in Synodo Diuionensi suppositus interdicto cum vniuerso regno fuit. 196
Photinus hæreticus Sirmij Episcopus damnatur in tribus Synodis, Sardicensi, Mediolanensi, Sirmensi. 123
Photinus damnatur in Concilio generali. 160
Photius resumpto post Ignatij mortem Episcopatu, Synodum propria authoritate conuocauit, quam Græci schismatici loco octauæ œcumenicæ obtrudunt. 375
Photius post Ignatij obitum recuperat Constantinopolitanum Episcopatum, sed iterùm eijcitur à Leone Philosopho. 374.375
Photius intruditur à Cæsare Barda in thronum Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 368. Deijcitur à Basilio, à quo & Ignatius reuocatur. 368.369
Picturæ lasciuæ sub excommunicationis pœna prohibitæ. 309.310
Polychronij Sacerdotis Monothelitę, dementię editum specimen in sexta Synodo. 426.327
Πολιςαύριον insigne dignitatis primatuum Orientis. 164
Populi quidem testimonium, aut etiam preces plerũque adhibebantur ad minorum Sacerdotum, & clericorum ordinationem; minimè autem suffragia, præterquàm in electione Episcoporum. 136.137
Portæ olim in Ecclesia hinc ostiarijs, hinc diaconissis commissæ. 247.248
Portæ aliæ quatuor in ambone, duæ speciosæ, & duæ sanctæ sub hypodiaconorum cura. 249
Potainon Heracleæ Ægypti Episcopus pro Athanasio aduersùs Cæsareensem Eusebium constanter loquitur. 80.81
Prahmatica sanctio aboletur, eique subrogatur concordatum. 469.470
Præceptorialis præbenda in cunctis Cathedralibus
Ec.

Ecclesijs. 395.396.& 414
Prædestinatio non cadit sub meritum, neque perseuerantiæ donum. 276.& seqq.
Prædestinatio creaturæ in æterno, & immutabili Dei proposito gratuito planè fundatur. ibid.
Prædestinatianorum nomen à Semipelagianis attributum discipulis Sancti Augustini. 279
Prædestinatur nemo ad malum. 278
Prædicandi verbi Dei summa sollicitudo Episcopis incumbit. 471.472
Prædicantibus Dei verbum quænam euitanda, & cauenda, & quænam sedulò seruanda. 469.470.
Præfecturarũ Imperij distributiones, ac limites. 97.98.
Præpositi, & Decani, & Archipresbyteri Sacerdotio initiari tenentur intra annum. 400
Præscriptio nulla valet, vbi mala fides interuenit. 420. 421
Primatum aliquot Orientis dinumeratio. 163.164
Primatum priuilegia præcipua. 164.165
Primatibus Occidentis rariùs permittebatur consecratio aliorum Episcoporum, quàm propriæ prouinciæ, idque exemplis probatur Arelatensium primarum Patrocli, & Hilarij. 165.166. Et ex litteris Hormisdæ Papæ ad Sallustium Hispalensem, & ad Remigium Remensem, & Vigilij Papæ ad Aurelianum Arelatensem, & Gregorij Magni de Virgilio pariter Arelatensi. 166.167
Principibus sæcularibus authoritas abrogatur circa Episcoporum electionem. 377
Prisciliani hæresis magicis præstigijs, & fœdissimis libidinibus infamis. 217
Probationes occultorum scelerum vulgares, aliquando vsu receptę, & canonibus approbatæ, sed postmodum omninò vetitæ. 389.& seqq.
Proculus Massiliensis indebitè Metropolin secundæ Narbonensis Prouinciæ occupat manifesto Taurinensis

nensis

nensis Concilij fauore. 170. 171. At Zosimus Papa illum hac vsurpatione deturbauit. 171
Πρόναος templi vestibulum, in quo versabantur flentes.
Προηγιασμένα, seu præsanctificata quid sint. 146.147.
Προσφορὰ & Προσφέρειν apud Patres Græcos sacrificium, & sacrificare significant. 120
Πρόσκλαυσις locus flentium ante valuas Ecclesiæ. 247
Πρόθεσις, mensa quæ & Diaconium vbi sacra vasa, & panes parabantur à Diaconis ad sacrificium. 251.252
Publicæ honestatis impedimentum reducitur ad primum gradum. 487. Quibus circumstantijs locum habeat, vel non. 487.488
Pyrrhi Monothelitæ relapsi scripta à Theodoro Romano Pontifice damnati, adhibito Christi de calice sanguine. 325

Q

Quadragesimale ieiunium. 148.149. & 273. & 274
Quadragesimalis ieiunij refectio erat cœna post solis occasum: in cæteris autem per annum ieiunijs refectio sumebatur post tertiam à meridie horam. 283. & seqq.
In Quadragesima fideles Orientales, neque sacrificabant, neque vlla festa celebrabant, nisi Sabbathis, & Dominicis diebus.

T

Rebellio subditorum in Regem anathemate punitur. 308
Reformatio Monasteriorum per capitula, & Visitationes. 415
Regaliæ ius supra vacantes Galliæ Ecclesias. 245. 246.
Religiosorum noui ordines prohibentur. 415

Re-

Religiosi extrà Monasteria delinquentes possunt ab Ordinarijs puniri. 483
Religiosus reclamans contra factam à se professionem quibus circumstantijs audiendus sit, vel non. 489
Rheticus Augustodunensis Episcopus. 25.29
Residentia Episcoporum,& Beneficiariorum. 482.483
Ritualium sub nomine libellorum officialium antiquus vsus, & commendatio. 305
Rodanius Tolosatum Episcopus pro fide exul, & martyr ab Arianis morte afficitur. 131
Rogationum antiquus vsus, & institutio. 274
Romanum Concilium præside Damaso. 158

Z

SAbbathis Romana Ecclesia ieiunabat. 148
Sabbathorum ieiunium Orientis Ecclesiæ damnabant. 149
Sabellij dogma in Synodo Alexandrina damnatum. 30.155
Sabellius heresiarcha damnatur in generali synodo. 160
Sacerdotes olim per vices & sacrificabant, & de manu sacrificantis communicabant. 263
Sacerdotum consessus in imo sanctuario. 252
Sacerdotibus olim non licebat publicè in Ecclesijs benedicere. 270
Sacerdotibus in itinere occurrentibus cuiusmodi honor deferendus à laicis. 287.288
Sacramentorum materiæ,& formæ immutabiles institutæ sunt à Christo secundùm genus, sed ab Ecclesia secundùm speciem determinantur variabiliter. 384 & seq.
Sacristia olim secretariũ,& pastophoriũ,& σχευοφιλάκιον dicta. Ipse verò Sacrista æditaus,& σκευόφιλαξ. 253
Sanctimoniales. V, Diaconissæ.

Sanguine fideles religiosè abstinuerunt octo, vel amplius sæculis. 88.89
Sanguine ipso Christi de sacro calice bis conscripta hæreticorum condemnatio Pyrrhi scilicet, atque Photij. 325.326
Saracenorum sub Mahumete duce incursiones. 409
Sardicense Conc. Patribus Africanis ignotum. 212
Sardicense Concilium vnum, idemque cum Niceno habitum. 214
Satisfactio pro qualitate delictorum iniungenda. 136 309
Satisfactio integra olìm persoluenda erat, antequàm pœnitens ad Eucharistiæ communionem admitteretur. 136
Scenici,& histriones excommunicati,& infames. 28
Scenicis spectaculis interesse prohibentur clerici. 151
Schismatis ortus, & progressus ex electione Vrbani VI. & Clemens VII. 443.& seqq.
Secretarij diuersa significata. 255
Secretarium Grecè ἱερατεῖον sanctissima, & intima Ecclesiæ pars, quæ & sanctuarium dicta. 250
Secretum Consistorij Cardinalium quisquis violat, ipso facto excommunicatur, nec potest nisi à Papa absolui. 468
Semiariani, qua in re ab Arianis absolutis diffidebant. 126. & seqq.
Seminaria Clericorum instituendorum. 304
Seminariorum erectio precepta,& priuilegijs communita. 483.484
Semipelagianos post Augustinum refellunt scriptis eruditis Prosper, & Fulgentius. 203.204
Sepulturæ intra Ecclesiam solis olìm martyribus destinabantur; reliquis fidelibus sepultura dabatur in cœmeterijs. 257.258
Sessionis Patrum ordo quisnam in Nicæna alijsque Synodis. 37.& seqq.

Seuerus Eutychianus hæreticus occupata Antiochena sede, omni crudelitate grassatur in Orthodoxos. 289
Sigiberti Monachi schismatici fabula de attributa Carolo Magno, eiusque successoribus facultate Romanos Pontifices eligendi, quam Gratianus in suo decreto minùs prudenter inseruit. 433. 434
Sigismundi Imperatoris summa pietas, & diligentia in extinguendo trium Pontificum schismate. 446
Sinistra pars in Ecclesijs honoratior, quàm dextera. 38. 39
Solea in Græcorum Ecclesijs intermedius locus inter ambonem, & sanctuarium. 249
Sors iacta super Apostolatu Matthiæ diuini consilij opus fuit. 2. & seqq.
Sortium vsus frequens & in scripturis, & in iure ciuili. 6
Sortium genera tria. 7
Spiritus sancti ex Patre, Filioque processio, quando, & à quibus impugnata per filij exclusionem. 451. 452
Spolij Ecclesiastici ius. 105
Stantes orabant fideles dominicis diebus. 69
Studitarum Constantinopoli Collegium. 351
Subdiaconis quatenùs prohibetur, aut permittitur sacra vasa contingere. 143
Subdiaconatus non est sacer ordo, nisi ex Ecclesiastica, eaque recentiori institutione. 174. & seq.
Subiectionem habendam iniustis inuasoribus quamdiù illos Deus dominari permittit, demonstratur multorum sanctorum exemplis. 262
Symbolo Constantinopolitano cur addita vox (Filioque.) 167
Synodi antiquitùs ex Canonum præscripto bis in singulis Prouincijs coram Metropolitano habebantur. 54
Synodos duas Romanus Pontifex quotannis habebat,

vnam Prouincialem conuicinorum Episcoporum, alteram totius Italiæ cum Sicilia. 13
Synodus nulla inuito, aut inconsulto Romano Episcopo conuocari legitimè poteſt. 105
Synodorum ſubordinatio, vt à minoribus ad maiores Synodos reuocari queat. 166.167
Σύςασις vltimus pœnitentium ordo. 2488

T

TEmplariorum ſcelera quibus extingui meruerunt indicio œcumenicæ Synodi. 437.& ſeq.
Terrulas quaſdam Eccleſiæ poteſt Epiſc. ſine aliorum conſilio alienare ex cauſa euidentis neceſſitatis. 270
Theatrici, ac hiſtriones excommunicatione, ac infamia notati. 27
Theodorus Mopſueſtæ Epiſc. ſcriptis libris Neſtorianę hęreſi pręluſit, ideòque damnatus in quinta œcumenica Synodo vnà cum Iba Edeſſæ, & Theodoſio Cyri Epiſcopo. 290
Theodorus Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus Origeniſta, & Acephalorum ſectarius Iuſtinianum vrget ad trium capitulorum damnationem. 292
Theophilus Alexandrinus Chryſoſtomum damnat in Conciliabulo intra ipſius Chryſoſtomi diœceſin fauente Imperatrice Eudoxia conuocato. 297.298
Theologalis præbenda. 417
Timotheus Alexandrinus ad Synodum Conſtantinopolitanam iam inchoatam aduenicns omnia perturbat, & Greg. Nazianz. abdicari curat. 167
Timotheus Ælurus occiſi à ſe Proterij Patriarchę Alexandrini ſedem violentus inuaſit. 27
Titulos ſuperbos auerſatur Eccleſia. 214
Traditiones Apoſtolicæ ſcripturis aſſertæ, Concilijsque, & veterum patrum teſtimonijs firmatæ. 98. & ſeqq. & 371

Translatio Episcoporum, & Clericorum in alteram Ecclesiam prohibita. 66 In quo tamen aliquando ex iusta causa olim multoties dispensatum. 67.68
Translatio minorum Ecclesiarum in matrices Ecclesias quando, & quomodo facienda. 486
Trinitas, & Vnitas in Deo, quomodo intelligenda. 414.415
Treuiri sedes olim Vicarij Galliarum. 100
Trium capitulorum damnationi non acquiescentes, alij schismatici erant, alij minimè. 299.& seq.
Tonsura initiandorum qualitates. 48
Tyri Conciliabulum aduersùs Athanasium. 80.& seq.

V

VAlens, & Vrsatius contra datam fidem relapsi. 114
Vestes aliquæ speciales quatenùs licitæ, vel non. 89
Vicariæ, seu diœceses Imperij, & Ecclesiæ. 98. & seq.
Vicariorum Romani Pontificis varia discrimina. 39. & seqq.
Viennensis Prouinciæ ciuitates. 28.170.171
Vigilius Papa obsistit primùm trium capitulorum damnationi; deinde metuens grauiora Ecclesiæ damna consensit. 93.300
Vnctio Regum. 345.346
Vnctio in Baptismo qualis apud Orientis, & qualis apud Occidentis Ecclesias. 75.76
Vnio beneficiorum tàm parochialium, quàm simplicium fieri ab Episcopo ex causa potest. 479 480
Vnio decerni potest beneficiorum non vacantium, sed executio differtur vsquedum vnum vacat. 480
Visitatio Prælati quamvis probetur suspectus, non potest recusari, si intra visitationis terminos se contineat, nec processum inuoluat. 476

Visi-

Visitationis Episcopalis præscriptæ regulæ. 435.436
Vitæ, ac historiæ Sanctorum ab omni falsitate expurgandæ. 344
ὑπόπτωσις ordo pœnitentium prostratorum. 248
Vsia, & hypostasis. 155

X

Xerophagia quid sit. 148. Ab Orientalibus etiam nunc religiosè seruatur. 149

Z

Zenonis Imperatoris impium edictum Henoticon vocatum. 319 320

FINIS.

